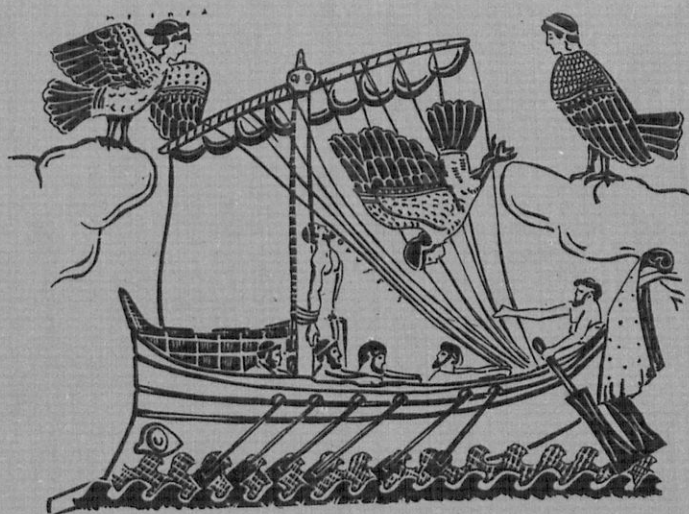

ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1967

Λριθ. 1894.

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Α · Ω

Ἀνάτυπον ἑμμέτρου μεταφράσεως ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν 227 τόμων
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ἰδιοκτησίας τοῦ Ἑκδοτικοῦ
Οἴκου ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, ὁδὸς Ἀρσάκη 6 ἐν Ἀθῆναις.

881.107
0

1967 ΟΜΗ

ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Α - Ω

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Α

Προοίμιον

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.
' Ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἡμᾶρ·
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν.

Α

Τὸν ἄντρα τὸν πολύτροπο πές μου, θεά, πού χρόνια
 παράδερνε, σὰν πάτησε τῆς Τροίας τ' ἅγιο κάστρο,
 κι ἀνθρώπων γνώρισε πολλῶν τοὺς τόπους καὶ τὴ γνώμη
 κι ἔπαθε πλῆθος συμφορὲς στὰ πέλαγα, ζητώντας
 πῶς στὴν πατρίδα του ἄβλαβος νὰ πάη μὲ τοὺς συντρόφους. 5
 Μὰ κι ἔτσι αὐτοὺς δὲ γλίτωσε, μ' ὅσον καημὸ καὶ ἂν εἶχε.
 Γιατὶ μονάχοι χάθηκαν ἀπὸ δικό τους κρίμα,
 οἱ ἄσεβοι, πού φάγανε τ' Οὐρανοδρόμου "Ἡλιου
 τὰ βόδια καὶ τοὺς στέρησε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
 Πές τα ἀπὸ κάπου καὶ σέ μᾶς, θεά, τοῦ Δία κόρη. 10

"Οἷοι, ὅσοι τότε ξέφυγαν τὸ μαῦρο χάρο, πῆγαν
 στὰ σπίτια τους, ἀπὸ γιालοὺς καὶ μάχες γλιτωμένοι.
 Κι αὐτὸν μονάχα πόκλαιγε πατρίδα καὶ γυναίκα
 τὸν κράταε λατρευτὴ θεά, ἡ Καλυψώ ἡ νεράιδα,
 μέσα σὲ κουφωτὴ σπηλιά, γιὰ νὰ τὸν κάμῃ ταίρι. 15
 Τέλος, σὰν ἔφτασε ὁ καιρὸς στὸ γύρισμα τῶν χρόνων,
 τότε τοῦ κλώσανε οἱ θεοὶ στὸ Θιάκι νὰ γυρίσῃ,
 μὰ μήτε ἐκεῖ δὲν τοῦ ἔλειψαν στὸ σπίτι του οἱ ἀγῶνες
 μὲς στοὺς δικούς του. Κι οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι
 ἐκτὸς τοῦ Ποσειδῶνα. Αὐτὸς μονάχα τοῦ Δυσσέα 20
 πάθος τοῦ κράταε ἄσβηστο πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα.

Μὰ ἐκεῖνος στοὺς ἀπόμακρους τοὺς Αἰθιοπὸς πῆγε,
 πού χωρισμένοι κατοικοῦν, στὴν ἄκρη, χώρια ἀπ' ὅλους,
 ἄλλοι κατὰ τὸ ἡλιόβγαλμα, στὸ ἡλιοβασίλεμα ἄλλοι,
 πλούσια νὰ λάβῃ προσφορὰ σὲ βόδια καὶ κριάρια. 25
 Ἐκάτσε ἐκεῖ καὶ χαίρονταν μὲ τὴ θυσία, κι οἱ ἄλλοι
 θεοὶ ἦταν ὅλοι μαζωχτοὶ τοῦ Δία τὸ παλάτι.

Κι ἄρχισε πρῶτος τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας·

γιατί ἔβριχε τὸν ἄψευδο τὸν Αἰγισθο στὸ νοῦ του,
 ποῦ σκότωσε ὁ κοσμάκουστος Ὀρέστης τ' Ἀγαμέμνου. 30
 Κι ἔτσι εἶπε στοὺς λοιποὺς θεοὺς στὸ νοῦ του φέρνοντάς τον ·
 «ὦ, κρίμα ἀλήθεια, οἱ ἄνθρωποι μὲ τοὺς θεοὺς νὰ τὰ ἔχουν,
 γιατί θαρροῦν πῶς ἀπὸ μᾶς οἱ συμφορὲς τοὺς βρίσκουν,
 ἐνῶ παθαίνουν μόνοι τους ἀπ' ἀσυλλογισιὰ τους, 35
 χωρὶς νὰ φταίῃ ἡ μοίρα τους. Ὅπως καὶ τώρα, δῖχως
 νὰ ἴναι γραφτό του, ὁ Αἰγισθος πῆρε τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα
 τὸ ταίρι, κι ὅταν γύρισε κι ἐκεῖνος στὴν πατρίδα,
 τὸν σκότωσε, κι ἄς ἤξερε τί χάρος θὰ τὸν λάχῃ,
 ἀφοῦ τὸ φτεροφόρο Ἑρμῆ στείλαμε πρὶν καὶ τοῦ 'πε,
 νὰ μὴν τοῦ πάρῃ τὴ ζωὴ, τὸ ταίρι του ν' ἀφήσῃ, 40
 γιατί θὰ φτάσῃ ἡ ἐκδίκησιν τ' Ἀτρείδῃ ἀπ' τὸν Ὀρέστη
 σὰ μεγαλώσῃ καὶ ποθῇ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα.
 Ἔτσι τοῦ τὰ ἔλεγε ὁ Ἑρμῆς ποθώντας τὸ καλὸ του,
 μὰ δὲν τοῦ γύρισε τὸ νοῦ. Τώρα τὰ πλέρωσε ὅλα ».
 Τότ' ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα :
 « Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἐπουράνιων πρῶτε, 45
 ναί, ἐκεῖνος βρῆκε θάνατο ποῦ τοῦ 'πρεπε νὰ λάβῃ,
 κι ἔτσι κάθε ἄλλος ἄς χαθῇ ποῦ τέτοια κατορθώνει.
 Μὰ ἐμένα σχίζεσαι ἡ καρδιά γιὰ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα,
 ποῦ χρόνια ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς φαρμάκια πίνει ὁ ἔρμος, 50
 σ' ἓνα γιालόκλειστο νησί, στὴ μέση τοῦ πελάγους,
 πολὺδεντρο, ὅπου μιὰ θεὰ τὴν κατοικίᾳ της ἔχει,
 ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀτλαντα, ποῦ ξέρεῖ ὁ δικαστρεμμένος
 στὸ βάθος κάθε θάλασσας καὶ μόνος του σηκώνει
 τοὺς ψηλοὺς στύλους ποῦ σὲ δυὸ γῆς κι οὐρανὸ χωρίζουν. 55
 Ἡ κόρη ἐκείνου τὸν κρατᾷ τὸ δόλιο, κι ἄς λυπᾶται,
 κι ὅλο μὲ τὰ μαργιόλικα καὶ τὰ γλυκὰ της λόγια
 νύχτα καὶ μέρα τὸν πλανᾷ τὸ Θιάκι νὰ ξεχάσῃ.
 Μὰ ὁ Δυσσέας καὶ καπνὸ ποθεῖ νὰ ἰδῇ ἀπ' ἀγνάντια
 νὰ βγαίνῃ ἀπ' τὴν πατρίδα του ψηλὰ κι ἄς ξεψυχήσῃ. 60
 Κι ἄχ, μήτε ἐσένα δὲ λυγáει, Ὀλύμπιε, ἡ καρδιά σου.
 Μήπως δὲ σὲ καλόπιανε στ' ἀργίτικα καράβια
 κοντὰ ὁ Δυσσέας, στὴν πλατιά τὴν Τροία, μὲ θυσίης ;
 Ἔτσι λοιπὸν τί κάκιωσες μαζί του τώρα, Δία ; »

Κι ὁ Δίας τῆς ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·
 « Παιδί μου, πῶς σοῦ ξέφυγαν τὰ λόγια αὐτὰ ἀπ' τὸ στόμα ;
 Πῶς νὰ ξεχάσω τὸ θεϊκὸ Δυσσέα δίχως λόγο, 65
 ποῦ δὲν τὸν φτάνει ἄλλος κανεὶς στὴ γνώση, καὶ θυσιῆς
 πρόσφερε πλήθος στοὺς θεοὺς ποῦ κατοικοῦν στὰ οὐράνια ;
 Μόν' ἓνα πάθος ἀσβεστο κρατᾷ ὁ Κοσμοσεΐστης
 μαζί του γιὰ τὸν Κύκλωπα, ποῦ τοῦ 'βγαλε τὸ μάτι, 70
 τὸ γιό του τὸν Πολύφημο πόχει τὴν πρώτη ἀξία
 στοὺς Κύκλωπες. Ἡ Θέωσα τὸν ἔκαμε ἡ νεράιδα,
 κόρη τοῦ Φόρκυνα, ἄρχοντα τοῦ ἀστέρειτου πελάγους,
 σὲ μιὰ σπηλιά σὰν πλάγιασε σιμὰ στὸν Ποσειδῶνα.
 Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε ὁ Σαλευτῆς τοῦ κόσμου, ἀπ' τὴν πατρίδα 75
 ἀλάρχη τὸ Δυσσέα τραβᾷ, μὰ δὲν τὸν θανατῶνει.
 Μόν' ἄς σκέφτοῦμε ὅλοι οἱ λοιποὶ θεοὶ πῶς θὰ γυρίση.
 Ὅ' ἀφήσῃ πιά τὸ πάθος του γι' αὐτὸν ὁ Ποσειδῶνας,
 γιατί μονάχος δὲν μπορεῖ, στοὺς ἀθανάτους ὅλους
 ἐνάντια, νὰ φιλονικᾷ χωρὶς τὸ θέλημά τους ».

Τότε ἔτσι ἡ λιοπερίχυτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα· 80
 « Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἐπουράνιων πρῶτε,
 ἂν στοὺς μακαριστοὺς θεοὺς αὐτὸ πιά τώρα ἀρέσῃ
 στὸ σπίτι του ὁ βαθύγναμος Δυσσέας νὰ γυρίση,
 τότε τὸν φτεροφόρο Ἑρμῆ νὰ στείλουμε τὸν Κράχτη 85
 στῆς Ὠκυγίας τὸ νησί τρεχάτος νὰ μηνύσῃ
 στὴ νύφη τὴ λαμπρόμαλλη τὴν ἄσειστη βουλή μας,
 πῶς θὰ γυρίσῃ ὁ τολμηρὸς Δυσσέας στὴν πατρίδα.
 Ἐγὼ ὅμως τὸν Τηλέμαχο θὰ πάω νὰ βρῶ στὸ Θιάκι,
 θάρρος νὰ βάλω πρὶ πολλοῦ καὶ τόλμη στὴν καρδιά του, 90
 τοὺς παυνομένους Ἀχαιοὺς σὲ σύνοδο νὰ κράξῃ,
 καὶ στοὺς μνηστῆρες νὰ τοὺς πῇ νὰ φύγουν πιά, ποῦ χρόνια
 τοῦ σφάζουν κοπαδίσια ἀρνιά καὶ τραχιλᾶτα βόδια·
 νὰ πάῃ στὴ Σπάρτη θὰ τοῦ πῶ καὶ στὴν πλατιά τὴν Πύλο,
 κάπου γιὰ τοῦ πατέρα του τὸ γυρισμὸ νὰ μάθῃ, 95
 κι ἔτσι στὸν κόσμῳ ἀθάνατο νὰ μείνῃ τ' ὄνομά του ».

Εἶπε κι ἀμέσως ἔδεσε στὰ πόδια τὰ σαντάλια,
 χρυσὰ κι αἰώνια, ποῦ μαζί μὲ τὴν πνοή τοῦ ἀνέμου
 παντοῦ, σὲ ἀτέλειωτες στεριῆς καὶ πέλαγα τὴν πᾶνε.

Κι ἄδραξε τὸ μεγάλο τῆς πολεμικῆς κοντάρι
 βαρὺ, γερό, μὲ κοφτερὴ μπροστὰ χαλκένια μῦτη, 100
 ποὺ σὰν τὸ σείνη, παραλεῖ τῶν μαχητῶν τοὺς λόχους,
 ὅσους ἡ κόρη ὀχτρεύεται τοῦ ἀνίκητου πατέρα.
 Χύθηκε τότε ἀπ' τὴν κορφή τὴν Ὀλυμπίσια κάτω
 κι εὐτὺς στὸ Θιάκι βρέθηκε καὶ στοῦ Δυσσέας ἐστάθη
 τὰ πρωτοπόρτια, στῆς αὐλῆς ἀπάνω τὸ κατώφλι,
 κρατώντας τὸ χαλκόδετο κοντάρι τῆς στὸ χέρι, 105
 παρόμοια μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῶν Ταφιωτῶν, τὸ Μέντη.
 Τοὺς φαντασμένους βρῆκε ἐκεῖ μνηστήρες ποὺ στὶς πόρτες
 μπροστὰ τὸ ζάρι παίζανε, τὴν ὥρα νὰ σκοτώνουν,
 ἀράδα ἀπάνω σὲ βοδιῶν τομάρια καθισμένοι
 ποὺ ἔχ'αν σφαγμένα μόνοι τους. Κι οἱ παραγοῖ κι οἱ κῆρυκες 110
 ἄλλοι κρασί νερώνανε γι' αὐτοὺς μὲς στὰ κροντήρια,
 κι ἄλλοι, μὲ τὰ πολύτρυπα σφουγγάρια, τὰ τραπέζια
 καθάριζαν καὶ τὰ ἴστρωναν, κι ἄλλοι ἔκοβαν τὸ κρέας.
 Πρῶτος ὁ θεοπρόσωπος Τηλέμαχος τὴν εἶδε.
 Κάθουνταν μὲ βαριά καρδιά στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων
 κι ὁ νοῦς του συλλογίζονταν τὸν ἀκριβοῦ γονιό του, 115
 νὰ ῥθῃ ἀπὸ κάπου σπίτι του νὰ διώξῃ τοὺς μνηστήρες
 καὶ τὴν ἀρχὴ στὰ χέρια του νὰ πάρῃ καὶ τὸ βίος του.
 Σὰν τέτοια ἐκεῖ ποὺ κάθουνταν μαζί τους συλλογιόυνταν
 κι ἀντίκρισε τὴν Ἀθηνᾶ. Στὴν πόρτα ὀλόγισα τρέχει, 120
 γιατί τοῦ φάνηκε βαρὺ νὰ στέκῃ ἀπ' ὥρα ὁ ξένος.
 Κοντὰ του πάει καὶ στάθηκε καὶ τοῦ ἴπιασε τὸ χέρι,
 τοῦ πῆρε καὶ τὸ χάλκινο κοντάρι ποὺ κρατοῦσε,
 κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ ἔπε:
 «ὦ ξένε, καλῶς ὄρισες. Τὸ σπίτι μας δικό σου,
 κι ὅταν δευπνήσης ἔπειτα λὲς τὴν ἀνάγκη πόχεις ». 125
 Εἶπε, καὶ κίνησε μπροστὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ ἀχλουθοῦσε.
 Κι ὅταν ἀμέσως μπήκανε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι
 σταίνει ὁ Τηλέμαχος κοντὰ στὸ στύλο τὸ κοντάρι,
 μὲς στὴν ὁμορφοσκάλιστη κονταροθήκη, ποὺ ἔχε
 κι ἄλλα κοντάρια ἐκεῖ πολλὰ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα,
 κι ὁδήγησε τὴν Ἀθηνᾶ σ' ἓνα θρονί νὰ κάτῃ, 130
 ὁμορφο, φιλοδοῦλετο — λινὸ σεντόνι κάτω

ἀπλώνοντας — πού 'χε σκαμνί γιά ν' ἀκουμποῦν τὰ πόδια.
 Κοντά της ἔβαλε σκαμνί κι ὁ ἴδιος σκαλισμένο,
 ἀπ' τοὺς μνηστῆρες χωριστὰ νὰ μὴν πλαντάξῃ ὁ ξένος
 μὲ τὸν πολὺ τοὺς θόρυβο καὶ τὸ φαί μπουχτίσῃ, 135
 πού τοὺς χωριάτες ἔσμιξε, καὶ νὰ μπορέσῃ ἀκόμα
 γιὰ τὸν ξενιτεμένο του πατέρα νὰ ρωτήσῃ.
 Μιά παρακώρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι
 νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρῇ λεκάνῃ,
 κι ἐμπρός, τοῦ μάκρου, σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι. 140
 Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα καὶ ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
 κι ἄλλα προσφάγια πληθερά, μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε.
 Κι ὁ σιτιστὴς λογῆς ψητά, σηκώνοντας σὲ δίσκους,
 τοὺς ἔφερε κι ὀλόχρυσά τοὺς ἔβαλε ποτήρια,
 κι ὁ κεραστὴς νοιαζόντανε συχνὰ καὶ τοὺς κερνοῦσε. 145
 Μπήκανε κι οἱ περήφανοι μνηστῆρες, κι ὅλοι ἀράδα
 πῆγαν ἀμέσως στὰ θρόνια καὶ στὰ σκαμνιά νὰ κάτσουν.
 Κι ἐκεῖ νερὸ τοὺς ἔχυναν στὰ χέρια τους οἱ κράχτες,
 καὶ σὲ πανέρια τὰ ψωμιὰ οἱ σκλάβες κουβαλοῦσαν,
 κι οἱ νιοὶ ὡς τὰ χεῖλια μὲ πιστὸ γεμίζαν τὰ κροντήρια. 150
 Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρός τους.
 Κι ὅταν πιά τέλος χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
 στὸ νοῦ τους ἔβαλαν χορὸ ν' ἀρχίσουν καὶ τραγοῦδι,
 πού 'ναι στολίδι τοῦ γλεντιοῦ. Καὶ τῇ γλυκιᾷ κιθάρα
 ὁ κράχτης πῆγε κι ἔβαλε στὰ χέρια τοῦ Φημίου, 155
 πού τραγουδοῦσε στανικῶς στὸν κύκλο τῶν μνηστῆρων.
 Κι ἐνῶ τὴν ταίριαζε ὁμορφο ν' ἀρχίσῃ ἓνα τραγοῦδι
 ἔτσι ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος στὴν Ἀθηνᾶ, κοντά της
 σκύβοντας τὸ κεφάλι του, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·
 « Καλέ μου ξένε, κάτι τι θὰ πῶ καὶ μὴ θυμώσῃς· 160
 νὰ γιὰ τί νοιάζονται ὅλοι αὐτοί, κιθάρα καὶ τραγοῦδι,
 χαρὰ τους πού τὸ ξένο βιὸς ἀπλέρωτο ἔτσι τρῶνε
 ἀνθρώπου πού στίς ἐρημιᾶς σαπίζουν σκορπισμένα
 τὰ κόκαλά του ἀπ' τὴ βροχή, γιὰ τὰ κυλάει τὸ κύμα
 στῇ θάλασσᾳ. Κι ἂν ἄξαφνα τὸν ἔβλεπαν στὸ Θιάκι 165
 νὰ φτάσῃ, θὰ 'θελαν φτερά στὰ πόδια κάλλιο νὰ 'χουν
 παρὰ τοῦ κόσμου τ' ἀγαθὰ, χρυσάφι καὶ στολίδια.

- Μὰ τώρα ἐκεῖνος χάθηκε πικρά, κι οὔτε ἄλλη μένει
 γὰ μᾶς ἐλπίδα, ἂν καὶ πολλοὶ πῶς θὰ γυρίσῃ λένε.
 Ἄχ, πάει, γιὰ πάντα χάθηκε τοῦ γυρισμοῦ του ἡ μέρα. 170
 Μόν' ἔλα πὲς μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.
 Ποιὸς εἶσαι ; Ποιὸς ὁ τόπος σου ; Ποῦ κάθονται οἱ γονιοὶ σου ;
 Μὲ τί καράβι ἦρθες ἐδῶ ; Πῶς σ' ἔφεραν οἱ ναῦτες
 στὸ Θιάκι ; Ποιὰ παινεύονταν πῶς ἦταν παλικάρια;
 Γιατὶ θαρρῶ περπατηχτὸς στὸ Θιάκι πῶς δὲν ἦρθες. 175
 Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστὰ καλὰ νὰ καταλάβω,
 ἂν εἶσαι φίλος πατρικὸς καὶ τώρα μόλις ἦρθες.
 Γιατὶ πολλοὶ στὸ σπίτι μας ξένοι μᾶς ἦρθαν κι ἄλλοι,
 γιὰτὶ ἦταν κι ὁ πατέρας μου μὲ κόσμο γνωρισμένους ».
- Τότ' ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα· 180
 « Μετὰ χαρᾶς σου ἐγὼ ὅλα αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.
 Ὁ Μέντης τ' Ἀγχιάλου ὁ γιὸς παινεύομαι πῶς εἶμαι
 καὶ τοὺς Ταφιδῶτες κυβερνῶ τοὺς θαλασσοθρεμμένους
 τώρα, καὶ πάω σ' ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους, στὴν Τεμέση,
 τὴ θάλασσα ἀρμενίζοντας, χαλκὸ νὰ πάρω ἐκεῖθε. 185
 Μακριὰ ἀπ' τὴν πόλιν τὸ γοργὸ καράβι σύραμε ὄξω,
 κάτω ἀπ' τὸ δασωμένο Νηὸ, στοῦ Ρεῖθρου τὸ λιμάνι.
 Εἴμαστε φίλοι πατρικοὶ κι οἱ δύο μας ἀπὸ πρῶτα,
 κι ἂν πᾶς στὸ γερομαχητὴ Λαέρτη ρώτησέ τον,
 ποὺ λένε πῶς δὲν ἔρχεται στὴ χώρα πιά ποτέ του, 190
 μόν' ζῇ μακριὰ στὴν ἐξοχὴ μὲ πίκρες καὶ φαρμάκια,
 μαζί μὲ μιὰ γερόντισσα δούλα, ποὺ τὸ τραπέζι
 τοῦ στρώνει καὶ φαῖ κρασί τοῦ βάζει, ὅταν τοῦ κόψῃ
 τὰ γόνατά του ἢ κούραση, τὴν ὥρα ποὺ ἀνεβραίνει
 σέρνοντας πάνω σὲ κορφεὲς ἀμπελοφυτεμένους. 195
 Κι ἦρθα γιὰτὶ μοῦ λέγανε πῶς γύρισε ὁ Δυσσέας,
 μὰ νά, οἱ ἀθάνατοι θεοὶ τὸ δρόμο τοῦ ἐμποδίζουν.
 Γιατὶ δὲν πέθανε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας, ὅχι ἀκόμα,
 μόν' κάπου ζῇ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια ἀποκλεισμένος,
 σ' ἓνα ἀφροκύκλωτο νησί κι ἐκεῖ τὸν ἐμποδίζουν 200
 ἄντρες κακοὶ κι ἀνήμεροι, θέλει δὲ θέλει ἐκεῖνος.
 Μὰ θὰ σοῦ προφητέψω ἐγὼ, καθὼς μέσα στὸ νοῦ μου
 μοῦ δίνουν φώτιση οἱ θεοὶ κι ὅπως θαρρῶ θὰ γίνουν,

- κι ἀπὸ σημάδια ἄς μὴν κρατῶ, προφήτης ἄς μὴν εἶμαι.
 Ἄλῳρα ἀπ' τὴν πατρίδα του καιρὸ δὲ θά ἔναι ἀκόμα, 205
 κι ἂν τὸ κορμὶ του μὲ δεσμὰ τὸ δέσουν σιδερένια.
 Ὡς εἶναι πολυμήχανος, θά βρῇ νὰ φύγη τρόπο.
 Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα
 ἂν εἴσαι τοῦ Δυσσέα γιὸς τόσο μεγάλο ἀγόρι.
 Πολὺ τοῦ μοιάζεις στ' ὁμορφο κεφάλι καὶ στὰ μάτια, 210
 γιὰτὶ συχνὰ ἀνταμώναμε πρὶν φύγη γιὰ τὴν Τροία,
 ὅπου πολλοὶ ξεκίνησαν τῶν Ἀργιτῶν οἱ πρῶτοι
 ὀπλαρχηγοὶ μὲ τὰ βαθιὰ καράβια. Μὰ ἀπὸ τότε
 δὲν εἶδα τὸν Δυσσέα πιά, μήτε καὶ μένα ἐκεῖνος ».
- Τότ' ἔτσι πάλι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε· 215
 « Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θά σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.
 Γιὸς του πὼς εἶμαι ἡ μάνα μου μοῦ λέει, μὰ ἐγὼ δὲν ξέρω,
 γιὰτὶ κανεὶς τὴ φύτρα του δὲν τὴ γνωρίζει ὁ ἴδιος.
 Μακάρι νὰ μουν γιὸς κι ἐγὼ ἀνθρώπου εὐτυχισμένου
 ποὺ βρίσκουν τὰ γεράματα μὲς στὰ πολλὰ ἀγαθὰ του. 220
 Μὰ τώρα ἀπ' τὸν πιὸ δύστυχο ποὺ βρέθηκε στὸν κόσμον
 μοῦ λένε πὼς γεννήθηκα, γι' αὐτὸ σὰ μ' ἐξετάζεις ».
- Τότ' ἔτσι ἡ λιοπερίχυτη θεὰ Παλλὰδα τοῦ ἔπει·
 « Δὲ θά ξεγράφουν οἱ θεοὶ στὸ τέλος τὴ γενιά σου,
 τέτοιον ἀφοῦ σὲ γέννησε ἡ Πηνελόπη ἐμένα. 225
 Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.
 Αὐτὸς τί κόσμος ; Τί φαγιά ; Γιὰ ποῖο σκοπὸ τὰ θέλεις ;
 Ξεράντωση ἔχεις ἢ χρεὺς ; Σὰν ἔρανος δὲ μοιάζει.
 Μοῦ φαίνονται στὸ σπῆτι σου πὼς ἦρθαν χαροκόποι
 κι ἀχόρταγα χαραμοτρῶν, κι ἂν ἄνθρωπος μὲ γνώση 230
 ἔβλεπε αὐτὲς τοὺς τίς μπομπές θά ξάναβε ὁ θυμὸς του ».
- Τότε ἔτσι πάλι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·
 « Ξένε, γι' αὐτὰ σὰ μὲ ρωτᾷς θά σοῦ τὰ πῶ ν' ἀκούσης.
 Αὐτὸ τὸ σπῆτι ἀρχοντικὸ κι εὐτυχισμένο θά ἔταν
 ἐνίσως στὴν πατρίδα του βρισκότανε ὁ Δυσσέας. 235
 Μὰ ἀλλιῶς τὸ θέλανε οἱ θεοὶ ἀπὸ κακὴ τὴν γνώμη,
 ποὺ μόνο ἐκεῖνον ἄφρατο τὸν ἔκαμαν ἀπ' ὅλους.
 Γιὰτὶ ἔτσι ἐγὼ δὲν θά κλαιγα τὸ θάνατό του τόσο
 μὲς στὸ στρατὸ του ἂν ἔχανε στὴν Τροία τὴ ζωὴ του,

- ἤ, σὰν ἀπόσωσε ἡ σφαγή, στὰ χέρια τῶν δικῶν του. 240
 Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψηλὸ θὰ τοῦ ἴσταναν μνημούρι
 καὶ δόξα πίσω θ' ἄφηνε μεγάλη στὸ παιδί του.
 Μὰ τώρα αὐτὸν ἀδόξαστα τὸν ἄρπαξαν οἱ Λάμιες
 κι ἄφαντος πάει κι ἀνάκουστος, ἀφήνοντας σὲ μένα 245
 τίς πίκρες καὶ τὰ βάσανα. Καὶ μήτε αὐτὸν μονάχα
 θρηγῶ, γιατί οἱ ἀθάνατοι κι ἄλλα μοῦ δῶσαν πάθια.
 Γιατὶ ὅσοι ὀρίζουν στὰ νησιὰ κι ἀπ' ὅλους εἶναι οἱ πρῶτοι,
 στῇ δασωμένη Ζάκυνθο, στῇ Σάμῃ, στὸ Δουλίχι,
 κι ἐδῶ ὅλα τ' ἀρχοντόπουλα στὸ βραχωμένο Θιάκι, 250
 ὅλοι ζητοῦν τῇ μάνα μου καὶ καταλοῦν τὸ βίός μου.
 Καὶ μήτε τ' ὄχι λέει αὐτὴ στὸν ἄχαρο τὸ γάμο,
 μήτε μπορεῖ νὰ παντρευτῇ. Κι ἔτσι ὅλοι αὐτοὶ μοῦ σβήνουν
 τὸ σπίτι μου καὶ σύντομα κι ἐμένα θὰ ξεκάμουν ».
- Κι ἡ Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε βαριά ἀγαναχτισμένη· 255
 «Ἄχ, πόσο τοῦ Δυσσέα ἐσὺ ποὺ λείπει δὲν τὸν φτάνεις,
 νὰ βάλλῃ στοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες χέρι ἐκεῖνος.
 Γιατὶ ἂν ἐρχόντανε ἄξαφνα μὲ κράνος καὶ μ' ἀσπίδα
 καὶ δυὸ κοντάρια, νὰ σταθῇ στὰ πρωτοπόρτια ἀπάνω,
 τέτοιος καθὼς τὸν γνώρισα στὸ πατρικὸ μου σπίτι 260
 πρώτη φορά, νὰ τὸ γλεντᾷ καὶ τὸ κρασί νὰ πίνῃ,
 σὰ γύριζε ἀπ' τὴν Ἐφυρα, ποὺ πῆγε μὲ καράβι
 στὸν Ἴλο, γιὰ τοῦ Μέρμερου, φαρμάκι θνητοφάγο
 ζητώντας του τίς χάλκινες σαῖτες του ν' ἀλείβῃ.—
 Μὰ ἐκεῖνος δὲν τοῦ τό ἔδωσε γιατί τοὺς ἐπουράνιους 265
 φοβόνταν, κι ὁ πατέρας μου τοῦ τό ἔδωσε ὁ δικός μου,
 ποὺ φίλος του ἦταν καρδιακός. — Ναί, τέτοιος ὁ Δυσσέας
 ν' ἄπλωνε χέρι ἀπάνω τους, θὰ καταντούσανε ὅλοι
 μεμιᾶς γληγοροπέθαντοι καὶ πικροπαντρεμένοι.
 Μὰ στῶν θεῶν εἶναι ὅλα αὐτὰ τὸ χέρι ἂν θὰ τελέψουν,
 ὅταν γυρίσῃ σπίτι του, ἂν θὰ πληρώσῃ ἢ ὄχι. 270
 Ἐγὼ ὅμως σὲ παρακινῶ νὰ τὸ σκεφτῇς καὶ μόνος
 πῶς ὅλους ἀπ' τὸ σπίτι σου νὰ διώξῃς τοὺς μνηστῆρες.
 Κι αὐτὸ ποὺ τώρα θὰ σοῦ πῶ πρόσεξε νὰ τ' ἀκούσῃς.
 Σὲ σύνοδο αὔριο κάλεσε τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ σ' ὅλους 275
 πὲς καθαρά τῇ γνώμῃ σου, νὰ ἵναι οἱ θεοὶ μαρτύροι.

Στά σπίτια τους νά σκορπιστοῦν πρόσταξε τοὺς μνηστῆρες.

Κι ἂν ἡ καρδιά τῆς μάνας σου τῆς λείει χαρὲς νά κάμη,
πίσω ἄς γυρίση στοῦ ἄρχοντα πατέρα της τὸ σπίτι
κι ἄς πᾶνε ἐκεῖ νά παντρευτοῦν καὶ τὰ προικιά ἄς ὀρίσουν,
πολλὰ κι ὅσα θὰ ταίριαζαν στὴν ἀκριβὴ του κόρη.

280

Καὶ θὰ σοῦ πῶ μιὰ συμβουλὴ σοφὴ σὰ θεὸς ν' ἀκούσης.

Ἄπ' ὅλα τὸ καλῦτερο καράβι ν' ἀρματώσης
μὲ λαμνοκόπους εἵκοσι καὶ πήγαινε νά μάθης
γιά τὸν πατέρα σου εἰδήση, ποὺ λείπει χρόνια ἀλάργα,
κανεῖς ἂν ξέρη νά σοῦ πῇ, εἴτε ἀπ' τὸ Δία ἀκούσης
φήμη, ποὺ φέρνει πρῶτα αὐτὴ τὰ νέα στοὺς ἀνθρώπους.

285

Πάνε τὸ γερο - Νέστορα στὴν Πύλο νά ρωτήσης
κι ἐκεῖθε πήγαινε ἔπειτα στὴ Σπάρτη, στὸ Μενέλαο·
ποὺ ἀπ' τὸ χαλκόφραχτο στρατὸ στερνὸς ἐκεῖνος ἦρθε.

290

Κι ἂν μάθης ὁ πατέρας σου πῶς ζῇ καὶ θὰ γυρίση,
μ' ὅλο ποὺ νιώθεις τὸν καημό, περίμενε ἕνα χρόνο.
Κι ἂν πάλε μάθης πῶς δὲ ζῇ, στὴ γῇ πῶς δὲν ὑπάρχει,
ἀμέσως στὴν πατρίδα σου νά ρθῇς καὶ νά τοῦ χτίσης
μνηῆμα κι ἀπάνω νεκρικὲς θυσίες νά προσφέρης

295

ὅσες ταιριάζει, ἀρχοντικὲς καὶ πάντρεψέ την τέλος
τῇ μάνα σου. Κι ἔτσι ὅλα αὐτὰ σὰν κάμης καὶ τελέψης,
σκέψου πιά τότε μόνος σου στά βάθη τῆς καρδιᾶς σου,
πῶς τοὺς μνηστῆρες σπίτι σου θὰ τοὺς χαλάσης ὅλους
μ' ἀπάτη ἢ κι ὀλοφάνερα. Κι οὔτε σοῦ πρέπει διόλου
νά μωροφέρνης, καὶ παιδί δὲν εἶσαι ἐσὺ πιά τώρα.

300

Ἦ δὲν ἀκοῦς ὁ θεϊκὸς Ὀρέστης πόση δόξα
στὸν κόσμον πῆρε, τὸ φονιὰ τὸν Αἰγισθο ἀπ' τῇ μέσῃ
σὰν ἐβγαλε ποὺ σκότωσε τὸν ξακουστὸ γονιὸ του ;
Καὶ σύ, παιδί μου, — δὲς ψηλὸς, κοίτα λεβέντης ποὺ ἔσαι —
κάμε καρδιά νά παινευτῆς ἀπ' τοὺς στερνοὺς ἀνθρώπους.
Μὰ τώρα στοὺς συντρόφους μου καὶ στὸ γοργὸ καράβι
θὰ φύγω, ποὺ θὰ νοιάζονται πολὺ νά μὲ προσμένουν
καὶ σύ πιά σκέψου μόνος σου κι ὅ,τι εἶπα μὴν ξεχάσης ».

305

Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·
« Ναί, ξένε, αὐτὰ τὰ μίλησες μὲ τὴν καλή σου γνώμη,
καθὼς πατέρας σὲ παιδί καὶ δὲ θὰ τὰ ξεχάσω.

310

Μὰ στάσου ἀκόμα μιὰ στιγμή, κι ἄς βιάζεσαι νὰ φύγης,
ἀφοῦ λουστῆς καὶ τὴν καρδιά στὰ στήθη ἀναχαλλιάσης,
νὰ πᾶς γιὰ τὸ καράβι σου χαρούμενος μὲ δῶρο
πολύτιμο, πεντάμορφο, νὰ τὸ ἔχης γιὰ κειμήλιο, 315
δῶρο ποὺ οἱ φίλοι συνηθοῦν στοὺς φίλους νὰ χαρίζουν ».

Τότε ἔτσι ἡ φωτοστάλαχτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα·
« Μὴ μὲ κρατήσης πιὸ πολὺ καὶ βιάζομαι νὰ φύγω.
Κι αὐτὸ τὸ δῶρο ποὺ ἡ καρδιά σοῦ λέει νὰ μοῦ χαρίσης,
ὅταν γυρίσω δῶσ' μου το στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω 320
κι ἄλλο θὰ σοῦ χαρίσω ἐγὼ ν' ἀξίξῃ τὸ δικό σου ».

Ἔτσι εἶπε, κι ἔφυγε ἔπειτα ἡ λιόφωτη Παλλὰδα
μὲς στὰ οὐράνια σὰν αἰτός, καὶ στὴν καρδιά του ἐκείνου
θάρρος καὶ τόλμη τοῦ ἔβαλε καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ πρῶτα
τοῦ ἔφερε τὸν πατέρα του νὰ συλλογιέται τώρα. 325
Μέσα του ὁ νοῦς του σάστισε τὴν ὥρα ποὺ τὴν εἶδε,
γιατὶ κατάλαβε ἡ θεὰ πὼς ἦταν ἡ Παλλὰδα,
καὶ στοὺς μνηστῆρες πῆγε εὐτὺς τὸ ἰσόθεο παλικάρι.

Ὁ ξακουστός τραγουδιστὴς κοντὰ τοὺς τραγουδοῦσε
κι αὐτοὶ καθότανε ἄλλοι ν' ἀκούσουν τὸ τραγούδι, 325
γιὰ τὸν πικρὸ τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ ἀπ' τὴν Τροία,
ὅπως ἡ λιοπερίχυτη τὸν ὄρισε ἡ Παλλὰδα.

Κι ὡς ἤκουσε ἀπ' τ' ἀνώγει της τ' ἀθάνατο τραγούδι,
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Τηλεμάχου ἡ μάνα,
ἀπ' τὴν ψηλὴ κατέβηκε τοῦ πύργου της τὴ σκάλα, 330
ὄχι μονάχη, πῆγαιναν καὶ δυὸ μαζί της σκλάβες.

Κι ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναῖκα στοὺς μνηστῆρες,
στάθηκε στῆς καλόφτιαστης σκεπῆς κοντὰ τὸ στῦλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρὴ της μπόλια,
κι εἶχε στὸ κάθε της πλευρὸ καὶ μιὰ πιστὴ της σκλάβα, 335
καὶ στὸ θεῖκό τραγουδιστὴ ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ ἔπε·

« Κι ἄλλα πολλά, ποὺ τοὺς θνητοὺς μαγεύουν, Φῆμιε, ξέρεις
γιὰ ἀνθρώπων ἔργα καὶ θεῶν ποὺ τὰ ἔκαμαν τραγούδι.
Ἕνα τραγούδα ἀπ' ὅλα αὐτὰ κι ἄφωνοι τοῦτ' ἄς πίνουν.
Αὐτὸ ὅμως μὴν τὸ ξαναπῆς τὸ θλιβερὸ τραγούδι 340
ποὺ πάντα μέσα τὴν καρδιά στὰ στήθια μοῦ πληγώνει.
κι ὁ πόνος ἀλγισμόνητος τὰ σπλάχνα μου θερίζει.

Γιατί τὸν ἄντρα μου ποθῶ κι αἰώνια τὸν θυμοῦμαι,
 ποῦ 'ναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' "Ἄργος καὶ στὴν Ἑλλάδα ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε· 345

« Γιατί ἔτσι, μάνα, τὸν πιστὸ τραγουδιστὴ ἀποπαίρνεις
 ποῦ μᾶς ξανοίγει τὴν καρδιά καθὼς τὸ φέρνει ὁ νοῦς του ;
 Δὲν φταίει κανεὶς τραγουδιστῆς, μόν' φταίχτης εἶναι ὁ Δίας,
 ποῦ καθὼς θέλει ἡ γνώμη του τὰ φέρνει στοὺς ἀνθρώπους.
 Ντροπὴ δὲν εἶναι καὶ γι' αὐτὸν ποῦ τραγουδᾷ τὴ μοῖρα 350
 τῶν Δαναῶν τὴν ἄπονη. Γιατὶ κάθε καινούριο
 τραγοῦδι ποῦ θὰ πρωτοβγῇ θέλουν ν' ἀκούσουν ὅλοι.

Μόν' πάρε τὴν ἀπόφαση ν' ἀκούσης τὸ τραγοῦδι.
 Δὲν εἶναι μόνος πόχασε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα 355
 στὸν πόλεμο ὁ πατέρας μου· κι ἄλλοι πολλοὶ χαθῆκαν.

Μόν' σπίτι τώρα πῆγαινε νὰ κάτσης στὶς δουλειές σου,
 στὴ ρόκα καὶ στὸν ἀργαλειὸ καὶ βάλε καὶ τίς σκλάβες.

Κι ὅσο γι' αὐτὰ ποῦ μίλησες οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν,
 ὅλοι κι ἀπ' ὅλους πρῶτα ἐγὼ ποῦ ὀρίζω μὲς στὸ σπίτι ».

Σάστισε αὐτὴ καὶ γύρισε στὸν πύργο της ἑοπίσω, 360
 γιατί τῆς μπῆχαν στὴν καρδιά τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ της.

Κι ὅταν στ' ἀνωὶ ἀνέβηκε μὲ τίς πιστές της σκλάβες
 θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ὥσπου γλυκὸν ὕπνο 365
 τῆς ἔχυσε στὰ μάτια της ἡ λαμπερὴ Παλλὰδα.

Σάλαγο κάμαν στὸ ἱσκιερὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
 κι ὅλους τοὺς ἔτρωγε ὁ καημὸς νὰ κοιμηθοῦν κοντὰ της.

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε· 370
 « Μνηστῆρες σεῖς τῆς μάνας μου, ἀδιαντροπιὰ γεμάτοι,

τώρα ἄς χαροῦμε τὸ φαῖ κι ἄς λείπουν οἱ φωνές σας.
 Γιατὶ εἶναι αὐτὸ καλύτερο ν' ἀκούσουμε ἓνα τέτοιο 375
 τραγουδιστὴ καθὼς αὐτὸς πόχει φωνὴ ἀθανάτου.

Καὶ τὴν αὐγὴ σὲ σύνοδο νὰ κάτσουμε θὰ πᾶμε,
 κι ἐκεῖ μιὰ γνώμη ξάστερα θὰ πῶ ν' ἀκούσουν ὅλοι,

νὰ φύγετε ἀπ' τὸ σπίτι μου, νὰ στρῶστε ἄλλοῦ τραπέζι,
 συναλλαχτὰ στὰ σπίτια σας νὰ τρῶτε βιὸς δικὸς σας. 380
 Μὰ ἂν τὸ θαρρῆτε πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ ὀφελος πὼς εἶναι

τὸ ξένο μάλι ἀπλέρωτο νὰ πάη καπνὸς — μὲ γειά σας !
 Κι ἐγὼ βοηθούς μου τοὺς θεοὺς θὰ κράξω τοὺς οὐράνιους

κι ἄμποτε ὁ Δίας τις δουλειὲς αὐτὲς νὰ τις πλερώσῃ
κι ὅλους ἐδῶ ἀνερώτητα νὰ σᾶς θερίσῃ ὁ χάρος ». 380

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι δάγκασαν τὰ χεῖλη κι ἀποροῦσαν
μὲ τὸν Τηλέμαχο γι' αὐτὰ ποῦ μίλησε μὲ θάρρος.
Τότε ὁ Ἀντίνοσ ἀρχισε τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς καὶ τοῦ ἑπεῖ
«Ἔτσι, Τηλέμαχε, οἱ θεοὶ θὰ σ' ἐμαθῶν οἱ ἴδιοι,
νὰ ρητορεύς ἄφοβα καὶ νὰ ἴσαι καυχησιάρης. 385
Εἶθε ποτὲ τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς στ' ἀφροκλεισμένο Θιάκι
νὰ μὴ σὲ κάμῃ βασιλιά κι ἄς τὸ ἦγης γονικό σου ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἀντίνο, κάτι θὰ σοῦ πῶ, νὰ μὴ θυμώσης ὅμως.
Αὐτὸ θὰ τὸ ἔλεα, ἂν ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου μοῦ τὸ δώσῃ. 390
Ἦ τὸ θαρρεῖς ἀνώφελο πὼς εἶναι στοὺς ἀνθρώπους ;
Καλὸ νὰ γίνῃς βασιλιάς. Ἀμέσως ἀρχονταίνει
τὸ σπίτι σου καὶ γίνεται καθεὶς πῶς τιμημένος.
Μὰ κι ἄλλα βρίσκονται πολλὰ στὸ Θιάκι ἀρχοντοπαῖδια,
μικρὰ μεγάλα, κι ἓνα τῶν τῇ βασιλείᾳ θὰ πάρῃ, 395
ἀφοῦ πιά τῶρα πέθανε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας.
Θά 'μαι κι ἐγὼ στὸ σπίτι μου ἀφέντης καὶ στοὺς σκλάβους,
ὅσους γιὰ μένα κέρδισε μὲ τὸ σπαθὶ ὁ Δυσσέας».

Τότε ἔτσι κι ὁ Εὐρύμαχος γιὸς τοῦ Πολύβου τοῦ ἑπεῖ·
«Αὐτὰ στὸ χέρι τῶν θεῶν, Τηλέμαχε, ὅλα στέκουν 400
ποῖός μες στὸ θαλασσόκλειστο θὰ βασιλεύῃ Θιάκι.
Κυβέρνα ἐσὺ τὸ σπίτι σου καὶ κοίταξε τὸ βίός σου,
ἄς μὴν τὸ σώσῃ νὰ φανῇ ὁ ἄντρας ποῦ θ' ἀρπάξῃ
τὰ κτήματά σου στανικῶς τὸ Θιάκι ὅσο νὰ στέκῃ.
Μὰ γιὰ τὸν ξένο, ἀγάπη μου, νὰ σὲ ρωτήσω θέλω, 405
πότε ἤρθε; Ποιὰ παινεύονταν πατρίδα του πὼς εἶχε;
Ποῦ βρίσκειται τὸ γένος του κι ἡ πατρικὴ του χώρα;
Εἰδῶσθ τοῦ πατέρα σου μὴν ἔφερε πὼς θὰ ῥθῃ;
Ἦ μήπως ἤθελε δουλειὰ δική του νὰ τελέψῃ;
Πὼς ἔφυγε ἔτσι ξαφνικὰ χωρὶς νὰ γνωριστοῦμε; 410
Γιατὶ τυχόντας ἄνθρωπος δὲν ἔδειχνε στὴν ὄψῃ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Εὐρύμαχε, ὁ πατέρας μου, πάει, χάθηκε στὰ ξένα.
Μήτε μαντάτα τῶρα πιά πιστεύω ὅθε κι ἂν ἔρθουν,

- μήτε τίς μαντικές ψηφῶ, πού κράζει μαντολόγους 415
 στὸν πύργου τῆς ἡ μάνα μου καὶ τοὺς ρωτᾷ νὰ μάθῃ.
 Ὡς γιὰ τὸν ξένο, πατρικὸς εἶναι ἀπ' τὴν Τάφο φίλος
 ὁ Μέντης τ' Ἀγχιάλου ὁ γιὸς τοῦ πολυστοχασμένου,
 καὶ τοὺς Ταφιδῶτες κυβερνᾷ τοὺς θαλασσοθρεμμένους».
 "Ἔτσι εἶπε, μὰ δὲν ξέχανε πῶς ἦταν ἡ Παλλάδα. 420
 Τότε οἱ μνηστῆρες στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι
 τὸ γύρισαν κι ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ καρτεροῦσαν.
 Κι ἐνῶ γλεντοῦσαν ἔφτασε τὸ θαμπερὸ τὸ βράδυ,
 κι ἔφυγαν πιά στὸ σπίτι του νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας.
 Μὲς στὴν πλακοστρωμένη αὐλὴ ψηλόχτιστο εἶχε πύργον, 425
 σὲ μέρος ξέφαντο κι ἐκεῖ πήγαινε νὰ πλαγιάσῃ
 ὁ συνετὸς Τηλέμαχος πολυσυλλογισμένος.
 Πίσω του ἀκλούθαε μὲ δαδὶ φιλογόφεργον στὸ χέρι
 κι ἡ μπιστεμένη Εὐρύκλεια τοῦ Ὠπου ἡ θυγατέρα,
 πού κόρη τὴν ἀγόρασε πρωτόχνουδῃ ὁ Λαέρτης, 430
 μὲ βιδὸς δικό του, δίνοντας γι' αὐτὴν εἰκοσι βόδια
 κι ἴσα μὲ τὴ γυναῖκα του στὸ σπίτι τὴν τιμοῦσε,
 μὰ δὲν τὴν πλάγιασε ποτέ, νὰ μὴ θυμώσῃ ἐκεῖνη.
 Αὐτὴ τοῦ πήγαινε τὸ φῶς κι ἀπὸ μωρὸ παιδάκι
 μ' ἀγάπη τὸν μεγάλωσε πού ἄλλῃ δὲν τοῦ ἔχε σκλάβον. 435
 Σὰν ἀνοιξε ὁ Τηλέμαχος τοῦ πύργου τοῦ τίς πόρτες
 κάθισε στὸ κρεβάτι του κι ἔβγαλε τὸ χιτῶνα,
 καὶ στὴν πιστὴ γερόντισσα τὸν ἔδωσε στὸ χέρι.
 Κι ἐκεῖνη ἀφοῦ τὸν δίπλωσε, τὸν ἔστρωσε στὰ χέρια
 καὶ στὸ καρφὶ τὸν κρέμασε κοντὰ στ' ὠραῖον κρεβάτι. 440
 Βγῆκε ἔπειτα καὶ τράβηξε τὴν πόρτα ἀπ' τ' ἀσημένιο
 κρικέλι κι ἔδωσε σφιχτὰ μ' ἓνα λουρὶ τὸ σύρτη.
 Κι ἐκεῖ ὅλη νύχτα, στὴ σγουρὴ φλοκάτα αὐτὸς χωμένος,
 μελέταε τὸ ταξίδι του πού ἀρμήνεψε ἡ Παλλάδα.

B

Σάν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 σηκώθηκε ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὸ κρεβάτι ἀπάνω
 καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὤμους
 γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθί καὶ στὰ παχιά του πόδια
 ἔδωσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ βγῆκε 5
 ἀπ' τὸ γιάτακι σὰ θεὸς παρόμοιος. Τότε ἀμέσως
 πρόσταξε τοὺς καλόφωνους τοὺς κράχτες νὰ φωνάξουν
 σὲ σύνοδο τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεμμένους.
 Κι αὐτοὶ λαλοῦσαν κι ἔτρεχε τὸ πλῆθος χέρι χέρι.
 Κι ἔπειτα σάν τοὺς φώναζαν καὶ συναχτήκανε ὅλοι, 10
 πῆγε κι αὐτὸς στὴ σύνοδο, στὸ χέρι του κρατώντας
 τὸ χάλκινο κοντάρι του, κι οὔτε μονάχος του ἦταν,
 παρὰ μὲζ' του δυὸ σκυλιὰ τὸν ἀκολουθοῦσαν ἄσπρα.
 Μιὰ χάρη οὐράνια τοῦ ἔχυνε ἡ Ἀθηνᾶ Παλλὰδα
 κι ὅλο τὸ πλῆθος θάμαζε σάν εἶδαν νὰ προβάλλῃ. 15
 Στὸν πατρικὸ του κάθισε τὸ θρόνο κι οἱ γερόντοι
 τὸν προσηκώθηκαν κι εὐτὺς τὸ λόγο πῆρε πρῶτος
 ὁ μαχητὴς Αἰγύπτιος στοὺς ἄλλους νὰ μιλήσῃ,
 ποῦ ἔ'ταν ἀπ' τὰ γεράματα σκυφτὸς καὶ πολυγνώστης.
 "Ένας του ἀγαπημένος γιὸς στ' ἀλογοθρόφο Ἴλιον 20
 μὲ τοῦ Δυσσέας κίνησε τὰ βαθουλὰ καράβια,
 ὁ παινεμένος Ἀντιφός· μὰ τοῦ ἔσβησε τὴ νιότη
 ὁ σαρκοφάγος Κύκλωπας κι ἔφαγε τὸ στερνὸ του
 μὲς στὴ βαθουλωτὴ σπηλιά. Τρεῖς εἶχε γιὸς ἀκόμα,
 κι ὁ ἕνας, ὁ Εὐρύνομος, μὲ τοὺς μνηστῆρες ἦταν, 25
 κι οἱ ἄλλοι δυὸ δουλεύανε τὰ πατρικὰ χωράφια.
 Μὰ δὲ λησμόνησε ποτὲ νὰ κλαίῃ τὸν πεθαιμένο
 καὶ δάκρυα χύνοντας γι' αὐτὸ πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
 «Ἀκοῦτε με λοιπόν, Θιακοί, σ' ὅ,τι ἔχω νὰ μιλήσω.
 Πότε δὲν εἶδα σύνοδο, μήτε βουλὴ γερόντων, 30
 ἀφότου πιά ἔφυγε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας μὲ τὰ πλοῖα.
 Ποιὸς τώρα ἐδῶ μᾶς συναΐει; Σάν ποιά μεγάλη ἀνάγκη
 βρῆκε τοὺς γεροντότερους ἢ τοὺς καινούριους ἄντρες;

Μὴν ἄκουσε εἶδησῃ καλὴ γιὰ τὸ στρατὸ πὼς φτάνει
καὶ θέλει σ' ὅλους νὰ τὴν πῇ πρῶτος ἀφοῦ τὸ ξέρει;
Ἦ γιὰ ἄλλῃ τοῦ κοινοῦ δουλειᾷ σκοπεύει νὰ μιλήσῃ;
Καλὸς μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος κι ἄς εἶναι βλοσυρμένος,
κι ὁ Δίας ὅλα τ' ἀγαθὰ ποὺ λαχταρᾷ ἄς τοῦ δώσῃ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος κρυφὴ χαρὰ τὸ πῆρε
τέτοιον σημάδι κι ἄρχισε σὲ λίγο νὰ μιλήσῃ.
Στάθηκε ὀρθὸς καταμεσίς στὴ σύνοδο, κι ὁ κράχτης
Πεισινόρας, ποὺ κάτεχε γνῶμες σοφές ὁ νοῦς του,
σκῆπτρο στὸ χέρι τοῦ ἔβαλε. Κι εὐτὺς κατὰ τὸ γέρο
γυρίζοντας πρῶτα σ' αὐτὸν τοῦ μίλησε ἔτσι κι εἶπε·

«Δὲν εἶναι, γέρο, ἀλάργα αὐτός, καὶ σύντομα θὰ μάθῃς
ποιὸς τὸ λαὸ τὸν σῦναξε. Δικὰ μου βάσανα ἔχω.

Μῆτε ἄκουσα καλὴ εἶδησῃ γιὰ τὸ στρατὸ πὼς φτάνει,
ἔτσι ἀνοιχτὰ νὰ σᾶς τὴν πῶ ποὺ πρῶτα ἐγὼ τὴν ξέρω,
μῆτε ἄλλῃ θέλω τοῦ κοινοῦ δουλειᾷ νὰ σᾶς ζηγήσω,
μόν' γιὰ δικές μου συμφορὲς ποὺ ῥοθὰν διπλὲς στὸ σπίτι.

Μιὰ, πόχασα τὸν ξακουστὸ πατέρα μου, ποὺ πρῶτα
σ' ὅλους ἐδῶ βασίλευε καὶ σὰν πατέρας ἦταν
γλυκός. Καὶ μιὰ ἄλλῃ δεύτερη, σὰν πιδὲ μεγάλη ἀκόμα,
ποὺ ὅλο τὸ σπίτι γλήγορα θὰ τὸ ξεθεμελιώσῃ
καὶ θὰ μοῦ σβήσῃ ὅλο τὸ βιός. Τὴ μάνα μου, ἄθελά της,
μνηστῆρες τὴ φορτώθηκαν, τῶν προεστῶν τοῦ τόπου
οἱ πολυαγαπημένοι γιοί, ποὺ δὲν τολμοῦν νὰ πᾶνε
στὸ σπίτι τοῦ πατέρα της Ἰκάρου, ν' ἀποκόψῃ

τὴν προίκα αὐτὸς τῆς κόρης του καὶ νὰ τὴ δώσῃ ἐκείνου
ποὺ φέρῃ δῶρα πιδὲ πολλὰ καὶ τὸν διαλέξῃ ὁ ἴδιος,

μόν' ὅλη μέρα κάθονται στὸ σπίτι μου καὶ τρῶνε,
δαμάλια σφάζοντας κι ἀρνιά καὶ γίδες ὅλο πάχος,
καὶ πίνουν λαμπερὸ κρασί χωρὶς νὰ τὸ χορταίνουν,
κι ἔτσι ὅλα σβήνουν ἀπὸνα, γιὰτὶ δὲ βρίσκεται ἄντρας,
σὰν τὸ Δυσσέα, τὴν ὀργὴ νὰ διώξῃ αὐτὴ ἀπ' τὸ σπίτι.

Δὲν εἶμαστέ ἄξιοι ἐμεῖς γι' αὐτό. Κι ἔτσι θὰ ρθῇ μιὰ μέρα
φτωχοὶ νὰ καταντήσουμε, χωρὶς στὸν ἥλιο μοίρα.
Θὰ πολεμοῦσα μόνος μου τὴ δύναμη ἄν τὴν εἶχα.

Γιὰτὶ δὲν εἶναι αὐτὲς δουλειές κανεὶς νὰ τίς βασταῇ,

- καὶ πάει τὸ σπίτι τοῦ χαμοῦ. Ντραπῆτε πιά μονάχοι, 70
ντραπῆτε κι ὅσους ἔχουμε γειτόνους γύρω γύρω,
κάν φοβηθῆτε τὴν ὀργή τῶν ἀθανάτων, μήπως
θυμώσουν γιὰ τίς ἄνομες δουλειές κι ἄλλιῶς τὰ στρέψουν.
Στὸ Δία καὶ στῆς Θέμιδας τὴ χάρη σᾶς ξορκίζω,
ποὺ αὐτὴ συνάζει καὶ σκολνᾷ τὴ σύνοδο στὸν κόσμο, 75
πάψτε πιά, ἀδέρφια, κι ἄστε με στὴ λύπη μου νὰ λιώνω,
ἐκτὸς ἂν ὁ πατέρας μου ἀπὸ κακογνωμιὰ του
ἀδίκησε τοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεμμένους
καὶ μὲ πληρώνετε γι' αὐτό, ζητώντας τὸ κακό μου
μὲ πάθος, κι ἄλλους βάζετε. Μὰ πιὸ ὀφελός μου θὰ 'ταν 80
καὶ κινήτᾳ κι ἀκίνητᾳ σεῖς ὅλα νὰ τὰ φᾶτε.
Γιατὶ ἂν τὰ φᾶτε, γλήγορα κι ἡ πληρωμὴ θὰ φτάσῃ.
Τότε θὰ τ' ἀπαιτήσουμε τὸ βιός μας ἀπ' τὴ χώρα,
ὥσπου πίσω μᾶς δοθοῦν αὐτὰ ποὺ χάσαμε ὅλα.
Μὰ τώρα ἀγιάτρευτους καημοὺς μοῦ ἀνάψατε στὰ στήθια».
- "Ἔτσι εἶπε μ' ἀγανάχτησιν καὶ πέταξε τὸ σκῆπτρο, 85
σπώντας στὰ δάκρυα καταγῆς καὶ συμπονέσανε ὅλοι.
Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι σώπαιναν, μηδὲ κανεὶς τολμοῦσε
τοῦ Τηλεμάχου μὲ πικρὰ νὰ τοῦ μιλήσῃ λόγια.
Κι ἀπ' ὅλους μόνος ἄρχισε κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος τοῦ 'πε· 90
«Τηλέμαχε πολυλογά, μεγάλο παλικάρι,
πῶς μᾶς προσβέλνεις καὶ ζητᾷς νὰ μᾶς ντροπιάσῃς κιόλας;
"Ὅχι, οἱ μνηστῆρες δὲ σοῦ φταῖν, μόνο ἡ γλυκιὰ σου μάνα,
ποὺ ἄλλη καμιὰ στὶς πονηριές γυναῖκα δὲν τὴ φτάνει.
'Ὁ τρίτος χρόνος περπατᾷ κι ὁ τέταρτος θὰ φτάσῃ 95
σὲ λίγο, ἀφότου ξεγελᾷ τῶν Ἀχαιῶν τὴ γνώμη.
"Ὅλους μ' ἐλπίδες τοὺς πλανᾷ καὶ στὸν καθένα τάζει,
παρὰγγελιές της στέλνοντας, μὰ ὁ νοῦς της ἄλλα βάζει.
Κι ἀκόμα αὐτὸ τὸ τέχνασμα σοφίστηκε μὲς στ' ἄλλα.
Τὸν ἀργαλειό της ἔστησε στὸν πύργου της νὰ φάνῃ 100
διπλὸ φιλόδιαστο πανὶ κι ἔτσι ἄξαφνα μᾶς εἶπε·
«Ἄφου πιά πέθανε, παιδιὰ, ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
ἔχετε λίγη ὑπομονή, κι ἄς βιάζεστε γιὰ γάμο,
ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν χαμένα
τὰ νήματα, ἓνα σάβανο νὰ κάμω τοῦ Λαέρτη,

- 105 όταν τὸν βρῇ τοῦ ἀξύνητου θανάτου ἡ μαῦρη μοῖρα,
 μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοπούλες,
 πὼς πῆγε δίχως σάβανο κι ἄς εἶχε βιὸς χιλιάδες».
- Ἔτσι εἶπε κι ἀποκοίμισε τὴν ἄφοβη καρδιά μας.
 110 Κι ἔφαινε τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα
 καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ξήλωνε τὴ νύχτα.
 Τρεῖς χρόνους ἔτσι κέρδισε νὰ μᾶς γελᾷ μὲ ἀπάτη.
 Κι ὁ τέταρτος σὺν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα,
 μιὰ σκλάβα τὴ μαρτύρησε, ποὺ μόνη τὰ ἔφερε ὅλα,
 καὶ τὸ πανὶ τὴν πιάσαμε τ' ὁμορφο νὰ ξηλώνη.
 115 Τότε ἤθελε δὲν ἤθελε τ' ἀπόσωσε ἐξ ἀνάγκης.
 Μὰ τέτοια τώρα ἀπάντησέ σοῦ δίνουν οἱ μνηστῆρες,
 καὶ σὺ νὰ ξέρης κι οἱ Θιακοὶ νὰ τὴ γνωρίζουν ὅλοι.
 Στείλε τὴν στὸν πατέρα της τὴ μάνα σου κι ἄς πάρη
 ὅποιον ἐκεῖνος προτιμᾷ κι ἀρέσει καὶ στὴν ἴδια.
 120 Μὰ ἂν θέλῃ τ' Ἀχαιοπούλα νὰ βασανίξῃ ἀκόμα
 καὶ πέτεται πὼς ἡ θεὰ τῆς χάρισε ἡ Παλλάδα
 νὰ ξέρῃ ἀμίμητες δουλειὲς καὶ νὰ ἔχῃ φρονιμάδα
 καὶ πονηριὲς ποὺ ἄλλη καμιὰ δὲν ἔχουμε ἀκουστά μας
 κι ἀπ' τίς γυναῖκες τίς παλιὲς νὰ ξέρῃ, ἀπ' ὅσες ζοῦσαν
 125 Ἀχαιοπούλες στὰ παλιὰ τὰ περασμένα χρόνια,
 μήτε ἡ Ἀλκμήνη κι ἡ Τυρῶ κι ἡ λυγερὴ Μυκῆνη.
 Καμιὰ δὲν εἶχε τοὺς σκοποὺς τῆς Πηνελόπης ἄλλη,
 ὅμως αὐτὸ δὲν τό ἔκρινε σιὸ νοῦ της ὅπως πρέπει.
 130 Γιατὶ τὸ βιός σου κι ὅλα σου θὰ σβήσουν τ' ἀγαθὰ σου,
 ὅσο κι ἐκείνη νὰ ἔχῃ αὐτὴ τὴ γνώμη, ποὺ τῆς βάζουν
 μὲς στὴν καρδιά της οἱ θεοί. Ναὶ μέν, μεγάλη δόξα
 θὰ πάρῃ, μὰ σοῦ χάνονται κι ἐσένα τὰ καλὰ σου.
 Κι ἐμεῖς δὲν πιάνουμε δουλειά, μήτε κι ἄλλοῦ θὰ πᾶμε,
 πρὶν κάμῃ τὴν ἀπόφαση νὰ παντρευτῇ ὅποιον θέλει».
- 135 Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι τότε·
 «Ἀντίνο, αὐτὸ δὲ γίνεται νὰ διώξω ἐγὼ ἄθελά της,
 τὴ μάνα ποὺ μὲ γέννησε καὶ μ' ἐθρεψε, ἀπ' τὸ σπίτι.
 Ζῆ - πέθανε ὁ πατέρας μου στὴν ξενιτιά, ποῖός ξέρει!
 Κι ὅσα μοῦ τύχουν ἔπειτα σκληρὰ νὰ τὰ πληρώσω,
 140 ὁ ἴδιος στὸν πατέρα της τὴ μάνα μου ἂν τὴ στείλω.

Γιατὶ κι ἀπ' τὸν πατέρα μου πολλὰ δεινὰ θὰ πάθω
 κι ἄλλα θὰ στείλουν κι οἱ θεοί, γιατί φοριχτὲς κατάρες
 σὰν ξεπορτίζη ἡ μάνα μου, ἀπάνω μου θὰ ρίχνη
 κι ὅλος ὁ κόσμος στὰ στερνὰ θὰ μὲ κατηγορήσῃ.
 Τέτοιο ἓνα λόγο ἐγὼ ποτὲ δὲ θὰ τὸν ξεστομίσω. 145

Κι ἂν ἔχετε φιλότιμο μιὰ στάλα μὲς στὰ στήθια,
 φευγᾶτε πιά ἀπ' τὸ σπίτι μου καὶ στρῶστε ἄλλου τραπέζι,
 συναλλαχτὰ στὰ σπίτια σας δικό σας βιὸς νὰ τρῶτε.
 Κι ἂν τό 'χετε γιὰ πιὸ σωστὸ καὶ πιὸ ὄφελος πὼς εἶναι
 τὸ ξένο βιὸς ἀπλέρωτο νὰ τρῶτε, - γειὰ χαρὰ σας! 150

Κι ἐγὼ βοηθούς μου τοὺς θεοὺς θὰ κράξω τοὺς οὐράνιους,
 κι ὁ Δίας εἴθε τίς δουλειὲς αὐτὲς νὰ τίς πλερώσῃ,
 κι ἐδῶ ὅλους ἀνερώτητα νὰ σᾶς θερίσῃ ὁ χάρος».

"Ἔτσι εἶπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιός. Κι ὁ βροντόλαλος Δίας
 ζευγάρι αἰτῶν ἀπόλυσε ψηλὰ ἀπὸ κορφοβούνι. 155

Κι ὅλο πετούσανε οἱ αἰτοὶ μὲ τὴν πνοή τοῦ ἀνέμου,
 κοντὰ κοντὰ, μὲ τίς πλατιὲς φτεροῦγες ἀνοιγμένες.
 Κι ὅταν στῆς πολυθόρυβης τῆς σύνοδος τῇ μέσῃ
 ζυγιάσανε, κυκλόφερναν, χτυπώντας τίς φτεροῦγες
 συχνά, κι ὅλους τοὺς κοίταζαν καὶ συμφορὲς μνηνοῦσαν. 160

Κι ἀφοῦ κεφάλια καὶ λαιμοὺς ξέσκισαν μὲ τὰ νύχια,
 δεξιὰ πετάξανε ἔπειτα, τὰ σπίτια καὶ τὴν πόλη
 περνώντας, κι ὅλοι ἀπόρησαν σὰν εἶδανε τὰ ὄρνια,
 κι ὅσα νὰ γίνουν ἐμελλαν τ' ἀνάδευαν στὸ νοῦ τους.
 Τότε ἔτσι ὁ γερομαχητὴς τοὺς εἶπε ὁ 'Αλιθέρης, 165

πού ἀπ' τοὺς συνηλικιώτες του τοὺς ἄλλους ἤξερε ὅλους
 μόνος γιὰ ὄρνια νὰ μιᾶ, σημάδια νὰ ξηγήσῃ.
 Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε

"Ἀκοῦτε με λοιπόν, Θιακοί, σ' ὅ,τι ἔχω νὰ μιλήσω,
 μὰ στοὺς μνηστῆρες πιὸ πολὺ αὐτὰ θὰ τὰ ξηγήσω 170
 γιατί κυλάει ἀπάνω τους μιὰ συμφορὰ μεγάλη.

Δὲ θὰ 'ναι ἀπ' τὴν πατρίδα του καιρὸ μακριὰ ὁ Δυσσέας,
 μόν' κάπου βρίσκεται κοντὰ νὰ φτάσῃ, κι ἐτοιμάζει
 σ' ὅλους σφαγὴ καὶ θάνατο. Κι ἄλλοι πολλοὶ θὰ πάθουν
 ἐδῶ ὅσοι στὸ ξέφαντο τὸ Θιάκι κατοικοῦμε. 175
 Μὰ πιὸ μπροστὰ ἄς φροντίσουμε νὰ δώσουμε ἓνα τέλος,

κι ἄς πάψουν μόνοι τους κι αὐτοί. Γιατί ἔτσι τοὺς συμφέρνει
 καλύτερα. Κι ἀνήξερὸς ἐγὼ δὲν προφητεύω,
 μόν' κάτι νιώθω. Καὶ σ' αὐτὸν καθὼς τοῦ τὰ 'πα βγῆκαν,
 ὅταν στὴν Τροία κίνησαν νὰ πᾶνε ὅλοι οἱ 'Αργεῖτες 180
 κι ἔφυγε κι ὁ πολὺσοφος μαζί τους ὁ Δυσσέας.
 Θὰ πάθῃ, τοῦ 'λεγα, δεινά, θὰ χάσῃ τοὺς συντρόφους,
 κι ἀπ' τοὺς δικούς του ἀγνώριστος τὸν εἰκοστὸ πιά χρόνο
 θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του. Νά ποὺ ἀληθεύουν ὅλα».

Τότε ἔτσι κι ὁ Εὐρύμαχος γιὸς τοῦ Πολύβου τοῦ 'πε· 185
 «Βρὲ τράβα, γέρο, σπίτι σου νὰ πᾶς νὰ προφητεύῃς
 στοὺς γιούς σου, μήπως στὰ στερνὰ κάποιο κακὸ τοὺς λάχῃ.
 Κι ἐγὼ εἶμαι πιὸ καλύτερος νὰ προφητεύω τέτοια.
 Πουλιὰ χιλιάδες ποὺ πετοῦν κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
 χωρὶς σημάδια νὰ μνηοῦν. Μὰ χάθηκε ὁ Δυσσέας 190
 ἀλάργα, κι ἄμποτες καὶ σὺ μαζί του νὰ φοφοῦσες.
 Τότες ἐδῶ δὲ θὰ 'κοβες αὐτὲς τίς μαντοσύνες,
 μηδὲ καὶ τὸν Τηλέμαχο στὴ βράση τοῦ θυμοῦ του,
 θ' ἄναβες, ἴσως σπίτι σου σοῦ στείλῃ κάποιο δῶρο.
 Μόν' κάτι τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ τὸ ἰδῇς, θὰ γίνη. 195
 "Αν σὺ ποὺ ξέρεις τὰ πολλὰ καὶ τὰ παλιὰ κατέχεις,
 ἄντρα ἀπὸ σένα πιὸ μικρὸ στὰ χρόνια ξελογιάζεις
 καὶ τοῦ Ξανάβης τὸ θυμὸ, στὸν ἴδιον πρῶτα κάνεις
 τίς στενοχώριες πιὸ πολλές. Μὰ διάφορο δὲ θὰ 'χῃ
 νὰ βγάλλῃ τίποτε ἀπ' αὐτά. Κι ἐμεῖς σὲ σένα, γέρο, 200
 θὰ βάλουμε ἓνα πρόστιμο νὰ σκάζῃς τὴν καρδιά σου
 σὰν τὸ πλερώννης καὶ σκληρὸς θὰ 'ναι γιὰ σένα ὁ πόνος.
 Κι ὁ ἴδιος στὸν Τηλέμαχο μιὰ συμβουλὴ θὰ δώσω
 σ' ὅλους μπροστά. Τὴ μάνα του νὰ στείλῃ στὸ γονιό της
 κι ἄς πᾶνε ἐκεῖ νὰ παντρευτοῦν καὶ δῶρα νὰ τῆς φέρουν, 205
 πολλὰ κι ὅσα θὰ ταίριαζαν στὴν ἀκριβὴ του κόρη.
 Γιατὶ πιὸ πρὶν οἱ 'Αχαιοὶ θαρρῶ πῶς δὲ θὰ πάψουν
 τὸ δυσκολοκατόρθωτο τὸ γάμο αὐτὸ νὰ θέλουν.
 Γιατὶ καὶ δὲ σκιαζόμαστε κανένα, μήτε ἀκόμα
 τὸν ἴδιο τὸν Τηλέμαχο, πόχει μιὰ πήχῃ γλῶσσα. 210
 Μήτε θὰ βάλουμε στ' αὐτιά τίς ψευτοπροφητεῖες
 ὅσες μᾶς εἶπες, γέρο ἐσύ, καὶ γίνεσαι ἀπ' ὅ,τι εἶσαι

πιὸ παραπάνω μισητός. Κι ἐξάλλου, τ' ἀγαθὰ τους
κακὴν κακῶς θὰ φαγωθοῦν κι ἀπλέρωτα θὰ σβήσουν,
ὅσο κι αὐτὴ τὸ γάμο της τὸν ἀναβάλλει αἰώνια. 215

Κι ἐμεῖς ποῦ τὸν προσμένουμε, γιὰ τίς γλυκιές της χάρες
πιανόμαστε καὶ μήτε ἄλλοῦ γυναῖκα δὲ ζητοῦμε,
ποῦ ταίρι σὺν καθένα μας τοῦ πρέπει νὰ τὴν κάμῃ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Εὐρύμαχε, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ περήφανοι μνηστῆρες, 220
δὲ σᾶς ξορκίζω πιά γι' αὐτά, μήτε θὰ πῶ ἄλλη λέξη.

Γιατὶ τὰ ξέρουν κι οἱ θεοὶ κι οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.
Μὰ ἐλάτε, δῶστε μου γοργὸ καράβι μὲ συντρόφους
εἴκοσι, νὰ μὲ πᾶνε αὐτοὶ καὶ μὲ φέρουν πίσω,

πρῶτα στὴ Σπάρτη κι ἔπειτα στὴν ἄμμουδάτῃ Πύλο, 225
νὰ μάθω ἂν ὁ πατέρας μου, ποῦ χρόνια λείπει, ἂν θὰ ῥθῃ,
κανεῖς ἂν ξέρῃ νὰ μοῦ πῇ, εἴτε ἀπ' τὸν Δία ἀκούσω
φήμη, ποῦ φέρνει πρῶτα αὐτὴ κάθε εἶδηση στὸν κόσμο.

Κι ἂν μάθω πὼς δὲν πέθανε καὶ πὼς μιὰ μέρα θὰ ῥθῃ,
θὰ καρτερέσω, μ' ὅλο μου τὸν πόνο, ὡς ἓνα χρόνο. 230

Ἄν ὅμως μάθω πὼς δὲ ζῇ καὶ πιά πὼς δὲν ὑπάρχει
ἀμέσως θὰ ῥθω στὴ γλυκιὰ πατρίδα, νὰ τοῦ χτίσω
μνημα, κι ἀπάνω νεκρικές θυσίες θὰ τοῦ ρίξω
ὡς εἶναι ἡ τάξη, ἀρχοντικές, καὶ θὰ παρακινήσω
τὴ μάνα μου νὰ παντρευτῇ, νὰ πάρῃ δεύτερο ἄντρα». 235

Εἶπε κι ἀμέσως κάθισε κι ὁ Μέντορας σηκώθη,
ποῦ φίλος ἦταν τ' ἄψεγου Δυσσέα, κι ὅταν πῆγε
στὴν Τροία τοῦ μπιστεύτηκε τὸ σπῆτι του σ' ἐκεῖνον,
νὰ πείθεται στὸ γέρο του, τὸ νοῦ του σ' ὅλα νὰ ἔχῃ.
Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικά τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε· 240

«Ἀκοῦστε με λοιπόν, Θιακοί, σ' ὅ,τι ἔχω νὰ μιλήσω.
Ἄς μὴ βρεθῇ πιά βασιλιάς στὸν κόσμο σκηπτροφόρος
καλόγνωμος καὶ μαλακὸς καὶ δίκιος, καὶ στὸ νοῦ του
πάντα νὰ βάζῃ τὸ καλὸ, παρὰ σκληρὸς ἅς εἶναι
κι ἅς κἀνῃ μόνο τ' ἄνομα. Πόσο κανέννας τώρα 245

δὲν τὸν θυμᾶται τὸ θεῖκὸ Δυσσέα ἀπ' τοὺς λαοὺς του
ποῦ κυβερνοῦσε καὶ γλυκὸς σάμπως πατέρας ἦταν.
Μὰ δὲν παραξενεύομαι πολὺ μὲ τοὺς μνηστῆρες,

γι' αὐτὰ ποὺ κάνουν τ' ἄνομα μὲ τὴν ἀστοχασιά τους.
 Τὸς τρῶνες τὰ κεφάλια τους καὶ στανικῶς τοῦ σβήνουν 250
 τὸ σπίτι του, γιατί θαρροῦν πὼς δὲ θὰ ρθῇ πιά πίσω.
 Μὰ μὲ τὸν ἄλλο τὸ λαὸ θυμώνω, ποὺ δὲ βγάξει
 κανεὶς μιλιὰ, τοὺς ἄτροπους μνηστῆρες νὰ προσάρη,
 κι ἕνας λαὸς ὁλόκληρος τοὺς λίγους νὰ μαζέψῃ».

Τότε τοῦ κάνει ὁ Λιόκριτος ὁ γιὸς τοῦ Εὐηγόρου· 255
 «Βρὲ Μέντορα, ἀτσαλόγλωσσε, γεροξεκουτιασμένε,
 τί λόγια κάθεσαι καὶ λὲς γιὰ νὰ μᾶς ἀποκόψουν;
 Σὰ δύσκολο μὲ πιὸ πολλοὺς καὶ μ' ἄντρες νὰ τὰ βάλης
 γιὰ τὸ φαί. Κι ἂν ὁ Θιακὸς ἐρχόντανε ὁ Δυσσέας 260
 καὶ τοῦ κατέβαινε στὸ νοῦ νὰ διώξῃ τοὺς λεβέντες
 μνηστῆρες ἀπ' τὸ σπίτι του στὸ φαγοπότι ἀπάνω,
 δὲ θὰ προφτάσῃ νὰ χαρῇ καὶ τὸ γλυκὸ του ταίρι
 τὸν ἐρχομὸ του, μ' ὅλη της ποὺ θὰ 'χε τὴ λαχτάρα,
 μόν' θὰ 'χε τέλος ἄσκημο σ' αὐτὸ τὸ ἴδιο μέρος,
 μὲ πιὸ πολλοὺς ἂν τὰ 'βαζε. Καὶ σὺ τί λὲς δὲν ξέρεις. 265
 Μόν' ἄς σκορπίσῃ πιά ὁ λαὸς καθένas στὴ δουλειά του.
 Καὶ τὸ ταξίδι ὁ Μέντορας κι ὁ γερο - Ἀλιθέρης
 ἄς τοῦ ἐτοιμάσουν, ποὺ κι οἱ δυὸ φίλοι εἶναι πατρικοὶ του.
 "Ὅμως θαρρῶ πὼς χρόνια αὐτὸς θὰ κάθεται στὸ Θιάκι
 μαντάτα ἐδῶ νὰ καρτερῇ, χωρὶς νὰ τὸ κουνήσῃ». 270

Εἶπε κι ἀμέσως σκόλασε τὴ σύνοδο καὶ πῆγαν
 ὅλοι σκορπώντας σπίτι τους, καθένas στὸ δικό του.
 Τότε οἱ μνηστῆρες γύρισαν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
 Τράβηξε κι ὁ Τηλέμαχος ἀλάργα στ' ἀκρογιάλι
 κι ἀφοῦ στὸ κύμα νίφτηκε στὴν Ἀθηνᾶ δεόνταν· 275
 «Ἄκου με, ἀθάνατη θεά, ποὺ χιῆς στὸ σπίτι μου ἦρθες
 καὶ μοῦ 'πες στὸ θαμπὸ γιालὸ νὰ τρέξω μὲ καράβι,
 νὰ μάθω τοῦ πατέρα μου τὸ γυρισμὸ, ποὺ λείπει
 χρόνια στὰ ξένα. Κι οἱ Ἀχαιοὶ μοῦ φέρνουν ὅλο ἐμπόδια
 κι οἱ φαντασμένοι πιὸ πολὺ μνηστῆρες ἀπ' τοὺς ἄλλους». 280

Ἔτσι δεήθη κι ἦρθε εὐτὺς ἡ Ἀθηνᾶ κοντὰ του
 μοιάζοντας μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα, φωνὴ καὶ σῶμα,
 κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ ἔδωσε θάρρος κι εἶπε.
 «Μήτε δειλὸς μήτε ἄβουλος, Τηλέμαχε, θὰ δείξης,

- μιὰ στάλα ἀπ' τοῦ πατέρα σου ἂν ἔχης μέσα σου αἷμα, 285
 καθὼς ἐκεῖνος ἄξιζε σὰ ἔργα καὶ σὰ λόγια.
 Τότε δὲν κάνεις ἄκαρπο μῆτε ἄσκοπο ταξίδι.
 Κι ἂν μῆτε ἐκεῖνου εἶσαι παιδί, μὴδὲ τῆς Πηνελόπης,
 θαρρῶ πὼς ὅσα μελετᾷς δὲ θὰ τὰ βγάλης πέρα.
 Γιατὶ εἶναι λίγα τὰ παιδιὰ ποὺ μοιάζουν τοῦ γονιοῦ των. 290
 Τὰ πιὸ πολλὰ χειρότερα, τὰ πιὸ καλὰ εἶναι λίγα.
 Μὰ σὰ δὲν εἶσαι οὔτε δειλὸς μῆτε ἄβουλος ὡς τέλος,
 κι ἡ γνώση τοῦ πατέρα σου δὲ λείπει κι ἀπὸ σένα,
 ἔχεις ἐλπίδα τίς δουλειὲς αὐτὲς νὰ τίς τελέψης.
 Γι' αὐτὸ τῇ γνώμῃ μὴν ψηφᾷς τῶν ἄμυαλων μνηστῆρων, 295
 γιατί τοὺς λείπει ἡ στόχαση, τὸ δίκιο δὲν τὸ ξέρουν,
 μῆτε νογοῦν τὸ θάνατο καὶ τῇ βαριά τους μοίρα,
 ποὺ εἶναι κοντὰ τους, ὅλοι αὐτοὶ νὰ σβήσουν σὲ μιὰ μέρα.
 Καὶ τὸ ταξίδι πόβαλες στὸ νοῦ σου δὲ θ' ἀργήσῃ.
 Γιατὶ εἶμαι τέτοιος πατρικὸς ἐγὼ δικός σου φίλος, 300
 ποὺ καὶ καράβι γλήγορο γιὰ σένα θὰ ἀρματώσω,
 κι ὁ ἴδιος θὰ ῥθω. Μόν' ἐσύ στὸ σπίτι πάνε τώρα,
 μὲ τοὺς μνηστῆρες κάθισε κι ἐτοίμασε ὅσες πρέπει
 θροφῆς καὶ πρόσταξε στ' ἀγγεῖα νὰ τίς τοποθετήσουν,
 κρασὶ στίς στάμνες, σὲ σακιά κρουστά τὸ κριθαλεῦρι, 305
 ποὺ ἔναι τοῦ ἀνθρώπου αὐτὸ ἡ ζωὴ. Κι ἐγὼ στῇ χώρα ἀμέσως,
 παντοῦ θὰ τρέξω ἐθελοντὲς συντρόφους νὰ συνάξω.
 Πολλὰ καράβια βρίσκονται στ' ἀφροκλεισμένο Θιάκι,
 παλιὰ ἢ καινούρια. Καὶ θὰ ἰδῶ τὸ πιὸ καλὸ ποιὸ θὰ ἔναι,
 νὰ τ' ἀρματώσῃς γλήγορα νὰ πᾶμε στὸ ταξίδι». 310
 Ἔτσι τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τῇ θεϊκῇ φωνῇ της
 σὰν ἄκουσε ὁ Τηλέμαχος, δὲ στάθηκε ἄλλο τότε,
 μόν' πῆγε γιὰ τὸ σπίτι του μὲ τὴν καρδιά καμένη.
 Κι ἐκεῖ ἤβρε τοὺς περήφανους μνηστῆρες συναγμένους,
 γίδες νὰ γδέρνουν στήν αὐλή, νὰ καψαλίζουν χοίρους. 315
 Πάει στὸν Τηλέμαχο κοντὰ γελώντας ὁ Ἀντίνος
 κι ἀφοῦ τὸ χέρι τοῦ ὀσφίξε, τοῦ μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Τηλέμαχε περήφανε καὶ πρῶτο παλικάρι,
 κακὸ μὴ βάζῃς πιά στὸ νοῦ, μῆτε ἔργο μῆτε λόγο,
 παρὰ νὰ κάθῃσαι νὰ τρῶς, σὰν πρῶτα, καὶ νὰ πίνῃς. 320

Κι ὅ,τι ζητᾷς οἱ Ἀχαιοὶ θὰ σοῦ τὰ φέρουν ὅλα,
πλοῦτο καὶ ναῦτες διαλεχτούς, σὲ μιᾷ στιγμῇ νὰ φτάσῃς
στὴν Πύλο, γιὰ τὸν ἀκριβὸ πατέρα σου νὰ μάθῃς».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Ἀντίνο, αὐτὸ δὲ γίνεται μὲ σᾶς τοὺς φαντασμένους 325
νὰ ξεφαντώνω ἀθέλητα κι ἀφρόντιστα νὰ πίνω.
Δὲ φτάνει που μοῦ φάγατε τὸ βίος μου τόσα χρόνια,
ἀφότου ἤμουν ἀνήλικο μωρὸ παιδάκι ἀκόμα;
Μὰ τώρα ποὺ μεγάλωσα κι ἀκούγοντας τοὺς ἄλλους
μαθαίνω, μὲς στὰ στήθια μου φουσκώνει πιά ἡ καρδιά μου. 330
Κι ἔτσι θὰ κάμω, συμφορὲς μεγάλες νὰ σᾶς φέρω,
εἴτε στὴν Πύλο τρέχοντας εἴτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.
(Θὰ φύγω, τὸ ταξίδι αὐτὸ ποὺ λέω δὲ θὰ χυλάσῃ,
σὺν ἐπιβάτης, ἐπειδὴ κι ἐγὼ καραβοκύρης
γοργοῦ δὲν εἶμαι καραβιοῦ, δὲν ἔχω λαμνοκόπους. 335
Ἔτσι ὅλοι τὸ σκεφτήκατε πῶς εἶναι πιὸ ὀφελὸς σὰς».

Εἶπε καὶ τράβηξε εὐκόλα τὸ χέρι ἀπ' τὸν Ἀντίνο.
Τότε οἱ μνηστῆρες ἔστρωναν τραπέζι στὸ παλάτι
κι ἔσκαζαν τὸν Τηλέμαχο καὶ τοῦ πετοῦσαν λόγια.
Κι ἔτσι ἓνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε· 340
«Ἀλάθευτα ὁ Τηλέμαχος σφαγὴ μᾶς ἐτοιμάζει.
Εἴτε ἀπ' τὴν Πύλο ἐδῶ βοηθοὺς θὰ φέρῃ, εἴτε ἀπ' τὴ Σπάρτη,
γιατὶ σφοδρὸς τὸν ἔσπρωχνε νὰ ταξιδέψῃ πόθος.
Εἴτε θὰ πάῃ στὴν Ἐφύρα τὴν καρπερὴ τὴ χώρα
καὶ θὰ ῥθῃ ἐκεῖθε φέρνοντας φαρμάκια θνητοφάγα 345
νὰ ρίξῃ στὰ κροντήρια μας κι ὅλους νὰ μᾶς ξεκάμῃ».
Κι ἔτσι ἀπ' τοὺς φαντασμένους νιούς πάλε ἓνας ἄλλος εἶπε·
«Ποίος ξέρεῖ ἐκεῖ ποὺ θὰ γυρνᾷ μὲ τὸ βαθὺ καράβι,
σὺν τὸ Δυσσέα ἂν δὲ χαθῇ κι αὐτὸς μακριὰ στὰ ξένα.
Ἔτσι σὲ κόπους πιὸ πολλοὺς ἀκόμα θὰ μᾶς βάλλῃ, 350
τὸ βίος του νὰ μοιράσουμε, μὰ τὸ ψηλὸ του σπίτι
θὰ δώσουμε στὴ μάνα του νὰ τὸ ῥχῇ μ' ὅποιον πάρῃ».

Εἶπαν, κι αὐτὸς κατέβηκε στὴ γονικιά ἀποθήκη,
πλατιά κι ἀψηλοσκέπαστη, ποὺ ἔχε σωρὸ χρυσάφι
καὶ στὰ σεντούκια ρουχικὰ καὶ μυρωδάτα λάδι. 355
Κι εἶχε χαλκὸ, καὶ στὴ σειρὰ στὸν τοῖχο ἀκουμπισμένα,

- πιθάρια μὲ παλιὸ κρασί γλυκόπιστο γεμάτα,
 ἀνέρωτο, θεῖκὸ πιστό, γιὰ τὸ σοφὸ Δυσσέα,
 ὅταν μὲ βάσανα πολλὰ στὸ σπίτι του γυρίση.
- Κι εἶχε δυὸ πόρτες δίφυλλες ποὺ ταιριασμένα κλειοῦσαν, 360
 κλειστὲς καὶ μιὰ ἐπιστάτισσα κάθονταν νύχτα μέρα
 κι ὅλα τὰ πρόσεχε πιστά, τοῦ Ὡπου ἢ θυγατέρα
 Εὐρύκλεια, καὶ καλώντας τὴ τὴν πρόσταξε ἔτσι κι εἶπε·
 «Ἔλα στὶς στάμνες, βάγια μου, γλυκὸ κρασί νὰ βάλης,
 ἀπ' ὅλα τὸ πιὸ νόστιμο ποὺ κρύβεις, καρτερώντας 365
 τὸν ἄμοιρο πατέρα μου, καμιὰ φορὰ ὅταν ἔρθῃ,
 ἂν ἀπ' τὸ θάνατο σωθῇ κι ἀπ' τῇ βαριά του μοίρα.
 Δώδεκα στάμνες γέμισε καὶ βούλωσέ τις ὅλες.
 Βάλε μου καὶ κριθάλευρο σὲ ἀσκιά καλοραμμένα,
 εἴκοσι μέτρα ἀπὸ καλὸ φιλαλεσμένο ἀλεύρι. 370
 Καὶ νὰ τὸ ξέρῃς μόνη σου, κι ὅλα μαζί νὰ τὰ ᾄχῃ,
 γιὰτὶ θὰ ρθῶ τ' ἀπόβραδο νὰ τὰ σηκώσω ὁ ἴδιος,
 ὅταν ἡ μάνα μου ἀνεβῇ στ' ἀνώι της νὰ πλαγιάσῃ.
 Θὰ τρέξω στὴν ἀμμόστρωτη τὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη,
 κάπου γιὰ τοῦ πατέρα μου τὸ γυρισμὸ νὰ μάθω». 375
- Ἔτσι εἶπε, καὶ τὴ βάγια εὐτὺς τὰ κλάματα τὴν πῆραν
 καὶ μὲ λογάκια τρυφερά τοῦ λέει, πικρὰ θρηγνώντας.
 «Παιδί μου, τέτοια ἀπόφραση πῶς ἔβαλες στὸ νοῦ σου;
 Μοναχογιὸς κι ἀκριβογιὸς τί θές νὰ πᾶς στὰ ξένα;
 Ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα του, σ' ἄγνωστη ξένη χώρα, 380
 χάθηκε ὁ θεογέννητος Δυσσέας, κι ὅταν λείψῃ,
 αὐτοὶ θὰ βάλουν πίσω σου στὸ νοῦ τους τὸ κακὸ σου,
 μὲ δόλο πῶς νὰ χαλαστῇς, τὸ βίος σου νὰ μοιράσوين.
 Μόν' κάτσε ἐδῶ ποὺ κάθεσαι. Καμιὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη
 νὰ τρέχῃς στοὺς ἀστέρειτους γιालοὺς νὰ τυραγιέσαι». 385
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Βάγια μου, κάμε ὑπομονὴ κι αὐτὴ ἡ βουλὴ δὲν εἶναι
 χωρὶς τὸ θέλημα θεοῦ. Μόν' ἔλα κάμε μου ὄρκο,
 πῶς δὲ θὰ πῆς στὴ μάνα μου γι' αὐτὰ μήτε μιὰ λέξη,
 πρὶν ἔντεκα πρὶν δώδεκα μερόνυχτα περάσουν 390
 καὶ μὲ ζητήσῃ μόνη της, πῶς ἔφυγα ἂν ἀκούσῃ,
 γιὰ νὰ μὴν κλαίῃ καὶ τ' ὁμορφὸ χαλνᾷ τὸ πρόσωπό της».

Ἔτσι εἶπε κι ἄμωσε ἡ γριὰ κι ὄρκο μεγάλο πῆρε.
 Κι ἔπειτα σὰν ὀρκίστηκε καὶ τέλεψε τὸν ὄρκο,
 κι ἀμέσως τοῦ ἔβαλε κρασί καὶ γέμισε τὶς στάμνες.
 Τοῦ ἔβαλε καὶ κριθάλευρο σὲ ἀσὶ καλοραμμένο.
 Πῆγε ἔπειτα ὁ Τηλέμαχος καὶ βρῆκε τοὺς μνηστῆρες.

395

Τότε ἄλλο σκέφτηκε ἡ θεὰ Παλλὰδα μὲ τὸ νοῦ της.

Ἴδια μὲ τὸν Τηλέμαχο στὴ χώρα τριγυρνοῦσε,
 κι ὅλους τοὺς ἄντρες σίμωνε καὶ τοὺς παρακينوῦσε,
 τὸ βράδυ βράδυ στὸ γοργὸ καράβι ν' ἀνταμώσουν.
 Κι ἀπ' τὸ Νοῆμο ζήτησε, τὸν ἄξιο γιὸ τοῦ Φρόνιου,

400

καράβι καὶ τῆς τὸ ἔταξε μετὰ χαρᾶς ἐκείνος.

Κι ὁ ἥλιος πιά βασίλευε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
 κι ἔριξε τότε στὸ γιαλὸ τὸ φτερωτὸ καράβι

405

καὶ τοῦ ἔβαλε ὅλα τ' ἄρμενα, ποὺ τὰ καλοδεμένα
 ἔχουν καράβια κι ἔπειτα στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη
 τὸ ἔδεσε κι ἔρθαν μαζωχτοὶ τριγύρω του αἱ συντρόφοι
 καὶ τὸν καθένα ψύχανε μὲ θάρρος ἡ Παλλὰδα.

Τότε ἡ λιοστάλαχτη Ἀθηνᾶ στὸ νοῦ της ἔβαλε ἄλλο.

410

Γιὰ τὸ παλάτι κίνησε τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,
 κι ὕπνο γλυκὸ περίχυσε στὰ μάτια τῶν μνηστήρων.

Μὲ τὸ κρασί τοὺς ζάλισε καὶ τὰ ποτήρια κάτω
 τοὺς ἔπεφταν κι ὅλοι ἔτρεχαν στὴ χώρα νὰ πλαγιάσουν,
 κι ἄλλη ὥρα πιά δὲν ἔμενε κανεὶς ἐκεῖ νὰ κάτση,

415

γιατὶ ἔπεφτε στὰ μάτια τους καὶ τὰ σφαλοῦσε ἡ νύστα.

Τότε εἶπε στὸν Τηλέμαχο ἡ λαμπερὴ Παλλὰδα,

ἀπ' τὸ καλοκατοίκητο παλάτι κράζοντάς τον,

παρόμοια μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα φωνὴ καὶ σῶμα·
 «Ὅλοι πιά τώρα στὰ κουπιὰ, Τηλέμαχε, οἱ συντρόφοι

420

καθίσανε καὶ καρτεροῦν πότε θὰ ξεκινήσης.

Ἔλα λοιπὸν νὰ φεύγουμε κι ἄς μὴ χάσομεροῦμε».

Ἔτσι εἶπε καὶ ξεκίνησε γοργὰ ἡ Παλλὰδα πρώτη

κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκολουθοῦσε.

425

Σὰν ἔρθαν κάτω στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 βρῆκαν τοὺς μακρομάλληδες συντρόφους στ' ἀκρογιάλι,
 κι ἐκεῖ τοὺς μίλησε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε·

«Ἐμπρός, τὰ θρόφιμα, παιδιὰ, νὰ φέρουμε στὸ πλοῖο.

"Όλα στὸ σπίτι εἶναι ἑτοιμα, μὰ τίποτε δὲν ξέρει
 κι ἡ μάνα μου κι οἱ σκλάβες της καὶ μόνο μιὰ τὰ ξέρει». 430

Εἶπε καὶ πρῶτος πῆγαινε κι αὐτοὶ τὸν ἀκολουθοῦσαν.

Κι ὅλα μὲς στὸ καλόδετο καράβι κουβαλώνοντας
 τὰ ἄβαλαν, ὡς τοὺς εἶπε ὁ γιὸς τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα.
 Σὲ λίγο μπῆκε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ κάθισε στὴν πρόθυμη
 κι ἀκλούθησε ὁ Τηλέμαχος καὶ κάθισε κοντά της, 435
 κι εὐθὺς οἱ ναῦτες ἔλυσαν τοῦ καραβιοῦ τοὺς κάβους
 κι ἔπειτα ἀπάνω πῆδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.

Κι ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς ἔστειλε πίσω τους πρῶμο ἀγέρι,
 τὸ Ζέφυρο, γλυκὸν καιρὸ, ποὺ κελαηδεῖ στὸ κύμα.
 Τότε εἶπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιὸς στοὺς ναῦτες, νὰ βολέψουν 440
 τ' ἄρμενα κι ὅλοι πρόθυμα τὴν προσταγὴ του ἀκοῦνε.

Κι ἀμέσως ἔστησαν ὀρθὸ τὸ λάτινο κατάρτι
 καὶ τὸ ἄβαλαν, σηκώνοντας, στὸ τρύπιο μεσοδόκι.
 Τὰ ξάρτια δέσανε ἔπειτα καὶ τὸ πανὶ σηκώνουν
 μὲ τὰ καλόστριφτα λουριά καὶ τὸ πανὶ στὴ μέση 445
 ἀπ' τὸν ἀγέρα φουσκῶνε, καὶ γύρω στὴν καρίνα
 ἀχῶσε, ὅπως ἀρμένιζαν στ' ἀφροντισμένο κύμα

κι ἔτρεχε τὸ καράβι ἐμπρὸς ὀργώνοντας τὸ κύμα.
 Καὶ τ' ἄρμενα σὰν ἔδεσαν στὸ μελανὸ καράβι
 πῆραν κροντήρια κι ἔστησαν κρασι γεμάτα ὡς πάνω 450
 κι ἔτταζαν στοὺς πνυτοτινοὺς θεοὺς, κι ἀπ' ὅλους πρῶτα

στὴ θυγατέρα τοῦ Διὸς τὴν Ἀθηνᾶ Παλλὰδα.

"Όλη τὴ νύχτα ἀρμένιζε κι ὡς τὴν αὐγὴ τὸ πλοῖο.

Γ

Κι ὁ ἥλιος βγῆκε, ἀφήνοντας τὴ λίμνη τὴν πανώρια,
 μὲς στὸν πολὺχαλκο οὐρανό, φῶς στοὺς θεοὺς νὰ φέρη
 καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θνητοὺς στὴ γῇ τὴν καρποδότρα.
 Κι αὐτοὶ ἦρθαν στὴν καλόχτιστη τὴ χώρα τοῦ Νηλέα,
 τὴν ὥρα πόκανε ὁ λαὸς θυσία στ' ἀκρογιάλι, 455
 ταύρους ὀλόμαυρους στῆς γῆς τὸ μαυρομάλλη Σείσθη.

Ἦταν ἐννιά χωρίσματα. Καθόνταν πεντακόσιοι
 σέ κάθε χώρισμα, μ' ἐννιά καθένα ἐμπρός του ταύρους.
 Καί τὰ μηριά σάν κήκηκαν καί φάγανε τὰ σπλάγχνα,
 10 ὀλόισα μπαίνανε κι αὐτοὶ μὲ τὸ γοργὸ καράβι·
 καί τὰ πανιά ἀφοῦ μάζωξαν, ἀράζουν κι ὄζω βγῆκαν,
 πρώτη ἡ Παλλάδα κι ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος ξοπίσω.
 Κι ἡ φωτοστάλαχτη θεὰ πρωτάρχισε κι ἔτσι εἶπε·
 «Δὲν πρέπει πιά, Τηλέμαχε, νὰ ντρέπесαι καθόλου.
 15 Γιατὶ γι' αὐτὸ ταξίδεψες στὰ πέλαγα νὰ μάθης
 ποῦ θάφτηκε ὁ πατέρας σου, ποῖο ριζικὸ τὸν βρῆκε.
 Μόν' πάνε εὐτὺς τὸ Νέστορα τὸ γέρο ν' ἀνταμώσης.
 Ἄς μάθουμε σάν τί βουλή στὸ νοῦ του κρύβει ἐκεῖνος.
 Καί ξόρκισέ τον νὰ σοῦ πῇ μονάχα τὴν ἀλήθεια.
 20 Εἶναι περίσσα συνετὸς καὶ δὲ θὰ πῇ τὸ ψέμα».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Ἄχ, πῶς νὰ σύρω, Μέντορα, πῶς νὰ τὸν χαιρετήσω;
 Ἐγὼ εἶμαι ἀκόμα ἀμάθητος στὰ μετρημένα λόγια
 κι εἶναι ντροπὴ τὸ νιδεῖ παιδί πιδεῖ γέρο νὰ ξετάζη».

Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·
 25 «Τηλέμαχε, ἄλλα μόνος του θὰ κόψῃ ὁ νοῦς σου, κι ἄλλα
 θὰ σὲ φωτίσουν οἱ θεοί. Γιατὶ μήτε γεννήθης,
 μήτε θαρρῶ μεγάλωςες χωρὶς τὸ θέλημά των».

Εἶπε, καὶ πήγαινε γοργὰ πρώτη ἡ θεὰ Παλλάδα
 30 κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλουθοῦσε.
 Στῶν Πυλιωτῶν τῇ σύνοδο πηγαίνουν καὶ στὶς ἑδρες,
 ὅπου κι ὁ γέρο Νέστορας καθόνταν μὲ τοὺς γιούς του,
 κι οἱ φίλοι γύρω ἐτοίμαζαν τραπέζι, κι ἄλλο κρέας
 τό ᾗφαιναν κι ἄλλο κόβοντας στὶς σοῦβλες τὸ περνοῦσαν.
 35 Κι ὡς εἶδαν ξένους, ἔτρεξαν κοντὰ τοὺς μαζωμένοι
 καὶ τοὺς καλωσορίζανε, τοὺς ἐδειχναν νὰ κάτσουν.
 Κι ἀπ' ὅλους ὁ Πεισίστρατος, ὁ γιὸς τοῦ γέρου, πρῶτος
 πῆγε κοντὰ τοὺς κι ἔπιασε τοὺς ξένους ἀπ' τὸ χέρι
 καὶ στὸ τραπέζι στῇ σειρὰ τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν,
 40 ἀπάνω σ' ἀπαλὲς προβιές, στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο,
 κοντὰ μὲ τὸν πατέρα του καὶ μὲ τὸ Θρασυμήδη
 τὸν ἀδερφό του κι ἔκοψε δυὸ μερδικὰ ἀπ' τὰ σπλάγχνα

κι εὐτὸς κρασί τοὺς κέρασε σ' ἓνα χρυσὸ ποτήρι.
 Καὶ τὸ ποτήρι δίνοντας στ' ἀσπιδοφόρου Δία
 τὴν κόρη, τῇ θεᾷ Ἀθηνᾷ, τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Δεήσου, ξένε, τώρα ἐσὺ τοῦ ἀφέντη Ποσειδῶνα,
 ποὺ σέ θυσία τύχατε δική του νὰ βρεθῇτε.
 Κι ὅταν τοῦ στάξης κι εὐχρηθῇς, καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη,
 δῶσε νὰ στάξῃ τὸ γλυκὸ κρασί κι ὁ σύντροφός σου,
 γιατί κι αὐτὸς προσεύχεται θαρρῶ στοὺς ἀθανάτους.
 Σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, τῶν θεῶν ὅλοι ἔχουν τὴν ἀνάγκη.
 Μόν' εἶναι αὐτὸς μικρότερος, σὰ συνομήλικός μου,
 γι' αὐτὸ θὰ δώσω τὸ χρυσὸ ποτήρι πρῶτα ἐσένα ».

Ἔτσι εἶπε, καὶ τῆς ἔδωσε στὸ χέρι τὸ ποτήρι
 καὶ χάρηκε ἡ θεᾷ Ἀθηνᾷ μὲ τὸν καλὸ του τρόπο,
 ποὺ πρῶτα ἐκείνης πρόσφερε τ' ὀλόχρυσο ποτήρι.
 Κι ἀμέσως παρακάλεσε τὸν Ποσειδῶνα κι εἶπε·
 « Ἄκου με, Σαλευτὴ τῆς γῆς, καὶ τίς εὐχές μας ὅλες
 αὐτὲς ποὺ σοῦ δεόμαστε μὴν ἀρνηθῇς νὰ κάμης.
 Δῶστε στὸ γερο Νέστορα καὶ στὰ παιδιὰ του δόξα
 καὶ σ' ὅλους χάρισε ἔπειτα τοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιῶτες
 τὴν ποθητὴ ἀνταπόδοση τῆς ξακουστῆς θυσίας.
 Βόηθα καὶ τὸν Τηλέμαχο κι ἐμένα, στήν πατρίδα
 νὰ πᾶμε, ἀφοῦ τελέψῃ αὐτὰ ποὺ θέλει κι ἤρθε ξάργου ».

Ἔτσι δεήθηκε ἡ θεᾷ καὶ αὐτὴ τὰ τέλεψε ὅλα.
 Δίνει καὶ στὸν Τηλέμαχο τὸ δίχρονο ποτήρι
 κι ἔτσι δεήθηκε κι ὁ γιὸς τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα.
 Καὶ τὰ ψαχνὰ σὰν ἐβγάλαν ψημένα πιά ἀπ' τίς σοῦβλες,
 σὲ μερδικὰ τὰ χώρισαν καὶ κάθισαν νὰ φᾶνε.
 Κι ἀφοῦ πιά τέλος χόρτασαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,
 πρῶτος τοὺς εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαγογιόλατῃς·

« Ναί, τώρα εἶναι καλύτερα τοὺς ξένους νὰ ρωτήσω,
 ἀφοῦ χαρῆκαν τὸ φαί νὰ μάθουμε ποιοὶ νὰ ἴναι.
 Ποιοὶ νὰ ἴστε οἱ ξένοι κι ἀπὸ ποῦ στῆς θάλασσας τοὺς δρόμους
 γυρᾶτε. Μήπως γιὰ δουλειά, ἢ πᾶτε ἔτσι στήν τύχη,
 καθὼς οἱ κλέφτες ποὺ γυρνοῦν στὰ πέλαγα καὶ φέρνουν
 στοὺς ξένους τόπους συμφορὰς καὶ τῇ ζωῇ τους παίζουν ; »

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε, μὲ θάρρος,

πού τοῦ ἔβαλε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὰ στήθια τοῦ ἡ Παλλὰδά, 80
 γιὰ τὸν ξενιτεμένο τοῦ πατέρα νὰ ρωτήσῃ,
 κι ἔτσι μιὰ δόξα ἀθάνατη, στὴ γῇ νὰ τὸν στολίσῃ·
 « Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
 πόθε εἴμαστε μᾶς ρώτησες κι ἐγὼ θὰ σ' ἀπαντήσω.
 Ἔδω ἀπ' τὸ Θιάκι ἐρχόμαστε, πόχει τὸ Νηὸ βουνό τοῦ 85
 καὶ γιὰ δουλειὰ πού θὰ σοῦ πῶ δική μου ὄχι τοῦ τόπου.
 Κάπου γιὰ τὸν πατέρα μου τὸν ἄφοβο Δυσσέα
 φήμη ν' ἀκούσω ἀναζητῶ, πού μιὰ φορά τῆς Τροίας
 τὸ κάστρο, λένε, κούρσεψε μαζί σου πολεμώντας.
 Γιατὶ μαθαίνομε γι' αὐτοὺς τοὺς ἄλλους, πού τοὺς Τρῶες 90
 πολέμησαν, ποῖο θάνατο πικρὸ ὁ καθένας βρῆκε
 Ὅμως ἐκεῖνου τὸ χαμὸ τὸν κρύβει ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.
 Γιατὶ ποῦ χάθηκε κανεὶς ρητὰ νὰ πῇ δὲν ξέρει,
 ἂν ἔπεσε ἀπὸ χέρι ὀχτρῶν μὲς στῆς στεριάς τὶς ἄκρες,
 ἢ στοῦ γιγαλοῦ τὰ κύματα τ' ἀφροστεφανομένα.
 Τώρα γι' αὐτὸ στὰ πόδια σου προσπέφτω, κι ἂν τὸ θέλῃς 95
 τὸ θάνατό τοῦ νὰ μοῦ πῆς, τὰ μάτια σου ἂν τὸν εἶδαν
 ἦ κι ἂν ἀπ' ἄλλον ἄκουσες πὼς κάπου παρὰδέρνει.
 Γιατὶ στὸν κόσμῳ ὁ πιὸ πικρὸς γεννῆθη αὐτὸς ἀπ' ὅλους.
 Κι ἀπὸ σπλαχνιὰ μὴ χαριστῆς, μὴ μὲ παρηγορήσῃς,
 μόν' ὅλα πὲς μου τα σωστά, τὰ μάτια σου ὅπως τὰ εἶδαν. 100
 Σ' ὀρκίζω, ἂν ὁ πατέρας μου ὁ ξακουστός Δυσσέας
 καμιά φορά σοῦ τέλεψε τὸ λόγο σου ἢ δουλειὰ σου
 στὴν Τροία, πού σῆς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια,
 θυμήσου τα πρὸς χάρη μου καὶ τὴν ἀλήθεια πὲς μου ».
 Κι ὁ Νέστορας τ' ἀπάντησε ὁ γεροαλογολάτης· 105
 « Παιδί μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες τὰ πάθια πού μᾶς βρῆκαν
 τ' ἀτρόμητα Ἀχαιοῦλα σ' αὐτὴ τῇ χώρᾳ κι ὅσα
 γιὰ κοῦρσος ἔταν τρέχαμε μὲ τὰ γοργὰ καράβια
 στὶς θάλασσες, μὲ κεφαλὴ τὸ φτερωτὸ Ἀχιλλέα,
 κι ὅσα τριγύρω πάθαμε στοῦ βασιλιᾶ Πριάμου 110
 τὸ κάστρο τ' ἀψήλότηστο στὴ βράση τοῦ πολέμου·
 τότες ἐκεῖ σκοτώθηκαν τὰ πρῶτα παλικάρια
 Αἴας ὁ πολεμόχαρος μὲ τὸ γοργὸ Ἀχιλλέα
 κι ὁ Πάτροκλος, ἰσόβαρος μὲ τοὺς θεοὺς στὴ γνώση.

- Ἐκεῖ κι ὁ γιός μου Ἀντίλοχος ὁ παλυναγαπημένος, 115
 ἀντρειωμένος στὸ σπαθί, στὴ γνώση κατεχάρης,
 στὸ δρόμο φτεροπόδαρος κι ἀτρόμητος στὴ μάχη.
 Κι ἄλλα δεινὰ ποὺ πάθαμε κοντὰ σ' αὐτὰ χιλιάδες.
 Ποιὸς ὅλα δύναται ἄνθρωπος θνητὸς νὰ τὰ ἱστορήσῃ ;
 Καὶ πέντε κι ἑξὶ ἂν ἔμεινες νὰ μ' ἐξετάζης χρόνια, 120
 ὅσα τραβήξανε δεινὰ οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία,
 προτοῦ νὰ μάθῃς θά 'λεγες νὰ φύγῃς κουρασμένος.
 Γιατὶ μὲ δόλους πλέκαμε λογῆς τὸ πάρσιμό της,
 χρόνους ἐννιά καὶ δύσκολα μᾶς ἦρθε πιά ἀπ' τὸ Δία. 125
 Κανένας δὲν τολμοῦσε ἐνεῖ νὰ παραβγῇ στὴ γνώση
 μὲ τὸ Δυσσέα, κι ἵσος του δὲ στάθηκε στὶς τέχνες
 ἄλλος ἀπ' τὸν πατέρα σου, ἂν εἴσαι γιὸς τοῦ ἀλήθεια.
 "Ένας μεγάλος θαυμασμὸς μὲ πιάνει ὅταν σέ βλέπω.
 Γιατὶ μὲ τάξῃ μίλησες καὶ δὲν τὸ λὲς πῶς ἔτσι 130
 θά 'λεγε λόγια γνωστικὰ μικρὸ παιδὶ στὰ χρόνια.
 Κι ὥς ἓνα διάστημα ποτὲ μὲ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα,
 στὴ σύνοδο καὶ στὴ βουλὴ δὲν εἴχαμε δυὸ γνῶμες,
 μόν' εἴχαμε μιὰ θέληση, μὲ γνώση καὶ μὲ κρίση
 τὸ πῶ καλὸ κοιτάζοντας στοὺς Ἀχαιοὺς νὰ γίνῃ. 135
 Καὶ τοῦ Πριάμου τὸ τρανὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο
 καὶ στὰ καράβια μπήκαμε — θεὸς λὲς μᾶς σκορποῦσε —
 ὁ Δίας τότε φοβερὸ μελέτησε στὸ νοῦ τοῦ
 τὸν γυρισμὸ τῶν Ἀχαιῶν, γιατί ὅλοι νοῦ δὲν εἴχαν
 μήτε τὸ δίκιο γινώριζαν. Γι' αὐτὸ πολλοὺς τοὺς βρῆκαν 140
 κακὰ στερνά, ἀπ' τὸν ἄσπλαχνο θυμὸ τῆς θυγατέρας
 τοῦ ἀκαταδάμαστου γονιοῦ, τῆς κουκουβαγιομάτας,
 ποὺ μιὰ διχόνοια σήκωσε στοὺς δυὸ τοὺς γιούς τ' Ἀτρέα.
 Σὲ σύνοδο καλέσανε τρελὰ κι ὅζω ἀπ' τὴν τάξῃ
 τοὺς Ἀχαιοὺς, σὰν πήγαινε νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος, 145
 καὶ ζαλισμένα ἀπ' τὸ πιστὸ τὰ παλικάρια πῆγαν,
 κι εἶπαν κι οἱ δυὸ μὲ τί σκοπὸ τὸ πλῆθος συγκαλοῦσαν.
 Τότε ὁ Μενέλαος ἔλεγε, παρακινώντας ὅλους,
 νὰ πάρουν τὸν πλατὺ γυαλὸ στὰ σπίτια τους νὰ πᾶνε.
 "Όμως αὐτὸ δὲν ἄρесе στὸν ἀρχηγὸ Ἀγαμέμνο. 150
 "Ἦθελε ἐκεῖνος τὸ στρατὸ νὰ τὸν κρατήσῃ ἀκόμα

καὶ νὰ προσφέρῃ ἀρχοντικὰς θυσίας στὴν Παλλάδα,
 ἴσως καὶ τὸ μεγάλο τῆς θυμὸ καταπραΰνη.
 "Ἀμυάλος, ποῦ δὲ σκέφτηκε πὼς δὲ θὰ τὸν ἀκούσῃ.
 Γιατὶ οἱ θεοὶ τῇ γνώμῃ τους μεμιᾶς δὲν τὴν ἀλλάζουν. 155
 "Ἔτσι μ' ἀσήκωτες βροσιεὶς λογόφεραν οἱ δυὸ τους.
 Κι οἱ φτεροπόδαροι Ἄχαιοι σηκώθηκαν μ' ἀντάρα
 καὶ σὲ δυὸ γνῶμες χώρισαν. Πήραμε λίγη ἀνάσα
 τῇ νύχτῃ, βάζοντας στὸ νοῦ νὰ βλάψῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.
 Γιατὶ μεγάλη συμφορὰ μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας. 160
 Σὰν ἔφεξε, ἄλλοι σύραμε στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα
 καὶ μπάσαμε τὶς ὁμορφες γυναῖκες καὶ τὰ ζῶα.
 Κι ὁ ἄλλος ὁ μισὸς στρατὸς στάθηκε πίσω, πάλι,
 κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονα τὸν ἀρχηγὸ νὰ μείνῃ.
 Στὰ πλοῖα μπήκαμε οἱ μισοί, κι αὐτὰ γοργὰ πετοῦσαν 165
 κι ἡ θάλασσα μαλάκωσε μὲ τοῦ θεοῦ τῇ χάρῃ.
 Σὰ φτάσαμε στὴν Τένεδο προσφέραμε θυσία
 στοὺς ἀθανάτους, τῇ γλυκιᾷ πατρίδᾳ μας ποθώντας.
 Μὰ γυρισμὸ δὲν ἔγραφε γιὰ μᾶς ἀκόμα ὁ Δίας,
 ποῦ σήκωσε, ὁ ἀμάλαγος, μιὰ δεύτερη διχόνοια. 170
 Κι ἄλλοι στὰ ψηλοκέφαλα καράβια μπῆκαν πάλι,
 μὲ τὸ Δυσσέα τὸ σοφὸ καὶ τὸν πολυτεχνίτη,
 πίσω νὰ πᾶνε, γιὰ χαρὰ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου.
 Ἐγὼ ὅμως, μ' ὅσα γλήγορα καράβια μ' ἀκλουθοῦσαν,
 προχώρησα, γιατί ἐβλεπα κακὰς δουλειὰς τῆς μοίρας. 175
 Μαζὶ κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Τυδέα κινοῦσε
 μὲ τοὺς συντρόφους του, κι ἀργὰ ξοπίσω κι ὁ Μενέλαος
 ἐρχόνταν καὶ μᾶς ἔφτασε στὴ Λέσβο νὰ μετροῦμε
 τὸ μακρινὸ ταξίδι μας, ἂν ἀπ' τῇ Χιὸ ἀπὸ πάνω
 θὰ πᾶμε τῇ βραχύσπαρτῃ, πρὸς τὰ Ψαρά, ἔχοντάς την 180
 ζερβά μας, ἢ νὰ πιάσουμε τῇ Χιὸ ἀπ' τὸ κάτω μέρος,
 κοντὰ στ' ἀνεμοσάλευτο τοῦ Μίμα τ' ἀκρωτήρι.
 Καὶ τοῦ θεοῦ ζητούσαμε σημάδι νὰ μᾶς δείξῃ,
 κι ἡ χάρῃ του μᾶς τό 'δειξε καὶ φώτισε τὸ νοῦ μας,
 νὰ κόψουμε τῇ θάλασσᾳ στὴ μέσῃ, πρὸς τὴν Εὐβοία, 185
 κι ἔτσι μιὰν ὥρα ἀρχίτερα νὰ πᾶψουν τὰ δεινὰ μας.
 Πρῶμο ἀγεράκι δυνατὸ φουσοῦσε κι ἄψε σβῆσε

- τὴν ψυχρορόφα θάλασσα πέρασαν τὰ καράβια
 κι ἀράζανε στὴ Γεραιστὸ τὴ νύχτα, κι ἐκεῖ τότες
 ἄπειρα κάψαμε μὴριὰ βοδιῶν στὸν Ποσειδῶνα, 190
 ποὺ τὸ ταξίδι ἦταν καλὸ. Τὴν τέταρτη πιά μέρα
 στ' Ἄργος οἱ ναῦτες ἄραζαν τοῦ μαχητῆ Διομήδη
 τὰ ἰσόμετρα καράβια τους. Μὰ ἐγὼ στὴν Πύλο πῆγα,
 κι οὔτε ποτὲ σταμάτησε τ' ὀλόπρυμο τ' ἀγέρι,
 ἔτσι ὅπως τὸ 'στεῖλε ἀπ' ἀρχῆς ὁ Δίας νὰ φουσῇ. 195
 Ἔτσι ἦρθα ἀνήξερως ἐδῶ, παιδί μου, καὶ δὲν ξέρω
 ἀπ' ὅλους ποιοὶ σωθήκανε καὶ ποιοὺς ὁ χάρος πῆρε.
 Κι ὅσα μὲς στὸ παλάτι μου ποὺ κάθουμαι, μαθαίνω,
 καθὼς ταιριάζει θὰ σοῦ πῶ καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.
 Λένε καλὰ πὼς ἔφτασαν οἱ κονταροπλισμένοι 200
 οἱ Μυρμιδόνες σπίτι τους, ποὺ ὀδήγησε ὁ λεβέντης
 τοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλλέα ὁ γιός, καλὰ κι ὁ Φιλοκτήτης,
 λεβέντης γιὸς τοῦ Ποίμαντα, κι ὅλους του τοὺς ἀνθρώπους
 μὲ τὸ καλὸ τοὺς ἔφερε στὴν Κρήτη ὁ Ἰδομενέας,
 ὅσοι ἀπ' τὴ μάχη γλίτωσαν, κανένα δὲν τοῦ πῆρε 205
 ἢ θάλασσα. Μὰ γιὰ τὸ γιὸ τ' Ἀτρέα, καὶ μονάχοι
 τ' ἀκούσατε πὼς γλίτωσε κι ἄς κάθεστε ἔτσι ἀλάργα,
 καὶ πὼς ὁ Αἰγισθος πικρὸ τοῦ ἔχε ἐτοιμάσει χάρο.
 Ὅμως κι ἐκεῖνος ἀκριβὰ τὰ πλέρωσε στὸ τέλος.
 Πόσο τ' ἀξίζει ὅταν κανεὶς πεθάνῃ γιὸ ν' ἀφήσῃ. 210
 Γιατὶ κι ἐκεῖνος τὸ φονιὰ τοῦ ξακουστοῦ γονιοῦ του
 τὸ δολερὸ τὸν Αἰγισθο τὸν πλήρωσε μιὰ μέρα.
 Καὶ σύ, παιδί μου — δὲς ψηλός, κοίτα λεβέντης ποὺ εἶσαι
 κάμε καρδιὰ νὰ παινευτῇς ἀπ' τοὺς στερνοὺς ἀνθρώπους ».
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλι· 215
 « Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
 νάι, ἐκεῖνος ξεδικήθηκε καὶ τ' ὄνομά του τώρα
 παντοῦ θὰ φτάσῃ κι οἱ στερνοὶ τραγοῦδι θὰ τοῦ βγάλουν.
 Εἶθε ἔτσι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ καὶ μένα νὰ μ' ἀξιώσουν
 νὰ ξεπλερώσω τ' ἄδικα μιὰ μέρα στοὺς μνηστήρες, 220
 ποὺ τὸ κακὸ μου μελετοῦν κακόβουλοι ὅπως εἶναι.
 Μὰ μήτε στὸν πατέρα μου μήτε σὲ μένα κλώθουν
 τέτοια χαρὰ οἱ ἀθάνατοι. Τώρα ἄς βαστοῦμε ὡς τόσο ».

Κι ὁ Νέστορας τ' ἀπάντησε ὁ γεροαλογολάτης·
 « Παιδί μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες αὐτὰ κι ἔκαμες λόγο, 225
 λένε πολλοὶ τῇ μάνα σου μνηστῆρες πῶς τῇ θέλουν
 καὶ μὲς στὸ σπίτι σου ζημιᾶς σοῦ κάνουν ἄθελά σου.
 Πές μου τὸ θέλεις καὶ βαστάς, ἢ μήπως μὲς στὴ χώρα
 σ' ὀχτρεύεται ὅλος ὁ λαός, φωνὴ θεοῦ ἀκλουθώντας ;
 Ποιὸς ξέρει ἐκεῖνος τ' ἄδικα σ' αὐτοὺς ἂν δὲν πλερώσῃ, 230
 ὅταν γυρίσῃ, ἢ μόνος του ἢ μὲ τοὺς ἄλλους ὅλους.
 Εἶθε ἔτσι νὰ 'θελε ἢ θεὰ νὰ σ' ἀγαπᾷ ἢ Παλλὰδα,
 ὅπως πονοῦσε τὸ θεῖκὸ Δυσσέα μὲς στὴν Τροία
 ὅπου πικρὰ μᾶς πότισαν τοὺς Ἀχαιοὺς φαρμάκια.
 Γιατὶ δὲν εἶδα ἀπὸ θεοὺς ἔτσι ἄλλη ἀγάπη ἀκόμα 235
 πῶς φανερὴ, καθὼς αὐτὸν προστάτευε ἢ Παλλὰδα.
 "Ετσι κι ἐσένα ἂν σ' ἀγαπᾷ καὶ σὲ πονῇ ἢ καρδιά της,
 τότε κανεῖς δὲ θὰ 'βαζε στὸ νοῦ του πιά τὸ γάμο ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλι·
 « Ἀχ, γέρο, αὐτὸς ὁ λόγος σου θαρρῶ πῶς δὲ θὰ γίνη, 240
 γιατί ἀκατόρθωτα ζητᾶς καὶ ψήλωσες τὸ νοῦ μου,
 μήτε ἔχω ἐλπίδα νὰ γινοῦν κι ἔτσι οἱ θεοὶ ἂν τὸ θέλουν ».

Τότε ἡ κουκουβαγιάθωρη τ' ἀπάντησε ἢ Παλλὰδα·
 « Τί λόγια ποὺ σοῦ ξέφυγαν, Τηλέμαχε, ἀπ' τὸ στόμα ;
 Τὸν ἄνθρωπο εὐκόλα ὁ θεὸς τὸν σώζει κι ἀπ' ἀλάργα 245
 ὅταν τὸ θέλῃ ἢ χάρη του. Κι ἐγὼ θὰ προτιμοῦσα,
 πολλὰ ἀφοῦ πάθω βάσανα νὰ φτάσω στὴν Πατρίδα,
 καὶ νὰ τῇ δοῦν τὰ μάτια μου τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρα,
 παρὰ νὰ χάσω τῇ ζωῇ στὸ σπίτι μου ὅταν ἐρθῶ,
 ὅπως τὴν ἔχασε κι ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα ὁ Ἀγαμέμνων, 250
 μ' ἀπάτῃ τῆς γυναίκας του καὶ τοῦ κακούργου Αἰγίσθου.
 Μὰ ἀπ' τὸν κακὸ τὸ θάνατο μήτε οἱ θεοὶ οἱ οὐράνιοι
 μποροῦν νὰ σώσουν ἄνθρωπο κι ἄς εἶναι ἀγαπητὸς τους,
 σὰν ἔρθῃ ἢ ὥρα ἢ κλαψερὴ τοῦ ἀξίπνητου θανάτου ».

Τότε ἔτσι πάλι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς εἶπε·
 « Μέντορα, αὐτὰ ἄς τ' ἀφήσουμε τὰ λόγια ποὺ μᾶς καῖνε.
 Δὲ θὰ γυρίσῃ ἐκεῖνος πιά, μόν' θάνατο πιά τώρα
 τοῦ γράφουν οἱ ἀθάνατοι καὶ μαυρισμένη μοῖρα.
 Μὰ τώρα ἐγὼ τὸ Νέστορα κάτι ἄλλο θὰ ρωτήσω,

- πού 'ναι στή φρόνηση ἄφθαστος καί ξέρεי πῶς νά κρίνη, 260
 καί λένε πῶς βασίλεψε σέ τρεῖς γενιές ἀνθρώπων
 καί σά θεός ἀθάνατος μοῦ φαίνεται στήν ὄψη.
 Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τήν πᾶσα ἀλήθεια πές μου.
 Πῶς πέθανε τ' Ἀτρέα ὁ γιός ὁ βασιλιά Ἀγαμέμνων ;
 πού κι ὁ Μενέλαος βρίσκονταν ; Τί χάρο τοῦ σοφίστη 265
 ὁ Αἰγισθος καί σκότωσε πολὺ καλύτερό του ;
 Σ' ἄλλες θά γύρναε ξενιτιᾶς δὲ θά 'χε φτάσει στ' Ἄργος
 κι ἐκεῖνος ἔκαμε καρδιά καί τή ζωὴ τοῦ πῆρε ».
- Κι ὁ Νέστορας τ' ἀπάντησε ὁ γεροαλογολάτης
 « Μετὰ χαρᾶς σου ὅλα σωστά θά σοῦ τὰ πῶ, παιδί μου. 270
 Καί μόνος τὸ φαντάζεσαι ποῖο θά 'τανε τὸ τέλος,
 ἂν πρόφθανε ἔτσι ζωντανὸ τὸν Αἰγισθο στὸ σπίτι,
 ὅταν ἐρχόντανε ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τροία.
 Δὲ θά τοῦ σκέπαζε οὔτε γῆς χυμένη τὸ κορμί του,
 μόν' ὄρνια θά τοῦ ξέσκιζαν τίς σάρκες του καί σκύλοι, 275
 μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη, κατὰ γῆς στὸν κάμπο πεταμένον,
 μήτε καμιὰ θά δάκρυζε γι' αὐτὸν Ἀχαιοπούλα,
 γιατί βαρὺ κακούργημα μελέτησε νὰ κάμῃ.
 Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν, πολλὰ τραβώντας πάθια,
 κι ἥσυχα αὐτὸς μὲς στήν καρδιά τ' ἀλογοβόσκητου Ἄργους, 280
 μὲ λόγια τοῦ ξελόγιαζε τὸ ταῖρι τοῦ Ἀγαμέμνου.
 Κι ἡ Κλυταίμνηστρα στήν ἀρχὴ τοῦ ἀρνιούτανε νὰ πέσῃ
 σ' αὐτὴ τὴν ἄσκημη δουλειά, γιατί ἦταν τιμημένη.
 Κι ἓνας θεϊκὸς τραγουδιστὴς καθόντανε κοντὰ της,
 ποὺ ἀρμήνειες τοῦ ἴδωσε πολλὰς σὰν πῆγαινε στήν Τροία 285
 τ' Ἀτρέα ὁ γιός, στὸ ταῖρι του τὴν προσοχὴ του νὰ 'χῃ.
 Κι ὅταν μιὰ μέρα ἢ μοῖρα της τὴν ἐσπρωῖε νὰ πέσῃ,
 πέταξε τὸν τραγουδιστὴ σ' ἐρημονήσι ἀπάνω
 κι ἐκεῖ τὸν ἄφησε ἄσπλαχνα τὰ ὄρνια νὰ τὸν φᾶνε,
 κι ἔτσι τὴν πῆρε ὁ Αἰγισθος καθὼς τὰ 'χαν ταιριάζει. 290
 Κι ἔκαψε πλῆθος στοὺς βωμοὺς τῶν ἀθανάτων βόδια
 κι ἔριξε τάματα πολλὰ, χρυσάφι καί στολίδια,
 γιατί δουλειὰ κατάφερε μεγάλη ἀνέλπιστά του.
 Μαζὶ ἀρμενίζαμε λοιπὸν, γυρνώντας ἀπ' τὴν Τροία,
 ἀγαπημένα καί πιστά, ἐγὼ κι ὁ γιός τ' Ἀτρέα. 295

Κι ὅταν στὸ Σούνιο φτάσαμε, στῶν Ἀθηνῶν τὸν κάβο,
 σκότωσε τοῦ Μενέλαου ἐκεῖ τὸν κυβερνήτη ὁ Φοῖβος,
 χτυπώντας μὲ σαῖτες του πυκνές, ἐνῶ κρατοῦσε
 τὸ δοιάκι, κι ἔτρεχε γοργὰ στὸ κύμα τὸ καράβι,
 τὸ Φρόντη, γιὸ τοῦ Ὀνήτορα, ποῦ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος, 300
 ὅταν φουρτοῦνες πέφτανε, νὰ κυβερνᾷ καράβι.
 Στάθηκε ἐκεῖ, κι ἄς βιάζονταν νὰ φύγη, γιὰ νὰ θάψῃ
 τὸ σύντροφο καὶ νεκρικὰ νὰ τοῦ προσφέρει δῶρα.
 Στὸ ψηλοβούνι τοῦ Μαλιᾶ σὰν ἔφτασε τρεχάτος,
 περνώντας τὸ μαβὴ γιαιλὸ μὲ τὰ βαθιὰ καράβια, 305
 πικρὸ ταξίδι τοῦ ἔγραψε ὁ ψηλοβρόντης Δίας,
 καὶ τοῦ ἔστειλε τῶν πιὸ σφοδρῶν ἀνέμων τὴν ἀντάρα
 καὶ φουσκωμένα κύματα σὰν τὰ βουνὰ μεγάλα.
 Ἐκεῖ τὰ πλοῖα σκόρπισαν κι ἄλλα στὴν Κρήτη πῆγαν,
 ποῦ οἱ Κυδωνιάτες κατοικοῦν στοὺς ὄχτους τοῦ Γιαρδάνου. 310
 Ἐκεῖ ἓνας βράχος γλιστερὸς ὑψώνεται κι ὀλόρθος
 μὲς στὸ γαλάζιο πέλαγος, στῆς Γόρτυνας τὴν ἄκρη.
 Κι ἐκεῖ ἡ Νοτιά πρὸς τὴ Φαιστό, τ' ἀριστερὸ ἀκρωτήρι,
 πελώρια φέρνει κύματα καὶ τὴ μεγάλη ὁρμὴ τους
 τὴν κόβει ὁ βράχος ὁ μικρός. Ἐκεῖ ἤρθαν τὰ καράβια 315
 κι οἱ ναῦτες ὅλοι σώθηκαν ἀπ' τὸν πνιγμὸ μὲ κόπο.
 Μὰ τὰ καράβια τὰ ἔσπασαν τὰ κύματα στοὺς βράχους.
 Πέντε μονάχα γλίτωσαν μαυρόπλωρα καράβια
 κι ὁ ἄνεμος κι ἡ θάλασσα στὴν Αἴγυπτο τὰ πῆγαν.
 Ἐκεῖ μ' αὐτὰ γυρίζοντας σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους 320
 χρυσάφι σὺναζε σωροὺς καὶ θησαυροὺς μεγάλους.
 Τότε ἔπιασε κι ὁ Αἰγίσθος τ' ἄνομα αὐτὰ νὰ κάμῃ
 καὶ σκότωσε τ' Ἀτρέα τὸ γιὸ κι ὑπόταξε τὸν τόπο
 καὶ χρόνια ἑπτὰ βασίλεψε μὲς στὴ χρυσή Μυκῆνα.
 Τὸν ἄλλο χρόνον γύρισε, γιὰ συμφορὰ τοῦ Αἰγίσθου, 325
 ἀπ' τὴν Ἀθήνα κι ὁ θεϊκὸς Ὀρέστης πίσω πάλε
 καὶ τὸ φονιὰ ξεπάστρεψε τοῦ ξακουστοῦ γονιοῦ του
 καὶ στοὺς Ἀργίτες ἔκαμε νεκρώσιμο τραπέζι
 τῆς ἀπιστῆς μητέρας του καὶ τοῦ ἀνάντρου Αἰγίσθου.
 Τὴν ἴδια μέρα πλάκωσε κι ὁ βοερός Μενέλαος, 330
 μὲ πλοῦτος ὅσο φόρτωμα χωροῦσαν τὰ καράβια.

Καὶ σύ, παιδί μου, ἀδιάκοπα στίς ξενιτιᾶς μὴν τρέχεις,
τὰ κτήματά σου ἀφήνοντας κι ἔτσι ἄντρες διαστρεμμένους
στο σπίτι σου, μήπως σιγὰ σοῦ φᾶνε ὅλο τὸ βίός σου
μοιράζοντάς το καὶ σοῦ βγῇ χαμένο τὸ ταξίδι. 325

Ὡς τόσο σὲ παρακινῶ νὰ σύρῃς στὸ Μενέλαο,
γιατὶ εἶναι λίγος ὁ καιρὸς ποῦ γύρισε ἀπὸ τόπους
ἀπόμεκρους, ὅπου κανεὶς νὰ πάῃ δὲν ἔχει ἐλπίδα,
ὅποιον σὲ τέτοιο πέλαγος τὸν σύρουν οἱ φουρτοῦνες,
ποῦ οὔτε πουλιὰ δὲν τὸ περνοῦν καὶ σ' ἕνα χρόνον μέσα, 330
γιατὶ εἶναι κακοπέραστο καὶ τελειωμὸ δὲν ἔχει.

Πάνε μὲ τὸ καράβι σου καὶ τοὺς δικούς σου ἀνθρώπους.
Κι ἂν προτιμᾷς στεριά νὰ πᾶς, θὰ ἔχῃς ἀμᾶξι κι ἄττι
κι εἶναι ὅλοι οἱ γιοὶ μου πρόθυμοι νὰ γίνουν ὁδηγοὶ σου
στὴν πλούσια Λακεδαίμονα ποῦ ἔναι ὁ ξανθὸς Μενέλαος. 335
Καὶ ξόρκισέ τον μόνος σου νὰ πῇ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
Εἶναι περίσσια συνετὸς καὶ δὲ θὰ πῇ τὸ ψέμα ».

Εἶπε κι ὁ ἥλιος βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι.
Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Ἀθηνᾶ τοῦ ἄνειν
« Τὰ λόγια σου ὅλα, γέροντα, τὰ μίλησες μὲ γνώση. 340

Μόν' ἔλα, κόψτε τῶν σφαχτῶν τίς γλῶσσες καὶ κεράστε
στὸ Σαλευτὴ νὰ στᾶξουμε καὶ στοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους
κι ἔπειτα πιά ἄς φροντίσουμε, κι εἶναι ὥρα, γιὰ τὸν ὕπνο.
Πῆρε καὶ χάνεται τὸ φῶς μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι,
καὶ στὸ τραπέζι τῶν θεῶν νὰ μένουμε εἶναι κρίμα ». 345

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι ὑπάκουσαν στῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια.

Κι οἱ κράχτες ἔχυναν νερὸ τὰ χέρια τους νὰ νίψουν,
κι οἱ νιοὶ κροντήρια μὲ πιστὸ γεμίσανε ὥς τὰ χεῖλη,
καὶ λίγο πρῶτα κέρασαν γιὰ δέηση στὰ ποτήρια.
Βάζουν τίς γλῶσσες στὴ φωτιά κι ὁρθοὶ τίς περιχούσαν. 350

Σὰν ἔσταξαν κι ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
τότε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλὰδα,
μαζί νὰ πᾶνε κίνησαν στὸ βαθουλὸ καράβι.

Μὰ ὁ Νέστορας τοὺς κράτησε μὲ φιλικὰ του λόγια·
« Ὁ Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ αὐτὸ νὰ μὴν τὸ δώσουν, 355
νὰ φύγετε στὸ γλήγορο καράβι ἀπὸ κοντὰ μου,
σὰν κάποιος νὰ μούνα φτωχός, δίχως στὸν ἥλιο μοῖρα,

- πού κλίνες καὶ σκεπάσματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
 γιὰ νὰ πλαγιάζουν μαλακὰ κι οἱ φίλοι του κι ὁ ἴδιος
 Ἐγὼ ὅμως ἔχω κι ὁμορφα στρωσίδια καὶ φλοκαῖτες. 355
 Δὲ γίνεται, ὅχι, τέτοιου ἀντρός, σὰν τὸ Δυσσέα, ὁ γιὸς του
 ἐγὼ ὅσο ζῶ, νὰ κοιμηθῇ στοῦ καραβιοῦ τὰ ξύλα.
 Κι ὅταν πεθάνω, πίσω μου θὰ μείνουν τὰ παιδιὰ μου
 τοὺς ξένους νὰ φιλοξενοῦν, στὸ σπίτι μου ὅποιος ἔρθῃ».
- Τότε ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Παλλὰδα τοῦ 'πε· 360
 « Παππούλη, δίκια μίλησες καὶ πρέπει νὰ σοῦ κάμῃ
 τὸ λόγο σου ὁ Τηλέμαχος, κι εἶναι καλύτερα ἔτσι.
 Ἄς μείνῃ στὸ παλάτι σου νὰ κοιμηθῇ κοντά σου.
 Μὰ ἐγὼ θὰ σύρω στὸ γοργὸ καράβι, στοὺς συντρόφους
 νὰ πῶ ὅλα τὰ καθεκαστα καὶ νὰ τοὺς δώσω θάρρος, 365
 γιὰτὶ εἶμαι ὁ γεροντότερος ἐγὼ στὰ χρόνια ἀπ' ὅλους.
 Οἱ ἄλλοι εἶναι μικρότεροι καὶ συνομήλικοι ὅλοι
 μὲ τὸ θεϊκὸ Τηλέμαχο κι ἦρθαν ἀπὸ φίλια.
 Ἐκεῖ κοντά θὰ κοιμηθῶ στὸ βαθυλὸ καράβι,
 καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Καύκωνες θὰ τρέξω τοὺς λεβέντες, 370
 πού μοῦ χρωστοῦν ἓνα παλιὸ κι ὅχι καὶ λίγο χρέος.
 Κι ἀπὸς σου τὸν Τηλέμαχο, στὸ σπίτι σου μιὰ κι ἦρθε,
 στεῖλε τον μ' ἓνα σου παιδί κι ἀμάξι σου καὶ δῶσ' του
 τὰ πιὸ ταχύτερα ἅτια σου, τὰ πιὸ δυναμωμένα».
- Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε ἄξαφνα μὲ σχῆμα αἰτοῦ ἡ Παλλὰδα, 375
 κι ὅλος ὁ κόσμος σάστισε κι ὁ Γέρος σὰν τὴν εἶδαν,
 καὶ τὸν Τηλέμαχο γλυκὰ τὸν χάδεψε καὶ τοῦ 'πε·
 « Δειλός, παιδί μου, κι ἄναντρος δὲ σκιάζομαι νὰ γίνης,
 βοηθοὺς σὰν ἔχης τοὺς θεοὺς ἀπ' τὰ μικρά σου χρόνια.
 Κι αὐτὸς δὲν ἦτανε θεὸς ἀπ' τοὺς οὐράνιους ἄλλος, 380
 ὅξω ἀπ' τὴν κόρη τοῦ Διὸς τὴν τριτογεννημένη,
 τὴ μυριοδόξαστη Ἀθηνᾶ, πού ξέχωρα τιμοῦσε
 τὸν ξακουστὸ πατέρα σου μὲς στοὺς Ἀργεῖτες ὅλους.
 Ἐλέησέ με, δέσποινα, καὶ κάμε δόξα νὰ 'χω
 κι ἐγὼ καὶ τὰ παιδάκια μου καὶ τὸ πιστό μου ταίρι. 385
 Καὶ θὰ σοῦ σφάξω ἐνὸς χρόνου δαμάλι κουτελάτο,
 ἀμέρωτο, πού σὲ ζυγὸ δὲν τὸ 'βαλαν ἀκόμα.
 Σοῦ σφάξω αὐτὸ χρυσώνοντας τὰ κρέατά του γύρω».

- "Ετσι εἶπε καὶ τοῦ ξάκουσε τὴν προσευχὴ ἡ Παλλὰδα.
 Πήγχανε ἐμπρὸς ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης, 390
 γιούς του ὀδηγώντας καὶ γαμπρούς, γιὰ τ' ὁμορφό του σπίτι.
 Σὰν ἔφτασαν στὸ ξακουστό βασιλικὸ παλάτι,
 ἀράδα ἀπάνω σὲ θρονιά καὶ σὲ σκαμνιά καθίζουν,
 κι ἀπὸ κροντήρι ἓνα γλυκὸ κρασί κερνοῦσε ὁ γέρος,
 ποῦ τ' ἄνοιξε ἡ κελάρισσα στὰ δέκα ἀπάνω χρόνια, 395
 καὶ τοῦ ἔλυσε τὸ σκέπασμα. Κι ἓνα κροντήρι τότε
 γέμισε ὁ γέρος ἀπ' αὐτὸ καὶ στάζοντας δέσταν
 στ' ἀσπιδοφόρου τοῦ Διὸς τὴν κόρη τὴν Παλλὰδα.
 Σὰν ἔσταξαν κι ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 στὸν πύργο του ξεκίνησε νὰ κοιμηθῇ ὁ καθέννας. 400
 Μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιό τοῦ θεικοῦ Δυσσέα,
 ὁ Νέστορας τὸν κοίμισε, ὁ γεροαλογολάτης,
 κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιχνὸ σὲ τερνευτὸ κρεβάτι,
 κοντὰ στὸν πολεμόχαρο Πεισίστρατο τὸ γιό του,
 ποῦ ἔταν ἀκόμα ἀνύπαντρος μόνος αὐτὸς ἀπ' ὅλους. 405
 Πῆγε κι αὐτὸς νὰ κοιμηθῇ στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος
 καὶ τοῦ ἔστρωσε ἡ βασίλισσα καὶ στρώμα καὶ κρεβάτι.
 Σὰν ἔφεξε ἡ ροδόθωρη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 τότε σηκώθη ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης
 καὶ σὲ λιθόχτιστα θρονιά βγῆκε ὀξω νὰ καθίσῃ, 410
 ἄσπρα θρονιά, ἀβυσσόχριστα, ποῦ ἔταν μπροστὰ στὶς πόρτες.
 Ἐκεῖ στὰ χρόνια τὰ παλιὰ καθόντανε ὁ Νηλέας,
 ἰσόβαρος μὲ τοὺς θεοὺς στὴ γνώση τοὺς οὐράνιους.
 Κι ὅταν αὐτὸν ἡ μοῖρα του τὸν ἔστειλε στὸν Ἄδῃ
 ὁ γιός του ἐκεῖ καθόντανε στὸ σκῆπτρο του ἀκουμπώντας 415
 ἀπάνω, ὁ γέρο Νέστορας τῶν Ἀχαιῶν προστάτης.
 Τριγύρω του συνάχτηκαν κι οἱ γιοί του μαζωμένοι,
 ἀπ' τὰ γατάκια βγαίνοντας, ὁ Ἄρητος, ὁ Στράτης,
 ὁ Θρασυμήδης, ὁ θεῖκός Περσέας κι ὁ Ἐχέφρος.
 Κι ἦρθε ἔκτος ὁ Πεισίστρατος ὁ πολεμοθρεμμένος. 420
 Φέρνουν καὶ τὸ θεόμορφο Τηλέμαχο μαζί τους.
 Καὶ πρῶτος εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης·
 « Παιδιά μου, ἰδεῖτε γλήγορα νὰ γίνη αὐτὸ ποῦ θέλω,
 νὰ καλοπιάσω τὴ θεὰ Παλλὰδα πρῶτα ἀπ' ὅλους,

ποῦ κόπιασε ὀλοφάνερη στό θεῖκὸ τραπέζι.

425

Κι ἓνας σὺν κάμπο σύντομα γιὰ τὴ μοσκίδα ἄς τρέξῃ,

καὶ νὰ τὴ φέρῃ γλήγορα, φυλάχτης νὰ τὴ σέρνῃ.

Στοῦ Τηλεμάχου δεύτερος ἄς τρέξῃ τὸ καράβι,

νὰ φέρῃ τοὺς συντρόφους του, ἀφήνοντας δυὸ μόνους.

Κι ἄλλος ἄς πάῃ τὸ χρυσοχὸ Λαέρκη νὰ φωνάξῃ,

430

τοῦ σφαχταριοῦ τὰ κέρατα νὰ τὰ περιχρυσώσῃ.

Μεῖνετε οἱ ἄλλοι μαζωχοὶ κοντὰ μου καὶ στίς δοῦλες

πῆγτε τραπέζι στό ψηλὸ παλάτι νὰ ἐτοιμάσουν,

ξύλα νὰ φέρουν καὶ θροναὶ καὶ ἀγνὸ νερὸ ἀπ' τὴ βρύση ».

Ἔτσι εἶπε καὶ ὅλοι τρέξανε. Τὸ βόδι ἦρθε ἀπ' τὸν κάμπο,

435

ἦρθαν κι ἀπ' τὸ καλόδετο γοργόδρομο καράβι

τοῦ Τηλεμάχου οἱ θαρρετοὶ συντρόφοι καὶ σὲ λίγο

ὁ χρυσοχὸς τὰ σύνεργα τῆς τέχνης του κρατώντας,

σφυρὶ καὶ ἀμόνι, ὀλόχαλκα, καὶ τεχνικὰ τσιμπίδα,

ποῦ δοῦλευσε τὸ μάλαμα μ' αὐτά. Κι ἀμέσως τότε

440

ἦρθε ἡ Παλλὰδα νὰ δεχτῇ τὴν προσφορά. καὶ ὁ γέρος

ἀλογολάτης Νέστορας τὸ μάλαμα τοῦ δίνει,

κι αὐτὸς μὲ τέχνη τοῦ σφαχτοῦ τὰ κέρατα χρυσώνει,

ν' ἀναχαλλιάσῃ ἡ Ἀθηναῖα ὅταν θὰ ἰδῇ τὸ τάμα.

Τὸ βόδι φέρουν οἱ θεῖκοι Ἐχέφρος μὲ τὸ Στράτη,

445

κρατώντας τὸ ἀπ' τὰ κέρατα, καὶ ὁ Ἀρητος κατόπι

ἦρθε λαγῆνι σκαλιστὸ κρατώντας στό 'να χέρι

καὶ στ' ἄλλο κριθαρόσπειρα σ' ἓνα πλεχτὸ πανέρι.

Στεκόντανε καὶ ὁ ἄφοβος στὴ μέσῃ ὁ Θρασυμήδης

κρατώντας κοφτερὸ μπαλτὰ νὰ κόψῃ τὸ σφαχτάρι.

450

Νά, καὶ ὁ Περσέας μὲ σταμνί. Κι ὁ γεροαλογολάτης

ἄρχισε πρῶτος νὰ νιφτῇ καὶ πῆρε τὸ κριθάρι.

Κι ἀπ' τὴν καρδιά του εὐχόντανε στὴν Ἀθηναῖα, πετώντας

τρίχες στὴ φλόγα, ἀπ' τοῦ σφαχτοῦ κομμένες τὸ κεφάλι.

Σὰ δεηθίκανε ἔπειτα καὶ ἔχυσαν τὰ κριθάρια,

455

σίμωσε ὁ ψυχωμένος γιὸς τοῦ γέρου, ὁ Θρασυμήδης,

κι εὐτὺς τὸ βόδι χτύπησε. Κόβει ὁ μπαλτὰς τὰ νεῦρα,

στό ζνίχι ἀπάνω καὶ μεμιᾶς παράλυσε ἡ ζωὴ του.

Βάλανε οἱ κόρες τίς φωνὲς τοῦ Νέστορα καὶ οἱ νύφες

καὶ ἡ λατρευτὴ γυναῖκα του ἡ θεῖκιά Εὐρυδίκη.

460

- ἀπ' ὅλες μεγαλύτερη τις κόρες τοῦ Κλυμένη.
 Τότε ἄλλοι ἀπ' τὴν πλατιά τῇ γῇ σηκώσανε τὸ βόδι
 καὶ τὸ ἴσφαξε ὁ Πεισίστρατος ὁ πολεμοθρεμμένος.
 Τὸ αἷμα του ἅμα στράγγισε καὶ βγῆκε πιά ἡ ψυχὴ του,
 τὸ γδέρνουν, κόβουν τὰ μηριά καὶ τὰ διπλοτυλίγουν 465
 μὲ σκέπη, καὶ τὰ συγυρνοῦν μ' ἀπὸ παντοῦ κομμάτια.
 Κι ἀπάνω ὁ γέρος τὰ ἴκαιε σὲ σκίζες περιχώντας
 ξανθὸ κρασί. Κι οἱ νιοὶ κοντὰ πεντάσουβλα κρατοῦσαν.
 Καὶ τὰ μηριά σὰν κήχαν καὶ φάγανε τὰ σπλάχνα,
 λιχνίζουν τ' ἄλλα κρέατα καὶ τὰ περνοῦν στὶς σοῦβλες 470
 καὶ τὰ ἴψηναν, τίς μυτερὲς τίς σοῦβλες τοὺς κρατώντας.
 Κι ἡ Πολυκάστη ἡ ἑμορφή, στερνὴ τοῦ γέρου κόρη,
 ἔλουσε τὸν Τηλέμαχο, τὸν ἔλειψε μὲ λάδι
 κι ἑμορφα ροῦχα τοῦ ἴβαλε, χλαμῦδα καὶ χιτῶνα,
 κι ἑμοῖος μ' ἀθάνατο θεὸ ἀπ' τὸ λουτρὸ ὄξω βγῆκε 475
 κι ἔρθε κοντὰ στὸ Νέστορα τὸ βασιλιά νὰ κάτση.
 Καὶ τὰ ψαχνὰ σὰν ἔβγαλαν ψημένα πιά ἀπ' τίς σοῦβλες,
 νὰ φᾶνε τότε κάθισαν καὶ μὲ χρυσὰ ποτήρια
 κοντὰ τοὺς νιοὺς τοὺς κέρναχαν ἄρχοντογεννημένοι.
 Καὶ τέλος πιά σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι, 480
 ἄρχισε κι εἶπε ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης·
 «Ζεῖψτε, παιδιὰ μου, ἀλόγατα καλότριχα στ' ἀμάξι,
 νὰ πᾶνε τὸν Τηλέμαχο στὸ μέρος ὅπου θέλει».
 Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
 Τοῦ ζέψανε ἄτια γλήγορα στ' ἀμάξι κι ἡ ἐπιστάτρα 485
 ψωμιὰ τοῦ φέρνει καὶ κρασί κι ἄλλα πολλὰ προσφάγια.
 ποὺ τρῶνε οἱ θεογέννητοι μονάχα οἱ βασιλιάδες.
 Ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος στ' ἑμορφο ἀμάξι τότε.
 Κοντὰ του κι ὁ Πεισίστρατος ὁ πολεμάρχης πῆγε
 στ' ἀμάξι ἀπάνω κι ἔκατσε καὶ πῆρε καὶ τὰ γκέμια. 490
 Χτυπάει νὰ τρέξουν τ' ἄλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν
 στὸν κάμπο, πίσω ἀφήνοντας τῆς Πύλος τ' ἔρθιο κάστρο,
 κι ὅλη τῇ μέρα τὸ ζυγὸ στὸν τράχηλό τους σειοῦσαν.
 Κι ὁ ἥλιος πιά βασίλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι,
 σὰν ἔφτασαν μὲς στὴ Φηρή, στοῦ Διοκλῆ τὸ σπίτι, 495
 γιοῦ τοῦ Ὀρσιλόχου, ποὺ ὁ Ρουφιάς τὸν ἔσπειρε παιδί του,

κι ἐκεῖ τοὺς φιλεξένησε τῇ νύχτᾳ νὰ περάσουν.

Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Λυγούλα,
ζέψανε τ' ἄτια κι ἔκατσαν στὸ πλουμισμένο ἀμάξι
καὶ βγήκαν ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιανὸ κι ἀπ' τ' αὐλοπόρτι.
Χτυπᾷ νὰ τρέξουν τ' ἄλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν,
κι εὐτὺς σὲ λίγο φτάσανε σὲ σταροβγάλη κάμπο
κι ἐκεῖ τὸ δρόμο τέλεψαν. Τόσο γοργὰ πετοῦσαν.
Κι ὁ ἥλιος πιά βασιλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι.

500

Δ

Στῆς Σπάρτης ἦρθαν τὰ στενὰ πόχει βαθιὰ φαράγγια
καὶ στὸ παλάτι πήγανε τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
Τραπεζί ἐκεῖ τὸν ἤβρανε νὰ κἀνὲ στοὺς δικούς του
γιὰ τίς χαρὲς τῆς λυγερῆς κόρης του καὶ τοῦ γιοῦ του.
Τὴν κόρη του ἔστελνε στὸ γιό τοῦ νικητῇ Ἀχιλλέα.
Στὴν Τροία τοῦ τὴν ἔταξε καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ λόγο
καὶ τώρα πιά οἱ ἀθάνατοι τοὺς τέλευαν τὸ γάμο.
Μὲ ἀμάξια καὶ μ' ἀλόγατα τὴν κόρη προβοδοῦσε
νὰ πάη στὴν κοσμοξάκουστη τῶν Μυρμιδόνων χώρα,
ὅπου βασιλεψε ὁ γαμπρός. Στὸ γιό του Μεγαπένθη,
ποὺ γέννησε μονάκριβο μὲ μιὰ γυναῖκα σκλάβα,
ταίρι ἀπ' τὴ Σπάρτη τοῦ ἔδινε τὴν κόρη τοῦ Ἀλεχτόρου.
Γιατὶ οἱ θεοὶ δὲ χάρισαν παιδί πιά στὴν Ἑλένη,
ἀφότου πρωτογέννησε χαριτωμένο πλάσμα,
τὴν Ἑρμιόνη, στὴν εἰδὴ σὰν τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτη.

5

10

15

Ἔτσι μὲς στὸ ψηλόχτιστο παλάτι τοῦ Μενέλαου
γλεντοῦσαν καὶ ξεφάντωναν γειτόνοι καὶ δικαί του.
Κι ἓνας θεϊκὸς τραγουδιστὴς κοντὰ τοὺς τραγουδοῦσε,
βαρώντας τὴν κιθάρα του. Καὶ κατ' αὐτοὺς στὴ μέση
δυὸ χορευτάδες χόρευαν μὲ τὸ σκοπὸ ἀρχινώντας.
Στὰ πρωτοπόρτια στάθηκαν κι αὐτοὶ μὲ τ' ἄλογά τους,
ὁ μαχητὴς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς ὁ παινεμένος
τοῦ Νέστορα. Κι ὁ Ἑτεωνιάς, τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαου
ὁ μπιστεμένος παραγιός, τοὺς εἶδε ὥπως περνοῦσε,

20

κι ἔτρεξε εὐτὺς τὴν εἰδήσῃ στὸ βασιλιᾷ νὰ δώσῃ, 25
 κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ πῆγε κοντὰ του κι εἶπε·
 «Ὅζω δυὸ ξένοι φτάσανε, θεόθρεφε Μενέλαε,
 καὶ λὲς πῶς εἶναι ἀπ' τῇ γενιᾷ τοῦ Δία τοῦ μεγάλου.
 Ὅρισε ἂν θὰ ξεξέψουνε τὰ γλήγγορα ἄλογά τους,
 ἢ σ' ἄλλους θὰ τοὺς στείλουμε νὰ τοὺς φιλοξενήσουν». 30

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος θυμωμένα·
 «Γιὲ τοῦ Βοήθου Ἑτεωνιά, χαμένα πρὶν δὲν τὰ ἔχεις,
 μὰ τώρα μοῦ μωρολογᾷς σὰν τὸ μικρὸ παιδάκι.
 Ἄλλοι κι ἐμᾶς μᾶς φίλεψαν στὰ ξένα τὸ ψωμί τους
 κι ἤρθαμε ἐδῶ μὲ τὸ καλὸ, ἂν δὲ μᾶς δώσῃ ὁ Δίας 35
 κι ἄλλες ἀκόμα συμφορὲς νὰ ἰδοῦμε στὰ στερνά μας.
 Μόν' τρέχα ἀμέσως τ' ἄλογα τῶν ξένων νὰ ξεξέψῃς,
 κι ὁδήγα αὐτοὺς πρωτότερα νὰ κάτσουν στὸ τραπέζι».

Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἔτρεξε κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε,
 κρᾶζοντας κι ἄλλους σερπετοὺς νὰ πᾶν μαζί του δούλους. 40
 Καὶ τὰ ἰδρωμένα ἀλόγατα ξεξέψανε ἀπ' τ' ἀμάξι
 καὶ στὸ παχνὶ τὰ δέσανε κι ἔβαλαν βίκο ἐμπρὸς τους
 κι ἄσπρο τοὺς ἀνακάτεψαν κριθάρι, καὶ τ' ἀμάξι
 τό ἔχειραν πᾶς στὰ γυαλιστὰ ἀπόζω μπροστοτοίχια,
 κι ἐκεῖνους τοὺς ὁδήγησαν μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι. 45
 Σάστισαν ὅπως εἶδανε τοῦ βασιλιᾷ τὸ σπίτι,
 γιατί μιὰ λάμψη χύνουνταν σὰ φεγγαριοῦ, σὰν ἥλιου,
 παντοῦ, μὲς στὸ ψηλόχτιστο παλάτι τοῦ Μενέλαου.
 Κι ἔπειτα ἀροῦ χορτάσανε τὰ μάτια τους νὰ βλέπουν,
 σὲ μαρμαρένιο μπήκανε λουτρό γιὰ νὰ λουστούνε. 50
 Κι οἱ σκαλάβες σὰν τοὺς ἔλουσαν, τοὺς ἔτριψαν μὲ λάδι
 καὶ μὲ σγουρὲς τοὺς ἔντυσαν χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
 πῆγαν νὰ κάτσουν σὲ θρονιὰ κοντὰ στὸ γιὸ τ' Ἀτρέα.
 Μιὰ παρακὼρῃ μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι
 νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιοττοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνῃ, 55
 κι ἐμπρὸς τοῦ μάκρου σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.
 Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
 κι ἄλλα προσφάγια πληθερά, μετὰ χαρὰς ὅ,τι εἶχε.
 Κι ὁ σιτιστὴς λογῆς ψητὰ σὲ δίσκους κουβαλώντας
 τοὺς ἔφερε κι ὀλόχρυσα τοὺς ἔβαλε ποτήρια. 60

Τότε τοὺς καλωσόρισε κι ἔτσι ὁ Μενέλαος εἶπε·

« Κοπιᾶστε, καλῶς ἤρθατε, καὶ μιὰ μπουκιὰ ἅμα φᾶτε
τότε θὰ σᾶς ρωτήσουμε καὶ ποιοὶ λεβέντες εἴστε.

Γιατὶ δὲν κρύβεται ἀπὸ σᾶς τῆς φύτρας σας τὸ γένος,
μόν' ἀπὸ θεογέννητους βασιτᾶτε βασιλιάδες.

65

Γιατὶ ὁ τυχόντας δὲν μπορεῖ τέτοια παιδιὰ νὰ κάμῃ ».

Εἶπε καὶ παίρνει ἀπὸ βοδιοῦ παχιά ψημένα πάκια
καὶ τοὺς τὰ δίνει, ποὺ σ' αὐτὸν τιμὴ τοῦ τὰ ἔχον δώσει,
κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρὸς τους.

Κι ἔπειτα πιά σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,

70

εἶπε ὁ Τηλέμαχος στὸ γιό τοῦ Νέστορα, κοντά του
σκύβοντας τὸ κεφάλι του νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

« Θάμαζε, γιὲ τοῦ Νέστορα, πολυάκριβέ μου φίλε,

τῇ λαμπεράδᾳ τοῦ χαλκοῦ, στ' ἀγόλαλο παλάτι,

τὸ κεκριμπάρι, τὸ χρυσό, τὸ φίλτισι, τ' ἀσήμι.

75

Παρόμοιο θὰ ἴναι σὰν κι αὐτὸ τοῦ Δία τὸ παλάτι.

Πόσα ἀλογάριαστα κι αὐτά ! Νὰ βλέπω μοῦ ἔρθε ζάλη ».

Τὸν ἄκουσε ὅμως ὁ ξανθὸς Μενέλαος τί μιλοῦσε
κι ἔτσι εἶπε μεγαλόφωνα μὲ φτερωτά του λόγια·

« Παιδιὰ μου, ποίος μπορεῖ θνητὸς νὰ παραβγῇ τοῦ Δία :

80

Ἄθῆνατοι εἶναι οἱ θησαυροὶ καὶ τὸ παλάτι ἐκείνου.

Μὰ παραβγαίνει ἄλλος θνητὸς στὰ πλοῦτῃ μου ναὶ κι ὄχι.

Γιατὶ μὲ βάσανα πολλὰ στίς ξενιτιὲς γυρνώντας,

ἤρθα σὲ χρόνια ὀχτὼ κλειστά καὶ τὰ ἔφερα μὲ πλοῖα.

Κύπρῳ, Φοινίκῃ κι Αἴγυπτο γυρνοῦσα κι Αἰθιοπὺς,

85

καὶ στοὺς Σιδῶνες κι Ἑρεμβοὺς καὶ στῇ Λιβύᾳ πῆγα,

ὅπου στ' ἄρνιά τὰ κέρατα φυτρώνουν χέρι χέρι

κι οἱ προβατίνες τρεῖς φορὲς γεννοῦν στὸ χρόνο ἅπάνω.

Κι ἐκεῖ μὴδ' ἀπ' τ' ἀφεντικὸ μήτε κι ἀπ' τὸν τσοπάνη

κρέας τοῦ λείπει καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα,

90

καὶ πάντα τὸ ἔχουν ἄφθονο τὸ γάλα νὰ τ' ἀρμέξουν.

Κι ἐνόσω τριγυρνοῦσα ἐκεῖ βιὸς πλοῦσιον νὰ συνάζω

ἄλλος κρυφὰ κι ἀνέλπιστα τὸν ἀκριβὸ ἀδερφό μου

μὲ δόλο τῆς γυναικίᾳς του τὸν σκότωσε τῆς ἔρμης.

Κι ἂν ἔχω τόσους θησαυροὺς, πάντα ἡ χαρὰ μοῦ λείπει.

95

Μὰ αὐτὰ κι ἀπ' τοὺς πατέρες σας θὰ τὰ ἔχετε ἀκουστά σας,

ὅποιοι κι ἂν εἶναι, πὼς πολλὰ ἔπαθα στὴ ζωὴ μου
 κι ἔχασα σπῖτι ἀρχοντικό μὲ θησαυροὺς γεμάτο.
 Τὸ τρίτο ἀπ' ὅλους θὰ 'θελα στὸ σπῖτι νὰ μοῦ μείνῃ
 κι οἱ ἄντρες νὰ μοῦ γλῆτωναν, ὅσοι στὴν πλοῦσια Τροίᾳ.

100

Μαὲρ δὲν τοὺς κλαίει ὅλους αὐτοὺς τόσο βαθιὰ ἢ καρδιά μου,
 σὺν ἑνᾷ, ποὺ τὴν ὄρεξῃ μοῦ κόβει καὶ τὸν ὕπνο,
 ὅταν τὸν καλοθυμῶ. Γιατὶ Ἀχαιοὺς κανέναν
 δὲν τράβηξε ὅσα πέρασε κι ὑπόφερε ὁ Δυσσέας.

105

Ἔτσι εἶχε ἡ μοῖρα τοῦ γραφτοῦ νὰ φτύσῃ ἐκεῖνος αἶμα
 κι ἐγὼ τὸν πόνο ἀξέχαστο νὰ 'χω γι' αὐτὸν αἰώνια,
 ποὺ χρόνια λείπει καὶ κανεὶς — ζῇ, πέθανε — δὲν ξέρει.
 Κι ὥσως θὰ τὸν μοιρολογοῦν ὁ γέρος τοῦ Λαέρτηος
 κι ἡ Πηνελόπεια ἡ φρόνιμη μὲ τὸν Τηλέμαχό του.

110

Ποὺ τ' ἄφησε στὸ σπῖτι τοῦ βυζασταρούδι ἀκόμα ».

115

Εἶπε, καὶ πόθο τοῦ ἄναψε νὰ κλάψῃ τὸ γονιὸ του,
 κι ἔχυνε δάκρυα καταγῆς σὺν ἄκουσε γιὰ κεῖνον
 καὶ σκέπασε τὰ μάτια του μὲ τ' ἄλικό του ροῦχο.

Μὰ τὸν κατάλαβε ὁ ξανθὸς Μενέλαος, καὶ στὸ νοῦ του
 ἔβαζε ἂν θὰ τὸν ἄφηνε νὰ τοῦ μιλήσῃ πρῶτος
 γιὰ τὸν πατέρα του, ἢ πιὸ πρὶν αὐτὸς νὰ δοκιμάσῃ.

120

Κι ἐνόσω αὐτὰ τ' ἀνάδευε στὸ νοῦ του, νὰ ἢ Ἑλένη
 ἦρθε ἀπ' τὸ μουκομύριστο ψηλοχτισμένο ὄντά της,
 σὺν τῇ θεᾷ τὴν Ἀρτεμὴ τῇ χρυσοδόξαρῃ ὅμοια.
 Ὅμορφοςκάλιστο θρονὶ τῆς ἔφερε ἢ Ἀδράστη

125

καὶ μαλακὸ ὀλομᾶλλινο χαλὶ μαζί ἢ Ἀλκίππη.
 Ἐνᾷ ἀσημένιο κι ἡ Φυλὼ τῆς ἔφερε καλάθι,
 ἀπ' τὴν Ἀλκάντρα χάρισμα, τὸ ταίρι τοῦ Πολύβου,
 ποὺ μὲς στῆς πλοῦσις Αἴγυπτος τῇ Θήβα κατοικοῦσε

30

κι εἶχε μεγάλους θησαυροὺς στ' ἀρχοντικό του σπῖτι.
 Δυὸ ἀσημένια χάρισε λουτροσκαφίδια ἐκεῖνος
 στὸ γιὸ τ' Ἀτρέα καὶ φλωριὰ δέκα καὶ δυὸ τριπόδια.

- Καί στήν Ἑλένη χωριστὰ πολύτιμα ἄλλα δῶρα
 τῆς χάρισε ἡ γυναίκα του, μαλαματένια ρόκα
 κι ἓνα καλάθι δολάργυρο μὲ ρόδες ἀπὸ κάτω, 135
 κι ἦταν ἀπάνω ὁ γύρος του μαλαματοδεμένος.
 Αὐτὸ ἦταν πόφερε ἡ Φυλὼ καὶ τό 'βαλε κοντά της,
 γεμάτο νέμα ἀφρόζαντο κι ἀπάνω εἶχε γυρμένη
 τὴ ρόκα, μὲ βαθύχρωμο ψιλὸ μαλλὶ γεμάτη.
 Κάθισε ἀπάνω σὲ θρονὶ ποῦ 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω, 140
 κι ἔτσι μὲ λόγια της γλυκὰ τὸν ἄντρα της ρωτοῦσε·
 « Τὸ ξέρουμε, θεόθρεφε καλὲ Μενέλαε, τώρα
 ποιά νά 'ναι τ' ἀρχοντόπουλα στὸ σπίτι ποῦ μᾶς ἦρθαν ;
 Θὰ σφάλω τάχα ἢ θὰ τὸ βρῶ ; Μὰ προνογᾷ ἡ ψυχὴ μου.
 Γιατὶ δὲν εἶδα ἀκόμα ἐγώ, οὔτε ἄντρα οὔτε γυναίκα, 145
 — θάμπως μὲ πιάνει νὰ θωρῶ — καθὼς αὐτὸς νὰ μοιάζῃ
 μὲ τὸν Τηλέμαχο τὸ γιὸ τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
 ποῦ σπίτι του τὸν ἄφησε βυζασταρούδι ἀκόμα,
 ὅταν γιὰ μένα οἱ Ἀχαιοὶ τὴν κακομοιριασμένη
 ἦρθαν στήν Τροία, πρόθυμοι τὸ αἷμα τους νὰ χύσουν ». 150
- Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος καὶ τῆς εἶπε·
 « Ἔτσι ὅπως, φῶς μου, τὸ θαρρεῖς κι ἐγὼ τὸ κρίνω τώρα.
 Τέτοιαι κι ἐκεῖνου φαίνονταν τὰ πόδια του, τὰ χέρια
 καὶ τῶν ματιῶν του οἱ ἀστραπὲς κι ἡ κεφαλὴ κι ἡ κόμη.
 Καὶ τώρα ποῦ θυμῆθηκα κι εἶπα γιὰ τὸ Δυσσέα, 155
 ὅσους γιὰ μένα τράβηξε ταλαιπωριὲς καὶ κόπους,
 αὐτοῦ πικρὰ στὸ πρόσωπο τὰ δάκρυα τοῦ κυλοῦσαν
 καὶ σκέπασε τὰ μάτια του μὲ τ' ἄλικό του ροῦχο ».
- Τότε ὁ Πεισίστρατος ὁ γιὸς τοῦ γερο-Νέστορα εἶπε·
 « Θεόθρεφέ μου ὀπλαρχηγέ, Μενέλαε, γιὰ τ' Ἀτρεά, 160
 γιὸς εἶναι τοῦ Δυσσέα αὐτός, ἀλήθεια, καθὼς τὸ 'πες.
 Μὰ εἶναι παιδί μὲ φρόνηση καὶ τό 'χει σὲ ντροπὴ του,
 πρώτη φορὰ σὰν ἦρθε ἐδῶ, νὰ πῇ μπροστά σου λόγια
 ἄπρεπα, ποῦ μᾶς μάγεψε σὰν τοῦ Θεοῦ ἡ φωνὴ σου.
 Κι ἔστειλε ἐμένα ὁ Νέστορας ὁ γεροαλογολάτης 165
 νὰ ῥθω μαζί του ἐδῶ ὁδηγός, ποῦ νὰ σὲ ἰδῇ εἶχε πόθο
 καὶ νὰ τοῦ δώσης συμβουλὴ, τὴ γνώμη σου νὰ πάρῃ.
 Γιατὶ ἔχει βάσανα πολλὰ κάθε παιδί στὸ σπίτι

σάν τοῦ ξενитеυτῇ ὁ γονιὸς κι ἄλλους βοηθοὺς δὲν ἔχη,
 ἔτσι ὅπως ὁ Τηλέμαχος ποὺ μίσεψε ὁ γονιὸς του 170
 κι ἄλλους μες στὴν πατρίδα του δὲν ἔχει νὰ τὸν σώσουν».

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος μὲ λαχτάρα·
 «ὦ, θε μου, φίλου μου ἀκριβοῦ στὸ σπίτι μου ἦρθε ὁ γιὸς του,
 ποὺ τράβηξε γιὰ χάρη μου ταλαιπωριὲς μεγάλες,
 κι αὐτὸν ἀπ' ὅλους ἔλεγα πιὸ πάνω ν' ἀνταμείψω 175
 σάν ἔρθη, ἂν μὲς στὰ πέλαγα ὁ βροντολάλος Δίας
 τὸ γυρισμὸ μᾶς χάριζε μὲ τὰ γοργὰ καράβια.

Μιὰ πόλη θὰ τοῦ χάριζα κι ἓνα παλάτι στ' Ἀργος
 κι ἐδῶ ἀπ' τὸ Θιάκι θὰ 'φερνα κι αὐτὸν μὲ τ' ἀγαθὰ του,
 τὸ γιό του κι ὅλο τὸ λαό, ἀδειάζοντας μιὰ πόλη 180
 ἀπ' ὅσες ἔχω ὀλόγυρα μες στὴν ὑποταγὴ μου.

Καὶ τότε ἐδῶ θὰ σμίγαμε συχνὰ πυκνὰ κι αἱ дуὺ μας,
 κι ἄλλο δὲ θὰ μᾶς χώριζε νὰ ζοῦμε ἀγαπημένα,
 πρὶν μᾶς σκεπᾶσῃ τὸ βαθὺ σκοτάδι τοῦ θανάτου.
 Μὰ κάποιος ἐμελλε θεὸς αὐτὰ νὰ τὰ φθονέσῃ, 185
 κι ἀρνήθηκε τὸ γυρισμὸ μόνο σ' αὐτὸν τὸν ἔρμο».

Εἶπε, καὶ σ' ὅλους ἀναψε τὸν πόθο νὰ θρηγῇσουν.
 Ἐκλαίγε ἡ θεογέννητη Ἀργίτισσα Ἑλένη,
 ἔκλαιγε κι ὁ Τηλέμαχος κι ὁ ξακουστὸς Μενέλαος,
 μήτε εἶχε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ἀδάκρυτα τὰ μάτια. 190

Γιατὶ τὸν ἄξιо Ἀντίλοχο θυμῆθηκε μὲ πόνο,
 ποὺ σκότωσε ὁ λεβέντης γιὸς τῆς λαμπερῆς Αὐγούλας.
 Κι ἔτσι, ὅπως τὸν θυμῆθηκε, πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
 «Τὸ 'λεγε ὁ γερο-Νέστορας, Μενέλαε γιὲ τ' Ἀτρέα,
 πῶς δὲ σὲ φτάνει ἄλλος κανεὶς στὴ γνώση μὲς στὸν κόσμο, 195
 ὅταν γιὰ σένα ἀνοίγαμε στὸ σπίτι του ὀμιλία.

Τώρα συμπαῖθα νὰ σοῦ πῶ. Γιατὶ ὕστερα ἀπ' τὸ δεῖπνο
 δὲν τ' ἀγαπῶ τὰ κλάματα. Θὰ φέξῃ καὶ σὲ λίγο.
 Ναι μὲν, σωστὸ κι ἐγὼ θαρρῶ νὰ κλαῖμε ὅποιοι πεθάνη,
 γιατί εἶναι αὐτὸ στοὺς ἄμοιρους θνητοὺς τὸ μόνο κέρδος, 200
 νὰ χύνουν δάκρυα φλογερὰ καὶ τὰ μαλλιά νὰ κόβουν.

Γιατὶ ἔχασα κι ἐγὼ ἀδερφὸ ποὺ ὁ πιὸ δειλὸς δὲν ἦταν
 μέσα στοὺς ἄλλους Ἀχαιοὺς. Κι ὁ ἴδιος θὰ τὸ ξέρῃς.
 Μὰ δὲν τὸν εἶδα ἐγὼ ποτέ, μήτ' ἐσμιξα μαζί του.

Λένε ὅμως πῶς δὲν τοῦ ἔβγαине κανέννας τ' Ἀντιλόχου 205
 στὸ φτερωμένο πόδι του καὶ στὴν παλικάριά του ».

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος κι ἔτσι τοῦ ἔπε-
 « Παιδί μου, αὐτὰ ποὺ μίλησες θὰ τὰ ἔλεγε ἕνας ἄντρας
 ποὺ θὰ ἔταν ἄνθρωπος σοφὸς καὶ γεροντότερός σου.
 Τέτοιου πατέρα εἶσαι παιδί, γι' αὐτὸ μιλάς μὲ γνώση. 210
 Εὐκολογνώριστη ἡ γενιὰ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τοῦ ὀρίσῃ
 στὸ γάμο καὶ στὴ γέννα του τὴν εὐτυχία ὁ Δίας.
 "Ὅπως στὸ γερο-Νέστορα τοῦ χάρισε — καλὴ ὥρα —
 νὰ ἔχῃ καλὰ γεράματα στ' ἀρχοντικό του σπιτί
 καὶ γιούς νὰ κάμῃ γνωστικούς καὶ πρῶτους στὸ κοντάρι. 215
 Μὰ τώρα ἄς τὸν ἀφήσουμε τὸ θρήνο ποὺ ἔχει ἀρχίσει,
 κι ἄς φῶμε ἀκόμα μιὰ μπουκιὰ κι ἄς χύσουν νὰ νιφτοῦμε.
 Κι ἐγὼ μὲ τὸν Τηλέμαχο τὰ λέμε κι ὅταν φέξῃ ».

Ἔτσι εἶπε καὶ στὰ χέρια τους νερὸ ὁ Ἀσφάλης χύνει,
 ὁ μπιστεμένος παραχρῆς τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαου. 220
 Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρὸς τους.
 Τότε ἄλλο ἡ θεογέννητη σοφίστηκε ἡ Ἑλένη.
 Κρυφὰ βοτάνι στὸ κρασί ποὺ πίνανε τοὺς ρίχνει,
 πόσβηγε πόνους καὶ καημούς καὶ τὰ πικρὰ φαρμάκια.
 Μὲς στὸ ποτήρι ἀνάμιχτο σὰν τό ἔπινε κανέννας, 225
 ὅλη τὴ μέρα δὲν μποροῦν τὰ δάκρυα νὰ τοῦ τρέχουν,
 κι ἂν πέθαινε ὁ πατέρας του κι ἡ μάνα του, κι ἐμπρὸς του
 σφαγμένο ἂν ἔβλεπε ἀδερφὸ καὶ γιὸ του ἀγαπημένο.
 Τέτοια βοτάνια μαγιὰ εἶχε τοῦ Δία ἡ κόρη,
 παρμένα ἀπ' τὴν Πολύδαμνα τοῦ Θῶνα τὴ γυναικα 230
 στὴν Αἴγυπτο, ὅπου ἡ πλούσια γῆς βγάζει ἀνακατωμένα
 ἄλλα βοτάνια ὠφέλιμα κι ἄλλα θανατηφόρα.
 Καθένας εἶναι ἐκεῖ γιατρὸς σοφὸς κι ἀπ' ὅλους πρῶτος,
 γιὰτὶ τὸν Παίονα ἀρχικὸ προπάτορά τους ἔχουν.
 Σὰν τό ῥιξε καὶ πρόσταξε νὰ φέρουν νὰ κεράσουν, 235
 ἄρχισε πάλε κι ἔλεγε μὲ τὸ γλυκὸ της στόμα·
 « Θεόβρεφτε τ' Ἀτρέα γιέ, καὶ σεῖς ἀρχοντοπαῖδια,
 ἄλλοτε σ' ἄλλον ὁ Θεὸς καλοτυχιά τοῦ δίνει,
 καὶ σ' ἄλλον πάλε συμφορές, γιὰτὶ τὰ δύνεται ὅλα.
 Καὶ τώρα ἐδῶ ποὺ κάθεστε καὶ τρῶτε στὸ παλάτι 240

- καὶ τὴν κουβέντα χαίρεστε, κάτι θὰ πῶ ν' ἀρέσῃ.
 Κι ὅλα ποῦ νά τ' ἀφηγηθῶ καὶ νά τὰ ὀνοματίσω,
 καὶ τόσα κατορθώματα τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα !
 "Ὅμως αὐτὸ πῶς τὸ ἔκαμε ὁ ἄντρας ὁ γενναῖος
 στὴν Τροία, ποῦ σᾶς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια. 245
 Μὲ δυνατὲς βαρηνματιὲς χάλασε τὸ κορμί του,
 φόρεσε ροῦχα φτωχικὰ ποὺ φαίνονταν σὰ δοῦλος
 καὶ μπῆκε στὴν πλατὺδρομὴ τὴν πόλῃ τῶν ὀχτρῶν του.
 Κι ὅπως μεταμαρψώθηκε σὰν ψωμοζήτης ἦταν,
 ποὺ τέτοιος πρὶν δὲν ἔδειχνε στ' ἀργίτικα καράβια. 250
 Ἔτσι ἀλλαγμένος τρύπωσε στὸ κάστρο τοῦ Πριάμου.
 Οἱ ἄλλοι σὼπαιναν, κι ἐγὼ τὸν γνώρισα μονάχῃ
 καὶ τὸν ρωτοῦσα, ὅμως αὐτὸς μοῦ ξέφευγε μὲ τέχνη.
 Κι ὅταν τὸν ἔλουζα ἔπειτα κι ἔτριβα μὲ τὸ λάδι
 καὶ καθαρά τοῦ φόρεσα κι ὄρκο μεγάλο πῆρα, 255
 πῶς δὲ θὰ τὸν φανέρωνα πρωτύτερα στοὺς Τρῶες,
 πρὶν φτάσῃ σπῆς καλύβες του καὶ στὰ γοργὰ καράβια,
 μοῦ ἔπε πιά τότε τὸ σκοπὸ τῶν Ἀχαιῶν ποῦς ἦταν.
 Κι ἀφοῦ μὲ τ' ἄπονο σπαθὶ σκότωσε πληθὺς Τρῶες,
 γύρισε πίσω κι ὄνομα μεγάλῳ πῆρε ἀπ' ὅλους. 260
 Τότες οἱ ἄλλες Τρώισες πικρὰ μοιρολογοῦσαν,
 μὰ ἐγὼ πετοῦσα ἀπὸ χαρά, γιατί εἶχε πιά γυρίσει
 μέσα ἢ καρδιά μου κι ἤθελα στὸ σπίτι νά γυρίσω.
 κι ἔκλαιγα ποῦ μὲ τύφλωσε τὴν ἔρμη ἢ Ἀφροδίτῃ,
 ὅταν στὴν Τροία μ' ἔφερε ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα, 265
 κι ἄρῃσα ἐδῶ τὴν κόρη μου, τὸ σπίτι μου, τὸν ἄντρα,
 ποῦ ἄλλον δὲν εἶχε ἀνώτερο στὴ λεβεντιά, στὴ γνώση ».
- Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ ξανθὸς Μενέλαος καὶ τῆς εἶπε·
 « Ναί, φῶς μου, αὐτὰ τὰ μίλησες μὲ τάξι κι ὅπως εἶναι.
 Τὴ γνώμῃ γνώρισα πολλῶν ὀπλαρχηγῶν στὸν κόσμῳ 270
 κι ἄπειρες χῶρες γύρισα. "Ὅμως κανένα ἀκόμα
 δὲν εἶδα νά ἔχῃ τὴν καρδιά τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.
 Πῶς τὸ κατόρθωσε κι αὐτὸ μὲ θάρρος ὁ ἀντρεῖος,
 μέσα στὸ κόψιο τ' ἄλογο, ὅπου κρυφτήκαμε ὅλοι
 οἱ ἀρχηγοί, νά φέρουμε πικρὴ σφαγὴ στοὺς Τρῶες. 275
 Ἦρθες κι ἀτὴ σου τότε ἐκεῖ. Θεὸς λὲς σ' ὁδηγοῦσε,

- πού 'θελε δόξα ασύγκριτη στους Τρῶες νὰ χαρίση.
 'Ακλούθαε κι ὁ θεόμορφος ὁ Δήφοβος μαζί σου.
 Τρεῖς γύρους τότε τό . 'φερες τὸ κουφωτὸ λημέρι,
 τὸ ψηλαφοῦσες κι ἔκραζες τῶν Δαναῶν τοὺς πρώτους 280
 μὲ τ' ὄνομά τους, τῇ φωνῇ τῶν γυναικῶν τους ἴδια
 κάνοντας. Τότες ὁ θεϊκὸς πολὺπαθος Δυσσέας
 κι ἐγὼ καὶ τοῦ Τυδέα ὁ γιὸς, στὴ μέση καθισμένοι,
 σ' ἀκούσαμε πού φώναζες. Κι ὀλόρθαι ἀπάνω οἱ δυό μας
 ὤξω νὰ βγοῦμε θέλαμε, ἦ νὰ σ' ἀποκριθοῦμε 285
 ἀπ' τὸ λημέρι, μὰ ὁ θεϊκὸς Δυσσέας μᾶς κρατοῦσε.
 'Αφῶνοι τότε οἱ 'Αχαιοὶ καθόντανε ὅλοι οἱ ἄλλοι
 κι ἤθελε μόνο ὁ 'Αντικλὸς σὲ σένα ν' ἀπαντήση,
 μὰ τοῦ 'κλεινε τὸ στόμα του μὲ τὰ γερά του χέρια
 σφιχτά ὁ Δυσσέας ἅπαντα, κι ἔτσι μᾶς γλίτωσε ὅλους, 290
 ὥσπου ἀλλάργα ἡ 'Αθηνᾶ σὲ πῆρε πιὰ ἡ Παλλὰδα ».
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε
 « Θεόθρεφέ μου ὀπλαρχηγέ, Μενέλαε, γιὲ τ' 'Ατρέα,
 χαμένα πῆγαν. Τίποτε τίς συμφορὲς πού βρῆκε
 δὲν πρόλαβε, ἔτσι τὴν καρδιά κι ἂν εἶχε σιδερένια. 295
 Μὰ ἐλᾶτε κι ὁδηγῆστε μας νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι
 νὰ κοιμηθοῦμε, τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε ».
- Εἶπε, κι ἀμέσως πρόσταξε τίς δοῦλες ἡ 'Ελένη,
 στὸ λιαχωτὸ νὰ βάλουνε κρεβάτι καὶ νὰ στρώσουν
 ὁμορφα κόκκινα χαλιά, ν' ἀπλώσουν ἀντρουμίδες, 300
 κι ἀπάνω σκέπασμα σγουρὲς νὰ βάλουνε φιλοκάτες.
 Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὴ σάλα αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας,
 καὶ τὸ κρεβάτι στρώσανε, κι ἐκεῖ τοὺς πῆγε ὁ κράχτης.
 Καὶ τότε οἱ δυὸ στὸ πρόσπιτο νὰ κοιμηθοῦν πλαγιάζουν,
 τοῦ Νέστορα ὁ λεβέντης γιὸς καὶ τοῦ θεικοῦ Δυσσέα. 305
 Πλάγιασε καὶ τ' 'Ατρέα ὁ γιὸς στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος
 μὲ τὴν 'Ελένη στὸ πλευρὸ τῇ θεϊκῇ γυναίκα.
- Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 σηκώθηκε ὁ βροντόφωνος Μενέλαος ἀπ' τὸ στρώμα
 καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὤμους 310
 γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ στὰ παχιά του πόδια
 ἔδесе τὰ πενταμορφα σαντάλια του καὶ βγῆκε

ἀπ' τὸ γιγατᾶκι σὰ θεὸς λὲς κι ἦτανε παρόμοιος,
καὶ στὸν Τηλέμαχο κοντὰ πάει, στέκει καὶ τοῦ κάνει·
«Ἐδῶ ποιά ἀνάγκη σ' ἔφερε, Τηλέμαχε λεβέντη,
στὴν πλοῦσια Λακεδαίμονα μὲς στοῦ γιγατοῦ τὰ πλάτια;
Δουλειὰ δική σου ἦ τοῦ κοινοῦ; Τὴν πᾶσα ἀλήθεια πές μου».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Θεόθρεφτέ μου ὀπλαρχηγέ, Μενέλαε, γιὰ τ' Ἀτρέα,
ἦρθα γιὰ τὸν πατέρα μου νὰ μάθω κάποια φήμη.
Ρημάζεται ὅλο μου τὸ βιὸς καὶ τὰ καλά μου σβήνουν
κι εἶναι ἀπ' ὀχτροῦς τὸ σπίτι μου γεμάτο, ποὺ ὅλη μέρα
μοῦ σφάζουν κοπαδίσια ἀρνιά, στριφτόποδα δαμάλια,
οἱ βάρβαροι κι ἀστόχαστοι τῆς μάνας μου οἱ μνηστῆρες.
Τώρα γι' αὐτὸ στὰ πόδια σου προσπέφτω, ἂν τὸ θελήσης,
τὸ θάνατό του νὰ μοῦ πῆς, τὰ μάτια σου ἂν τὸν εἶδαν,
ἦ κι ἂν ἀπ' ἄλλον ἄκουσες πῶς κάπου παραδέρνει,
γιατὶ στὸν κόσμον ὁ πιὸ μικρὸς γεννήθηκε ἀπ' τοὺς ἄλλους.
Κι ἀπὸ σπλαχνιὰ καὶ σεβασμὸ τίποτε μὴ μοῦ κρύψης,
μόν' πές μου τα ὅλα καθαρὰ, τὰ μάτια σου ὅπως τὰ εἶδαν.
Σ' ὀρκίζω, ἂν ὁ πατέρας μου, ὁ ξακουστὸς Δυσσέας,
καμιὰ φορὰ ἂν σοῦ τέλειψε τὸ λόγο σου ἦ δουλειὰ σου,
στὴν Τροία, ὅπου σᾶς πλάκωναν τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ πάθια,
θυμῆσού τα κὰν τώρα αὐτὰ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου».

Τότε βαθιὰ ἀναστέναξε κι ἔτσι ὁ Μενέλαος εἶπε·
«Μωρέ, σέ ποιοῦ λιοντόκαρδου παλικαριοῦ τὸ στρῶμα
θελήσανε νὰ κοιμηθοῦν τέτοια κορμιά χαμένα!
Πῶς, σὰν κοιμίσῃ σέ φωλιά τοῦ λιονταριοῦ ἡ λαφίνα
τὰ δυὸ τῆς βυζανιάρικα νιογέννητα λαφάρικα,
πάει νὰ βοσκήσῃ σὲ πλαγιὲς καὶ λογγωμένους τόπους,
κι ἄξαφνα τρέχει τὸ θεριὸ καὶ μπαίνει στὴ φωλιά του
κι ἄσπλαχνα τὰ λαφόπουλα ξεσκίζει μὲ τὰ νύχια,
ἔτσι ὁ Δυσσέας καὶ σ' αὐτοὺς χάρο σκληρὸ θὰ φέρῃ.
Ἔε, τέτοιος νὰ 'ταν, Δία μου, καὶ σὺ Ἀθηναῖα κι Ἀπόλλο,
ὅπως στὴ Λέσβο μιὰ φορὰ τὴν ὁμορφοχτισμένη
πάλεψε ἀπὸ φιλότιμο μὲ τὸ Φιλομηλεΐδη
καὶ καταγῆς τὸν ἔστρωσε κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
τέτοιος σὰν τότε ν' ἀπλώνε τὸ χέρι στοὺς μνηστῆρες

λιγόζωσι ὅλοι θὰ γινοῦν καὶ πικροπαντρεμένοι.
 Κι ὅσο γι' αὐτὰ ποῦ μὲ ρωτᾷς καὶ μοῦ ζητᾷς νὰ μάθης, 350
 ἄλλο ἀπ' ἀλήθεια δὲ θὰ πῶ, μῆτε θὰ σὲ γελάσω,
 κι ἀπ' ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἄψευτος ὁ πελαγίσσιος γέρος
 δὲ θὰ σκεπάσω τίποτε, μὴ λέξῃ δὲ θὰ κρύψω.

Ἐνῶ γιὰ τὴν πατρίδα ἐδῶ κινουσα μὲ λαχτάρα,
 στὴν Αἴγυπτο οἱ ἀθάνατοι μ' ἐμπόδισαν ἀκόμα, 355
 γιατί δὲν ἔκαμα σ' αὐτοὺς λυτρωτικὲς θυσιῆς
 καὶ πάντα θέλανε οἱ θεοὶ νὰ μὴ ξεχνῶ τὸ τάμα.
 Στὴ θάλασσα εἶναι ἓνα νησί τὴν πολυκυματοῦσα,
 μπροστὰ μπροστὰ στὴν Αἴγυπτο καὶ Φάρο τ' ὀνομάζουν,
 ἀλάργα τόσο ὅσο μπορεῖ νὰ φτάσῃ σὲ μιὰ μέρα 360
 κοῦλο καράβι ἂν πίσω του φυσᾷ τ' ἀγέρι πρῶμο.
 Κι ἔχει λιμάνι σφαλιστὸ ὅθε τὰ μαῦρα πλοῖα
 τὰ ρίχνουν μὲς στὸ πέλαγο, νερὸ γλυκὸ ὅταν πάρουν.

Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μ' εἶχανε ἐκεῖ κλεισμένον,
 μῆτε ἔπαιρνε ἀπ' τὴ θάλασσα ἀγέρας νὰ φυσήξῃ, 365
 ποῦ τὰ καράβια στοῦ γιालοῦ ξεπροβοδᾷ τὰ πλάτια.
 Θὰ μᾶς σωνόντανε οἱ θροφές καὶ τῶν ἀντρῶν τὸ θάρρος,
 ἂν μιὰ θεὰ δὲ μ' ἔσωνε, πονώνοντας, ἡ Εἰδοθέα,
 τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ ἢ κόρη τοῦ Πρωτέα
 ποῦ τὴν καρδιά τῆς τάραξα στὰ τρυφερά τῆς στήθια. 370

Μὲ βρῆκε ποῦ παρὰδερνα ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
 ποῦ πάντα γύρω στὸ νησί ψαρεύανε μ' ἀγκίστρια,
 γιατί μιὰ πείνα μελανὴ τοὺς θέριζε τὰ σπλάχνα.
 Σιμά μου στάθηκε ἡ θεὰ καὶ μοῦ 'πε дуό τῆς λόγια·
 «Τόσο πολὺ εἶσαι ἀστόχαστος κι ἄμυαλος ξένε, τόσο, 375
 ἢ θέλοντας ἀναμελᾷς καὶ χαίρεσαι στὰ πάθια,
 ἔτσι ὅπως χάνεσαι καιρὸ μὲς στὸ νησί κλεισμένος
 κι οὔτε ἄκρη δὲν μπορεῖς νὰ βρῆς κι οἱ ναῦτες σου δειλιάζουν;»

Εἶπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ дуό μου λόγια·
 «Θὰ σοῦ τὰ πῶ μετὰ χαρᾶς, ὅποια θεὰ κι ἂν εἶσαι, 380
 πῶς δὲν τὸ θέλει ἡ γνώμη μου νὰ χάνω τὸν καιρὸ μου,
 μὰ στοὺς θεοὺς ἀμάρτησα ποῦ κατοικοῦν στὰ οὐράνια.
 Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς — ὅλα οἱ θεοὶ τὰ ξέρουν —
 ποιὸς ἔτσι μ' ἔδεσε θεὸς καὶ μοῦ 'κλείσε τὸ δρόμο,

καὶ πῶς θὰ φύγω στὸ γιὰλὸ τὸν ψαροθρόφο ἀπάνω; » 385

Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι πάλαι·
« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.
Ἐδῶ συχνάζει ἓνας θεὸς καὶ τοῦ πελάγου γέρος,
ἄψευτος ἀπ' τὴν Αἴγυπτο προφῆτης, ὁ Πρωτέας,
ποῦ ξέρεي ὅλης τῆς θάλασσας τὰ βάθῃ κι εἶναι δοῦλος 390
τοῦ Ποσειδῶνα. Λένε αὐτὸς πατέρας μου πῶς εἶναι.

Ἄν σύ, καρτέρι σταίνοντας, μπορέσης νὰ τὸν πιάσης,
αὐτὸς τὸ δρόμο θὰ σοῦ πῇ, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μᾶκρος
καὶ στήν πατρίδα πῶς θὰ πᾶς μὲς στ' ἀφρισμένο κύμα.
Καὶ θὰ σοῦ πῇ, θεόθρεφτε, ἀνίσως τὸ θελήσης, 395
ὅ,τι καλὸ στὸ σπίτι σου κι ὅ,τι κακὸ ἔχει γίνει,
ἀφότου ἀλάργα στὰ πικρὰ στὰ μαῦρα ξένα λείπεις ».

Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δύο μου λόγια·
« Μονάχη τώρα σκέψου ἐσὺ τοῦ γέρου τὸ καρτέρι,
νὰ μὴν ξεφύγῃ ὅταν μὲ ἰδῇ ἢ καὶ τὸ προνοήσῃ. 400
Γιατὶ εἶναι δύσκολο ὁ θνητὸς θεὸ νὰ καταβάλλῃ ».

Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
« Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.
Ὅταν ὁ ἥλιος ανεβῇ στὰ μεσουράνια ἀπάνω,
βγαίνει ἀπ' τὸ κύμα ὁ ἄψευτος τῆς θάλασσας ὁ γέρος, 405
ἀπ' τοῦ Ζεφύρου τὴν πνοὴ θολοῦρα σκεπασμένος,
καὶ πάει σὲ κουφωτὲς σπηλιὰς τὸν ὕπνο του νὰ πάρῃ.

Γύρω του φῶκες σωρευτές, βγαλμένες ἀπ' τὸ κύμα,
κοιμοῦνται, φάρες τῆς καλῆς Θαλασσογεννημένης,
μιὰ βρώμα ἀφήνοντας βαριὰ τοῦ τρίσβαθου πελάγου. 410

Ἐκεῖ κι ἐγὼ ὀδηγώντας σε, τὴν ὥρα ποῦ χαράζει,
θὰ σὲ ξαπλώσω στὴ σειρὰ. Διάλεξε ἐσὺ τρεῖς ναῦτες,
τοὺς πιὸ καλοὺς ποῦ βρίσκονται στ' ἀνάφρυδα καράβια,
κι ὅλα του τὰ φερσίματα θὰ σοῦ τὰ πῶ τοῦ γέρου.

Πρῶτα τίς φῶκες στὴ σειρὰ θὰ πάῃ νὰ τίς μετρήσῃ. 415

Κι ὅταν στὰ πέντε δάχτυλα ὅλες μιὰ μιὰ μετρήσῃ,
σὰν τὸ βοσκὸ στὰ πρόβατα θὰ πέσῃ ἀνάμεσό τους.

Σὰ δῆτε πῶς κοιμήθηκε, τὴ δύναμή σας ὅλη
νὰ βάλτε τότε καὶ γερά νὰ τὸν κρατᾶτε πάντα,
κι ἄς πολεμᾷ νὰ λυτρωθῇ κι ἄς θέλῃ νὰ γλιτώσῃ. 420

Σ' ὅλα θὰ μεταμορφωθῇ γιὰ νὰ ξεφύγῃ, ἀπ' ὅσα
 στὸν κόσμον βρίσκονται θεριὰ καὶ σὲ νερὸ θ' ἀλλάξῃ
 καὶ σὲ θεόκαυτῃ φωτιά. Μὰ ἐσεῖς γερὰ βαστάτε
 καὶ πιὸ πολὺ νὰ σφίγγετε. Κι ὅταν πιὰ σὲ ρωτήσῃ,
 κι ἔτσι εἶναι ὅπως τὸν εἶδατε σὰν πῆγε νὰ πλαγιάσῃ,
 ἀφῆστε τότε τὸ στανιό, τὸ γέρο λευτερώστε,
 καὶ ρώτησέ τον ποιὸς θεὸς βαστάει μαζί σου πάθος
 καὶ πῶς θὰ βρῆς τὸ γυρισμὸ στὸ ψαροθρόφο κύμα».

425

Ἔτσι εἶπε καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα,
 καὶ στὸ καράβι πῆγα ἐγὼ πού στέκονταν στὴν ἄμμο,
 μὲ συλλογές πολλὲς στὸ νοῦ στὸ δρόμο πού τραβοῦσα.

430

Σὰν ἦρθα κάτου στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι
 λίγο στὸ πόδι φάγαμε κι ἦρθε ἔπειτα κι ἡ νύχτα.
 Καὶ τότε κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

435

Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλῃ νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα
 πῆρα τ' ἀπλόχωρου γιαλοῦ τὴν ἀμμουδιά ἄκρη ἄκρη,
 τάζοντας στοὺς θεοὺς πολλὰ, μὲ τρεῖς μαζί συντρόφους,
 πού 'χα, σὲ κάθε ἀνάγκη μου, τὸ θάρρος μου σ' ἐκείνους.
 Βγῆκε δῆξω τότε ἀπ' τοῦ γιαλοῦ τοὺς κόρφους κι ἡ Εἰδοθέα,
 φέρνοντας τέσσερα φωκῶν τομάρια νιογδαρμένα,

440

τὸ τέχνασμα τοῦ γέρου τῆς πατέρα μελετώντας.
 Τέσσερες λάγκους ἄνοιξε στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο
 κι ἔκατσε καὶ περίμενε. Πᾶμε κοντά τῆς τότε

445

καὶ στὴ σειρὰ μᾶς ξάπλωσε, σκεπάζοντας καθένα
 μ' ἓνα τομάρι. Ἐκεῖ φριχτὸ μᾶς βγῆκε τὸ καρτέρι,
 γιατί μᾶς ἔπνιγε βαριὰ καταραμένη βρώμα

τῶν θαλασσοθρεφτῶν φωκῶν. Γιατὶ ποιὸς θὰ βαστοῦσε
 κοντὰ σ' ἓνα θεριόψαρο νὰ πέσῃ τοῦ πελάγου;

450

Μὰ πάλε αὐτὴ μᾶς ἔσωσε, μεγάλη ἀνάσα βρῆκε.
 Μιὰ μυρουδιά μᾶς ἔβαλε στὴ μύτη μας οὐράνια
 πού μοσκομύριζε ὁμορφα, τὴν ψαροβρώμα σβοῦσε.

Προσμέναμε ὅλο τὸ πρωὶ μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα.
 Κι ἦρθαν οἱ φῶκες σωρευτὲς ἀπ' τὸ γιαλὸ κι ἀράδα
 ξαπλώθηκαν στῆς θάλασσας τ' ἀμμουδερὸ ἀκρογιάλι.

455

Καὶ στὸ καταμεσήμερο βγῆκε κι ὁ γέρος δῆξω
 ἀπ' τὸ γιαλὸ κι ἀπάντησε τίς φῶκες τίς θρεμμένες,

- κι ὅλες σὰν τίς γυρόφερε μετροῦσε πόσες ἦταν.
 Πρώτους μὲ τὰ θεριόψαρχα μαζὶ κι ἐμᾶς μετροῦσε,
 χωρὶς νὰ βάλῃ μέσα του πῶς τοῦ ᾗχαμε παγίδα,
 κι ἔπειτα πλάγιασε κι αὐτός. Χυμοῦμε ἀπάνου τότε 460
 σκούζοντας καὶ τὸν πιάσαμε μὲ τὰ γερά μας χέρια.
 Μὰ ὁ γέρος δὲν τίς ξέχασε τίς δολερές του τέχνες·
 καὶ πρῶτα πρῶτα γίνεται πυκνόμαλλο λιοντάρι,
 κι ἔπειτα δράκος, πάρδαλη, τρανὸς μεγάλος κάπρος,
 γίνεται γάργαρο νερὸ καὶ φυλλωμένο δέντρο, 465
 κι ἐμεῖς γερά τὸν σφίγγαμε μὲ θάρρος στὴν καρδιά μας.
 Στὸ τέλος σὰν ἀπόκαμε ὁ πονηρὸς ὁ γέρος
 τότε ἔτσι μὲ δυὸ λόγια του μὲ ρώτησε καὶ μοῦ ᾗπε·
 «Μὲ ποῖό θεὸ μοῦ σκάρωσες τὸ δόλο, γιὲ τ' Ἀτρέα,
 καὶ στὴν παγίδα μ' ἔπιασες μὲ τὸ στανιὸ; Τί θέλεις;» 470
 Ἔτσι εἶπε, καὶ τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυὸ μου λόγια·
 «Τὰ ξέρεις, γέρο· τί ρωτᾷς καὶ θές νὰ μὲ γελάσης;
 Μὲς στὸ νησί ἀποκλείστηκα καιρὸ κι οὔτε ἄκρη βρίσκω,
 κι ἔσβησε μὲς στὰ στήθια μου τὸ θάρρος τῆς καρδιάς μου.
 Μόν' ἔλα πὲς μου τώρα ἐσύ — ὅλα οἱ θεοὶ τὰ ξέρουν — 475
 ποῖός ἔτσι μ' ἔδεσε θεὸς καὶ μοῦ ᾗκλεισε τὸ δρόμο,
 καὶ πῶς θὰ βρῶ τὸ γυρισμὸ στὸ ψαροθρόφο κύμα;»
 Εἶπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε μὲ δυὸ του λόγια ἀμέσως·
 «Εἶχες στὸ Δία χρέος σου καὶ στοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους,
 σὰν ξεκινοῦσες ὁμορφα σφαχτὰ νὰ θυσιάσης, 480
 νὰ πᾶς μιὰν ὥρα ἀρχίτερα στὸν τόπο σου, περνώντας
 τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Γιατὶ γραφτὸ δὲν εἶναι,
 νὰ ἰδῇς πατρίδα καὶ δικούς καὶ τὸ ψηλὸ σου σπίτι,
 προτοῦ γυρίσης στὰ νερά τοῦ Διοθρεμμένου Νεῖλου
 κι ἐκεῖ νὰ κάμῃς στοὺς θεοὺς λυτρωτικὲς θυσιές 485
 Τότε θὰ δώσῃ ἡ χάρη τους νὰ πᾶς ἐκεῖ ποὺ θέλεις.»
 Ἔτσι εἶπε κι ὅλο πάγωσε τὸ αἷμα μου στίς φλέβες,
 ποὺ τὸ γεράνιο πέλαγο πάλε ἔλεγε νὰ πάρω,
 νὰ πάω στὴν Αἴγυπτο, κακὸ καὶ δύσκολο ταξίδι.
 Μὰ κι ἔτσι, μὲ δυὸ λόγια μου γυρίζω καὶ τοῦ κάνω· 490
 «Ἔτσι ὅλα θὰ τὰ κάμω αὐτὰ καθὼς ὀρίζεις, γέρο.
 Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πὲς μου,

ἄν ἄβλαβοι ὅλοι οἱ Ἀχαιοὶ μὲ τὰ καράβια πῆγαν,
 ὅσους ἐγὼ κι ὁ Νέστορας ἀφήσαμε στὴν Τροία,
 ἢ στὰ καράβια ἄν θάνατο πικρὸ κανένας βρῆκε,
 ἢ πέθανε στὸ σπίτι του σὺν τέλειψαν οἱ μάχες ».

495

Εἶπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε μὲ δυὸ του λόγια ἀμέσως:
 « Τί μὲ ρωτᾷς, τ' Ἀτρέα γιέ; Τί θέλεις νὰ τὰ μάθης
 αὐτὰ ποὺ κρύβω μὲς στὸ νοῦ, ποὺ σὺν τ' ἀκούσης ὅλα
 σοῦ τὸ προλέγω, ἀδάκρυτος ὦρα πολλή δὲ θά 'σαι.

500

Γιατὶ πολλοὶ χαθῆκανε, πολλοὶ σωθῆκανε ἄλλοι.
 Ἀπ' ὅλους τοὺς ὀπλρχηγοὺς τῶν Ἀχαιῶν δυὸ μόνοι
 στὸ γυρισμὸ χαθῆκανε. Στὸν πόλεμο... τὰ ξέρεις.
 Κι ἓνας ἀκόμα ζωντανὸς στὸ πέλαο παραδέρνει.

Ὁ Αἴας στὰ μακρόκουπα σκοτώθηκε καράβια.

505

Στὶς μεγάλοπეტρες Γυρεὲς τὸν πῆγε ὁ Ποσειδῶνας
 κι ἀπ' τῇ φουρτοῦνα γλίτωσε θὰ ξέφυγε τῇ μοίρᾳ.
 κι ἂς τὸν μισοῦσε ἡ Ἀθηνᾶ Παλλὰδα, ἄν ἓνα λόγο
 ἀγέρωχο δὲν ἔλεγε, τρελὸ τὸ νοῦ ἂν δὲν εἶχε,
 πὼς θὰ σωθῇ ἀπ' τῇ θάλασσᾳ καὶ στῶν θεῶν τὸ πείσμα.

510

Μὰ ὁ Ποσειδῶνας ἄκουσε τὴν καύχισή του ἐκεῖνη
 κι ἀδράχνοντας τὴν τρίαινα στὰ στιβαρά του χέρια
 χτύπησε τῇ Γυρόπετρα, κομμάτια δυὸ τὴν κάνει.

Ἔμεινε τὸ 'να ἀσάλευτο, καὶ τὸ κομμάτι τ' ἄλλο,
 ποὺ ἀπάνου ὁ Αἴας κάθουνταν καὶ τὸ βαρὺ εἶπε λόγο,

515

ἔπεςε μὲς στῇ θάλασσᾳ καὶ πέταξε τὸν Αἴα
 στὸ πέλαγος τ' ἀπέραντο τὸ κυματοδαρμένο.
 Ἔτσι ἐκεῖ τότε χάθηκε πικρὴ ροφώντας ἄρμη.

Ὁ ἀδερφός σου ξέφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια
 τὸ θάνατο. Τὸν ἔσωσε ἡ πολυσέβαστη Ἥρα.

520

Μὰ στοῦ Μαλιᾶ σὰ ζύγωνε κοντὰ τὸ ψηλοβόوني,
 ρουρτοῦνα ἐκεῖ τὸν πέταξε στὸ ψαροθρόφο κύμα,
 ἐνῶ βαριὰ ἀναστέναζε, καὶ στῆς στεριᾶς μιὰν ἄκρη
 τὸν πῆγε, ὅπου πρωτύτερα ὁ Θυέστης κατοικοῦσε
 καὶ τότε ἐκεῖ καθόντανε ὁ Αἰγισθος ὁ γιός του.

525

Κι ὅταν φαίνόντανε ἄπαθος ὁ γυρισμός του ἐκεῖθε
 καὶ πρύμος γύρισε ὁ καιρὸς καὶ πῆγαν στὴν πατρίδα,
 χαρὰ γεμάτος ἔφτασε στὴν ποθητὴ του χώρα

- κι ἔσβησε καὶ τὸ χῶμα τῆς φιλοῦσε μὲ λαχτάρα,
 κι ἔχυνε δάκρυα φλογερὰ στὴ γῆς ἀπ' τὴ χαρὰ του. 530
 Τότε ἀπ' τὴ βίγλα ἑνας σκοπὸς τὸν εἶδε, ποῦ 'χε βάλει
 ὁ δολοπλόκος Αἰγισθος καὶ ρόγα τοῦ 'χε τάξει
 πὼς θὰ τοῦ δώσῃ δυὸ φλουριά, κι ὀλοχρονίς φιλοῦσε,
 μὴν ἔρθῃ πίσω ἀπάντεχος κι ἀδράξῃ τ' ἄρματα του,
 κι ἔτρεξε στὸ παλάτι εὐτύς τὴν εἶδῃση νὰ φέρῃ, 535
 κι ἀμέσως βοῆκε ὁ Αἰγισθος τῇ δολερῇ του τέχνῃ.
 Εἴκοσι διάλεξε παιδιά τὰ πιὸ γερὰ στὴ χώρα
 κι ἓνα καρτέρι τοῦ 'στησε. Κι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πάλε
 τραπέζι εἶπε κι ἐτοίμασαν, καὶ πῆγε νὰ καλέσῃ
 μ' ἀμάξια καὶ μ' ἀλόγατα τὸ βασιλιά 'Αγαμέμνο, 540
 ὁ ἴδιος μὲ κακὸ σκοπὸ. Καὶ στὸ τραπέζι ἀπάνω
 ἀνύποπτο τὸν σκότωσε ὅπως κανεῖς τὸ βῆδι
 σκοτώνει μέσα στὸ παχνί. Κι ἀπ' τοὺς συντρόφους ποῦ 'χαν
 τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς κι ὁ Αἰγισθος δὲ γλίτωσε κανέναν,
 μὸν' ὅλοι σκοτωθῆκαν μες στὸ ψηλὸ παλάτι ». 545
 "Ἔτσι εἶπε καὶ στὰ στήθια μου ραγίστηκε ἡ καρδιά μου
 κι ἔκλαιγα ἀπάνω στοῦ γιαιλοῦ τὴν ἄμμο καθισμένος,
 μήτε ἤθελα πιά τὴ ζωὴ κι ἡλιου νὰ βλέπω ἀχτίδα.
 Κι ἔπειτα πιά ἀφοῦ χόρτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ κυλιέμαι
 τότε ἔτσι μοῦ 'πε ὁ ἄψευτος ὁ γέρος τοῦ πελάγου. 550
 « Ἔτσι μὴν κλαῖς ἀδιάκοπα κι αἰώνια, γιὰ τ' Ἀτρέα,
 γιατί δὲ βγάζουμε ὄφελος. Κι ἔλα — καιρὸ μὴ χάνῃς —
 κοίταξε στὴν πατρίδα σου πὼς γλήγορα θὰ φτάσῃς.
 Γιατὶ δὲν ξέρω ἂν ζωντανὸ τὸν Αἰγισθο ἐκεῖ θὰ 'βρῃς
 ἢ νὰ τὸν κόψῃ ἂν πρόφτασε ὁ θεϊκὸς Ὀρέστης, 555
 καὶ τότε στὸ νεκρώσιμο τραπέζι θὰ καθίσῃς ».
- "Ἔτσι εἶπε καὶ στὰ στήθια μου, μ' ὅσο κι ἂν εἶχα πόνο,
 πάλε μοῦ γλύκανε ἡ καρδιά κι ἡ ἄφοβη ψυχὴ μου,
 κι ἔτσι στὸ γέρο μίλησα μὲ πεταχτά μου λόγια·
 « Αὐτοὺς τοὺς ἔμαθα τοὺς δυό. Τὸν τρίτο τώρα πές μου, 560
 ποῦ παραδέρνει ζωντανὸς στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
 ἢ πέθανε. Θέλω κι αὐτό, κι ἂς κλάψω, νὰ τ' ἀκούσω ».
- Εἶπα κι εὐτύς μ' ἀπάντησε μὲ δυὸ του λόγια ὁ γέρος·
 « Ὁ τρίτος τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς ποῦ κατοικεῖ στὸ Θιάκι.

- Τὸν εἶδα ἀπάνου σὲ νησί δάκρυα πικρὰ νὰ χύνῃ
 μὲς στῆς νεράιδας Καλυψῶς τὸ σπίτι, ποὺ θέλᾳ του
 τὸν ἐμποδίζει, οὔτε μπορεῖ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα
 γιὰτὶ δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι μῆτε ναῦτες
 στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιά νὰ φύγῃ τοῦ πελάγου.
 Μὰ τὸ δικό σου ριζικὸ δὲν εἶναι, γιὲ τ' Ἀτρεά,
 νὰ βρῆς ἐδῶ τὸ θάνατο στ' ἀλογοβόσκητο Ἄργος,
 μόν' θὰ σὲ στείλουν οἱ θεοὶ μὲς στὸν Ἥλυσιο κάμπο,
 ὅπου ὁ ξανθὸς Ραδάμανθος, στὰ πέρατα τοῦ κόσμου,
 κι ὅπου χροῦμένη ἡ ζωὴ διαβαίνει τῶν ἀνθρώπων.
 Δὲν πέφτει χιόνι οὔτε βροχὴ κι οὔτε βαρὺς χειμῶνας,
 μόν' πάντα χύνει ὁ Ὠκεανὸς γλυκὸπνευτοῦ Ζεφύρου
 ἥσυχο ἀγέρι φέρνοντας ἀνάσα στοὺς ἀνθρώπους,
 γιὰτὶ τοῦ Δία εἶσαι γαμπρὸς μιὰ πόχεις τὴν Ἑλένη ».
- Ἔτσι εἶπε καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματούσα.
 Τότε κι ἐγὼ στοὺς ναῦτες μου καὶ στὰ καράβια πῆγα
 μ' ἄπειρες συλλογὲς στὸ νοῦ στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσα.
 Σὰν ἤρθαμε στὴ θάλασσα καὶ στὰ καράβια κάτω
 λίγο στὸ πόδι φάγαμε κι ἡ ἀφθαρτὴ ἤρθε ἡ νύχτα,
 καὶ τότε κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
 Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλὴ νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 ρίξαμε πρῶτα στὸ γιαλὸ τὰ ισόμετρα καράβια
 καὶ τὰ πανιὰ σηκώσαμε, σὰν μπῆκαν τὰ κατάρτια,
 κι οἱ ναῦτες μέσα πῆδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
 ἀράδα καὶ τὰ κύματα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.
 Πίσω στὸ Νεῖλο ἀράξαμε, τὸ διόθρεπτο ποτάμι,
 πάλε τὰ πλεῖα κι ἕκαμα λυτρωτικὲς θυσίες
 κι ἔχτισα μνημα, τῶν θεῶν σὰν ἔπαψε τὸ πεῖσμα,
 στὸν Ἀγαμέμνο, ἀθάνατῃ ἡ δόξα του νὰ μείνῃ.
 Κι ὅταν τὰ τέλειωσα ὅλα αὐτὰ, ξεκίνησα, μὲ πρύμο
 ἀγέρι πόστειλε ὁ θεὸς κι ἔφτασα στὴν πατρίδα.
 Μόν' στάσου ἀκόμα σπίτι μου δέκα δώδεκα μέρες
 νὰ σ' ἐτοιμάσω κι ὁμορφὰ νὰ σοῦ χαρίσω δῶρα
 τρία γοργόδρομα ἄλογα καὶ τορνεμένο ἄμάξι
 κι ἕνα ποτῆρι στοὺς θεοὺς νὰ στάζῃς τοὺς οὐράνιους
 νὰ τό'χῃς ὅσο ποὺ νὰ ζῆς κι ἐμένα νὰ θυμᾷσαι ».

Τότε ἔτσι πάλε ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τοῦ κάνει
 « Μὴ μ' ἐμποδίζεις πῶς πολὺ νὰ φύγω, γιὲ τ' Ἀτρέα.
 Θὰ 'θελα χρόνον ὀλόκληρον νὰ κάθουμαι κοντά σου,
 χωρὶς νὰ θυμηθῶ γονιούς καὶ νὰ ποθήσω σπίτι,
 τόσο πολὺ πού χαίρουμαι τὰ λόγια σου ν' ἀκούγω. 605
 Μὰ στενοχωρηθῆκανε οἱ ναῦτες μου στήν Πύλο
 κι ἀτός σου ἐδῶ μὲ κράτησες πολὺν καιρὸ κοντά σου.
 Κι ὅ,τι μοῦ δώσης δῶρο σου θὰ τό 'χω θησαυρό μου.
 Ὅμως μαζί μου τ' ἄλογα στὸ Θιάκι δὲν τὰ παίρνω,
 μόν' θὰ τ' ἀφήσω πάλε ἐδῶ καμάρι σου νὰ τὰ 'χης. 610
 Γιατὶ ἔχεις κάμπο ἀπλόχωρο πού βγάζει πληθιο στάρι,
 βίκο, τριφύλλι, κάπαρη, φιλόσταχο ἀσπροκρίθι.
 Τὸ Θιάκι δρόμους ἀνοιχτοὺς δὲν ἔχει οὔτε λιβάδια.
 Τόπος κατσικοβόσκητος, μὰ πῶς χαριτωμένος
 ἀπ' ἄλλους ἀλογότοπους. Γιατὶ νησὶ κανένα 615
 ὅσα κυκλώνει ἢ θάλασσα δὲν εἶναι ἀλογοθρόφο
 μῆτε λιβάδια ἔχει καλὰ καὶ πῶς πολὺ τὸ Θιάκι ».

Εἶπε καὶ χαμογέλασε ὁ βοερός Μενέλαος
 κι εὐτὺς τὸ χέρι τοῦ 'σφιξε κι ἀγαπημένα τοῦ 'πε·
 « Εἰσαι ἀπὸ αἵμα ἀρχοντικὸ κι ἔτσι μιλάς, παιδί μου. 620
 Μετὰ 'χαρᾶς—γιατὶ μπορῶ—τὰ δῶρα θὰ τ' ἀλλάξω.
 Κι ἀπ' ὅσα ἔχω πολὺτιμα στὸ σπίτι θὰ σοῦ δώσω
 ὅ,τι εἶναι τ' ὀμορφότερο καὶ πῶς πολὺ πού ἀξίζει.
 Ἐνα ἀσημένιο σκαλιστὸ κροντήρι θὰ σοῦ δώσω,
 πού μὲ χρυσὸ τὰ χεῖλια του εἶναι δεμένα ἀπάνω, 625
 δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου. Ὁ Φαίδιμος μοῦ τό 'δωσε ὁ γενναῖος,
 τῶν Σιδονιῶν ὁ βασιλιάς, σὰ μὲ φιλοξενοῦσε
 στὸ γυρισμὸ στὸ σπίτι του. Κι αὐτό, θὰ σ' τὸ χαρίσω ».

Σὰν τέτοια οἱ δύο τους ἔλεγαν μιλώνοντας μεταξὺ τους.
 Κι οἱ παραγινοὶ πηγαίνανε στοῦ βασιλιᾶ τὸ σπίτι 630
 κι ἔφερναν δυνατὸ κρασί, ἀρνιά πηγαίνανε ἄλλοι,
 κι οἱ ὀμορφομαντίλωτες γυναῖκες κουβαλοῦσαν
 φωμιά, κι ἐκεῖνοι ἐτοίμαζαν τραπέζι στὸ παλάτι.

Μπρὸς στοῦ Δυσσέα τὸ ψηλὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
 μὲ δίσκους διασκέδαζαν κι ἄλλοι ἔριχναν κοντάρι 635
 ὅπου καὶ πρὶν, σὲ γῆς στρωτῇ, γεμάτοι μὲ περφάνιες

Κάθουνταν κι ὁ θεόμορφος Εὐρύμαχος κι ὁ Ἀντίνοσ,
ὅλων τῶν ἄλλων ἀρχηγοὶ καὶ στὴν ἀντρεία πρῶτοι.

Τότε ὁ Νοῆμος ἔφτασε τοῦ Φρόνιου ὁ γιὸς κοντά τους
καὶ τὸν Ἀντίνο ρώτησε μὲ δυὸ του λόγια κι εἶπε· 640

«Ξέρεις ἐδῶ ὁ Τηλέμαχος, Ἀντίνο, ἢ δὲν τὸ ξέρεις
ποιὰ μέρα ἀπ' τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο θὰ γυρίσῃ;
Μοῦ πῆρε τὸ καράβι μου καὶ τὸ ἔχω ἀνάγκη τώρα
νὰ σύρω στὴν ἀπλόχωρη τὴν Ἥλιδα, ὅπου βόσκουν
δώδεκα ἐκεῖ φοράδες μου μαζί μὲ τὰ μουλάρια 645
ἄστροωτα, δουλευτάδικα, νὰ φέρω ἓνα νὰ στρώσω».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι σάστισαν γιατί δὲν τὸ θαρροῦσαν
στὴν Πύλο πὼς θὰ πῆγαινε, μόν' κάπου ἐδῶ πὼς θὰ ἔταν
στ' ἀρνιά του ἢ στὸ χοιροβοσκὸ ἢ καὶ στὰ κτήματά του. 650

Τότε ὁ Ἀντίνοσ γύρισε τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς κι ἔτσι εἶπε·
«Μίλα καλά. Πότε ἔφυγε; Ποιοὶ πῆγαν ἀπ' τὸ Θιάκι
παιδιὰ μαζί του διαλεχτά; Σκλάβους ἢ παραγιούς του
πῆρε ὅταν ἔφυγε; Κι αὐτὸ μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ.
Κι ἓνα ἄλλο μίλα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω· 655
δίχως νὰ θέλῃς, στανικῶς σοῦ πῆρε τὸ καράβι
ἢ τὸ ἔθελες καὶ τὸ ἔδωσες ποὺ χάρη σοῦ ζητοῦσε;»

Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Φρόνιου ὁ γιὸς τ' ἀπάντησε ὁ Νοῆμος·
«Τὸ ἔδωσα μὲ τὴ γνώμη μου. Τί θὰ ἔκανε ὅποιος ἄλλος,
ὅταν τέτοιο ἀρχοντόπαιδο, μὲ λύπες στὴν καρδιά του,
τοῦ τὸ ζητοῦσε; Δύσκολο νὰ πῆς πὼς δὲν τὸ δίνεις. 660

Καὶ τὰ παιδιὰ ποὺ ἀκλούθησαν μαζί του εἶναι τὰ πρῶτα
τοῦ τόπου, καὶ τὸ Μέντορα εἶδα ἀρχηγό τους νὰ ἔχουν,
εἴτε θεό. Τόσο πολὺ μ' ἐκεῖνον ἦτανε ὅμοιος.
Μὰ αὐτὸ μὲ κάνει ν' ἀπορῶ. Γιατὶ εἶδα ἐδῶ χτὲς πάλε
αὐγὴ αὐγὴ τὸ Μέντορα. Καὶ στὸ καράβι τότε 665
μπῆκε κι αὐτὸς καὶ πῆγαινε στὴν Πύλο μὲ τοὺς ἄλλους».

Εἶπε, καὶ πῆγαινε ἔπειτα στὸ πατρικὸ του σπίτι,
κι ἀγαναχτοῦσε αὐτῶν τῶν δυὸ στὰ σωθικά ἢ καρδιά τους
καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν κι ἔπαψαν τοὺς ἀγῶνες.
Τότε ἔτσι τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς τοὺς μίλησε ὁ Ἀντίνοσ, 670
ἀφρίζοντας κι ἀπ' τὸ θυμὸ τὰ μαῦρα σωθικά του
φούσκωναν κι ἔχυναν φωτιὰς τὰ μάτια του καὶ σπίθες.

- «Μωρέ, παράτολμη δουλειά, νά κάμη τὸ ταξίδι
αὐτὸ ὁ Τηλέμαχος κι ἐμεῖς δὲν τὸ ψηφίσαμε ὅλοι.
Κι ἔτσι ἓνα ἀνήλικο παιδί, στὸ πείσμα τόσων ἄλλων, 675
μᾶς ἔφυγε κι ἐτοίμασε καράβι κι ἀπ' τὸν τόπο
διάλεξε τὰ καλύτερα παιδιὰ νὰ πᾶν μαζί του.
Καὶ σ' ἄλλα ἀκόμα βάσανα πιὸ πέρα θὰ μᾶς βάλῃ.
Μὰ πρὶν τῇ νύκτι τοῦ χαρῆ ἄς τοῦ τῇ σβήσῃ ὁ Δίας.
Κι ἐλᾶτε, δῶστε μου γοργό, μ' εἴκοσι ναῦτες, πλοῖο, 680
ὅταν γυρίζῃ νὰ ῥχεται, καρτέρι νὰ τοῦ στήσω,
ὅπου χωρίζει τὸ στενὸ τῇ Σάμῃ καὶ τὸ Θιάκι,
καὶ τὸ ταξίδι νὰ τοῦ βγῇ κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ του».
Ἔτσι εἶπε, κι ὅπως ἔριξε, ναὶ τ' ἀπαντήσανε ὅλοι.
Κι εὐτὺς σηκώθηκαν νὰ πᾶν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα. 685
Ὡρα δὲν ἔκαμε πολλή νὰ μάθῃ ἡ Πηνελόπη,
ὅσα οἱ μνηστῆρες στῆς καρδιᾶς τὰ βάθῃ μελετοῦσαν.
Τῆς τὰ ἔπε ὁ κρᾶχτης Μέδοντας ποὺ ἄκουσε τῇ βουλῇ τους,
ἐνῶ ἦταν ὕψω στὴν αὐλή, κι ἐκεῖνοι μὲς στὸ σπίτι
τὰ ἔψαιναν καὶ τὰ πρόφτασε τῆς Πηνελόπης ὅλα. 690
Καὶ στὸ κατώφλι ὡς πάτησε, τοῦ κάνει ἡ Πηνελόπη·
«Κράχτη, γιατί σὲ στείλανε οἱ ἄχραοι μνηστῆρες;
Ἦ μήπως ἤρθες γιὰ νὰ πῆς στὶς δούλες τοῦ Δυσσέα
ν' ἀφήσουν κάθε τους δουλειά, τραπέζι νὰ ἐτοιμάσουν.
Μήτε κι ἐδῶ νὰ ἰδοῦν χαρὲς μήτε κι ἄλλοῦ νὰ σώσουν, 695
κι ἄς εἶναι τὸ τραπέζι αὐτὸ ποὺ κάνουν τὸ στερνό τους,
ποὺ κουβαλιέστε ἐδῶ συχνὰ κι ἀχόρταγα τοῦ τρώτε
τοῦ Τηλεμάχου μου τὸ βιός. Μήτε ἔχετε ἀκουστά σας
ἄλλοτε, ἀπ' τοὺς πατέρες σας, ποῖός ἦταν ὁ Δυσσέας,
ποὺ δὲν ἀδίκησε ἄνθρωπο, κακὸ δὲν εἶπε λόγο, 700
σ' ὅλο τὸν τόπο, ὅπως συχνὰ τό'χουν οἱ βασιλιάδες
ἄλλους ἀνθρώπους ν' ἀγαποῦν, νὰ κατατρέχουν ἄλλους.
Μὰ ἐκεῖνος σὲ ἄνθρωπο κακὸ δὲν ἔκαμε ποτέ του.
Σᾶς ὅμως φαίνεται ἡ ψυχὴ καὶ τ' ἄπρεπά σας ἔργα.
Μήτε στὸν εὐεργέτη σας στερνὰ χρωστᾶτε χάρη».
Κι ὁ Μέδοντας ἀπάντησε μὲ τῇ σοφῇ του γνώμῃ·
«Ἀμποτε αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ κακὸ καὶ νὰ 'ταν.
Μόν' ἄλλο μεγαλύτερο σοφίζονται οἱ μνηστῆρες,

κι ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα πιδ φριχτό, πού ἄς μὴν τὸ δώσῃ ὁ Δίας.
 Σκοπεύουν τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμὸ τοῦ ἀπάνω, 710
 νὰ τὸν χαλάσουν μ' ἄπονο μαχαίρι, πού νὰ μάθῃ
 πῆγε γιὰ τὸν πατέρα του στὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη ».

Εἶπε, κι αὐτῆς τὰ γόνατα κοπῆκαν κι ἡ καρδιά της
 κι ὦρα πολλή δὲν μπόρεσε μιὰ λέξη νὰ μιλήσῃ.
 Τῆς πιάστηκε ἡ γλυκιὰ φωνή, τῆς βούρκωσαν τὰ μάτια, 715
 κι ἄργα πιά τέλος ἄνοιξε τὸ στόμα της κι ἔτσι εἶπε.
 « Κράχτη, γιατί μοῦ μίσεψε—γιὰ πές μου—τὸ παιδί μου;
 Δὲν εἶχε ἀνάγκη στὰ γοργὰ νὰ μπαῖνῃ τὰ καράβια
 πού γίνονται τῆς θάλασσας ἀμάξια γιὰ τοὺς ἄντρες,
 καὶ στ' ἀφρισμένα πέλαγα τ' ἀτέλειωτα τοὺς πᾶνε. 720
 Ἦ θέλει νὰ χαθῇ ἀπ' τὴ γῆς καὶ τ' ὄνομά του ἀκόμα ; »

Κι ὁ Μέδοντας ἀπάντησε μὲ τὴ σοφὴ τοῦ γνῶμη:
 « Δὲν ξέρω ἂν τὸν ξεσήκωσε κανεὶς θεὸς ἢ μόνος
 νὰ πάῃ στὴν Πύλο κίνησε νὰ μάθῃ, ἂν θὰ γυρίσῃ
 στὸ σπίτι τοῦ ὁ πατέρας του, ἢ ποιά τὸν βρῆκε μοίρα ». 725

Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα γιὰ τοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι.
 Κι αὐτῆς στὰ στήθια χύθηκε καρδιοφλογίστρα λύπη
 κι οὔτε βαστοῦσε σὲ θρονὶ νὰ κάτση—πού ἔχε πληθὺς—
 μόν' στὸ κατώφλι κάθουνταν τοῦ καλοκαμωμένου
 κοιτώνα της κι ἔκλαιγε ἐκεῖ κι οἱ σκλάβες, ὅσες εἶχε 730
 στὸ σπίτι της, γριεὲς καὶ νιές, σιγὸκλαιγαν μαζί της.

Μοιρολογοῦσε κι ἔλεγε σ' αὐτὲς ἡ Πηνελόπη:
 « Καλὲς μου, ἀκοῦστε, ἄχ, οἱ θεοὶ τὰ πιδ πικρά φαρμάκια
 σὲ μένα ἀπ' ὅλες μοῦ ἔδωσαν τίς συνανάτροφές μου,
 πόχασα πρῶτα τὸν καλὸ τὸν ψυχωμένο μου ἄντρα 735
 πού σὲ λογῆς χαρίσματα τοὺς Δαναοὺς περνοῦσε
 κι εἶναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' Ἄργος καὶ στὴν Ἑλλάδα·
 καὶ τώρα πάλε μ' ἄρπαζαν οἱ μπόρες τὸ παιδί μου,
 ἀπ' τὸ παλάτι, ἔτσι ἄδοξα, χωρὶς νὰ ξέρω ἢ ἔρμη
 πῶς ἔφυγε. Καὶ σᾶς καμιᾶς δὲ βάσταζε ἡ καρδιά της, 740
 καημένες, στὸ κρεβάτι μου νὰ ῥθῇ νὰ μὲ ξυπνήσῃ,
 πού ξέρατε πῶς ἔφυγε μὲ μελανὸ καράβι.
 Γιατὶ ἂν τὸ μάθαινα σ' αὐτὸ πῶς τρέχει τὸ ταξίδι,
 τὸ δίχως ἄλλο θὰ ἔμενε κι ἄς τό ἔθελε νὰ φύγῃ,

- ἦ μὲς στὸ σπίτι μου νεκρὴ θ' ἄφηνε ἐμένα πρῶτα. 745
 Μόν' μιὰ ἄς φωνάξῃ σερπετὴ τὸ γέρο τὸ Δολιό,
 τὸ δοῦλο ποῦ ὁ πατέρας μου μοῦ 'δωσε ἐδῶ ὅταν ἦρθα
 κι εἶναι μὲς στὸν πολὺδεντρο τὸν κῆπο καὶ δουλεύει,
 νὰ τρέξῃ κι ὅλα νὰ τὰ πῇ στὸ γέρο τὸ Λαέρτη.
 "Ἴσως ἐκεῖνος στοχαστῇ καμιὰ βουλή στὸ νοῦ του 750
 κι ἐδῶ ὅταν ἔρθῃ νὰ κλαυτῇ στὸν κόσμο, πῶς γυρεύουν
 ἰὰ τοῦ χαλάσουν τὸ παιδί τοῦ γιοῦ του τοῦ Δυσσέα».
- Τότε ἔτσι ἡ βᾶγια Εὐρύκλεια τῆς Πηνελόπης εἶπε·
 «Θέλεις, κυρά μου, σφάζε με μὲ τ' ἄπονο μαχαίρι,
 θές χάρισέ μου τῇ ζωῇ. Μὰ δὲ θὰ κρύψω λέξῃ. 755
 Τὰ γινώριζα ὅλα κι ἔδωσα σ' αὐτὸν ὅσα ζητοῦσε
 θροφές καὶ κόκκινο κρασί κι ὄρκο μεγάλο πῆρα
 νὰ μὴ σοῦ πῶ πρὶν δώδεκα μερόνυχτα περάσουν
 ἢ τὸν ποθήσης μόνη σου, πῶς ἔφυγε ἂν ἀκούσης,
 γιὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ τ' ὁμορφο χαλᾷς τὸ πρόσωπό σου. 760
 Κι ἀφοῦ λουστῇς καὶ καθαρὰ φορέσης στὸ κορμί σου
 ἀνέβα μὲ τίς δοῦλες σου στὸ σπίτι σου κι εὐχῆσου
 στὴν κόρη, τῇ θεᾷ Ἀθηνᾶ, τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
 κι ἄς τὸν φυλάξῃ ἡ χάρη της ἀπ' τὸ σκληρὸ τὸ χάρο.
 Καὶ μὴν πικραίνης τὸν πικρὸ τὸ γέρο τὸ Λαέρτη, 765
 γιὰτὶ θαρρῶ πῶς οἱ θεοὶ τὸ γένος τοῦ Ἀρκεϊσία
 δὲ θὰ τ' ἀφήσουν νὰ χαθῇ, μόν' κάποιος θ' ἀπομείνῃ
 νὰ 'χῃ τὰ σπίτια τὰ ψηλά, τὰ καρπερὰ χωράφια».
- Εἶπε, καὶ τῆς μαλάκωσε τὸ θρῆνο καὶ τὰ δάκρυα
 τὰ 'παψε, κι ἀφοῦ λούστηκε καὶ φόρεσε καθάρια 770
 στ' ἀνώ μὲ δοῦλες πηγαινέει καὶ σὲ πανέρι μέσα
 βάζοντας κριθαρόσπυρα στὴν Ἀθηνᾶ δεόνταν·
 «Ἄκου με, κόρη ἀνίκητη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
 ἂν σοῦ 'κάψῃ ὁ πολύσοφος στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας
 καμιὰ φορὰ παχιά μηριὰ βοδιῶν ἢ καὶ προβάτων, 775
 θυμήσου τα κἂν τώρα αὐτὰ καὶ σῶσε τὸ παιδί μου,
 κι ἀπ' τοὺς κακὲς βουλοὺς αὐτοὺς μνηστῆρες λύτρωσέ μας».
- Εἶπε μὲ θρήνους κι ἄκουσε τῇ δέησιν ἡ Παλλὰδα.
 Σάλλαγο κάμαν στὸ ἱσκιερὸ παλάτι κι οἱ μνηστῆρες
 κι ἔτσι ἕνας ἄρχισε ἀπ' τοὺς νιοὺς τοὺς φαντασμένους κι εἶπε· 780

«Τὸ γάμο ἡ πολυγύρευτη βασίλισσα ἐτοιμάζει,
χωρὶς νὰ ξέρῃ τί χαμὸς τὸ γιό της περιμένει».

Ἔτσι εἶπε, μὰ δὲν τὰ ἔφερε κανεὶς τὸ τί εἶχε τρέξει.

Τότε ὁ Ἀντίνος ἄρχισε κι ἔτσι στοὺς ἄλλους εἶπε
«Καημένοι, ἀφήστε τὰ παχιά τὰ λόγια αὐτὰ ποὺ λέτε, 785
μὴν τρέξῃ μέσα καὶ τὰ πῆ κανεὶς τῆς Πηνελόπης.
Κι ἄς σηκωθοῦμε ἀθόρυβα νὰ βάλουμε στὸ δρόμο,
αὐτὸ ποὺ σ' ὅλους ἄρесе τὸ σχέδιό νὰ τελέψῃ».

Ἔτσι εἶπε κι εἴκοσι παιδιὰ τὰ πρῶτα ξεχωρίζει
καὶ κίνησαν στὴν ἀμμουδιὰ καὶ στὸ γοργὸ καράβι. 790

Τὸ ρίχνουν πρῶτα στὸ γιὰλὸ καὶ τὸ κατάρτι σταίνουν
καὶ τὰ πανιά σηκώσανε στὸ μελανὸ καράβι
καὶ στὰ κουπιὰ περάσανε πετσένιους τροπωτῆρες,
ὅλα μὲ τάξῃ κι ἀνοιξαν τ' ἄσπρα πανιά του ἀπάνω.

Κι οἱ μπιστεμένοι παραχιοὶ θροφὲς τοὺς κουβαλοῦσαν. 795

Κι ἀφοῦ τ' ἀράξανε ἀνοιχτὰ καὶ βγήκανε ὅζω οἱ ναῦτες,
λίγο στὸ πόδι φάγανε, ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ.

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη στ' ἀνώι ἦταν ἀπάνω
δίχως φαῖ, δίχως νερὸ κι ὅλο στὸ νοῦ της εἶχε
ἂν ὁ μονάκριβός της γιὸς θὰ γλίτωνε ἀπ' τὸ χάρο, 800
ἢ θὰ ὀβηγαν τῇ νιότη του οἱ ἄχαιοι μνηστῆρες.

Κι ὅσα μὲς στὸ κεφάλι του λιοντάρι τρομασμένο
στριφογυρίζει ὅταν βρεθῇ σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων
ποὺ τὸ κυκλώνουν δολερά, τόσα κι ἡ Πηνελόπη,
κι ἔπεσε καὶ κοιμήθηκε καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμOI της. 805

Τότε ἄλλο ἡ λιοπερίχυτη σοφίστηκε ἡ Παλλὰδ'α.
Φάντασμα φτιάκει πόμοιαζε μὲ τὴν Ἰφθίμη σ' ὅλα,
τὴν κόρη τοῦ καλὸψυχου Ἰκάρου, ποὺ γυναίκα
τὴν εἶχε πάρει ὁ Εὐμήλος μὲς στίς Φερὲς ἀφέντης,
καὶ στὸ παλάτι τὸ ἔστειλε τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα 810

νὰ σταματήσῃ τὸν πικρὸ τῆς Πηνελόπης θρήνο,
πόλλαιγε καὶ χτυπιούντανε κι ἔχυνε δάκρυα μαῦρα.
Κοντὰ ἀπ' τοῦ σύρτη τὸ λούρι μὲς στὸν ὄντα της μπῆκε
κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της πάει στέκει καὶ τῆς κάνει.

«Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη μου, μὲ τὴν καρδιὰ καμένη. 815
Μὰ δὲ σ' ἀφήνουν οἱ θεοὶ νὰ κλαῖς καὶ νὰ χτυπιέσαι

καὶ θὰ τὸν δῆς μὲ τὸ καλὸ τὸ γιό σου νὰ γυρίσῃ.

Γιατὶ δὲν ἔχει ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀπάνω του κατάρα ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε,

μὲς στὸ βαθὺ τὸν ὕπνο της καὶ στὸ γλυκὸ ὄνειρό της· 820

« Γιατὶ ἤρθες, ἀδερφοῦλα μου; Συγχὰ δὲ μᾶς θυμᾶσαι,
γιατὶ κι ἀλάργα κάθουσαι, σὲ ἀπόμακρο παλάτι.

Μοῦ λές ν' ἀφήσω τοὺς καημοὺς, τοὺς πόνους νὰ ξεχάσω,

πού μοῦ σαλεύουν τὸ μυαλὸ καὶ τὴν καρδιά μου σφάζουν,

πόχασα πρῶτα τὸν καλὸ τὸν ξακουσμένο μου ἄντρα, 825

πού σὲ λογιῆς χαρίσματα τοὺς Δαναοὺς περνοῦσε

κι εἶναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' Ἄργος καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Καὶ τώρα πάλε μὲ βαθὺ καράβι πῆγε ὁ γιός μου,

πού ναι μικρὸς κι ἀμάθητος στὸν κόσμον καὶ στοὺς κόπους.

Γι' αὐτὸν πονῶ τὸ πῶς πολὺ, παρὰ γιὰ τὸ Δυσσέα 830

καὶ τρέμω κι ὅλο νοιάζομαι μήπως κακὸ μοῦ πάθῃ,

στὰ πέλαγα πού βρίσκεται, στίς ξενιτιές πού τρέχει.

Γιατὶ εἶναι ἀρίφνητοι οἱ ὀχτροὶ πού τὸ κακὸ του θέλουν

καὶ νὰ τοῦ σβήσουν τὴ ζωὴ πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα ».

Καὶ τὸ ἱσκιερὸ τὸ φάντασμα τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε· 835

« Κάμε καρδιά κι ἄς μὴ δειλιᾷ τόσο πολὺ ἡ ψυχὴ σου

γιατὶ ἔχει ἐκεῖνος ὁδηγὸ πού κι ἄλλοι θὰ ποθοῦσαν,

τὴ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ, πού σώνει ἡ δύναμή της.

Αὐτὴ καὶ σένα πόνεσε, πού σὲ σπαράζει ἡ λύπη

κι ἐδῶ κοντά σου μ' ἔστειλε γι' αὐτὰ νὰ σοῦ μιλήσω ». 840

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς ἀπαντᾷ κι ἔτσι εἶπε·

« Θεὰ κι ἂν εἶσαι κι ἄκουσες φωνὴ θεοῦ ἀθανάτου,

ἄχ, ἔλα γιὰ τὸ δύστυχο Δυσσέα μίλησέ μου,

ἂν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἂν βλέπῃ

ἢ πέθανε καὶ βρίσκεται στὸν ἄχαρο τὸν Ἀδῃ ». 845

Καὶ τὸ ἱσκιερὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντᾷ κι ἔτσι εἶπε·

« Ἄν ζῇ ἢ ἂν πέθανε, ἀνοιχτὰ δὲ θὰ σοῦ πῶ γιὰ κεῖνον.

Κακὸ εἶναι ἀνεμοσκόρπιστα τὰ λόγια μας νὰ βγαίνουν ».

Ἔτσι εἶπε κι ἀπ' τὸ σύρτη εὐτύς, κοντὰ ἀπ' τὸν παραστάτη,

μὲς στὸν ἀέρα χάθηκε. Κι ἡ Πηνελόπη τότε 850

σηκώθηκε ἀπ' τὸν ὕπνο της καὶ χάρηκε ἡ καρδιά της,

πού εἶδε ὀλοφάνερο ὄνειρο μὲς στὴ βαριά τὴ νύχτα.

Τότε οἱ μνηστῆρες ἔφυγαν στ' ἀφροντυμένο κύμα,
 τοῦ Τηλεμάχου τὸ χαμὸ στὸ νοῦ τους μελετώντας.
 Βρίσκεται ἓνα πετρόνησο στὴ μέση τοῦ πελάγους,
 στὴ βραχωμένη ἀνάμεσα τῇ Σάμῃ καὶ στὸ Θιάκι,
 ἢ Ἀστερίδα, ἓνα μικρὸ νησί μὲ δυὸ λιμάνια.
 Ἐκεῖ τὸν παραμόνευαν, κακὸ καρτέρι τοῦ ἵχναν.

855

Ε

Κι ἀπ' τοῦ λεβέντη Τιθωνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ ἡ Αὐγούλα
 σηκώνουνταν νὰ φέρῃ φῶς σ' ὅλους, θεοὺς κι ἀνθρώπους.
 Τότε βουλὴ εἶχανε οἱ θεοί, κι ὁ ψηλοβρόντης Δίας
 στὴ μέση, ὡς παντοδύναμος, καθόταν, κι ἡ Παλλὰδα
 θυμοῦνταν καὶ τοὺς ἔλεγε τὰ πάθια τοῦ Δυσσέα.

5

Γιατὶ νοιαζόνταν πόμενε στὸ σπίτι τῆς νεράιδας.
 «Δία πατέρα κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς, μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
 ἄς μὴ βρεθῇ πιά βασιλιάς στὸν κόσμὸ σκηπτροφόρος,
 πρῶτος, γλυκός, καλόγυνωμος, τὸ δίκιο ἄς μὴν τὸ ξέρῃ,
 μόν' πάντα ἄς κἀνῇ τ' ἄνομα κι ἄς εἶναι ἓνας δυνάστης.

10

Πόσο κανεῖς πιά τὸ θεϊκὸ Δυσσέα δὲν τὸν θυμᾶται,
 ἀπ' ὅσους ὄριζε λαοὺς καὶ σὰν πατέρας ἦταν
 καλός. Μὰ τώρα βρίσκεται σ' ἓνα νησί κλεισμένος,
 πικρὰ φαρμάκια πίνοντας στὸ σπίτι τῆς νεράιδας
 τῆς Καλυψῶς, ποὺ στανικῶς ἐκεῖ τὸν ἐμποδίζει,
 καὶ δὲν μπορεῖ στὴν ποθητὴ πατρίδα νὰ γυρίσῃ,
 γιατί δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι οὐδὲ συντρόφους
 στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιά νὰ φύγῃ τοῦ πελάγους.

15

Καὶ τώρα πάλε μελετοῦν τ' ὀλάκριβο παιδί του
 νὰ τὸ χαλάσουν, σὰ γυρνᾷ στὸν τόπο του, ποὺ πῆγε
 γιὰ τὸν πατέρα του εἶδῃσῃ, τί γίνεται, νὰ μάθῃ
 στὴν πλοῦσια Λακεδαίμονα καὶ στὴ θεϊκὴ τὴν Πύλο».

20

Κι ὁ Δίας τῆς ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·
 «Παιδί μου, πῶς τὰ λόγια αὐτὰ σοῦ φεύγουν ἀπ' τὸ στόμα;
 Ἄτῃ σου δὲν τὴν ἔκαμες τὴν σκέψῃ αὐτὴ στὸ νοῦ σου,
 πῶς ὁ Δυσσέας σπίτι του σὰν πάῃ νὰ τοὺς πλερώσῃ;
 Φέρ' τα ἐσύ τώρα βολικὰ—γιατὶ μπορεῖς—στὸ γιό του,
 ἄβλαβος στὴν πατρίδα του νὰ φτάσῃ, κι οἱ μνηστῆρες

25

ἄπραχτοι μὲ τὸ γλήγορο καράβι νὰ γυρίσουν».

Ἔτσι εἶπε, καὶ στὸ γιό του Ἑρμῇ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει· 30
 «Ἑρμῇ, καὶ σ' ἄλλα ἐσὺ σωστὸς μαντατοφόρος μου εἶσαι.
 Σῦρε νὰ πῆς στὴν Καλυψώ τὴν ἄσειστη βουλή μας,
 πῶς νὰ γυρίσῃ ὁ τολμηρὸς Δυσσέας στὴν πατρίδα,
 δίχως τὴ συνοδείᾳ θεῶν μήτε θνητῶν ἀνθρώπων, 35
 παρὰ μ' ἓνα καλὸδετο σκαφί, περνώντας πάθια,
 σὲ εἴκοσι μέρες στὴ Σχεριὰ τὴν καρπερὴ νὰ φτάσῃ,
 ὅπου οἱ Φαίᾳκοι κατοικοῦν, ἀπ' τῶν θεῶν τὸ γένος.
 Ἄπ' τὴν καρδιά τους σὰ θεὸ θὰ τὸν τιμῇσουν ὅλοι
 καὶ μὲ καράβι στὴ γλυκιὰ πατρίδα θὰ τὸν στείλουν,
 ἀφοῦ τοῦ δώσουν ἄρκετά, χαλκὸ, χρυσὸ καὶ ροῦχα, 40
 πολλά, κι ὅσα δὲ θὰ ἵπαιρε ποτέ του κι ἀπ' τὴν Τροίᾳ
 στὸ μερδικό του λάφυρα, κι ἂν ἄβλαβος γυρνοῦσε.
 Γιατὶ τοῦ γράφει ἡ μοῖρα του νὰ ἰδῇ τοὺς ποθητοὺς του,
 νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του καὶ στὸ ψηλὸ του σπίτι».

Εἶπε, κι ὑπάκουσε ὁ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης. 45
 Κι ἔδесе εὐτὺς στὰ πόδια του τὰ δυὸ ὄμορφα σαντάλια,
 χρυσὰ κι αἰώνια ποὺ μαζὶ μὲ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου,
 παντοῦ, σὲ ἀτέλειωτες στεριὲς καὶ πέλαγα τὸν πάνε.
 Ἔπειτα πῆρε τὸ ραβδί, ποὺ ἀνθρώπων— ὅσους θέλει— 50
 μαγεύει μάτια ἢ καὶ ξυπνᾷ πάλε ἄλλους κοιμισμένους.
 Μ' αὐτὸ στὰ χέρια ὁ δυνατὸς Ἀργοφονιάς πετοῦσε.
 Κι ἀπ' τὴν Πιερίᾳ σὰν πέρασε χύθηκε ἀπ' τὸν αἰθέρα
 στὸ πέλαγο καὶ πήγαινε στὸ κύμα σὰν τὸ γέλαρο,
 ποὺ μὲς στοῦ ἀστέρειου γιᾶλου τοὺς ἀφοισμένους κόρφους
 ψάρια ζητᾷ καὶ τὰ πυκνὰ φτερά του βρέχει ἡ ἄρμη. 55
 Ἔτσι ὅμοιος πήγαινε ὁ Ἑρμῆς στὰ κύματα τὰ πλήθια.
 Σὰν ἔφτασε στ' ἀπόμακρο νησί βγῆκε ὄξω τότε
 ἀπ' τὸ γαλάζιο πέλαγο καὶ στὴ στεριά τραβοῦσε,
 ὅσο ποὺ βρῆκε μιὰ σπηλιὰ μεγάλη, ὅπου ἡ νεραίδα
 καθόντανε ἡ λαμπρόμαλλη καὶ μέσα ἐκεῖ τὴν ἤβρε 60
 Φωτιὰ μεγάλη εἶχε στὴ σιὰ καὶ μιὰ εὐωδιὰ ἀπ' ἀλάργα
 μοσκοβολοῦσε στὸ νησί, κέδρου κι ἀφράτης θούγιας
 ποὺ καίγουνταν. Κι ἡ Καλυψώ, μ' ὀλόχρυση σάττα
 στὸν ἀργαλειό της ὕφαινε καὶ γλυκοτραγουδοῦσε.

- Φούντωνε γύρω στή σπηλιά δροσολουμένο δάσος
 με κυπαρίσσια εὐωδιαστά, με πεύκες και με σκληῖθρα,
 ὅπου πλατύφτερα πουλιά φωλιάζανε ἐκεῖ πάντα.
 γεράκια κι ἀνοιχτόφωνες κουρούνες, βαρδολοῦπες,
 θαλασσοπούλια ποὺ ἀγαποῦν τὰ πέλαγα νὰ σκίζουν,
 Κι ὁλόγυρα στήν κουφωτὴ σπηλιά ἦταν ἀπλωμένη
 κληματαριά πολὺβλαστή σταφύλια φορτωμένη. 70
- Τέσσερεις βρύσες στή στεριά γλυκὸ νερὸ ἀναβρῦζαν,
 κοντὰ - κοντὰ, κι ἄλλη ἀπ' ἄλλου κυλοῦσε τὰ νερά της.
 Κι ἀνθοῦσαν γύρω στή σειρά λιβάδια με γιοφύλια
 καὶ σέλινα, ποὺ ἂν τὰ ἔβλεπε κι ἀθάνατος ἀκόμα, 75
 θὰ σάστιζε καὶ μέσα του θὰ ξάνοιγε ἡ καρδιά του.
 Ἐκεῖ στεκόντανε ὁ Ἑρμῆς καὶ θάμαζε θεωρώντας.
 Κι ὅλα πιὰ σὰν τὰ χόρτασαν τὰ μάτια του νὰ βλέπουν.
 μπῆκε στήν ἀπλωτὴ σπηλιά, κι ἡ λατρευτὴ νεράιδα,
 ὅπως τὸν εἶδε ἀγνάντια της, τὸν γνώρισε ποιὸς ἦταν. 80
 Γιατὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξέρουν ἕνας τὸν ἄλλο,
 κι ἀνίσως κάθετα κανεῖς σ' ἀπόμακρα παλάτια.
 Μὰ ἐκεῖ τὸ μεγαλόκαρδο Δυσσέα δὲν τὸν βρῆκε,
 μόν' στ' ἀκρογιάλι κάθουνταν, σὰν πάντα, καὶ θρηνοῦσε,
 με κλάμα, πόνους, στεναγμούς σπαράζοντας στὰ στήθια,
 κι ἔχυνε δάκρυα βλέποντας τὰ πέλαγα τὰ στεῖρα. 85
- Ρώτησε τότε τὸν Ἑρμῆ κι ἡ Καλυψὼ ἡ νεράιδα,
 σὲ λαμπροσκάλιστο θρονὶ νὰ κάτση βάζοντάς τον·
 «Καὶ πῶς μᾶς κόπιασες, Ἑρμῆ, χρυσόραβδε, ἀκριβέ μου
 καὶ σεβαστέ; Γιατὶ συχνὰ δὲ μᾶς πολυθυμᾶσαι. 90
 Πὲς τί ὀρίζεις; Θὰ γενῆ, σοῦ τάζω, ὅ,τι προστάξης,
 ἂν γίνεταί ἡ δουλειὰ ποὺ θεὸς κι ἂν μοῦ περνᾷ ἀπ' τὸ χέρι.
 Μόν' ἔλα μέσα, κόπιασε νὰ σὲ φιλέψω κάτι».
- Ἔτσι εἶπε κι ἔστρωσε ἡ θεὰ τραπέζι με ἀμβροσία
 γεμάτο, κι ἕνα κόκκινο τὸν κέρασε νεχτάρι, 95
 κι ἔτρωγε κι ἔπινε ὁ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης.
 Σὰν ἔφαγε καὶ χάρηκε με τὸ φαῖ ἡ καρδιά του,
 τότε με λόγια φιλικὰ τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Θεά, θεὸ με ρώτησες γιατί ἦρθα, κι ὡς τὸ θέλεις,
 τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ κι ἐγὼ μετὰ χαρᾶς σου. 100

- Μ' ἔστειλε ἐδῶ τοῦ Κρόνου ὁ γιός, χωρὶς νὰ θέλω νὰ ῥθω.
 Ποιός τόση πικροθάλασσα, ποὺ τελειωμὸ δὲν ἔχει,
 θὰ τὴν περνοῦσε αὐτόθελα ; Μῆτε ἔχει κὰν στὸ δρόμο
 ἀνθρώπων χῶρες, ποὺ σφαχτὰ καὶ διαλεχτὲς θυσίες
 105 πολλὰς προσφέρουν στοὺς θεοὺς. Μὰ τ' ἀσπιδάτου Δία
 ἄλλος τὴ γνώμη δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ ἢ νὰ μὴν κάμῃ.
 Λέει πῶς κοντά σου ὁ πιὸ πικρὸς ἀπ' ὅλους ζῇ τοὺς ἄντρες,
 ποὺ χρόνια ἐννιά πολέμησαν στὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
 110 καὶ ὅταν τὸ κάστρο κάψανε τὸ δέκατο πιά χρόνο,
 γιὰ τὴν πατρίδα κίνησαν. Μὰ στὸ ταξίδι ἀπάνω
 φταίζανε στὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, καὶ σήκωσε ἕνα ἀγέρα
 γι' αὐτοὺς κακοταξίδευτο καὶ κύματα ἀφρισμένα.
 Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι θαρρετοὶ συντρόφοι του χαθῆκαν,
 καὶ αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἔφερε τὸ κύμα καὶ ὁ ἀγέρας.
 Τώρα νὰ φύγῃ στὴ στιγμὴ ζητᾷ νὰ τὸν ἀφήσῃς. 115
 Γιατὶ δὲ γράφει ἡ μοῖρα του, ἀλλάργα ἀπ' τοὺς δικούς του
 νὰ κλείσῃ ἐδῶ τὰ μάτια του, μόν' εἶναι ριζικὸ του
 νὰ ἰδῇ πατρίδα καὶ δικούς καὶ τ' ἀρχοντόσπιτό του ».
- Ἔτσι εἶπε, καὶ ὅλο πάγωσε τῆς Καλυψῶς τὸ αἶμα
 καὶ κράζοντάς τον τοῦ ἔλεγε μὲ θυμωμένα λόγια 120
 « Σκληροὶ θεοί, ζηλιάρηδες, πιὸ πάνω σεῖς ἀπ' ἄλλους,
 ποὺ σκάζετε μὲ τίς θεές ἄν μὲ θνητὸ πλαγιάσουν
 καὶ ἀνίσως κάμῃ ὁμόκλινο καμιά τὸν ποθητὸ της.
 Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγὴ τὸν Κυνηγὸ ὅταν πῆρε,
 125 ἔτσι οἱ γλυκόζωοι θεοὶ ζουλέψατε ὅλοι, ὥσότου
 ἡ Ἄρτεμη, ἡ χρυσόθρονη παρθένια, μὲ σαῖτες
 πυκνὲς χτυπώντας, τὴ ζωὴ στὴν Ὀρτυγία τοῦ πῆρε.
 Ἔτσι καὶ ὅταν ἡ Δήμητρα, μὲ τίς σγουρὲς πλεξοῦδες,
 πῆγε σὲ βαθυχόρταρο χωράφι νὰ πλαγιάσῃ
 130 μὲ τὸ Γιασίονα ἀγκαλιά, καμένη ἀπ' τὴν ἀγάπη,
 τό ῥαθε ὁ Δίας στὴ στιγμὴ, καὶ μ' ἕνα ἀστροπελέκι
 καυτὸ χτυπώντας, τοῦ ἔσβησε τὴ νιότη του καὶ ἐκείνου.
 Τώρα ἔτσι πάλε σκάσατε, θεοί, μαζί μου, πόχω
 ἄντρα θνητόν. Ὅμως ἐγὼ τὸν ἔσωσα, ὅταν ἔρμος
 135 σὲ μιὰ καρίνα ἐρχόντανε καβάλα καθισμένος,
 γιὰτὶ μὲ κεραυνὸ καυτὸ στὴ μέση τοῦ πελάγου

- τοῦ ἴσπασε τὸ γοργόδρομο καράβι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.
 Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι διαλεχτοὶ συντρόφοι του χαθῆκαν,
 καὶ μόνο του τὸν ἔφερε τὸ κύμα ἐδῶ κι ὁ ἀγέρας.
 Τὸν φίλευα, τὸν ἔθρεφα καὶ τό ἴεγα μονάχη
 140 ἀθάνατο κι ἀγέραστο γιὰ πάντα νὰ τὸν κάμω.
- Ὅμως τῇ γνώμῃ ἂν δὲν μπορῇ τ' ἀσπιδοφόρου Δία
 νὰ τὴν ἀλλάξῃ ἄλλος θεὸς ἢ νὰ τὴν παρακούσῃ,
 ἄς φύγῃ, ἀφοῦ τὸ πρόσταξε κι ἔτσι τ' ὀρίζει ἐκεῖνος,
 145 στ' ἀστέρευτο τὸ πέλαγος. Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν στέλνω.
- Γιατὶ δὲν ἔχω μὲ κουπιὰ καράβι οὐδὲ συντρόφους
 ποὺ θὰ τὸν πᾶνε στὰ πλατιὰ τῆς θάλασσας τὰ στήθια.
 Μὰ πρόθυμα μιὰ συμβουλή—τὸ τάζω—θὰ τοῦ δώσω,
 πῶς ἄβλαβος στὴν ποθητὴ πατρίδα του νὰ φτάσῃ ».
- Τότε ἔτσι πάλι ὁ δυνατὸς Ἀργοφονιάς τῆς εἶπε·
 150 « Στεῖλε τον τώρα. Τὸ θυμὸ τοῦ Δία συλλογίσου,
 μὴ σοῦ κακιώσῃ στὰ στερνὰ καὶ θέλῃ νὰ σὲ βλάψῃ ».
- Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε ὁ γοργὸς τοῦ Δία ἀποκρισάρης.
 Πῆγε κι ἡ νύφη ἡ σεβαστὴ, τὸν ἄφοβο Δυσσέα
 155 ζητώντας, ὅταν ἄκουσε τὴν προσταγὴ τοῦ Δία.
- Τὸν ἤβρε ποὺ καθόντανε κοντὰ στ' ἀκροθαλάσσι
 κι οὔτε στιγμή τοῦ στέγωναν τὰ μάτια του ἀπ' τὰ δάκρυα,
 καὶ τοῦ ὁρῶν ἡ γλυκιὰ ζωὴ στοῦ γυρισμοῦ τὸν πόνο,
 γιὰ τὸ γύρισε ἡ καρδιὰ νὰ ζῇ μὲ τὴ νεράιδα.
 Μόνο ἀπ' ἀνάγκη στὴ βαθιὰ σπηλιά μ' αὐτὴ τίς νύχτες
 160 ἀθέλητά του πλάγιαζε, κι ἄς τὸν ποθοῦσε ἐκείνη.
- Ὅμως τῇ μέρᾳ κάθουνταν σὲ βράχους, σ' ἀκρογιάλια,
 μὲ κλάμα, πόνους, στεναγμούς σπαράζοντας τὰ στήθια,
 κι ἔβλεπε, δάκρυα χύνοντας, τὰ πέλαγα τὰ στεῖρα·
 165 Σιμά του στάθηκε ἡ θεὰ καὶ λυπημένα τοῦ ἔπε·
- « Καημένε, ἐδῶ ὅλο πιά μὴν κλαῖς, μὴ λιώνεις τὴ ζωὴ σου,
 κι ἦρθε ὁ καιρὸς ποὺ πρόθυμα νὰ φύγῃς θὰ σὲ στείλω.
 Μόν' ἔλα κόψε μὲ μπαλτὰ ξύλα χοντρά, νὰ φτιάσῃς
 170 βάρκα πλατιὰ καὶ τὸ σκαρὶ ψηλὰ νὰ τῆς τὸ χτίσῃς,
 μὲς στὸ γαλάζιο πέλαγο νὰ πᾶς. Κι ἐγὼ γιὰ σένα
 ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο κρασί θὰ βάλω μέσα,
 ὅλα ἄφθονα, νὰ μὴν πεινᾷς, καὶ ροῦχα θὰ σὲ ντύσω.

καὶ θ' ἀπολύσω πίσω της ἓνα ἀεράκι πρῶμο,
 ἔτσι ἄβλαβος στήν ποθητὴ πατρίδα σου νὰ φτάσης,
 ἂν τὸ θελήσουν οἱ θεοί, τῶν οὐρανῶν οἱ ἀφέντες, 175
 πού 'ναι ἀπὸ μένα ἀνώτεροι νὰ κρίνουν, νὰ φροντίσουν».

Εἶπε, καὶ πάγωσε ὁ θεϊκὸς πολυπάθος Δυσσέας,
 κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς εἶπε κράζοντάς την·
 «Ἄλλο, θεά, θὰ μελετᾷς μ' αὐτά, κι ὅχι ταξίδι,
 ἐνῶ μοῦ ὀρίζεις μὲ σκαφὶ τῆς θάλασσας τὸ πλάτος 180
 νὰ πάρω αὐτό, τ' ἀτέλειωτο καὶ φοβερό, πού μήτε
 γοργὰ καράβια ἰσόμετρα δὲν τὸ περνοῦν, πού τρέχουν
 χαρούμενα στὸν ἄνεμο. Μὰ ἐγώ, θεά, ποτέ μου
 δὲ θὰ πατήσω στὸ σκαφί, χωρὶς τὸ θέλημά σου,
 ἀνίσως καὶ δὲ μοῦ ὀρκιστῆς τὸν πιὸ μεγάλο σου ὄρκο 185
 πὼς ἄλλο δὲ μοῦ μελετᾷς πάθος φριχτὸ νὰ πάθω».

Εἶπε, καὶ χαμογέλασε στὰ λόγια του ἡ νεράιδα
 καὶ τρυφερὰ τὸν χάιδεψε καὶ τοῦ 'πε ἀγαπημένα·
 «Ἄ, τετραπέρατο κορμί, πού κόβει ὁ νοῦς σου πάντα.
 Τί λόγια πού σοφίστηκες νὰ βγάλῃς ἀπ' τὸ στόμα! 190
 Ναί, μάρτυράς μου ἄς εἶναι ἡ γῆ καὶ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια,
 καὶ τὸ τρεχάμενο νερὸ τῆς Στύγας, πού 'ναι ὁ ὄρκος
 ὁ πιὸ μεγάλος, πιὸ φριχτὸς τῶν ἀθανάτων ὅλων,
 πὼς ἄλλο δὲ σοῦ μελετῶ πάθος κακὸ νὰ πάθῃς.
 Καὶ μόνο αὐτὰ στοχάζομαι ὅσο κι ἐγὼ ἡ ἴδια 195
 στὸν ἑαυτὸ μου θὰ 'βρισκα, σὲ τόση ἀνάγκη ἂν ἦμουν.
 Γιατὶ εἶναι ἡ γνώμη μου καλὴ καὶ νιώθω μὲς στὰ στήθια
 νὰ 'χω ψυχόπονη καρδιά, δὲν ἔχω σιδερένια».

Εἶπε καὶ πῆγαινε ἡ θεά, στὴ στράτα αὐτὴ ὁδηγώντας
 γοργά, κι αὐτὸς στ' ἀχνάρια τῆς ξοπίσω ἀκολουθοῦσε, 200
 κι ἔφτασαν στὴ βαθιὰ σπηλιά, μαζὶ ἡ θεά κι ὁ ἄντρας.
 Ἐκαστε ἐκεῖνος στὸ θρονὶ πού 'χε ὁ Ἑρμῆς ἀφήσει,
 κι ἐμπρὸς του ἡ νύφη τοῦ 'βαλε κάθε λογῆς προσφάγια,
 νὰ τρώῃ, νὰ πίνῃ, πού οἱ θνητοὶ θέλουν νὰ τρῶνε οἱ ἄντρες.
 Κι ἡ ἴδια ἀγνάντια κάθισε στὸ θεϊκὸ Δυσσέα 205
 κι οἱ παρακόρες ἔφεραν νεχτάρι κι ἀμβροσία.
 Τότε στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρὸς τους.
 Κι ἀφοῦ χρηόκανε ἔπειτα νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν,

- ἄρχισε πρώτη ἢ Καλυψὼ κι ἔτσι εἶπε λυπημένα·
 « Γιὰ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ πολύτεχνε Δυσσέα,
 210 ἔτσι λοιπόν, στὸ σπίτι σου καὶ στὴ γλυκιὰ πατρίδα,
 θέλεις πιά γρήγορα νὰ πᾶς. Θεὸς μαζί σου ὡς τόσο.
 "Ἄν ὅμως ὄλα τὰ 'ξερεις, ὅσα πικρὰ φαρμάκια
 θὰ σὲ ποτίσῃ ἢ μοίρα σου, πρὶν φτάσῃς στὴν πατρίδα,
 215 μαζί μου θὰ 'θελες σ' αὐτὸ νὰ κάθῃσαι τὸ σπίτι,
 κι ἀθάνατο θὰ σ' ἔκανα, μ' ὅσον καημὸ κι ἂν ἔχῃς,
 νὰ πᾶς νὰ ἰδῇς τὸ ταίρι σου ποὺ λαχταρᾷς αἰώνια.
 Θαρρῶ δὲ πὼς χειρότερη δὲν εἰμαι ἐγὼ ἀπὸ κείνη,
 στ' ἀνάστημα καὶ στὸ κορμί, μήτε ταιριάζει κι ὄλας,
 220 νὰ παραβγαίνουν οἱ θνητὲς μὲ τίς θεὲς στὰ κάλλη ».
- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
 « Συμπάθα, λατρευτὴ θεά. Καλὰ κι ἐγὼ τὸ ξέρω
 σὰν πόσο φαίνεται ἄσχημη μπροστὰ σου ἡ Πηνελόπη,
 στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφὴ, τίς δυὸ ὅποιος σὰ συγκρίνῃ.
 225 Θνητὴ εἶναι ἐκείνη, μὰ θεὰ κι ἀγέραστη εἶσαι ἀτὴ σου.
 Μὰ κι ἔτσι πάντα λαχταρῶ νὰ φτάσω στὴν πατρίδα
 καὶ νὰ τὴ δοῦν τὰ μάτια μου τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
 Κι ἀνίσως πάλε ἀθάνατος κανένας μὲ τσακίσῃ
 μὲς· στὸ κρασάτο πέλαγος, κι αὐτὸ θὰ τὸ βασταῶω,
 230 γιὰτὶ εἶναι μὲς στὰ στήθια μου καρτερικὰ ἢ καρδιά μου.
 Κι ἄλλα πολλὰ ποὺ πέρασα, πολλὰ ἔχω τραβηγμένα
 στίς μάχες καὶ στὴ θάλασσα. Κι αὐτὸ μὲς στ' ἄλλα ἄς ἔρθῃ ».
- Εἶπε, κι ὁ ἥλιος βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 καὶ τότε στῆς βαθουλωτῆς σπηλιᾶς τὸ βάθος πῆγαν,
 235 καὶ τὴν ἀγάπη χάρηκαν ἀγκαλιασμένοι οἱ δυὸ τους.
- Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 τότε ὁ Δυσσέας φόρεσε χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
 κι ἡ Καλυψὼ μακρόσυρτο χιονόλευκο φουστάνι,
 240 χαριτωμένο καὶ ψιλὸ καὶ μιὰ μαλαματένια
 ζώνη ὁμορφῇ στὴ μέση της καὶ μπόλια στὸ κεφάλι,
 καὶ τὸ ταξίδι ἐτοίμαζε τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.
 Μεγάλω τοῦ 'δωσε μπαλτὰ ποὺ τοῦ ῥχονταν στὴ χούφτα,
 ὀλόχαλκο καὶ δίστομο πού 'χε ὁμορφο στειλιάρι
 μέσα μπηγμένο ἐλίτικο, μὲ τέχνη σφηνωμένο.

- Στο χέρι τοῦ ἔδωσε ἔπειτα σκεπάρνι ἀκονισμένο 245
 καὶ γιὰ τὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ πῆρε τὸ δρόμο πρώτη.
 ὅπου πολλὰ φυτρῶνανε ψηλὰ μεγάλα δέντρα,
 σκληθρα καὶ λεῦκες κι ἔλατα οὐρανοκαρφωμένα,
 στεγνὰ ἀπὸ χρόνια, ὀλόξηρα, φύλλα στὸ κύμα ἀπάνω.
 Κι ὅταν τὸ μέρος τοῦ ἴδειε ποῦ φύτρωναν τὰ δέντρα, 250
 γύρισε πίσω ἡ Καλυψὼ στὸ σπίτι, κι ὁ Δυσσέας
 ἔκοβε καραβόξυλα καὶ πρόκοβε ἡ δουλειά του.
 Ἔκοψε ἀπ' ὅλα ὡς εἴκοσι, τὰ χαλκοπελεκοῦσε
 μὲ τέχνη, τὰ σκεπάρνισε, στὴ στάφνη ἰσώνοντάς τα.
 Τότε ἡ νεράιδα ἡ Καλυψὼ τοῦ φέρνει ἓνα τρυπάνι 255
 κι ὅλα σὰν τὰ τρυπάνισε καὶ τὰ ἔδεσε ἐνωμένα,
 μὲ ξυλοκάρφια ταίριαζε τῇ σκάφῃ καὶ θαβίδια.
 Κι ὅσο πλατιά τὴν πατωσιὰ σὲ φορτηγὸ καράβι
 τῇ σημαδεύει ὅποιος καλὰ ξυλουργικὴ γνωρίζει,
 τόσο πλατειὰ τῇ σκάρωσε τῇ σκάφῃ κι ὁ Δυσσέας. 260
 Καὶ τὰ σκαριὰ σὰν ἔστησε, κοντὰ κοντά, κατόπι
 κάρφωσε τὰ στραβόξυλα καὶ δούλευε τὸ σκάφος.
 καὶ τέλειωσε ὅταν κάρφωσε καὶ τὰ μακριὰ μαδέρια.
 Κατάρτι τότε πελεκᾷ κι ἀντένα τῆς ταιριάζει,
 καὶ τὸ τιμόνι ἐτοίμασε νὰ κυβερνᾷ τῇ σκάφῃ, 265
 κι ὀλόγυρα τὴν ἔφραζε μὲ λυγαριᾶς κλωνάρια,
 γιὰ νὰ μὴν μπαίνει ἡ θάλασσα καὶ φόρτωσε σαβοῦρα.
 Τότε ἓνα καραβόπανο φέρνει ἡ θεά, νὰ κάμῃ
 μ' αὐτὸ πανιά καὶ τεχνικὰ τὰ ἐτοίμασε ὁ Δυσσέας.
 Σκότες τῆς ἔδεσε ἔπειτα κι ἀπλὲς καὶ ξάρτια βάζει 270
 καὶ μὲ λιστούς τὴν ἔριξε στ' ἀφροντυμένο κύμα
 Τέσσερεις μέρες πέρασαν καὶ τὰ ἔχε ὅλα τελέφει.
 Τὴν πέμπτῃ, ἀπ' τὸ νησί ἡ θεὰ τὸν ἀποχαιρετοῦσε.
 Τοῦ ἔδωσε ροῦχα εὐωδιαστά, τὸν ἔλουσε μονάχῃ,
 τοῦ ἔβαλε μέσα σ' ἓνα ἀσκι μαῦρο κρασί καὶ σ' ἄλλο 275
 μεγάλο τοῦ ἔβαλε νερὸ καὶ μέσα σὲ ταγάρι
 θροφὲς κι ἔλο τὸ γέμισε μὲ πληθερὰ προσφάγια,
 κι ἓνα ἀεράκι ἀπόλυσε γλυκόπνευτο καὶ πρύμο.
 Ἄνοιξε τότε τὰ πανιά χαρούμενα ὁ Δυσσέας
 καὶ στὸ τιμόνι καθιστὸς μὲ τέχνη κυβερνοῦσε, 280

καὶ μήτε ὁ ὕπνος τοῦ 'κλείνει τὰ μάτια, ἐνῶ τὴν Πούλια
 ἀγνάντευε καὶ τὸ Βοσκό, πού ἀργεῖ νὰ βασιλέψῃ,
 καὶ τὴν Ἀρκούδα, πού πολλοὶ κι Ἀμάξι τήνε κράζουν
 καὶ πάντα αὐτοῦ κλωθογυρνᾷ τὸν Κυνηγὸ θωρώντας,
 καὶ μόνῃ αὐτὴ δὲ λούζεται στοῦ Ὠκεανοῦ τὸ κύμα. 285
 Γιατὶ ἡ νεραίδα τοῦ 'λεγε, τ' ἀστέρι ἐκεῖνο νὰ 'χῃ,
 σὰν ἀρμενίζῃ στὸ γιαλὸ, στ' ἀριστερό του χέρι.
 Μέρεσ τραβοῦσε δεκαφτὰ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
 Στὶς δεκοχτῶ φανήκανε τῆς χώρας τῶν Φαιάκων
 τὰ βαθιοῖσκιωτα βουνὰ στὸ πιὸ κοντὰ του μέρος 290
 καὶ σὰ θολοῦρα φαίνονταν στὸ θάμπος τοῦ πελάγου.

Γυρνώντας τότε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ἀπ' τοὺς Αἰθιοπούς,
 ἀλάργα ἀκόμα, ἀπ' τὰ βουνὰ τὸν εἶδε τῶν Σολύμων
 πού ἀρμένιζε στὴ θάλασσα καὶ ξάναψε ὁ θυμὸς του,
 κι ἔτσι μονάχος του ἔλεγε κουνώντας τὸ κεφάλι : 295
 « Ἀχ, οἱ θεοὶ τὴν ἄλλαξαν τὴ γνώμῃ τους στὸ τέλος
 γιὰ τὸ Δυσσέα, ὅταν ἐγὼ στοὺς Αἰθιοπούς ἤμουν.
 Νά, στῶν Φαιάκων σίμωσε τὴ χώρα, ὅπου γραφτό του
 εἶναι νὰ τὰ ξεφύγῃ ἐκεῖ τοῦ χάρου τὰ πλεμάτια.
 "Ὅμως, τὸ τάζω, συμφορὲς νὰ τὸν χορτάσω ἀκόμα ». 300

Ἔτσι εἶπε καὶ τὰ σύγνεφα συνάζει, καὶ στὰ χέρια
 τὴν τρίαινά του ἀδράχνοντας, τὸ πέλαο συνταράζει,
 κι ὅλες τὶς μπόρες σήκωσε κάθε λογῆς ἀνέμου
 καὶ σκέπασε στεριά μαζί καὶ θάλασσα μὲ νέφια.
 Ἀπ' τὰ οὐράνια χύθηκε σκοτάδι καὶ φουσοῦσαν 305
 μαζί ὁ Σιρόκος κι ἡ Νοτιά κι ὁ Ζέφυρος, ἀέρας
 φουρτουνιασμένος, κι ὁ Βοριάς πού φέρνει παγοκαίρι,
 θεριά μεγάλα κύματα στὸ διάβα του κυλώντας.
 Γόνата τότε κι ἡ καρδιά κόπηκαν τοῦ Δυσσέα,
 κι εἶπε, βαριά στεναζοντας στὴν ἀφοβὴ ψυχὴ του 310
 Ἀλίμονό μου ὁ δύστυχος! Στὸ τέλος τί θὰ γίνω;
 Φοβοῦμαι ἀλάθευτα ἢ θεὰ μὴ μοῦ τὰ πρόβλεψε ὅλα,
 πού μοῦ 'λεγε πὼς συμφορὲς στὰ πέλαγα θὰ πάθω,
 πρὶν φτάσω στὴν πατρίδα μου. Νά πού ἀληθεύουν ὅλα.
 Ὁ Δίας μὲ τί σύγνεφα τὸν οὐρανὸ σκεπάζει, 315
 καὶ τάραξε τὴ θάλασσα κι ὅλες φουσοῦν οἱ μπόρες

- τοῦ κάθε άνέμου. "Αχ, τώρα πιά, πάει, γλιτωμὸ δὲν ἔχει.
 Χίλιες φορές οἱ Δαναοὶ πῶς καλοτυχεροὶ μου
 ποὺ μὲς στὴν Τροία χάθηκαν γιὰ τοὺς δυὸ γιουὺς τ' Ἀτρέα.
 "Ετσι εἶπε νὰ 'πεφτα κι ἐγὼ τὴν ὥρα ποὺ χιλιάδες 320
 τὰ χάλκινα κοντάρια τους οἱ Τρῶες μοῦ πετοῦσαν
 γιὰ τ' Ἀχιλλέα τὸ νεκρό. Μνημοῦρι τότε θά 'χα
 κι οἱ Ἀχαιοὶ τὴ δόξα μου παντοῦ θά τὴ σκορποῦσαν.
 Μὰ τώρα γράφει ἡ μοῖρα μου ν' ἀδικοθανατίσω ».
- "Ετσι εἶπε καὶ κατάκορφα τὸν χτύπησε ἄγριο κύμα, 325
 μὲ λύσσα ὀρμώντας φοβερή, ποὺ τράνταξε ὅλη ἡ σκάφη,
 καὶ πέρα μὲς στὰ κύματα τὸν πέταξε τὸν ἴδιο,
 καὶ τοῦ 'φυγε ἀπ' τὰ χέρια του τὸ δοιάκι ποὺ κρατοῦσε,
 καὶ τὸ κατάρτι τοῦ 'σπασε στὴ μέση ἡ ἀνεμοζάλη,
 ποὺ ἀπ' τῶν ἀνέμων πλάκωσε τὸ πάλεμα μὲ λύσσα, 330
 κι ἔπεσε ἀλάργα τὸ πανὶ στὸ κύμα κι ἡ ἀντένα.
 "Ὁρα πολλὴ κατάπατα τὸν εἶχε βυθισμένον,
 καὶ μήτε μπόρεσε εὐκολὰ νὰ ξεενερίση ἀπάνω,
 ὅπως τὸν χτύπησε μὲ ὀρμὴ τὸ φουσκωμένο κύμα.
 Γιατὶ τὸν βάραιναν πολὺ τὰ ροῦχα, ποὺ δοσμένα 335
 τοῦ 'χε ἡ νεραίδα ἡ Καλυψώ. Κι ἀργὰ πιά βγῆκε ἀπάνω,
 φτύνοντας ἀπ' τὸ στόμα του πικρὴ χολὴ τὴν ἄρμη,
 ποὺ ἀπάνω στὸ κεφάλι του σὰ βρύση κελαηδοῦσε.
 Μὰ τὸ σκαφὶ δὲν ξέχασε, κι ἄς ἐβγαίνει ἡ ψυχὴ του,
 μόν' ὑψήθηκε στὰ κύματα καὶ πιάστηκε ἀπὸ πάνω, 340
 καὶ μὲς στὴ μέση κάθισε τὸ χάρο νὰ ξεφύγῃ,
 ἐνῶ τὸ κύμα ἐδῶ κι ἐκεῖ τὸ πέταε στὴν ὀρμὴ του...
 Πῶς χινοπωρινὸς βοριάς σαρώνει μὲς στὸν κάμπο
 τ' ἀγκάθια κι ὅλα γίνονται κουβάρι ἓνα μὲ τ' ἄλλο,
 ἔτσι ἔδερναν οἱ ἄνεμοι στὴ θάλασσα τὴ σκάφη. 345
 Πότε τὴν ἔπαιρνε ὁ Βοριάς ἀπ' τὸ Νοτιὰ σπρωγμένη,
 πότε κυνήγι ὁ Ζέφυρος τὴν πέταε στὸ Σιρόκο.
- Τὸν εἶδε ἡ κρουσταλλόποδη Ἰνώ, τοῦ Κάδμου ἡ κόρη,
 ἡ Λευκοθέα, ποὺ θνητὴ πρὶν ἦταν καὶ μιλοῦσε
 καὶ τώρα δόξα ἀπ' τοὺς θεοὺς μέσα στὰ πέλαγα εἶχε, 350
 καὶ τοῦ Δυσσέα πόνεσε τὰ πάθια ποὺ τραβοῦσε.
 Καὶ σὰν τὴν πάπια πεταχτὴ βγῆκε ἀπ' τὰ κύματα ὄξω

καὶ στὸ καλόδετο σκαφὶ κάθισε ἀπάνω κι εἶπε·
« Γιατί, καημένε, θύμωσε μαζί σου ὁ Κοσμοσείστης
ἔτσι βαριά καὶ μὲ πικρὰ φαρμάκια σὲ ποτίζει ;

Μὰ κι ἂν λυσσᾷξῃ ἀπ' τὸ θυμὸ δὲ θὰ σοῦ φάῃ τὸ μάτι.
Μόν' ἔτσι κάμε γλήγορα—θαρρῶ πῶς κόβει ὁ νοῦς σου.
Βγάλε τὰ ροῦχα ποὺ φορεῖς κι ἀμόλα στοὺς ἀνέμους
νὰ παραδέρνῃ τὸ σκαφὶ καὶ πάντα κολυμπώντας
προσπάθησε πῶς θὰ βρεθῇς στὴ χώρα τῶν Φαιάκων
ἔπου γραπτὸ εἶναι νὰ σωθῇς. Πάρε κι αὐτὸ ν' ἀπλώσης
κατάσαρκα στὰ στήθια σου τ' ἀθάνατο μαντίλι.
Δὲν ἔχεις φόβο νὰ πνιγῇς μήτε κακὸ νὰ πάθῃς.

Κι ὅταν ἀγγίξῃς στὴ στεριά τὰ χέρια σου, τὸ λύνεις
καὶ πίσω μὲς στὰ κύματα, τὸ ρίχνεις τ' ἀφρισμένα,
ἀλάργα ἀπ' τὴν ἀκρογιαλιά καὶ στρέψε ἄλλοῦ νὰ βλέπῃς ».

Εἶπε καὶ τοῦ ἴδωσε ἡ θεὰ τ' ἀθάνατο μαντίλι
καὶ βούτηξε στὴ θάλασσα τὴν ἀφροκυματούσα,
ὅμοια μὲ πάπια, κι ἄξαφνα τὴ σκέπασε τὸ κύμα.
Τότε ἔτσι κι ὁ πολυπαθὺς Δυσσέας συλλογιοῦνταν
κι εἶπε, βαριά στεναζοντας, στὴν ἄφοβη ψυχὴ του:
« Ἀλί μου, πάλε ἀθάνατος κανεῖς καινούρια ἀπάτη
μοῦ πλέκει, ἐνόςω μοῦ ζητᾷ ὅξω νὰ βγῶ ἀπ' τὴ σκάφη.

Μὰ ἀκόμα δὲ θὰ γελαστῶ, γιατί ἡ στεριά εἶναι ἀλάργα,
ἔπου μοῦ πρόβλεψε ἡ θεὰ καταφυγὴ πῶς θὰ ἴβρω.
Μόν' ἄλλο πιὸ καλὺτερο μοῦ φαίνεται θὰ κάμω.

« Ὅσο τὰ ξύλα στοὺς ἄρμους εἶναι ἐνωμένα ἀκόμα,
θὰ μείνω αὐτοῦ καὶ θὰ βαστῶ, στὰ βάσανα χωμένος.
Κι ὅταν τὴ σκάφη ὀλότελα τὰ κύματα χωρίσουν,
θὰ κολυμπήσω, πιὸ καλὸ νὰ κάμω ἀφοῦ δὲν ἔχω ».

Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια ἀνάδευε μὲς στῆς καρδιάς τὰ βάθη
σῆκωσε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ἓνα πελώριο κύμα,
ῥῥθιο, σκαστό, καμαρωτό, κι ἀπάνω του ἔπεσε ὅλο.
Κι ὅπως σαρώνει τ' ἄχυρα τῆς θημωνιάς, σὰν πιάση
σφοδρὸς ἀέρας, κι ἄλλα ἄλλοῦ τῆς τ' ἀνεμοσκορπίζει,
ἔτσι τῆς σκάφης τὰ μακριὰ τῆς σκόρπισε τὰ ξύλα.
Τότε ὁ Δυσσέας κάθισε καβάλα σ' ἓνα ξύλο
σὰ νὰ ἔταν ἄτι τρεξιμιὸ κι ἔβγαλε εὐτὺς τὰ ροῦχα

- πού τοῦ ἔχε δώσει ἡ Καλυψὼ κι ἄπλωσε τὸ μαντῖλι
 στὰ στήθια του καὶ πέφτοντας στὴ θάλασσα τὰ μπρούμπα 390
 τὰ χέρια κλειοῦσε κι ἄνοιγε νὰ κολυμπᾷ ζητώντας.
 Τὸν εἶδε τότε ὁ Σαλευτῆς τῆς γῆς ὁ Ποσειδῶνας
 κι ἔτσι ἔλεγε μονάχος του κουνώντας τὸ κεφάλι·
 «Ἔτσι χορτάτος βάσανα στὸ πέλαο τώρα τράβα,
 ὥσπου θεογέννητους ἀνθρώπους ν' ἀπαντήσης. 395
 Μὰ κι ἔτσι μ' ὅσα τράβηξες, παράπονο δὲ θά ἔχης».
- Εἶπε καὶ τὰ καλὸτριχα χτυπώντας ἄλογά του,
 πῆγε τρεχάτος στὶς Αἰγές πού ἔχε ἀκουστὸ ναό του.
 Τότε ἄλλο σκέφτηκε ἡ θεὰ Παλλὰδα μὲ τὸ νοῦ της.
 Ἔκοψε κάθε ἀνέμου ὁρμὴ κι ὅλοι εἶπε νὰ λαγιάσουν 400
 καὶ τὸ γλυκὸπνευτο Βοριά ξεσήκωσε μονάχο,
 κι ἔσπασε ἐμπρὸς τὰ κύματα ὥσπου πιά ὁ Δυσσέας
 νὰ πάη νὰ βρῇ τοὺς Φαίακες τοὺς θαλασσοθερμένους
 ἀπ' τὸ χαμὸ γλιτώνοντας κι ἀπ' τὴ βαριά του μοίρα.
 Στὰ φουσκωμένα κύματα δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες 405
 παράδερνε κι ἀντίκρισε χίλιες φορὲς τὸ χάρο.
 Σὰν ἔφεξε ἡ ροδόχρωμη αὐγὴ τὴν τρίτη μέρα
 ἔπαψε τότε ὁ ἄνεμος κι ἤρθε ἄπνευτη γαλήνη.
 Τότε εἶδε τὴ στεριά κοντά, μὲ μιὰ γοργὴ ματιά του,
 ὅπως τὸν σήκωσε ψηλὰ τὸ φουσκωμένο κύμα. 410
 Πῶς εἶναι τοῦ πατέρα ἡ γειὰ γλυκιὰ γιὰ τὰ παιδιά του,
 ποὺ κείτεται βαριάρρωστος καὶ λιώνει μὲς στοὺς πόνους
 χρόνια καὶ χρόνια καὶ πικρὴ τὸν βασανίζει μοίρα,
 μὰ τὸν γλιτώνουν οἱ θεοὶ χαρούμενα ἀπ' τὸ χάρο,
 ἔτσι τὰ δένδρα κι ἡ στεριά τρισπόθητα φανῆκαν 415
 καὶ στὸ Δυσσέα, κι ἔπλεγε γοργὰ στὴ γῆ νὰ φτάση.
 Κι ὅταν πιά τόσο ἦταν κοντὰ ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάζης,
 τότε ἄκουσε τῆς θάλασσας τοὺς χτύπους στ' ἀκροβράχια.
 Βαριὰ βογγοῦσαν στὴ στεριά τὰ κύματα ἀφρισμένα
 χτυπώντας, κι ὅλα τὰ ἔκρυβε τῆς θάλασσας ἡ ἄχνα. 420
 Γιατὶ δὲν εἶχε ἀπόσκεπα λιμάνια μήτε κόρφους,
 μόν' ἀκροβράχια πρόβελναν, φαγώματα καὶ πέτρες.
 Γόνата τότε καὶ καρδιὰ κοπῆκαν τοῦ Δυσσέα
 κι εἶπε, βαριὰ στενάζοντας, στὴν ἄφοβη καρδιά του·

- « Ἀλί μου, κι ἂν ἀνέλπιστα μοῦ ἴδωσέ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου 425
 νὰ ἰδῶ στεριά καὶ πέρασα τὸ βάθος τοῦ πελάγου,
 τὸ ἔβγα ὅμως δὲν φαίνεται ἀπ' τ' ἀφρισμένο κύμα.
 Τὰ βράχια εἶναι ὅξω κοφτερά καὶ γύρω τους μουγγρίζουν
 τὰ κύματα ἄγρια κι ἀρχινοῦν ἀπότομες οἱ πέτρες, 430
 κι εἶναι ἄπατα ὅξω τὰ ρηχά, μήτε κι ὑπάρχει τρόπος
 στὰ δύο μου πόδια νὰ σταθῶ γιὰ νὰ σωθῶ ἀπ' τὸ χάρο,
 μήπως σὲ πέτρα ἀγκαθωτῇ τὸ κύμα μὲ χτυπήσῃ,
 καθὼς θὰ βγαίνω, ἀρπώντας με καὶ πάει χαμένη ἡ ὁρμή μου.
 Κι ἂν κολυμπήσω παρακεῖ, κάπου νὰ ξεδιαλύνω 435
 ἀκρογιαλιά ἀπαλόστρωτη καὶ σφαλιστὸ λιμάνι,
 φοβοῦμαι πάλε ὁρμητικὰ μήπως μ' ἀρπάξῃ ἡ ἀντάρα
 κι ἐνῶ βογγῶ στὸ πέλαγος μὲ πάη τὸ ψαροθρόφο,
 ἢ καὶ τρανὸ θεριόψαρο μοῦ βγάλῃ ἐμπρός μου ἡ μοῖρα,
 ἀπ' ὅσα θρέφει ἀμέτρητα τῆς θάλασσας τὸ βάθος. 440
 Γιατί τὸ ξέρω τί θυμὸ βαστάει γιὰ μένα ὁ Σείσσης ».
- Κι ἐκεῖ πού τέτοια ἀνάδευε στὰ βάρη τῆς καρδιάς του,
 κύμα σκαστὸ τὸν πέταξε στ' ἀνώμαλα ἀκροβράχια.
 Θὰ ἴσπαζε ἐκεῖ τὰ κόκκαλα καὶ θὰ γδερνε τίς σάρκες,
 ἂν ἡ λιθοώρητῃ Ἀθηνᾶ δὲ φώτιζε τὸ νοῦ του. 445
 Ἀπὸ ἕνα βράχο πιάστηκε μὲ τὰ γερά του χέρια,
 χυμώντας καὶ κρατήθηκε μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα,
 ὅσο πού πέρασε γοργὸ τ' ἀφροντυμένο κύμα.
 Ἔτσι τὸ ξέφυγε. Μὰ εὐτὺς ξανάστροφα γυρνώντας
 τὸν χτύπησε καὶ στοῦ γιालοῦ τὸν πέταξε τὸ βάθος.
 Πῶς, τὸ χταπόδι ὅταν τραβοῦν ἀπ' τὸ θαλάμι του ὅξω, 450
 πετράδια ἀμέτρητα κολλοῦν ἀπάνου στὰ βυζιά του,
 ἔτσι στὸ βράχο κόλλησαν ἀπ' τὰ γερά του χέρια
 οἱ σάρκες καὶ τὸν σκέπασε τὸ φουσκωμένο κύμα.
 Γραφτό του θὰ ἔταν νὰ χαθῇ τότε ὁ πικρὸς Δυσσέας,
 ἂν ἡ λιθοώρητῃ Ἀθηνᾶ δὲ φώτιζε τὸ νοῦ του. 455
 Σὰ βγῆκε ἀπάνω στὸν ἀφρό, πὺλ πέρα κολυμποῦσε,
 πρὸς τὴ στεριά κοιτάζοντας ἂν θ' ἀντικρίσῃ κάπου
 ἀκρογιαλιά ἀπαλόστρωτη καὶ σφαλιστὸ λιμάνι.
 Σὲ ποταμοῦ γοργότρεχου σὰν ἦρθε κολυμπώντας
 τὸ στόμα, ὁ τόπος βολικὸς τοῦ φάνηκε πὼς ἦταν, 460

ἀμμουδερός κι ἀπάνεμος κι ἔνιωσε πού κυλοῦσε
ὁ ποταμός κι ἄρχισε εὐτὺς παράκληση νὰ κάνῃ·
« Σῶσε με, ἀφέντη, ὅποιος ἐσύ κι ἂν εἶσαι, πού σέ βρῆκα
μπροστά μου πολυπόθητο, ζητώντας νὰ ξεφύγω
τοῦ Ποσειδῶνα τὸ θυμὸ στῆς θάλασσας τὰ βάθια.

465

Ἄπ' τοὺς παντοτινοὺς θεοὺς ὁ πολυπλανεμένος
παίρνει τὴ χάρη πού ζητᾷ, καθὼς κι ἐγὼ πού τώρα
στό ρέμα σου, στὰ πόδια σου προσπέφτω ἀπ' τὰ δεινά μου.
Ἐλέησέ με, ἀφέντη μου, προστάτη μου σέ κράζω ».

470

Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἔκοψε ἀμέσως τὴν ὁρμή του,
τὸ κύμα κράτησε κι ἐμπρὸς ἔκαμε στὸ Δυσσέα
γαλήνη καὶ τὸν γλίτωσε στοῦ ποταμοῦ τὸ στόμα
κι ἐκεῖ στὴ γῆς γονάτισε καὶ κρέμασε τὰ χέρια,
γιατὶ στὸ κύμα ἀπόκαμε κι ἦταν πρησμένος ὅλος
κι ἀνάβρυζε ἀπ' τὸ στόμα του κι ἀπ' τὰ ρουθούνια ἢ ἄρμη.

475

Δίχως πνοή, δίχως λαλιά καὶ λιγοθυμισμένος
κείτονταν κι ἀπ' τὴν κούραση πονοῦσε τὸ κορμί του.
Κι ὡς πῆρε ἀνάσα κι ἡ καρδιά συνέφερε στὰ στήθια
τότε ἔλυσε ἀπὸ πάνου του τὸ θεϊκὸ μαντίλι

480

καὶ στὸ θαλασσοφλοῖσβιστο τ' ἀπόλυσε ποτάμι,
κι ἀμέσως κύμα φουσκωτὸ τὸ πῆρε στὴν ὁρμή του
κι ἡ Λευκοθέα τ' ἄρπαξε στὰ τρυφερά της χέρια.

Ἄπ' τὸ ποτάμι ἀλάργεψε καὶ πλάγιασε στὰ βοῦρλα
κι ἐκεῖ φιλοῦσε σκύβοντας τὴ γῆς τὴν καρποδύτρα
κι εἶπε, βαριά στενάζοντας, στὴν ἄφοβη καρδιά του·

485

« Ἀλί μου, τί θὰ πάθω πιά ; Στὸ τέλος τί θὰ γίνω ;

Ἄν τὴν πολὺπικρη νυχτιὰ περάσω στὸ ποτάμι,
ψυχρὴ θὰ μ' ἔβρη παγωνιά καὶ παγερὴ δροσοῦλα
τὴ λιγωμένη μου καρδιά νὰ μοῦ τὴν παραλύουν.

Ἄπ' τὸ ποτάμι τὴν αὐγὴ φυσάει ψυχρὸ τ' ἀγιάζι.

490

Κι ἂν στὴ βουνοπλαγιά ἀνεβῶ καὶ στὸ ἱσκιερὸ λαγκάδι
νὰ κοιμηθῶ μὲς στὰ πυκνὰ χαμόκλαδα, ἂν μ' ἀφήσῃ
τὸ τούρτουρο κι ἡ κούραση κι ὕπνος βαθὺς μὲ πάρη,
τρέμω μὴν πέσουν τὰ θεριά καὶ δὲ μ' ἀφήσουν σκλήδα ».

Κι ἐκεῖ πού τέτοια ἀνάδευε, καλύτερό του βρῆκε
νὰ πάη στὸ δάσος καὶ κοντὰ τὸ βρῆκε στὸ ποτάμι,

495

σέ μιὰ κορφή καὶ τρύπωσε σέ δυὸ ἀπὸ κάτω δέντρα
 μαζί βγαλμένα, τὸ 'να ἐλιά καὶ τ' ἄλλο ἦταν ἀγρέλα.
 Ποτὲ δὲν τὰ 'πιανε ἡ ὄρμη τοῦ νοτισμένου ἀνέμου,
 μήτε κι ὁ ἥλιος τὰ 'φρυγε μὲ τὶς λαμπρές του ἀχτίδες, 500
 μήτε περνοῦσε κι ἡ βροχὴ στὴ ρίζα τους νὰ φτάσῃ.
 Τόσο πυκνὰ ποὺ φύτρωναν πλεγμένα ἓνα μὲ τ' ἄλλο.
 Κάτω ὁ Δυσσέας τρύπωσε, καὶ μὲ τὰ δυὸ του χέρια
 στοίβισσε στρῶμα ἀπλόχωρο - γιατί εἶχε ἐκεῖ χυμένα 505
 σωρὸ τὰ φύλλα ποὺ καὶ δυὸ καὶ τρεῖς θὰ φυλαγόταν
 μὲς στοῦ χειμῶνα τὴν καρδιά κι ἄς φρένιαζε φυσώντας.
 Τό εἶδε καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας
 κι ἐκεῖ στὴ μέσῃ πλάγιασε κι ἀπάνου του μὲ φύλλα
 σκεπάστηκε. Κι ὅπως κανεῖς χώνει στὴ μαύρη στάχτη
 δαυλὶ μὲς στ' ἀροχώραφο, γειτόνους ἂν δὲν ἔχη, 510
 γιὰ νὰ φυλάξῃ τὴ φωτιά, νὰ μὴ γυρεῖ ἀπ' ἄλλους,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας χώθηκε στὰ φύλλα. Κι ἡ Παλλάδα
 ὕπνο στὰ μάτια τοῦ 'χυνε, γιὰ νὰ τὸν ξαποστάσῃ
 ἀπ' τὴ βαριά του κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειώντας.

Ζ

Ἔτσι κοιμόντανε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας
 κομμένος ἀπὸ κούραση κι ἀγρύπνια. Αὐτὴ τὴν ὥρα
 ἔφτασε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὴ χώρα τῶν Φαιακῶν,
 ποὺ στὴν ἀπλόχωρη ἀπ' ἀρχῆς Ὑπέρεια κατοικοῦσαν, 5
 γειτονικά στοὺς Κύκλωπες, ἀνθρώπους διαστρεμμένους,
 ποὺ ὅλο τοὺς κλέβανε, ἐπειδὴ πιὸ δυνατοὶ τῶν ἦσαν.
 Μὰ ἐκεῖθε τοὺς ξεσήκωσε ὁ θεόμορφος Ναυσίθος
 καὶ στὴ Σχεριὰ τοὺς ἔφερε, μακριὰ ἀπ' ἀνθρώπους κλέφτες.
 Σήκωσε κάστρο ὁλόγυρα στὴν πόλῃ, ἔχτισε σπίτια,
 ἔφτιασε τῶν θεῶν ναοὺς καὶ μοίρασε χωράφια. 10
 Μὰ τότε αὐτὸν ἡ μοῖρα του τὸν ἔστειλε στὸν Ἀδῆ
 κι ἦρθε ὁ Ἀλκίνοος βασιλιάς μὲ γνώση προικισμένος.
 Σ' ἐκείνου πῆγε ἡ λιόφωτη Παλλάδα τὸ παλάτι,
 τὸ γυρισμὸ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα νὰ ἐτοιμάσῃ.

- Μπῆκε σὲ λαμπροσκάλιστο κοιτώνᾳ, ὅπου μιὰ κόρη
κοιμόντανε ὅμοια μὲ θεὰ στ' ἀνάστημα, στὰ κάλλη,
ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρώπου τ' Ἀλκίνοῦ ἡ θυγατέρα,
μὲ δυό της σκλάβες, πόλαμπαν ἀπ' ὁμορφιᾶς καὶ χάρες,
στὰ πλάγια πόρτας λαμπερῆς ποὺ ἦταν κλειστά τὰ φύλλα.
Μὰ σὰν ἀεροφύσημα στῆς κόρης τὸ κρεβάτι 15
πῆγε καὶ στὸ κεφάλι της στάθηκε ἀπάνω κι εἶπε,
μοιασμένη μὲ τοῦ Δύμαντα τοῦ θαλασσοκουσμένου
τὴν κόρη, ποὺ ἔχε ὁμήλικη καὶ τὴν πολυαγαποῦσε.
Μ' αὐτὴ παρόμοια ἡ λιόφωτη θεὰ Ἀθηνᾶ τῆς εἶπε·
« Πῶς σ' ἔκαμε ἔτσι, Ναυσικᾶ, ἡ μάνα σου ἀκαμάτρα; 25
Παραριμμένα κείτονται τὰ λιμπιστά σου ροῦχα,
κι ἡ ὥρα εἶναι τοῦ γάμου σου κοντά, ποὺ πρέπει τότε
καὶ σὺ νὰ βάλῃς ὁμορφα κι ὁμορφα νὰ χαρίσῃς
σ' αὐτοὺς ποὺ θὰ ῥθουν σπίτι σου νὰ σ' ὀδηγήσουν νύφη.
Μ' αὐτὰ ὁ καθένας ὄνομα καλὸ στὸν κόσμον παίρνει 30
καὶ χαίρεται ὁ πατέρας του κι ἡ λατρευτὴ του ἡ μάνα.
Μόν' ἔλα, πᾶμε τὴν αὐγὴ νὰ πλύνουμε. Μαζί σου
θὰ ῥθω βοηθός σου, γρήγορα τὴν πλύση ν' ἀποσώσης.
Γιατὶ εἶναι λίγος ὁ καιρὸς ποὺ θὰ 'σαι ἀκόμα κόρη.
Ταίρι ἀπὸ τώρα σὲ ζητοῦν τὰ πρῶτα τῶν Φαιάκων 35
ἀρχόντοπαῖδια, ὅθε βαστᾶ καὶ τὸ δικό σου γένος.
Μόν' πάνε στὸν πατέρα σου νὰ τὸν παρακαλέσῃς
νὰ σοῦ ἐτοιμάσῃ τὴν αὐγὴ μουλάρια κι ἓνα ἀμάξι
νὰ πάρουν τὰ φουστάνια σου, τίς ζῶστρος, τὰ σεντόνια.
Κι ἔτσι καλύτερα καὶ σὺ νὰ πᾶς μαζί μὲ ἀμάξι 40
παρὰ πεζή, γιατί μακριὰ εἶναι ἀπ' τὴ χώρα οἱ πλύστρος ».
Ἔτσι εἶπε καὶ στὸν Ὀλύμπο πῆγε ἔπειτα ἡ Παλλὰδα,
ὅπου εἶναι πάντα τῶν θεῶν τ' ἀσάλευτο λημέρι,
ποὺ δὲν τὸ δέρνουν ἄνεμοι, βροχὲς δὲν τὸ μουσκεύουν,
μήτε τὰ χιόνια τὸ πατοῦν, μόν' ἔχει μιὰ ἀπλωμένη 45
καλοκαιριὰ ἀσυγνέφιαστη κι ἀσπροβολᾶ καὶ λάμπει.
Ἐκεῖ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ χαίρονται ἀπάνω αἰώνια.
Ἐκεῖ πῆγε κι ἡ Ἀθηνᾶ σὰ φώτισε τὴν κόρη.
Ἦρθε ἡ καλόθρονη Αὐγὴ καὶ ξύπνησε ἡ πανώρια
ἡ Ναυσικᾶ καὶ τ' ὄνειρο θυμόταν κι ἀποροῦσε 50

- κι ἔτρεξε ἀμέσως νά τὸ πῇ, περνώντας ἀπ' τὶς σάλες,
 στὸ λατρευτὸ πατέρα της καὶ στὴ γλυκιά της μάνα.
 Μέσα τοὺς ἤβρε καὶ τοὺς δυό. Κοντὰ στὴ σιὰ μὲ σκλάβες
 ἢ μάνα της καθόντανε κι ἔστριβε μὲ τ' ἀδράχτι
 θαλασσογάλανο μαλλί. Στὴν πόρτα τὸ γονιό της
 55 ἀντάμωσε ποὺ πῆγαινε τοὺς πρωταρχόντους νά 'βρῇ
 στὴ σύνοδο, ὅπου οἱ ξακουστοὶ Φαιάκοι τὸν καλοῦσαν.
 Κοντὰ του πάει καὶ στάθηκε καὶ τρυφερά τοῦ κάνει.
 « Καλὲ παπάκη, δὲ θὰ πῆς νὰ ζέψουν ἓνα ἀμάξι,
 60 μεγάλο καὶ καλότροχο, τὰ ροῦχα μου νὰ πάρω,
 ὅσα μοῦ κείτονται λερά, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω;
 "Ὅταν πηγαίνης στὴ βουλὴ μὲ τ' ἄλλα τὰ πρωτάτα
 κι ἀποφασίζης, καθαρά πρέπει νὰ βάζης ροῦχα.
 "Ἐχεις καὶ πέντε ὀλάκριβους μὲς στὸ παλάτι γιούς σου,
 65 δυὸ παντρεμένους κι ἄλλους τρεῖς μὲς στὸν ἀθὼ τῆς νιότης,
 ποὺ σὰν πηγαίνουν στὸ χορὸ θέλουν νὰ βάζουν πάντα
 νιόπλυτα ροῦχα. Κι ὅλα αὐτὰ δικές μου εἶναι φροντίδες ».
 "Ἔτσι εἶπε, γιατί ντράπηκε γιὰ τὸ γλυκὸ τὸ γάμο
 νὰ κάμῃ λόγο. "Ὅμως αὐτὸς τὴ νιώθει καὶ τῆς εἶπε·
 « Μήτε μουλάρια, κόρη μου, θὰ λυπηθῶ, μήτε ἄλλο.
 70 Μόν' πῆγαινε κι οἱ παραγιοὶ θὰ ζέψουν ἓνα ἀμάξι,
 νὰ 'ναι ψηλό, καλόροδο κι ἀπάνω σκεπασμένο ».
 Εἶπε κι εὐτὺς τοὺς παραγιοὺς προστάζει κι ὅλοι ἀκοῦνε.
 Κι ὅζω τὸ μουλάρόσυρτο καλοφτιασμένο ἀμάξι
 75 συγύρισαν καὶ φέρανε νὰ ζέψουν τὰ μουλάρια.
 Φέρνει ἀπὸ μέσα ἡ Ναυσικᾶ τ' ἀστραφτερά της ροῦχα
 κι ἀπάνω στὸ καλόξυστο τ' ἀμάξι τὰ φορτώνει.
 Σ' ἓνα καλάθι ἡ μάνα της κάθε λογῆς προσφάγια
 τῆς ἔβαλε, καὶ σ' ἓνα ἀσκὶ γιδίσιο, κρασί μαῦρο.
 Τότε ἡ κοπέλα ἀνέβηκε καὶ κάθισε στ' ἀμάξι.
 80 Τῆς ἔδωσε κι ἓνα ροῦ χρυσό, γεμάτο λάδι
 νὰ τρίψῃ αὐτὴ κι οἱ σκλάβες της τὸ σῶμα ἀφοῦ λουστοῦνε.
 "Ἐπιασε ἡ κόρη τὸ καμτσὶ καὶ τὰ λαμπρά τὰ γκέμια
 καὶ τὰ μουλάρια χτύπησε καὶ ξεκινοῦν μὲ κρότο
 85 κι ἅπαντα τρέχαν φέρνοντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη,
 ὄχι μονάχη — πῆγαιναν μαζί της κι ἄλλες σκλάβες.

- Στὰ κρουσταλλότρεχα νερά τοῦ ποταμοῦ σάν πῆγαν,
 ποὺ γοῦρνες εἶχε στὴ σειρὰ κι ἀνάβρυζε ἀπ' τὸ ρέμα
 καθάριο, ἀστέρευτο νερό, πόβγαζε κάθε λέρα,
 ἐκεῖ τ' ἀμάξι ξέζεψαν κι ἀπόλυσαν τὰ ζῶα 90
 νὰ βόσκουν στ' ἀφροκύλιστου τοῦ ποταμοῦ τὶς ἄκρες
 γλυκιὰ ἀγριάδα. Πήρανε κι οἱ κόρες ἀπ' τ' ἀμάξι
 τὰ ροῦχα καὶ μὲς στὸ νερὸ τὰ βούτηξαν καὶ τότε
 ποιά νὰ περάσῃ βιαστικὰ στὶς γοῦβες τὰ πατοῦσαν. 95
 Σάν τὰ 'πλυναν κι ὅλες καλὰ καθάρισαν τὶς λέρες,
 ἀράδα ἀράδα τ' ἀπλώσαν στῆς ἀμμουδιάς τὴν ἄκρη,
 ὅπου τὸ κύμα στὴν ξηρὰ ξεπλύνει τὰ χαλίκια.
 Κι ἀφοῦ λουστήκανε ἔπειτα καὶ τρίψτηκαν μὲ λάδι
 κοντὰ στὴν ἀκροποταμιὰ στρώνουν νὰ φᾶνε λίγο
 καὶ τὰ σκουτιὰ περίμεναν νὰ τὰ στεγνώσῃ ὁ ἥλιος. 100
 Κι ἀφοῦ χαρῆχαν τὸ φαῖ κι αὐτὴ κι οἱ παρακόρες
 βγάλανε τὶς μαντιλωσὲς νὰ παίξουνε τὸ τόπι.
 Κι ἄρχισε πρώτη ἡ Ναυσικᾶ νὰ ρίξῃ τραγουδώντας.
 Πῶς ὅταν τρέχῃ ἡ Ἀρτεμὴ στὰ ὄρη ἡ σαίτετρα
 ἢ στὸν ψηλὸ Ταῦγετο ἢ στοῦ Ὀλonoῦ τὶς ράχες 105
 καὶ χαίρεται μὲ τὰ γοργὰ τὰ λάφια καὶ τοὺς κάπρους,
 κι οἱ λαγκαδόθρεφτες Ξωθιές, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
 παίζουν μαζί της κι ἡ Λητώ κοιτάει κι ἀναγαλλιᾶζει
 κι ἀπάνω ἀπ' ὅλες πιὸ ψηλὰ τῆς 'ξέχει τὸ κεφάλι
 καὶ τὴ γνωρίζεις μὲς σ' αὐτές, κι ἄς εἶναι ὅλες πανώριες, 110
 ἔτσι κι ἡ κόρη ἡ ἀπάρθενη ξέκρινε μὲς στὶς δοῦλες.
 Σάν ἦρθε ἡ ὥρα πόμελλε στὸ σπῖτι νὰ γυρίσῃ,
 νὰ ζέψῃ τὰ μουλάρια της, τὰ ροῦχα νὰ διπλώσῃ,
 τότε ἄλλο βρῆκε ἡ λιόφωτη Παλλάδα, πῶς τὴν κόρη
 νὰ ἰδῇ μπροστά του ὁ θεϊκὸς Δυσσέας σάν ξυπνήσῃ, 115
 ποὺ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ αὐτὴ στὴ χώρα τῶν Φαιάκων.
 Τὸ τόπι σὲ μιὰ σκιάβα της πετάει ἡ βασιλοπούλα,
 μὰ ἀστόχησε καὶ τό 'ριξε μὲς στὸ βαθὺ ποτάμι
 κι ὥρες γελοῦσαν. Ξύπνησε τότε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
 καὶ κάθισε καὶ στῆς καρδιάς τὰ βάθη συλλογοῦνταν 120
 « Ἀλί μου, σὲ ποιῶν βρέθηκα τὴ χώρα ἀνθρώπων πάλε;
 Νά 'ναι ἄγριοι τάχα καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν,

ἢ νὰ φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ ν' ἀγαποῦν τοὺς ξένους ;
 Γλυκιῆς φωνῆς σὰ ν' ἄκουσαν τ' αὐτιά μου ἀπὸ κορίτσια,
 ἀπὸ Ξωθιῆς ποὺ τὰ ψηλὰ χαίρονται κορφοβούνια 125
 καὶ βρύσες καὶ νερῶν πηγῆς καὶ δροσερὰ λιβάδια.

Ἦ νὰ 'μαι σὲ θνητοὺς κοντὰ ποὺ ἀνθρώπινα μιλοῦνε ;

Ἄς πάω μονάχος μου νὰ ἰδῶ καὶ νὰ καλοξετάσω ».

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ χαμόκλαδα ξετρύπωσε ὁ Δυσσέας
 κι ἀπ' τὸ λαγκάδι τὸ πυκνὸ μὲ τὸ γερό του χέρι 130
 κόβει κλωνάρι φουντωτὸ νὰ κρύψῃ τ' ἀχαμνά του.

Λιοντάρι πῶς βουνόθρεφτο, στὰ νύχια του θαρρώντας,
 χυμάει μὲ τ' ἀνεμόβροχα κι ἀστράφτουν οἱ ματιές του
 κι ἀρπάξει βόδια ἀπ' τὸ σωρό, πρόβατα κι ἄγρια λάφια 135

καὶ τ' ἀναγκάζει ἢ πείνα του νὰ πάῃ νὰ δοκιμάσῃ
 ἀρνιά, κι ἂν εἶναι ἓνα γερὸ μαντρί νὰ τὸ πατήσῃ,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας ἔμελλε τίς κόρες ν' ἀνταμώσῃ,
 μ' ὅλη τῇ γδύμνια του, γιατί τὸν ἔσπρωχνε ἡ ἀνάγκη.

Μὰ σ' ὅλες φάνηκε φριχτός, ἀπ' ἄρμες ρημασμένους,
 καὶ τρομαγμένες σκόρπισαν ἄλλη ἀπ' ἄλλου στοὺς λόφους. 140

Μονάχη ἡ κόρη στάθηκε τ' Ἀλκίνου, γιατί θάρρος
 τῆς ἔδωσε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ τὸ φόβο παίρνοντάς της.

Στάθηκε ἐμπρὸς του ἀσάλευτη. Κι ἀνάδευε ὁ Δυσσέας,
 τῆς κόρης τῆς ροδόθωρης τὰ γόνατα νὰ πιάσῃ,
 εἶτε ἀπ' ἀλάργα μὲ γλυκὰ νὰ τῆς μιλήσῃ λόγια, 145
 ποῦ πέφτει ἡ χώρα νὰ τοῦ πῇ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ροῦχα.

Κι ἐκεῖ ποὺ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε
 μὲ γλυκὰ λόγια ἀπὸ μακριὰ νὰ τὴν παρακαλέσῃ,
 μήπως καὶ τῆς κακοφανῇ τὸ γόνα ἂν τῆς ἀγγίξῃ.

Κι εὐτὺς τῆς εἶπε μὲ γλυκὰ πονηρεμένα λόγια 150

« Σπλαχνίσου με, βασίλισσα. Θνητὴ γιὰ ἀθάνατη εἶσαι ;

Ἄν εἶσαι κάποια ἀπ' τίς θεές ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια,
 μονάχα μὲ τὴν Ἀρτεμη, τοῦ Δία ἐγὼ τὴν κόρη,
 σὲ προσομοιάζω στὴ μορφή, στ' ἀνάστημα, στὰ κάλλη.

Κι ἂν εἶσαι πάλε ἀπλὴ θνητὴ, ποὺ κατοικᾷς στὸν κόσμο, 155
 μακάριος ὁ πατέρας σου κι ἡ σεβαστὴ σου ἡ μάνα,
 μακάρια καὶ τ' ἀδέρφια σου. Πόσο ἡ καρδιά τους πάντα
 θ' ἀναγαλλιάζῃ μέσα τους, ἀπὸ χαρὰ γιὰ σένα,

- τέτοιο βλαστάρι στὸ χορὸ νὰ μπαίνει ἅμα τὸ βλέπουν.
 Κι ἀπ' ὅλους πιὸ μακαριστὸς ἀσύγκριτα τοὺς ἄλλους 160
 ποὺ βγῇ στὰ δῶρα νικητῆς καὶ σὲ κερδίσει ταίρι.
 Γιατὶ ποτὲ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν τέτοιο πλάσμα,
 ἄντρα ἢ γυναίκα. Θάμπωσαν τὰ μάτια μου ὅταν σ' εἶδα.
 Μόνο στὴ Δῆλο μιὰ φορὰ πλᾶι στὸ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλου,
 τέτοιο δροσάτο φοινικιάς βλαστάρι εἶδα ν' ἀνθίζει. 165
 Πῆγα κι ἐκεῖ. Λαὸς πολὺς μ' ἀκλούθαε στὸ ταξίδι,
 ὅπου γραφτὸ τίς πιὸ βαριὲς νὰ δοκιμάσω πίκρες.
 Κι ὅπως ἐκεῖνο ὥρα πολλὴ μὲ θάμπωσε ὅταν τό 'δα,
 γιατί ἀπ' τῇ γῆς δὲ φύτρωσε φυτὸ παρόμοιο ἀκόμα,
 ἔτσι καὶ σὺ μὲ θάμπωσες, παρθένα, κι ὅλος τρέμω, 170
 μ' ὅσες κι ἂν ἔχω συμφορὲς, τὸ γόνα σου νὰ πιάσω.
 Ψὲς γλίτωσα ἀπ' τὴ θάλασσα τὴν εἰκοστὴ πιά μέρα
 ποὺ μ' ἔδερναν τὰ κύματα κι οἱ πιὸ σφοδρὲς ἀντάρες
 μέσα ἀπ' τοῦ Ὠγύγη τὸ νησί. Καὶ μ' ἔριξε ἐδῶ τώρα
 ἢ μοίρα κι ἄλλες συμφορὲς νὰ δοκιμάσω ἀκόμα, 175
 γιατί θαρρῶ πὼς οἱ θεοὶ κι ἄλλα πολλὰ μοῦ γράφουν.
 Κάμε ἓνα ἔλεος, Κυρά. Μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα
 στὰ χέρια σου πρωτόπεσα κι ἄλλους δὲν ξέρω ἀνθρώπους
 ποὺ κατοικοῦν τὴ χώρα αὐτὴ καὶ χαίρονται τὸν τόπο.
 "Ἐλα τὴν πόλιν δεῖξε μου καὶ δῶσ' μου ἓνα ἀποφόρι, 180
 μαζί σου ἂν ἔφερες ἐδῶ τὰ ροῦχα νὰ τυλίξης.
 Κι ἂς σοῦ χαρίσουν οἱ θεοὶ ὅσα ζητᾷ ἡ καρδιά σου,
 ἄντρα καὶ σπίτι, καὶ γλυκιὰ μέσα του ἀγάπη ἂς κλείσουν.
 Γιατὶ δὲν ἔχει πιὸ ὁμορφο παρ' ὅταν μὲ μιὰ γνώμη
 ἀγαπημένο ἀντρόγυνο φροντίζει γιὰ τὸ σπίτι. 185
 Καημὸς μεγάλος στοὺς ὀχτροὺς, στοὺς συγγενεῖς λαχτάρω,
 ποὺ πρῶτα αὐτοὶ μὲς στὴν καρδιά καλύτερα τὴ νιώθουν».
- Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Ξένε, δὲ φαίνεσαι ἄκριτος μήτε ἄνθρωπος τυχόντας.
 Στὸν κόσμον ὁ Δίας μόνος του μοιράζει τ' ἀγαθὰ του, 190
 σὲ βασιλιάδες καὶ πτωχοὺς, καθὼς τὸ θέλει ἐκεῖνος.
 Αὐτὰ καὶ σένα σοῦ 'δωσε καὶ πρέπει νὰ ὑπομένης.
 Καὶ τώρα τῆς πατρίδας μου σὰν πάτησες τὸ χῶμα,
 δὲ θὰ σοῦ λείψῃ φόρεμα μήτε ἄλλο ἀπ' ὅσα πρέπει

- νά λάβη ξένος δύστυχος πού θά μᾶς συναντήσῃ. 195
 Καί θά σοῦ δείξω πρόθυμα τήν πόλιν καί θά μάθῃς
 καί τοῦ λαοῦ τῆς τ' ὄνομα. Τῇ χώρᾳ αὐτῇ οἱ Φαιάκοι
 τήν ἔχουν κι εἰμαι κόρη ἐγὼ τοῦ ξακουσμένου Ἀλκίνου,
 πού θάρρος καί ζωὴ ἀπ' αὐτὸν κρατιέται τῶν Φαιάκων ».
- Εἶπε καί τίς σγουρόμαλλες φωνάζει παρακóρες· 200
 « Σταθῆτε· γιατί φύγατε, κορίτσια, πού εἶδατε ἄντρα ;
 Μήπως καί φοβηθήκατε κανεῖς ὀχτρός πὼς εἶναι ;
 Δέ βρίσκεται οὔτε θά βρεθῇ τὸ παλικάρι τ' ἄξιο,
 πού θά ῥθῃ ἐδῶ τὸν πόλεμο νά φέρῃ στοὺς Φαιάκους,
 γιατί οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μᾶς προστατεύουν ὅλοι 205
 κι ἀλάρχα μὲς στὸ πέλαγο τ' ἀφροπερικλεισμένο
 καθόμαστε παράμεροι, μήτε μᾶς σμίγουν ἄλλοι.
 Μὰ αὐτὸς ὁ δύστυχος ἐδῶ ναυαγισμένος ἦρθε
 καί πρέπει νά τὸν σώσουμε. Γιατὶ τοὺς στέλνει ὁ Δίας
 φτωχοὺς καί ξένους. Πρόσχαρο τὸ λίγο πού θά δώσῃς. 210
 Μὰ ἐλᾶτε, κόρες, δώστε του φαῖ-πιετὸ τοῦ ξένου
 καί στὸ ποτάμι λοῦστε τον, σὲ ἀπάνεμο ἓνα μέρος ».
- Εἶπε, κι οἱ κόρες στάθηκαν κι ἔσπρωχνε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη,
 καί σ' ἓνα ἀπόσκιο ὁδήγησαν τὸ θεῖκό Δυσσέα,
 καθὼς τοὺς εἶπε ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα. 215
 Κοντά του ροῦχα τοῦ ῥαλαν, χιτῶνα καί χλαμύδα,
 τοῦ ἔδωσαν καί ροῖ χρυσὸ μὲ λάδι ὑγρὸ γεμάτο,
 καί τὸν καλοῦσαν νά λουστῇ στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.
 Τότε ὁ Δυσσέας γύρισε στὶς παρακóρες κι εἶπε·
 « Κορίτσια, λίγο ἀπόμερα σταθῆτε νά ξεπλύνω 220
 τὴν ἄρμη αὐτὴ ἀπ' τίς πλάτες μου καί νά τριφτῶ μὲ λάδι
 κι ἔχω καιρὸ σταλιά ἀλοιφῇ νά βάλω στὸ κορμί μου.
 Στὸ φανερό δὲ λούζομαι. Γιατὶ ντροπὴ μου τό ῥω
 μπροστά σὲ σγουροπλέξουδα νά γυμνωθῶ κορίτσια ».
- Ἔτσι εἶπε, κι ἔφυγαν μακριὰ καί τὰ ἔπανε τῆς κόρης. 225
 Τότε ὁ Δυσσέας ἔλουζε τὴν ἄρμη στὸ ποτάμι,
 πού σκέπαζε τίς πλάτες του καί τοὺς θρεμμένους του ὦμους,
 κι ἀπ' τὸ κεφάλι σφούγγιζε τῆς θάλασσας τὴν ἄχνα.
 Σὰν ἔλουσε ὅλο τὸ κορμί καί τρίφτηκε μὲ λάδι,
 τὰ ροῦχα τότε φόρεσε πού τοῦ ἔδωσε ἡ παρθένα, 230

- κι ἡ Διογέννητη Ἀθηνᾶ τὸν ἔκανε νὰ δείχνῃ
 σὰν πρὸ ψηλὸς καὶ πρὸ παχὺς καὶ τὰ σγουρὰ μαλλιά του
 πέφτανε ἀπ' τὸ κεφάλι του ποὺ μοιάζανε ζουμπούλια.
 Κι ὅπως τεχνίτης ἔακουστός μὲ μάλαμα χρυσώνει
 τ' ἀσήμι, ποὺ τὸν ἔμαθαν λογιῆς νὰ ξέρῃ τέχνες 235
 ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἥφαιστος, κι ἔργα πανώρια φτιάχνει.
 ἔτσι μιὰ χάρη τοῦ ἔχυνε κι ἐκείνου στὸ κορμί του.
 Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρῃ
 χάρες γεμάτος κι ὁμορφιῆς ποὺ σάστιζε ἡ παρθένα.
 Τότε ἔτσι στίς σγουρόμαλλες τὶς παρακόρες εἶπε 240
 « Ἀκουῦστε κάτι νὰ σᾶς πῶ, κρινόχερα κορίτσια.
 Δίχως τὴ γνώμη τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια.
 δὲν ἦρθε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος στὴ χώρα τῶν Φαίακων.
 Πρωτότερα μοῦ φάνηκε πῶς εἶναι ἀσκημομούρης,
 μὰ τώρα μοιάζει τῶν θεῶν ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια. 245
 Μακάρι τέτοιος νὰ ἔτανε γραφτὸς γιὰ μένα ὁ ἄντρας
 τοῦ τόπου κάτοικος κι ἐδῶ νὰ ἔθελε αὐτὸς νὰ μείνῃ.
 Μὰ ἐλᾶτε, κόρες, δῶστε τοῦ φαῖ-πιστὸ τοῦ ξένου».
 Ἔτσι εἶπε, κι ὅλες πρόθυμα τῆς ἄκουσαν τὰ λόγια,
 καὶ στὸ Δυσσέα βάλανε μπροστὰ του φαγοπότι. 250
 Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτὰ ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 γιατί εἶχε μέρες ποὺ μπουκιά δὲν ἔβαλε στὸ στόμα.
 Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ σκέφτηκε τότε ἓνα ἄλλο.
 Τὰ ροῦχα πρῶτα δίπλωσε καὶ τὰ ἔβαλε στ' ἀμάξι
 κι ἔξεψε τὰ χοντρόνυχα μουλάρια καὶ μονάχη 255
 ἀπάνου ἀνέβηκε ἔπειτα κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
 « Σῆκω νὰ πᾶμε, ξένε, πιά στὴ χώρα, νὰ σὲ στείλω
 στοῦ συνετοῦ πατέρα μου τὸ σπίτι, ὅπου τοὺς πρώτους
 Φαίακους ὅλους μαζωχτοὺς θαρρῶ πῶς θὰ γνωρίσης.
 Μόν' ἔλα κάμε ὅπως σοῦ πῶ. Θαρρῶ πῶς κόβει ὁ νοῦς σου. 260
 Χωράφια ἐνόσω παίρνουμε καὶ δουλεμένους τόπους,
 πίσω ἀπ' τ' ἀμάξι νὰ ῥχεσαι τρεχάτα μὲ τὶς δοῦλες,
 κι ἐγὼ μπροστὰ πηγαίνοντας θὰ σ' ὀδηγῶ στὸ δρόμο.
 Κι ὅταν στήν πόλῃ φτάσουμε μὲ τοὺς ψηλοὺς τῆς πύργους,
 ἐκεῖ λιμάνι ἔχει ὁμορφο στὸ ἔνα καὶ στ' ἄλλο μέρος, 265
 πόχει τὸ ἔμπα του στενὸ κι ἔχουν ἐκεῖ τραβήξει

τὰ τρεχαντήρια στή στεριά, καθένα στή σκεπή του.
 Γύρω στὸν ὁμορφο ναὸ τοῦ Ποσειδῶνα ὑπάρχει
 κι ἡ ἀγορὰ μ' ἀσήκωτες πέτρες στή γῆς χωμένες
 στρωμένη, ὅπου τῶν καρabiῶν τ' ἄρμενα μέσα φτιάχνουν, 270
 τὰ παλαμάρια, τὰ πανιά καὶ ξύνουν τὰ κουπιά τους.
 Γιατὶ οἱ Φαιάκοι γιὰ σπαθιά δὲ νοιάζονται ἢ δοξάρια,
 μόν' γιὰ κατάρτια καὶ κουπιά κι ἰσόμετρα καράβια,
 ποὺ στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας τὰ χαίρονται νὰ τρέχουν.
 Δὲ θέλω αὐτοὶ ξοπίσω μου πικρὰ ν' ἀρχίσουν λόγια, 275
 γιατί κανένας δὲν ψηφᾷ τὸν ἄλλο μὲς στή χώρα.
 Κι ἔτσι ἴσως ποῦνε οἱ πιὸ κακοὶ ὅταν μὲ ἰδοῦν στὸ δρόμο·
 « Ποιὸς νὰ 'ναὶ ἐκεῖνος ὁ ψηλὸς κι ὁμορφοκαμωμένος
 πόρχεται μὲ τῇ Ναυσικᾷ ; Ποῦ νὰ τὸν βρῆκε τάχα ;
 Ἴσως τὸν πάση κι ἄντρα της. Μπορεῖ ναυαγισμένον 280
 τὸν πῆρε ἀπ' τὸ καράβι του νὰ τὸν φιλοξενήσῃ
 ξενομερίτη, ἀφοῦ κοντὰ δὲν ἔχουμε γειτόνους.
 Ἦ θὰ 'ναὶ ἀθάνατος θεὸς ποῦ μὲ τίς προσευχῆς της
 κατέβηκε ἀπ' τὸν οὐρανὸ γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχῃ.
 Κάλλιον ἂν τὸ πέτυχε ἀπ' ἄλλου τὸ ταίρι της ἢ ἴδια, 285
 ἀφοῦ τοὺς ντόπιους δὲν ψηφᾷ κι ἂς τῇ ζητοῦν τὰ πρῶτα
 τοῦ τόπου τ' ἀρχοντόπουλα μὲς στοὺς Φαιάκους ὅλους ».
 Ἔτσι ἴσως ποῦνε, καὶ ντροπὴ τὰ λόγια αὐτὰ ν' ἀκούσω.
 Γιατὶ κι ἐγὼ κατηγορῶ τίς ἄλλες ποὺ τὰ κάνουν,
 ποὺ δίχως τοῦ πατέρα τους τῇ γνώμῃ καὶ τῆς μάνας 290
 καὶ πρὶν ἀκόμα παντρευτοῦν τὰ παλικάρια σμίγουν.
 Μόν' ἄκου, ξένε, γλήγορα νὰ ἰδῆς πὼς θὰ σὲ στείλῃ
 μὲ τὸ καλὸ ὁ πατέρας μου νὰ πᾶς γιὰ τὴν πατρίδα.
 Στὸ δρόμο τ' ὁμορφο θὰ ἰδῆς τῆς Ἀθηνᾶς τὸ δάσος
 ὅλο ἀπὸ λεῦκες, μὲ πηγὴ κι ὀλόγυρα λιβάδι. 295
 Ἐκεῖ εἶναι τοῦ πατέρα μου τὸ δροσερὸ περβόλι,
 τόσο ἀπ' τῇ χώρᾳ ἀλαργινὸ ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάξῃς.
 Κάτσε νὰ καρτερῆς ἐκεῖ λιγάκι ὅσο νὰ πᾶμε
 στή χώρα καὶ νὰ φτάσουμε στὸ πατρικὸ μου σπίτι.
 Κι ἀπάνω κάτω ὅταν σκεφτῆς πὼς εἴμαστε φτασμένοι, 300
 ξεκίνα τότε πιά νὰ ρθῆς στή χώρα τῶν Φαιάκων,
 καὶ ρώτα τοῦ πατέρα μου τὸ σπίτι νὰ σοῦ δείξουν.

- Νὰ τὸ ἔβρης εὐκόλα μορεῖς. Καὶ τὰ μωρὰ τὸ ξέρουν,
 γιατί ἄλλο σπῖτι δὲ θὰ βρῆς κανένα μὲς τῇ χώρᾳ
 νὰ μοιάξῃ μὲ τοῦ βασιλιᾶ τ' Ἀλκίνοῦ τὸ παλάτι. 305
- Κι ὅταν περάσῃς τὴν αὐλή, στὸ πρόσπιτο ὅταν φτάσῃς,
 πέραν ἀπ' τὴς σάλης γλήγορα στὴ μάνα μου νὰ φτάσῃς.
 Κοντὰ στὴ στία θὰ κάθεται καὶ στῆς φωτιᾶς τῇ λάμπῃ,
 θαλασσογάλανο μαλλὶ στ' ἀδράχτι τῆς θὰ κλώθῃ,
 στὸ στύλο ἀπάνου ἀκουμπιστή, ποῦ θὰ σαστίσῃ ὁ νοῦς σου, 310
 καὶ λόγουρὰ τῆς κάθονται κοντά τῆς καὶ ἄλλες σκλάβες.
 Κοντά τῆς καὶ ὁ πατέρας μου τὸ θρόνο του ἔχει στήσῃ
 καὶ κάθεται σάμπως θεὸς καὶ πίνει τὰ κρασί του.
 Προσπέρασέ τον καὶ ἄγγιξε τῆς μάνας μου τὸ γόνα,
 γοργὰ νὰ ἰδῇς χαρούμενος τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρᾳ, 315
 καὶ ἃς εἶναι ἀλάργα ὁ τόπος σου. Κι ἀπὸ καλὸ ἂν σὲ πάρῃ,
 ἔχεις ἐλπίδα σύντομα νὰ ἰδῇς τοὺς ποθητοὺς σου,
 νὰ φτάσῃς στὴ πατρίδα σου καὶ στ' ἀρχοντόσπιτό σου».
- Εἶπε, καὶ μὲ λαμπρὸ καμτοῖ βάρεσε τὰ μουλάρια
 καὶ πίσω ἀφήσανε μεμιᾶς τ' ἀφρότρεχο ποτάμι 320
 καὶ τρέχανε ἀκατάπαυτα τὰ πόδια τοὺς χτυπώντας.
 Κρατοῦσε ἡ κόρη τὰ λουριά καὶ ἄλαφροσαλαγοῦσε,
 πεζοὶ ξεπίσω νὰ ἔρχονται οἱ δοῦλες καὶ ὁ Δυσσέας.
 Κι ὁ ἥλιος πιά βασίλεψε σάν ἤρθαν στὸ δάσος
 τὸ δοξαστὸ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἔκατσε ἐκεῖ ὁ Δυσσέας 325
 καὶ ἔτσι ἄρχισε παράκληση νὰ κἀνῃ στὴν Παλλάδα·
- « Ἄκου με, κόρη ἀνίκητῃ τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
 τώρα κἀν ἄκου με ἀφοῦ πρὶν δὲ μ' ἄκουσες ποτὲ σου
 ὅταν μὲ θαλασσοπνίγε ὁ Σαλευτῆς τοῦ κόσμου.
 Κάμε νὰ βρῶ ἀπ' τοὺς Φαίακες λίγη σπλαχνιὰ καὶ ἀγάπη ». 330
- Εἶπε, καὶ τὴν παράκληση τοῦ ξάκουσε ἡ Παλλάδα,
 μὰ δὲν τοῦ φανερώθηκε, γιατί τὸν ἀδερφό τῆς
 τὸν πατρικὸ σεβόντανε, ποῦ τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα
 πάθος τοῦ κράταε ἄσβηστο πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα.

Η

Τότε ἔτσι εὐχόντανε ὁ θεϊκὸς πολυπαθὸς Δυσσέας,
καὶ τὰ μουλάρια φέρανε τῇ Ναυσικᾷ στὴ χώρα.

Σὰν ἦρθε στοῦ πατέρα της τὸ ξακουστὸ παλάτι,
στάθηκε στίς αὐλόπορτες κι ὅμοιοι θεοὶ σταθῆκαν
τ' ἀδέρφια της ζερβόδεξα κι ἔλυσαν ἀπ' τ' ἀμάξι
τὰ ζῶα καὶ κουβάλησαν ὅλα τὰ ροῦχα μέσα.

5

Πῆγε κι αὐτὴ στὸν πύργο της. Φωτιά τῆς εἶχε ἀνάψει
μιὰ Ἑπειρώτισσα γριά, ἡ δούλα της Βρυμέδη,
πού μιὰ φορὰ ἀπ' τὴν Ἑπειρο τὴν ἔφεραν τὰ πλοῖα
καὶ δῶρο τοῦ τὴν ἔκαμαν τοῦ βασιλέα Ἀλκίνου,
πού σὰν ἀθάνατο θεὸ τὸν λάτρευε τὸ πλῆθος.

10

Τὴν ἀσπροχέρα Ναυσικᾷ αὐτὴ εἶχε μεγαλώσει
κι αὐτὴ φωτιά τῆς ἀνάψε κι ἐτοίμασε τραπέζι.

Κίνησε τότε κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας γιὰ τὴ χώρα,
κι ἡ Ἀθηναῖ μ' ἓνα θολὸ τὸν σκέπαζε σκοτάδι.

15

γιά τὸ καλὸ του, μὴ τὸν δῇ κανεῖς ἀπ' τοὺς Φαιάκους
καὶ τὸν πειράξῃ ὁ λόγος του καὶ τὸν ρωτοῦν ποιὸς εἶναι.

Κι ὅτι ἐμελλε στὴν ποθητὴ νὰ μπῇ τὴ χώρα μέσα,
νὰ ! βγῆκε ἡ φωτοστάλαχτη θεὰ Παλλάδα ἐμπρὸς του,
ὅμοια μὲ κόρη ἀπάρθενη πού σήκωνε μιὰ στάμνα.

20

Μπροστά του στάθηκε κι εὐτὺς τὴ ρώτησε ὁ Δυσσέας
« Δὲ θὰ μοῦ δείξῃς, λυγερή, τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
πού βασιλεύει ἐδῶ σ' αὐτοῦ τοῦ τόπου τοὺς ἀνθρώπους ;

Ξένος ἐγώ, ταλαίπωρος, πρώτη φορὰ μου τώρα

ἦρθα ἀπὸ τόπους μακρινούς, γι' αὐτὸ κι ἐδῶ κανένα

25

δὲν ξέρω, ἀπ' ὅσους κατοικοῦν στὴ χώρα καὶ στὸν τόπο ».

Πάλε ἡ κουκουβαγιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλάδα·

« Ξένε πατέρα, πρόθυμα τὸ σπίτι νὰ σοῦ δείξω

πού θέλεις, γιατί βρίσκεται κοντὰ στὸ πατρικὸ μου.

Μόν' ἔλα ἀκλούθα ἐσὺ σιγὰ κι ἐγὼ ὀδηγῶ στὸ δρόμο.

30

Καὶ σὲ κανένα μὴ μιᾶς, μὴ στρέφῃς νὰ τοὺς βλέπῃς.

Γιατὶ τοὺς ξένους ὅλοι ἐδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεῖουν,

μήτε τοὺς παίρνουν μὲ χαρὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσουν.

Πέτονται μόνο στὰ γοργά, τὰ φτερωτὰ καράβια,

πού διαπερνούν τὰ πέλαγα. Γιατὶ μιὰ τέτοια χάρη
ὁ Σαλευτὴς τοὺς χάρισε. Καὶ τὰ γοργὰ τοὺς πλοῖα
σάν τὰ πουλιὰ στὴ θάλασσα καὶ σάν τὴ σκέψη τρέχουν».

Εἶπε καὶ κίνησε γοργὰ πρώτη μπροστὰ ἡ Παλλὰδα
κι αὐτὸς ξοπίσω στῆς θεᾶς τὰ βήματα ἀκλουθοῦσε.
Κι ὅπως στὴ χώρα ἐρχόντανε, περνώντας μὲς στὸν κόσμον,
κανεὶς ἀπ' τοὺς κοσμάκουστούς Φαιάκους δὲν τὸν εἶδε,
γιατὶ δὲν ἄφηνε ἡ θεὰ ἡ λατρευτὴ Παλλὰδα,
καὶ γιὰ καλὸ τοῦ μὲ θεῖκὸ τὸν σκέπαζε σκοτάδι.
Θάμαζε ἐκεῖνος τὰ γοργὰ καράβια, τὰ λιμάνια,
τὶς ἀγορὲς τῶν ἀρχηγῶν καὶ τὰ ψηλὰ τὰ κάστρα,
—θάμα νὰ βλέπης—διάπλata, φραγμένα μὲ παλούκια.
Σάν ἔφτασαν στοῦ βασιλιᾶ τὸ ξακουστὸ παλάτι,
πρῶτη ἡ κουκουβαγιόθωρη θεὰ Παλλὰδα τοῦ 'πε·

« Νὰ τὸ παλάτι πού ζητᾷς, πατέρα, νὰ σοῦ δείξω,
ὅπου τοὺς θεογέννητους τοὺς πρωταρχόντους θὰ ἔβρης
τραπέζι νὰ ἔχουν, κι ἄφοβα πῆγαινε κι ἔμπα μέσα.
'Ο θαρρεμένος ἄνθρωπος καλύτερα τελειώνει
κάθε δουλειά, κι ἂς ἔρχεται μακριὰ ἀπὸ ξένους τόπους.
Πρόσπεσε στὴ βασίλισσα μὲς στὸ παλάτι πρῶτα.
Τὴ λένε Ἀρήτη, καὶ βαστὰ κι ἡ ἴδια ἀπ' τοὺς προγόνους,
πού τὸν Ἀλκίνο γέννησαν, τὸ βασιλιὰ τοῦ τόπου.
Ἔκαμε πρῶτα ὁ Σαλευτὴς τοῦ κόσμου τὸ Ναυσίθο
μὲ τὴν Περίβοια, ἀσύγκριτη στὴν ὁμορφιὰ γυναῖκα,
στερνὴ τοῦ μεγάλουκαρδου Βρυμέδου θυγατέρα,
πού μιὰ φορὰ βασίλεψε στοὺς ἄφουβους Γιγάντους.
Μὰ μὲ τὸν ἄσεβο λαὸ χαλάστηκε κι ὁ ἴδιος.
Μὲ ἐκείνη ὁ Σείστης πλάγιασε κι ἔκαμε τὸ Ναυσίθο,
πού στοὺς Φαιάκους ἔπειτα βασίλεψε, καὶ γιούς του
ἔκαμε τὸ Ρηξήνορα καὶ τὸν ἀφέντη Ἀλκίνο.
Νιόπαντρο ἀκόμα, δίχως γιό, πῆρε τὸν πρῶτο ὁ Φοῖβος,
κι ἓνα κορίτσι πρόφτασε ν' ἀφήσῃ, τὴν Ἀρήτη,
πού ταίρι του τὴν ἔκαμε ὁ βασιλιάς Ἀλκίνος,
καὶ τὴν τιμοῦσε ὅπως καμιά στὸν κόσμον ἄλλη γυναῖκα,
ἀπ' ὅσες παντρευτήκανε καὶ κυβερνήσαν σπιτί,
ἀκόμα δὲν τιμήθηκε. Ἔτσι ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιά τους,

35

40

45

50

55

60

65

70

καὶ τὰ παιδιὰ τῆς κι ὁ λαὸς κι ὁ βασιλιάς Ἀλκίνοος,
 τῇ σέβονται καὶ σὺν θεᾷ νὰ βλέπουν τῇ δοξάζουν,
 ὅταν στὴν πόλῃ φαίνεται. Γιατὶ εἶναι στολισμένη
 μὲ γνώση, κι ὅσες ἀγαπᾷ, ἀκόμα καὶ στοὺς ἄντρες,
 λύνει ὅλες τοὺς τίς διαφορές. Ἀπὸ καλὸ ἂν σὲ πάρῃ,
 ἔχεις ἐλπίδα στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίσης,
 νὰ ἰδῇς ξανά τοὺς φίλους σου, νὰ πᾶς στ' ἀρχοντικό σου». 75

Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε· ἔπειτα ἡ λαμπερὴ Παλλὰδα
 μὲς στὸν ἀστέρευτο γυαλὸ καὶ τῇ χαριτωμένη
 Σχεριὰ ξεπίσω ἀφήνοντας, στὸν Μαραθῶνα πῆγε, 80
 κι ἔπειτα στὴν πλατύδρομην Ἀθῆνα κι ἐκεῖ μῆλκε
 μὲς στοῦ Ἑρεχθέα τὸ ναὸ τὸ μαρμαροχτισμένο.
 Στ' Ἀλκίνοῦ πῆγε τὸ λαμπρὸ παλάτι κι ὁ Δυσσέας,
 κι ὅπως στεκόντανε πολλὰ λογάριαζε στὸ νοῦ του,
 προτοῦ πατήσῃ τῇ μπασιά τῇ χαλκοκαμωμένη. 85
 Γιατὶ μιὰ λάμπη χύνονταν σὰ φεγγαριοῦ, σὺν ἡλίου,
 ἀπ' ὅλο τ' ἀψηλόσκεπο τ' Ἀλκίνοῦ τὸ παλάτι.
 Χάλκινοι οἱ τοῖχοι πῆγγαιναν ἀπ' τῇ μπασιά ὡς τὸ βάθος,
 κι εἶχαν μιὰ ζώνη ἀπὸ γυαλὶ γαλάζιο γύρω γύρω.
 Χρυσὲς οἱ πόρτες τὸ ψηλὸ παλάτι μέσα κλειοῦσαν, 90
 καὶ σὲ κατώφλι χάλκινο στεκόντανε ἀσημένιοι
 οἱ παραστάτες κι ἀργυρὸ τ' ἀνώφλι ἦταν ἀπάνω,
 καὶ τὸ κρικέλι ὀλόχρυσο. Στὸ ἴνα καὶ στ' ἄλλο μέρος
 εἶχε σκυλιὰ ἀπὸ μάλαμα κι ἀσῆμι καμωμένα,
 ποὺ τὰ ἔχε φτιάσει ὁ Ἥφαιστος μὲ τῇ σοφῇ του τέχνῃ, 95
 νὰ τοῦ φυλοῦν τ' ἀρχοντικό τ' ἀντρειωμένου Ἀλκίνοῦ,
 κι ἀθάνατα κι ἀγέραστα νὰ στέκουν ἐκεῖ πάντα.
 Γύρω στὸν τοῖχο εἶχε θρονιά, στὸ ἴνα καὶ στ' ἄλλο μέρος,
 χτισμένα ἀράδα, ποὺ ἄρχιζαν ἀπ' τῇ μπασιά ὡς τὸ βάθος,
 ὅλα στρωμένα μὲ ψιλὰ καλόφαντα σεντόνια, 100
 τεχνίτρες ποὺ τὰ ξέφαναν, κι ἀπάνω τῶν Φαιάκων
 καθόντανε οἱ πρωτάρχοντες καὶ τρώγανε καὶ πίναν,
 γιατί εἶχαν ὅλα τ' ἀγαθὰ. Καὶ σὲ καλοχτισμένες
 βάσες, ἀγάλματα χρυσὰ παιδιῶν ἦταν στημένα,
 ποὺ μὲς στὰ χέρια τοὺς δαδιά κρατοῦσαν ἀναμμένα, 105
 μ' αὐτὰ στοὺς ὁμοτράπεζους νὰ φέγγουν κάθε νύχτα.

- Πενήντα σκλάβες τὸ ψηλὸ παλάτι εἶχε ὅλες ὅλες,
 κι ἄλλες σὲ μύλους ἄλεθαν σάρι ξανθὸ σὰ μῆλο,
 κι ἄλλες πάλε ἔφαιναν πανιά κι κλώθανε στ' ἀδράχτι,
 καθὼς τὰ φύλλα τῆς ψηλῆς τῆς λεύκας καθισμένες, 110
 καὶ τόσο τὰ ἔφαιναν κρουστά, ποὺ λάδι δὲν περνοῦσε.
 Κι ὡς εἶναι ἀπ' ὅλους πιὸ καλοὶ τεχνίτες οἱ Φαίακοι
 νὰ κυβερνοῦν στὴ θάλασσα τὰ φτερωτὰ καράβια,
 ἔτσι εἶναι κι οἱ γυναῖκες τους στὸν ἀργαλειὸ τεχνίτρες.
 Γιατὶ τοὺς χάρισε ἡ θεὰ Παλλὰδα αὐτὴ τῇ χάρι, 115
 νὰ ξέρουν ὁμορφες δουλειές, περίσσια γνώση νὰ ἔχουν.
 Στ' ἀπόξω μέρος τῆς αὐλῆς, κοντὰ στὶς πόρτες, εἶχε
 μεγάλο κῆπο, τέσσερων στρεμμάτων, κι ἓνας φράχτης
 γύρω τὸν ἔφραζε παντοῦ. Κι ἐκεῖ μεγάλα δέντρα,
 φύτρωναν δροσερά, ἀχλαδιές, ροδιές, μηλιές μὲ μῆλα, 120
 συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές ἀπάνω στὸν ἄθό τους,
 ποὺ δὲν τοὺς ἔλειπε ὁ καρπὸς χειμῶνα καλοκαίρι,
 μήτε ποτὲ τὸν ἔχαναν, μόν' ἅπαντα φυσώντας
 ὁ Ζέφυρος ἄλλον γενῶ κι ἄλλον τὸν ὠριμάζει.
 Μετὰ ἀπ' τ' ἀχλάδια, ἀχλάδια ἀνθοῦν, μετὰ ἀπ' τὰ μῆλα, μῆλα, 125
 σύκο στὸ σύκο γίνεται, σταφύλι στὸ σταφύλι.
 Εἶχε κι ἓνα πολύκαρπο ἀμπέλι φυτεμένο.
 "Ἄλλες του λιάστρες ξήραινε σὲ γῆς στρωμένη ὁ ἥλιος
 κι ἄλλα σταφύλια ποὺ τρυγοῦν κι ἄλλα πατοῦν ξοπίσω.
 Βγάζουν τὴν ἀγουρίδα ἐμπρός, ποὺ τὸν ἀνθὸ τῆς ρίχνει, 130
 κι ἄλλων γυαλίζει ἡ ράγα τους. Καὶ στοὺς στερνοὺς τοὺς ὄργους,
 λογῆς μὲ τέχνη φύτρωναν πρασιές πάντα ἀνθισμένες.
 Δυὸ βρούσες ἔτρεχν, κι ἡ μιὰ πότιζε ὅλο τὸν κῆπο,
 κι ἀπ' τὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς, ἡ ἄλλη ἀπ' τ' ἄλλο μέρος,
 πρὸς τὸ παλάτι πήγαινε, ὅθε ἔπαιρνε κι ὁ κόσμος. 135
 Τέτοια χάρισαν οἱ θεοὶ δῶρα λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίνοῦ.
 Ἐκεῖ στεκόντανε ὁ θεϊκὸς καὶ ὠμάζε ὁ Δυσσέας.
 Κι ὅλα πιά σὰν τὰ χόρτασαν τὰ μάτια του νὰ βλέπουν,
 μπῆκε πιά μέσα μὲ σπουδὴ, περνώντας τὸ κατώφλι.
 Καὶ βρῆκε ἐκεῖ τοὺς ἀρχηγούς κι ἀρχόντους τῶν Φαίακων 140
 στὸν ὑπνόδοτῃ τὸν Ἑρμῇ νὰ στάζουν τὰ ποτήρια,
 ποὺ τοῦ ἔκαναν παράκληση στὸ τέλος πρὶν πλαγιάσουν.

Τότε ἀπ' τῇ σάλα πέρασε, μ' ἓνα πυκνὸ σκοτάδι,
 ποὺ τοῦ περίχυνε ἡ θεὰ Παλλὰδα, σκεπασμένους,
 ὅσο ποὺ στῇ βασίλισσα καὶ στὸν Ἄλκίνο πῆγε.
 Στὰ γόνατά της ἄπλωσε τὰ χέρια τοῦ ὁ Δυσσέας
 καὶ τότε πιά τοῦ σκόρπισε τὸ θεϊκὸ σκοτάδι.

145

«Ὅλοι σταθῆκαν ἄλλοι μπροστά τοῦ σὰν τὸν εἶδαν
 καὶ σάστιζαν νὰ τὸν θεωροῦν κι αὐτὸς τοὺς ξόρκιζε ἔτσι·
 «Ἀρήτη, κόρη τοῦ ἄρχοντα Ρηξήνορα, προσπέφτω
 στὰ πόδια σου ὁ πολὺπαθος καὶ στὸ γλυκὸ σου ταίρι
 καὶ σ' ὅλους τοὺς πρωτάρχοντες. Εἶθε ὅλα τ' ἀγαθὰ τοὺς
 νὰ τοὺς χαρίσουν οἱ θεοί, ν' ἀσπρίσουν, νὰ γεράσουν,
 καὶ στὰ παιδιὰ τοὺς ἔπειτα ν' ἀφήσουν τὰ καλὰ τοὺς
 κι ὅλα τὰ δικαιώματα πόχει ὁ λαὸς τοὺς δώσει.
 Στεῖλε κι ἐμένα γλήγορα στὴν ποθητὴ πατρίδα,
 γιὰτὶ μὲ δέρνουν συμφορὰς ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς μου».

150

155

Εἶπε καὶ κάθισε ἔπειτα κοντὰ στῆς στιᾶς τῇ λάμπῃ,
 στῇ στάχτη ἀπάνω κι ἄλλοι στεκόντανε ὅλοι οἱ ἄλλοι.
 Καὶ μὲ καιρὸ τοὺς μίλησε ὁ μαχητὴς Ἐχένης,
 ποὺ 'ταν ὁ γεροντότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Φαιάκους,
 πρῶτος στοὺς λόγους κι ἤξερε πολλὰ καὶ περασμένα.
 Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικά τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Δὲν εἶναι, Ἄλκίνο, αὐτὸ σωστό, μήτε, νὰ πῆς, ταιριάζει,
 χάμω στῇ στιὰ νὰ κάθεται στῇ στάχτη ἀπάνω ὁ ξένος
 κι ὅλοι μουδιάζουν, λόγο σου ν' ἀκούσουν καρτερώντας.
 Μόν' ἔλα τώρα σήκωσε τὸν ξένο νὰ καθίσῃ
 σ' ἓνα ἀργυρόκαρφο θρονί κι οἱ κράχτες ᾄς κεράσουν
 πάλε κρασί, νὰ στάξουμε στὸ βροντορίχτη Δία,
 ποὺ προστατεύει ἡ χάρη τοὺς ξένους, κι ἡ οἰκονόμα
 ἀπ' ὅ,τι μέσα βρίσκεται φαῖ στὸν ξένο ᾄς δώσῃ».

160

165

170

Τὸ λόγο αὐτὸ σὰν ἄκουσε ὁ λατρευτὸς Ἄλκίνος,
 πῆρε ἀπ' τὸ χέρι τὸ σοφὸ πολύτεχνο Δυσσέα,
 σηκώνοντάς τον ἀπ' τῇ στιᾶ, καὶ σὲ θρονί πανώριο
 τὸν κάθισε, σηκώνοντας τὸ γιό του Λαοδάμα,
 ποὺ δίπλα τοῦ καθόντανε κι ἀγαπημένος τοῦ ἦταν.
 Μιὰ παρακώρη μὲ χρυσοῦ πεντάμορφο λαγῆνι
 νερό τοῦ χύνει νὰ νικτῇ σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη.

175

- κι ἔμπρὸς τοῦ μάκρου τοῦ ἴστωσε καὶ σκαλιστὸ τραπέζι.
 Κι ἡ σεβαστὴ κελεύρισα ψωμιὰ τοῦ κουβαλοῦσε 180
 κι ἄλλα προσφάγια πληθερὰ μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε.
 Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ὁ θεϊκὸς πολυπάθος Δυσσέας.
 Τότε τὸν κράχτη ὁ δυνατὸς Ἀλκίνος πρόσταξε ἔτσι:
 « Ποντόνα, κέρνα μας κρασί καὶ μοίρασέ μας σ' ὅλους
 μετὰ τὴ σειρά, νὰ στάξουμε στὸ βροντορίχτη Δία, 185
 ποὺ πάντα τοὺς καλόδεχτους τοὺς ξένους συνοδεύει ».
- Ἔτσι εἶπε καὶ γλυκὸ κρασί τοὺς κέρασε ὁ Ποντόνας
 καὶ σ' ὅλους μοίρασε σειρὰ γιὰ δέηση στὰ ποτήρια.
 Σὰν ἔσταξαν κι ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 τὸ λόγο πῆρε ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος καὶ τοὺς εἶπε: 190
 « Ἀκοῦστε με, ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
 γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μοῦ ζητᾶ μέσα ἡ καρδιά στὰ στήθια.
 Τώρα ποὺ φάγατε, ὁ καθεὶς στὸ σπίτι του ἄς πλαγιάσῃ
 καὶ τὴν αὐγὴ φωνάζουμε κι ἄλλους δημογερόντους 195
 γιὰ νὰ φιλοξενήσουμε τὸν ξένο στὸ παλάτι,
 καὶ διαλεχτὰ νὰ σφάζουμε στοὺς ἀθανάτους βόδια,
 κι ἔπειτα νὰ φροντίσουμε τοῦ ξένου τὸ ταξίδι,
 πῶς, μετὰ δική μας συνοδεία, δίχως φροντίδα ἢ κόπο,
 νὰ πάῃ γοργὰ χαρούμενος στὴν ποθητὴ του χώρα.
 ὅσο κι ἂν εἶναι ἀπόμακρη, κι οὔτε κακὸ στὸ δρόμο 200
 νὰ μὴν τοῦ τύχῃ ἢ πάθημα στὸν τόπο του πρὶν φτάσῃ.
 Κι ἐκεῖ πιά θά ἔβρῃ στὰ στερνά, ὅσα ἡ βαριά του μοίρα
 τοῦ ἔγραψε, ἀφότου ἢ μάνα του τὸν ἔφερε στὸν κόσμο.
 Ἄν ὅμως εἶναι τ' οὐρανοῦ θεὸς κατεβασμένος,
 τότε ἄλλο πιά σοφίζονται στὸ νοῦ τους οἱ οὐράνιοι. 205
 Γιατὶ συχνὰ ὀλοφάνεροι στὰ περασμένα χρόνια
 φαινόντανε, ὅταν εἴχαμε λυτρωτικὰς θυσίας
 κι ὅπου κι ἐμεῖς καθόντανε καὶ τρώγανε κοντὰ μας.
 Κι ἂν μόνος του πηγαίνοντας τοὺς ἔβρισκε διαβάτης,
 δὲν τοῦ κρυβόντανε οἱ θεοί, γιατί εἴμαστε γενιὰ των, 210
 ὡς οἱ Κυκλωῖποι στὴ φυλὴ τὴν ἄγρια τῶν Γιγάντων ».
- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας:
 « Ἀλκίνο, τέτοια συλλογὴ στὸ νοῦ σου μὴν τὴν βάζεις,
 γιατί δὲ μοιάζω τῶν θεῶν ποὺ χαίρονται τὰ οὐράνια,

- στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφῇ, μόν' τῶν θνητῶν ἀνθρώπων. 215
 Κι ἂν ξέρετε ποιοὶ πέρασαν τίς πῶς μεγάλες πίκρες
 στὸν κόσμον, μόνο ἐγὼ μ' αὐτοὺς νὰ συγκριθῶ ταιριάζει
 καὶ πῶς πολλὰ θὰ τὰ ἴλεγα τὰ βάσανά μου ἀκόμα,
 ὅσα μοῦ τύχανε ἄπειρα κι ἀπὸ θεῶν κατάρα.
 Ἀφῆστε με ὅμως μιὰ μπουκιὰ στὸ στόμα μου νὰ βάλω. 220
 Γιατὶ δὲν ἔχει ἀπ' τὴν κοιλιά τὴν ἔρμη ἄλλο κανένα
 στὸν κόσμον πῶς ξεδιάντροπο, πὺς στανικῶς σὲ βάζει
 νὰ τὴ νοιαστῇς, μ' ὅσους καημούς, μ' ὅσες κι ἂν ἔχῃς λύπες,
 ὅπως κι ἐμένα, πὺς καημοὶ τὰ στήθια μοῦ πληγώνουν
 κι αὐτὴ ζητᾷ ἀκατάπαυτα νὰ τρώγω καὶ νὰ πίνω, 225
 νὰ λησμονῶ τὰ πάθια μου καὶ νὰ γεμίζω ἐκεῖνη.
 Καὶ σεῖς σὰν ξημερώσῃ ἡ αὐγὴ νοιαστῇτε τὸ ταξίδι,
 καὶ στεῖλτε με τὸ δύστυχο στήν ποθητὴ πατρίδα,
 πὺς πέρασα ἄπειρα δεινὰ. Κι ἄς μοῦ κοπῇ ἡ ζωὴ μου,
 ὅταν πιά ἰδῶ τὸ σπίτι μου, τοὺς δούλους μου, τὸ βίός μου ». 230
 Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι παίνεσαν καὶ εἶπαν τὸ ναί, νὰ στεῖλουν
 τὸν ξένο στήν πατρίδα του πὺς φρόνιμα μιλοῦσε.
 Σὰν ἔσταξαν κι ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 στὸ σπίτι του ξεκίνησε νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας,
 κι ἀπόμεινε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας στὸ παλάτι. 235
 Κοντὰ του κάθισε ὁ θεῖκος Ἀλκίνοος κι ἡ Ἀρήτη,
 κι οἱ παρακόρες σήκωναν σὲ λίγο τὸ τραπέζι.
 Τότε ἔτσι πρώτη μίλησε ἡ λευκοχέρα Ἀρήτη,
 γιὰ τὰ ροῦχα γνώρισε χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
 σὰν τὰ εἶδε, πὺς τὰ ξέφανε μονάχῃ μὲ τίς σκλάβες, 240
 καὶ κράζοντάς τον τοῦ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·
 « Ἐγὼ θὰ κάμω τὴν ἀρχὴ νὰ σὲ ρωτήσω, ξένε,
 ποῖός εἶσαι ; Πόθε κόπιασες ; Ποῖός σου ἔδωσε τὰ ροῦχα ;
 Δὲν εἶπες θαλασσόδαρτος στὸν τόπο μας πῶς ἦρθες »;
 Τότε ἔτσι κι ὁ πολὺσοφος τῆς ἀπαντᾷ ὁ Δυσσέας· 245
 « Σὰ δύσκολο, βασίλισσα, νὰ σοῦ τὰ πῶ ὡς τὸ τέλος,
 ὅσα μοῦ δώσανε οἱ θεοὶ νὰ δοκιμάσω πάθια·
 Κι ὅσο κι αὐτὸ πὺς μὲ ρωτᾷς, ἐγὼ νὰ στὸ ξηγήσω.
 Ἀλλάργα εἶναι στὸ πέλαγο κάποιον νησί Ὠρυγία,
 ὅπου μιὰ φοβερὴ θεὰ δολοτεχνίτρα μένει, 250

- τοῦ Ἀτλαντα ἡ κόρη ἡ Καλυψώ μὲ τίς σγουρὲς πλεξοῦδες.
 Μῆτε θεὸς μὴτ' ἄνθρωπος κανέννας δὲν τῇ σμίγει,
 καὶ μόνο ἐμένα μ' ἔφερε στὸ σπίτι της ἡ μοῖρα
 τὸν ἔρμο, ἀφοῦ μὲ φλογερὸ ἀστροπελέκι ὁ Δίας
 μοῦ 'κάψε μισοπέλαγα τὸ γλήγορο καράβι 255
 κι ὅλοι οἱ ἄλλοι διαλεχτοὶ συντρόφοι μου χαθῆκαν,
 καὶ τὴν καρίνα ἐγὼ ἀγκυλιά τοῦ караβιοῦ κρατώντας,
 μέρες ἐννιά παράδερνα. Τὴ δέκατη πιά νύχτα
 μὲ πῆγαν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ στὴν Ὠγυγία,
 ὅπου μιὰ φοβερὴ θεὰ πανώρια κατοικοῦσε,
 ἡ Καλυψώ καὶ πρόθυμα νὰ μὲ φιλοξενήσῃ 260
 μὲ πῆρε αὐτὴ καὶ μ' ἔφερε καὶ σ' ὅλη τὴ ζωὴ μου
 ἀθάνατο κι ἀγέραστο μοῦ 'λεγε νὰ μὲ κάμῃ.
 "Ὅμως ποτὲ δὲν ἐπείθε σὰ στήθια τὴν καρδιά μου.
 "Εμείνα ἀσάλευτος ἐκεῖ μαζί της ἑπτὰ χρόνια 265
 κι ὅλο μὲ δάκρυα μούσκευα πικρὰ ἄλιωτα ροῦχα
 ποῦ μοῦ 'δωσε. Σὰν ἔφτασε ὁ ὄγδοος ὁ χρόνος,
 μ' ἄφησε τότε στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίσω,
 θὲς ἀπὸ θέλημα θεοῦ, θὲς ποῦ ἄλλαξε πιά γνώμη.
 Μ' ἓνα σκαφὶ καλόδετο μ' ἔστειλε ν' ἀρμενίσω 270
 κι ἄφθονο μοῦ 'δωσε ψωμί, γλυκὸ κρασί καὶ ροῦχα
 κι ἓνα ἀγεράκι ἀπόλυσε γλυκόπνευτο καὶ πρύμο.
 Μέρους τραβοῦσα δεκαφτὰ μὲς τοῦ γιалоῦ τὰ πλάτια.
 Στὶς δεκοχτὼ φανήκανε τ' ἀπλόσκιωτα ἀκροβοῦνια
 τοῦ τόπου σας καὶ χάρηκε τοῦ δύστυχου ἡ καρδιά μου. 275
 "Ὅμως ἀκόμα συμφορὲς μὲ καρτεροῦσαν κι ἄλλες,
 ὅσες τῆς γῆς ὁ Σαλευτὴς μοῦ 'στειλε ὁ Ποσειδῶνας,
 ποῦ σήκωσε ὅλους τοὺς καιροὺς καὶ μοῦ 'κλείσε τὸ δρόμο,
 καὶ δυνατὰ συντάραξε τὴ θάλασσα, ποῦ μῆτε 280
 στὴ βάρκα ἀπάνω νὰ σταθῶ δὲ μ' ἄφηνε τὸ κύμα
 μὲ τοὺς πικροὺς μου στεναγμούς. Στὸ τέλος ἡ φουρτοῦνα
 κομματίασε τὴ βάρκα μου. Καὶ κολυμπώντας τότε,
 αὐτὸ τὸ χάος πέρασα, ὥσπου στὴ στεριά σας
 μὲ σίμωσαν τὰ κύματα κι ὁ ἄνεμος φυσώντας.
 Μ' ἂν ἐβγαίνα ὕψω στὴ στεριά, θὰ μ' ἔλιωνε τὸ κύμα, 285
 σὲ βράχους καὶ σ' ἀνάσβολα χτυπώντας με ἀχρογιάλια.

- Τότες ἀποτραβήχτηκα καὶ κολυμποῦσα, ὥσπου
 σ' ἕνα ποτάμι σίμωσα, καὶ βολικὸς ὁ τόπος
 μοῦ φάνηκε καὶ ἀπάνεμος, χωρὶς μεγάλες πέτρες·
 "Ὄξω γιὰ ἀνάσα πλάγιασα καὶ ἐκεῖ ἦρθε ἡ μαύρη νύχτα. 290
 "Ἐπειτα ἀπ' τὸ θεόθρεφτο ποτάμι ἀλάργα πῆγα
 νὰ γύρω στὰ χαμόκλαδα καὶ ἡλόγυρά μου φύλλα
 σώριασα καὶ ἔστειλε ὁ θεὸς ἕναν ἀτέλειωτο ὕπνο.
 Μὲ πονεμένη τὴν καρδιὰ κοιμήθηκα στὰ φύλλα,
 ὅλη τὴ νύχτα ὡς τὴν αὐγὴ καὶ ὡς τ' ἄλλο μεσημέρι. 295
 Βουτοῦσε ὁ ἥλιος, τὸ γλυκὸ σὰ χόρτασα τὸν ὕπνο.
 Τότε ἄκουσα στὴν ἀμμουδιὰ τῆς κόρης σου τίς δοῦλες
 νὰ παίζουν, καὶ ἦταν σὰ θεὰ καὶ ἐκείνη ἀνάμεσό τους.
 Τῆς πρόσπεσα. Μοῦ φέρθηκε καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξι,
 ὡς δὲν ἐλπίζεις τὰ παιδιὰ νὰ κάμουν σὰν τὰ λάχης. 300
 Γιατὶ εἶναι πάντα ἀστόχαστοι ὅλοι οἱ μικροὶ στὰ χρόνια.
 "Αφθονο μοῦ 'δωσε ψωμὶ καὶ ἕνα κρασί μασκάτο,
 καὶ στὸ ποτάμι μ' ἔλουσε καὶ μοῦ 'δωσε τὰ ροῦχα.
 Τὴν πᾶσα ἀλήθεια μίλησα, μ' ὅση καὶ ἂν ἔχω λύπη».
- Πάλε ὁ 'Αλκίνοος τ' ἀπαντᾷ καὶ τοῦ 'πε κράζοντάς τον 305
 «Νά, ξένε, ποῖο τῆς κόρης μου βρίσκω τὸ μόνο λάθος,
 ποῦ μὲ τίς σκλάβες τῆς ἐδῶ στὸ σπίτι δὲ σὲ πῆρε,
 ἐνῶ τὴν πρωταπάντησες καὶ χάρη τῆς ζητοῦσες».
- Καὶ ἀπάντησε ὁ πολύπειρος Δυσσέας καὶ ἔτσι τοῦ 'πε· 310
 «Τ' ἀθῶο κορίτσι, βασιλιά, γι' αὐτὸ μὴν τὸ μαλώσης,
 γιὰτὶ μὲ παρακίνησε τίς σκλάβες ν' ἀκλουθῶσω,
 μὰ μόνος δὲν τὸ δέχτηκα, ἀπὸ ντροπῇ καὶ φόβο,
 μήπως θυμώσης ἂν μὲ ἰδῇς. Γιατὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμον
 ἔτσι εἵμαστε ὅλο ἀράθυμο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων».
- Τότε ἔτσι μὲ δυὸ λόγια τοῦ ἀπάντησε ὁ 'Αλκίνοος· 315
 «Δὲν ἔχω, ξένε, τὴν καρδιὰ σὰν τέτοια μὲς στὰ στήθια,
 ν' ἀρπάχνηται ἀσυλλόγιστα. Μ' ἀρέσει σ' ὅλα ἡ τάξι.
 Εἶθε, πατέρα Δία μου καὶ σὺ 'Αθηνᾶ καὶ 'Απόλλο,
 τέτοιος, καθὼς μοῦ φαίνεσαι καὶ θέλεις ὅ,τι θέλω,
 νὰ παντρευτῇς τὴν κόρη μου καὶ νὰ σὲ πῶ γαμπρό μου, 320
 καὶ ἐδῶ νὰ μέινῃς. Θά 'δυνα καὶ σπίτι καὶ χωράφια,
 ἂν μὲ τὴ γνώμη σου ἔμενες. Μὰ δὲ μπορεῖ κανένας

νά σέ κρατήσῃ, στανικῶς, θεὸς νά μὴν τὸ δώσῃ.

Κι ὡς αὖριο βάζω μὲ τὸ νοῦ — καὶ ξέρε το — νά φύγῃς

κι ἐνῶ ἐσὺ θά 'σαι στὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο βυθισμένος, 325

στὸ κύμα οἱ ναῦτες ἤσυχά θά λάμνουν νά σέ πᾶνε

στὸ σπίτι σου, στὸν τόπο σου, κι ὅπου ζητᾷ ἡ καρδιά σου

κι ἂν εἶναι ἀκόμα πιὸ πολὺ μακρύτερα ἀπ' τὴν Εὐβοία,

ποὺ λένε ὅσοι ταξίδεψαν, πὼς εἶναι μίλια ἀλάργα 330

ἀπ' τὴν πατρίδα, τὸν ξανθὸ Ραδάμανθο ὅταν πῆγαν

τὸν Τιτυό, τῆς Γῆς τὸ γιό, νά ἰδῇ, καὶ σέ μιὰ μέρα

πῆγαν καὶ πάλε γύρισαν χωρὶς νά ξαποστάσουν.

Τότε θά ἰδῇς τὰ πλοῦτᾶ μου κι οἱ ναῦτες πόσο ἀξίζουν

ν' ἀφροκοποῦν τὴ θάλασσα μὲ τῶν κουπιῶν τὴν πλάτῃ ».

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς πολυπαθὸς Δυσσέας 335

κι ἀπ' τὴν καρδιά του εὐχήθηκε κι ἔτσι εἶπε μὲ λαχτάρα·

« Εἶθε, πατέρα Δία μου, ὅσα μοῦ τάζει ὁ Ἀλκίνοος

νά τὰ τελέψῃ. Ἡ δόξα του στὸν κόσμον θά 'ναι αἰώνια,

κι ἐγὼ πιά τέλος στή γλυκεῖα πατρίδα θά γυρίσω ».

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους. 340

Τότε τίς σκλάβες πρόσταξε ἡ λευκοχέρα Ἀρήτη,

στὸ λιαχωτὸ νά βάλουνε κρεβάτι καὶ νά στρώσουν,

ὁμορφα κόκκινα χαλιά, ν' ἀπλώσουν ἀντρομίδες

κι ἀπάνω σκέπασμα σγουρὲς νά βάλουνε φλοκάτες.

Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὴ σάλα αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας. 345

Σὰν τοῦ 'στρωσαν γοργὰ γοργὰ τὸ μαλακὸ κρεβάτι,

κοντά του πῆγαν κι ἔπειτα κι ἔτσι εἶπαν στὸ Δυσσέα·

« Ἔτοιμη, ξένε, ἡ κλίνη σου καὶ σήκω νά πλαγιάσῃς ».

Εἶπαν καὶ κεῖνος μὲ χαρὰ νά κοιμηθῇ ποθοῦσε.

Τότε κοιμήθηκε ὁ θεϊκὸς πολυπαθὸς Δυσσέας, 350

κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ σὲ τορνευτὸ κρεβάτι.

Στὸ βάθος τοῦ ψηλοῦ σπιτιοῦ πλάγιασε κι ὁ Ἀλκίνοος

σὰν τοῦ 'στρωσε ἡ βασίλισσα καὶ στρῶμα καὶ κρεβάτι.

Θ

Σάν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
σηκώθηκε ἀπ' τὴν κλίνη του ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος,
σηκώθηκε κι ὁ πορθητὴς θεόβρεφτος Δυσσέας.
Γιὰ τῶν Φαιάκων κίνησαν τὴν ἀγορὰ - κι ὁ Ἀλκίνος
πήγαινε πρῶτος - ποὺ κοντὰ χτισμένη ἦταν στὰ πλοῖα.

5

Κι ἐκεῖ σάν πῆγαν, κάθισαν σὲ θρόνους σκαλισμένους
κοντὰ κοντά. Κι ἡ Ἀθηνᾶ τὴ χώρα τριγυρνοῦσε,
μὲ κράχτη σ' ὅλα μοιάζοντας τοῦ βαθυγνώστη Ἀλκίνου,
τὸ γυρισμὸ τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα νὰ ἐτοιμάσῃ,
καὶ στὸν καθένα πῆγαινε κοντὰ καὶ τοῦ μιλοῦσε.
« Ἐμπρός, πηγαίνετε, ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
στὴν ἀγορὰ, νὰ μάθετε γι' αὐτὸν τὸν ξένο ποὺ ἦρθε
νιόφερτος στοῦ βαθύγνωμου τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι,
δαρμένος ἀπὸ θάλασσες καὶ ἀθάνατος λὲς μοιάζει ».

10

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλων ἀναψὲ τὸν πόθο καὶ τὸ θάρρος
κι ἀμέσως γέμισαν λαὸ κι ἡ ἀγορὰ κι οἱ ἔδρες,
κι ὅλοι θαμάζανε τὸ γιὸ σάν εἶδαν τοῦ Λαέρτη,
γιατὶ μιὰ χάρη τοῦ ἔχυνε θεοτικὰ ἡ Παλλάδα
στοὺς ὤμους καὶ στὴν κεφαλὴ, νὰ δείχνῃ κἀνοντάς τον
σάν πιὸ ψηλὸς καὶ πιὸ παχύς, καὶ στοὺς Φαιάκους ὅλους
ἔτσι νὰ γίνῃ σεβαστὸς καὶ τιμημένος φίλος
καὶ κάθε ἀγῶνα δύσκολο νὰ βγάλῃ σὲ κεφάλι,
ποὺ θὰ ἔβαζαν οἱ Φαίακες γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσουν.

15

Κι ὅταν τὸ πλῆθος ἔφτασε καὶ συναχτήκανε ὅλοι,
τὸ λόγο πῆρε ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος πρῶτο, κι εἶπε·
« Ἀκοῦτε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρῶτοι τῶν Φαιάκων,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μοῦ ζητᾷ μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια.
Αὐτὸς ὁ ξένος — μήτε ἐγὼ ποιοὺς εἶναι δὲν τὸν ξέρω,
ἂν εἶναι ἀπ' τὴν ἀνατολὴ κι ἂν ἔρχεται ἀπ' τὴ δύση —
μοῦ ῥθε στὸ σπίτι ἀπ' ἄχαρο γυρίζοντας ταξίδι,
καὶ τὴ βοήθεια μας ζητᾷ νὰ φύγῃ δίχως ἄλλο.

20

25

30

Λοιπὸν ἄς στείλουμε κι αὐτὸν ὡς κάνουμε καὶ σ' ἄλλους,
γιατὶ κανεὶς δὲν ἔμεινε στὸ σπίτι μου ὅποιος ἦρθε,

πολὺν καιρὸ νὰ κλαίγεται πῶς θὰ γυρίσῃ πίσω.
 Μὰ ἐλᾶτε, ἐμπρός. Ἄς ρίξουμε στὴ θάλασσα καράβι 35
 βαμμένο, πρωτοτάξιδο, κι ἄς διαλεχτοῦνε ἀπ' ὅλους
 πενήντα δυό, τὰ πιὸ γερά τοῦ τόπου παλικάρια.
 Καὶ τὰ κουπιὰ μὲ τοὺς σκαρμούς σὰ δέστε ὅλα μὲ τάξη,
 βγῆτε κι ἐλᾶτε γλήγορα στὸ σπίτι μου νὰ φᾶτε,
 κι ἐγὼ τραπέζι ἀρχοντικὸ καὶ πλούσιο θὰ σᾶς στρώσω. 40
 Αὐτὰ προστάζω στὰ παιδιά. Κι οἱ ἄλλοι σκηπτροφόροι
 δημογερόντοι, στ' ὄμορφο παλάτι μου κοπιάστε
 τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε, κι ὅχι μὴν πῆ κανεὶς σας.
 Καὶ τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴ Δημόδοκο ἄς καλέσουν,
 γιατί τοῦ χάρισε ὁ θεὸς τοῦ τραγουδιοῦ τὴ χάρη, 45
 νὰ μᾶς λιγώνει ὅταν τοῦ πῆ νὰ τραγουδᾷ ἡ καρδιά του ».

Εἶπε κι ἐμπρός προχώρησε κι οἱ σκηπτροφόροι πίσω.
 Ὁ κρᾶχτης πῆγε τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴ νὰ φέρῃ.
 Κι ἔτσι ὅπως εἶπε, χώρισαν πενήντα δυὸ λεβέντες 50
 καὶ πῆγανε στοῦ ἀστέρειτου πελάγου τ' ἀκρογιαλὴ.
 Σὰν ἤρθανε στὴν ἀμμουδιά καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 ρίξανε στὰ βαθιὰ νερά τὸ μαῦρο τρεχαντήρι
 καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ πανιά σηκώνουν,
 καὶ στὰ κουπιὰ περάσανε πετσένιους τροπωτῆρες,
 ὅλα μὲ τάξη κι ἄνοιξαν τ' ἄσπρα πανιά του ἀπάνω 55
 καὶ στ' ἀνοιχτὰ τ' ἀράξανε, τὸ κύμα ἐκεῖ ποὺ σκάζει.
 Στ' Ἀλκίνοῦ πῆγαν ἔπειτα τ' ἀρχοντικὸ παλάτι.
 Λαὸ γεμίσανε οἱ αὐλὲς κι οἱ κάμαρες κι οἱ σάλες,
 ποὺ συναζόνταν κι ἔφταναν χιλιάδες νιοὶ καὶ γέροι.
 Δώδεκα ἀρνιά τοὺς ἐσφαξεν ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος 60
 κι ὀχτῶ γουρούνια ἀσπρόδοντα καὶ δυὸ θρεμμένα βόδια
 καὶ τὰ ἴγδαρυν καὶ τὰ ἴψησαν κι ἐτοίμασαν νὰ φᾶνε.

Ἦρθε κι ὁ κρᾶχτης τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴ ὀδηγώντας,
 ποὺ ἡ Μούσα τὸν ἀγάπησε καὶ τοῦ ἴδωσε μιὰ χάρη
 καὶ μιὰ συνάμα συμφορά. Τοῦ στέρησε τὸ φῶς του 65
 καὶ τοῦ ἴδωσε γλυκιὰ φωνή. Κι ὁ κρᾶχτης ὁ Ποντόνας,
 σ' ἓνα ἀργυρόκαρφο θρονὶ τὸν ἔκατσε, στὴ μέση
 τῶν καλεσμένων, στὸν ψηλὸ τὸ στύλο ν' ἀκουμπήσῃ,
 καὶ στὸ παλούκι κρέμασε τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,

- πιὸ ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του καὶ τοῦ 'δειξε, ὅταν θέλῃ, 70
 ν' ἀπλώσῃ ἐκεῖ τὸ χέρι του καὶ νὰ τὴν ξεκρεμάσῃ.
 Πανέρι τοῦ 'φερε ἔπειτα καὶ τοῦ 'στρωσε τραπέζι
 καὶ ἓνα ποτήρι μὲ κρασί νὰ πίνη ὅταν θελήσῃ.
 Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἀπλώσαν φαγιά στρωμένα ἐμπρός τους.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν, 75
 φτέρωνε ἡ Μοῦσα τὸ θεῖκὸ τραγουδιστὴ ν' ἀρχίσῃ
 νὰ τραγουδήσῃ ξακουστὸ πολεμικὸ τραγούδι,
 πόφτανε τότε ἡ φήμῃ του ὡς τὰ πλατιά τὰ οὐράνια,
 πῶς ὁ Δυσσέας μιὰ φορὰ μὲ τὸ γοργὸ 'Αχιλλῆα
 μὲ λόγια πιάστηκαν χοντρά σὲ ἀρχοντικὸ τραπέζι 80
 καὶ μέσα του κρυφὴ χαρὰ τὸ πῆρε ὁ 'Αγαμέμνων,
 ποὺ μάλωναν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν 'Αχαιῶν οἱ πρῶτοι.
 Γιατὶ ἔτσι ὁ Φοῖβος μιὰ φορὰ τοῦ τὰ 'πε πῶς θὰ γίνουν,
 στὴ βλοσυρὴ τὴν Πυθῶ, τὸ πέτρινο κατώφλι
 σὰν πέρασε, ποὺ πῆγε ἐκεῖ χρησμὸ νὰ τοῦ ζητήσῃ. 85
 Κι ἀλήθεια, τότες ἀρχισαν οἱ συμφορὲς νὰ πέφτουν
 στοὺς Τρῶες καὶ στοὺς 'Αχαιοὺς, μὲ τὴ βουλὴ τοῦ Δία.
 'Ο ξακουστὸς τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
 Τότε ὁ Δυσσέας ἔπιασε μὲ τὸ βαρὺ του χέρι
 καὶ ἔριξε στὸ κεφάλι του τὴν κοκκινοβαμμένη 90
 μεγάλη κάπα καὶ ἔκρυψε τ' ὠραῖο πρόσωπό του,
 γιατί ντρεπόντανε νὰ ἰδοῦν πῶς ἔκλαιγε οἱ Φαίακες.
 Σὰν ἔπαυε ὁ τραγουδιστής, τὰ δάκρυα αὐτὸς σφογγοῦσε
 καὶ ἔβγαλε ἀπ' τὸ κεφάλι του τὴν κόκκινή του κάπα.
 Κι ὅταν ξανάρχιζε ἔπειτα καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Φαίακων 95
 νὰ τραγουδήσῃ τοῦ 'λεγαν — γιατί χαιρόντανε ὅλοι
 ν' ἀκοῦνε τὰ τραγούδια του — πάλε ὁ Δυσσέας τότε
 σκέπαζε τὸ κεφάλι του, τὰ κλάματα ἀρχινοῦσε.
 Κι οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν πῶς τοῦ 'τρεχαν τὰ μάτια.
 Μόνο ὁ 'Αλκίνος, ποὺ κοντὰ καθότανε, τὸν εἶδε 100
 καὶ ἄκουσε ποὺ ἀναστέναζε βαριά ἀπ' τὰ σωθικά του
 καὶ ἔτσι εἶπε εὐτὺς στοὺς Φαίακες τοὺς θαλασσοθρεμμένους·
 «'Ακοῦστε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Φαίακων.
 Τώρα ποὺ πιά χαρήκαμε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι
 καὶ τὴν κιθάρα, ἀχώριστη συντρόφισσα στὸ γλέντι, 105

ἄς βγοῦμε τοὺς ἀγῶνες μας νὰ δοκιμάσουμε ὅλους,
νὰ πῇ κι ὁ ξένος, μιὰ φορὰ στὸν τόπο του ὅταν φτάσῃ,
στοὺς ποθητοὺς του, πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνοῦμε
στὸ πάλεμα, στὸ πήδημα, στὸ τρέξιμο, στοὺς γρόθους ».

Εἶπε καὶ πρῶτος κίνησε κι ἀκλούθησαν οἱ ἄλλοι.

110

Κρέμασε ὁ κρᾶχτης στὸ καρφὶ τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,
καὶ τὸ θεϊκὸ Δημόδοκο κρατώντας ἀπ' τὸ χέρι
τὸν ἔβγαλε ὅξω ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι, καὶ στὸν ἴδιον
τὸ δρόμο τὸν ὁδήγησε ποὺ πήγαιναν κι οἱ ἄλλοι
ἄρχοντες Φαίακες νὰ ἰδοῦν τοὺς θαυμαστοὺς ἀγῶνες.

115

Κινοῦν νὰ πᾶν στὴν ἀγορὰ κι ἄπειρο ἀκλούθαε πλῆθος.
Κι ἐκεῖ πολλὰ ἀρχοντόπουλα σηκώθηκαν νὰ πᾶνε
ὁ Ἐλατρέας, ὁ Ναυτιάς, ὁ Ὠκύαλος, ὁ Ἀκρόνας,
ὁ Ἐρετμέας, ὁ Πρυμνιάς, ὁ Ἀγχίαλος, ὁ Θόας,
ὁ Ἀναβησίνος, ὁ Ποντιάς, ὁ Πλωριάς καὶ τοῦ Πολύνα

120

ὁ ἄξιος γιὸς Ἀμφίαλος κι ὁ ἴσος μὲ τὸν Ἄρη
τὸ θνητοφάγο Εὐρύαλος, κι ὁ Ναυβουλίδης ποὺ ἦταν
ὁ πιὸ λεβέντης στὸ κορμὶ κι ὁ πιὸ ὁμορφος στὴν ὄψη
μέσα στοὺς ἄλλους Ἀχαιοὺς στερνὰ ἀπ' τὸ Λαοδάμα.
Σηκώθηκαν κι οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ στοχασμένου Ἀλκίνου,

125

ὁ Λαοδάμας κι ὁ θεϊκὸς Κλειτόνας μὲ τὸν Ἄλιο.
Οἱ τρεῖς αὐτοὶ πρωτάρχισαν νὰ παραβγοῦν στὸ δρόμο.
"Ὅλοι ἀπ' τὴ μάνα χύμηξαν καὶ φτερωτοὶ πετοῦσαν
στὸν κάμπο, κι ἔναν κOURνιαχτὸ τὰ πόδια τους σηκώνων.
Κι ἦταν ἀπ' ὅλους ἄφταστος στὸ τρέξιμο ὁ Κλειτόνας.
Κι ὅσο χωράφι ὀργώνουνε μιὰ μέρα δυὸ μουλάρια,
τόσο τοὺς ἄλλους πέρασε κι ἀπ' ὅλους ἦρθε πρῶτος.

130

Ἄλλοι πιαστήκανε ἔπειτα στὴ δύσκολη παλαίστρα.
Σ' αὐτὴ πάλε ὁ Εὐρύαλος τοὺς πιὸ καλοὺς νικοῦσε.
Στὸ πήδημα ὁ Ἀμφίαλος περνοῦσε ὅλους τοὺς ἄλλους.
Στὸ δίσκο πάλε ἀνώτερο δὲν εἶχε ὁ Ἐλατρέας,
κι ὁ Λαοδάμας στίς γροθιές, τ' ἄξιο παιδί τοῦ Ἀλκίνου.

135

Κι ἀφοῦ χαρήκανε ἔπειτα μὲ τοὺς ἀγῶνες ὅλοι,
ἔτσι τοὺς εἶπε ὁ ἄξιος γιὸς τ' Ἀλκίνου ὁ Λαοδάμας:

« Ἐλᾶτε νὰ ρωτήσουμε, παιδιὰ, τὸν ξένο τώρα,
κανένα ἀγῶνα ἂν ἔμαθε. Κακόπλαστος δὲν εἶναι

140

καὶ στὰ μηριὰ καὶ στὰ κνινὰ καὶ στὰ γερά του χέρια
καὶ στὶς θρεμμένες πλάτες του καὶ στὰ δεσμάτά του,
μήτε τοῦ λείπει ἡ νιότη αὐτοῦ, μόν' εἶναι τσακισμένος
ἀπ' τὰ πολλὰ τὰ βάσανα. Γιατὶ δὲ βρίσκεται ἄλλο 145
χειρότερο ἀπ' τὴ θάλασσα κακὸ σ' αὐτὸ τὸν κόσμον
νὰ καταλῇ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἄς εἶναι ἀντρεπωμένος ».

Τότε ἔτσι καὶ ὁ Εὐρύαλος τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε·
« Ναί, Λαοδάμα, μίλησες καθὼς τὸ θέλει ἡ τάξη.
Προσκάλεσέ τον τώρα ἐσὺ καὶ ξήγα του τί θέλεις ». 150

Σὺν ἄκουσε ὁ λεβέντης γιὸς τ' Ἀλκίνοῦ αὐτὰ τὰ λόγια
στὴ μέση πάει καὶ στάθηκε καὶ ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
« Ξένη πατέρα, ἔλα καὶ σύ, κανένα ἀγῶνα ἂν ξέρης,
νὰ δοκιμάσης. Φαίνεσαι νὰ ξέρης ἀπ' ἀγῶνες.
Γιατὶ δὲν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀνώτερη ἄλλη δόξα, 155
παρὰ ἂν τὸ δείξῃ, ἐνόσω ζῇ, στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια.
"Ἐλα λοιπὸν δοκίμασε καὶ διῶξε ἀπ' τὴν καρδίᾳ σου
τὶς ἔννοιες. Τὸ ταξίδι σου ν' ἀργήσῃ μὴ φοβᾶσαι.
Νά, τὸ καράβι τό 'ριξαν καὶ εἶναι ἔτοιμοι καὶ οἱ ναῦτες ».

Τότε ἔτσι καὶ ὁ πολὺπειρος τ' ἀπάντησε Δυσσέας· 160
« Για νὰ γελάσης μὲ καλεῖς σέ τέτοια, Λαοδάμα;
'Εγὼ ὅλο συλλογίζομαι τὰ πάθια μου, ὄχι ἀγῶνες,
ποὺ ὡς τώρα πέρασα πολλὰ, πολλὰ ἔχω τραβηγμένα.
Καὶ τώρα ἐδῶ ποὺ κάθομαι ποθῶ τὸ γυρισμὸ μου,
θερμά, λαὸ καὶ βασιλιά, γι' αὐτὸ παρακαλώντας ». 165

Τότε ὁ Εὐρύαλος πικρὰ τοῦ μίλησε καὶ ἔτσι εἶπε·
« Δὲ μοιάζεις, ξένη, μὲ ἄνθρωπον τεχνίτη στοὺς ἀγῶνες,
ἀλήθεια, ἀπ' ὅσους ἄπειρους γνωρίζει ὁ κόσμος ὅλος,
παρὰ μοῦ φαίνεσαι ἀρχηγὸς θαλασσινῶν ἐμπόρων,
ποὺ τρέχει μὲ πολὺκούπο καράβι καὶ εἶναι ὁ νοῦς του 170
μονάχα στὶςπραμάτειες του καὶ στὰ συμφέροντά του,
πῶς θὰ κερδίξῃ ἀρπάζοντας. Γιὰ ἀγωνιστὴς δὲ μοιάζεις ».

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε καὶ ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε·
« Σύντροφε, δὲ μιᾶς σωστά καὶ μ' ἄντρα αὐθάδη μοιάζεις.
"Ἐτσι ὅλα τὰ χαρίσματα δὲ δίνουν στοὺς ἀνθρώπους 175
σωρὸ οἱ θεοί, τὴν ὁμορφίᾳ, τὴ γνώση καὶ τὸ λόγο.
'Ο ἕνας εἶναι στὴ μορφὴ πιὸ ἄσκημος ἀπ' ἄλλους,

- μὰ τοῦ στολίζουσι οἱ θεοὶ τὰ λόγια του μὲ χάρη,
 ποὺ χαίρονται ὅσοι τὸν ἀκοῦν κι ἐκεῖνος ρητορεύει
 ἀσκόνταρτα μὲ συστολή κι ἀπ' ὅλους ξεχωρίζει, 180
 καὶ σὰ θεοὶ, ὅταν περπατᾷ στὴν πόλιν, τὸν κοιτάζουσι.
 Ἄλλος πάλι εἶναι μὲ θεὸ στο πρόσωπο παρόμοιος,
 ὅμως αὐτοῦ τὰ λόγια του δὲν τὰ στολίζει ἡ χάρη.
 Καθὼς καὶ σύ, τὸ πρόσωπο χαριτωμένο τὸ ἔχεις,
 ποὺ κι ὁ θεὸς ἀνώτερο νὰ πλάσῃ δὲν μποροῦσε, 185
 ὅμως σταλιά δὲν ἔχεις νοῦ. Μὲ τ' ἄπρεπά σου λόγια
 μοῦ τάραξες τὰ σπλάγχνα μου στὰ τρυφερά μου στήθια.
 Ὅχι, δὲν εἶμαι ὅπως τὸ λὲς ἀνάξιος στοὺς ἀγῶνες,
 παρὰ θαρρῶ πὼς στάθηναι σ' αὐτοὺς κι ἐγὼ ἀπ' τοὺς πρώτους,
 ὅσο στὰ νιάτα θάρρευνα καὶ στὴν παλικαριά μου. 190
 Μὰ τώρα πίκρες καὶ καημοὶ μὲ δέρνουν νύχτα μέρα,
 γιὰτὶ ἐπαθα στὰ πέλαγα πολλὰ καὶ στοὺς πολέμους.
 Μὰ κι ἔτσι μ' ὅσα πέρασα, θὰ μπῶ μὲς στοὺς ἀγῶνες,
 γιὰτὶ τὸ αἶμα μοῦ ἀναψες μὲ τὸν πικρὸ σου λόγο».
- Εἶπε κι εὐτὺς πετάχτηκε, τὴν κάπα του φορώντας, 195
 κι ἐπιασε δίσκο πιὸ τρανὸ καὶ πιὸ βαρὺ στὸ χέρι
 καὶ μεγαλύτερο ἀπ' αὐτὸν ποὺ ρίχνανε οἱ Φαίακες
 καὶ στρέφοντας τὸν ἔριξε μὲ τὸ γερὸ του χέρι.
 Βρόντηξε ὁ βράχος κι ἔσκυψαν οἱ ξακουστοὶ Φαίακες
 κάτω στὴ γῆς, ἀπ' τὴν ὁρμὴ τοῦ δίσκου, κι ὅλα τ' ἄλλα 200
 σημάδια τὰ ξεπέρασε, ὡς πέταξε μὲ φόρα.
 Ἔτρεξε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κι ἔβαλε τὸ σημάδι,
 μοιρασμένη μὲ ἄντρα στὴ μορφὴ κι ἔτσι χαρῶμενη εἶπε·
 «Κι ἓνας τυφλὸς, ξένε, θὰ βρῇ ψάχνοντας τὸ σημάδι,
 γιὰτὶ εἶναι ἀπ' ὅλα πιὸ μακριά, μῆτε ἔσμιξε μὲ τ' ἄλλα. 205
 Τώρα γιὰ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν καμάρωνε ἐσύ, ξένε·
 δὲ θὰ τὸ φτάσῃ ἄλλος κανεὶς μῆτε θὰ τὸ περάσῃ».
- Εἶπε, καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς πολυπαθὸς Δυσσέας
 πόβλεπε φίλο τῆς καρδιάς μὲς στοὺς ἀγῶνες νά'χῃ,
 καὶ τότε πιὸ περήφανα μιλοῦσε στοὺς Φαίακους· 210
 «Φτάστε ἐδῶ τώρα αὐτό, παιδιά, κι ὕστερα ἀμέσως πάλι
 θὰ ξαναρίζω, εἴτε ὡς αὐτοῦ εἴτε θαρρῶ πιὸ πέρα.
 Κι ἀπ' ὅλους ὅποιου τοῦ βασιτᾶ μέσα ἡ καρδιά στὰ στήθια,

- ἄς ἔρθῃ ἐδῶ νὰ παραβγῇ, σὰ μὲ πεισμώσατε ἔτσι,
 στὸ πάλεμν καὶ στίς γροθιές, στὸ δρόμο, σ' ὅ,τι θέλει, 215
 ὅποιος κι ἂν εἶναι Φαίακας, ἐξὸν τὸ Λαοδάμα.
 Γιατὶ εἶναι κεῖνος φίλος μου. Ποιὸς πολεμάει μὲ φίλο ;
 Ἄμυαλος εἶναι κι ἄνθρωπος στὸν κόσμον τιποτένιος
 ὅποιος σὲ ἀγώνα προσκαλεῖ στὴν ξενιτιά τὸ φίλο,
 ποὺ φάει ψωμὶ στὸ σπίτι του. Κακὸ δικό του κάνει. 220
 Μὰ ἄλλον κανένα δὲν ψηφῶ, δὲ σκιάζομαι ὅποιος εἶναι,
 κι ἄς βγοῦν ἐδῶ ν' ἀγωνιστοῦν μαζί μου νὰ τοὺς μάθω.
 Γιατὶ δὲν εἶμαι ἀκάτεχος ἐγὼ σὲ κάθε ἀγώνα,
 μόν' ξέρω τὸ καλόξυστο δοξάρι νὰ τὸ πιάσω
 καὶ πρῶτος ρίχνοντας χτυπῶ μὲς στῶν ὀχτρῶν τὸ πλῆθος 225
 ὅποιον θελήσω, κι ἂν πολλοὶ κοντά μου στέκουν ἄλλοι
 συντρόφοι μου καὶ στὸ σωρὸ βαροῦν μὲ τὸ δοξάρι.
 Ἄπ' ὅλους μ' ἔπαιρνε σ' αὐτὸ μονάχα ὁ Φίλοκτῆτης,
 μὲ τὸ δοξάρι οἱ Ἀχαιοὶ σὰ ρίχναμε στὴν Τροία.
 Ὅμως παινιέμαι ἄλλος κανεὶς, πῶς δὲ μοῦ βγάζει πλώρη, 230
 ἀπ' ὅσους ἄντρες βρίσκονται στὸν κόσμον σιτοφάγοι.
 Μὲ τοὺς παλιούς δὲ θὰ ἴθelia νὰ πολεμήσω μόνο,
 τὸν Ἡρακλῆ ἢ τὸν Εὐρυτο τῆς Οἰχαλίας ἀφέντη,
 ποὺ στὸ δοξάρι τὰ ἴβαζαν καὶ μὲ τοὺς ἀθανάτους.
 Γι' αὐτὸ ὁ μεγάλος Εὐρυτος πῆγε ἄκαιρα στὸν τάφο, 235
 προτοῦ χαρῇ γεράματα στ' ἀρχοντικό του σπίτι,
 γιατί βαριά θυμώνοντας τὸν σκότωσε ὁ Ἀπόλλων,
 ποὺ στὸ δοξάρι τοῦ ἴλεγε νὰ μετρηθῇ μαζί του.
 Καὶ τὸ κοντάρι ὅσο πετῶ, ἄλλου δὲν πάει ἡ σάϊτα.
 Μόνο φοβοῦμαι οἱ Φαίακες στὸ δρόμο μὴ μὲ πάρουν, 240
 γιατί σκληρὰ μὲ δάμασαν στὰ πέλαγα οἱ φουρτουνες
 κι ἔλειπε ἡ καλοπέραση συχνὰ μὲς στὸ καράβι,
 γι' αὐτὸ καὶ μοῦ παράλυσαν τὰ μέλη στὸ κορμί μου ».
- Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν
 κι ἀπ' ὅλους μόνο ὁ βασιλιάς τ' ἀπάντησε ὁ Ἀλκίνοος 245
 « Τὰ λόγια, ξένε, αὐτὰ ποὺ λὲς δυσάρεστα δὲν εἶναι,
 μόν' θέλεις τὴν ἀξία σου νὰ δείξης, θυμωμένος
 γιατί σὲ πρόσβαλε ἔτσι αὐτὸς νὰ βγῇς μὲς στὸν ἀγώνα,
 ποὺ τὴν τιμὴ σου ἄλλος κανεὶς δὲ θὰ προσβάλλῃ ἔτσι ἄντρας

- ποτέ του, ἂν ξέρῃ τὸ σωστὸ νὰ κατεβάσῃ ὁ νοῦς του. 250
 Μὰ ἄκου ἓνα λόγῳ νὰ σοῦ πῶ, νὰ ἔγῃς νὰ λὲς καὶ σ' ἄλλους
 ὀπλᾶρχηγούς, στὸ σπίτι σου σὺν τρῶς μὲ τὰ παιδιὰ σου
 καὶ τῇ γυναίκα σου κι ἐκεῖ θυμᾶσαι τὴν ἄξια,
 ποὺ στίς δουλειὲς μᾶς χάρισε πάππου πρὸς πάππου ὁ Δίας.
 Ναὶ μέν, δὲν εἴμαστε ἄφταστοι στὸ πάλεμα ἢ στοὺς γρόθους, 255
 μὰ δὲ μᾶς φτάνει ἄλλος κανεὶς στὸ δρόμο ἢ στὰ καράβια.
 Καὶ μᾶς ἀρέσουν οἱ χοροί, τὰ γλέντια, τὸ τραγούδι
 κι οἱ φορεσιὲς καὶ τὰ θερμὰ λουτρά καὶ τὸ κρεβάτι.
 Μὰ ἐλάτε νὰ χορέψετε οἱ πρῶτοι χορευτᾶδες,
 νὰ πῇ κι ὁ ξένος, σπίτι του σὺν πάῃ, στοὺς ποθητοὺς του. 260
 πόσο τοὺς ἄλλους τοὺς θνητοὺς στὸν κόσμῳ ξεπερνοῦμε,
 στὰ ναυτικά, καὶ στὸ χορὸ, στὸ δρόμο, στὸ τραγούδι.
 Κι ἓνας ἄς φέρῃ τῇ γλυκιᾷ κιθάρα νὰ τῇ δώσῃ
 γλήγορα στὸ Δημόδοκο. Κάπου στὸ σπίτι θά 'ναι ».
 "Ἔτσι εἶπε ὁ θεοπρόσωπος Ἀλκίνοος, κι ἓνας κράχτης 265
 ἔφερε ἀπ' τὸ βασιλικὸ παλάτι τὴν κιθάρα.
 Κι ὅλοι ὅλοι ἐννιά σηκώθηκαν ἀπάνω ἀγωνοδίκες,
 ποὺ τοῦ λαοῦ ἦταν διαλεχτοὶ καὶ πρόσεχαν τὴν τάξη.
 "Ἴσιωσαν τόπο τοῦ χοροῦ κι ἀνοίξανε τὸ μέρος.
 Κι ὁ κράχτης τῇ γλυκόλαλῃ ἔφερε τὴν κιθάρα 270
 γιὰ τὸ Δημόδοκο, κι αὐτὸς στῇ μέσῃ πῆγε τότε
 κι ὀλόγυρά του στάθηκαν πρωτόχνουδοι λεβέντες,
 ὅλοι τεχνίτες στὸ χορὸ κι ἄρχισαν νὰ χορεύουν,
 χτυπώντας μὲ τὰ πόδια τους τὴ γῆς, ποὺ λὲς πετοῦσαν
 φωτιές, καὶ θάμαζε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας νὰ τοὺς βλέπῃ. 275
 Κι ἄρχισε ἐκεῖνος παίζοντας γλυκὰ νὰ τραγουδήσῃ
 ὁ Ἄρης πῶς ἀγάπησε τὴν ὁμορφὴ Ἄφροδίτῃ
 καὶ πῶς κρυφὰ πρωτόσμιξαν στὸν πύργο τοῦ Ἥφαιστου
 κι ἀφοῦ πολλὰ τῆς χάρισε, τοῦ ἀτίμασε τὸ στρῶμα.
 Κι ἔτρεξε ὁ Ἥλιος ἄξαφνα σ' αὐτὸν μαντατοφόρος 280
 ὅταν τοὺς εἶδε ἀγκαλιαστοὺς νὰ σμίξουν ἀπ' ἀγάπῃ.
 Κι ὁ Ἥφαιστος σὺν ἄκουσε τὸ θλιβερὸ μαντάτο
 στὸ γυφταριὸ του κίνησε μὲ τὸ κακὸ στὸ νοῦ του.
 Καὶ βάζοντας στὸ κούρσουρο τ' ἀμόνι τὸ μεγάλο,
 ἄσπαστα δίχτυα κι ἄλυτα γι' αὐτοὺς σφυροκοποῦσε 285

γιὰ νὰ πιαστοῦν κι ἀσάλευτοι νὰ μείνουν ἐνωμένοι.
 Κι ἀπ' τὸ θυμὸ τοῦ ἀφρίζοντας σὰν ἔφτιασε τὰ δίχτυα,
 σπῖτι τοῦ πῆγε πού 'χε ἐκεῖ τὸ νυφικὸ τοῦ στρώμα,
 κι ἄπλωσε γύρω τὰ δεσμὰ στοῦ κρεβατιοῦ τὰ πόδια
 κι ἀπάνω κρέμουνταν πυκνὰ κατάκορφα ἀπ' τὴ στέγη, 290
 λεπτὰ σὰν ἀραχνόπλεχτα πού καὶ τῶν ἀθανάτων
 τὸ μάτι δὲ θὰ τὰ 'βλεπε. Γιατὶ ἦταν καμωμένα
 μὲ πονηριὰ ἀξεπέραστη. Καὶ στὸ κρεβάτι κύκλο
 σὰν ἄπλωσε τὸ δολερὰ πλεμάτια, γιὰ τὴ Λῆμνο
 καμώθηκε πὼς ἔφυγε τὴν ὁμορφοχτισμένη, 295
 πού ξέχωρα τὴ χώρα αὐτὴ τὴν ἀγαποῦσε ἀπ' ὅλες.
 Μὰ σὰν τυφλὸς δὲ φύλαγε κι ὁ χρυσαστράφτης Ἄρης
 ὡς εἶδε τὸν καλότεχνο θεὸ πού ἀναχωροῦσε
 καὶ γιὰ τὸν πύργο κίνησε τοῦ δοξασμένου Ἡφαίστου,
 ποθώντας τῆς καλὸζωστης Κυθέρειας τὴν ἀγάπη. 300
 Μόλις ἀπ' τὸν ἀνίκητο πατέρα τῆς τὸ Δία
 γύρισε καὶ καθόντανε κι ὁ Ἄρης μπῆκε μέσα
 κι εὐτὺς γλυκὰ τὴ χάιδεψε καὶ τρυφερὰ τῆς εἶπε·
 « Πᾶμε στὸ στρώμα, ἀγάπη μου, τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε.
 'Ο Ἡφαιστος δὲν εἶναι ἐδῶ, μόν' γιὰ τὴ Λῆμνο πῆγε 305
 ἐκεῖ τοὺς ἀγριόφωνους τοὺς Σίντιες ν' ἀνταμώσῃ ».
 Εἶπε κι ἐκείνη μὲ χαρὰ νὰ κοιμηθοῦν ποθοῦσε
 καὶ στὸ κρεβάτι ἀνέβηκαν γλυκὸ νὰ πάρουν ὕπνο.
 Μὰ γύρω τοὺς ἀπλώθηκαν τὰ τεχνικὰ πλεμάτια
 τοῦ βαθυστόχαστου θεοῦ, καὶ μήτε νὰ σαλέψουν 310
 μποροῦσαν πιά τὰ μέλη τοὺς μηδὲ νὰ τὰ σηκώσουν,
 κι εἶδαν πιά τότε ἀδύνατο, πὼς ἦταν νὰ γλιτώσουν.
 Στὴν ὥρα πλάκωσε ἄξαφνα κι ὁ ξακουστός τεχνίτης,
 πίσω ξανὰ γυρίζοντας, προτοῦ νὰ πάῃ στὴ Λῆμνο,
 γιὰ τὸν τοὺς φύλαγε σκοπὸς κι ὅλα τοῦ τὰ 'πε ὁ Ἥλιος 315
 καὶ πήγαινε στὸν πύργο τοῦ μὲ σπλάχνα ματωμένα.
 Στάθηκε ἐμπρὸς στὶς ξώπορτες κι ἄφριζε ἀπ' τὸ θυμὸ τοῦ
 καὶ μὲ μεγάλες ἔσκουζε φωνὲς στοὺς ἀθανάτους·
 « Δία πατέρα κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
 ἔλα νὰ ἰδῇτε ἀβάσταχτες δουλειὲς πού νὰ τίς κλαῖτε, 320
 πὼς πάντα ἐμένα τὸ χωλό, τοῦ Δία ἢ θυγατέρα

- ἡ Ἀφροδίτη μὲ γελᾷ κι ἀγάπησε τὸν Ἄρη
 αὐτόνε τὸν ἀφανιστή, γιατί γερός στὰ πόδια
 κι ἄμορφος εἶναι, ὅμως ἐγὼ γεννήθηκα σακιάτης.
 Μόν' δὲ μοῦ φταίει ἄλλος κανείς, μόν' οἱ γονιοί μου φταίνε, 325
 ποὺ νάθε νά μὴ μ' ἔκαναν. Μὰ ἰδεῖτε πῶς κοιμοῦνται,
 ἀπάνω στὸ κρεβάτι μου ἀγκαλιασμένοι οἱ δυό τους.
 Κι ἐγὼ λυσσάζω βλέποντας, ὅμως θαρρῶ πῶς ἔτσι,
 κι ἄς ἀγαπιοῦνται ἀπὸ καρδιάς ξανὰ δὲ θὰ πλαγιαῖσουν.
 Εὐτύς ὁ πόθος καὶ τῶν δυὸ θὰ σβήσῃ νὰ κοιμοῦνται. 330
 Μὰ τὰ δεσμὰ κι ἡ τέχνη μου θὰ τοὺς κρατήσῃ τώρα,
 ὥσottου κι ὁ πατέρας της τὰ δῶρα μοῦ γυρίσῃ
 ὅσα γιὰ τὴν ξετσιπίωτη τὴν κόρη του μοῦ πῆρε.
 Γιατί εἶναι ἡ κόρη του ἄμορφη, μὰ δὲν κραταίει στὰ πάθη ».
- Εἶπε καὶ στὸ χαλκόςτρωτο παλάτι συναζόνταν 335
 ὅλοι οἱ θεοὶ κι ὁ σαλευτὴς τοῦ κόσμου ὁ Ποσειδῶνας,
 ἦρθε κι ὁ σαλευτὴς Ἑρμῆς κι ὁ προφυλάχτης Φοῖβος.
 Μόνο οἱ θεές ἀπόμειναν ἀπὸ ντροπὴ στὸ σπίτι.
 Κι οἱ ἀγαθόδωροι θεοὶ στὴν ξώπορτα σταθῆκαν
 κι ὅλοι στὰ γέλια σκάσανε θαυρώντας τοῦ Ἡφαίστου 340
 τοῦ πολυστόχαστου θεοῦ τίς τέχνες τίς πανοῦργες.
 Κι ἔτσι ὁ καθένας ἔλεγε στὸ διπλανὸ γυρνώντας :
 « Ὅσotόσο οἱ ἄσκημες δουλειές κακὸ τὸ τέλος ἔχουν
 τὸν φτάνει ὁ ἀργὸς τὸ γλήγορο καθὼς καὶ τώρα, νὰ τα,
 ὁ κουτσοπόδης Ἡφαίστος σοῦ τσάκωσε τὸν Ἄρη, 345
 μὲ τέχνη κι ὁ πιὸ γλήγορος ἀπ' τοὺς θεοὺς ἄς ἦταν,
 ποὺ κατοικοῦν στὸν Ὀλυμπὸ καὶ θὰ τὸν προτιμήσῃ ».
 Τέτοια οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μιλοῦσαν μεταξὺ τους.
 Καὶ ἔτσι εἶπε στὸν Ἑρμῆ τοῦ Δία ὁ γιὸς ὁ Ἀπόλλων·
 « Τοῦ Δία στρατολάτῃ γιέ, ἀγαθοδότῃ Ἑρμῆ μου, 350
 θὰ θελεις τάχα στὰ σφιχτὰ δεσμὰ πιασμένος νὰ ἴσαι
 ἂν στὸ κρεβάτι πλάγιαζες μὲ τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτῃ; »
 Κι ἀπάντησε ὁ γοργόπτερος μαντατοφόρος κι εἶπε·
 « Ἀχ, εἶθε αὐτὸ νὰ γίνονταν, Ἀπόλλο προφυλάχτη.
 Κι ἄλuta τόσα τρεῖς φορὲς πλεμάτια ἄς μὲ κυκλώσουν 355
 κι ὅλοι ἄς κοιτάζατε οἱ θεοὶ μὲ τίς θεές, ἐγὼ ὅμως
 στὴν ἀγκαλιά μου τὴ χρυσὴ τὴν Ἀφροδίτῃ νὰ ἔχω ».

- "Έτσι εἶπε κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξεκαρδιστῆκαν.
 Κι ὁ Ποσειδῶνας μοναχὸς ἀπ' ὅλους δὲ γελοῦσε
 καὶ τὸν τεχνίτη "Ηφαιστο παρακαλοῦσε πάντα 360
 τὸν "Αρη νὰ τὸν λύσῃ πιά. Καὶ τοῦ 'πε μὲ δυὸ λόγια'
 « Λευτέρωσέ τον καὶ γι' αὐτὸν ὑπόσχομαι ὅπως θέλεις
 μπρὸς στοὺς ἀθάνατους θεοὺς τὸ δίκιο νὰ πλερώσῃ ».
 "Έτσι εἶπε καὶ τ' ἀπάντησε ὁ ξακουστὸς τεχνίτης·
 « Αὐτό, τοῦ κόσμου Σαλευτή, μὴ μοῦ ζητᾷς νὰ κάμω. 365
 Τοῦ καπετάνιου εἶναι ἄπρεπο κι ἐγγυητὴς νὰ γίνῃς·
 πῶς θὰ σέ πιάσω ἐσένα ἐγὼ μπροστὰ στοὺς ἀθανάτους,
 ἂν φύγῃ ὁ "Αρης, σὰ λυθῇ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώσῃ ; »
 Τότε σ' αὐτὸν ἀπάντησε ὁ Σείστις Ποσειδῶνας·
 « Ἄν φύγῃ ὁ "Αρης, "Ηφαιστε, καὶ δὲ σοῦ τὸ πλερώσῃ 370
 ἐγὼ γι' αὐτὸν ὑπόσχομαι νὰ σοῦ πλερώσω ὁ ἴδιος ».
 Τότε ἔτσι πάλε ὁ ξακουστὸς πρωτοτεχνίτης εἶπε·
 « Οὔτε ταιριάζει, οὔτε μπορῶ νὰ σ' ἀρνηθῶ τῇ χάρῃ ».
 "Έτσι σὰν εἶπε ὁ "Ηφαιστος ξεσκοῦσε τὰ δεσμά τους.
 Κι ἐκεῖνοι ἅμα λυθῆκανε ἀπ' τὰ ἄσπαστα πλεμάτια, 375
 πετάχτηκαν, κι ἔφυγε εὐτὺς ὁ "Αρης γιὰ τὴ Θράκη
 κι ἡ Ἐφροδίτη γελαστὴ κατὰ τὴν Κύπρο πῆγε
 στὴν Πάφο, πού 'χε ἐκεῖ ναὸ βωμὸ μοσκαχινισμένο.
 Κι οἱ Χάρες σὰν τὴν ἔλουσαν καὶ μυρωδιὲς οὐράνιες
 τὴν ἄλειψαν, πού στοὺς θεοὺς τοὺς ἀθανάτους πρέπουν 380
 κι ὁλόμορφα τὴ στόλισαν, καὶ νὰ τὴ βλέπῃς θάμα.
 Ὁ ξακουστὸς τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
 Καὶ τοῦ Δυσσέα ξάνοιγε ν' ἀκούῃ βαθιά ἡ καρδιά του,
 χαϊρόντανε κι οἱ ξακουστοὶ μακρόκουποι Φαῖακοι.
 Τότε ὁ Ἀλκίνος πρόσταξε τὸ Λαοδάμα κι Ἄλιο 385
 μόνοι νὰ πιάσουν τὸ χορὸ, πού δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.
 Κι αὐτοὶ μιὰ κόκκινη ὁμορφὴ σφαῖρα στὰ χέρια παίρνουν
 πού 'χε φτιασμένη ὁ Πόλυβος, κι ὁ ἕνας τὴν πετοῦσε,
 πίσω λυγώντας τὸ κορμί, στὰ σύγνεφα τὰ μαῦρα,
 κι ὁ ἄλλος ἀπ' τὴ γῆ ψηλὰ πηδώντας, στὸν ἀέρα 390
 τὴν ἔπιανε εὐκόλα, προτοῦ στὸ χῶμα νὰ πατήσῃ.
 Κι ἀφοῦ τὴ σφαῖρα παίξανε πετώντας τὴ στὰ οὐράνια,
 ἄρχισαν καὶ χορεύανε στὸ μαλακὸ τὸ χῶμα,

συχνά τὸν κάβο ἀλλάζοντας, κι οἱ ἄλλοι νιοί, πού γύρω
 γιὰ τὸ χορὸ στεκόντανε, τὰ χέρια τους χτυποῦσαν 395
 κι ἐκεῖ ἀπ' τοὺς κρότους τοὺς πολλοὺς ἀντιλαλοῦσε ὁ τόπος.

Τότε ἔτσι μίλησε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας στὸν Ἀλκίνο
 « Ἀφέντη Ἀλκίνο, λατρευτὲ ἀπ' ὅλο τὸ λαὸ σου,
 τοὺς παίνεψες ἀμίμητοι πὼς εἶναι χορευτάδες,
 κι ἦταν ἀλήθεια φανερή. Θαμάζω νὰ τοὺς βλέπω ». 400

Εἶπε, καὶ χάρηκε γι' αὐτὰ ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνος,
 καὶ στοὺς θαλασσογέννητους Φαιάκους εἶπε ἀμέσως·
 « Ἀκοῦτε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων.
 Μοῦ φαίνεται πὼς στόχαση μεγάλη ὁ ξένος ἔχει.

Μὰ ἐλάτε νὰ τοῦ δώσουμε φιλόξενό μας δῶρο 405
 καθὼς ταιριάζει. Δώδεκα τῇ χώρᾳ βασιλιάδες
 πρωτάρχοντες τὴν κυβερνοῦν κι ἐγὼ δέκατος τρίτος.
 Φέρτε ὁ καθένας σας σ' αὐτὸν χιτῶνα καὶ χλαμύδα
 καλοπλυμένη καὶ χρυσοῦ πολύτιμο κομμάτι.

« Ὅλα ἅς τὰ φέρουνε μαζί, στὰ χέρια θὰ τὰ πάρη 410
 ὁ ξένος, καὶ χαρούμενος νὰ κάτση στὸ τραπέζι.

Κι ἅς καλοπιάσῃ ὁ Εὐρύαλος μὲ λόγια του τὸν ξένο,
 καὶ δῶρο του γιὰ τ' ἄπρεπα τὰ λόγια πού πε πρῶτα ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι παίνεσαν κι εἶπαν τὸ ναί, νὰ γίνη. 415
 Κι ἔστειλε κράχτη του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα νὰ τοῦ φέρη.

Καὶ στὸν Ἀλκίνο ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ Εὐρύαλος εἶπε·

« Ἀφέντη Ἀλκίνο, λατρευτὲ ἀπ' ὅλο τὸ λαὸ σου,
 ὅπως τ' ὀρίζεις πρόθυμα τὸν ξένο θὰ μαλάξω.

Κι αὐτὸ τὸ χάλκινο σπαθί, πόχει ἀσημένια χούφτα,
 κι ἀπὸ καινούριο φίλτισι φηκάρη γύρω γύρω, 420
 θὰ τοῦ χαρίσω, πού γι' αὐτὸν ὅσο νὰ πῆς ἀξίζει ».

Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόκαρφο σπαθὶ στὸν ξένο δίνει
 κι ἔτσι μὲ λόγια φιλικὰ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·

« Γεῖά σου, πατέρα. Ὁ λόγος μου πειραχτικὸς ἂν βγῆκε, 425
 ἅς τὸν ἀρπάξῃ ὁ ἄνεμος κι εἴθε νὰ δώσῃ ὁ Δίας

νὰ ἰδῇς ξανά τὸ ταίρι σου, νὰ φτάσῃς στὴν πατρίδα,
 πού χρόνια βασανίζεσαι ἀλάργα ἀπ' τοὺς δικούς σου ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

« Γεῖά σου κι ἐσένα κι οἱ θεοὶ κάθε καλὸ ἅς σοῦ δώσουν.

Καὶ τὸ σπαθὶ ποῦ μοῦ ἴδωσες, μαζί μου νὰ φιλιώσῃς,
εἶθε ποτέ σου ὅσα νὰ ζῆς νὰ μὴν τὸ λαχταρήσῃς ».

430

Εἶπε καὶ τ' ἀσημόκαρφο σπαθὶ κρεμνάει στὸν ὦμο.

Κι ὁ ἥλιος πιά βασίλευε σὰν ἔφερναν τὰ δῶρα.

Κράχτες πιστοὶ τὰ φέρανε στοῦ Ἀλκίνου τὸ παλάτι.

κι οἱ γιοὶ του σὰν τὰ πήρανε τὰ ζηλεμένα δῶρα,

435

ὅλα κοντὰ τὰ πήγανε στὴ σεβαστὴ τους μάννα.

Στὸ δρόμο πρῶτος κίνησε ὁ λατρευτὸς Ἀλκίνοσ

καὶ πῆγε εὐτὺς καὶ κάθισε στὸν ἀψηλὸ του θρόνο

κι ἐκεῖ δυὸ λόγια μίλησε καὶ τῆς Ἀρήτης εἶπε·

« Φέρε ἐδῶ, φῶς μου, ἓνα καλὸ, τὸ πιὸ ὁμορφο σεντούκι

440

καὶ βάλε μέσα καθαρὸ χιτῶνα καὶ χλαμύδα.

Ζεστάνετε ἔπειτα νερὸ σὲ χάλκινο λεβέτι

ἀφοῦ λουστῇ κι ὅλα τὰ ἰδῇ στὴν τάξη τους τὰ δῶρα

βαλμένα, ὅσα τοῦ φέρανε οἱ ξακουστοὶ Φαιάκoi,

μὲ τὸ τραπέζι νὰ χαρῇ, τὴν ὕμνωδία ν' ἀκούσῃ.

445

Αὐτὸ κι ἐγὼ τ' ὀλόχρυσο πεντάμορφο ποτήρι

θὰ τοῦ χαρίσω, ἐνόσω ζῇ νὰ μὲ θυμᾶται πάντα,

νὰ τὸ φυλάῃ στὸ σπίτι του καὶ στοὺς θεοὺς νὰ στάζῃ ».

Εἶπε, κι ἀμέσως πρόσταξε τίς δοῦλες ἡ Ἀρήτη,

λεβέτι ἀπάνω στὴ φωτιά μεγάλο εὐτὺς νὰ στήσουν.

450

Κι αὐτὲς λεβέτι τοῦ λουτροῦ τρίποδο πᾶν καὶ σταίνουν

καὶ μέσα χύνουνε νερό, καῖνε ἀπὸ κάτω ξύλα.

Καὶ τὴν κοιλιά τοῦ λεβετιοῦ χαϊδεύοντας οἱ φλόγες

ζέσταιναν μέσα τὸ νερὸ. Τότε ἔβγαλε ἡ Ἀρήτη

τὸ πιὸ ὁμορφο σεντούκι τῆς ποῦ ἔχε μὲς στὸ παλάτι,

455

κι ἔβαλε μέσα στὴ σειρὰ τὰ ζηλεμένα δῶρα,

τὰ ροῦχα καὶ τὸ μάλαμα ποῦ φέρανε οἱ Φαιάκοι.

Ὅμορφο τοῦ ἔβαλε κι αὐτὴ χιτῶνα καὶ χλαμύδα

κι ἔτσι μὲ λόγια τῆς γλυκὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ ἔπε·

« Ὁ ἴδιος τώρα κοίταξε καὶ δέσε τὸ καπάκι,

460

μήπως στὸ δρόμο ἄλλος κανεὶς βαθιὰ σὰ θὰ κοιμᾶσαι

τ' ἀνοίξῃ, ἐνῶ στὰ κύματα θὰ τρέχῃ τὸ καράβι ».

Αὐτὰ σὰν ἄκουσε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθος Δυσσέας,

ἔβαλε τὸ καπάκι εὐτὺς καὶ μὲ τριχιά τὸ δένει

πολύκομπα, ὅπως ἔμαθε ἀπ' τὴ σεβάσμια Κίρκη.

465

- Τότε ἡ οἰκονόμα στὸ λουτρὸ τὸν πῆρε νὰ τὸν λούσῃ,
 κι αὐτὸς τὸ καταχάρηκε θερμὸ λουτρὸ ὅταν εἶδε,
 γιατί συχνὰ δὲν εὔρισκε τέτοια φροντίδα, ἀφότου
 ἄφησε τῆς καλόπλεχτης τῆς Καλυψῶς τὸ σπῆτι,
 ποὺ σὰν ἀθάνατος θεὸς τὰ ἔχε ὅλα ἐκεῖ τὰ χάδια. 470
- Κι οἱ σκλάβες σὰν τὸν ἔλουσαν κι ἀλείψανε μὲ λάδι,
 καὶ μ' ὁμορφὴ τὸν ἔντυσαν χλαμύδα καὶ χιτῶνα
 ἀπ' τὸ λουτρὸ ξεκίνησε νὰ πάῃ στοὺς κρασιποῖτες.
 Κι ἡ Ναυσικᾶ, ποὺ μ' ὁμορφιᾶς λαμποκοποῦσε οὐράνιες,
 στάθηκε στοῦ καλόχτιστου σπιτιοῦ τὸν παραστάτη, 475
 καὶ τὸ Δυσσέα θάμαζε μὲ τὰ γλυκὰ τῆς μάτια.
 Κι ἔτσι ἔπειτα τοῦ μίλησε μὲ πεταχτά τῆς λόγια·
 «Ξένε, ὁ θεὸς στὸ δρόμο σου. Καὶ κάπου στὴν πατρίδα
 μὴ μὲ ξεχνᾷς, ποὺ τῇ ζωῇ χρωστᾷς σὲ μένα πρώτη».
- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τῆς ἀπαντᾷ ὁ Δυσσέας· 480
 «ὦ Ναυσικᾶ, τοῦ λατρευτοῦ τ' Ἀλκίνοῦ θυγατέρα,
 εἶθε νὰ δώσῃ ὁ βροντερὸς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας,
 νὰ ξεμερώσῃ ἡ ποθητὴ τοῦ γυρισμοῦ μου ἡ μέρα.
 Τότε ἐκεῖ κάτω σὰ θεὰ θὰ σὲ λατρεύω πάντα,
 γιατί σὺ πρώτη μοῦ ἴσωσες, παρθένα, τῇ ζωῇ μου». 485
- Εἶπε, καὶ κάθισε κοντὰ στοῦ βασιλιᾶ τὸ θρόνο.
 Κι ἄλλοι κομμάτια μοίραζαν, ἄλλοι κρασί κερνοῦσαν.
 Κι ὁ κρᾶχτης τὸ Δημόδοκο κοντὰ τοὺς ὁδηγοῦσε
 τὸν ποθητὸ τραγουδιστὴ ποὺ τὸν τιμοῦσαν ὅλοι.
 Καταμεσίς τὸν ἔκατσε στοὺς ἄλλους καλεσμένους, 490
 κατὰ τὸ στύλο τὸν ψηλὸ τῇ ράχῃ ν' ἀκουμπήσῃ.
 Τότε στὸν κρᾶχτη εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας, — ἀπ' τὴν πλάτη
 κόβοντας χοίρου ἀσπρόδοντου κομμάτι, ποὺ τὸ πάχος
 γυάλιζε γύρω τρυφερό — τὸ πιὸ πολὺ εἶχε ἀφήσει·
 «Πάρε καὶ στὸ Δημόδοκο δῶσε τὸ κρέας, κρᾶχτη, 495
 νὰ φάῃ. Τοῦ τὸ φιλεύω ἐγώ, μ' ὅση κι ἂν ἔχω λύπη.
 Γιατὶ ἔχουν δόξα καὶ τιμὴ στὴ γῇ οἱ τραγουδιστάδες
 ἀπ' ὅλους, ποὺ τοὺς ἔμαθε νὰ τραγουδοῦν ἡ Μούσα
 κι ἀγάπησε τὸ γένος τοὺς ξέχωρα ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα».
- Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια εὐτὺς ὁ κρᾶχτης 500
 τὸ ἔβαλε καὶ τὸ πῆρε αὐτὸς καὶ χάρηκε ἡ καρδιά του.

Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρός τους.

Κι ὅταν πιά τέλος χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,

γύρισε στὸ Δημόδοκο κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε·

« Ἀπ' ὅλους σένα ἐγὼ τιμῶ, Δημόδοκε, στὸν κόσμο, 505

ποῦ ἡ Μούσα ἢ κόρη τοῦ Διὸς σ' ἔμαθε κι ὁ Ἀπόλλων,

τῶν Ἀχαιῶν τὰ βάσανα νὰ τραγουδᾷς μὲ χάρη,

ὅσα στὴν Τροία κάμανε καὶ πάθανε καὶ βρῆκαν,

ὁ ἴδιος σὰ νὰ τὰ βλέπες ἢ τ' ἄκουσες ἀπ' ἄλλους.

Μόν' ἄλλαξε τὸ θέμα αὐτὸ καὶ τοῦ ξυλένιου ἀλόγου 510

τραγουῖδα μας τὸ τέχνασμα ποῦ τό ῥφτιασε ἡ Παλλὰδα

κι ὁ Ἐπειός, καὶ τό ῥφερε στὸ κάστρο τοῦ Πριάμου

παρίδα τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ὀπληρχηγούς γεμάτο,

κι ἐκεῖνοι τότε κοῦρσεψαν τὴν ξακουσμένη Τροία.

Κι αὐτὰ μὲ τάξη ἂν μοῦ τὰ πῆς θὰ τὸ κηρύξω ἀμέσως 515

σ' ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς πὼς ξέχωρα σὲ σένα

ἡ Μούσα ἀπ' ὅλους χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὴν τέχνη ».

Εἶπε, κι ἐκεῖνος ἄρχισε — θεὸς λὲς τοῦ λαλοῦσε —

νὰ τραγουδήσῃ, πιάνοντας ἐκεῖθε τὸ τραγοῦδι

ποῦ μπήκανε στ' ἀνάφρωδα καράβια ἄλλοι νὰ φύγουν, 520

πρῶτα ἀφοῦ βάλανε φωτιά νὰ κάψουν τίς καλύβες,

κι ἄλλοι Ἀχαιοὶ στὴν ἀγορὰ καθίσανε τῆς Τροίας

κρυμμένοι μέσα στ' ἄλογο μὲ τὸ σοφὸ Δυσσέα,

ποῦ τό ῥσυραν μονάχοι τους μέσα στὸ κάστρο οἱ Τρῶες.

Τ' ἄλογο ὀρθὸ στεκόντανε κι οἱ Τρῶες καθισμένοι 525

ὀλόγυρά του λέγανε καθένας τὸ δικό του.

Σὲ τρεῖς οἱ γνῶμες χώρισαν. Ἡ μὲ βαριοὺς μπαλτάδες

τὸ κούφιο ξύλο πιάνοντας κομμάτια νὰ τὸ κάμουν,

ἢ νὰ τὸ σύρουν σὲ κορφή στοὺς βράχους νὰ τὸ ρίξουν,

ἢ νὰ τ' ἀφήσουν λυτρωμοῦ στοὺς ἀθανάτους τάμα, 530

ὡς ἔγινε καὶ στὰ στερνά. Γιατὶ ἦτανε γραμμένο

νὰ πέσῃ ἡ Τροία ὅταν δεχτῇ τ' ἄλογο τὸ ξυλένιο,

ποῦ στὴν κοιλά του κρύφτηκαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι,

σφαγῇ καὶ χάρο φέρνοντας στοὺς ἄμοιρους τοὺς Τρῶες.

Καὶ τραγουδοῦσε, οἱ Ἀχαιοὶ πὼς ἔκαψαν τὴ χώρα 535

χυμώντας ἀπ' τὴν κουφωτὴ ξυλένια ἀλογοκρύφτρα,

κι ἄλλοι ἀπ' ἄλλου πὼς ρήμαξαν τ' ὀρθοχτισμένο κάστρο.

Πῶς ὁ Δυσσέας ὕρμησε μὲ τὸ θεϊκὸ Μενέλαο
 σάν Ἄρης καὶ πῶς πάτησε τοῦ Διοκλῆ τὸ σπῆτι.
 Κι ἐκεῖ μὲ θάρρος μπαίνουντας μὲς στὴ φωτιά τῆς μάχης, 540
 πῶς νίκησε μὲ τῆς θεᾶς Παλλάδας τὴ βοήθεια.

Ὁ ξακουστός τραγουδιστὴς αὐτὰ τοὺς τραγουδοῦσε.
 Κι ὅλο ὁ Δυσσέας ἔλιωνε κι ὅλο δακρυολογοῦσε.

Πῶς κλαίει γυναίκα θλιβερὴ τὸν ἄντρα της, πεσμένη
 στὰ στήθια του, ποὺ σκοτωθῇ στὴ μάχη, πολεμώντας 545
 νὰ σώσῃ ἀπ' τὴν πικρὴ σκλαβιά πατρίδα καὶ παιδιὰ του,

κι ὅταν τὸν δῇ νὰ σπαρταρᾷ, νὰ ξεψυχᾷ μπροστὰ της,
 χυμένη ἀπάνω στὸ νεκρὸ μοιρολογάει καὶ σκούζει,
 κι ἄλλοι ἀπὸ πίσω τῆς χτυποῦν μὲ χάλκινα κοντάρια
 τὴ ράχη καὶ τοὺς ὤμους της καὶ στὴ σκλαβιά τὴ σέρνουν, 550
 πίκρες νὰ ἰδῇ καὶ βάσανα κι ἡ ὄψη της κερώνει

ἀπ' τοὺς ἀβάσταχτους καημοὺς τὸ ἴδιο τοῦ Δυσσέα
 δάκρυα πικρά τοῦ χύνονταν ἀπ' τὰ ματόκλαδά του.

Κι οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν πῶς τοῦ ἔτρεχαν τὰ μάτια.

Μόνο ὁ Ἀλκίνοος ποὺ κοντὰ καθόντανε τὸν εἶδε 555

κι ἄκουσε ποὺ ἀναστέναζε βαθιὰ ἀπ' τὰ σωθικά του,
 κι ἔτσι εἶπε εὐτὺς στοὺς Φαίακες τοὺς θαλασσοψημένους·
 «Ἀκοῦτε με ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
 κι ἂς πάψῃ κι ὁ Δημόδοκος τὴν ἡχηρὴ κιθάρα,
 γιατί μὲ αὐτὰ ποὺ τραγουδᾷ δὲν πολυαρέσει σ' ὅλους. 560

Νὰ τρῶμε ἀφότου πάψαμε κι ἄρχισε τὸ τραγούδι,
 κι ὁ ξένος δὲ σταμάτησε τὸν κλαψερό του θρηῖνο.
 Κάποιος βαρὺς τὰ στήθια του καημὸς τοῦ τὰ πλακώνει.

Μὰ ἂς πάψῃ τὸ τραγούδι πιά, γιὰ νὰ χαιρόμαστε ὅλοι
 κι ὁ ξένος κι οἱ φιλόξενοι. Καλύτερα ἔτσι θὰ ἴναι. 565

Γιατὶ ἐτοιμάστηκαν αὐτὰ γιὰ τὸ σεβάσμιο ξένο
 ταξίδι καὶ τὰ δῶρα μας ποὺ δώσαμε ἀπ' ἀγάπη.

Γιατὶ εἶναι σάν τὸν ἀδερφό ὁ ξένος κι ὁ ἰκέτης
 στὸν ἄνθρωπο ποὺ λίγο ὁ νοῦς του κόβει στὸ κεφάλι.
 Γι' αὐτὸ ἀπὸ σκέψῃ πονηρὴ μὴ μοῦ τὰ κρύψῃς τώρα 570
 ὅ,τι ρωτήσω. Πιο καλὸ νὰ μ' ἀπαντήσης εἶναι.

Πὲς τ' ὄνομα ποὺ σ' ἔλεγαν ἡ μάνα κι ὁ γονιός σου
 κι οἱ ἄλλοι στὴν πατρίδα σου κι ὀλόγουρα οἱ γειτόνοι.

- Γιατί ἔτσι δίχως ὄνομα δὲ βρίσκεται κανέναν
 μήτε ἄρχοντας μήτε φτωχὸς ποῦ γεννηθῇ στὸν κόσμον,
 μόν' σ' ὅλους δίνουν ὄνομα σὰ γεννηθῇ οἱ γονεῖς του. 575
- Πές μου καὶ τὴν πατρίδα σου, τὴ χώρα, τὸ χωριό σου,
 γιὰ νὰ σὲ πᾶνε ἐκεῖ μὲ νοῦ καὶ σκέψη τὰ καράβια.
 Γιατί δὲν ἔχουν τὰ γοργὰ καράβια τῶν Φαιάκων
 σὰν τ' ἄλλα τὰ πλεούμενα τιμόνια ἢ κυβερνήτες, 580
- μόν' βρίσκουν ἔτσι μόνι τους τὴ σκέψη τῶν ἀνθρώπων
 καὶ ξέρουν ὅλων τὰ χωριά, τὰ καρπερὰ χωράφια,
 καὶ γοργοτάξιδα περνοῦν τῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
 κρυμμένα μὲς στὴν καταχνιά καὶ στὴν πυκνὴ θολούρα
 κι οὔτε φοβοῦνται νὰ χαθοῦν μήτε κακὸ νὰ πάθουν. 585
- Μὰ τό'χω ἀπ' τὸν πατέρα μου Ναυσίθο ἐγὼ ἀκουστά μου
 πὼς θὰ θυμώσῃ μιὰ φορὰ μὲ μᾶς ὁ Ποσειδῶνας,
 γιατί ἔτσι σ' ὅλους εἵμαστε καλόβολοι περάτες.
 Μοῦ 'λεγε πὼς καλόφτιαστο καράβι τῶν Φαιάκων
 ἀπ' τὸ ταξίδι ὅταν γυρνᾷ, μιὰ μέρα θὰ τὸ σπάσῃ 590
- μὲς στὸ γεράνιο πέλαγος κι ὁλόγυρα τὴ χώρα
 θὰ κλείσῃ μὲ ψηλὸ βουνό. Ὁ γέρος ἔτσι μοῦ 'πε.
 Κι ὅπως τὸ θέλει αὐτὸς ὁ θεὸς θὰ γίνῃ ἢ θὰ τ' ἀφήσῃ.
 Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.
 Ποῦ πῆγες, ποῦ ταξίδεψες, ποιές πολιτεῖες εἶδες. 595
- Πές μου γιὰ τίς καλόχτιστες χῶρες καὶ τοὺς ἀνθρώπους
 ὅσοι εἶναι ἄγριοι καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν
 καὶ ποιοὶ εἶναι ἄντρες φιλόξενοι καὶ τοὺς θεοὺς φοβοῦνται.
 Κι ἀκόμα πές μου γιατί κλαῖς καὶ βαριαναστενάζεις
 τῆς Τροίας καὶ τῶν Δαναῶν τὰ πάθια σὰν ἀκούσῃς. 600
- Ἔτσι οἱ θεοὶ τίς ὄρισαν τίς συμφορὰς σ' ἐκείνους
 πολύπικρες, ποῦ κι οἱ στερνοὶ τραγοῦδι νὰ τίς κάμουν.
 Κάποιον καλὸ σου συγγενὴ μὴν ἔχασες στὴν Τροία,
 γαμπρό σου ἢ καὶ πεθερό; Οἱ πιδὲ ἀκριβοὶ μας εἶναι
 αὐτοὶ μετὰ ἀπ' τὸ αἶμα μας κι ἀπ' τὸ δικό μας γένος. 605
- Φίλο μὴν ἔχασες πιστὸ ποῦ τὸν πολυαγαπούσες;
 Γιατί κι ὁ φίλος ὁ πιστὸς κατώτερος δὲν εἶναι
 ἀπ' ἀδερφὸ μας σὰ βρεθῇ μὲ χάρες στολισμένος.

I

Κι ἀπάντησε ὁ πολυπείρος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
 « Ἀλκίνο, ἀφέντη βασιλιά καὶ παινεμένη ἀπ' ὅλους,
 αὐτὸ εἶναι τὸ καλῶτερο, ν' ἀκούσουμε ἕναν τέτοιο,
 ὡς εἶναι αὐτός, τραγουδιστὴ πόχει φωνὴ ἀθανάτου.
 Γιατὶ δὲν ξέρω ἄλλο σκοπὸ πιὸ χαρωπὸ στὸν κόσμο, 5
 παρ' ὅταν μ' ἤσυχη καρδιά ζοῦν ὅλοι μὲς στὴ χώρα
 κι οἱ καλεσμένοι κάθονται μὲς στὸ παλάτι ἀράδα
 κι ἀκοῦνε τὸν τραγουδιστὴ κι ἔχουν τραπέζι ἐμπρός τους
 ψωμιὰ γεμάτα καὶ ψητὰ κι ἀπὸ κροντήρι παίρνει
 ὁ κεραστὴς γλυκὸ κρασί καὶ χύνει στὰ ποτήρια. 10
 Ἄπ' ὅλα, αὐτὸ μοῦ φαίνεται τὸ πιὸ ὁμορφο πῶς εἶναι.
 Τώρα σοῦ ζήτησε ἡ καρδιά γιὰ τὰ δικὰ μου πάθια
 νὰ μὲ ρωτήσης, πιὸ πολὺ γι' αὐτὰ νὰ κλάψω ἀκόμα.
 Τί πρῶτο ἀπ' ὅλα νὰ σοῦ πῶ καὶ τί στερνὸ ν' ἀφήσω,
 ποὺ ἀμέτρητα τὰ βάσανα μοῦ δώσανε οἱ οὐράνιοι. 15
 Καὶ τώρα πρῶτα θὰ σοῦ πῶ νὰ μάθης τ' ὄνομά μου,
 κι ἂν στὰ στερνὰ ἀπ' τὸ μαῦρο μου τὸ ριζικὸ γλιτώσω,
 νὰ μείνω πάντα φίλος σας κι ἂς κάθουμαι ἔτσι ἀλάργα.
 Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς Δυσσέας, ποὺ ὅλοι λένε
 τίς τέχνες μου, κι ἡ δόξα μου ὡς τὰ οὐράνια φτάνει, 20
 καὶ κατοικῶ στὸ ξέφαντο, τὸ φημισμένο Θιάκι,
 πόχει τὸ Νήριτο βουνό, ψηλὸ καὶ δεντρωμένο,
 κι ὀλόγυρα πολλὰ νησιά, τό 'να κοντὰ μὲ τ' ἄλλο,
 τῇ δασωμένῃ Ζάκυνθο, τῇ Σάμῃ, τὸ Δουλίχι.
 Πιο κάτω ἀπ' ὅλα, χαμηλὸ τὸ Θιάκι, στοῦ πελάγου 25
 τὰ δυτικά, κι ἡλιόβγαλμα κοιτάζουν ὅλα τ' ἄλλα.
 Βραχότοπος, μὰ ξακουστὴ παλικοριῶν, γεννήτρα.
 Δὲν εἶδα ἀπ' τὴν πατρίδα μου γλυκύτερο στὸν κόσμο.
 Ἔτσι λοιπὸν ἡ Καλυψὼ μὲ κράταε ἡ νεράιδα
 μὲς στὴ βαθουλωτὴ σπηλιὰ ποθώντας με γιὰ ταίρι. 30
 Ἔτσι μ' ἐμπόδιζε ἔπειτα κι ἡ δολοπλέχτρα ἡ Κίρκη
 στὸ σπίτι της καὶ ταίρι της νὰ μ' ἔχη λαχταροῦσε.
 Ὅμως ποτὲ δὲν ἔπειθαν στὰ στήθια τὴν καρδιά μου.

- Γιατί δὲν ἔχει πιὸ γλυκὸ στὸν κόσμον ἀπ' τὴν πατρίδα
 κι ἀπ' τοὺς γονιούς, κι ἂν κάθεται σὲ ἀρχοντικὰ παλάτια, 35
 μὲς στὴν πικρὴ τὴν ξενιτιά κι ἀπ' τοὺς γονιούς σου ἀλάργα.
 Μὰ ἐλᾶτε τὸν πολὺπαθον ν' ἀκοῦστε γυρισμὸ μου,
 ποὺ μ' ὄρισε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς σὰν ἐφυγα ἀπ' τὴν Τροία.
 Στοὺς Κίκονες ὁ ἄνεμος μὲ ξώριασε ἀπ' τὴν Τροία, 40
 στὴν Ἰσμαρο, ὅπου κούρσεψα καὶ κάστρο καὶ κατοίκους.
 Κι ὅσες γυναῖκες πήραμε καὶ λάφυρα ἀπ' τὴ χώρα,
 ἐξ ἴσου τὰ μοιράσαμε, κανεὶς νὰ μὴ χολιάσῃ.
 Τότε ἀπ' ἐκεῖ τοὺς ἔτρωγα νὰ φεύγουμε τρεχάτοι,
 μὰ δὲ μ' ἀκούσανε οἱ τυφλοί, καὶ στ' ἀκρογιαλὴ κάτω 45
 μεθοῦσαν κι ἔσφαζαν ἀρνιά καὶ κουτελάτα βόδια.
 Τότε ἔτρεξαν οἱ Κίκονες Κικόνους νὰ φωνάξουν,
 ποὺ ἔχον γειτόνους, πιὸ πολλοὺς καὶ σὰν πιὸ ἀντρεπωμένους,
 ποὺ κατοικοῦσαν σὰ χωριά, στὸν πόλεμον τεχνίτες,
 θέλεις πεζοὶ θὲς μ' ἄλογα, σὰν τὸ καλοῦσε ἡ ἀνάγκη. 50
 Κι ἤρθανε τόσοι τὴν αὐγὴ, ὅσα ἄνθια κι ὅσα φύλλα
 ἀνθοβολοῦν τὴν ἀνοιξή. Τότε ἄσπλαχνη τοὺς ἔρμους
 μᾶς βρῆκε μοίρα ἀπ' τὸ θεὸ νὰ πάθουμε λαχτάρες.
 Κι ὅταν σὲ λίγο φτάσανε, παράταξαν τοὺς λόχους
 κοντὰ στὰ πλοῖα τὰ γοργὰ κι ἀρχίσανε τὴ μάχη 55
 κι ἓνας τὸν ἄλλον κάρφωνε μὲ χάλκινο κοντάρι.
 Κι ὅσο βαστοῦσε ἀκόμα αὐγὴ καὶ προχωροῦσε ἡ μέρα,
 ὥς τότε τοὺς κρατούσαμε, κι ἃς ἦτανε χιλιάδες.
 Κι ὅταν ὁ ἥλιος ἔγερνε, τὴν ὥρα ποὺ ξεζεύουν
 τὰ βόδια, τότε οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς τσακίζουν. 60
 "Εἷ, λεβέντες χάθηκαν μέσα ἀπ' τὸ κάθε πλοῖο
 κι ὅλοι οἱ λοιποὶ γλιτώσαμε ἀπὸ σφαγὴ καὶ χάρο.
 Θλιμμένοι ἐκεῖθε κάμαμε πανιὰ νὰ προχωροῦμε,
 πρόθυμα ποὺ γλιτώσαμε, θρηνώντας τοὺς χαμένους.
 "Ὅμως δὲν ξεκινήσανε τ' ἀνάφρυδα καράβια 65
 πρὶν τρεῖς φορὲς φωνάξουμε τοὺς ἄμοιρους συντρόφους,
 ὅσοι στὸν κάμπο ἀπὸ σπαθὶ σκοτώθηκαν Κικόνων.
 Ὁ Δίας τότε σήκωσεν ὁ συγγεφουσινάχτης
 μὲ μαῦρην ἀντάρα τὸ Βοριά καὶ σκέπασε μὲ νέφια
 στεριά μαζί καὶ θάλασσα καὶ θάμπωσαν τὰ οὐράνια.

- Τὰ πλοῖα κατακέφαλα στὰ κύματα βουτοῦσαν,
καὶ τὰ πκινὰ μᾶς ξέσχισε ἡ δύναμη τοῦ ἀνέμου
σὲ τρεῖς καὶ τέσσερεις μεριές, καὶ γιὰ νὰ μὴν πνιγοῦμε,
ὅλα τὰ κατεβάσαμε στὰ τρεχαντήρια μέσα,
καὶ τ' ἀκρογιάλι πιάσαμε γοργὰ λαμνοκοπώντας.
'Ασάλευτοι μείναμε ἐκεῖ δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
κι οἱ ἔννοιες μὲ τὴν κούραση μᾶς θέριζαν τὰ σπλάχνα.
Σὰν ἔφεξε ἡ χρυσάχιτιδὴ Αὐγὴ τὴν τρίτῃ μέρᾳ,
τ' ἄσπρα πανιά σηκώσαμε σὰν μπῆκαν τὰ κατάρτια,
κι εἶχαμε τὸν καιρὸ ὁδηγὸ καὶ τοὺς καπετανέους.
Ἄβλαβος τότε θὰ ἴφταναν στὴν ποθητὴ πατρίδα.
Μὰ σὰν περνοῦσα ἀπ' τὸ Μαλιά, τὸ κύμα καὶ τὸ ρέμα
μὲ τὸ Βοριά, ἀπ' τὰ Κύθηρα μὲ ξόρισαν πρὶ πέρα.
Μέρες ἐννιά παράδερνα μ' ἀνάποδους ἀνέμους
στὸ ψαροθρόφο πέλαγο. Τῇ δέκκτῃ πιά μέρα
στοὺς Λωτοφάγους πῆγαμε. Πόχουν θροπὴ λουλούδια.
Τότε ὅξω βγήκαμε νερὸ νὰ πάρουμε ἀπὸ βρύση,
κι ἐκεῖ τραπέζι ἐτοίμασαν κοντὰ στὰ πλοῖα οἱ ναῦτες.
Καὶ μιὰ μπουκιὰ ἄμα φάγαμε καὶ βρέξαμε τὰ χεῖλια,
τότε συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν,
ποιοὶ κατοικοῦσαν ἄνθρωποι στὸν τόπο σιτοφάγοι,
ἀπ' ὅλους δυὸ διαλέγοντας καὶ τρίτον ἕναν κράχτη.
Κι ἐκεῖ πού πῆγαν τρέχοντας, τοὺς Λωτοφάγους βρῆκαν.
Αὐτοὶ κακὸ δὲ σκέφτηκαν νὰ κάμουν στοὺς συντρόφους,
μόνο τοὺς ἔδωσαν λωτὸ νὰ φᾶνε. Κι ἂν κανέναν
τὸ μελιστάλαχτο καρπὸ τὸν ἔβαζε στὸ στόμα,
πίσω δὲν ἤθελε νὰ ρθῇ, μήτε εἰδηση νὰ φέρῃ,
παρὰ νὰ μένουν ἤθελαν κοντὰ στοὺς Λωτοφάγους
λωτὸ νὰ τρῶνε, τῇ γλυκιᾷ πατρίδα λησμονώντας.
Μὰ ἐγὼ τοὺς πῆρα στανικῶς, κι ἄς ἔκλαιγαν, στὰ πλοῖα
καὶ σέρνοντας τοὺς ἔδεσα στοὺς μπάγκους ἀπὸ κάτω.
Τότε στοὺς ἄλλους φώναξα τοὺς ποθητοὺς συντρόφους,
γλήγορα ἀπάνω στὰ γοργὰ καράβια νὰ πηδῇσιν,
λωτὸ μὴ φᾶνε κι ἔπειτα ξεχάσουν τὴν πατρίδα.
Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους,
ἀράδα καὶ τῇ θάλασσᾳ μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

Ἐκεῖθε ἐμπρὸς τραβήξαμε μὲ σπλάχνα μαραμμένα
καὶ στῶν ἀνόμων πήγαμε Κυκλώπων τὴν πατρίδα,
ποῦ στῶν μακαριστῶν θεῶν τῇ δύναμη θαρρύνοντας,
φυτὸ στῇ γῇ δὲ φύτεψαν μῆτε ὀργώσαν χωράφι,
μόν' ὅλα βγαίνουν ἄσπαρτα καὶ ἀνόργωτα φυτρώνουν,
στάρια, κριθάρια, κλήματα ποῦ τὸ κρασί τους κάνουν,
ἀπὸ μεγαλοστάφυλα καθὼς τὰ φέρνει ὁ Δίας.

Δὲν ἔχουν προσεστῶν βουλὲς μῆτε ἀπὸ νόμους ξέρουν,
καὶ κατοικοῦνε στῶν βουνῶν κατάκορφα τὶς ράχες,
μέσα σὲ βαθουλὲς σπηλιὲς καὶ τὰ παιδιὰ του ὀρίζει
καθεὶς καὶ τῇ γυναίκα του, μῆτε ψηφᾷ τοὺς ἄλλους.

Κι ἓνα νησάκι ἀπλώνεται πρὸ πέρα ἀπ' τὸ λιμάνι,
οὔτε κι ἀλάργα οὔτε κοντὰ στῇ χώρα τῶν Κυκλώπων,
πολύδεντρο, ὅπου ἀμέτρητα τ' ἄγρια γίδια βόσκουν,
γιατὶ πατήματα ποτὲς ἀνθρώπων δὲν τὰ σκιάζουν,
μῆτε συχνάζουν κυνηγοὶ ποῦ στὰ πυκνὰ λαγκάδια
καὶ στὶς ψηλὲς βουνοκορφὲς πᾶν καὶ τσακοῦν τὰ πόδια.

Κοπάδια ἀπάνω στὸ νησί δὲν ἔχει οὔτε χωράφια,
μόν' ἄσπαρτο καὶ ἀνόργωτο χρόνο καιρὸ εἶναι καὶ ἔρμο
καὶ μόνο θρέφει στὶς βοσκὲς βελαζολάλες γίδες.

Δὲν ἔχουν κοκκινόπλωρα οἱ Κύκλωπες καράβια
μῆτε τεχνίτες καραβιῶν πλεούμενα νὰ φτιάσουν
σὲ κάθε χρήσιμη δουλειά, νὰ πᾶνε σ' ἄλλους τόπους,
ὅπως συχνὰ τὶς θάλασσες περνώντας τρέχουν ἄλλοι,
νὰ φέρουν στ' ἀφροχώματο νησί νὰ τοὺς δουλέψουν.

Ξερό δὲν εἶναι. Θά 'φερνε κάθε καρπὸ στὴν ὥρα.
Γιατὶ ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ γιालοῦ ἀρχίζουν τὰ λιβάδια
δρυσάτα, ἀπαλοχώματα. Τ' ἀμπέλια αἰώνια θά 'ταν.

Ἡ γῇ στρωτὴ γιὰ ὀργωμα. Παντοῦ βαθιὰ χωράφια,
μὲ χῶμα ἀφράτο, ποῦ ὁ καιρὸς σάν ἔρθῃ θά θερίσῃς.

Κι ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποῦ μῆτε παλαμάρια
θέλεις ἐκεῖ, μῆτε ἄγκυρες, μῆτε σκοινιά νὰ δέσῃς,
μόν' ἀραγμένος κάθῃσαι καιρό, ὅσο πάλε οἱ ναῦτες
γιὰ τὸ ταξίδι σηκωθοῦν καὶ πάρῃ πρῶμο ἀγέρι.

Καὶ μιὰ πηγὴ στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος ἀναβρῦζει
νεράκι, κάτω ἀπ' τὴ σπηλιά, καὶ γύρω ἀνθίζουν λεῖχες.

Πήγαμε ἐκεῖ. Κάποιος θεὸς στῆς νυχτας τὸ σκοτάδι
μᾶς ὁδηγοῦσε, οὔτε ἔφειγε μπροστὰ νὰ ξεδιαλύνῃ.

Γιατὶ ἦταν γύρω καταχνιά πηχτὴ καὶ τὸ φεγγάρι
κρυμμένο μὲς στὰ σύννεφα, δὲν ἔλαμπε στὰ οὐράνια.

145

Κανεὶς μας τότε τὸ νησί δὲν ξάνοιξε μπροστὰ του,
μηδὲ τὰ κύματα εἶδαμε ποὺ στὴ στεριά κυλοῦσαν
μεγάλα, πρὶν τ' ἀνάφρουδα καράβια πᾶν ν' ἀράξουν.

Μαζώσαμε ὅλα τὰ πανιά σὰν ἄραξαν τὰ πλοῖα,
καὶ βγήκαμε ὅξω στὴ στεριά, στὴ θάλασσα ἄκρη ἄκρη
κι ἐκεῖ ὕπνο λίγο πήραμε νὰ φέξῃ καρτερώντας.

150

Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
γυρίζαμε ὅλο τὸ νησί καὶ θαμάζε ἡ καρδιά μας.

Τότε οἱ Νεραίδες, τοῦ Διὸς τ' ἀσπιδοφόρου οἱ κόρες,
γίδες βουνίστιες σήκωσαν, προσφάγι τῶν συντρόφων.

155

Κι εὐτὺς δοξάρια γυριστά, μακρόλαιμα κοντάρια
ἀπ' τὸ καράβι ἀδράχνοντας, σὲ τρεῖς σειρὲς βαλμένοι,
ρίχναμε κι ἄφθονο ὁ θεὸς μᾶς ἔδωσε κυνήγι.

Εἶχα καράβια δώδεκα καὶ τὸ καθένα πῆρε
γίδες ἑνιά καὶ χάρισαν μόνο σὲ μένα δέκα.

160

Ἔτσι ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
ἄφθονο κρέας καὶ γλυκὸ τραβούσαμε μοσκάτο,
γιατὶ εἶχε ἀκόμα κόκκινο κρασί μὲς στὰ καράβια,
δὲ σώθηκε. Ὁ καθένας μας περίσσιον στὰ κροντήρια
τὸ πῆρε, ὅταν πατήσαμε τὸ κάστρο τῶν Κικόνων.

165

Καὶ στῶν Κυκλώπων βλέπαμε τὴ γῆ, ποὺ ἔταν κοντὰ μας,
καπνὸ κι ἀκούγαμε φωνὲς γιδιῶν, ἀρνιῶν, δικές τους.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
τότε πιά κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
τότε συγκάλεσα βουλὴ κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους:

170

«Οἱ ἄλλοι ἐδῶ νὰ μείνετε τώρα, πιστοὶ συντρόφοι,
κι ἐγὼ μὲ τὸ καράβι μου καὶ τοὺς δικούς μου ἀνθρώπους,
θὰ πάω νὰ μάθω ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ κατοικοῦν τὸν τόπο,
ἄγριοι ἂν εἶναι κι ἄπιστοι καὶ δίκιο ἂν δὲν κατέχουν,
ἢ τοὺς θεοὺς ἂν σέβονται κι ἄντρες φιλόξενοι εἶναι».

175

Εἶπα, κι ἀπάνω ἀνέβηκα στὸ μαῦρο τρεχαντήρ

κι εἶπα στοὺς ναῦτες ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιά νὰ λύσουν.
 Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
 ἀράδα καὶ τῇ θάλασσα μὲ τὰ κουπιά χτυποῦσαν. 180
 Κι ὅταν σὲ τόπο φτάσαμε ποὺ δὲν ἦταν ἀλάργα,
 εἶδαμε ἀπόμερη σπηλιά κοντὰ κοντὰ στὸ κύμα,
 ψηλὴ καὶ δαφνοσκέπαστη, κι ἄπειρα ἐκεῖ κοπάδια
 γιδοπροβάτων στάλιζαν καὶ αὐλὴ εἶχε γύρω γύρω
 ψηλὴ μὲ πέτρες μὲς στὴ γῆς χωμένες, καὶ μὲ πεύκους 185
 μεγάλους κι ἀψηλόκορφες βελανιδιὲς φραγμένη.
 Ἄντρας θεόρατος ἐκεῖ καθόντανε, ποὺ μόνος
 τ' ἀρνιά βοσκοῦσε ἀπόμερα μήτε ἔσμιγε τοὺς ἄλλους,
 μόν' τὸ κακὸ λογάριάζε στὴν ἐρμηιά ποὺ ζοῦσε.
 Τέρας πελώριο πλάστηκε, μήτε ἔμοιαζε ἄλλου ἀνθρώπου, 190
 μόν' ἦταν σὰν ψηλοῦ βουνοῦ ραχοῦλα φουντωμένη,
 ποὺ ξεχωρίζει ἀνάμεσα σ' ἄλλες κορφές μονάχη.
 Πρόσταξα τότε τοὺς λοιποὺς ἀγαπητοὺς συντρόφους
 νὰ μείνουν στὸ καράβι ἐκεῖ κοντὰ νὰ τὸ προσέχουν
 καὶ δώδεκα ἀφοῦ διάλεξα τοὺς πιὸ καλοὺς ἀπ' ὅλους, 195
 ἔφυγα. Πήραμε μαζὶ καὶ σ' ἓνα ἀσκὶ γιδίσιο
 μαῦρο γλυκόπιστο κρασί ποὺ μοῦ 'χε δώσει δῶρο
 ὁ Μάρωνας τοῦ Εὐάνθη ὁ γιός, ὁ λειτουργὸς τοῦ Φοῖβου
 ποὺ 'χε προστάτῃ ἡ Ἴσμαρος, γιατί ἀπὸ σεβασμὸ μας
 σώσαμε αὐτόν καὶ τὸ πιστὸ ταίρι του καὶ τὸ γιό του, 200
 ποὺ κατοικοῦσαν σὲ πυκνὸ δάσος τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλου.
 Ἀξίας δῶρα μοῦ ἔδωσε γιὰ τοῦτο, ἑπτὰ κομμάτια
 καλοφτιασμένο μάλαμα, κι ἓνα ἀργυρὸ κροντήρι,
 καὶ στάμνες δώδεκα κρασί μοῦ γέμισε ὡς τὰ χεῖλια,
 γλυκὸ κι ἀνέρωτο, πιωτὸ θεϊκό, ποὺ μὲς στὸ σπίτι 205
 σκλάβα καμιά δὲν τό 'ξερε μήτε ἄλλη παρακόρη
 ἐξὸν αὐτός, τὸ ταίρι του καὶ μιὰ ἐπιστάτρα μόνη.
 Κι ὅταν τὸ μελιστάλαχτο κρασί ἤθελαν νὰ πιοῦνε,
 σὲ εἰκοσὶ μέτρα ρίχνανε νεροῦ κι ἓνα ποτήρι,
 καὶ τότε μιὰ γλυκιὰ εὐωδιὰ κι οὐράνια ἀπ' τὸ κροντήρι 210
 χυνότανε, ποὺ νὰ μὴν πιῆς δὲ βάσταις ἡ καρδιά σου.
 Ἀσκὶ μεγάλο, ἀπ' τὸ κρασί αὐτό, γεμάτο πῆρα
 καὶ στὸ δισάκι μου θροφές. Γιατὶ εἶχε κόψει ὁ νοῦς μου

εὐτύς, πῶς σέ ἄντρα πήγαινα μὲ δύναμη μεγάλη,
ἄγριο, ποῦ στὰ στήθια του δὲν εἶχε πίστη ἢ νόμο. 215

Φτάσαμε ἀμέσως στὴ σπηλιά, μὰ αὐτὸς δὲν ἦταν μέσα,
μόν' τὰ παχιά του πρόβατα βοσκοῦσε στὸ λιβάδι.
Καὶ στὴ σπηλιά ἅμα μπήκαμε βλέπαμε ὅ,τι εἶχε μέσα.
Γεμάτα τὰ τυρόβολα κι οἱ μάντρες στοιβαγμένες
ἀπὸ κατσίκια κι ἀπ' ἄρνιά, καὶ χώρια μαντρισμένα 220
τὰ πρόωιμα ἄλλοῦ, τὰ μέσα ἄλλοῦ, κι ἄλλοῦ τὰ ὄψιμα ἦταν.

Κι ἦταν ἀπὸ τυρόγαλο γεμάτα ὅλα τ' ἀγγεῖά του.
σκάφες, καρδάρες, ποῦ ἄρμεγε μέσα σ' αὐτὰ τὸ γάλα.
Τότε οἱ συντρόφοι μ' ὅρμιζαν μὲ πειστικά τους λόγια,
λίγο τυρὶ νὰ πάρουμε καὶ νὰ τραβοῦμε πίσω, 225
κι ἀπ' τὸ μαντρί ξεκόβοντας μανάρια καὶ κατσίκια
γλήγορα στὸ γοργόδρομο καράβι νὰ τὰ πᾶμε,
κι εὐτύς νὰ κάνουμε πανιά καὶ στ' ἀνοιχτὰ νὰ βγοῦμε.
Ἐγὼ ὅμως δὲν τοὺς ἄκουσα, ποῦ πιὸ καλὸ ἔτσι θὰ ἔταν,
γιὰ νὰ τὸν δῶ καὶ δῶρα του φιλόξενα νὰ πάρω. 230

Μὰ στοὺς συντρόφους πρόσχαρος δὲ φάνηκε ὅταν ἤρθε.
Τότες ἀνάψαμε φωτιά καὶ κάμαμε θυσία
τυριά κομμάτια κόβοντας καὶ φάγαμε κι οἱ ἴδιοι,
καὶ στὴ σπηλιά καθίσαμε προσμένοντας, ὥσπου
ἤρθε κι αὐτὸς ἀπ' τὴ βοσκὴ, μὲ φόρτωμα μεγάλο 235
ξύλα ξηρὰ γιὰ τὸ φαῖ νὰ ἔχη φωτιά ν' ἀνάψει.

Μὲς στὴ σπηλιά σὰν τὸ ῥιξε βούιξε ὁ τόπος ὅλος,
κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν τρομάρα μας χωθήκαμε στὸ βάθος
Τότε ἔμπασε μὲς στὴν πλατιά σπηλιά τὶς προβατίνες,
μὲ τὴ σειρὰ ὅσες ἄρμεγε κι ἄφησε ἔμπρὸς στὴν πόρτα 240
μὲς στὴν αὐλὴ τ' ἄρσενικά, κριάρια του καὶ τράγους.

Ἐπειτα σήκωσε ψηλὰ κι ἔβαλε ἔμπρὸς στὴν πόρτα
ἀσήκωτη θυρόπετρα, ποῦ δὲ θὰ τὴν κινουσαν
κι εἰκοσιδυὸ τετράκυκλα καλοφτιασμένα ἀμάξια·
τόσο τεράστιο ἔβαλε μπροστὰ στὴν πόρτα βράχο. 245
Κάθισε τότες κι ἄρμεγε γίδες καὶ προβατίνες
καὶ τὸ παιδί τῆς καθεμιᾶς προσθήλιαζε ἀπὸ κάτω.
Καὶ τὸ μισὸ ὅταν ἔπηξε τ' ἄσπρο χιονάτο γάλα,
τὸ σῦναξε καὶ τὸ ἔβαλε μὲς στὰ πλεχτὰ καλάθια,

καὶ στὶς καρδάρες φύλαξε τ' ἄλλο μισὸ νὰ πίνη. 250
 Καὶ τίς δουλειές του βιαστικά σὰν ἔκαμε ὅσες εἶχε,
 ξάναψε τότε τῇ φωτιά καὶ ἐμᾶς θωρώντας εἶπε :
 « Ποιοὶ εἴστε, ὄρῃ ξένοι, κ' ἀπὸ ποῦ στῆς θάλασσας τοὺς δρόμους
 γυρᾶτε ; Μῆνα γιὰ δουλειές, ἢ πᾶτε ἔτσι στὴν τύχη,
 ὅπως οἱ κλέφτες ποὺ γυρνοῦν στὰ πέλαγα καὶ φέρνουν 255
 στοὺς ξένους τόπους συμφορὰς καὶ τῇ ζωῇ τους παίζουν ; »

Ἔτσι εἶπε, καὶ ὅλων ἡ καρδιά παράλυσε στὰ στήθια,
 τρομάζοντας τὸ γίγαντα καὶ τῇ βαρὶὰ φωνῇ του.
 Μὰ καὶ ἔτσι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυὸ μου λόγια καὶ εἶπα· 260
 « Ἐμεῖς, πολὺπαθοι Ἀχαιοί, γυρίζουμε ἀπ' τὴν Τροία
 μὲς στὰ θαλασσοπέλαγα καὶ μὲ λογῆς ἀνέμους,
 νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα μας, μὰ πῆραμε ἄλλο δρόμο.
 Ἦτοσι ἤθελε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς γιὰ μᾶς ν' ἀποφασίσῃ.
 Ὅλοι στρατιῶτες εἵμαστέ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου,
 πόφτασε τώρα ἡ δόξα του στὰ πέρατα τοῦ κόσμου, 265
 γιὰτὶ λαοὺς κατὰστρεψε καὶ ἔριξε τέτοιο κάστρο.
 Καὶ νὰ μᾶς σώσης πέφτουμε στὰ πόδια σου, ἂν θελήσῃς
 μὲ δῶρα σου φιλόξενα νὰ μᾶς φιλοξενήσῃς,
 ποὺ τό 'χουν ὅλοι σύστημα στὸν κόσμον γιὰ τοὺς ξένους.
 Σεβάσου, βλάμη, τοὺς θεοὺς, μιὰ χάρη σοῦ ζητοῦμε. 270
 Ὁ Δίας ὁ φιλόξενος τοὺς ξένους προστατεύει,
 καὶ ὅπου νὰ πᾶνε ἡ χάρη του μαζὶ τοὺς συνοδεύει ».

Εἶπα, καὶ μ' ἄσπλαχνη καρδιά μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
 « Τὰ 'χεις χαμένα, σύντροφε, ἢ θά 'ρχεσαι ἀπ' ἀλάργα,
 ἐνῶ μοῦ λὲς νὰ φοβηθῶ θεοὺς καὶ νὰ πιστέψω. 275
 Δὲν τὸν ψηφοῦν οἱ Κύκλωπες τὸν ἀσπιδάτο Δία,
 μήτε θεοὺς, γιὰτὶ εἵμαστέ πολὺ πιὸ ἀνώτεροί τους.
 Μῆτε ἀπ' τοῦ Δία φόβο ἐγὼ θὰ σὲ πονέσω ἐσένα,
 καθὼς καὶ τοὺς συντρόφους σου, ἂν δὲν τὸ θέλω ὁ ἴδιος.
 Μόν' πές μου ποῦ νὰ τ' ἄραξες τὸ καλοκαμωμένο 280
 καράβι, ἂν κάπου ἀπόμερα γιὰ ἐδῶ κοντά, νὰ ξέρω ».

Ἔτσι εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ ποῦ νὰ μὲ γελάσῃ.
 Κι εὐτὺς μὲ λόγια πονηρὰ τ' ἀπάντησα καὶ ἔτσι εἶπα·
 « Ἀχ! τὸ καράβι ὁ Σαλευτὴς μοῦ τό 'σπασε τοῦ κόσμου,
 στὰ βράχια ὅπως τὸ χτύπησε σὲ μιὰ τῆς χώρας σου ἄκρη, 285

στον κάβο ἀφοῦ τὸ ξόριασε κι ἡ θάλασσα τὸ πῆρε,
κι ἐγὼ μονάχος ξέφυγα μ' αὐτοὺς τὸ μαῦρο χάρο ».

Ἔτσι εἶπα, κι ὁ σκληρόψυχος δὲ μοῦ ἔβγαλε ἄλλη λέξη,
μόν' χύμηξε κι ἀπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
ἄρπαξε δυὸ καὶ καταγῆς τοὺς χτύπαε σὰν κουτάβια,
καὶ τὰ μυαλά τους χύθηκαν καὶ μούσκεψαν τὸ χῶμα.
Κι ἔτσι σὰν τοὺς κομμάτιασε, τοὺς ἔβαλε στὸ δόντι.
Κι ἔτρωγε σὰ βουνόθρεφτο λιοντάρι, δίχως σκλίδα
ν' ἀφήση, σάρκες, σωθικά, κήκαλα μεδουλάτα.

290

Κι ἐμεῖς στὸ Δία κλαίοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
θωρώντας βάρβαρες δουλειές πού χάναμε τὸ νοῦ μας.

295

Κι ὁ Κύκλωπας σὰ γέμισε τὴν ἄπατη κοιλιά του,
κρέας ἀνθρώπων τρώγοντας, ἀγνὸ ρουφώντας γάλα,
τεντώθηκε μὲς στὴ σπηλιὰ καταμεσίς στ' ἄρνια του.
Τότε εἶπα μὲ τὴν ἀφοβὴ καρδιά μου νὰ ζυγώσω
κι ἀπ' τὸ μηρί μου βγάζοντας τὸ κοφτερὸ μαχαίρι,
στά στήθια νὰ τοῦ τὸ ἔμμηνα, στὸ μέρος πού τὰ σπλάχνα
κλειοῦν τὸ συκώτι, ψάχνοντας μὲ τ' ἄλλο μου τὸ χέρι
μὰ μ' ἔκοψε ἄλλος στοχασμός. Γιατί κι ἐμεῖς μαζί του

300

τὸ χάρο ἐκεῖ θὰ βρίσκαμε. Πῶς θὰ μπορούσαμε. ὅλοι
τὸ βράχο τὸν ἀσήκωτο νὰ βγάλουμε ἀπ' τὴν πόρτα ;
Ἔτσι βαριά στεναζοντας προσμέναμε νὰ φέξῃ.

305

Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
ἄναψε πάλε τὴ φωτιά κι ὅλες σειρὰ τίς μάνες
ἄρμεγε καὶ προσθήλιαζε καὶ τὰ μικρά τους κάτω.

310

Καὶ τίς δουλειές του βιαστικά σὰν ἔκαμε ὕσες εἶχε,
ἄρπαξε πάλε δυὸ μαζί νὰ φάῃ τὸ κολατσό του.

Χορτάτος τότε ἀπ' τὴ σπηλιὰ προγοῦσε τὸ κοπάδι,
πρῶτα τὸ βράχο ἀψήφιστα σὰν ἔβγαλε ἀπ' τὴν πόρτα,
καὶ τὸν ξανάβαλε ἔπειτα σὰ σκέπασμα σὲ θήκη,
καὶ στὸ βουνὸ σφυρίζοντας τ' ἄρνια του σαλαγοῦσε.

315

Ἔμεινα ἐγὼ τὸ χάρο του στὸ νοῦ μου ἀναμετρώντας
νὰ τὸν πλερώσω, ἂν μοῦ ἔδινε τέτοια χαρὰ ἡ Παλλάδα.

Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ἦταν.

Μὲς στὸ μαντρί εἶχε ὁ Κύκλωπας ἓνα χοντρὸ ματσούκι
χλωροκομμένο, ἐλίτικο, νὰ τὸ βαστᾷ ὅταν γίνη,

320

- Ξερό, κι ἐμεῖς τὸ λέγαμε, θωρώντας το, πὼς ἦταν
 κατάρτι σὲ εἰκοσάκουπο καράβι πισσωμένο,
 ἀπ' τὰ μεγάλα φορτηγὰ πού πέλαγα ἀρμενίζουν.
- Τόσο στὸ μάκρος φαίνονταν καὶ τόσο καὶ στὸ χόντρος. 325
 Πιάνω καὶ κόβω ὡς μιὰν ὀργιὰ κομμάτι ἀπ' τὸ ματσούκι
 καὶ στοὺς συντρόφους τὸ δῶσα νὰ μοῦ τὸ πελεκήσουν.
 Κι ἴσιο σὰν τὸ 'καμαν αὐτοί, τὸ 'ξυσα ἐγὼ στὴν ἄκρη
 καὶ νὰ πυρώσῃ τὸ 'βαλα στὴν ἀναμμένη θράκα.
- Ἔπειτα τὸ 'χῶσα βαθιὰ μὲς στὴν κοπριά ἀπὸ κάτω, 330
 πού ἦταν χυμένη στὴ σπηλιά παντοῦ σωρὸς μεγάλος.
 Καὶ τότε πρόσταξα λαχνὸ νὰ ρίξουν οἱ συντρόφοι,
 μαζί μου ποιοὶ θὰ τύχαιναν τὸν πάλο νὰ τὸν μπηξουν
 στὸ μάτι του ὅταν κοιμηθῇ κι ὕπνος βαθὺς τὸν πάρῃ.
- Λάχανε αὐτοὶ πού θὰ 'θελα κι ὁ ἴδιος νὰ διαλέξω, 335
 τέσσερεις ὅλοι καὶ μ' αὐτοὺς κι ἐγὼ μαζί τους πέντε.
 Ἦρθε τὸ βράδυ βόσκοντας τ' ἀφρόμαλλο κοπάδι,
 κι ἔμπασε ἀμέσως στὴν πλατιά σπηλιά τὰ πρόβατα ὅλα
 κι οὔτε ἓνα στὴ βαθιὰ του αὐλὴ δὲν ἄφησε κεφάλι,
- κάτι σὰ νὰ μυρίστηκε, εἴτε ὁ θεὸς ἔτσι εἶπε. 340
 Σήκωσε πάλε κι ἔβαλε τὸ βράχο ἐμπρὸς στὴν πόρτα,
 καὶ καθισμένος ἄρμεγε σειρὰ τὶς μάνες ὅλες
 καὶ τὰ μικρὰ τους καθεμιᾶς προσθήλιαζε ἀπὸ κάτω.
 Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν ἔκαμε ὅσες εἶχε
- ἄρπαξε πάλε δυὸ μαζί συντρόφους νὰ δειπνήσῃ. 345
 Τότε κοντὰ στὸν Κύκλωπα πηγαίνω κι ἔτσι τοῦ 'πα,
 μ' ἓνα καυκὶ στὸ χέρι μου γεμάτο κρασί μαῦρο·
 «Κύκλωπα, πάρε, πιε κρασί, σὰν ἔφαγες ἀνθρώπους,
 νὰ ἰδῇς στὸ τρεχαντήρι μου σὰν τί πιστὸ εἶχα κρύψει.
- Τάμα γιὰ σένα τὸ 'φερνα, ἴσως καὶ μὲ πονοῦσες 350
 καὶ μ' ἔστελνες στὸν τόπο μου. Μὰ ἐσύ εἶσαι λυσσασμένος.
 Ἄσπλαχνε, πὼς ἄλλος θνητός, ἀπ' ὅσους ἔχει ὁ κόσμος,
 θὰ 'ρθῃ σὲ σένα ἄλλῃ φορὰ, ἔτσι ἄνομα ἀφοῦ κάνεις;»
- Εἶπα, καὶ πῆρε τὸ κρασί καὶ τὸ 'πιε μονορούφι.
 Σὰν ἤπιε, τ' ἄρεσε πολὺ καὶ μοῦ ζητοῦσε κι ἄλλο· 355
 «Ἀκόμα δῶσ' μου, ἔτσι νὰ ζῆς καὶ τ' ὄνομά σου πές μου
 εὐτύς, νὰ λάβῃς δῶρο μου πού νὰ χαρῇ ἡ καρδιά σου.

Βγάζει ἡ πολύκαρπὴ μας γῆ κρασί καὶ στοὺς Κυκλώπους
 ἀπὸ μεγαλοστάφυλα, καθὼς τὰ βρέξη ὁ Δίας,
 ὅμως ἀπὸ νεχτᾶρι αὐτὸ κι ἀπ' ἀμβροσία βγῆκε». 360

Ἔτσι εἶπε, καὶ τὸ φλογερὸ κρασί τοῦ δῖνου πάλε,
 καὶ τρεῖς φορὲς τὸν κέρασα κι ἀστόχαστα τρεῖς ἤπιε.
 Κι ὅταν τοῦ ζάλισε ἔπειτα καλὰ τὰ λογικά του,
 τότε μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ ἴπα·
 «Κύκλωπα, ἀφοῦ μὲ ρώτησες, καὶ τ' ὄνομά μου μάθε 365
 καὶ δῶσ' μου καθὼς τό 'ταξες τὸ φιλικὸ σου δῶρο.
 Κανεῖς ἐγὼ ὀνομάζομαι κι ὅλοι Κανεῖ μὲ λένε
 ἢ μάνα κι ὁ πατέρας μου κι ὅλοι οἱ λοιποὶ μου φίλοι».

Εἶπα, καὶ μ' ἄσπλαχνη καρδιά μ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
 «Κι ἐγὼ στερνόνε τὸν Κανεῖ θὰ φάω ἀπ' τοὺς συντρόφους,
 ὅμως αὐτοὺς πρωτύτερα. Νά τί σοῦ κάνω δῶρο». 370

Ἔτσι εἶπε καὶ τεντώθηκε τ' ἀνάσκελα πεσμένους,
 κι ἔγειρε δίπλα τὸ χοντρὸ λαιμὸ κι εὐτὺς ὁ ὕπνος
 τὸν πῆρε ὁ παντοδαμαστής. Κι ἔβγανε ἀπ' τὰ λαρύγγια
 μπουκιᾶς ἀνθρώπων καὶ κρασί πού ξέρναε μεθυσμένους. 375
 Τότε ἔχωσα τὸν πάλο εὐτὺς στὴν ἀναμμένη θράκα
 νὰ πυρωθῇ καὶ ψύχωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους
 ὅλους, μὴ φοβηθῇ κανεῖς καὶ θέλῃ νὰ μοῦ φύγῃ.

Κι ὁ πάλος ὁ ἐλίτικος σὰν κόντεψε ν' ἀνάψῃ,
 ἂν καὶ χοντρός μὲς στὴ φωτιά καὶ φαίνονταν νὰ λάμπῃ 380
 τὸν πῆρα ἀπ' τὴ φωτιά κοντὰ στὸν Κύκλωπα καὶ γύρω
 στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου. Καρδιά ὁ θεὸς μᾶς δίνει,
 κι ἀφοῦ τὸν πάλο σήκωσαν, τὸ μυτερὸ στὴν ἄκρῃ,
 στὸ μάτι του τὸν ἔχωσαν. Κι ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότε

πέφτοντας τοῦ τὸν ἔστριβα, ἔτσι ὅπως μὲ τρυπάνι 385
 τρυπάει τὸ καραβόξυλο τεχνίτης κι ἀπὸ κάτω
 τὸ στρέφουν ἄλλοι μὲ λουρί στὸ 'να καὶ στ' ἄλλο μέρος

κι αὐτὸ γυρίζει ἀδιάκοπα. Ἔτσι κι ἐμεῖς στὸ μάτι
 τοῦ Κύκλωπα γυρίζαμε τὸν πυρωμένο πάλο,
 κι ὅπως μπηγότανε ζεστός, τὸν μούσκεψε τὸ αἷμα 390
 κι ὅλα τριγύρω τοῦ ματιοῦ, ματόφυλλα καὶ φρύδια,
 τοῦ τὰ καψάλιζε ἡ φωτιά καὶ τοῦ 'καψε τὴν κόρη,
 κι ἔτριζαν μέσα ἀπ' τὴ φωτιά οἱ ρίζες τοῦ ματιοῦ του.

- Πῶς ὅταν στὸ κρύο νερὸ χώνει μπαλτὰ ἢ σκεπάρνι
 γιὰ νὰ τὰ βάψῃ ὁ σιδεράς κι ἀχοῦν καὶ τσιτσιρίζουν, 395
 —γιατὶ ἡ περίσσια δύναμη αὐτὴ εἶναι τοῦ σιδήρου—
 ἔτσι ἔτριξε τὸ μάτι του κι αὐτοῦ στὸν πάλο γύρω.
 Μούγγριζε τότε σὰ θεριὸ κι οἱ βράχοι ἀντιλαλοῦσαν,
 κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν τρομάρα μας σκορπίσαμε ὅλοι ἀλάργα.
 Τότε ἔβγαλε ἀπ' τὸ μάτι του τὸν πάλο, βουτηγμένον 400
 στὸ αἶμα, καὶ τὸν πέταξε μακριά, χειρονομώντας
 σὰ φρενιασμένος, κι ἔσκουζε στοὺς Κύκλωπες, ποὺ γύρω
 στὶς ἀνεμόδαρτες κορφές, μὲς στὶς σπηλιές καθόνταν
 καὶ τρέχανε ἄλλος ἀπ' ἄλλου, σὰν ἄκουσαν νὰ σκούζῃ,
 καὶ στὴ σπηλιὰ σταθίκανε τριγύρω καὶ ρωτοῦσαν· 405
 « Τί σοῦ 'τυχε, Πολύφημε, καὶ μεγαλοφωνάζεις
 μὲς στὴν ἀθάνατη νυχτιὰ καὶ μᾶς χαλᾶς τὸν ὕπνο ;
 Μὴν ἄθελά σου σ' ἄρπαξε κανένας τὸ κοπάδι ;
 Μήνα σοῦ παίρνει τὴ ζωὴ μ' ἀπάτη καὶ μ' ἀντρεία ; »
 Κι ὁ φοβερὸς Πολύφημος ἀπ' τὴ σπηλιὰ ἀπαντοῦσε· 410
 « Ἀδέρφια, μ' ἔφαγε ὁ Κανεῖς μ' ἀπάτη, ὅχι μ' ἀντρεία ».
 Κι ἐκεῖνοι τ' ἀπαντοῦσανε μὲ πεταχτὰ τους λόγια·
 « Ἀφοῦ κανεῖς δὲ σ' ἔβλαψε καὶ μέσα εἶσαι μονάχος,
 ἀπ' τὴν ἀρρώστια ποιὸς μπορεῖ τοῦ Δία νὰ σὲ σώσῃ ;
 Δεήσου στὸν πατέρα σου τὸ σείστη Ποσειδῶνα ». 415
 Ἔτσι εἶπανε καὶ φεύγανε καὶ γέλασε ἡ καρδιά μου
 ποὺ τ' ὄνομά μου ἀπάτησε κι ἡ πονηρή μου σκέψη.
 Κι ὁ Κύκλωπας σπαράζοντας στοὺς πόνους καὶ βογγώντας,
 πῆγε στὴν πόρτα ψάχνοντας καὶ σήκωσε τὴν πέτρα
 κι αὐτὸς στὴν πόρτα κάθισε κι ἀνοιξε τὰ δυὸ χέρια, 420
 μὲ τὸ κοπάδι ἂν ἔβγαινε κανεῖς νὰ τὸν τσακώσῃ.
 Γιατὶ θαρροῦσε ἀστόχαστο πῶς εἶχα τὸ κεφάλι.
 Μὰ ἐγὼ ὅλο τὸ καλύτερο ζητοῦσα πῶς νὰ γίνῃ,
 νὰ 'βρῶ ἀπ' τὸ χάρο γλιτωμὸ στοὺς ἄλλους καὶ σὲ μένα.
 Κι ὅλους τοὺς δόλους ἔφαινα, γιατί ἦταν τὴ ζωὴ μας 425
 νὰ σώσουμε, καὶ συμφορὰ μεγάλη ἦταν μπροστά μας.
 Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ἦταν.
 Εἶχε κριάρια παχουλὰ, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
 μὲ σκοτεινόχρωμο μαλλὶ καὶ ξεχωρίζοντάς τα

- σιγά, συντρία τά 'δενά με λυγαριές στριμμένες, 430
 που άπάνω τους κοιμόντανε ό Κύκλωπας, τό τέρας
 μέ τήν άνήμερη ψυχή. Κι αυτό πού 'ταν στή μέση
 σήκωνε κι ένα σύντροφο καί τ' άλλα δυό από δίπλα
 μαζί δεμένα πήγαιναν τούς άντρες νά γλιτώσουν.
 Τρία κριάρια σήκωναν κι από 'να σύντροφό μου. 435
 Κι έγώ — μέσ στ' άλλα διαλεχτό κριάρι ήταν στή μάντρα,
 καί πιάστηκα άπ' τά νώτα του, στή μαλλιαρή κοιλιά του
 συμμαζωμένος καί γερά κρατούσα μέ τά χέρια
 τά φουντωμένα του μαλλιά, τό πρόσωπό μου δίπλα
 γέροντας καί κρατιόμουνά μ' ύπομονή καί θάρρος. 440
 "Έτσι βαριά στενάζοντας προσμέναμε νά φέξη.
 Σάν ήρθε ή ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Λύγούλα
 ξεκίνησε για τή βοσκή τ' άρσενικό κοπάδι
 κι άνάρμεχτα βελάζανε τά θηλυκά στίς μάντρες
 μέ σπαργωμένα τά βυζιά. Κι ό Κύκλωπας, λιωμένος 445
 στους πόνους, κάθε κριαριού τή ράχη ψηλαφοῦσε,
 όλόρθα όπως στεκόντανε. Τυφλός, πού νά τό νιώση,
 στά λογγωμένα στήθια τους πώς δέθηκαν οί άντρες.
 Κι έφτασε άπ' όλα πιό στερνό στήν πόρτα τό κριάρι,
 άπ' τά μαλλιά άργοκίνητο κι άπ' τό σοφόν έμένα. 450
 Κι ό γίγαντας Πολύφημος τοῦ 'πε χαϊδεύοντάς το·
 « Γιατί, καλό κριάρι μου, στερνό άπ' τή μάντρα βγαίνεις ;
 "Άλλη φορά δέν έμενες άπ' τό κοπάδι πίσω,
 μόν' πρώτο πάντα πήγαινες μέ δρασκελιές μεγάλες
 τής χλωρασιῆς τά τρυφερά βλαστάρια νά βοσκήσης. 455
 Πρώτο στο ρέμα έρχόσουνά καί πρώτο μου γυρνούσες
 πάλε τό βράδυ στο μαντρί. Τώρα στερνό απομένεις.
 Θά κλαῖς καί σύ τ' άφέντη σου τό μάτι, πού κακοῦργος
 άντρας μου τό 'βγαλε άσπλαχνα μέ ανθρώπους του χαμένους,
 άφού βαριά μου σκότισε μέ τό κρασί τά φρένα, 460
 ἄχ, ό Κανείς, πού όρκίζομαι πώς δέ θά μου γλιτώση.
 "Αν είχες τή λαχτάρα μου κι αν μπόρειες νά μιλήσης
 νά μου 'λεγες πού τρύπωσε αλάργα άπ' τό θυμό μου·
 θά 'βλεπες τότε στή σπηλιά χυμένα τά μυαλά του
 χάμω στή γῆς, άλλα άπ' άλλου, καθώς θά τόν χτυπούσα, 465

καί μές στά στήθια μου ἡ καρδιά θά λούφαζε ἀπ' τοὺς πόνους,
 ποὺ μοῦ τοὺς ἀναψε ὁ Κανεῖς, ἓνα κορμὶ χαμένο »

Εἶπε κι ἀπόλυσε ἔπειτα νὰ φύγῃ τὸ κριάρι.

Σὰ βγήκαμε ὅξω ἀπ' τὴ σπηλιὰ κι ἀπ' τὴν αὐλὴ πιὸ πέρα,
 πρῶτος ἐγὼ ξεκόβθηκα κι ἔλυσα τοὺς συντρόφους. 470

Κι εὐτὺς ἄρνια λιγνόποδα καὶ τρυφερά κριάρια
 γύρω πολλὰ ξεκόβοντας τὰ φέραμε στὸ πλοῖο.
 Χαρούμενοι μᾶς εἶδανε οἱ ποθητοὶ συντρόφοι,
 τὸ χάρο ὅσοι ξεφύγαμε καὶ κλαίγανε τοὺς ἄλλους.

Μὰ νὰ θρηνοῦν δὲν ἄφρηνα κι ἐγνεφα μὲ τὰ φρύδια,
 προστάζοντάς τους γλήγορα νὰ μπάσουν στὸ καράβι 475
 πολλὰ κριάρια ἀφρόμαλλα καὶ στ' ἀνοιχτὰ νὰ βγοῦμε.

Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπαίνανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους
 ἀράδα, καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

Καὶ τόσο ἄμα ἀλαργέψαμε, ποὺ ἀκοῦνε ὅταν φωνάξῃς,
 τότε ἔσκουζα στὸν Κύκλωπα μὲ πεισμωμένα λόγια. 480

« Δὲ σοῦ ἦταν, Κύκλωπα, γραφτό, ἀνθρώπου τιποτένιου,
 ἔτσι ἄγρια τοὺς συντρόφους του νὰ φᾶς μές στὴ σπηλιὰ σου.
 Μόν' ἀκριβὰ θὰ πλέρωνες τὰ κακουργήματά σου,
 σκυλί, ποὺ δὲ σεβάστηκες μές στὸ ρημαδιακό σου 485
 ξένους νὰ φᾶς. Γι' αὐτὸ οἱ θεοὶ σὲ πλέρωσαν κι ὁ Δίας ».

Εἶπα, καὶ τότε πιὸ πολὺ τοῦ λύσσαξε ἡ καρδιά του,
 καὶ ξεκολλώντας μιὰ κορφὴ ψηλοῦ βουνοῦ μεγάλη,
 μπροστὰ στὸ μελανόπλωρο τὴν πέταξε τὸ πλοῖο,
 ποὺ τάχα λίγο νὰ 'παιρνε τῆς πλώρης του τὴν ἄκρη. 490

Γέμισε ἀφρούς ἡ θάλασσα καθὼς τῆς ἔρθε ὁ βράχος.
 Καὶ τὸ καράβι ἀπ' τ' ἀνοιχτὰ ξανάστροφο τὸ κύμα
 τὸ σίμωσε ὅξω στὴ στεριά. Στὰ δυὸ μου χέρια τότε
 μακρὺ κοντάρι ἀδράχνοντας σκουντοῦσα ἀπ' τ' ἀκρογιάλι
 καὶ στοὺς συντρόφους ἔλεγα νὰ πιάσουν τὰ κουπιὰ τους, 495
 μὲ τὸ κεφάλι γνέφοντας, νὰ φύγουμε ἀπ' τὸ χάρο.

Καὶ στά κουπιὰ τους πέφτοντας αὐτοὶ λαμνοκοποῦσαν
 Κι ὅταν διπλὰ ἀλαργέψαμε στὸ πέλαγος τραβώντας
 πάλε ἔσκουζα στὸν Κύκλωπα, κι ὅλοι οἱ συντρόφοι γύρω,
 ἄλλοι ἀπ' ἄλλοῦ, μ' ἐμπόδιζαν μὲ μαλακά τους λόγια. 500

Καημένε, τέτοιο ἓνα θεριὸ τί θέλεις κι ἐρεθίζεις;

Νά, τώρα μὲς στή θάλασσα μᾶς πέταξε τὸ βράχο
καὶ στή στεριά μᾶς σίμωσε τὸ πλοῖο, ποῦ εἶπαμε ὅλοι
πὼς ἦρθε πιά τὸ τέλος μας. Κι ἂν ἀκουγε κανένα
ἢ νὰ φωνάξῃ, εἴτε μιλιὰ τὸ στόμα του νὰ βγάλῃ, 505
θὰ ἴσπαζε τὰ κεφάλια μας καὶ τ' ἄρμενα τοῦ πλοίου,
ἄξυστη πέτρα ρίχνοντας. Τόσο βαράει ἀλάργα ».

Ἔτσι εἶπαν, μὰ δὲν ἔπειθαν τὴν ἄφοβη καρδιά μου
καὶ πάλε εὐτὸς τοῦ φώναξα μὲ σπλάχνα φουσκωμένα·
« Ἄν, Κύκλωπα, κανεὶς θνητὸς στὸν κόσμο σὲ ρωτήσῃ, 510
νὰ μάθῃ τὴν ἀγιάτρευτὴ τὴν τύφλα τοῦ ματιοῦ σου,
δηγήσου πὼς σὲ τύφλωσε ὁ καστροπολεμίτης
Δυσσέας τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ἀπ' τὸ νησί τὸ Θιάκι ».

Ἔτσι εἶπα, καὶ μ' ἀπάντησε κι ἐκεῖνος ξεφωνώντας·
« Ἄχ, βγῆκαν τώρα τὰ παλιά τῆς μοίρας τὰ γραμμένα. 515
Ἕνας προφῆτης ζοῦσε ἐδῶ, τρανὸς καὶ φημισμένος,
ὁ Τήλεμος τοῦ Εὐρύμου ὁ γιός, στή μαντοσύνη πρῶτος,
ποῦ γέρασε στοὺς Κύκλωπες νὰ προφητεῖ χρόνια,
καὶ μοῦ προφῆτεψε ὅλα αὐτὰ μιὰ μέρα πὼς θὰ γίνουν,
τὸ φῶς μου πὼς θὰ στερηθῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τὰ χέρια. 520
Μὰ πάντα ἐγὼ περίμενα πὼς θὰ ῥθῃ ἐδῶ ἓνας ἄντρας
ἄμορφος, γιγαντόκορμος, μεγάλο παλικάρι,
καὶ μοῦ ῥθε τώρα ἓνας κοντὸς καὶ ψόφιος καὶ χαμένος,
ποῦ μὲ κρασί μὲ δάμασε καὶ μοῦ ἔβγαλε τὸ μάτι.
Μόν' ἔλα σίμωσε κοντά, Δυσσέα, νὰ σὲ φιλέψω 525
καὶ νὰ δεθῶ στὸ Σαλευτὴ νὰ σὲ καταβοδῶσῃ.

Γιατὶ εἶμαι ἐκείνου γιὸς ἐγὼ κι αὐτὸς εἶναι ὁ γονιός μου.
Κι αὐτός, ὅχι ἄλλος δύνεται νὰ μὲ γιατρέψῃ, ἂν θέλῃ,
ἀπ' τοὺς μακαριστοὺς θεοὺς καὶ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους ».

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια πάλε· 530
« Ἔτσι ἂν μποροῦσα νὰ σοῦ πιῶ τὸ αἶμα, καὶ στοῦ τάφου
δίχως ζωὴ νὰ σ' ἔριχνα τ' ἀφώτιστὰ σκοτάδια,
ἔτσι ὅπως μῆτε ὁ Σαλευτὴς τὸ μάτι δὲ σοῦ γιάνει ».

Εἶπα, κι εὐχόντανε ἔπειτα τ' ἀφέντῃ Ποσειδῶνα,
στὸν ἀστροστόλιστο οὐρανὸ σηκώνοντας τὰ χέρια· 535
« Ἄκου με, Σαλευτὴ τῆς γῆς, πατέρα Μαυρομάλλῃ,
ἂν εἶσαι ἐσὺ ὁ πατέρας μου κι ἐγὼ εἶμαι ἀλήθεια γιὸς σου,

καὶ δῶσ' τοῦ σπίτι νὰ μὴ δῇ ὁ καστροπολεμίτης
 Δυσσέας τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ἀπ' τὸ νησί τὸ Θιάκι.
 Κι ἂν τό 'χη ἡ μοῖρα του, γραφτὸ νὰ πάη στ' ἀρχοντικό του, 540
 νὰ ξαναἰδοῦν τὰ μάτια του πατρίδα καὶ δικούς του,
 μὲ χρόνια ἄς πάη κακὴν κακῶς, δίχως συντρόφους ἄλλους
 μὲ ξένο πλοῖο καὶ δεινὰ στὸ σπίτι του ἄς τοῦ τύχουν ».

Εἶπε, καὶ τὴν παράκληση τοῦ κάνει ὁ Μαυρομάλλης.
 Κι ἔπειτα πάλι ἀδράχνοντας μιὰ πιὸ βαριά κοτρώνα, 545
 τὴν πέταξε μὲ δύναμη στιφογυρίζοντάς την,
 κι ἔπεσε στὸ μαυρόπλωρο καράβι λίγο πίσω,
 ποὺ πάρα τρίχα νὰ 'παιρνε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη.
 Γέμισε ἀφρούς ἡ θάλασσα καθὼς τῆς ἤρθε ὁ βράχος
 καὶ τὸ καράβι στὴ στεριά τὸ σίμωσε τὸ κύμα. 550

Καὶ στὸ νησί σὰν πῆγαμε ποὺ τὰ καλοστρωμένα
 τ' ἄλλα καράβια ἦταν μαζί, κι ὁλόγυρα οἱ συντρόφοι
 καθόντανε περίλυποι κι ὅλο μᾶς καρτεροῦσαν,
 σύραμε, ἐκεῖ σὰν πῆγαμε, στὴν ἄμμο τὸ καράβι 555
 κι ἔξω κι ἐμεῖς πηδήσαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
 Καὶ βγάζοντας τοῦ Κύκλωπα τ' ἄρνιὰ ἀπ' τὸ κοῖλο πλοῖο.
 ἐξίσου τὰ μοιράσαμε κανεὶς νὰ μὴ χολιάσῃ.

Μόνο σ' ἐμένα, ὅταν τ' ἄρνιὰ μοιράζανε οἱ συντρόφοι,
 ξεχωριστὰ μοῦ δώσανε δικό μου τὸ κριάρι.
 Κι ἐγὼ στὸ μαυροσύγνεφο τοῦ Κρόνου γιὰ τὸ Δία, 560
 τὸ βασιλιά γῆς κι οὐρανοῦ, τοῦ τό 'σφαξα στὴν ἄμμο,
 καὶ τὰ μηριά τοῦ πρόσφερα. Μὰ στὴ θυσία ὁ Δίας
 δὲν πρόσσεχε, μόν' κοίταζε πῶς θὰ χανόντανε ὅλα
 τὰ φτερωτὰ καράβια μου κι οἱ ποθητοὶ συντρόφοι.

Ἐκεῖ ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος, 565
 ἀφθονο κρέας καὶ γλυκὸ τραβούσαμε μοσχάτο.

Κι ὁ ἥλιος ὅταν βούτηξε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 τότε ὅλοι κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄμμο.
 Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα, 570
 πρόσταξα τοὺς συντρόφους μου ν' ἀνέβουν στὸ καράβι
 κι εὐτὺς νὰ λύσουν τὰ σκοινιά. Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπῆκαν
 κι ὅλοι στοὺς μπάγκους κάθισαν ἀπάνω ἀράδα ἀράδα,
 καὶ τ' ἀφρισμένα κύματα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν.

Ἐκεῖθε ἐμπρὸς τραβήξαμε μὲ σπλάχνα ματωμένα,
 πρόθυμα, ποῦ σωθήκαμε, θρηνώντας τοὺς χαμένους.

575

Κ

Φτάσαμε σὲ πλεούμενο νησί, τὴν Αἰολία,
 ποῦ κατοικοῦσε ὁ Αἰόλος, τῶν ἀθανάτων φίλος.

Εἶχε ἓνα κάστρο χάλκινο κι ἀπάτητο τριγύρω
 καὶ γλιστερὲς ἀνέβαιναν κι ἀπότομες οἱ πέτρες.

Δώδεκα ἀπόχτησε παιδιὰ στ' ἀρχοντικό του σπίτι,
 ἔξι κορίτσια κι ἔξι γιούς μὲς στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.

5

Τὶς κόρες του τὶς πάντρεψε, τὶς ἔδωσε στοὺς γιούς του,
 κι ὅλοι μὲ τὸν πατέρα τους καὶ τὴ γλυκιὰ τους μάνα
 τρώγανε πάντα ἀχώριστοι κι ἄφθονα τὰ ἔχανε ὅλα.

Κι ἀπὸ τραγοῦδια ἀντιλαλεῖ τὴ μέρα τὸ παλάτι,
 τσίκνες γεμάτο, κι ἔπειτα τὴ νύχτα, ταῖρι ταῖρι
 ὅλοι κοιμοῦνται σὲ χαλιὰ καὶ ταρνευτὰ κρεβάτια.

10

Σ' αὐτοῦ τὴ χώρα φτάσαμε καὶ στὰ λαμπρὰ παλάτια.

Μῆνα μὲ φιλοξένησε ρωτώντας γιὰ τὴν Τροία,
 γιὰ τὸν Ἀργίτικο στρατὸ καὶ γιὰ τὸ γυρισμὸ του
 κι ἐγὼ τὰ πάντα τοῦ ἔλεγα μὲ τάξη ἓνα πρὸς ἓνα.

15

Κι ἔπειτα σὰν τοῦ ζήτησα τὴ χάρη νὰ μὲ στείλῃ
 νὰ φύγω, εὐτὺς ἐτοίμασε πρόθυμα τὸ ταξίδι.

Ἐγδάρε βόδι ἐννιάχρονο καὶ μοῦ ἔδωσε τ' ἀσκή του
 κι ἔκλεισε μέσα τὴν ὀρμὴ τῶν δυνατῶν ἀνέμων,
 γιατί τὸν εἶχε φύλακα σ' αὐτοὺς ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
 ὅποιον ἀπ' ὅλους ἤθελε νὰ παύῃ ἢ νὰ σηκώνῃ.

20

Μὲς στὸ καράβι τό ἔδεσε μ' ἓνα λεπτὸ μερμίδι
 ὀλάργυρο, κι ἡ πιὸ μικρὴ πνοὴ νὰ μὴν περάσῃ,
 κι ἄφησε νὰ φυσᾷ ἡ πνοὴ γιὰ μένα τοῦ Ζεφύρου,
 στὸ κύμα ν' ἀρμενίζουμε μὲ τὰ γοργὰ καράβια.

25

Ὅμως δὲν ἦτανε γραφτὸ νὰ γίνῃ ὡς τέλος ἔτσι,
 γιατί ὅλοι ἐμεῖς χαθήκαμε ἀπ' ἀσυλλογισιὰ μας.

Μέρες ἐννιά ἀρμενίζαμε ἅπαντα νύχτα μέρα,
 κι ἄρχισε πιά τὴ δέκατη νὰ φαίνεται ἡ πατρίδα,
 καὶ βλέπαμε, ὅπως φτάναμε κοντά, φωτιὲς νὰ καίνε.

30

- Τότε μὲ πῆρε ὕπνος γλυκός, γιατί ἤμουν κουρασμένος,
πάντα τῇ σκότα νὰ κρατῶ, κι ἄλλον ἀπ' τοὺς συντρόφους
δὲν ἄφηνα, πὶο γλήγορα νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα.
- Καὶ στίς κουβέντες πόκναν οἱ ναῦτες μεταξύ τους, 35
χρυσὸ κι ἀσήμι λέγανε πῶς ἔφερνα στὸ σπίτι,
δῶρα ἀπ' τὸν Αἰόλο, τὸ γιὸ τοῦ ξακουσμένου Ἰππότη.
Κι ἔτσι ὁ καθένας ἔλεγε στὸ γείτονα γυρνώντας·
« Μωρέ, πῶς εἶναι ἀγαπητὸς αὐτὸς καὶ τιμημένος
ἀπ' ὅλους, ὅπου κι ἂν βρεθῇ, σ' ὅποια κι ἂν φτάσῃ χώρα. 40
Ἄπειρα πῆρε λάφυρα πολὺτιμα ἀπ' τὴν Τροία,
κι ἐμεῖς, πού ἴδιο κάμαμε μαζὶ του· τὸ ταξίδι,
γυρίζουμε στὰ σπίτια μας μ' ἔτσι ἀδειανὰ τὰ χέρια.
Τώρα κι ὁ Αἰόλος αὐτὰ τοῦ χάρισε ἀπ' ἀγάπη.
Μόν' ἔλα, ἄς δοῦμε μιὰ στιγμή τί νὰ ἴναι αὐτὰ τὰ δῶρα, 45
σὰν πόσο μάλαμα στ' ἀσκή καὶ πόσο ἀσήμι νὰ ᾿χῃ ».
- Εἶπαν, κι ἡ ἄσκερτη βουλή νικοῦσε τῶν συντρόφων.
Λύνουν τ' ἀσκή κι οἱ ἄνεμοι ὅξω χυθῆκανε ὅλοι,
κι αὐτοὺς τοὺς πέταξε ἄξαφνα στὸ πέλαγο ἡ ἀντάρα,
ἀλάργα πάλε ἀπ' τῇ γλυκιᾷ πατρίδα, ἐνῶ θρηνοῦσαν. 50
Εὐπνῆσα τότε κι ἔλεγα στὴν ἄφοβη καρδιά μου,
νὰ πέσω ἀμέσως νὰ πνιγῶ στὸ κύμα ἀπ' τὸ καράβι
ἢ νὰ βαστάξω ἀμίλητα καὶ στὴ ζωὴ νὰ μείνω.
Βάσταξα πάλε κι ἐμείνα στὸ πλοῖο σκεπασμένος,
καὶ πίσω πάλε στὸ νησί μᾶς γύρισε τοῦ Αἰόλου 55
ἡ μακρὴ ἀντάρα, ἐνῶ πικρὰ θρηνοῦσαν οἱ συντρόφοι.
Τότε ὅξω βγήχαμε νερὸ νὰ πάρουμε ἀπὸ βρύση,
κι ἐκεῖ τραπέζι ἐτοίμασαν κοντὰ στὰ πλοῖα οἱ ἄντρες.
Καὶ μιὰ μπουκιὰ ἄμα φάγαμε καὶ βρέξαμε τὰ χεῖλια,
ἓνα καλὸ μου σύντροφο διάλεξα κι ἓναν κράχτη, 60
καὶ πῆγα στὸ κοσμάκουστο παλάτι τοῦ Αἰόλου.
Τὸν ἤβρα μὲ τὸ ταίρι του νὰ τρώῃ καὶ τὰ παιδιὰ του,
καὶ στὸ κατώφλι κάτσαμε κοντὰ στοὺς παραστάτες.
Κι ὅπως μᾶς εἶδαν τὰ ᾿χασαν κι ἔτσι ὅλοι μᾶς ρωτοῦσαν·
« Πάλε, Δυσσέα, ποιά πικρὴ σὲ βρῆκε μοῖρα κι ἤρθες; 65
Σὲ στείλαμε μ' ὅ,τι ἤθελες νὰ πᾶς γιὰ τὴν πατρίδα,
στ' ἀρχοντικό σου, κι ὅπου ἄλλοῦ σοῦ ζήταε ἡ καρδιά σου ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ σπλάχνα μαραμένα·
 «Ναῦτες κακοὶ μὲ τύφλωσαν κι ὁ γελαστής μου ὁ ὕπνος.
 Μὰ ἐλᾶτε, ἀδέρφια, σῶστε με, ποὺ σᾶς περνᾷ ἀπ' τὸ χέρι ».

70

Ἔτσι γλυκὰ τοὺς μίλησα γιὰ νὰ τοὺς καλοπιάσω.
 Ἄφωνοι οἱ ἄλλοι ἀπόμειναν κι ἀπάντησε ὁ γονιὸς τους.
 «Γκρεμίσου ἀμέσως, σίχαμα τοῦ κόσμου, ἀπ' τὸ νησί μου,
 γιατί εἶναι κρίμα νὰ δεχτῶ καὶ νὰ τὸν στείλω πίσω
 ἄντρα ποὺ κι οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν.

75

Τσακίσου, ἀφοῦ κι ἀπὸ θεῶν ὀργὴ ἦρθες πίσω πάλε ».
 Μὲ τέτοια λόγια μ' ἔδιωξε τὸν ἄχαρο ἀπ' τὸ σπίτι.

Τότε τραβοῦμε ἐκεῖθε ἐμπρὸς μὲ ματωμένα σπλάχνα,
 κι ἔσβηνε στὸ σκληρὸ κουπί τὸ θάρρος τῶν συντρόφων,
 καὶ γιὰ τίς ἀμαρτίες μας δὲν εἶχε ὁ δρόμος ἄκρη.

80

Ἀδιάκοπα ἀρμενίζαμε μέρες καὶ νύχτες ἐξί
 καὶ φτάσαμε τὴν ἑβδομὴ στ' ὀρθοχτισμένο κάστρο
 τοῦ Λάμου, στὴν Τηλέπυλο, τῇ γῇ τῶν Λαιστρυγόνων,
 ὅπου σὰν ἔρχεται ὁ βοσκὸς τὰ γίδια νὰ μαντρίση,
 βοσκὸ ποὺ βγαίνει χαιρετᾷ καὶ τ' ἀπαντᾷ κι ἐκεῖνος.

85

Ἀνθρώπος ἄγρυπνος ἐκεῖ θὰ κέρδιζε δυὸ ρόγες,
 τῇ μιᾷ γελάδια βόσκοντας, τὴν ἄλλη πρόβατα ἄσπρα,
 γιατί εἶναι οἱ δρόμοι σύκοντα τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.
 Σὰν ἤρθαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι, ποὺ τριγύρω
 τὸ κλειοῦσαν βράχοι ἀπότομοι κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ μέρη,

90

κι ἐβγαίναν ἄκρες πεταχτές, ἀγνάντια ἢ μιὰ στὴν ἄλλη
 στὴ θάλασσα, κι ἦταν στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ στόμα,
 ἐκεῖ τ' ἀψηλοκέφαλα τ' ἀράξαμε καράβια,
 καὶ στὴ σειρὰ τὰ δέσαμε, τὸ 'να κοντὰ μὲ τ' ἄλλο,
 γιατί ποτὲ δὲ φούσκωνε τὸ κύμα στὸ λιμάνι,

95

οὔτε μεγάλο οὔτε μικρό, μόν' ἄσπερη ἦταν γαλήνη.
 Μόνος ἐγὼ ὄξω κράτησα τὸ μελανὸ καράβι,
 κοντὰ σὲ κάβο κι ἔδεσα στὶς πέτρες παλαμᾶρι,
 κι ἀνέβηκα καὶ στάθηνκα σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα.

Ὅργωμα ἐκεῖ δὲ φαίνονταν βοδιῶν μῆτε ἔργα ἀνθρώπων,
 καὶ μόνον βλέπαμε καπνὸ ψηλὰ ἀπ' τῇ γῇ νὰ βγαίνει.
 Τότε συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
 ποιοὶ σιτοφάγοι κάθονταν σ' αὐτὴ τὴ χώρα ἀνθρώποι,

100

- ἀπ' ὅλους δυὸ διαλέγοντας καὶ τρίτον ἕναν κράχτη.
 Τὸν ἴδιο δρόμο τράβηξαν κι ἐκεῖνοι ποὺ τὰ κάρα 105
 στὴ χώρα ἀπ' τὰ ψηλά βουνὰ κατέβαζαν τὰ ξύλα,
 κι ἐμπρὸς στὴ χώρα ἀντάμωσαν μιὰ κόρη νὰ γεμίῃ,
 τοῦ Λαιστρυγόνᾳ τ' ὁμορφο κορίτσι τοῦ Ἀντιφάτῃ.
 Στὴ δροσερὴ κατέβηκε πηγὴ τὴν Ἀρτακίᾳ 110
 ποὺ ἐκεῖθε παίρνανε νερὸ καὶ πῆγαιναν στὴ χώρα.
 Κοντὰ τῆς πᾶν καὶ στάθηκαν καὶ νὰ τοὺς πῇ ρωτοῦσαν
 ποιὸν εἶχε ὁ τόπος βασιλιὰ καὶ ποιὸς τοὺς κυβερνοῦσε.
 κι ἐκεῖνη εὐτὺς τοὺς ἔδειξε τὸ πατρικὸ τῆς σπίτι.
 Σὰν μπῆκαν μέσα βρήκανε μπροστά τους μιὰ γυναίκα,
 ψηλὴ σὰ μιὰ βουνοκορφὴ κι ὅλους τοὺς πῆρε ὁ φόβος. 115
 Φώναξε εὐτὺς τὸν ἄντρα τῆς, τὸν ξακουστὸ Ἀντιφάτῃ,
 ἀπ' τὴν πλατέα, ποὺ ἔβαλε στὸ νοῦ του τὸ χαμό τους,
 κι ἄρπαξε, ὡς ἦρθε, κι ἔφαγε τὸν ἕνα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
 κι οἱ δυὸ στὰ πόδια τὸ ἔβαλαν καὶ φτάσανε στὰ πλοῖα.
 Ἔβαλε τότε τις φωνὲς στὴ χώρα ὁ Ἀντιφάτῃς, 120
 κι ἄλλοι ἀπ' ἄλλοῦ ξετρύπωναν χιλιάδες Λαιστρυγόνες
 πελώριοι, ποὺ μὲ γίγαντες μοιάζανε κι ὄχι μ' ἄντρες.
 Ἀσήκωτες ἀπ' τίς κορφὲς κοτρὼνες μᾶς πετοῦσαν
 κι ἄξαφνα κρότοι φοβεροὶ κατὰ τὰ πλοῖα ἀχοῦσαν,
 ἀνθρώπων ποὺ σκοτώνουνταν καὶ караβιῶν ποὺ σποῦσαν. 125
 Σὰν φάρια τοὺς καμάκιαζαν, φριχτὸ φαῖ νὰ φᾶνε.
 Κι ἐνόσω τοὺς συντρόφους μου χαλοῦσαν στὸ λιμάνι,
 τράβηξα τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ κοφτερὸ μαχαίρι
 κι ἔκοψα τὰ πρυμὸσκοῖνα τοῦ μαύρου καραβιοῦ μου,
 καὶ στοὺς συντρόφους ἔσκουζα, χωρὶς καιρὸ νὰ χάνουν, 130
 νὰ πιάσουν ὅλοι τὰ κουπιά, νὰ φύγουμε ἀπ' τὸ χάρο,
 κι ἐκεῖνοι ἀπ' τὴν τρομάρα τους τὸ κύμα ἀφροκοποῦσαν.
 Χαρούμενα ἔτσι ξέφυγε τοὺς κρεμασμένους βράχους
 στὸ πέλαο τὸ καράβι μου· τ' ἄλλα χαθῆκανε ὅλα.
 Τραβοῦμε ἐκεῖθε πάλε ἐμπρὸς μὲ σπλάχνα ματωμένα, 135
 μακριὰ ἀπ' τὸ χάρο, τοὺς λοιποὺς συντρόφους μας θρηνώντας.
 Στῆς Αἴας πᾶμε τὸ νησί ποὺ κατοικοῦσε ἡ Κίρκη,
 θεὰ μεγάλῃ, φοβερή, ποὺ σὰ θνητὴ λαλοῦσε,
 κι ἦταν ὁμόσπλαχνη ἀδελφὴ τοῦ δολοπλέχτη Αἰήτῃ.

- Εἶχαν τὸ θνητοφωτιστὴ πατέρα τους τὸν Ἥλιο, 140
 κι εἶχαν τὴν Πέρση μᾶνα τους, τοῦ Ὀκεανοῦ τὴν κόρη.
 Σ' ἓνα ἀκρογιάλι πιάσαμε σιγὰ μὲ τὸ καράβι
 σ' ἀραξοβόλι, κι ὁ θεὸς μᾶς ἔδειχνε τὸ δρόμο.
 Βγήκαμε ἐκεῖ καὶ μείναμε δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
 κι ὁ πόνος μὲ τὴν κούραση μᾶς θέριζε τὰ σπλάχνα. 145
 Σὰν ἔφεξε ἡ ροδόχρωμη Αὐγὴ τὴν τρίτη μέρα,
 πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὸ γερὸ κοντάρι
 κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκα κοφτὰ κοφτὰ σὲ βίγλα,
 ἴσως ἀκούσω μιὰ φωνὴ καὶ ἰδῶ ὀργωμένους τόπους.
 Ἀνέβηκα καὶ στάθηκα σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα 150
 κι ἀπ' τὴν πλατὺδρομὴ τῆ γῆς εἶδα καπνὸ νὰ βγαίνει
 μὲς στὰ λαγκάδια τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὸ παλάτι.
 Κι ἀμέσως συλλογίστηκα στὰ βᾶθρα τῆς καρδιάς μου,
 σὰν εἶδα τὸ θολὸ καπνὸ, νὰ τρέξω καὶ νὰ μάθω.
 Κι αὕτῃ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πὼς ἦταν, 155
 νὰ τρέξω πρῶτα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 νὰ φᾶνε οἱ ναῦτες κι ἔπειτα νὰ στείλω αὐτοὺς νὰ μάθουν.
 Κι ἐκεῖ ποῦ κοντοζύγωνα στ' ἀνάφρουδο καράβι,
 κάποιος θεὸς συμπόνεσε τὴν ἐρημιὰ μου τότε,
 καὶ μοῦ ἔβγαλε ὀρθοκέρατο μεγάλο λάφι ἐμπρὸς μου. 160
 Νερὸ κατέβαινε νὰ πιῇ στὸ ρέμα ἀπὸ λαγκάδι,
 γιὰτὶ ἀπὸ τῶρα τ' ἀναβε τὸ καψερὸ λιοπύρι.
 Κι ὥς πρόβαλε, τὸ χτύπησα στὸ ραχοκόκαλό του,
 κι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.
 Στῇ γῇ βογγώντας ἔπεσε καὶ πέταξε ἡ ψυχὴ του. 165
 Πατώντας τότε ἀπάνω του, τράβηξα τὸ κοντάρι
 ἀπ' τὴν πληγὴ καὶ τ' ἄφησα τὸ λάφι ξαπλωμένο
 στὸ χῶμα, κι ἔκοψα ψαθιά καὶ λυγαριᾶς κλωνάρια
 κι ἔπλεξα, μᾶκρος μιὰν ὀργιὰ, σκοινὶ καλοστριμμένο
 καὶ τοῦ ἔδεσα τὰ πόδια τοῦ φοβεροῦ τεράτου, 170
 ὅλα μαζί καὶ τὸ ἔφερα στὴ ράχη φορτωμένος
 στὸ τρεχαντήρι, στὸ γερὸ κοντάρι μου ἀκουμπώντας,
 γιὰτὶ δὲν ἦταν βολικὸ μόνο μὲ τὸ ἔνα χέρι
 στὸν ὄμο νὰ τὸ φορτωθῶ τέτοιο θεριὸ μεγάλο.
 Τὸ ἔριξα στὸ καράβι ἐμπρὸς στὴ γῇ καὶ τοὺς συντρόφους 175

τοὺς ψύχωνα, λόγια γλυκὰ μιλώντας στὸν καθένα
 « Μ' ἔλα τὰ βάσανα, παιδιὰ, δὲ θὰ μᾶς φάῃ ὁ χάρος,
 πρὶν ἔρθῃ ἡ ὥρα πόγραψε γιὰ τὸν καθένα ἡ μοίρα.
 Μὰ ἐλᾶτε, κι ὅσο νὰ ἔχουμε φαῖ μὲς στὸ καράβι,
 νὰ φᾶμε ἄς μὴν ξεχάνουμε, νὰ μὴ μᾶς δέρνηῃ ἡ πείνα ».

180

Εἶπα, κι εὐτὺς ὑπάκουσαν στὰ λόγια μου αἱ συντρόφοι
 κι ἀμέσως ξεσκεπάστηκαν καὶ θάμαζαν τὸ λάφι
 στὴν ἀμμουδιὰ τῆς θάλασσας, ποῦ ἔταν θεριὸ μεγάλο.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν τὰ μάτια τους νὰ βλέπουν,
 νύβουν τὰ χέρια κι ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι.
 Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε, ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
 κρέατα, ἀπ' ὅλα πληθερά, καὶ πίναμε μοσχάτο.
 Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 τότε ὅλοι κοιμηθήκαμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
 Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 κάλεσα τότε σύνοδο κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους:
 « Ἀκοῦστε, ἀδέρφια, τί θὰ πῶ, κι ἄς εἴστε λυπημένοι.
 Δὲν ξέρουμε ποῦ πέφτει ἡ Αὐγή, ποῦ νὰ ἴναι τὸ σκοτάδι,
 ποῦ βγαίνει καὶ ποῦ χάνεται ὁ φωτοδότης Ἥλιος.
 Μόν' ἄς μὴ χάνουμε καιρὸ κι ἐλᾶτε νὰ σκεφτοῦμε,
 ἂν βρίσκεται καμιά βουλή ποῦ δὲν τὴ νιώθω μόνος.
 Γιατὶ εἶδα ἀπ' τὴν ὀρθόβραχην ποῦ ἀνέβηκα ραχοῦλα
 ἓνα νησι ποῦ ἀτέλειωτος γιὰλὸς τὸ στεφανώνει,
 καὶ τὸ νησι εἶναι χαμηλό. Κι εἶδα καπνὸ στὴ μέση
 νὰ βγαίνει ἀπὸ πολὺ πυκνὰ λαγκάδια κι ἀπὸ δάση ».

190

195

200

Ἔτσι εἶπα, κι ὅλων ἡ καρδιὰ σὰ νὰ ἔσπασε στὰ στήθια,
 γιατί στὸ νοῦ τους τίς δουλειὲς βάλανε τ' Ἀντιφάτη,
 καὶ τί εἶχε κάμει ὁ Κύκλωπας, τ' ἀνθρωποφάγο τέρας,
 κι ἔχυναν δάκρυα φλογερά, πικρὰ θρηνηλογώντας.
 Ὅμως δὲν ἐβγαίνει ὄφελος κανένα μὲ τοὺς θρήνους.
 Τότε σὲ δυὸ ξεχώρισα τοὺς θαρρετοὺς συντρόφους,
 καὶ δυὸ τοὺς ἐβάλα ἀρχηγούς, στὸ κάθε σῶμα κι ἓναν.
 Στὸ ἓνα ἀρχηγὸς ὁ Εὐρύλοχος καὶ στ' ἄλλο ὁ ἴδιος ἦμουν.
 Ρίξαμε τότε εὐτὺς λαχὸν σ' ἓνα χαλκένιο κράνος
 κι ὅζω πετάχτηκε ὁ λαχνὸς τοῦ ἀτρόμητου Εὐρυλόχου.
 Μὲ εἰκοσι δυὸ ξεκίνησε συντρόφους λυπημένους

205

210

- κι ἐμᾶς ξοπίσω ἀφήσανε μὲ δάκρυα νὰ θρηγοῦμε.
 Μὲς στὸ λαγκάδι βρήκανε τῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
 σὲ μιὰ κορφοῦλα ἀγναντερή, μὲ μάρμαρα χτισμένο.
 Λιοντάρια λαγκαδόθρεφτα καὶ λύκους εἶχε γύρω, 215
 ποὺ μὲ βοτάνια μαγικά τὰ ἔχε ὅλα μερωμένα,
 μήδ' ὄρμησαν ἀπάνω τους, μὲν' τὶς μακριὲς οὐρὲς τους
 κουνοῦσαν κι ὄρθια στάθηκαν. Κι ὅπως ἀπὸ τραπέζι,
 ὅταν κινᾷ ὁ ἀφέντης τους, οἱ σκύλοι ὀλόγυρά του
 χοροπηδοῦν, γιατί βασιτᾶ γλυκάδια νὰ τοὺς ρίξῃ, 220
 ἔτσι καὶ τὰ σκληρόνυχχα λιοντάρια μὲ τοὺς λύκους
 τοὺς χαίρουνταν. Κι ὅλοι ἔτρεμαν τέτοια θεριά σὰν εἶδαν.
 Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς τίς ξώπορτες σταθῆκαν
 κι ἄκουσαν μέσα μὲ γλυκιὰ φωνὴ ποὺ τραγουδοῦσε,
 τὴν Κίρκη κι ἔφαινε ἀφθαρτο πανὶ μεγάλο, ὡς εἶναι 225
 ὅλα τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ψιλά, χαριτωμένα.
 Τὸ λόγο πῆρε ὁ ἀρχηγὸς Πολίτης κι εἶπε πρῶτος,
 ποὺ ἦταν ἀπ' ὅλους πιὸ στενὸς καὶ πιὸ πιστὸς μου φίλος.
 « Ἀδέρφια, κάποια μέσα ἐκεῖ στὸν ἀργαλειό της φαίνει
 καὶ τραγουδάει γλυκόλαλα ποὺ ἀντιλαλεῖ τὸ σπίτι, 230
 εἶτε γυναῖκα εἶτε θεά. Μόν' ἄς φωνάξῃ κάποιος ».
 Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι φώναξαν καλῶντας την, κι ἐκεῖνη
 ἀμέσως βγῆκε κι ἄνοιξε τίς λαμπερὲς της πόρτες,
 καὶ τοὺς καλοῦσε, κι ἔτρεξαν ἀνύποπτοι ὅλοι οἱ ἄλλοι,
 κι ἀπόμεινε ὁ Εὐρύλοχος σὰ νὰ νύκτωσε παγίδα. 235
 Σὰν μπῆκαν μέσα, σὲ θρονιά τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν,
 κι ἔπειτα ἀνάμειξε τυρί, μέλι ξανθὸ κι ἀλεύρι
 κι ἓνα κρασί πρᾶμνιώτικο. Κι ἔριξε στὸ φαί τους
 κάποια βοτάνια μαγικά, τὴν ποθητὴ πατρίδα
 νὰ λησμονήσουν. Κι ἄξαφνα, σὰν ἤπιανε οἱ συντρόφοι, 240
 μ' ἓνα ραβδὶ τοὺς χτύπησε καὶ μὲς στὴ χοιρομάντρα
 τοὺς ἔκλεισε. Κι εἶχαν φωνὴ καὶ τρίχες καὶ κεφάλι
 καὶ σῶμα χοίρων, μὰ γερὸς σὰν πρῶτα ὁ νοῦς τους ἦταν.
 Ἐκεῖ θρηγοῦσαν μαντριστοί, κι ἔβαλε ἡ Κίρκη ἐμπρὸς τους
 νὰ φᾶν περναροβέλανα κι ἀκράνια καὶ βελάνια, 245
 ὅσα τὰ χαμοκύλιστα γουρούνια τρῶνε πάντα.
 Τρέχει ὁ Εὐρύλοχος εὐτὺς στὸ μελανὸ καράβι,

νά πῃ τῇ μαύρῃ συμφορᾷ ποῦ βρῆκε τοὺς συντρόφους,
 μὰ δὲν κατόρθωνε μιλιὰ τὸ στόμα του νὰ βγάλη,
 250 γιὰτὶ μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ τὴν κρατοῦσε πόνος,
 κι εἶχε τὰ μάτια δλόδακρα καὶ σπάραζε ἡ καρδιά του.
 Κι ὅλοι ὅταν τὸν ρωτοῦσαμε τί τρέχει σαστισμένοι,
 μᾶς εἶπε τότε τὸ κακὸ ποῦ βρῆκε τοὺς συντρόφους·
 « Πήγαμε, καθὼς πρόσταξες, Δυσσέα, στὸ λαγκάδι,
 255 καὶ μὲς στὸ δάσος βρήκαμε ψηλόχτιστο παλάτι,
 σὲ μιὰ κορφοῦλα ξάγναντη μὲ μάρμαρο χτισμένο.
 Ἐφαίνε κάποια ἐκεῖ πανὶ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε,
 εἴτε γυναῖκα εἴτε θεὰ καὶ φώναζαν ν' ἀκούσῃ.
 Καὶ βγῆκε ἀμέσως κι ἄνοιξε τὶς λαμπερές της πόρτες,
 260 καὶ τοὺς καλοῦσε, κι ἔτρεξαν ἀστόχαστα οἱ συντρόφοι,
 κι ἐγὼ μονάχος ἔμεινα σὰ νά νιώσω παγίδα.
 Μὰ πᾶνε! ὅλοι ἄφαντοι ἔγιναν, δὲν εἶδα πιά κανένα,
 κι ὥρες ἐκεῖ καθόμουνα καὶ κοίταζα τοῦ κάκου ».

Εἶπε, κι ἀμέσως κρέμασα στὸν ὦμο τὸ μεγάλο
 265 χάλκινο ἀσημοκάρφωτο σπαθὶ καὶ τὸ δοξάρι,
 κι ἐκεῖνου πίσω τοῦ ἴλεγα τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξῃ.
 Μὰ πρόσπεσε στὰ πόδια μου καὶ μὲ παρακαλοῦσε
 κι ἔτσι θρηνώντας μοῦ ἴλεγε μὲ πεταχτά του λόγια.
 « Ἄσε με ἐδῶ, θεόθρεφτε, κι ἄθελα μὴ μὲ πάρῃς.
 270 Γιὰτὶ τὸ ξέρω πῶς καὶ σύ δὲ θὰ γυρίσης πίσω,
 μήτε κανένα σύντροφο θὰ φέρῃς ἀπ' τοὺς ἄλλους.
 Μόν' ἔλα, ἄς φεύγουμε μ' αὐτοὺς τρεχάτοι, ἐνόσω ἀκόμα
 εἶναι καιρός, ἀπ' τὴν κακὴ τὴν ὥρα νὰ σωθοῦμε ».

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυὸ πικρά μου λόγια.
 275 « Κάτσε λοιπόν, Εὐρύλοχε, μονάχος στ' ἀκρογιάλι,
 νὰ τρῶς, νὰ πίνῃς, στὸ βαθὺ κοντὰ τὸ τρεχαντήρι.
 Μὰ ἐγὼ θὰ σύρω ἄβάσταχτη μὲ σπρώχνει ἐμένα ἀνάγκη ».

Εἶπα, κι ἀμέσως ἄφησα καράβι κι ἀκρογιάλι.
 280 Κι ὅ,τι ἔμελλα, διαβαίνοντας τὰ βλογημένα δάση,
 νὰ ῥθω κοντὰ στῆς μάχισσας τῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
 ἐκεῖ ὁ χρυσόραβδος Ἑρμῆς στὸ δρόμο μου προβάλλει,
 ὅμοιος μὲ νιὸ πρωτόχνουδο στῆς νιότης του τῇ χάρῃ,
 κι ἔτσι γλυκὰ μοῦ μίλησε, τὸ χέρι πιάνοντάς μου·

- «Ποῦ τρέχεις πάλε, δύστυχε, μονάχος στ' ἀκροβούνια,
μέσα σέ τόπους ἄγνωστους ; Στή χοιρομάντρα ἡ Κίρκη
τοὺς ἔχει τοὺς συντρόφους σου σὰ χοίρους μαντρισμένους.
Νὰ τοὺς γλιτώσης πᾶς ἐκεῖ ; Θαρρῶ ὅμως πὼς κι ὁ ἴδιος
δὲ θὰ γυρίσης, καὶ μαζί θὰ μείνης μὲ τοὺς ἄλλους.
Μόν' ἔλα νὰ σέ σώσω ἐγὼ ἀπ' τὴν κακὴ τὴν ὥρα.
Πάρε καὶ πῆγαινε μ' αὐτὸ τὸ μαγικὸ βοτάνι
στὴν Κίρκη, ἀπ' τὸ κεφάλι σου κάθε κακὸ νὰ διώχνη.
Καὶ θὰ σοῦ πῶ τὰ δολερὰ τεχνάσματά της ὅλα.
Χυλὸ θὰ φτιάσῃ, στὸ φαί βοτάνια θὰ σοῦ ρίξῃ,
μὰ κι ἔτσι ἐσένα ἀδύνατο τὰ μάγια νὰ σέ πιάσουν,
γιατὶ τὸ καλοβότανο ποὺ θὰ 'χῃς, δὲ θ' ἀφήσῃ.
Καὶ θὰ σοῦ πῶ τὸ κάθε τι, πῶς θὰ φερθῇς νὰ ξέρῃς.
Σὰ θέλει ἡ Κίρκη μὲ μακρὸ ραβδὶ νὰ σέ χτυπήσῃ,
νὰ βγάλῃς τότε ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ κοφτερὸ σπαθί σου
καὶ νὰ χυθῇς ἀπάνω της σὰ νάθε νὰ τὴ σφάξῃς.
Θὰ φοβηθῇ καὶ θὰ σοῦ πῇ νὰ κοιμηθῇς μαζί της,
καὶ τότε ἐσὺ μὴν ἀρνηθῇς τῆς Κίρκης τὸ κρεβάτι,
νὰ λύσῃ τοὺς συντρόφους σου, νὰ σέ φιλοξενήσῃ,
μὰ πὲς της πρῶτα τῶν θεῶν τὸν ὄρκο νὰ σοῦ ἀμώσῃ,
πὼς ἄλλη κάποια συμφορὰ δὲ μελετᾷ γιὰ σένα,
μήπως σοῦ πάρῃ ὅπως γδυθῇς καὶ δύναμη κι ἀντρεία ».
Ἔτσι εἶπε, καὶ ξερίζωσε βοτάνι ὁ Φτεροφόρος,
κάτω ἀπ' τὴ γῆς καὶ μοῦ 'δειξε τὸ κάθε γινώρισμά του.
Μαύρῃ εἶχε ρίζα καὶ λευκὸ σὰ γάλα τ' ἄνθος του ἦταν.
Σφλόμο τὸ λὲν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δύσκολα ἀπ' τὸ χῶμα
τὸ ξερίζωνουν οἱ θνητοί, μὰ δύνανται ὅλα ἐκεῖνοι.
Τότε ἔφυγε ὁ γοργὸς Ἑρμῆς γιὰ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια
ἀπ' τὸ πολύδεντρο νησί, κι ἐγὼ στῆς Κίρκης πῆγα,
κι ὁ νοῦς μου ἀνάδευε πολλὰ στὸ δρόμο ποὺ τραβοῦσα.
Στῆς καλοπλέξουδης θεᾶς σταμάτησα τὴν πόρτα
καὶ φώναξα, κι ὡς ἄκουσε ἡ Κίρκη τὴ φωνή μου,
ἀμέσως βγῆκε κι ἄνοιξε τίς λαμπερές της πόρτες,
καὶ μὲ καλοῦσε. Πῆγαινα μὲ σπλάχνα μαραμένα.
Σὰν μπῆκα μέσα μ' ἔβαλε σ' ἓνα θρονὶ νὰ κάτσω,
πανώριο, ἀργυροκάρφωτο, ποὺ 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω,

- κι ετοίμασε χυλὸ νὰ πιῶ σ' ἓνα χρυσὸ ποτήρι
 κι ἔριξε μέσα μὲ κακὸ σκοπὸ τὰ μαγικά της.
 Σὰν ἤπια καὶ δὲ μ' ἔπιασαν τὰ δολερὰ της μάγια,
 μὲ χτύπησε μὲ τὸ ραβδὶ κι ἔτσι δυὸ λόγια μοῦ 'πε·
 « Σύρε μὲ τοὺς συντρόφους σου στὴ χαιρομάντρα τώρα ».
- Εἶπε, κι ἀμέσως τράβηξα τὸ κοφτερὸ σπαθί μου
 καὶ χύμηξα, καμώνοντας πὼς θέλω νὰ τὴ σφάξω.
 Ἔβαλε τότε τὶς φωνὲς καὶ ζάρωσε μπροστά μου
 καὶ πέφτοντας στὰ πόδια μου μὲ δάκρυα μὲ ρωτοῦσε·
 « Ποιὸς εἶσαι ; ποιὰ ἡ πατρίδα σου ; πὼς λένε τοὺς γονιούς σου ;
 Θάμα, νὰ πιῇς τὰ βότανα καὶ νὰ μὴ σέ μαγέψουν.
- Γιατὶ κανεὶς δὲ βάσταξε θνητὸς αὐτὰ τὰ μάγια,
 ἅμα τὰ πιῇ καὶ τὸ φραγμὸ περάσουν τῶν δοντιῶν του.
 Μὰ ἐσένα ἀμάγευτη ἡ ψυχὴ μέσα στὰ στήθια σου εἶναι.
 Ἐσὺ θὰ 'σαι ὁ πολύτροπος, ἀλάθευτα, ὁ Δυσσέας
 ποῦ μοῦ 'λεγε ὁ χρυσόραβδος Ἑρμῆς πάντα πὼς θὰ 'ρθῃ,
 μ' ἓνα καράβι μελανὸ σὰν ἔρχεται ἀπ' τὴν Τροία.
 Μόν' ἔλα, βάλε τὸ σπαθί τὸ κοφτερὸ στὴ θήκη,
 νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι μου μαζὶ νὰ κοιμηθοῦμε,
 τὸ στρώμα καὶ τ' ἀγκάλιασμα κάθε ὑποψία νὰ σβήσουν ».
- Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυὸ μου λόγια·
 « ὦ, Κίρκη, πὼς μοῦ τὸ ζητᾷς γλυκὸς μαζὶ σου νὰ 'μαι,
 ποῦ μοῦ 'καμες στὸ σπίτι σου γουρούνια τοὺς συντρόφους ;
 Καὶ μένα ἐδῶ ποῦ μὲ κρατᾷς παγίδα θὰ μοῦ σταίνης,
 καὶ μοῦ ζητᾷς νὰ κοιμηθῶ μαζὶ σου στὸ κρεβάτι,
 ὅταν γδυθῶ καὶ δύναμη κι ἀντρεία νὰ μοῦ πάρῃς.
- Μὰ ἐγὼ ποτὲ στὴν κλίνη σου δὲ θέλω νὰ πλαγιάσω,
 πρῶτα, θεά, ἂν δὲν ὀρκιστῇς τὸν πιὸ μεγάλον ὄρκο,
 πὼς ἄλλο πάθημα κακὸ δὲ μελετᾷς γιὰ μένα ».
- Εἶπα, κι ἐκεῖνη ὀρκίστηκε καθὼς ἐγὼ ζητοῦσα.
 Κι ἔπειτα πιά σὰν ἄμωσε καὶ τέλειψε τὸν ὄρκο,
 πῆγα μαζὶ της κι ἔπεσα στ' ὠραῖο της κρεβάτι.
- Κι ὥς τότε σκλάβες τέσσερεις ετοίμαζαν τραπέζι,
 πού 'χε μὲς στὸ παλάτι της πιστές της παρακόρες.
 Κοπέλες ἦταν τῶν πηγῶν, τῶν λόγγων θυγατέρες
 καὶ τῶν πανάγιων ποταμῶν ποῦ χύνονταν στὸ χύμα.

- "Ἔστρωνε ἡ πρώτη στὰ θρονιά χαλιὰ ἄλικά, πανώρια,
 πρῶτα ἀπὸ κάτω ἀπλώνοντας ἓνα λινὸ σεντόνι,
 κι ἔστρωνε ἡ δευτέρη μπροστὰ ὑλάργυρα τραπέζια
 κι ἔφερνε ἀπάνω κι ἔβαζε χρυσόπλεχτα πανέρια.
- Ἡ τρίτη τὸ γλυκὸ κρασί κερνοῦσε, σ' ἀσημένιο
 κροντήρι καὶ τὸ μοίραζε μ' ὀλόχρυσά ποτήρια.
- "Ἐφερε ἡ τέταρτη νερό, καὶ κάτω ἀπὸ λεβέτι
 μὲς στὸ λουτρὸ μ' ὀδήγησε καὶ μοῦ ἔλουσε τοὺς ὤμους
 καὶ τὸ κεφάλι, παίρνοντας νερὸ συγκεριασμένο
 ἀπ' τὸ μεγάλο τρίποδο, κι ἔτσι τὴν κούραση ὅλη,
- μοῦ σήκωσε ἀπ' τὰ μέλη μου, τὴν καρδιοβασανίστρα.
 Σὰ μ' ἔλουσε καὶ μ' ἔτριψε μὲ μυρωδάτο λάδι,
 μοῦ φόρεσε πεντάμορφη χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
 κι ὡς μπῆκα μέσα, μ' ἔβαλε σ' ἓνα θρονὶ νὰ κάτσω
 πανώριο, ἀργυροκάρφωτο, πού 'χε σκαμνὶ ἀπὸ κάτω.
- Μιὰ παρακórη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι
 νερὸ μοῦ χύνει νὰ νιφτῶ σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνη
 κι ἔφερε ἐμπρός μου σκαλιστὸ καὶ μοῦ ἔστρωσε τραπέζι.
 Ψωμὶ κατόπι μοῦ 'φερε κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
 κι ἄλλα προσφάγια πληθερά μετὰ χαρᾶς ὅτι εἶχε.
- Νὰ φάγω μοῦ ἔλεγε ἡ θεά, μὰ ἐγὼ καρδιά δὲν εἶχα,
 κι ἔριχνα ἄλλοῦ τὴ σκέψη μου καὶ τὰ ἔβλεπα ὅλα μαῦρα.
- Σὰ μ' εἶδε ἡ Κίρκη μὲ βαριά νὰ κάθουμαι ἔτσι λύπη,
 δίχως καθόλου στὸ φαῖ τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω,
 ἦρθε κοντά μου κι ἔκατσε καὶ λυπημένη μοῦ 'πε·
- « Γιατί, Δυσσέα, κάθεσαι βουβός καὶ τὴν καρδιά σου
 μαραΐνεις, μήτε κι ἄγγιζες νὰ φᾶς, νὰ πιῇς μιὰ στάλα;
 Καμιὰ ἄλλη ἀπάτη σκιάζεσαι; Δὲν πρέπει νὰ φοβᾶσαι,
 γιατί νά, τώρα σοῦ ἄμωσα τὸν πιὸ μεγάλο μου ὄρκο ».
- Εἶπε, καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μ' αὐτὰ τὰ λόγια·
- « Ποιός, Κίρκη, μὲ φιλότιμο στὸν κόσμον θά 'ταν ἄντρας,
 ψωμὶ ἢ κρασί πρωτύτερα στὸ στόμα του νὰ βάλῃ,
 προτοῦ νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια του λυμένους τοὺς συντρόφους;
 Μὰ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἂν μοῦ τὸ λὲς νὰ φάω νὰ πιῶ μιὰ στάλα,
 λευτέρωσέ μου νὰ τοὺς δῶ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους ».
- "Ἔτσι εἶπα, κι ὅξω ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι βγῆκε ἡ Κίρκη,

- μ' ἓνα ραβδί στὸ χέρι της κι ἀνοίγοντας τὴ μάντρα
 τοὺς ἔβγαλε ὅλους, κι ἔμοιαζαν μ' ἐννιάχρονα θρεφτάρια.
 Καρσί της στάθηκαν αὐτοί, κι ἡ Κίρκη ἀνάμεσά τους
 περνώντας, μ' ἄλλο μαγικὸ πασάλειβε καθένα. 395
- Κι ἀπ' τὸ κορμί τους ἔπεφταν οἱ τρίχες, πού 'χαν πρῶτα
 φυτρώσει, ἀπ' τὸ κατάρατο τῆς μάχισσας βοτάνι.
 Κι ἔγιναν ἄνθρωποι ξανά, πιδὶ νιοί καὶ πιδὶ λεβέντες
 κι ἀπ' ὅ,τι ἦταν πρωτότερα πιδὶ ὁμορφοκαμωμένοι.
 Κι ἀμέσως μὲ γνωρίσανε καὶ μοῦ 'σφιγγαν τὰ χέρια 400
 κι ἔκλαιγαν μ' ἀναφιλητά, πού ἀχοῦσε τὸ παλάτι
 ὅλο τριγύρω κι ἡ θεὰ συμπόνεσε κι ἐκείνη,
 κι εὐτὺς σιμά μου στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια μοῦ 'πε·
 « Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκὲ, πολύτεχνε Δυσσέα,
 πήγαινε τώρα στὸ γυαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι, 405
 καὶ τράβηξέ το στὴν ξηρὰ καὶ τ' ἄρμενά του κρύψε
 κι ὅλο τὸ πράμα στὶς σπηλιές κι ἔλα ξοπίσω πάλε
 φέροντας καὶ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους σου μαζί σου ».
- Ἔτσι εἶπε, καὶ κατὰπεισε τὴν ἄφοβη καρδιά μου
 καὶ κίνησα γιὰ τὸ γυαλὸ καὶ τὸ γοργὸ καράβι 410
 καὶ βρῆκα ἐκεῖ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους στ' ἀκρογιάλι,
 πόχυναν δάκρυα φλογερά, πικρὰ θρηνηλογοῦσαν.
 Κι ὅπως μοσχάρια μαντριστὰ τριγύρω στὶς γελάδες,
 ὅταν γυρίσουν στὸ παχνὶ χορτάτες πιά γρασίδι,
 πηδοῦν μπροστά τους σωρευτὰ κι οἱ μάντρες δὲν ἀντέχουν 415
 νὰ τὰ κρατήσουν, μόν' χυμοῦν μὲ μουγγρητὰ στὶς μάνες,
 ἔτσι κι αὐτοὶ χυθῆκανε μὲ κλάματα σὰ μ' εἶδαν
 καὶ στὴν καρδιά τους φάνηκε σὰ νὰ 'τανε νὰ πῆγαν
 στὴν ποθητὴ πατρίδα τους, στὸ βραχωμένο Θιάκι,
 στὴ χώρα ὅπου γεννήθηκαν κι ὅπου εἶχαν μεγαλώσει 420
 καὶ τέτοια λόγια μοῦ 'λεγαν στὰ δάκρυα βουτηγμένοι·
 « Ἔτσι χαρήκαμε, ἀρχηγέ, κι ἐσένα πού 'ρθες πίσω,
 στὸ Θιάκι σὰ νὰ φτάσαμε, στὴν ποθητὴ πατρίδα.
 Μόν' ἔλα πὲς μας τῶν λοιπῶν συντρόφων μας τὴ μοίρα ».
- Ἔτσι εἶπαν, καὶ μὲ μαλακὰ τοὺς ἀπαντοῦσα λόγια· 425
 « Ἄς σύρουμε ὅξω στὴν ξηρὰ τὸ τρεχαντήρι πρῶτα,
 καὶ στὶς σπηλιές ἄς κρύψουμε τ' ἄρμενα καὶ τὸ πράμα,

κι έτοιμασθήτε γρήγορα νά ρθῇτε ὅλοι μαζί μου,
νά ἰδῇτε τοὺς συντρόφους μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι
νά τρῶν καὶ πίνουν κι ἄφθονα νά τὰ ἔχουν ὅσα θέλουν ». 430

Ἔτσι εἶπα, κι ὅλοι ὑπάκουσαν σ' αὐτὰ ποὺ τοὺς μιλοῦσα
καὶ μόνος ὁ Εὐρύλοχος ἀντίκοβε τοὺς ἄλλους
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοὺς ἀποπῆρε κι εἶπε·
« Βρέ, ποῦ θὰ πᾶμε, δύστυχοι ; Τὸ χάρο σας ζητᾶτε ;
Τὸ πόδι ἂν τὸ πατήσουμε στῆς Κίρκης τὸ παλάτι, 435
ποὺ θὰ μᾶς κάμῃ στῆ στιγμὴ χοίρους, λιοντάρια, λύκους,
νά τῆς φυλᾶμε στανικῶς τ' ἀρχοντικό της σπίτι,
ὥς ἔκαμε κι ὁ Κύκλωπας, σὺν πῆγανε οἱ συντρόφοι
στὴ μάντρα του κι ὁ τολμηρὸς Δυσσέας ἀκλουθοῦσε·
γιατὶ κι ἐκεῖνοι χάθηκαν ἀπ' ἀνεκεφαλιά του ». 440

Ἔτσι τοὺς μίλησε, κι ἐγὼ στὸ νοῦ μου ἀναμετροῦσα,
νά βγάλω εὐτὺς τὸ δίκωπο μαχαίρι ἀπ' τὸ μηρί μου
καὶ νά τοῦ κόψω τὸ ξερὸ, στὸ χῶμα νά κυλήσῃ,
κι ἄς μοῦ ἦταν συγγενὴς στενός. Μὰ ἐδῶθε ἐκεῖθε οἱ ἄλλοι
συντρόφοι μ' ἐμποδίζανε μὲ μαλακὰ τους λόγια· 445
« Ἄς τὸν ἀφήσουμε, ἀρχηγέ, ἂν εἶναι κι ὀρισμός σου,
νά μείνῃ ἐδῶ τὸ γρήγορο καράβι νά προσέχῃ
καὶ σὺ τὸ δρόμο δεῦξε μας στῆς Κίρκης τὸ παλάτι ».

Ἔτσι εἶπαν κι ὅλοι ἀνέβαιναν μαζί μου ἀπ' τ' ἀκρογιάλι,
μῆτε ἔμεινε ὁ Εὐρύλοχος στὸ βαθυλὸ καράβι, 450
μόν' ἦρθε, γιὰτὶ τρώμαζε τὸν ἄπιαστο θυμὸ μου.

Κι ὥς τότε ἡ Κίρκη τοὺς λοιποὺς συντρόφους στὸ παλάτι,
τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἔλειψε μὲ μυρωδάτο λάδι,
καὶ μὲ σγουρὲς τοὺς ἔντυσε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
καὶ μιὰ χαρὰ τοὺς βρήκαμε νά τρῶνε στὸ παλάτι. 455
Κι ὥς εἶδαν, ὥς ἀντίκρισαν ἀγνάντια ὁ ἓνας τὸν ἄλλο,
στοὺς θρήνους ὅλοι ξέσπασαν, ποὺ ἀχοῦσε τὸ παλάτι.
Τότε ἦρθε ἡ σεβαστὴ θεὰ κοντά μου κι ἔτσι μοῦ ἔπε.
« Γιὰ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
ἀφῆστε πιά τὰ πύρινα τὰ δάχρυα. Ναί, τὸ ξέρω, 460
στὴν ψαροθρόφα θάλασσα πόσα δεινὰ σᾶς βρῆκαν
καὶ πόσα πάθατε ἀπ' ὀχτροὺς μὲς στῆς στεριᾶς τις ὄχρες.
Μόν' ἔλα, φάτε μιὰ μπουκιὰ καὶ πιῆτε καὶ μιὰ στάλα,

ὅσο νὰ συνεφέρετε στὰ στήθια τὴν καρδιά σας,
ὥς ἦταν σὰν ἀφήσατε τὸ βραχωμένο Θιάχι. 465
Τώρα θλιμμένοι, ἀδύναμοι, θυμάστε τὰ δεινὰ σας
καὶ μὴτε νιώθετε χαρὰ ποτὲ μὲς στὴν καρδιά σας,
γιατὶ πολλὰ περάσατε μαρτύρια στὴ ζωὴ σας ».

Εἶπε κι ὁ λόγος ἄρесе στὴν ἀφοβὴ ψυχὴ μας.
Καὶ τότε ἐκεῖ καθίσαμε ὁλόκληρο ἓνα χρόνο,
κρέατα πλήθια τρώγοντας, γλυκὸ κρασί ρουφώντας.
Κι ὅταν ὁ χρόνος πέρασε κι οἱ ἐποχὲς γυρνοῦσαν,
οἱ μῆνες ὅταν τέλειαν καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
παράμερα μὲ φώναζαν καὶ μοῦ 'πανε οἱ συντρόφοι·
« Καημένη, βάλε πιά στὸ νοῦ καὶ τὴ γλυκιὰ πατρίδα, 475
γραφτό σου ἂν εἶναι νὰ σωθῆς καὶ νὰ γυρίσης πίσω
στὸ σπίτι σου τ' ἀρχοντικό, στὴν πατρικιά σου χώρα ».

Ἔτσι εἶπαν καὶ κατάπεισαν τὴν ἀφοβὴ καρδιά μου.
Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος
κρέατα ἀπ' ὅλα πληθερά καὶ πίναμε μοσχάτο. 480
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι
πῆγαν αὐτοὶ νὰ κοιμηθοῦν μὲς στὸ ἰσκιερὸ παλάτι,
κι ἐγὼ στῆς Κίρκης τ' ὁμορφο ἀνέβηκα κρεβάτι
καὶ πρόσπεσα στὰ πόδια τῆς κι ἐκείνη ἀφουγκραζόταν,
κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ τῆς εἶπα κρίζοντάς τη· 485
« ὦ Κίρκη, τέλεψέ το πιά τὸ τάξιμο ποῦ μοῦ 'πες
καὶ στὴν πατρίδα στείλε με. Τὸ λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου,
κι ὅλοι οἱ συντρόφοι τὸ ζητοῦν, ποῦ καίνε τὴν καρδιά μου
κοντὰ μου πάντα νὰ θρηνοῦν, τὴν ὥρα ἐσὺ ποῦ λείπεις ».

Εἶπα κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως· 490
« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
δὲ σᾶς κρατῶ πιά σπίτι μου νὰ μένετε ἀθελά σας.
Μόν' ἄλλο πρῶτα εἶναι γραφτὸ νὰ κάμετε ταξίδι,
στὸν Ἄδη καὶ στὴ φαβερὴ νὰ πᾶτε Περσεφόνη,
ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ ἀόμματος προφῆτη Τειρεσία 495
κάποιον νὰ πάρετε χρησμό, ποῦ 'ναι στὸν τόπο ὁ νοῦς του.
Ἡ Περσεφόνη τοῦ 'δωσε καὶ πεθαμένου ἐκείνου
τοῦ νοῦ τὴ χάρη, μὰ οἱ λοιποὶ σὰν ἴσκιιοι τριγυρίζουν ».

Ἔτσι εἶπε καὶ παράλυσε στὰ στήθια τὴν καρδιά μου,

- κι ἔκλαιγα ἀπάνω καθιστὸς στὸ στρῶμα κι ἡ ψυχὴ μου 500
 δὲν ᾔθελε πιά τῇ ζωῇ μηδὲ τὸ φῶς νὰ βλέπει.
 Κι ὅταν πιά τέλος χόρτασα νὰ κλαίω καὶ νὰ κυλιέμαι,
 τότε τῆς Κίρκης μίλησα μὲ λόγια ἀπελπισμένα·
 «ὦ Κίρκη, στὸ ταξίδι αὐτὸ ποιοῦν ὁδηγὸ μου θά 'χω ;
 Δὲν πῆγε ἀκόμα ἄλλος θνητὸς στὸν Ἄδη μὲ καράβι ». 505
 Εἶπα, κι ἡ λατρευτὴ θεὰ μ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
 « Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκὲ, πολύτεχνε Δυσσέα,
 νὰ μὴ σέ μέλη ἂν ὁδηγὸ δὲ θά 'χῃς στὸ καράβι,
 μόν' ἄνοιξε τ' ἄσπρα πανιά καὶ στήσε τὸ κατάρτι,
 καὶ κάτσε. Τοῦ Βοριᾶ ἡ πνοὴ σιγὰ θά τ' ἀρμενίζει. 510
 Κι ὅταν τὸν Ὀκεανὸ διαβῇς, θά ἰδῇς ἕνα ἀκρογιαλὴ
 μικρό, μὲ γύρω φουντωτὰ τῆς Περσεφόνης δάση,
 ὅλο ἀπὸ λεῦκες λυγερὲς κι ἱτιὲς καρποτινάχτρες.
 Ἐκεῖ στὸν ἄπατο Ὀκεανὸ ν' ἀράξεις τὸ καράβι,
 καὶ σὺ στὸν Ἄδη πῆγαινε τὸν καταραχνιασμένο, 515
 ποὺ μέσα στὸν Ἀχέροντα τρέχει ὁ Πυριφλογάτος
 κι ὁ Κωκυτός, ἀπ' τὰ νερά τῆς Στύγας ξεκομμένους
 κι οἱ βροντολάλοι ποταμοὶ στὸν ἴδιο βράχο σμίγουν.
 Ἐκεῖ, λοιπόν, πολέμαρχε, κοντὰ κοντὰ περνώντας,
 ἄνοιξε λάκκο ὡς μιὰν ὀργιὰ τὸ φάρδος καὶ τὸ μάκρος 520
 καὶ χύσε γύρω του χεῖς στοὺς πεθαμένους ὅλους,
 μέλι μὲ γάλα στὴν ἀρχή, γλυκὸ κρασί κατόπι,
 τρίτο νερό, καὶ μὲ λευκὸ πασπάλισέ τα ἀλεύρι.
 Καὶ τάξε στὶς ἀνάζωες τῶν πεθαμένων κάρες,
 σὰν πᾶς στὸ Θιάκι, στέργα σου δαμάλα νὰ τοὺς σφάξῃς, 525
 τὴν πιὸ καλὴ καὶ τὴ φωτιὰ μὲ δῶρα νὰ στολίσῃς,
 κι ἕνα κριάρι χωριστὰ στὸν Τειρεσίᾳ μαῦρο
 νὰ σφάξῃς τὸ καλύτερο ποὺ θά 'χῃς στὸ κοπάδι.
 Καὶ στὰ σεβάσματα τῶν νεκρῶν νὰ δεηθῇς τὰ πλήθη,
 σφάξε κριάρι τότε ἐκεῖ καὶ μαῦρην προβατίνα, 530
 γυρίζοντας στ' ἀφώτιστο σκοτάδι τὸ λαιμὸ τους,
 καὶ στρέψε ἄλλου τὸ πρόσωπο, στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα.
 Ἀπειρες τότε ἐκεῖ ψυχὲς τῶν πεθαμένων θά 'ρθουν,
 καὶ τοὺς συντρόφους πρόσταξε κατόπι νὰ σηκώσουν
 τ' ἀρνιά ποὺ κείτονται στὴ γῆς σφαγμένα μὲ μαχαίρι, 535

κι ἀφοῦ τὰ γδάρουν, στῆς φωτιάς τῇ φλόγα νά τὰ κάψουν,
στην Περσεφόνῃ τάζοντας καί στὸν ἀνίκητο Ἄδῃ.

Καί σὺ τραβώντας τὸ σπαθὶ κάτω καὶ μὴν ἀφήνης
τις ἄζωες κάρες τῶν νεκρῶν στὸ αἷμα νὰ ζυγώσουν
καθόλου, πρὶν συμβουλευτῆς τὸ γερο - Τειρεσίαι. 540

Τότε σὲ λίγο θὰ φανῇ, πολέμαρχε, ὁ προφῆτης
κι εὐτὺς τὸ δρόμο θὰ σοῦ πῇ, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος,
καί στὴν πατρίδα πῶς θὰ πᾶς τῇ θάλασσά περνώντας ».

Ἔτσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὐτὺς Αὐγούλα.

Τότε μὲ ρούχα μ' ἔντυσε, χλαμύδα καὶ χιτῶνα. 545

κι ἡ νύφη φόρεσε λευκὸ μακρόσυρτο φουστάνι,

χαριτωμένο καὶ ψιλό, κι ἔβαλε μιὰ πανώρια

ζώνη χρυσή στὴ μέση της καὶ μπόλια στὸ κεφάλι.

Καί τότε ἐγὼ γυρίζοντας παντοῦ μὲς στὸ παλάτι 550

μὲ λόγια σήκωσα γλυκὰ τοὺς ἄλλους μου συντρόφους:

« Ξυπᾶτε, μὴν κοιμάστε πιά, στὸν ὕπνο βυθισμένοι.

Μόν' πᾶμε. Ἡ σεβαστὴ θεὰ μ' ὁδήγησε ὅπως πρέπει ».

Ἔτσι τοὺς εἶπα κι ἔπεισα τὴν ἄφοβη καρδιά τους.

Μὰ μήτε ἐκεῖθε ἐγὼ σωστοὺς δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους.

Εἵχαμε κάποιον Ἐλπήνορα, στὰ χρόνια παλικαρί, 555

ὅχι ὅμως καί στὸν πόλεμο, μήτε γερό στὸ νοῦ του,

κι ἐκεῖνος χώρια ἀπ' τοὺς λοιποὺς συντρόφους στὸ παλάτι,

δροσιὰ ποθώντας πλάγιασε, γιατί ἦταν μεθυσμένος.

Κι ὥς ἄκουσε τὴν ταραχὴ καί τὸν ἀχὸ τῶν ἄλλων 560

ὀρθὸς πετάχτηκε ἄξαφνα, μὰ ξέχασε ἀπ' τὴ σκάλα

νά κατεβῇ, κι ὥς πῆγαινε, γκρεμίστηκε ἀντικρὺ της

ἀπ' τὴ σκεπή, κι ὁ σβέρκος του τοῦ βγῆκε ἀπ' τὰ σφοντύλια

καὶ τοῦ ροβόλησε ἡ ψυχὴ στὸν ἄχαρο τὸν Ἄδῃ.

Σὰν ἤρθαν ὅλοι, στάθηνκα στὴ μέση καὶ τοὺς εἶπα:

« Τώρα θὰ λέτε, στὴ γλυκιὰ πατρίδα μας πῶς πᾶμε, 565

ὅμως ἄλλοῦ τὸν ὄρισε τὸ δρόμο μας ἡ Κίρκη,

στὸν Ἄδῃ καὶ στὴ φοβερὴ νὰ πᾶμε Περσεφόνῃ,

ἀπ' τὴν ψυχὴ νὰ πάρουμε χρῆσμὸ τοῦ Τειρεσία ».

Ἔτσι εἶπα, κι ὅλων ἡ καρδιὰ τοὺς κόπηκε στὰ στήθια

κι ἄρχισαν πάλε κι ἐκλαιγαν καὶ τὰ μαλλιά τραβοῦσαν, 570

ὅμως δὲν ἔβγαινε ὄφελος κανένα μὲ τοὺς θρήνους.

Σὺν ἤρθαμε στήν ἀμμουδιά καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 χύνοντας δάκρυα φλογερά, κατάκαρδα θλιμμένοι,
 μᾶς ἦρθε ἡ Κίρκη κι ἔδесе κοντὰ στὸ μαῦρο πλοῖο
 ἓνα κριάρι καὶ μαζί μὴ μαύρη προβατίνα
 περνώντας ἀφανέρωτη. Ποιὸς τὸ θεό, ἂν δὲ θέλῃ,
 μπορεῖ νὰ ἰδῇ στὰ μάτια του, σὺν τρέχει ἐδῶθε ἐκεῖθε ;

575

Λ

Σὺν ἤρθαμε στήν ἀμμουδιά καὶ στὸ καράβι κάτω,
 τὸ σύραμε στῇ θάλασσᾳ τὴν κυματούσα πρῶτα
 καὶ τὰ πανιά σηκώσαμε καὶ τὸ κατάρτι ἀπάνω
 κι ἔπειτα βάλαμε τ' ἄρνιά καὶ μπήκαμε κι οἱ ἴδιοι,
 χύνοντας δάκρυα φλογερά, κατάκαρδα θλιμμένοι.
 Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι ἀγέρα πρῶμο,
 ποὺ φούσκωνε ὅλα τὰ πανιά, καλόδεχτό μας φίλο,
 μᾶς ἔστειλε ἡ λαμπρόμαλλη θνητολαλοῦσα Κίρκη.
 Τ' ἄρμενα σὰ βολέψαμε καθίσταμε στὸ πλοῖο
 καὶ τ' ὀδηγοῦσε ὁ ἄνεμος κι ὁ ἄξιος κυβερνήτης.
 "Ὅλη τὴ μέρα ἀρμένιζε μὲ τὰ πανιά ἀνοιγμένα.
 Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι,
 στὰ πέρατα τοῦ τρίσβαθου Ὀκεανοῦ εἶχε φτάσει.
 Ἐκεῖ ἦταν τῶν Κιμμερινῶν ὁ τόπος κι ἡ πατρίδα,
 ποὺ τοὺς σκεπάζουν σύγνεφα κι ἓνα πηχτὸ σκοτάδι.
 Ποτέ, μὲ τίς ἀχτίδες του δὲν τοὺς φωτίζει ὁ ἥλιος,
 μήδ' ὅταν στὸν ἀστρόφωτο τὸν οὐρανὸ ἀνατέλλῃ,
 μήδ' ὅταν πίσω πρὸς τὴ γῆ γυρίζῃ ἀπ' τὰ οὐράνια,
 μόν' τοὺς σκεπάζει ἓνα βαθὺ τοὺς ἄμοιρους σκοτάδι.
 Ἐκεῖ ἤρθαμε κι ἀράξαμε, καὶ παίρνοντας μαζί μας
 τ' ἄρνιά, τραβούσαμε κοντὰ στοῦ Ὀκεανοῦ τὸ ρέμα,
 ὥστόσο φτάσαμε ἔπειτα στὸ μέρος ποὺ 'πε ἡ Κίρκη.
 Ὁ Περιμήδης τὰ σφαχτὰ κι ὁ Εὐρύλοχος βαστοῦσαν.
 Τράβηξα τότε ἀπ' τὸ μῆρι τὸ μυτερὸ σπαθί μου
 κι ἀνοιξα λάκκο, ὡς μὴν ὀργιὰ τὸ φάρδος καὶ τὸ μάκρος
 κι ἔχυσα γύρω του χορὲς στοὺς πεθαμένους ὅλους,
 μέλι μὲ γάλα στὴν ἀρχή, γλυκὸ κρασί κατόπι,

5

10

15

20

25

τρίτο νερό, καὶ μὲ λευκὸ τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι.
 Κι ἔταξα στὶς ἀνάζωες τῶν πεθαμένων κάρες
 στέρφα δαμάλα, ὅταν βρεθῶ στὸ Θιάκι, νὰ τοὺς σφάζω, 30
 τὴν πιὸ καλὴ καὶ τὴ φωτιὰ μὲ δῶρα νὰ στολίσω,
 κι ἓνα κριάρι χωριστὰ στὸν Τειρεσίᾳ μαῦρο
 νὰ σφάξω, τὸ καλὺτερο ποὺ θὰ ἔχῃ στὸ κοπάδι.

Κι ἀφοῦ στὰ πλήθη τῶν νεκρῶν μὲ τάματα κι εὐχές μου
 δεήθηκα, πῆρα τ' ἀρνιά καὶ τὰ ἴσφαξα στὸ λάκκο 35
 καὶ πότισε τὸ αἷμα τοὺς τῇ γῇ. Κι ἀπ' τὸ σκοτάδι
 τῶν πεθαμένων οἱ ψυχές συνάχτηκαν σὲ λίγο,

κορίτσια, ἀγόρια λεύτερα, βασανισμένοι γέροι,
 παρθένες ἀπαλόκορμες μὲ νιόθωρη τὴ λύπη,
 κι ἄλλοι ποὺ μὲ τὰ χάλκινα τοὺς χτύπησαν κοντάρια, 40
 μὲ τ' ἄρματα αἱματόβρεχτα καὶ πολεμοσφαγμένοι.

Κι ὅλοι στὸ λάκκο τρέχανε, ἄλλοι ἀπ' ἄλλοῦ χιλιάδες,
 μ' ἀλαλαγμοὺς ἀνείπωτους ποὺ κέρωσα ἀπ' τὸ φόβο.
 Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
 τ' ἀρνιά, ποὺ κείτονταν στὴ γῇ σφαγμένα μὲ μαχαίρι, 45
 στὴν Περσεφόνῃ τάζοντας καὶ στὸν ἀνίκητο Ἄδη.

Ἔπειτα βγάζω ἀπ' τὸ μηρὶ τὸ μυτερὸ σπαθί μου,
 καὶ κάθισα, μὴδ' ἄφηνα καθόλου νὰ ζυγώσουν
 κοντὰ στὸ αἷμα οἱ ἄζωες τῶν πεθαμένων κάρες,
 προτοῦ ρωτήσω τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσίᾳ. 50

Πρώτῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλπήνορα τότε ἤρθε τοῦ συντρόφου,
 γιατί δὲν εἶχε ἀκόμα ἡ γῇ σκεπάζει τὸ κορμί του.

Στῆς Κίρκης τὸν ἀφήσαμε τ' ἀρχοντικὸ παλάτι
 ἄκλαυτο κι ἄθαφτο, ἐπεὶδὴ μᾶς ἔσπρωχνε ἄλλη ἀνάγκη.
 Καὶ σὰν τὸν εἶδα δάκρυσα καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου, 55
 κι ἔτσι ἄρχισα νὰ τοῦ μιλῶ μὲ λυπημένα λόγια:

« Ἑλπήνορα, πῶς ἔφτασες μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι;
 Πεζὸς ἐσὺ μὲ πρόλαβες κι ἄς εἶχα ἐγὼ καράβι ».

Εἶπα, κι αὐτὸς μ' ἀπάντησε στὰ κλάματα ξεσπώντας·
 « Γιὰ τοῦ Λαέρτη θεϊκῆ, πολύτεχνε Δυσσέα,
 ὀργὴ θεοῦ μὲ τύφλωσε καὶ τὸ πολὺ πιστό μου.
 Πεσμένος ὅπως βρέθηκα στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
 δὲ σκέφτηκα νὰ κατεβῶ ἀπ' τὴν ψηλὴ τὴ σκάλα, 60

κι ἀντίκρου της ἤρθα σωρὸς ἀπ' τῇ σκεπῇ ἴσια κάτω
κι ὁ σβέρκος μου πετάχτηκε ἀπ' τὰ σφοντύλια του ὅξω 65
καὶ μοῦ ροβόλησε ἡ ψυχὴ στὸν ἄχρο τὸν Ἄδῃ.

Σ' ὀρκίζω τώρα, νὰ χρῆς ἐκείνους ποὺ σοῦ λείπουν
στὸ σπίτι σου, τὸ ταίρι σου, τὸ γέρο σου πατέρα,
ποὺ μαρουδάκι σ' ἔθρεψε, καὶ τὸν Τηλέμαχό σου, 70
ποὺ στὸ ψηλὸ παλάτι σου μοναχογιὸ τὸν ἔχεις

— γιὰ τὸ ξέρω, ἀπ' τὸ βαθὺ τὸν Ἄδῃ ὅταν γυρίσης,
στῆς Κίρκης πάλε τὸ νησί θ' ἀράξεις τὸ καράβι —
σ' ὀρκίζω, ἐκεῖ νὰ θυμηθῇς κι ἐμένα, βασιλιά μου,
κι ἄθαρτο πίσω κι ἄκλαυτο μὴ φύγῃς καὶ μ' ἀφήσης, 75
μῆπως μὲ κάμουν οἱ θεοὶ κακὸ στοιχεῖο γιὰ σένα.

Μόν' κάψε τὸ κουφάρι μου μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
καὶ μνήμα χτίσε μου κοντὰ στ' ἀφροντυμένο κύμα,
γιὰ νὰ θυμοῦνται κι οἱ στερνοὶ τὸ δόλιο παλικάρι.
Κι αὐτὰ ὅταν κάμῃς, στῆσε μου κι ἓνα κουπί στὸν τάφο,
αὐτὸ ποὺ ζώντας ἔλαμνα κι ἐγὼ μὲ τοὺς συντρόφους ». 80

Ἔτσι εἶπε, καὶ τ' ἀπάντησα μὲ λόγια μου θλιμμένα·
« Σ' τὸ τάζω, δύστυχε, ὅλα αὐτὰ ποὺ θέλεις νὰ σοῦ κάμω ».

Τέτοιες κουβέντες λυπηρὲς καθόμασταν νὰ λέμε,
κι ἐγὼ κρατοῦσα τὸ σπαθὶ πάντα ἀπ' τὸ αἶμα ἀπάνω
κι ἐκεῖθε τοῦ συντρόφου μου τὸ φάντασμα λαλοῦσε. 85

Σὲ λίγο πρόβαλε ἡ ψυχὴ τῆς μάνας μου, ἡ Ἀντίκλεια,
ἡ κόρη τοῦ καλόκαρδου πρωτάρχοντα Αὐτολύκου,
ποὺ ζωντανὴ τὴν ἄφησα σὰν πῆγαινα στὴν Τροία.
Κι ὅταν τὴν εἶδα, δάκρυσα καὶ λίγωσε ἡ καρδιά μου.
Μὰ κι ἔτσι δὲν τὴν ἄφηνα κοντὰ στὸ αἶμα νὰ ῥθῃ, 90
μ' ὅλο τὸν πόνο πόνιωθα, πρὶν φτάσῃ ὁ Τειρεσίας.

Τοῦ Τειρεσία ἐκεῖ ἡ ψυχὴ τότε ἤρθε τοῦ Θηβαίου.
Σιῆπτρο κρατοῦσε ὀλόχρυσο, μὲ γνώρισε καὶ μοῦ ἔπε·
« Γιὰ τοῦ Ἀκέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
γιὰτὶ ἤρθες, δόλιε, ἀφήνοντας τοῦ ἥλιου τὴ λαμπράδα, 95
νὰ ἰδῇς στὸν Ἄδῃ τοὺς νεκροὺς, τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο ;
Τράβα ἀπ' τὸ λάκκο τὸ σπαθὶ κι ἀλάργα βάσταξέ το,
αἶμα νὰ πιῶ καὶ νὰ σοῦ πῶ στερνὰ τὴν πᾶσα ἀλήθεια ».

Εἶπε, κι ἐγὼ τραβήχτηκα κι ἔβαλα στὸ θηκάρι

τ' ἀσημοκάρφωτο σπαθί. Κι αἷμα σάν ἦπτε μαῦρο,
 ἄρχισε τότε ὁ ἄψεγος προφήτης κι ἔτσι μοῦ 'πε·
 «Τὸ γλυκοπόθητο ζητᾷς, Δυσσέα, γυρισμό σου,
 μὰ δύσκολο κάποιος θεὸς γιὰ σένα θὰ τὸν κάμῃ.
 Γιατὶ τοῦ κόσμου ὁ Σαλευτῆς θαρρῶ δὲ θὰ ξεχάσῃ
 τὸ πάθος πόχει στὴν καρδιά, ποὺ τύφλωσες τὸ γιό του.
 Μὰ κι ἔτσι, ἂν πάθετε δεινά, θὰ πᾶτε στὴν πατρίδα,
 ἂν κρατηθῇς στὸν πόθο σου, κι ὁ ἴδιος κι οἱ συντρόφοι,
 ὅταν τὸ καλοκάμωτο καράβι πρωταράξῃς
 στῆς Θρινακίας τὸ νησί, ἀπ' τὰ δεινὰ σωμένους
 τοῦ μενεξέθωρου γιालοῦ, καὶ βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουν
 τὰ βόδια καὶ τὰ πρόβατα τὰ παχουλὰ τοῦ Ἥλιου,
 ποὺ ὅλα τὰ βλέπει ἀπὸ ψηλά κι ἀκούει ὅλα τὰ πάντα.
 Ἄν δὲν τ' ἀγγίξῃς καὶ ποθῇς νὰ φτάσῃς στὴν πατρίδα,
 μ' ὅσα κι ἂν πάθετε δεινά, θὰ φτάσετε στὸ Θιάκι.
 Μὰ ἂν βάλλῃς χέρι, τότε ἐγὼ προλέγω τὸ χαμό σας
 συντρόφων σου καὶ καραβιοῦ. Κι ἂν μόνος σου γλιτώσῃς,
 θὰ φτάσῃς κακῶς ἔχοντας, ἀργὰ, δίχως συντρόφους,
 μὲ ξένο πλοῖο καὶ θὰ βρῇς στὸ σπίτι σου ἄλλα πάθια,
 ἀνθρώπους ἀσυλλόγιστους ποὺ καταλοῦν τὸ βίός σου
 καὶ δίνουν προῦκες, τὴν πιστὴ γυναῖκα σου νὰ πάρουν.
 Ὅμως ἐκείνων τ' ἄδικα σὰν πᾶς θὰ τὰ πλερώσῃς.
 Κι ὅταν ξεκάμῃς μ' ἄπονο μαχαίρι τοὺς μνηστῆρες,
 εἴτε μὲ δόλο ἢ φανερά στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
 πάρε ἓνα καλοτράβηχτο κουπί καὶ φύγε τότε
 ὅσο νὰ φτάσῃς σὲ λαοὺς ποὺ θάλασσα δὲν ξέρουν
 καὶ τρῶνε ἀνάλατο φαῖ καὶ μῆτε ἀπὸ καράβια
 κατέχουν κοκκινόπλωρα μῆτε κουπιὰ γνωρίζουν
 πού 'ναι φτερά τῶν καραβιῶν. Καὶ θὰ σοῦ πῶ νὰ ξέρῃς
 ἓνα σημάδι ἀλάθευτο, ποὺ δὲ θὰ κάμῃς λάθος.
 Ὅταν στὸ δρόμο ἐκεῖ ποὺ πᾶς διαβάτῃς σ' ἀπαντήσῃ
 καὶ λιχινιστήρι αὐτὸ σοῦ πῇ στὸν ὦμο ποὺ σηκώνεις,
 τότε τὸ καλοτράβηχτο κουπί στή γῇ νὰ μπήξῃς,
 κι ἐκεῖ νὰ σφάξῃς ὁμορφα σφαχτὰ στὸν Ποσειδῶνα,
 κριαρί, ταῦρο καὶ καπρί, τῶν χοίρων ἐλατάρη,
 καὶ στὴν πατρίδα γύρισε κι ἀρχοντικὲς θυσίεις

νά κάμης σ' ὅλους τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια.
 Κι ἀλλὰργά ἐκεῖ ἀπὸ θάλασσης ὁ θάνατός σου θά 'ρθῇ
 σὲ ἀρχοντικά γεράματα στὸ σπίτι σου νά σ' ἔβρῃ,
 καὶ γύρω σου καλότυχο θὰ βλέπῃς τὸ λαὸ σου.

Τὴν πᾶσα ἀλήθεια πού 'ξερα, Δυσσέα, σοῦ τὴν εἶπα ».

140

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ δυό μου λόγια πάλε·
 « ὦ Τειρεσία, αὐτὰ οἱ θεοὶ τὰ 'χουν κλωσμένα οἱ ἴδιοι.
 Μόν' ἔλα ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου.
 Αὐτὴ πού βλέπω εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς θλιβερῆς μου μάνας,
 ποὺ κάθεται ἀλαλη κοντὰ στὸ αἶμα καὶ τὸ γιό της

145

μάτια δὲ σήκωσε νά ἰδῇ, ποῖός εἰμαι νά ρωτήσῃ.
 Ἀφέντη, πές μου, πῶς μπορεῖ νά μὲ γνωρίσῃ ἐμένα ; »

Εἶπα κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως·
 « Εὐκόλο πράμα μοῦ ζητᾷς, κι ἐγὼ θὰ σὲ φωτίσω.
 Ὅποιον στὸ αἶμα ἀπ' τοὺς νεκροὺς ἀφήνεις νά ζυγώσῃ,
 ὅ,τι γνωρίζει, θὰ σοῦ πῇ, χωρὶς νά σὲ γελάσῃ.
 Κι ὅποιου ἀρνηθῇς τὴ χάρη αὐτὴ θὰ φεύγῃ πίσω πάλε ».

150

Ἔτσι σὰ μίλησε ἡ ψυχὴ τ' ἀφέντη Τειρεσία,
 μπῆκε στὸν Ἄδῃ, τὰ γραφτὰ τῆς μοίρας μου σὰν εἶπε.

Κι ἐμείνα ἀσάλευτος ἐγὼ, ὥσούτου ἡ μάνα μου ἦρθε,
 κι αἶμα σὰν ἦπτε μελανὸ μὲ γνώρισε ποῖός εἰμαι
 καὶ μοῦ 'πε, δάκρυα χύνοντας, μὲ λόγια λυπημένα·

155

« Πῶς ἦρθες, γιέ μου, ζωντανὸς μὲς στὸ θολὸ σκοτάδι ;
 Δύσκολο νά 'ρθουν ζωντανοὶ νά ἰδοῦν αὐτὰ ἐδῶ κάτω.

Γιατὶ ἔχει ρέματα βαθιὰ καὶ ποταμούς μεγάλους
 στὴ μέση, πρῶτα ὁ Ὠκεανὸς, ποὺ δὲν μπορεῖ κανένας
 δίχως καράβι γλήγορο πεζὺς νά τὸν περάσῃ.

160

Τώρα ἀπ' τὴν Τροία μὲ πιστοὺς συντρόφους καὶ καράβι
 μὴν ἦρθες παραδέρνοντας καιρὸ πολὺ ; Δὲν πῆγες
 στὸ Θιάκι ἀκόμα ; Σπίτι σου τὸ ταίρι σου δὲν τό εἶδες ; »

165

Τότε ἔτσι τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια·
 « Μάνα μου, ἀνάγκη μ' ἔφερε νά κατεβῶ στὸν Ἄδῃ,
 χρησμὸ νά πάρω ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία.

Κοντὰ σὲ χῶμα ἐλληνικὸ δὲν πῆγα ὡς τώρα ἀκόμα
 μῆτε στὸ Θιάκι πάτησα, μόν' συμφορὲς μὲ δέρνουν
 ἀπ' τὸν καιρὸ πού ἀκλόυθησα τὸν ἀρχηγὸ Ἀγαμέμνο

170

στήν Τροία τὴν πλατύδρομὴ νὰ πολεμήσω Τρῶες.
 Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθειαν μίλα.
 Ποιά μοίρα σέ κατάβαλε τοῦ ἀξυπνητοῦ θανάτου ;
 Μὴν ἦρθε ἀρρώστια ἀγιάτρευτη ; Μὴν πῆρε τὴ ζωὴ σου 175
 ἢ σαῖτεῦτρα ἢ Ἄρτεμιν μὲ τίς πυκνὲς σαῖτες ;
 Πές μου γιὰ τὸν πατέρα μου καὶ τὸ μοναχογιό μου,
 ἐκεῖνοι ὡς τώρα ἂν τὴν κρατοῦν τὴ βασιλείᾳ ἀκόμα
 ἢ νὰ τὴν ἔχῃ ἄλλος κανεὶς κι ἐγὼ θαρροῦν δὲ θά 'ρθω ;
 Πές μου καὶ τῆς γυναίκας μου τὴ γνώμη τῆς καρδιάς της 180
 ἂν μένη στὸ παιδί κοντὰ καὶ κυβερνᾷ τὸ σπίτι,
 ἢ κάποιος ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς πρωτάρχοντας τὴν πῆρε ».

Εἶπα, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε ἡ σεβαστὴ μου μάνα.
 « Ναί, ἐκεῖνη μὲ πιστὴ καρδιά στ' ἀρχοντικό σου μένει
 κι οἱ νόχτες τῆς περνοῦν πικρὲς κι οἱ μέρες τῆς θλιμμένες. 185
 Μῆτε τὴν ὁμορφὴ κανεὶς τὴ βασιλείᾳ σοῦ πῆρε,
 μόν' ἤσυχχα ὁ Τηλέμαχος ὀρίζει τὰ περβόλια,
 καὶ κάθεται στὰ ἰσότιμα τραπέζια, σὲ ὅσα πρέπει
 ὁ δικαιοκρίτης νὰ βρεθῇ, γιὰ τὸν κράζουσιν ὅλοι.
 Κι ὁ γέρος ὁ πατέρας σου στὸ ξοχικό του μένει, 190
 μῆτε ἔρχεται στὴ χώρα πιά, μῆτε ἔχει ἓνα κρεβάτι
 μὲ στρῶμα, μὲ σκεπάσματα, μὲ κεντητὰ σεντόνια,
 μόν' τὸ χειμῶνα σπίτι του κοιμᾶται ὅπου κι οἱ δούλοι,
 κοντὰ στὸ τζάκι, καταγῆς κι εἶναι φτωχὰ ντυμένοι.
 Κι ὅταν τὸ καλοκαίρι ἐρθῇ κι ὁ δροσερὸς ὁ τρύγος, 195
 στὰ καρπερά του χτήματα, τ' ἀμπελοφυτεμένα,
 τὰ φύλλα κάνει κλίνη του ποῦ 'ναι στὴ γῇ πεσμένα.
 Κεῖτεται ἐκεῖ μὲ στεναγμοὺς κι ὁ πόνος του πληθαίνει
 στοῦ γυρισμοῦ σου τὸν καημὸ μεγάλος στὴν καρδιά του,
 γιὰ τὴν πικρὰ γεράματα τὸν πλάκωσαν τὸν ἔρμο. 200
 Ὁ ἴδιος μ' ἔριξε καημὸς κι ἐμένα μὲς στὸν τάφο.
 Δὲν ἔτρεξε στὸ σπίτι μου νὰ μ' ἔβρῃ ἡ Σαῖτεῦτρα,
 μὲ τίς πυκνὲς σαῖτες τῆς νὰ σβήσῃ τὴ ζωὴ μου,
 μῆτε ἄλλη ἀρρώστια τὴν καρδιά μου νέκρωσε στὰ στήθια.
 Μόνο ὁ καημὸς σου μ' ἔφαγε, λεβέντη μου Δυσσέα,
 ἡ γνώση ποῦ σὲ στόλιζε κι ἡ τρυφερὴ καρδιά σου ». 205
 Ἔτσι εἶπε καὶ τὰ στήθια μου μοῦ τὰ 'καίγε ἡ λαχτάρᾳ,

- πῶς ν' ἀγκαλιάσω τὴν ψυχὴ τῆς θλιβερῆς μου μάνας.
 Χύθηκα τότε τρεῖς φορές νὰ τὴ σφιχταγκαλιάσω
 καὶ τρεῖς φορές μοῦ πέταξε σὰν ὄνειρο, σὰν ἴσκιος, 210
 καὶ πῶς πικρὸς ἀνάβρυξε μὲς στὴν καρδιά μου ὁ πόνος.
 Κι ἔτσι μὲ λόγια θλιβερά τῆς εἶπα κρᾶζοντάς την·
 «Μανούλα, πῶς δὲ στέκεσαι νὰ σὲ σφιχταγκαλιάσω
 κι ἀγκαλιασμένοι τρυφερά μέσα στὸν Ἄδην οἱ δύο μας
 τὸ θρῆνο νὰ χορτάσουμε τὸν κρουσπαγόμενο ; 215
 Μὴν εἶσαι κάποιο φάντασμα πόστειλε ἡ Περσεφόνη,
 γιὰ νὰ μοῦ κάμῃ τῆς καρδιάς τοὺς πόνους πῶς μεγάλους ; »
 Εἶπα, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε ἡ σεβαστὴ μου μάνα·
 « Ἄχ, γιέ μου, ἐσὺ πῶς δύστυχος ἀπ' ὅλους μὲς στὸν κόσμο.
 Ἡ κόρη δὲ σ' ἀπάτησε τοῦ Δία ἡ Περσεφόνη. 220
 Ὅμως αὐτὴ εἶναι τῶν θνητῶν ἡ μοῖρα σὰν πεθάνουν.
 Δὲ συγκρατοῦν τὰ νεῦρα τοὺς κόκαλα πιά καὶ σάρκες,
 παρὰ τὰ παίρνει ἡ δύναμη τῆς φλόγας καὶ τὰ λιώνει
 ὅταν ἀφήσῃ πιά ἡ ζωὴ τὰ κόκαλά τους τ' ἄσπρα,
 καὶ σάμπως ὄνειρο ἡ ψυχὴ γυρίζει ὅταν πετάξῃ. 225
 Μόν' ζήτα γλήγορα τὸ φῶς, κι ἐδῶ ὅλα ἀφοῦ τὰ μάθης
 κατόπι στὴ γυναίκα σου νὰ τὰ ἔχῃς νὰ δηγᾷσαι ».
- Τέτοιες κουβέντες κάναμε κι ἦρθαν γυναῖκες πλῆθος,
 ποὺ ἡ Περσεφόνη ἡ φοβερὴ τίς ἔστειλε ἐκεῖ νὰ ῥθουν,
 ὅλες γυναῖκες ἀρχηγῶν κι ἀρχοντοθυγατέρες. 230
 Γύρω στὸ αἶμα σωρευτὲς συνάχτηκαν τὸ μαῦρο
 καὶ κάθε μιὰ λογάριαζα νὰ τὴ ρωτήρω χῶρια.
 Κι αὐτὴ ἡ βουλὴ μοῦ φάνηκε καλύτερη πῶς ἦταν.
 Τράβηξα τὸ μακρὺ σπαθὶ ἀπ' τὸ παχὺ μηρί μου
 καὶ δὲν τίς ἄφηνα νὰ πιοῦν ὅλες μαζί τὸ αἶμα. 235
 Κι ἐρχόντανε μὲ τὴ σειρὰ καὶ καθεμιὰ τῆς τότε
 φανέρωνε τὸ γένος τῆς κι ἐγὼ ὅλες τίς ρωτοῦσα.
 Τότε εἶδα πρώτη τὴν Τυρῶ τὴν ἀρχοντοθρεμμένην,
 ποὺ μοῦ ἔλεγε πατέρα τῆς τὸ Σαλμωνιά πῶς εἶχε
 κι ἦταν γυναίκα τοῦ Κρηθιά, λεβέντη γιοῦ τοῦ Αἰόλου. 240
 Τὸν Ἐνιπέα ἀγάπησε, τὸ θεῖο ποτάμι,
 ἀπ' ὅλα τ' ὁμορφότερο ποὺ βρέθησαν στὸν κόσμος,
 καὶ κάθε μέρα σύχναζε στὰ δροσερὰ νερά του.

- Καὶ τῇ μορφῇ του παίρνοντας ὁ Σαλευτῆς τοῦ κόσμου,
στοῦ ποταμοῦ τ' ἀφρότρεχου τὴν πλάγιασε τὸ στόμα. 245
- Κι ἄλικο κύμα, σὰ βουνό, καμαρωτὸ σηκώθη
κι ἔκρυψε γύρω τὸ θεὸ καὶ τὴ θνητὴ γυναῖκα,
κι ἔλυσε μὲς στὸν ὕπνο της τὴ ζώνη τῆς παρθένας.
Κι ὅταν πιά τέλεψε ὁ θεὸς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης,
τότε γλυκὰ τὴ χάιδεψε καὶ τρυφερὰ τῆς εἶπε· 250
- «Χαρὰ σὲ σένα, λυγερή, γιὰ τὴ γλυκιὰ μου ἀγάπη.
Κι ὅταν σιμῶση ἡ ὥρα σου θὰ κάμης дуὸ λεβέντες,
γιατὶ δὲν εἶναι τῶν θεῶν τὸ στρώμα δίχως φύτρα.
Μεγάλωσέ τα μὲ χαρὲς καὶ θρέψε τα μὲ χάδι». 255
- Καὶ τώρα σύρε σπίτι σου καὶ μὴν τὸ μαρτυρήσης,
μόν' ἔξερε το μονάχη σου πὼς εἶμαι ὁ Ποσειδῶνας».
Ἔτσι εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.
Καὶ τὸν Πελῖα γέννησε καὶ τὸ Νηλέα ἐκείνη,
ποὺ βασιλιάδες ἔγιναν μὲ τοῦ Διὸς τὴ χάρη. 260
- Στὸ Βόλο τὸν πλατύδρομο καθόντανε ὁ Πελῖας
πλοῦσιος σ' ἄρνιά. Κι ὁ δεῦτερος στὴν ἀμμουδάτῃ Πύλο.
Μὰ κι ἄλλα ἀπόχτησε παιδιὰ ἢ βασιλογυναῖκα,
μὲ τὸν Κρητιά, τὸν Αἴσονα, τὸν Ἀμυθὰ, τὸ Φέρη.
Κι εἶδα τὴν κόρη τοῦ Ἀσωποῦ, τὴν ὁμορφὴ Ἀντιόπη,
πόλεγε πὼς κοιμήθηκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Δία, 265
- κι ἔκαμε τὸν Ἀμφίονα καὶ τὸ λεβέντη Ζῆθο,
ποὺ πρῶτοι τὴν ἐφτάπορτη θεμέλιωσαν τὴ Θήβα,
κι ἔχτισαν κάστρο ὁλόγυρα, γιατί δὲ θὰ μπορούσαν,
μιὰ χώρα τόσο ἀπλόχωρη, σὰν τὴν πλατιά τὴ Θήβα,
νὰ τὴ φυλοῦν ἀτείχιστη κι ἄς ἦταν παλικάρια 270
- Εἶδα καὶ τ' Ἀμφιτρύωνα τὸ ταῖρι, τὴν Ἀλκμήνη,
πόκαμε τὸ λιοντόψυχο κι ἀτρόμητο Ἡρακλῆα,
στὴν ἀγκαλιὰ σὰν πλάγιασε τοῦ Δία τοῦ μεγάλου.
Κι εἶδα στερνὰ τοῦ Κρέοντα τὴν κόρη, τὴ Μεγάρη,
ποῦ τ' Ἀμφιτρύωνα ὁ γιὸς γυναῖκα του τὴν πῆρε. 275
- Τοῦ Οἰδίου τοῦ ἡ μάνα πρόβαλε, ἡ ὁμορφὴ Ἐπικαστή,
ποῦ πῆρε μὲ ζαβὸ τὸ νοῦ, παράνομα, τὸ γιό της,
κι ἐκεῖνος τὸν πατέρα του σὰ σκότωσε τὴν πῆρε,
κι ἄξαφνα τὰ φανέρωσε στὸν κόσμον ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.

- Μὲ πίκρες στήν πολυπόθη βασίλειψε τῇ Θήβᾳ 280
καὶ κυβερνοῦσε ἀπὸ θεῶν κατὰρα τοὺς Θηβαίους.
Κι ἐκεῖνη στὸν ἀγύριστο κατέβηκε τὸν Ἄδην,
ἀφοῦ κρεμάστηκε ψηλὰ μὲ μιὰ θηλιά ἀπὸ λύπη,
ἀπ' τῇ σκεπῇ τοῦ πύργου τῆς κι ἄφησε πίσω ἐκείνου
πάθη, ὅσα φέρνουν ἄπειρα τῆς μάνας οἱ κατάρεις. 285
- Τῇ Χλώραῃ εἶδα τὴν ὁμορφῇ, ποὺ στὰ παλιὰ ὁ Νηλέας
τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη τῆς, δίνοντας πλοῦσια δῶρα,
τὴν πιὺ στερνὴ τοῦ Ἀμφίωνα, τοῦ γιοῦ τοῦ Γιάσου κόρη,
ποὺ κείνος στὸν Ὀρχομενὸ βασίλειψε μὲ δόξα.
Στὴν Πύλο αὐτὴ βασίλειψε κι ἔκαμε τρεῖς λεβέντες, 290
τὸ Νέστορα, τὸ Χρόμιο καὶ τὸν Περικλυμένη
καὶ τὴν Πηρῶ τῇ λυγερῇ, σ' ὅλον τὸν κόσμον θάμα,
ποὺ ταίρι τῆς τὴν ἤθελαν ἀπ' τὰ περίχωρα ὅλοι.
Μὰ κι ὁ Νηλέας θὰ ἔδινε τὴν κόρη του σὲ κείνον,
ποὺ ἀπ' τῇ Φυλάκῃ θ' ἄρπαχνε τὰ βόδια τοῦ Ἴφικλου, 295
τ' ἀμέρωτα, στριφτόποδα κι ἀνοιχτοκουτελάτα.
Κι ἓνας ἀπ' ὅλους τοῦ ἔταξε προφήτης νὰ τ' ἄρπάξῃ,
ὁμῶς σκληρῇ τὸν ἔδεσε κι ἄπονη ἐκείνον μοῖρα
κι ἀκαταπόνετα δεσμὰ καὶ χωριανοὶ βουκόλοι.
Κι ὅταν στὸ τέλος ἔφταναν οἱ μέρες μὲ τοὺς μῆνες 300
κι ἐκλείνε ὁ χρόνος κι ἐποχὴ ξανάρχιζε ἄλλη πίσω,
τὸν ἔλυσε κι ὁ Ἴφικλος ἀπ' τὰ δεσμὰ ἀφοῦ τοῦ ἔπε
τί ἦταν γραφτό του κι ἡ βουλὴ γινότανε τοῦ Δία.
- Ἡ Λήδα πρόβαλε ἔπειτα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
πόκαμε δυὸ λεβέντες γιούς, τὸν ἀλογοτεχνίτη 305
τὸν Κάστορα καὶ τὸ γερὸ στοὺς γρόθους Πολυδεύκη,
ποὺ ζωντανούς τοὺς δυὸ ἀδερφοὺς τὸ χῶμα τοὺς κρατοῦσε,
κι ὁ Δίας μὲς στὸν τάφο τοὺς τοὺς ἔδωσε ἄλλη χάρη,
ἄλλοτε νὰ ἵναι ζωντανοὶ κι ἄλλοτε νὰ πεθαίνουν,
καθέννας μὲ τῇ μέρα του, κι ἔχουν τιμὴ ἀθανάτων. 310
- Εἶδα τὴν Ἰφιμέδεια, τὸ ταίρι τοῦ Ἀλωέα,
πόλεγε πῶς κοιμήθηκε σιμὰ στὸν Ποσειδῶνα,
καὶ δυὸ παιδιὰ τῆς ἔφερε λιγόχρονα στὸν κόσμον,
τὸν Ὡτο τὸν ἰσόθεο, τὸν ξακουστὸ Ἐφιάλτη,
ποὺ ἔταν οἱ πιὰ ψηλότεροι ἀπ' ὅσους θρέφει ἡ πλάση, 315

κι ὕστερα ἀπ' τὸν Ὠρίωνα, οἱ πιὸ ὁμορφοὶ στὰ κάλλη.
 Ἐννιά χρονῶν σὰν ἔγιναν, πῆχες ἐννιά εἶχαν πλάτος
 κι ὀργιές ἐννιά τὸ μάκρος τους κάμανε εἶχε φτάσει
 καὶ τοὺς θεοὺς φοβέρισαν πῶς στὰ ψηλά οὐράνια
 τῇ λύσσα τοῦ συνταραχτῆ θὰ στήσουν τοῦ πολέμου.
 Νὰ βάλουν σοφιστήκανε τὸν Ὀλυμπο στὴν Ὅσσα,
 στερνὰ τὸ Πήλιο τὸ πυκνὸ, στὸν οὐρανὸ νὰ φτάσουν.

320

Κι ἂν ζοῦσαν καὶ μεγάλωναν, θὰ τὸ ἔχαν κατορθώσει.
 Μὰ ὁ γιὸς τοῦ Δία, ποὺ ἡ Λητώ τὸν γέννησε ἡ πανώρια,
 τοὺς πῆρε, πρὶν τὸ χνούδι τοὺς ἀνθίσῃ στὰ μηλίγγια,
 καὶ πρὶν φυτρώσουν τὰ πυκνὰ στὰ μάγουλά τους γένια.

325

Εἶδα τῇ Φαίδρα κι ἔπειτα τὴν Πρόκρη καὶ τοῦ Μίνου
 τὴν κόρη τοῦ κακὸγνώμου, τὴν ὁμορφὴ Ἀριάδνη,
 ποὺ ὁ Ἰακουστός τὴν ἔφερε Θησέας ἀπ' τὴν Κρήτη
 στὴν βλογγιμένη Ἀκρόπολι τῶν Ἀθηνῶν. Μὰ ἀκόμα
 πρὶν τῇ χαρῇ, τῇ σκότωσε ἡ Ἄρτεμη στὴ Δία,
 γιὰτὶ ἔτρεξε ὁ Διόνυσος νὰ τῆς τὸ μαρτυρήσῃ.

330

Μὲ τὴν Κλυμένη πρόβαλε ἡ Μαίρα κι ἡ Ἐριφύλη,
 ἡ ἄπιστη, ποὺ ἀτίμασε τὸν ἄντρα τῆς γιὰ χρῆμα.
 Κι ὅλες ἐγὼ γιὰ νὰ τίς πῶ καὶ νὰ τίς ὀνομάσω
 ὅσες γυναῖκες ἀρχηγῶν καὶ θυγατέρες εἶδα,
 κι ἡ νύχτα αὐτὴ δὲ θὰ ἔφτανε, κι ὥρα νὰ κοιμηθοῦμε
 εἴτε ἐδῶ πέρα ἢ στὸ γοργὸ καράβι μὲ τοὺς ναῦτες.
 Κι ἐσεῖς πιά, πρῶτα ὁ Θεός, φροντίστε τὸ ταξίδι ».

335

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλά νὰ βγάλουν.
 κι ἦταν· σὰ νὰ μαγεύτηκαν μὲς στὸ ἰσκιερὸ παλάτι.

340

Κι ἄρχισε πρώτη νὰ μιλᾷ ἡ λευκοχέρα Ἀρήτη·
 « Φαίακες, πῶς νὰ φαίνεται σὲ σᾶς αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου
 ἡ ὁμορφιά, τ' ἀνάστημα καὶ τὸ γερὸ μυαλὸ του ;
 Δικὸς μου ὁ ξένος, μὰ καὶ σᾶς τιμὴ δική σας εἶναι,
 γι' αὐτὸ καὶ νὰ τὸν στείλετε μὴ βιάζεστε, οὔτε δῶρα
 νὰ λυπηθῇτε ποὺ σ' αὐτὸν τοῦ κάνουν τόση ἀνάγκη.
 Καὶ δόξα νὰ ἔχουν οἱ θεοί, βιὸς ἔχουμε περίσσο ».

345

Τότε εἶπε ὁ γερομαχητῆς Ἐχένηςος μὲ δυὸ λόγια,
 ποὺ ἦταν ὁ γεροντότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Φαίακους·
 « Σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μας, ἀδέρφια, κι ὅπως πρέπει,

350

ἡ γνωστικὴ βασιλίσσα μιλαῖ κι ὅλοι ν' ἀκοῦστε.

Μὰ ὁ λόγος, ὅπως κι ἡ δουλειά, στὸ χέρι εἶναι τ' Ἀλκίνοῦ ».

Τότε ὁ Ἀλκίνοσ τ' ἀπαντᾷ κι ἔτσι εἶπε дуό του λόγια·
« Θὰ γίνη ὁ λόγος σας αὐτὸς ἂν τύχη ἐγὼ νὰ ζήσω

355

σὰ βασιλιάς στοὺς Φαίακες τοὺς θαλασσοθρεμμένους.

Κι ὁ ξένος ὅσο κι ἂν ποθῇ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα,

ὡς αὔριο ἄς κάνῃ ὑπομονή, τὰ δῶρα νὰ συνάξω.

Κι ὅσο γιὰ τὸ ταξίδι του, οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν,

ὅλοι καὶ πρῶτα πρῶτα ἐγὼ, πού μες στὸν τόπο ὀρίζω ».

360

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

« Ἀφέντη Ἀλκίνο, βασιλιά κι ἀπ' ὅλους παινεμένε,

κι ἀνίσως χρόνο ὀλκίκερο μοῦ λέγατε νὰ μείνω

καὶ νὰ μὲ στείλετε ἔπειτα μὲ τ' ἀκριβὰ σας δῶρα,

ἄλλο δὲ θὰ ἴθελαι κι ἐγὼ καὶ πιὸ ὀφελὸς μου θὰ ἴναι

365

νὰ φτάσω, μὲ τὰ χέρια μου γεμάτα, στὴν πατρίδα.

Τότε ἔτσι πιὸ καλὸδεχτος, πιὸ τιμημένος θὰ ἴμαι

ἀπ' ὅλους ὅσοι θὰ μὲ ἰδοῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω ».

Τότε ἔτσι πάλε ἀπάντησε ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνοσ.

« Ὅταν, Δυσσέα, σὲ δῇ κανεὶς στὸ πρόσωπο, δὲ δείχνεις

370

γιὰ ψεύτης καὶ ξελογιαστής, ἀπ' ὅσους θρέφει ὁ κόσμος

χιλιάδες, μες στὰ πέρατα τῆς γῆς, παντοῦ σπαρμένους,

πού πλέκουν τέτοια ψέματα, πού δὲν τὰ βάζει ὁ νοῦς σου.

Μὰ ἐστὶ ἔχεις χάρη ὅταν μιλαῖς κι εὐγενικοὺς τοὺς τρόπους

375

καὶ σὰν καλὸς τραγουδιστὴς τὰ ἱστόρησες μὲ τέχνη

τῶν Ἀχαιῶν τὰ βάσανα καὶ τὰ δικά σου πάθια.

Μόν' ἔλα ζήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,

κανένα ἂν εἶδες σύντροφο, ἀπ' ὅσους μες στὴν Τροία

μαζί σου πολεμήσανε κι ἐκεῖ τὸ χάρο βρῆκαν.

380

Μεγάλῃ ἡ νύχτα, ἀτέλειωτη, κι ὥρα δὲν εἶναι ἀκόμα

νὰ πᾶμε νὰ πλечиόσουμε. Μόν' λέγε μου ν' ἀκούσω

τις θαυμαστὰς αὐτὰς δουλειάς. Μποροῦσα νὰ βασταῶ

ὅσο νὰ φέξῃ, ἂν ἤθελες νὰ λὲς τὰ βάσανά σου ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύβουλος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

« Ἀλκίνο, ἀφέντη λατρευτὲ κι ἀπ' ὅλους παινεμένε,

385

τὸ κάθε τι στὴν ὥρα του κι ὁ ὕπνος κι ἡ κουβέντα.

Κι ἀκόμα ἂν θέλῃς βάσανα ν' ἀκούσῃς πιὸ μεγάλα,

μπορῶ κι αὐτὰ νὰ σοῦ τὰ πῶ, τὰ πάθια ἄλλων συντρόφων,
 ποῦ γλίτωσαν ἀπ' τῇ σφαγῇ στὸν πόλεμο τῆς Τροίας,
 καὶ χάθηκαν στὸ γυρισμὸ ἀπὸ ἄπιστες γυναῖκες.

Σὰ σκόρπισε ὅλες τίς ψυχές ἡ θείσσα Περσεφόνη, 390

τῶν γυναικῶν, ἦρθε ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνου
 θλιμμένη καὶ τριγύρω τῆς συνάχτηκαν οἱ ἄλλες
 ὅσες μαζί του χάθηκαν στοῦ Αἰγίσθου τὸ παλάτι.
 Καὶ στῇ στιγμῇ μὲ γνώρισε αἷμα σὰν ἦπие μαῦρο. 395

Ἐκλάψε τότε μὲ λυγμούς καὶ δάκρυα τοῦ κυλοῦσαν
 καὶ σήκωνε τὰ χέρια του ποθώντας νὰ μὲ φτάση.
 Ὅμως δὲν ἦταν σταθερὰ τὰ νεῦρα του σὰν πρῶτα,
 μήτε εἶχανε πιά δύναμη τὰ λυγερά του μέλη. 400

Κι ὅπως τὸν εἶδα, δάκρυσα καὶ μάτωσέ ἡ καρδιά μου
 κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησα θλιμμένος.

«Τ' Ἀτρέα ξακουσμένε γιέ, πρωτάρχοντα Ἀγαμέμνο,
 ποιά μοίρα νὰ σέ δάμασε τοῦ ἀζύπνητου θανάτου ;
 Μὴ σ' ἐπνίξε μὲ τὰ γοργὰ καράβια ὁ Ποσειδῶνας
 σηκώνοντας ἀνίκητων ἀνέμων ἄγρια μπόρα ; 405

Μήπως σέ σκότωσαν ὀχτροὶ μὲς στῆς στεριᾶς τίς ἄκρες,
 βόδια κι ἄρνια σὰν ἄρπαχνες ἀπ' ὁμορφα κοπάδια.
 ἢ πολεμοῦσες, κάστρο τους νὰ πάρης καὶ γυναῖκες ; »

Ἔτσι εἶπα, καὶ μ' ἀπάντησε μὲ δυό του λόγια ἀμέσως· 410

«Γιέ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ πολύτεχνε Δυσσέα,
 δὲ μ' ἐπνίξε μὲ τὰ γοργὰ καράβια ὁ Ποσειδῶνας,
 σηκώνοντας ἀδάμαστων ἀνέμων ἄγρια μπόρα,
 μήτε μὲ χάλασαν ὀχτροὶ μὲς στῆς στεριᾶς τίς ἄκρες.

Ὁ Αἰγίσθος μοῦ ἐτοίμασε τὸ χάρο, μὲ τῇ σκύλα
 γυναίκα μου. Μὲ κάλεσε στὸ σπίτι του νὰ φᾶμε, 415

καὶ μ' ἐσφαξε, ὅπως στὸ παχνὶ σφάζει κανεὶς τὸ βόδι.
 Μὲ τέτοιο θάνατο σκληρὸ μοῦ πῆρε τῇ ζωῇ μου,
 κι ἐσφαξε γύρω μου ἄσπλαχνα κι ὅλους μου τοὺς ἀνθρώπους,
 ὡς σφάζουν σ' ἀρχοντόσπιτο τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια,
 σὲ γάμο, σὲ ξεφάντωση, σ' ἐπίσημο τραπέζι. 420

Θὰ βρέθηκες στὸ σκοτωμὸ πολλῶν ὡς τώρα ἀνθρώπων,
 ποὺ πέσανε παράμεροι, σὲ λυσσασμένη μάχη.

Ὅμως ἐκεῖνα ἂν τὰ ἴβλεπες, θὰ μάτωνε ἡ καρδιά σου.

- πῶς στὰ κροντήρια ὀλόγυρα, στ' ἀσκήωτα τραπέζια,
 μᾶς ξάπλωσαν καὶ κάτω ἡ γῆς ἄχνιζε ἀπὸ τὸ αἷμα. 425
 καὶ ἔφριξα στὰ ξεφωνητὰ τῆς κόρης τοῦ Πριάμου
 Κασσάνδρας, ποῦ τὴ σκότωσε κοντὰ μου ἡ Κλυταμένηστρα,
 καὶ ἐγὼ τὰ χέρια σήκωνα στὸ ψυχομαχητό μου
 νὰ πιάσω τὸ μαχαίρι τῆς, μὰ δύναμη δὲν εἶχαν. 430
 Μ' ἄφησε ἡ σκόλα καὶ ἔφυγε, μήτε ἡ καρδιά τῆς εἶπε
 τὰ μάτια καὶ τὸ στόμα μου νὰ τὰ νεκροσφαλῇ.
 "Ἔτσι ἄλλο πρὶ ἄπονο θεοῖο δὲν ἔχει ἀπ' τὴ γυναῖκα,
 ποῦ τέτοιο βάλη στὴν ψυχὴ κακούργημα νὰ κάμη.
 Τί ἄτιμη ποῦ σκέφτηκε δουλειὰ καὶ ἐκείνη ὥστόσο
 νὰ καταντήσῃ φρόνισσα στὸν ἴδιο τῆς τὸν ἄντρα. 435
 Καὶ ἐγὼ ἔλεγα καλὸδεχτος στοὺς δούλους, στὰ παιδιὰ μου
 πῶς θὰ γυρίσω σπίτι μου. "Ὅμως αὐτὴ ἡ κακούργα
 καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ντροπίας καὶ τίς γυναῖκες ὅλες
 ὅσες στὸν κόσμον γεννηθοῦν, καλόγνωμες καὶ ἄς εἶναι".
 Εἶπε, καὶ ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ λόγια λυπημένα· 440
 «Ἄχ, ἀπαρχῆς κατὰτρεξε ὁ βροντολάλος Δίας
 γιὰ γυναικῶν φερσίματα τῇ γενεᾷ τ' Ἀτρέα.
 Γιὰ τὴν Ἑλένη φτύσαμε φαρμάκια ἐμεῖς, καὶ ἐσένα
 ἡ Κλυταιμένηστρα σοῦ ἔσκαβε, σὺν ἔλειπες, τὸ λάκκο».
- Εἶπα, καὶ εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ πεταχτά του λόγια· 445
 Γι' αὐτὸ ποτέ σου μὴ σταθῇς καλὸς πιά σὲ γυναῖκα,
 μήτε νὰ τῆς ἐμπιστευτῇς τὸ μυστικὸ ποῦ ξέρεις,
 μόν' ἄλλα πάντα νὰ τῆς λές καὶ ἄλλα στὸ νοῦ νὰ κρύβῃς.
 Μὰ ἐσύ, Δυσσέα, ἀπὸ σφαγὴ γυναίκας δὲ φοβᾶσαι,
 γιὰτὶ εἶναι φρόνιμη πολὺ καὶ ἔχει καλὴ τὴ γνώμη, 450
 ἡ Πηνελόπη, ἡ γνωστικὰ τοῦ Ἰκαρίου ἡ κόρη.
 Νιόπαντρον τὴν ἀφήσαμε σὺν πῆγαμε στῆς Τροίας
 τὸν πόλεμον καὶ στὸ βυζὶ μωρὸ παιδί τὸ γιό σου.
 Μὰ τώρα θὰ μεγάλωσες, θὰ ἴγινε παλικάρι.
 Καλὸτυχο, ὁ πατέρας του θὰ τὸ χαρῇ ὅταν φτάσῃ. 455
 καὶ ἐκεῖνο τὸν πατέρα του μ' ἀγάπη θ' ἀγκαλιάσῃ.
 Μὰ μήτε τὸ παιδί μου ἐγὼ δὲ μ' ἄφησε ἡ δική μου
 νὰ τὸ χορτάσω καὶ πρὶν μὲ σκότωσε καὶ ἐμένα.
 Καὶ ἕνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου.

Κρυφὰ κι ὄχι ὀλοφάνερα ν' ἀράξης τὸ καράβι
στὸ Θιάκι. Γιατὶ πίστη πιά δὲν ἔχουν οἱ γυναῖκες.

Μόν' ἔλα ξήγга μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,
γιατὸ τὸ παιδί μου ἂν ἄκουσες πὼς κάπου μεγαλώνει,
ἂν εἶναι στὸν Ὀρχομενὸ ἢ στὴ δροσάτῃ Πύλο,
ἢ καὶ στὴ Σπάρτῃ τὴν πλατιά κοντὰ μὲ τὸ Μενέλαο.

Γιατί, ὄχι, ἢ γῆ δὲ σκέπασε τὸν ἀκριβὸ μου Ὀρέστη ».

Ἔτσι εἶπε καὶ τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυὸ μου λόγια·
« Τί μὲ ρωτᾷς, τ' Ἀτρέα γιέ ; Ζῆ, πέθανε, δὲν ξέρω.

Κι εἶναι κακὸ τὰ λόγια μας νὰ λέμε στὸν ἀέρα ».

Τέτοιες κουβέντες λυπηρὲς μιλούσαμε κι οἱ δυὸ μας
καὶ στέκαμε περίλυποι στὰ δάκρυα βουτηγμένοι.

Ἦρθε κατόπι κι ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἀχιλλέα
μὲ τοῦ Πατρόκλου τὴν ψυχὴ καὶ τοῦ ἄψεγου Ἀντιλόχου
καὶ τοῦ μεγάλου τοῦ Αἴαντα, ποῦ στὴ μορφή, στὸ σῶμα,
περνοῦσε κάθε Δαναό, μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα.

Εὐτὺς μὲ γνώρισε ἡ ψυχὴ τοῦ φτερωτοῦ Ἀχιλλέα
κι ἔτσι θρηνώντας μου ἔλεγε μὲ φτερωμένα λόγια·
« Γιέ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ, πολύτεχνε Δυσσέα,
καημένε, τί θὰ σοφιστῆς ἀκόμα πιὸ μεγάλο !

Πὼς βάσταξες νὰ κατεβῆς στὸν Ἄδην, ὅπου γυρίζουν
οἱ πεθαμένοι· ἀναίσθητοι, θνητῶν νεκρῶν εἰκόνες ; »

Εἶπε, κι ἐγὼ τ' ἀπάντησα μὲ πεταχτά μου λόγια·
« ὦ φίλε, τοῦ Πηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
ἦρθα ἀπ' ἀνάγκη τῇ βουλῇ τοῦ Τειρεσία νὰ μάθω
καὶ πὼς θὰ φτάσω νὰ μοῦ πῇ στὸ βραχωμένο Θιάκι.

Κοντὰ σέ χῶμα ἐλληνικὸ δὲν πῆγα ἀκόμα ὡς τώρα,
μῆτε καὶ στὴν πατρίδα μου κι ὅλο καημοὶ μὲ δέρνουν.
Μὰ σὰν κι ἐσένα ἄλλος θνητὸς δὲ βρέθηκε, Ἀχιλλέα,
στὸν κόσμον πιὸ καλότυχος, μῆτε ποτὲ θὰ γίνη.

Γιατὶ ὅταν ζοῦσες, σὰ θεὸ τιμούσαμε οἱ Ἀργεῖτες,
καὶ τώρα πάλι στοὺς νεκροὺς μεγάλῃ δύναμει ἔχεις.

Γι' αὐτό, Ἀχιλλέα, μὴ χολιᾷς πὼς εἶσαι πεθαμένος ».

Εἶπα, κι εὐτὺς μ' ἀπάντησε μὲ λυπημένα λόγια·

« Δυσσέα, γιὰ τὸ θάνατο μὴ μὲ παρηγορήσης·
Θά 'θελα νὰ 'μαι χωρικός καὶ νὰ ξενοδουλεύω

σὲ ἀφέντη δίχως κτήματα, πού 'ναι τὸ βίος του λίγο,
 παρὰ νὰ βασιλεύω ἐδῶ στοὺς πεθαμένους ὄλους.
 Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς γιὰ τὸ λεβέντη γιό μου,
 στὴ μάχη ἂν πρῶτος χύνεται ἢ πίσω κοντοστέκει.
 Πές μου καὶ γιὰ τὸν ξακουστὸ πατέρα μου ὅ,τι ξέρεις, 500
 στοὺς Μυρμιδόνες βασιλιάς ἀνίσως εἶναι ἀκόμα,
 ἢ πῶς δὲν τὸν ψηφᾷ κανεὶς στὴ Φθία καὶ στὴν Ἑλλάδα,
 γιὰτὶ τὸν καταπόνεσαν τὰ γηρατειὰ τὰ μαῦρα.
 Ἄ, καὶ βοηθός του νὰ 'φτανα κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἡλίου,
 τέτοιος ὡς ἤμουν μιὰ φορὰ μὲς στὴν πλατιὰ τὴν Τροία, 505
 πού παλικάρια θέριζα τοὺς Ἀχαιοὺς βοηθώντας!
 Νὰ 'φτανα τέτοιος μιὰ στιγμή στὸ πατρικὸ μου σπίτι,
 θὰ τρέμανε ὅλοι σύσσωμοι τ' ἀνίκητά μου χέρια,
 ὅσοι τὸ γέρο τυραγνοῦν καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἀρπάζουν».

Εἶπε, κι εὐτὺς τ' ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δύο μου λόγια · 510
 «Τίποτε γιὰ τὸ γέρο σου Πηλέα ἐγὼ δὲν ξέρω,
 μὰ γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τ' ἀγαπητὸ παιδί σου,
 τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, καθὼς κι ἐσύ τ' ὀρίζεις.
 Ὁ ἴδιος μ' ἔνα ἰσόμετρο καράβι μου ἀπ' τὴ Σκύρο
 τὸν ἔφερα στοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς πολεμοθρεμμένους. 515
 Κι ὅταν γινόντανε βουλὴ στὸ κάστρο ἐμπρὸς τῆς Τροίας,
 πρῶτος μιλοῦσε πάντα αὐτός, μήτε ἔσφαλλε στὸ λόγο.
 Μονάχα ὁ Νέστορας κι ἐγὼ θαρρῶ πῶς τὸν περνοῦσα.
 Κι ὅταν τὰ ὅπλα ἀστράφτανε στὸν Τρωικὸ τὸν κάμπο,
 πίσω δὲν ἔστεκε ποτὲ στὰ τάγματα ἢ στοὺς λόχους, 520
 μόν' πάντα ἐμπρὸς χυνότανε, ἄφταστος στὴν ὁρμὴ του,
 καὶ θέριζε ἄπειρους ὀχτροὺς μὲς στὴ φωτιὰ τῆς μάχης.
 Κι ὄλους ἐγὼ ποῦ νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς ὀνομάσω,
 ὅσους ὁ γιός σου σκότωσε, βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες· 525
 φτάνει πού τὸν Εὐρύπυλο, γιὸ ἥρωα τοῦ Τηλέφου,
 μὲ τὸ σπαθὶ τὸν πέρασε κι ἄλλους μ' αὐτὸν Κητιώτες,
 πού γράφτηκαν στὸ τάγμα του γιὰ δῶρα ἀπὸ γυναῖκα.
 Αὐτὸν μετὰ ἀπ' τὸ Μέμνονα, τὸν πιὸ λεβέντη ποῦ εἶδα.
 Καὶ σ' ἄλλογο ὅταν μπήκαμε τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι,
 πού τό 'χε φτιάσει ὁ Ἑπειός,—κι ἐγὼ ὅλη τὴ φροντίδα 530
 εἶχα ν' ἀνοίγω ἢ νὰ σφαλῶ τὴ στεριωμένη κρύφτρα—

τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι ὀπλάρχῃγοι τῶν Δαναῶν κι οἱ πρῶτοι,
τὰ μάτια τους σφουγγούσανε καὶ τρέμανε ἀπ' τὸ φόβο.

Ὅμως τοῦ γιοῦ σου ἐγὼ ποτὲ δὲν εἶδα νὰ χλωμιάσῃ
ἢ ὅψῃ του ἢ ροδόθωρῃ, γιὰ δάκρυο νὰ σφουγγίσῃ, 535
μὰ ἀπ' τ' ἄλογο νὰ πεταχτῇ μοῦ τὸ ζητοῦσε χάρῃ
κι' ὅλο τὴ χούφτα τοῦ σπαθιοῦ καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι
ψηλάφας, τὴν καταστροφή τῆς Τροίας μελετώντας.

Καὶ τοῦ Πριάμου τὸ ψηλὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο,
γύρισε πίσω ἀλάβωτος στὸ μαῦρο του καράβι 540
μὲ δόξα καὶ μὲ λάφυρα, δίχως ἀπὸ κοντάρι
νὰ χτυπηθῇ κι ἀπὸ κοντὰ καμιὰ πληγὴ νὰ πάρῃ,
ὥς γίνεται στὸν πόλεμο, ποὺ χάρῃ ἐκεῖ δὲν ἔχει ».

Εἶπα, καὶ γύρναε ἡ ψυχὴ τοῦ φτερωτοῦ Ἀχιλλέα
μὲ δρασκελιές θεόρατες στ' ἀσφοδελὸ λιβάδι, 545
χαρὰ γεμάτῃ, πόλεγα τὸ γιό του παλικάρι.

Στέκανε οἱ ἄλλες οἱ ψυχές ἐκεῖ τῶν πεθαμένων
περίλυπες, καὶ καθεμιὰ τὸν πόνο τῆς ρωτοῦσε.
Μόνη τοῦ Αἴαντα ἡ ψυχὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώννα,
στεκόντανε παρὰμερα χολιώντας γιὰ τὴ νίκη 550
ποὺ στὰ καράβια κέρδισα μαζί του πολεμώντας
γιὰ τ' Ἀχιλλέα τ' ἄρματα ποὺ ἔχε βαλμένα ἡ Θέτῃ,
κι ἔκριναν τὰ Τρωόπουλα κι ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλὰδα.
Μὰ τέτοιο ἀγῶνα ὅς ἦτανε ποτὲ νὰ μὴν κερδίσω.
Γιατὶ γιὰ κείνα ἡ μαῦρη γῆς σκέπασε τέτοιον ἄντρα, 555
τὸν Αἴαντα, ποὺ στὸ σπαθὶ καὶ στὸ κορμὶ περνοῦσε
ὅλους τοὺς ἄλλους Δαναοὺς μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα.

Μὰ ἐγὼ μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦ πα'
«Αἴαντα, τοῦ λιοντόκαρδου τοῦ Τελαμώννα θρέμμα,
μήτε νεκρὸς τὸ πάθος σου δὲν ξέχασες, ποὺ μοῦ ἔχεις 560
γι' αὐτὰ τὰ ἔρμα τ' ἄρματα, ποὺ τὰ βγάλε στὴ μέση
γιὰ συμφορὰ τῶν Ἀχαιῶν μεγάλη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
ποὺ τέτοιο κάστρο χάσαμε κι ὅλοι σὲ κλαῖμε πάντα
ποὺ πέθανες, ὥς κλάψαμε καὶ τὸ γοργὸ Ἀχιλλέα.
Ὅμως δὲ φταίει ἄλλος κανεὶς, μόνο ὁ μεγάλος Δίας, 565
ποὺ τὸ στρατὸ κατὰτρεξε τῶν Ἀχαιῶν περίσσια
καὶ σ' ἔριξε στὴ μαῦρη γῆ. Μόν' ἔλα, βασιλιά μου,

νά μιληθοῦμε, δάμασε τὸ πάθος τῆς καρδιᾶς σου ».

Εἶπα, μὰ δὲ μ' ἀπάντησε, καὶ στὸ πηχτὸ σκοτάδι
ροβόλησε μὲ τίς ψυχὰς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

570

Τότε θά μοῦ μίλοῦσε αὐτὸς κι ἄς ἦταν θυμωμένος,
μὰ μοῦ λαχτάραε ἡ καρδιά στὰ τρυφερά μου στήθια
νὰ ἰδῶ τριγύρω τίς ψυχὰς τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Τὸ Μίνω τότε γνώρισα, γιὸ ξακουστὸ τοῦ Δία,
σκηπτρο στὸ χέρι νὰ κρατᾷ καὶ τοὺς νεκροὺς νὰ κρίνῃ,
κι ἐκεῖνοι γύρω στὸν κριτὴ τὸ δίκιο τοὺς ζητοῦσαν,
ἄλλοι ὄρθιοι κι ἄλλοι καθιστοὶ μὲς στὸν πλατύπυλο Ἄδης.

575

Ἔπειτα τὸν Ὠρίωνα ἐκεῖ εἶδα τὸν πελώριο
ποῦ σαλαγοῦσε τὰ θεριὰ στ' ἀσφοδελὸ λιβάδι,
ὅσα στ' ἀπάτητα βουνὰ τὰ ἔχε σκοτώσει ὁ ἴδιος,
κι ἓνα ματσούκι γάλκνιο πάντα ἄσπαστο βαστοῦσε.

580

Τὸν Τιτυό, τῆς Γῆς τὸ γιὸ τῆς δοξασμένης εἶδα,
ἐννιὰ νὰ πιάνῃ στρέμματα στὸ χῶμα ξαπλωμένος
καὶ δυὸ καρτάλια δίπλα του τοῦ ἔρωγαν τὸ συκώτι
τὰ σωθικά του ψάχνοντας, μήτε ἔβρισκε βοήθεια,
γιατὶ εἶχε ἀπλώσει στὴ Λητώ, τοῦ Δία τὴ συγκοιμήτρα,
γιὰ τὴν Πυθῶ ὅταν πῆγαινε, τὸ Πανοπιὸ περνώντας.

585

Τότε εἶδα καὶ τὸν Τάνταλο πικρὰ νὰ τυραγιέται
σὲ λίμνη ὀρθὸς καὶ τὸ νερὸ στὰ γένια του χτυποῦσε.
καὶ διψασμένος στέκονταν κι οὔτε νὰ πιῇ μπορούσε,
γιατὶ, σὰν ἔσκυβε νὰ πιῇ μὲ μιὰ λαχτάρα ὁ γέρος,
ἔφευγε ἀμέσως τὸ νερὸ κι ἡ γῆ τ' ἀναρουφούσε
καὶ μαύρη κάτω φαίνονταν στὰ πόδια του φρυγμένη.

590

Δέντρα ψηλὰ ἀπὸ πάνω του κρεμοῦσαν τὸν καρπὸ τους,
δρυσάτες ἀχλαδιές, ροδιές, μηλιές γεμάτες μῆλα,
συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές ἀπάνω στὸν καρπὸ τους,
κι ὅταν ὁ γέρος ἔκανε τὰ χέρια του ν' ἀπλώσῃ,
μὲς στὰ ἱσκιερὰ τὰ σύγνεφα τὰ ψήλωνε ὁ ἀέρας.

595

Ἐκεῖ εἶδα καὶ τὸ Σίσυφο σ' ἓνα μεγάλο ἀγῶνα,
βράχο πελώριο νὰ βαστᾷ στὰ δυὸ γερά του χέρια.
Χέρια καὶ πόδια στύλωνε στὴ γῆ γιὰ νὰ τὸν σπρώξῃ
σὲ μιὰ κορφή. Κι ὅτι ἔμελλε στὴν ἄκρη τῆς νὰ φτάσῃ,
ἔστρεφε πίσω ὀρμητικὰ τότε ὁ πελώριος βράχος

600

- καὶ κάτω πάλε στὰ ριζὰ κατρακυλοῦσε ὁ ἔρμος.
 Πάλε ξανά ἀγωνίζονταν νὰ τὸν γυρίση πίσω 605
 κι ἔστρεψε ὁ ἔδρος κι ἄγγιζε τὸ χῶμα ἢ κεφαλὴ του.
 Τότε εἶδα καὶ τὸ φάντασμα τοῦ ξακουστοῦ Ἡρακλέα,
 ποὺ χίριεται μὲς στ' ἀγαθὰ μὲ τοὺς οὐράνιους ὅλους
 κι ἀπόχτησε γυναίκα του τὴν κρουσταλλόποδη Ἥβη,
 κόρη τῆς χρυσοσάνταλης τῆς Ἥρας καὶ τοῦ Δία. 610
 Γύρω του ἀχοῦσαν οἱ νεκροὶ σὰν τὰ πουλιά, ποὺ ὀλοῦθε
 πετοῦν περίτρομα. Κι αὐτός, σὰν τὸ θολὸ σκοτάδι,
 κρατοῦσε τὸ δοξάρι του γεμάτο μὲ σαῖτα
 κι ἄγρια θωροῦσε, δείχνοντας πῶς θέλει νὰ τὸ ρίξη.
 Γύρω στὰ στήθια φοβερὸ χρυσὸ λουρὶ φοροῦσε, 615
 ἀπάνω μὲ παράδοξες εἰκόνες σκαλισμένο,
 ἄρκοῦδες, ἀγριογούρουνα, σπιθόβολα λιοντάρια,
 μάχες, πολέμους, σκοτωμούς, φόνους ἀντρειωμένων.
 Ἔτσι ἄλλο δὲ ματάκαμε μήτε θὰ ξαναφτιάση,
 ὅποιος σ' ἐκεῖνο τὸ λουρὶ τὴν τέχνη του εἶχε βάλει. 620
 Μὲ γνώρισε, ὅπως ἔστρεψε τὰ μάτια του καὶ μ' εἶδε
 κι ἔτσι θρηνώντας μοῦ ἔλεγε μὲ λυπημένα λόγια·
 «Γιὰ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὴ, πολύτεχνη Δυσσέα,
 ἃ, δύστυχε, καὶ σὺ ἀκλουθᾷς τὴν ἄπονη σου μοῖρα,
 ποὺ αὐτὴ κι ἐμένα μ' ἔφερνε κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου. 625
 Μεγάλες εἶδα συμφορές, κι ἃς ἔμουν γιὸς τοῦ Δία,
 γιὰτὶ σ' ἀφέντη δούλευα πολὺ κατώτερό μου
 καὶ μοῦ βάζε τοὺς πιὸ σκληροὺς ἀγῶνες νὰ τελέψω.
 Μ' ἔστειλε μιὰ φορὰ κι ἐδῶ τὸ σκύλο νὰ τοῦ φέρω,
 γιὰτὶ δὲ βρῆκε πιὸ βαρὺ νὰ μοῦ προστάξῃ ἀγῶνα. 630
 Μὰ ἐγὼ τοῦ τὸν ἀνέβασα, τὸν ἐβγάλα ἀπ' τὸν Ἄδη,
 καθὼς μ' ὀδήγησε ὁ Ἑρμῆς κι ἡ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλὰδα ».
 Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα μὲς στὸ βαθὺ τὸν Ἄδη
 κι ἔμεινα ἀσάλευτος ἐγώ, μὴν ἔρθη καρτερώντας
 ἄλλος κανεὶς ὀπλαρχηγὸς ποὺ ἔχνε πρὶν πεθάνη. 635
 Θὰ ἔβλεπα ἐκεῖ τοὺς πιὸ παλιούς τοὺς ἥρωες ποὺ ποθοῦσα,
 τῶν ἀθανάτων τοὺς δυὸ γιούς Θησέα καὶ Περίθο,
 μὰ πρῶτα ἐκεῖ συνάζονταν φάρες νεκρῶν χιλιάδες
 μ' ἓνα μεγάλο ἀλαχγμό, ποὺ κέρωσα ἀπ' τὸ φόβο,

τρέμοντας μήπως τῆς Γοργῶς, τοῦ φοβεροῦ τεράτου,
 τὴν κεφαλὴ ἀπ' τὰ Τάρταρα μοῦ στείλῃ ἡ Περσεφόνη.
 Τράβηξά ἀμέσως στὸ γοργὸ καράβι καὶ τοὺς ναῦτες
 πρόσταξα ἀπάνω ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιά νὰ λύσουν.
 Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως πῆδησαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
 Στὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ κυλοῦσε τὸ καράβι
 μὲ τὰ κουπιά του στὴν ἀρχή, στερνὰ μὲ πρῶμο ἀγέρι.

640

645

M

Σὰν ἄφησε τὸν Ὠκεανὸ τὸ γλήγορο καράβι,
 κι ἤρθε ἀνοιχτὰ στὰ κύματα τοῦ ἀπλόδρομου πελάγους
 καὶ στῆς Αἰαίας τὸ νησί, ὅπου εἶναι τῆς Αὐγούλας
 τὸ σπίτι κι ὁ χορότοπος κι ὅπου ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος,
 σύραμε ἐκεῖ σὰν πῆγαμε στὴν ἄμμο τὸ καράβι,
 κι ὕψω πηδήσαμε κι ἐμεῖς στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη
 καὶ λίγο κοιμηθήκαμε προσμένοντας νὰ φέξῃ.

5

Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 τότε συντρόφους ἔστειλα στῆς Κίρκης τὸ παλάτι,
 τοῦ μακαρίτη Ἑλπήνορα νὰ φέρουν τὸ κουφάρι.
 Κόψανε ἀμέσως κούτσουρα, ἄκρη ἄκρη στ' ἀερογιάλι,
 τὸν θάψαμε περίλυποι, χύνοντας δάκρυα μαῦρα.
 Κι ἀφοῦ πιά κήκε ὁ νεκρὸς μὲ τὴν ἀρματωσιά του,
 μνημόυρι ἐκεῖ τοῦ χτίσαμε κι ὑψώσαμε μιὰ στῆλη,
 κι ἴσιο κουπὶ τοῦ μπήξαμε κατάκορφα στὸν τάφο.

10

15

Ἔτσι ὅλα τὰ βολέψαμε. Μὰ τῆς σεβασμίας Κίρκης
 μᾶς πῆρε ἀμέσως ἡ ματιὰ πὼς ἤρθαμε ἀπ' τὸν Ἄδῃ,
 κι ἤρθε τρεχάτη, μ' ὅλες της τίς χάρες στολισμένη.
 Κι οἱ παρακώρες ἔφτασαν μαζί της, κουβαλώντας
 φωμιὰ καὶ κόκκινο κρασί καὶ κρέατα περίσσια.
 Στὴ μέση ἡ σεβαστὴ θεὰ στάθηκε τότε κι εἶπε·
 «Κακότυχοι, ποὺ ζωντανοὶ βρεθήκατε στὸν Ἄδῃ,
 δῖταφοι, ἐνῶ ὅλοι μιὰ φορὰ στὸν κόσμον αὐτὸν πεθαίνουν.
 Μόν' ἔλα, φᾶτε μιὰ μπουκιὰ καὶ πίνετε ὅλη μέρα,
 καὶ μὲ τὰ ξημερώματα κινᾶτε γιὰ ταξίδι.
 Τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείξω ἐγὼ καὶ θὰ σᾶς ὁδηγήσω,

20

25

μήπως καμιά πολύπικρη σᾶς λάχνη μπλεξοσύνη
ἢ στή στεριά ἢ στή θάλασσα καὶ συμφορὲς σᾶς φέρῃ ».

Ἔτσι εἶπε, καὶ κατάπεισε τὴν ἄφοβη ψυχὴ μας.

Τότε ὅλη μέρα τρώγαμε, ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
κρέατα ἀπ' ὅλα πληθερὰ καὶ πίναμε μυσχάτο.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
τότε ὅλοι κοιμηθήκανε κοντὰ στὰ παλαμάρια,
κι αὐτὴ ἀπ' τὸ χέρι μ' ἔπιασε κι ἄλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους
μὲ κάθισε καὶ στρίμωνε κοντὰ μου καὶ ρωτοῦσε,
κι ἐγὼ ὅλα τῆς τὰ ἱστόρησα μὲ τάξῃ κι ὅπως ἦταν.

Κι ἔπειτα ἡ Κίρκη ἡ σεβαστὴ μὲ δυὸ της λόγια μοῦ ἔπε:

« Ἔτσι ὅλα αὐτὰ τελέψανε, μόν' ἄκουσέ με τώρα,
τί θὰ σοῦ πῶ, μὰ κι ὁ θεὸς θὰ σὲ φωτίσῃ ὁ ἴδιος.

Πρῶτα στὸ δρόμο ποὺ θὰ πᾶς, θὰ φτάσῃς στὶς Σειρῆνες,
ποὺ ὅλους μαγεύουν τοὺς θνητοὺς, ὅσοι κοντὰ τοὺς φτάσουν.

Ὅποιος ζυγώσῃ ἀνύποπτα κι ἀκούσῃ τὴ λαλιά τους,
αὐτὸν καὶ δὲ θὰ τὸν χαροῦν τὸ τρυφερό του ταίρι

καὶ τὰ μικρά του τὰ παιδιὰ, στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ,
μόν' οἱ Σειρῆνες μὲ γλυκὰ τραγούδια τὸν μαγεύουν,
σ' ἓνα λιβάδι καθιστὲς κι ἓνας μεγάλος γύρω

εἶναι ἀπὸ κόκαλα σωρὸς ἀνθρώπων ποὺ σαπίζουν
καὶ τὸ πετσί τους χάνεται. Μόν' πέραν ἀπὸ κοντὰ τους,
καὶ πιάσε τῶν συντρόφων σου τ' αὐτιά νὰ φράξῃς ὅλων
μ' ἀπαλομάλαχτο κερί, κανεὶς νὰ μὴν ἀκούσῃ.

Κι ἂν θέλῃς μόνος ἄκου τες. Μὰ στὸ κατάρτι πρῶτα
ὀλόρθον χεροπόδαρα οἱ ναῦτες νὰ σὲ δέσουν,
κι ἂς σφίξουν τῶν παλαμαριῶν τίς ἄκρες ἀπὸ πάνω,
χαρούμενα τὸ λάλημα ν' ἀκούσῃς τῶν Σειρῆνων.

Κι ἂν σκούξῃς στοὺς συντρόφους σου καὶ θέλῃς νὰ σὲ λύσουν,
ἀκόμα τότε πῶ γερὰ νὰ σφίγγουν τὰ δεσμά σου.

Κι ὅταν μὲ τὸ καράβι σου περάσῃς τίς Σειρῆνες,
δὲ θὰ σοῦ πῶ ποιὸν ἀπ' τοὺς δυὸ θὰ πάρῃς τότε δρόμο,
μόν' σκέψου καὶ μονάχος σου. Κι ἄκου τὸ κάθε μέρος.

Στὸ ἵνα ἔχει πέτρες κρεμαστὲς, καὶ τοῦ μενεξεδένιου
πελάγου ἀπάνω τους χτυποῦν τὰ κύματα ἀφρισμένα.
Κρουστὲς οἱ τρισμακάριστοι θεοὶ τίς ὀνομάζουν.

Μῆτε πουλιά ἀπὸ κεῖ περνοῦν, μήτε ἄγρια περιστέρια,
 ποῦ τοῦ μεγάλου τοῦ Διὸς τὴν ἀμβροσία φέρνουν,
 μόν' κάποιο ἢ πέτρα ἢ γλιστερὴ κάθε φορὰ θ' ἀρπάξει, 65
 κι ὁ Δίας στέλνει ἄλλο, σωστὸς νὰ γίνη ὁ ἀριθμὸς τους·
 θνητῶν καράβι ἐκεῖ ποτὲ δὲ γλίτωσε ὅποιος πῆγε,
 μόν' σύψυχα, ναυτῶν κορμιὰ καὶ καρβοσανίδια,
 τὰ παίρνουν τ' ἄγρια κύματα κι οἱ κερκυνοὶ κι οἱ μπόρες. 70
 Ἐνὰ μονάχο πέρασε πελαγοδρόμο πλοῖο,
 ἢ κοσμοζάκουστη Ἀργώ, σὰν ἦρθε ἀπ' τὸν Αἰήτη.
 Κι ἐκεῖνο τότε θά 'σπάζε στίς πέτρες, ἂν ἡ Ἥρα,
 δὲν τό 'σωζε, τὸ φίλο τῆς Ἰάσονα πονώντας.
 Στ' ἄλλο δυὸ βράχοι ὑφώνονται, κι ὡς τὰ πλατιά τὰ οὐράνια 75
 φτάνει τοῦ πρώτου ἡ μυτερὴ κορφή, ποῦ τὴ σκεπάζει
 σύγνεφο μαῦρο ποῦ ποτὲ δὲ χάνεται ἀπὸ πάνω
 μήτε ἔχει ξαστεριά ἢ κορφή χειμῶνα καλοκαίρι.
 Ἀνθρωπος δὲ θ' ἀνέβαινε, δὲ θά πατοῦσε ἀπάνω,
 μ' εἴκοσι πόδια ἂν ἤτανε καὶ μ' ἄλλα τόσα χέρια.
 Γιατὶ εἶναι ὁ βράχος γλιστερός καὶ σὰν πελεκημένος. 80
 Κι ἔχει στὴ μέση μιὰ σπηλιά· βαθιὰ κατὰ τὴ δύση,
 καὶ στὸ σκοτάδι γυριστή, κι ἐκεῖθε τὸ καράβι
 κοντὰ νὰ τὸ περάσετε, λεβέντη μου Δυσσέα.
 Κι ἄντρας γερός ἂν ἔριχνε ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι
 μὲ τὸ δοξάρι, τὴ σπηλιά δὲ θά 'φτανε τὴν κούφια.
 Ἡ Σκύλλα μέσα κάθεται καὶ φοβερὰ γαβγίζει. 85
 Εἶναι σὰν τοῦ νιογέννητου τοῦ κουταβιοῦ ἡ φωνή τῆς,
 μὰ τέρας εἶναι αὐτὴ φριχτὸ κι ὅποιος τὴν ἀπαντοῦσε
 μπροστά του δὲ θά χαίρουνταν μήτε θεὸς ἂν ἦταν.
 Ἐχει ποδάρια δώδεκα, ποῦ στρέφουν ὅπου θέλει,
 κι ἑξὶ λαιμοὺς ὀλόμακρους, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω 90
 ἓνα κεφάλι τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,
 πυκνὰ πυκνὰ, καὶ στὴ σειρὰ γεμάτα μαῦρο χάρο.
 Εἶναι ὡς στὴ μέση στὴ σπηλιά τὴ βαθουλὴ χωμένη,
 κι ὅζω ἀπ' τὸ μαῦρο βάραθρο τίς κεφαλὲς προβάλλει
 κι ἐκεῖ ψαρεύει, ψάχνοντας στὸ βράχο γύρω γύρω, 95
 δελφίνια καὶ σκυλόψαρα κι ὅ,τι ἄλλο βρῇ νὰ πιάσῃ
 κῆτος χοντρός, ποῦ θρέφονται στὴ θάλασσα χιλιάδες.

Ναύτες δὲν τὸ παινεύτηκαν ἀκόμα, ἀπὸ κοντά της
ἄβλαβοι πῶς περάσανε, μόν' κάθε της κεφάλι,
ἀρπάζει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι κι ἓνα ναύτη. 100

Τὸν ἄλλο βράχο ἐκεῖ θὰ δῆς, πῶς χαμηλὸ ἀπ' τὸν πρῶτο,
τόσο κοντά, ποῦ θὰ ἔφτανες σαῖτα σου ἂν πετάξης.
Κι ἐκεῖ θὰ δῆς μεγάλη ὄρνιά μὲ φύλλα φουντωμένη
κι ἡ Χάρυβδη στὴ ρίζα της ἀναρουφᾷ τὸ κύμα.
Τὴ μέρα τρεῖς φορές ρουφᾷ καὶ τρεῖς ξερνᾷ μὲ φρίκη. 105
Τὴν ὥρα ποῦ θ' ἀναρουφᾷ, νὰ μὴ βρεθῇς μπροστά της,
γιατί ἀπ' τὸ χάρο δὲν μπορεῖ κι ὁ Δίας νὰ σὲ σώσει.
Μόν' τὸ καράβι μὲ σπουδὴ στῆς Σκύλλας νὰ σιμώσης
τὸ βράχο, καὶ προσπέρασε, γιατί καλύτερό σου
νὰ χάσης ἔξι ἀνθρώπους σου ἢ μαζεμένους ὅλους». 110

Εἶπε καὶ τῆς ἀπάντησα κι ἐγὼ μὲ δυό μου λόγια·
«Κι αὐτὴ τὴ χάρη κάμε μου, θεά, νὰ μὲ φωτίσης.
Τὴν ὥρα ποῦ ἀπ' τὴ Χάρυβδη γλιτώσω, ἂν θὰ μπορούσα.
στὴ Σκύλλα τότε νὰ χυθῶ, τοὺς ναύτες σὰ μοῦ ἀρπάξῃ». 115

Εἶπα, κι ἀμέσως ἡ θεὰ μ' ἀπάντησε δυὸ λόγια·
«Πάλε, καημένε, βάσανα καὶ μάχες βάζει ὁ νοῦς σου.
Μὰ ἐσύ δὲν ὑποτάξῃσαι μηδὲ στοὺς ἀθανάτους ;
Δὲν εἶναι αὐτὴ καμιὰ θνητὴ, τέρας ἀθάνατο εἶναι,
ἄγριο, φριχτό, ἀπολέμητο. Παλικαριὲς δὲν πιάνουν. 120
Φύγε καλύτερα ἀπ' αὐτὴ. Γιατί σιμᾷ στὸ βράχο,
ὅταν θὰ κοντοστέκεσαι νὰ βάλης τ' ἄρματά σου,
φοβοῦμαι πάλε ἀπάνω σου νὰ μὴν ξαναχυμῆξῃ,
καὶ μ' ὅσες ἔχει κεφαλὲς τόσους σοῦ ἀρπάξῃ ναύτες.
Μόν' κόβε δρόμο μὲ σπουδὴ, καὶ στὴν Κραταίᾳ εὐχῇσου, 125
μὰνα τῆς Σκύλλας, ποῦ πληγὴ τὴν ἐβγάλε στὸν κόσμον
καὶ δὲ θὰ τὴν ἀφήσῃ αὐτὴ νὰ δευτερώσῃ πάλε.

Στὴ Θρινακίᾳ τὸ νησὶ θὰ φτάσης, ὅπου βόσκουν
βόδια καὶ πρόβατα παχιά τοῦ κοσμογυριστῆ "Ἡλίου,
κι εἶναι τὰ βόδια ἑφτά κοπέες, τὰ πρόβατα ἄλλες τόσες 130
κι ἀπὸ πενήντα κάθε μιὰ κοπὴ κεφάλια θρέφει.
Μήτε ποτὲ γεννοβολοῦν μήτε καὶ λιγοστεύουν
κι εἶναι τσοπανοποῦλες τῶν δυὸ λυγερὲς νεραίδες,
ἡ Φωτεινὴ κι ἡ Λαμπετώ, τ' Οὐρανοδρόμου "Ἡλίου

- καὶ τῆς ἀρχοντογέννητης Νεαίρας θυγατέρες. 135
 Κι ἡ μάνα ποὺ τίς ἔκαμε, σὰν ἔγιναν κοπέλες,
 στὴ Θρινακία ἀπόμερα τίς ἔστειλε νὰ μείνουν,
 τὰ πατρικά τους πρόβατα νὰ βόσκουν καὶ τὰ βόδια.
 Ἄν δὲν τ' ἀγγίξεις, καὶ ποθῆς νὰ φτάσῃς στὴν πατρίδα,
 μ' ὅσα κι ἂν πάθετε δεινὰ στὸ Θιάκι θὰ γυρίστε. 140
 Μὰ ἂν βάλῃς χέρι, τότε ἐγὼ προβλέπω τὸ χαμὸ σας,
 συντρόφων σου καὶ καραβιοῦ. Κι ἂν μόνος σου γλιτώσῃς
 θὰ φτάσῃς κακῶς ἔχοντας, κι ἀργὰ χωρὶς συντρόφους».
- Ἔτσι εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη γλυκόμεξε ἡ Αὐγούλα.
 Τότε ἡ θεὰ τραβήχτηκε μὲς στοῦ νησιοῦ τὸ βάθος. 145
 Κι ἐγὼ σὰν πῆγα στὸ γυαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι
 εἶπα στοὺς ναῦτες ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιά νὰ λύσουν.
 Κι ἐκεῖνοι εὐτὺς ἀνέβηκαν καὶ ἀθήσαν στοὺς μπάγκους.
 Ἀράδα καὶ τῇ θάλασσα μὲ τὰ κουπιὰ χτυποῦσαν. 150
 Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι, ἀγέρι πρῶμο
 ποὺ φούσκωνε ὄλα τὰ πανιά, καλὸδεχτό μας φίλο,
 μᾶς ἔστειλε ἡ λαμπρόμαλλη θνητολαλοῦσα Κίρκη,
 Τ' ἄρμενα σὰ βολέψαμε καθίσταμε στὸ πλοῖο
 καὶ τ' ὁδηγοῦσε ὁ ἄνεμος κι ὁ ἄξιος κυβερνήτης.
 Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου μὲ σπλάχνα μαχαμένα· 155
 « Παιδιά, μήτε ἕνας μήτε δυὸ πρέπει νὰ ξέρουν μόνο,
 τί εἶναι γραφτὸ τῆς μοίρας μας καθὼς μοῦ τὰ 'πε ἡ Κίρκη.
 Μόν' ὄλα ἐγὼ θὰ σᾶς τὰ πῶ νὰ ξέρουμε ἂν μᾶς τρέχῃ
 χάρος ἢ θὰ ξεφύγουμε τῇ μοίρα τοῦ θανάτου.
 Πρῶτα, τῶν γλυκοκέλαχδων Σειρήνων ν' ἀποφύγω,
 μοῦ 'λεγε ἡ Κίρκη, τῇ λαλιᾷ καὶ τ' ἀνθηρὸ λιβάδι. 160
 Κι ἐγὼ μονάχος μ' ἄφησε ν' ἀκούσω τῇ φωνῇ τους.
 Μὰ νὰ μὲ δέσετε σφιχτὰ ὀλόρθον στὸ κατάρτι,
 νὰ μὴν μπορῶ νὰ κινηθῶ, καὶ σφίξετε τίς ἄκρες.
 Κι ἂν σκούζω καὶ παρακαλῶ νὰ λύστε τα δεσμά μου, 165
 σεῖς τότε νὰ μοῦ σφίγγετε πιὸ δυνατὰ τὸ σῶμα».
- Μ' αὐτὰ τὰ λόγια κάθε τι ξηγοῦσα στοὺς συντρόφους.
 Τρεχάτο τὸ καλόφτιαστο καράβι στῶν Σειρήνων
 ἔφτασε τότε τὸ νησί, μὲ τὰ φτερά τοῦ ἀνέμου.
 Ἔκοψε εὐτὺς ὁ ἄνεμος κι ἀσάλευτη γαλήνη 170

ἀπλώθηκε στὰ κύματα, θεὸς λὲς τὰ κοιμοῦσε.
 Κι οἱ ναῦτες σηκωθήκανε καὶ τὰ πανιὰ μαζώνουν
 κι ὅλα μὲ τάξη τὰ βαλαν στὸ βαθουλὸ καράβι,
 καὶ στὰ κουπιὰ καθίσανε ἀράδα καὶ τὸ κύμα
 χτυποῦσαν μὲ τὰ λάτινα καλὸξυστα κουπιὰ τους. 175
 Κι ἓνα τυπάρι ἐγὼ κερὶ, μὲ κοφτερὸ μαχαίρι
 μικρὰ κομμάτια τὸ κοψα καὶ μὲ τ' ἀδρά μου χέρια
 τὸ ζύμωνα, καὶ τὸ κερὶ μαλάκωσε στὴν ὥρα,
 ἀπ' τὸ σφιγτὸ μου ζύωμα κι ἀπ' τὴν πυρὴ τοῦ Ἥλιου,
 καὶ τῶν συντρόφων ἔφραξα μὲ τὴ σειρά τ' αὐτιά τους. 180
 Ὀλόρθον τότε μ' ἔδεσαν οἱ ναῦτες στὸ κατάρτι,
 χέρια καὶ πόδια, κι ἔσφιξαν ἀπάνω του τίς ἄκρες.
 Κάθισαν πάλι κι ἄφριζε τὸ κύμα ἀπ' τὰ κουπιὰ τους.
 Καὶ τόσο ἄμα ζυγώσαμε, γοργὰ λαμνοκοπώντας,
 ὅσο πού ἀκούεται ἡ φωνή, μᾶς εἶδανε οἱ Σειρήνες, 185
 καθὼς κοντά τους πήγαινε τὸ φτερωτὸ καράβι,
 κι ἄρχισαν τὸ γλυκὸφωνο τραγούδι τους νὰ λένε:
 «Ἐλα, Δυσσέα ξακουστέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
 κι ἄραξε τὸ καράβι σου, ν' ἀκούσης τὴ λαλιά μας.
 Γιατὶ κανεὶς δὲν πέρασε κοντά μας μὲ καράβι 190
 δίχως τὴ μελιστάλαχτη ν' ἀκούσῃ τὴ φωνὴ μας,
 κι ἔπειτα φεύγει μὲ χαρὰ καὶ μὲ περίσσια γνώση.
 Γιατὶ τὰ ξέρουμε ὅλα ἐμεῖς ὅσα στὴν πλούσια Τροία
 πάθανε Τρῶες κι Ἀχαιοί, ἀπὸ θεῶν κατάρα
 καὶ ξέρουμε ὅ,τι γίνεται στὴ γῇ τὴν πολυθρόφα. 195
 Ἔτσι εἶπαν, μὲ γλυκιὰ φωνὴ λαλώντας, κι ἡ καρδιά μου
 ν' ἀκούῃ ποθοῦσε κι ἔλεγα στοὺς ναῦτες νὰ μὲ λύσουν,
 γνέφοντας μὲ τὰ μάτια μου. Μὰ ἐκεῖνοι στὰ κουπιὰ τους
 πέφτοντας ἔλαμναν γοργά. Κι εὐτὺς ὁ Περιμήδης 200
 μὲ τὸ λεβέντη Εὐρύλοχο πετάχτηκαν ἀπάνω
 κι ἄλλα μοῦ δέσανε σκοινιὰ καὶ μ' ἔσφιγγαν ἀκόμα.
 Κι ἔπειτα ἀφοῦ περάσαμε καὶ μήτε τὸ τραγούδι
 μήτε ἡ φωνὴ ἀκουγότανε καθόλου τῶν Σειρήνων,
 βγάλανε ἀμέσως τὸ κερὶ πού σφάλισα τ' αὐτιά τους,
 κι ἀπ' τὰ δεσμά μου μ' ἔλυσαν οἱ ποθητοὶ συντρόφοι. 205
 Κι ὅπως πιά πίσω τὸ νησι τ' ἀφήσαμε, εἶδα τότε

- καπνὸ καὶ κύματα χοντρά κι ἄκουσα κάποιο χτύπο.
 Τρομάξανε ὅλοι. Τὰ κουπιὰ τοὺς πέσανε ἀπ' τὰ χέρια
 καὶ χτύπησαν τὴ θάλασσα. Στάθηκε τὸ καράβι
 γιὰ τὰ πλατοφτέρουγα κουπιὰ δὲν τὸ κινούσαν, 210
 κι ἔτρεχα ἐγὼ καὶ ψύχωνα μὲ μαλακά μου λόγια
 τοὺς ποθητοὺς συντρόφους μου σιμώνοντας καθένα.
 « Ἀδέρφια, ἐμεῖς ἀνήξεροι δὲν εἵμαστε ἀπὸ πάθια.
 Κι αὐτὸ ποὺ τώρα πλάκωσε, χειρότερο δὲν εἶναι,
 παρ' ὅταν μὲς στὴ βαθουλὴ σπηλιά του μᾶς κρατοῦσε 215
 μὲ δύναμη ἀπολέμητη ὁ Κύκλωπας κλεισμένους.
 Μὰ κι ἀπὸ κεῖ γλιτώσαμε μὲ τὸ δικό μου θάρρος,
 μὲ σκέψη καὶ μὲ κρίση μου, θαρρῶ θὰ τὸ θυμᾶστε.
 Καὶ τώρα, ἐμπρὸς κι ὅπως θὰ πῶ, ἔτσι νὰ κάμουμε ὅλοι.
 Τραβᾶτε ἐσεῖς μὲ τὰ κουπιὰ, στοὺς μπάγκους καθισμένοι 220
 ἐκεῖ ποὺ σκάζουν τοῦ γιγαλοῦ τὰ κύματα ἀφρισμένα,
 ἴσως καὶ δώση τῶν θεῶν ἡ χάρη νὰ σωθοῦμε.
 Κι αὐτὰ σὲ σένα, ἀρμενιστή, προστάζω καὶ στὸ νοῦ σου
 νὰ τὰ 'χης, μιὰ ποὺ κυβερνᾷς τοῦ καραβιοῦ τὸ δαιάκι.
 Μακριὰ ἀπὸ τοῦτον τὸν καπνὸ κι ὄξω ἀπ' τὸ κύμα, στρέψε 225
 τὸ πλοῖο κι ὅλο ζύγωνε τὸ βράχο, μὴ σοῦ φύγη
 στ' ἄλλο τὸ μέρος ἄξαφνα καὶ μᾶς χαλάσης ὅλους ».
 « Ἔτσι εἶπα, κι ὅλοι ὑπάκουσαν σ' αὐτὰ ποὺ τοὺς μιλοῦσα.
 Μὰ τ' ἀπολέμητο θεριὸ τὴ Σκύλλα δὲν τοὺς εἶπα,
 νὰ μὴν τρομάξουν ἄξαφνα καὶ πάθουν πιά νὰ λάμνουν 230
 καὶ τρέξουν μὲς στοῦ καραβιοῦ τὸ βάθος νὰ τρυπώσουν.
 Τότε τὰ λόγια ξέχασα τὰ πειστικὰ τῆς Κίρκης,
 ποὺ τοῦ πολέμου τ' ἄρματα δὲ μ' ἄφηνε νὰ βάλω,
 κι ἔπιασα κι ἀρματώθηκα καὶ πῆρα δυὸ κοντάρια
 μακριὰ στὸ χέρι κι ἔτρεξα στοῦ καραβιοῦ τὴν πλώρη, 235
 γιὰτὶ ἀπὸ κεῖ περίμενα νὰ πρωτοῖδῶ τὴ Σκύλλα,
 τὸ πετροκόλλητο θεριὸ ποὺ μοῦ 'φαγε τοὺς ναῦτες.
 Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τὴ δῶ, μοῦ πόνεσαν τὰ μάτια
 παντοῦ τριγύρω νὰ θωρῶ τὴν πέτρα τὴ γεράνια.
 « Ἔτσι θρηγνώντας τὸ στενὸ περνούσαμε γι' ἀπάνω. 240
 Ἡ Σκύλλα ἐδῶ στὴ μιὰ μεριά κι ἡ Χάρυβδι στὴν ἄλλη
 μὲ φρίκη τ' ἄρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας ρουφῶσε,

- Κι ὅταν ξερνοῦσε ὀλόκληρη χουχούλιαζε ἀφρισμένη,
καθὼς σὲ δυνατὴ φωτιά χουχλάζει τὸ λεβέτι,
κι ἐπεφτε ἡ ἄχνα ἀπὸ ψηλὰ στὶς δυὸ κορφές τῶν βράχων. 245
- Κι ὅταν ρουφοῦσε τὸ πικρὸ τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
φαίνοντανε τὸ βάθος της παντοῦ συνταραγμένο,
κι ἀχοῦσε ὁ βράχος φοβερὰ τριγύρω κι ἀπὸ κάτω
ἡ γῆς τότε φαίνοντανε μὲ ἄμμο στρωμένη μαῦρο,
κι ὅλοι οἱ συντρόφοι κέρωσαν ἀπὸ χλομὴ τρομάρα. 250
- Κι ἐκεῖ ποῦ τὴν κοιτάζαμε, τρομάζοντας τὸ χάρο,
μ' ἄρπαξε ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι ἐξί συντρόφους,
ἀπ' ὅλους τοὺς καλύτερους στὴ μάχη καὶ σὰ χέρια.
Κι ὅπως τὸ πλοῖο γύρισα νὰ ἰδῶ καὶ τοὺς συντρόφους,
εἶδα ποῦ ἀνέμιζαν ψηλὰ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια, 255
- καὶ μ' ἔκραζαν στερνὴ φορὰ μὲ τ' ὄνομά μου οἱ ἔρμιοι.
Πῶς ὁ ψαράς, μ' ἓνα μακρὸ καλάμι, στ' ἀκροβράχια,
δόλωμα ρίχνει στὸ γιालὸ γιὰ τὰ μικρὰ ψαράκια,
πετώντας βοῦδοκέρατο βοδιοῦ λιβαδοπλάνου,
κι ὅταν τὰ πιᾶση τὰ πετᾶ στὴ γῆς κι αὐτὰ σπαράζουν, 260
- ἔτσι κι ἐκεῖνοι σπάραζαν στὸ βράχο πεταμένοι.
Μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς σπηλιᾶς τοὺς ἔτρωγε κι οἱ δόλιοι
φρονάζανε καὶ μοῦ ἄπλωναν μὲ ἀπελπισιὰ τὰ χέρια.
Θέαμα ἀκόμα πιδ φοριχτὸ δὲν εἶδα σὰν κι ἐκεῖνο
ἀπ' ὅσα μ' ἤβραν τοῦ γιालοῦ σὰν ἔψαχνα τοὺς πόρους. 265
- Καὶ τὴ φοριχτὴ τὴ Χάρυβδη, τὴ Σκύλλα καὶ τὶς πέτρες
ὅταν γλιτώσαμε, ἤρθαμε στ' ὠραῖο νησί τοῦ "Ἡλίου,
ἔπου τὰ πλατυμέτωπα γελάδια ἐκεῖ βοσκοῦσαν
κι ἀρνιῶν κοπάδια ἀμέτρητα τ' οὐρανοδρόμου "Ἡλίου.
Τότε ἄκουσα ἀπ' τὸ πέλαγο πότρεχε τὸ καράβι 270
- βέλασμα ἀρνιῶν καὶ μουγγρητὰ βοδιῶν ποῦ τὰ μαντρίζουν,
κι ἤρθαν στὸ νοῦ μου τοῦ τυφλοῦ προφῆτη Τειρεσία
τὰ λόγια, κι ὅσες μοῦ ἔκανε παραγγελιὲς ἡ Κίρκη,
νὰ τ' ἀποφύγω τὸ νησί τοῦ φωτοδότη τοῦ "Ἡλίου
κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους μου μὲ σπλάχνα μαραμένα· 275
- «Ἀκοῦστε τώρα νὰ σᾶς πῶ, πολὺπαθιοι συντρόφοι,
τὶς μαντοσύνες τοῦ τυφλοῦ προφῆτη Τειρεσία
κι ὅσες ἡ Κίρκη μοῦ ἔκανε παραγγελιὲς κι ὁρμήνειες

- νά τ' ἀποφύγω τὸ νησί τοῦ φωτοδότη τοῦ "Ἡλίου,
 γιατί μεγάλες συμφορὲς ἐδῶ μᾶς περιμένουν. 280
 Μόν' πάντα ἀλάργα ἀπ' τὸ νησί τραβᾶτε τὸ καράβι ».
- "Ἔτσι εἶπα κι ὅλων ἡ καρδιά σά νά ὄπατε στὰ στήθια,
 κι ἀμέσως ὁ Εὐρύλοχος μοῦ μίλησε μὲ πίκρα
 « Εἴσαι, Δυσσέα, ἀπάνθρωπος. Τὸ πείσμα σου μεγάλο.
 κι οὔτε ἀπὸ κούραση νογᾶς. Θά ἔναι ἔτσι κατωμένη 285
 ἡ πλάση σου ἀπὸ σίδερο, ἀφοῦ δὲ μᾶς ἀφήνεις
 κι ἐμᾶς ποῦ μᾶς ἀφάνισε ἡ κούραση κι ἡ νύστα,
 ὅξω νά βγοῦμε στὴ στεριά, λίγο ψωμί νά φᾶμε
 στὸ κυματόδαρτο νησί, μόν' ἔτσι πάλε ὁρίζεις 290
 μὲς στὸ γεράνιο πάλαιγο νά τρέχουμε ὅλη νύχτα,
 ἀλάργα πάντα ἀπ' τὸ νησί. "Ομως τὴ νύχτα παίρνουν
 οἱ κακοτάξιδοι καιροὶ ποῦ πνίγουν τὰ καράβια.
 Πές μου, ποῦ νά ξεφύγουμε τὴ μαύρη μας τὴν ὥρα,
 ἀνίσως ἔτσι ξαρνικὰ πλακώση ἀνεμοζάλη 295
 ἀπ' τὸ Νοτιά ἢ τὸ Ζέφυρο, τὸ λυσσασμένο ἀγέρα,
 ποῦ τὰ καράβια αὐτοὶ βουλιοῦν καὶ τῶν θεῶν τὸ πείσμα ;
 Ναί, τώρα θά σ' ἀκούσουμε τὴ σκοτεινὴ τὴ νύχτα
 καὶ στὸ καράβι μένοντας κοντά, θά φᾶμε λίγο.
 Μά τὴν αὐγὴ θά φύγουμε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια ».
- "Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι παίνεψαν τὰ λόγια τοῦ Εὐρύλοχου. 300
 Τότε εἶδα πιά τί συμφορὲς μᾶς εἶχε γράψει ἡ μοίρα,
 κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ τ' ἀπάντησα καὶ τοῦ ἴπα·
- « Μὲ βιάζετε ἔτσι, Εὐρύλοχε, γιατί ἔμεινα μονάχος.
 Μόν' ἔλα τώρα ἀμῶστε μου τὸν πιὸ μεγάλον ὄρκο,
 κοπάδι ἀνίσως λάχουμε βοδιῶν ἢ καὶ προβάτων, 305
 πῶς μήτε βόδι μήτε ἀρνὶ κανεὶς δὲ θά σκοτώσῃ,
 ἀπ' ἀσυλλογισιὰ τυφλή, μόν' ἥσυχια περάστε
 μὲ τίς θροφές ποῦ πήραμε ἀπ' τὴ θεὰ τὴν Κίρκη ».
- "Ἔτσι εἶπα κι ὅλοι ὀκίστηκαν καθὼς τοὺς τὸ ζητοῦσα.
 Κι ὅταν πιά τέλος ἄμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν ὄρκο, 310
 ἀράξαμε τὸ γλήγορο καράβι στὸ λιμάνι,
 κοντὰ σὲ δροσερὸ νερὸ κι οἱ ναῦτες βγῆκαν ὅξω
 κι ἐκεῖ τραπέζι ἐτοίμασαν καὶ μ' ὄρεξιν δειπνοῦσαν.
 Κι ἔπειτα πιά ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,

- θυμήθησαν τοὺς ποθητοὺς συντρόφους καὶ θρηνοῦσαν 315
 ὅσους μᾶς πῆρε κι ἔφαγε ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ καράβι.
 Κι ἐκεῖ ποὺ πικροκλαίγανε ὕπνος γλυκὸς τοὺς πῆρε.
 Κι ὅταν ἡ νύχτα τσάκιζε καὶ τ' ἄστρα τρεμοσβήναν,
 ἀγέρα σήκωσε σφοδρὸν ὁ συγνεφοσυνάχτης 320
 μ' ἀνεμοζάλη φοβερὴ καὶ σκέπασε μὲ νέφια
 στεριά μαζί καὶ θάλασσα ποὺ θάμπωσαν τὰ οὐράνια.
 Σὰν ἤρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 σύραμε στὴ βαθιὰ σπηλιά τὸ φτερωτὸ καράβι.
 Λημέρι καὶ χορότοπο εἶχαν ἐκεῖ οἱ Νεραίδες 325
 κι ἐκεῖ συγκάλεσα βουλή κι ἔτσι εἶπα στοὺς συντρόφους·
 « Παιδιά, μὲς στὸ καράβι μας ψωμί κρασί δὲ λείπει,
 λοιπὸν ἄς μὴν ἀπλώσουμε στὰ βόδια, μὴ χαθοῦμε,
 γιατί εἶναι φοβεροῦ θεοῦ, τοῦ "Ἡλίου, ἀρνιά καὶ βόδια,
 ποὺ ὅλα τὰ βλέπει ἀπὸ ψηλὰ κι ἀκούει ὅλα τὰ πάντα ». 330
 "Ἐτσι εἶπα καὶ κατὰπειθα τὴν ἄφοβη ψυχὴ τους.
 Κι ὥς ἓνα μῆνα ἀγύριστη πάντα Νοτιά φυσοῦσε,
 μὴδ' ἄλλος ἔπαιρνε καιρὸς, δῶσ' του Νοτιά-Σιρόκος.
 Κι ἐνόσω κόκκινο κρασί δὲν ἔλειπε ἢ προσφάγι,
 στὰ βόδια δὲν ἀπλώνανε, μὴν τ' ἀκριβοπλερώσουν. 335
 Μὰ σὰ σωθήκανε οἱ θροφές ὁλότελα, ὅσες εἶχαν,
 τότε ἀπ' ἀνάγκη γύριζαν κυνήγι ἀναζητώντας,
 ψάρια, πουλιά, ὅ,τι τύχαινε στὰ χέρια τους νὰ πέση.
 Τράβηζα τότε πιὸ βαθιὰ μὲς στὸ νησί μονάχος,
 τοὺς τρισμακάριστους θεοὺς νὰ τοὺς παρακχάσω,
 ἴσως μοῦ δείξη ἡ χάρη τους τὸ δρόμο νὰ γυρίσω. 340
 Κι ὅταν, γυρνώντας στὸ νησί, ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
 πῆγα σὲ τόπο ἀπάνεμο, τότε ἐνίψα τὰ χέρια
 καὶ στοὺς θεοὺς δεήθηκα ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
 κι ἐκεῖνοι σὰ ματόκλαδα γλυκὸ μοῦ χύσανε ὕπνο.
 Τότε ὁ Εὐρύλοχος τυφλὰ δασκάλεψε τοὺς ἄλλους· 345
 « Ἀδέρφια, ἀκούστε τί θὰ πῶ, κι ἄς εἰστε λυπημένοι.
 "Οἱοι πικροὶ εἶναι οἱ θάνατοι στοὺς δύστυχους ἀνθρώπους,
 μα πιὸ πικρὸς δὲ βρίσκεται, νὰ σβήσης ἀπ' τὴν πείνα.
 Μόν' ἔλα, ἐμπρός, ἄς πιάσουμε τὰ πιὸ καλὰ γελάδια 350
 τοῦ Ἡλίου κι ἄς τὰ σφάζουμε στοὺς ἀθανάτους ὅλους.

Κι ἂν πᾶμε στὴν πατρίδα μας μὲ τὸ καλὸ, στὸ Θιάκι,
 ὁμορφο χτίζουμε νὰ τ' οὐρανοδρόμου "Ἡλίου
 καὶ τάματα τοῦ στέλνουμε πολλὰ καὶ ποὺ ν' ἀξίζουν.
 Μὰ γιὰ τίς ὀρθοκέρατες γελάδες ἂν θυμώση,
 καὶ θέλῃ τὸ καράβι μας νὰ σπάσῃ, μὲ τὴ γνώμη 355
 κι ὅλων τῶν ἄλλων τῶν θεῶν, καλύτερά μου τὸ ἔχω
 ρουφώντας ἄρμη νὰ χαθῶ στὸ κύμα μιὰ γιὰ πάντα,
 παρὰ νὰ λιώνω ἀδιάκοπα σ' αὐτὸ τὸ ἐρημονήσι ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι παίνεψαν τὰ λόγια τοῦ Εὐρυλόχου.
 Κι εὐτὺς τοῦ "Ἡλίου ἀρπάξανε τὰ πιὸ ὁμορφα γελάδια, 360
 ἀπὸ κοντά—γιατὶ σιμὰ βοσκοῦσαν στὸ καράβι
 τὰ παχουλὰ, στροφόποδα καὶ κουτελάτα βόδια.—
 Κι ἀφοῦ τὰ περικύκλωσαν, τὴν προσευχή τους κάνουν,
 φύλλα χλωρὰ ψηλόκορφης βελανιδιάς μαδώντας,
 γιατί ἔλειπε ἀπ' τ' ἀνάφρυδα καράβι τ' ἀσπροκίθι. 365
 Σὰν ἔκαμαν τὴν προσευχή, τὰ σφάζουν καὶ τὰ γδέρνουν
 κι ἔπειτα κόβουν τὰ μεριά καὶ τὰ διπλοτυλίζουν
 μὲ σκέπη, κι ἄλλα ἀπὸ παντοῦ βάλανε ὠμὰ κομμάτια.
 Κι ἀφοῦ δὲν εἶχανε κρασί γιὰ νὰ τὰ περιχύσουν,
 ἔχυναν στὰ σφαχτὰ νερὸ ἧ ψένανε τὰ σπλάχνα. 370
 Καὶ τὰ μεριά σὰν κήκων κι ἔφαγαν τὰ γλυκάδια,
 λιανίζουν τ' ἄλλα κρέατα καὶ τὰ περνοῦν στὶς σοῦβλες.

Τότε κι ὁ ὕπνος ὁ βαθὺς μοῦ πέταξε ἀπ' τὰ μάτια
 καὶ κίνησα γιὰ τὸ γοργὸ καράβι στ' ἀκρογᾶλι.
 Κι ὅταν στ' ἀψηλοκέφαλο καράβι εἶχα ζυγώσει, 375
 μὲ χτύπησε ὁ ξεστός καπνὸς τοῦ πάχους ποῦ καιγόταν
 κι ἀπ' τὴν καρδιά ἀναστένει καὶ στοὺς θεοὺς εὐχόμεν·
 « Δία πατέρα, κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι.
 Γιὰ συμφορά μου στὸ βαθὺ μὲ ρίξατε τὸν ὕπνο,
 κι ἄσεβη σκέφτηκαν δουλειὰ νὰ κάμουν οἱ συντρόφοι ». 380

Κι ἔτρεξε εὐτὺς ἡ Λαμπετώ, μὲ τὸ συρτὸ φουστάνι,
 μαντατοφόρα γλήγορη, στὸν "Ἡλιο νὰ μηνύσῃ
 πῶς τοῦ ἔσφαξαν τὰ βόδια του· κι ὁ "Ἡλιος θυμωμένος
 τοὺς ἀθανάτους φώναξε καὶ τοὺς παρακαλοῦσε·
 « Δία πατέρα, κι οἱ λοιποὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι, 385
 πλεῶστε ἐσεῖς τοὺς ἄσεβους συντρόφους τοῦ Δυσσέα,

πού τὰ γελάδια μοῦ ἴσφαζαν, πού μὲ χαρὰ θωροῦσα
 στὸν οὐρανὸ ἔταν πῆγαινα τὸν ἀστροστολισμένο,
 καὶ πίσω πάλε ἔταν στὴ γῆς γυρνοῦσα ἀπ' τὰ οὐράνια.
 Καὶ τῶν βοδιῶν τὴν πλερωμή, πού πρέπει, ἂν δὲ μοῦ δώσουν 390
 θὰ πάω στὸν Ἄδῃ νὰ χωθῶ καὶ στοὺς νεκροὺς νὰ φέγγω ».

Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυναχτής·
 « Ἦλιε μου, λάμπε στοὺς θεοὺς καὶ στοὺς θνητοὺς στὸν κόσμος,
 κι ἐγὼ μ' ἀστροπελέκι μου—στὸ τάζω—φλογισμένο 395
 νὰ σπᾶσω τὸ καράβι τους στὴ μέση τοῦ πελάγους ».
 Αὐτὰ κι ἀπ' τὴ λαμπρόμαλλη τὴν Καλυψῶ εἶχα ἀκούσει
 κι ἐκείνη τὰ ἔχε ἀπ' τὸν Ἑρμῆ τὸ φτερωτὸ ἀκουσμένα.

Σὰν πῆγα κάτω στὸ γιάλὸ καὶ βρῆκα τὸ καράβι,
 ὅλους σειρὰ τοὺς μάλωνα, μηδὲ εἶχε θεραπεία 400
 καμιὰ νὰ βροῦμε. Τώρα πιά χαλάστηκαν τὰ βόδια.
 Τέρατα τότες οἱ θεοὶ μᾶς δείχνουν. Τὰ τομάρια
 σερνόντανε, καὶ μούγγριζαν τὰ κρέατα στίς σοῦβλες
 ψητὰ κι ὠμά, ἀπαράλλαχτα τὰ βόδια ὅπως μουγγρίζουν.
 Τότε ἔξι μέρες ἔτρωγαν οἱ ποθητοὶ συντρόφοι,
 τοῦ Ἥλιου τὰ πεντάμορφα γελάδια πού ἔχαν κλέψει. 405

Κι ὅταν ὁ Δίας ἔφεξε τὴν ἑβδομὴ τὴ μέρα,
 ἔπαψε ἀμέσως νὰ φυσᾷ ὁ ἄνεμος μὲ λύσσα,
 καὶ στὸ καράβι μπήκαμε, στὸ πέλαγο νὰ βγοῦμε,
 τ' ἄσπρα πανιά σηκώνοντας στ' ὀλόρθο του κατάρτι.
 Κι ὅταν πιά πίσω τὸ νησί τ' ἀφήσαμε, μήτ' ἄλλη 410
 καμιὰ στεριά φαινότανε, μόνο γιάλὸς κι οὐράνια,
 τότε ἓνα μαῦρο σύγνεφο στὸ βαθυλὸ καράβι
 ἄπλωσε ὁ Δίας κι ὁ γιάλὸς σκοτείνιασε ὅλος κάτω.

Ὡρα πολλὴ δὲν ἔτρεχε στὸ κύμα τὸ καράβι,
 γιὰτὶ ἦρθε εὐτὺς ὁ Ζέφυρος, φριχτὰ λυσσομανώνοντας, 415
 κι ἔσπασε ἢ μπόρα καὶ τὰ δυὸ τοῦ καραβιοῦ τὰ ξάρτια
 κι ἔπεσε πίσω. Τ' ἄρμενα χυθόχανε στ' ἀμπάρι.
 Καὶ τὸ κατάρτι χτύπησε στοῦ καραβιοῦ τὴν πρύμνη,
 τοῦ κυβερνήτη τὴν κορφή, καὶ τοῦ ἔκαμε ὅλα λιῶμα
 τῆς κεφαλῆς τὰ κόκαλα κι ἔπεσε μὲς στὸ κύμα 420
 σὰ βουτηχτής ὁ δύστυχος καὶ πέταξε ἡ ψυχὴ του.
 Κι ἄξαφνα ὁ Δίας βρόντηξε καὶ τὸ γοργὸ καράβι

μὲ ἀστροπελέκι χτύπησε καὶ τὸ συντάραξε ὅλο
 καθὼς τὸ βροῖκε ὁ κεραυνὸς καὶ γέμισε ὅλο θειάφι.
 Κι ἀπ' τὸ καράβι πέσανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι, 425
 καὶ γύρω του παράδερναν στὸ κύμα σὰν κουροῦνες,
 κι ἄχ, ὁ θεὸς τοὺς στέρησε τὴν ποθητὴ πατρίδα.

Κι ἐγὼ στὸ πλοῦ γύριζα ὥσότου ἡ τρικυμία
 ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ξεκάρφωσε καὶ τότε
 ξυλάρμενο παράδερνε στ' ἀφροντυμένο κύμα, 430
 καὶ τὸ κατάρτι σύριζα τοῦ τὸ ἔσπασε ἀπὸ κάτω.

"Ὅμως βασταῦσε ἀπάνω του γερὸς ἀκόμα ὁ στάντζος,
 στριφτός ἀπὸ βουδόπετσο. Κατάρτι καὶ καρίνα
 τὰ ἔδεσα καὶ τὰ δυὸ μαζί καὶ κάθισα ἀπὸ πάνω,
 καὶ μ' ἔδερναν στὴ θάλασσα οἱ μπόρες τῶν ἀνέμων. 435

Τότε ἔπαψε πιά νὰ φυσᾷ ὁ Ζέφυρος μὲ λύσσα
 καὶ ἀμέσως γύρισε Νοτιά, σὲ πόνους νὰ μὲ ρίξει,
 πάλε τὴ μαύρη Χάρυβδη νὰ τὴν ξαναπεράσω.
 Ὀλονυχτὶς παράδερνα κι ὅταν ὁ ἥλιος βγῇκε,
 στῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης τὸ βράχο πῆγα πάλε. 440

Ρούφηξε τότε ἡ Χάρυβδη τῆς θάλασσας τὸ κύμα
 κι ἐγὼ ἀπ' τὰ κλώνια ἀρπάχτηκα ψηλῆς ὀριᾶς, ἀνέρα
 πηδώντας, καὶ κρεμάστηκα σὰν νυχτερίδα· οὐτ' εἶχα
 ποῦ νὰ σταθοῦν τὰ πόδια μου καὶ ποῦ νὰ τ' ἀκουμπήσω,
 γιατί ἦταν πέρα οἱ ρίζες τῆς καὶ τὰ χοντρά κλωνάρια 445
 ποὺ ἰσκιώνανε τὴ Χάρυβδη, κι ἐκεῖνα ἦταν ἀλάργα.

Γερὰ ἀπὸ κεῖ κρατήθηκα ὥσότου νὰ ξεράση
 ξοπίσω πάλε ἡ Χάρυβδη καρίνα καὶ κατάρτι.

Κι ἐκεῖ ποὺ τὰ περίμενα βγήκανε ἀργὰ μπροστά μου.
 Καὶ σὰν τὴν ὥρα ποὺ γυρνᾷ στὸ σπιτί νὰ δειπνήση 450

ὁ δικαστὴς ἀφήνοντας τὴν ἀγορά, ποὺ δίκας
 ἐκεῖ πολλές ξεδιάλυσε ἀνθρώπων ποὺ κρινόνταν,
 τὴν ὥρα ἐκείνη ξέρασε κι ἡ Χάρυβδη τὰ ξύλα.

Χέρια καὶ πόδια ἀπόλυσα κι ἐγὼ πιά στὸν ἄερα,
 κι ἔπεσα μὲς στὴ θάλασσα, λίγο κοντὰ στὰ ξύλα, 455
 κι ἔκατσα ἀπάνω κάνοντας κουπιὰ τὰ δυὸ μου χέρια.

"Ὅμως τὴ Σκύλλα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας,
 δὲν ἄφησε νὰ ξαναῖδῶ. Σωμὸ δὲ θά ᾿χα τότε.

Μέρες έννια παράδερνα καὶ τῇ δεκάτῃ νύχτα
 στῆς Ὠγυγίας τὸ νησί μὲ πῆγαν οἱ οὐράνιοι, 460
 ποὺ κατοικοῦσε ἡ Καλυψώ μὲ τίς λαμπρὲς πλεξοῦδες,
 θεὰ πανώρια, φοβερή, ποὺ σὰ θνητῇ μιλοῦσε.
 Μὲ φίλευε καὶ μ' ἔθρεφε—μὰ τί νὰ τὰ ἱστορήσω ;
 Ψὲς τὰ ἄεγα στὸ σπίτι σου καὶ στὸ πιστό σου ταίρι.
 Μήτε μ' ἀρέσει δυὸ φορὲς νὰ ξαναλέω τὰ ἴδια. 465

Ν

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν
 κι ἦταν σὰ νὰ μαγεύτηκαν μὲς στὸ ἱσκιερὸ παλάτι.
 Τότε ὁ Ἀλκίνοος ἄρχισε σὲ λίγο κι ἔτσι τοῦ ἔπε'
 « Μιὰ κι ἦρθες στὸ χαλκίστρωτο παλάτι μου, Δυσσέα,
 θαρρῶ πὼς στήν πατρίδα σου μπρὸς πίσω θὰ γυρίσης, 5
 χωρὶς πιά νὰ τυραγνιστῇς, ἂν καὶ πολλὰ ἔχεις πάθει.
 Καὶ στὸν καθένα χωριστὰ τοὺς ἄλλους ἔτσι ὀρίζω,
 ποὺ τὸ κρασί μου πίνετε φλογάτο, γεροντίσιο,
 κι ἀκοῦτε τὸν τραγουδιστὴ στ' ἀρχοντικὸ μου σπίτι.
 Βαλμένα στὸ καλόξυστο σεντούκι εἶναι τοῦ ξένου 10
 τὰ ροῦχα καὶ τὸ μάλαμα τὸ καλοδουλεμένο
 κι ὅσα ἄλλα δῶρα τοῦ ἔφεραν οἱ πρόκριτοι Φαιάκοι.
 Μὰ ἐλάτε νὰ τοῦ δώσουμε λεβέτι καὶ τριπόλι
 μεγάλο, ἀπὸ ἴνα καθενεῖς, κι ἀπ' τὸ χωριὸ κατόπι
 παίρνομε ἐμεῖς τὴν πληρωμὴ, συνάζοντάς τη ἀπ' ὅλους, 15
 γιὰτὶ ἓνας μόνος σὰ βαρὺ τὸ χάρισμα νὰ κάμῃ ».
 Ἔτσι ὁ Ἀλκίνοος μίλησε κι ἄρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.
 Καὶ τότε σπίτι κίνησαν καὶ πῆγαν νὰ πλαγιάσουν.
 Σὺν ἦρθε ἡ ροδόδαχτυλὴ νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 τοῦ πῆγαν τὰ πολύτιμα λεβέτια στὸ καράβι. 20
 Κι ὅλα μὲ τάξη τὰ βάλε ὁ λατρευτὸς Ἀλκίνοος
 κάτω ἀπ' τοὺς μπάγκους, μπαίνοντας ὁ ἴδιος στὸ καράβι,
 κι ἔτσι ποὺ σὺν τραβοῦν κουπιὰ οἱ ναῦτες νὰ μὴ μπλέκουν.
 Στ' Ἀλκίνου πῆγανε ἔπειτα κι ἐτοίμασαν τραπέζι.
 Κι αὐτὸς στὸ μαυροσύγνεφο τοῦ Κρόνου γιὸ το Δία,
 τὸ βασιλιά γῆς κι οὐρανοῦ, τοὺς ἔσφαξε ἓνα βόδι. 25
 Καὶ τὰ μηριά σὺν κάηκαν, ἀρχοντικὸ τραπέζι.

έτοιμάσαν και με χαρά καθίσανε νά φᾶνε.

Κι ὁ θεϊκὸς τραγουδιστὴς Δημόδοκος στὴ μέση
τοὺς τραγουδοῦσε, ποὺ ὁ λαὸς περίσσια τὸν τιμοῦσε.

Τότε ὁ Δυσσέας ἔστρεψε συχνὰ τὴν κεφαλὴ του 30

στὸν ἥλιο, ἀπ' τὴ λαχτάρᾳ του πότε νά βασιλέψῃ,

γιατὶ ἤθελε νά φύγῃ πιά. Κι ὡς λαχταρᾷ τὸ δεῖπνο

ζευγᾶς, ποὺ κοκκινότριχο ζευγάρι ὅλη μέρα

τραβάει τ' ἀλέτρι στὸ βαθὺ χωράφι καὶ κοιτάζει 35

χαρὰ γεμάτος ποὺ τὸ φῶς βασιλέψῃ τοῦ ἡλίου

νά πάῃ στὸ σπίτι γιὰ φαγὴ καὶ τοῦ λυγοῦν τὰ πόδια,

ἔτσι τὸν ἥλιο με χαρά θεωροῦσε κι ὁ Δυσσέας

νά βασιλέψῃ κι εἶπε εὐτὺς στοὺς ναυτικούς Φαίακους

καὶ στὸν Ἀλκίνο πιδὸ πολὺ, σ' αὐτὸν γυρνώντας πρῶτα· 40

« Ἀφέντη Ἀλκίνο, λατρευτὴ κι ἀπ' ὅλους παινεμένε,

σὰ δεηθῆτε στεῖλτε με, νά ζῆτε, σὴν πατρίδα.

Ὅσα μοῦ ζήταε ἡ καρδιά τελέψανε ὅλα τῶρα,

δῶρα ἀκριβὰ καὶ συνοδείᾳ, ποὺ σὲ κελὸ ἄς τὰ βγάλουν

οἱ ἐπουράνιοι καὶ γεροὺς στὸ σπίτι μου εἶθε νά ἔβρω 45

τὸ ταῖρι μου τὸ λατρευτὸ κι ὅσους ποθεῖ ἡ καρδιά μου.

Καὶ σεῖς ἐδῶ ποὺ μένετε, καλόκαρδοι εἶθε πάντα

νά ζῆτε με τὰ ταῖρια σας καὶ τ' ἀκριβὰ παιδιὰ σας,

κι ἄς σᾶς χαρίσουν οἱ θεοὶ κάθε χαρὰ ποὺ ὑπάρχει

καὶ τὴν πατρίδα σας κακὸ ποτὲ νά μὴν τὴ λάχῃ ». 50

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι παίνεσαν καὶ νά τὸν στείλουν εἶπαν

τὸν ξένο σὴν πατρίδα του ποὺ γνωστικὰ μιλοῦσε.

Τότε στὸν κράχτη ὁ δυνατὸς Ἀλκίνοσ ἔτσι τοῦ ἔπε·

« Ποντόνα, κέρνα μας κρασί καὶ μοίρασέ μας σ' ὅλους

καὶ ὅταν στὸν παντοδύναμο τοῦ Κρόνου γιὰ τὸ Δία 55

προσευχηθούμε, ἄς στείλουμε στὸν τόπο του τὸν ξένο ».

Ἔτσι εἶπε, καὶ γλυκὸ κρασί τοὺς κέρασε ὁ Ποντόνας

καὶ στὸν καθένα μοίρασε πηγαίνοντας κοντὰ τους

κι ἔσταζαν ὅλοι στοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια,

ἀπ' τὰ θρονιά ποὺ κάθουνταν. Σηκώθη κι ὁ Δυσσέας

καὶ σὴν Ἀρήτη δίχερο τῆς ἔδωσε ποτήρι 60

κι ἔτσι με λόγια φτερωτὰ τὴν ἀποχιρετοῦσε·

« Νά χαίρεσαι, βασίλισσα, ὅσο νά ζῆς κι ὠσότου

γεράσης κι ἔρθῃ ὁ θάνατος πού 'ναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ μοίρα.
Σ' ἀφῆνω γειά. Κι ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, τὰ παιδιὰ σου
καὶ τὸ λαὸ νὰ χαίρεσαι καὶ τὸν ἀφέντῃ 'Αλκίνοο».

65

"Εἴτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα, περνώντας τὸ κατώφλι,
κι ἓνα του κράχτῃ ὁ δυνατὸς 'Αλκίνοος ὁδηγὸς του
τοῦ 'δωσε γιὰ τὸ γλήγορο καράβι στ' ἀκρογιαλὴ.

Τρεῖς παρακίρες ἔστειλε μαζί του κι ἡ 'Αρήτῃ,
κι ἡ μιὰ φλοκάτα νιόπλутη βαστοῦσε καὶ χιτῶνα.

70

Στῇ δεύτερῃ εἶπε τὸ κλειστὸ σεντούκι νὰ σηκώνῃ
κι ἡ τρίτῃ κόκκινο κρασί καὶ θρόφιμα κρατοῦσε.
Σὰν ἤρθαν κάτω στὸ γιὰλὸ καὶ βρῆκαν τὸ καράβι,
στὰ χέρια τους τὰ δέχτηκαν οἱ ξακουστοὶ περάτες
κι ὅλα, κρασί καὶ θρόφιμα, τὰ κουβαλοῦσαν μέσα.

75

Καὶ τοῦ Δυσσέα ἐτοίμασαν σεντόνι κι ἀντρομίδα,
στῆς πρύμνης τὸ κατὰστρομα γλυκὸν ὕπνο νὰ πάρῃ.

Μπήκε ὁ Δυσσέας ἔπειτα καὶ πλάγιασε στὴν πρύμη
ἥσυχα. Μπήκανε κι αὐτοὶ καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους

80

σειρὰ καὶ λύσαν τὸ σχοινὶ ὅξω ἀπ' τὸν τρύπιο βράχο
κι ἐμπρὸς τὰ πίσω γέρνοντας τῇ θάλασσᾳ σκορποῦσαν
κι ὕπνος γλυκὸς χυνόντανε στὰ μάτια τοῦ Δυσσέα,
ὕπνος βαθύς, ἀσάλευτος, λὲς κι ἔμοιαζε θανάτου.

Πῶς τρέχουν τέσσερα ἄλογα ζεμένα, ὁρμοῦν στὸν κάμπο
μεμιᾶς ὅταν ἀπάνω τους τὸ καμιτσὶ χτυπήσῃ

85

κι ἀνέρα λὲς σηκώνονται, γοργὰ τὸ δρόμο παίρνουν,
ἔτσι ἡ ψυχὴ τοῦ καραβιοῦ σηκώνονταν, ἡ πρύμη,

καὶ πίσω ἀφροστεφάνωτο τὸ κύμα τὸ χτυποῦσε
τοῦ πολυτάραχου γιγλοῦ, πελώριο, φουσκωμένο,

κι ἔκοβε δρόμο ἀτράνταχτο, πού μήτε τὸ γεράκι
στὸ δρόμο δὲ θὰ τό 'φτανε τὸ πιὸ γοργόφτερο ὄρνις.

90

"Εἴτσι ἔτρεχε γοργότρεχο στῆς θάλασσας τὸ κύμα,
φέροντας ἄντρα ἰσόβαρο μὲ τοὺς θεοὺς στῇ γνώσῃ
πού 'πτε φαρμάκια ἀρίφνητα πρωτύτερα ἢ καρδιά του
περνώντας πικροθάλασσες καὶ μάχες καὶ πολέμους.

95

Τώρα κοιμότανε ἥσυχος τὰ πάθια του ξεχνώντας.

'Ὡς βγήκε τ' ἄστρο ὀλόλαμπρο πῶρχεται ἐκεῖνο πρῶτο
τὸ φῶς τῆς νυχτογέννητῃς Αὐγούλας νὰ μηνύσῃ,

ζύγωνε τότε στο νησί τ' ἀφρόχρο καράβι.

Ἐνα λιμάνι βρίσκεται, τοῦ Φόρκυνα, στοῦ Θιάκι, 100

τοῦ γέρου τοῦ Θαλασσινοῦ καὶ δυὸ προβάλλουν κάβοι
ἀπότομοι στοῦ λιμανιοῦ γυρμένοι ἐμπρὸς τὸ ἔμπα,
ποῦ ὕζω κρατοῦν τῶν δυνατῶν ἀνέμων τ' ἄγριο κύμα
καὶ μέσα τὰ καμαρωτὰ καράβια πᾶν καὶ μένουν
στ' ἀραξοβόλι σὰν ἐρθοῦν, χωρὶς σκοινιά νὰ δέσουν. 105

Ἐχει κι ἐλιά στενόφυλλη στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος
καὶ μιὰ κοντὰ τῆς θαμπερῆ σπηλιά γεμάτη χάρες,
πανάγιος τόπος τῶν Ξωθιῶν ποῦ τίς καλοῦν Νεραίδες.

Ἐκεῖ κροντήρια βρίσκονται καὶ πέτρινα πιθάρια
ποῦ πᾶνε μέσα οἱ μέλισσες καὶ πλάθουν τίς κηρήθρες. 110

Κι ἔχει πετρενίους ἀργαλειοὺς μεγάλους, ποῦ οἱ Νεραίδες
φαίνουν θαλασσογάλανα πανιά, νὰ βλέπης θάμα.

Τρέχουν ἀστέρευτες πηγές, κι ἔχει ἡ σπηλιά δυὸ πόρτες,
μιὰ πρὸς τὸ μέρος τοῦ βσριά ποῦ κατεβαίνει ὁ κόσμος
καὶ μιὰ ἄλλη κατὰ τὸ νοτιά γιὰ τοὺς θεοὺς κι οὐτ' ἄλλος 115
περνᾷ θνητός, μόν' τῶν θεῶν ὁ δρόμος εἶναι ἐκεῖθε.

Ἐκεῖ ἦρθαν τότε ξέροντας τὸ μέρος κι ἀπὸ πρῶτα.

Ὡς τὸ μισὸ ὕζω κάθισε στήν ἄμμο τὸ καράβι
καθὼς ἐρχότανε μ' ὀρμή. Τόσο γερὰ τραβοῦσαν
οἱ λαμονόποι τὰ κουπιὰ. Καὶ στὴ στεριά πηδῶντας 120
πῆραν πρῶτα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι τὸ Δυσσέα
μὲ τὸ σεντόνι σηκωτὰ καὶ τὴ λευκὴ ἀντρομίδα
κι ὅπως βαθιὰ κοιμότανε τὸν ξάπλωσαν στήν ἄμμο,

κι ὕστερα πῆγαν κι ἔφεραν τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων
ὅσα τοὺς φώτισε ἡ θεὰ Παλλὰδα νὰ τοῦ δώσουν. 125

Κοντὰ στὴ ρίζα τῆς ἐλιάς τωρὸ τὰ βάλανε ὅλα
ὕζω ἀπ' τὸ δρόμο, μὴν τυχὸν κανεὶς ἀπ' τοὺς διαβάτες
πρὶν ὁ Δυσσεὺς σηκωθῇ, τὰ ἰδῇ καὶ τοῦ τὰ κλέψῃ,
κι ἀμέσως πίσω γύρισαν γιὰ τὴν πατρίδα πάλε.

Ὅμως τῆς γῆς ὁ Σχαιυτῆς δὲν ξέχασε ἀπὸ πρῶτα 130
ὅσες φοβέρες ἔκαμε τοῦ ἱσθίου Δυσσέα

κι ἔτσι δοκίμαζε νὰ ἰδῇ τὴ γνώμη καὶ τοῦ Δία·

«Δία πατέρα, δίχως πιά τιμὴ θὰ καταντήσω
μὲς στοὺς ἀθάνατους θεοὺς, ἀφοῦ οἱ θνητοὶ Φαιάκοι

- δὲ μὲ ψηφοῦν, ἄν καὶ κρατοῦν ἀπ' τῇ δικῇ μου φύτρα. 135
 Ἄλθθεια, τῶρα τό ἕλεγχ, πικρὰ σάν πιτῷ φαρμάκεια,
 νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του μιὰ μέρα πιά ὁ Δυσσέας.
 Μὰ νὰ τοῦ σβήσω ὁλότελα τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρα
 σκοπὸ δὲν εἶχα ἀφοῦ ἀπ' ἀρχῆς τὸν ὄρισες ὁ ἴδιος.
 Μὰ ἐνῶ βαθιὰ κοιμόντανε τὸν πήγανε στὸ Θιάκι 140
 μ' ἓνα καράβι γρήγορο τῇ θάλασσᾳ περνώντας
 κι ἄπειρα δῶρα τοῦ ἔδωσαν, λεβέτια καὶ χρυσάφι
 μὲ τὸ σωρὸ καὶ πανικὰ πολλὰ καλοφασμένα
 ὅσα ποτὲ δὲ θὰ ἔπαιρνε κι ὁ ἴδιος ἀπ' τὴν Τροία
 στὸ μερδικό του λάφυρα κι ἂν ἄβλαβος γυρνοῦσε ». 145
- Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης·
 « Ὁχου, τί λόγο, ἀνίκητε, ποῦ μοῦ ἔπες, κοσμοσείστη.
 Ὅχι, οἱ θεοὶ δὲ σ' ἀψηφοῦν μηδὲ τολμᾷ κανένας
 τὸν πιὸ μεγάλο, πιὸ τρανόν, νὰ τὸν καταφρονέσῃ.
 Μὰ ἂν σ' ἀψηφᾷ κανεὶς θνητός, στὴν τόλμῃ του θαρρώντας, 150
 πάντα ἀπ' τὸ χέρι σου περνᾷ στερνᾷ νὰ τὸν πλερώσῃς.
 Ὅπως τὸ θέλεις κάμε το κι ὥς τὸ ποθεῖ ἡ καρδιά σου ».
- Τότε στὸ Δία ἀπάντησε ὁ σείστης Ποσειδῶνας·
 « Ναί, μαυροσύγνεφε ὥς τὸ λὲς θὰ τό ἔκανα κι ἀμέσως.
 Μὰ πάντα ἐσένα σέβομαι καὶ τὸ θυμὸ σου τρέμω. 155
 Καὶ τῶρα θέλω τ' ὁμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
 μὲς στὸ γεράνιο πέλαγος νὰ σπάσω, ὅταν γυρίζῃ,
 νὰ ἀψῶν πιά νὰ προβοδοῦν ἀνθρώπους σὲ ταξίδια,
 καὶ γύρω μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλῃ τους νὰ κλείσω ».
- Κι ὁ Δίας τότε ἀπάντησε ὁ συγνεφοσυνάχτης· 160
 « Ἔτσι, ἀδερφέ, θαρρῶ κι ἐγὼ καλῦτερο πῶς εἶναι.
 Τὴν ὥρα ποῦ ὅλος ὁ λαὸς θὰ βλέπουν ἀπ' τὴν πόλῃ
 μὲ τὰ κουπιά του νὰ ἔρχεται, κάμε το βράχο ἀμέσως
 κοντὰ στὴ γῆ μὲ γρήγορο καράβι ποῦ νὰ μοιάζῃ,
 ποῦ νὰ τὸ βλέπουν ἔπειτα καὶ νὰ σαστίζῃ ὁ κόσμος, 165
 καὶ κλεῖσε μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλῃ τους τριγύρω ».
- Καὶ τότε αὐτὸ σάν ἄκουσε ὁ σείστης Ποσειδῶνας
 γιὰ τὴ Σχερία κίνησε τὴ χώρα τῶν Φαιάκων.
 Καθότανε ὅσο πόφτασε τ' ἀφρόχαιο καράβι
 σὲ λίγο, τρέχοντας γοργά. Κι ἀφοῦ κοντὰ του πῆγε 170

τό 'καμε βράχο καὶ βαθιὰ τὸ ρίζωσε χτυπώντας
 μὲ τίς παλάμες τῶν χειρῶν κι ἔφυγε αὐτὸς ἀλάρχα.

Καὶ μεταξύ τους ἔλεγαν κουβέντες οἱ Φαιάκοι,
 οἱ ξακουστοὶ θλασσινοὶ καὶ μακρολαμνοκόποι.

Κι ἔτσι ἓνας τότε μίλησε στὸ διπλανὸ γυρνώντας· 175

«ὦ θεέ μου, ποῖός σταμάτησε τὸ φτερωτὸ καράβι
 στὸ πέλαγο, ὅπως ἔτρεχε ; Τώρα φαίνονταν ὅλο ».

Ἔτσι εἶπε, μὰ δὲν τὰ ἔβλεπν' αὐτὰ πῶς εἶχαν γίνει.

Τότε ὁ Ἀλκίνοος ἄρχισε κι ἔτσι εἶπε δυὸ του λόγια· 180

« Ἄχ, νά τα, βγαίνουν τὰ παλιὰ τῆς μοίρας τὰ γραμμένα,
 ποῦ μοῦ ἔλεγε ὁ πατέρας μου, πῶς εἶναι θυμωμένος
 μὲ μᾶς τῆς γῆς ὁ σαλευτής, γιὰτὶ γινόμεσθε ὅλων
 καλοπροαίρετοι ὁδηγοί. Κι ἔλεγε πῶς μιὰ μέρα

θὰ σπάσῃ ἓνα πεντάμορφο καράβι τῶν Φαιάκων
 ἀπὸ ταξίδι ὅταν γυρνᾷ μὲς στὸ γεράνιο κύμα 185

καὶ γύρω μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλιν μας θὰ κλείσῃ.

Ὁ γέρος ἔτσι τὰ ἔλεγε, καὶ νά, ἀληθεύουν ὅλα.

Ἄς πάψουν τὰ ταξίδια αὐτὰ τοῦ καθενὸς ποῦ φτάσῃ
 στὴν πόλιν μας, κι ἄς σφάζουνε τ' ἀφέντη Ποσειδῶνα
 δώδεκα ταύρους διαλεχτούς, ἴσως καὶ μᾶς πονέσῃ 190
 καὶ δὲ μᾶς κλείσῃ μὲ ψηλὸ βουνὸ τὴν πόλιν γύρω ».

Εἶπε κι αὐτοὶ φοβήθηκαν κι ἐτοίμασαν τοὺς ταύρους.

Ἔτσι ὄρθιοι γύρω στὸ βωμὸ τοῦ ἀφέντη Ποσειδῶνα
 εὐχόντανε ὅλοι οἱ ἄρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι Φαίάκοι. 195

Ξύπνησε στὴν πατρίδα του τότε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 μὰ δὲν τὴ γνώρισε, ἐπεὶδὴ φευγάτος ἦταν χρόνια
 καὶ γύρω ὁμίχλη σκόρπισε πυκνὴ ἢ θεὰ Παλλὰδα
 γιὰ νὰ τὸν κάμῃ ἀγνώριστο καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ
 μήπως τὸν δῇ ἡ γυναῖκα του κι οἱ φίλοι κι οἱ πολῖτες
 πρὶν ὅλα πρῶτα τ' ἄδικα πλερώσῃ στοὺς μνηστῆρες. 200

Γι' αὐτὸ ὅλα τώρα ἀλλιότικα στὰ μάτια του φαίνονταν,
 τὰ μονοπάτια τ' ἀνοιχτά, τὰ βολικὰ λιμάνια
 κι οἱ βράχοι γύρω οἱ κρεμαστοὶ καὶ τ' ἀνθισμένα δέντρα.

Πετιέται ὀρθὸς καὶ στάθηκε κι ἔβλεπε τὴν πατρίδα
 κι εὐτὺς βαρὶὰ ἀναστέναζε καὶ μ' ἀνοιχτὰς παλάμες 205
 τὰ δυὸ μνηρία του χτύπησε κι ἔτσι ἔλεγε θρηγνώντας·

- α "Ωχου, σέ ποιῶν νά βρέθηκα τῇ χώρᾳ ἀνθρώπων πάλε ;
 "Αἴριοι εἶναι τάχα καὶ κακοὶ καὶ δίκιο δὲν κατέχουν
 ἢ νὰ φοβοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ ν' ἀγαποῦν τοὺς ξένους ;
 Ποῦ πάω αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς κι ἐγὼ ποῦ παραδέρνω ; 210
 "Ἄς τὰ χειρόντανε ὅλα αὐτὰ καλύτερα οἱ Φαῖάκοι
 καὶ γὼ σέ βασιλιᾷ τρανοῦ θὰ πῆγαινα ἄλλου χέρια
 νὰ μὲ φιλέψῃ καὶ στερνά στοῦ Θιάκι νὰ μὲ στείλῃ.
 Τώρα ποῦ νὰ τὰ βάλω αὐτὰ κι ἐγὼ δὲν καλοξέρω,
 μήτε κι ἐδῶ θὰ τ' ἄφῃνα, γιατί θὰ μοῦ τὰ κλέψουν. 215
 "Ωχου, δὲν τό 'κριναν καλά μήτε ἤξεραν τὸ δίκιο
 οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πρόκριτοι Φαῖάκοι ποῦ μὲ πῆγαν
 σέ ξένον τόπο κι ἔλεγαν πῶς θὰ μὲ πᾶν στοῦ Θιάκι,
 μὰ νά, τὸ λόγο ἀθέτησαν. 'Ο σπλαχνικὸς ὁ Δίας
 ἄς τοὺς πλερώσῃ ποῦ τῇ γῆς ἀπ' τὰ οὐράνια βλέπει 220
 καὶ κάθε φταίχτη τιμωρεῖ. Μόν' ἔλα ἄς τοὺς μετρήσω
 τοὺς θησαυροὺς μου, γιὰ νὰ ἰδῶ κανένα μὴ μοῦ πῆραν
 στοῦ βαθυλοῦ καράβι τους κι ἐδῶθε πᾶνε οἱ ἄλλοι ».
- Εἶπε καὶ τὰ πεντάμορφα τριπόδια καὶ λεβέτια
 μετροῦσε καὶ τὸ μάλαμα καὶ τὰ καλοφτιασμένα 225
 πανιὰ κι ἀπ' ὅλα τίποτε δὲν ἔλειπε. Καὶ τότε
 ἔκλαιγε στὴν πατρίδα του καὶ σέρνονταν στὴν ἄμμο
 τοῦ πολυτάραχου γιालοῦ πικρὰ θρηνηλογώντας.
 Κι ἤρθε κοντά του ἡ 'Αθηνᾶ μὲ νιό βοσκὸ παρόμοια
 ποῦ σὰν τὰ βασιλόπουλα κορμὶ εἶχε χαϊδεμένο. 230
 Φοροῦσε καλοκάμωτη διπλὴ στοὺς ὤμους κάπα
 καὶ δὺο στ' ἀφράτα πόδια της σαντάλια καὶ κρατοῦσε
 κοντάρι. Χάρηκε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας σὰν τὴν εἶδε
 κι εὐτὺς κοντά της ἔτρεξε κι ἔτσι εἶπε μὲ λαχτάρα·
 « "Ω φίλε, ποῦ στὴ χώρα αὐτὴ σέ πρωτοβρίσκω ἐσένα, 235
 γειά σου, καὶ μ' ἄπονη καρδιά μὴ μὲ δεχτῆς, μόν' ἔλα
 σῶσε κι ἐμένα κι ὅλα αὐτά. Στὰ πόδια σου προσπέφτω
 καὶ σὰν ἀθάνατο θεὸ τῇ χάρῃ σου γυρεύω.
 Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά καλὰ νὰ καταλάβω.
 Ποιὸς τόπος εἶναι αὐτὸς ἐδῶ ; Ποιοὶ κατοικοῦν στὴν πόλῃ ; 240
 Νησὶ μὴν εἶναι ξέφαντο ἢ κάβος ποῦ προβάλλει
 ἀπὸ πολύκαρπη στεριά κι ὥς στοῦ γιालοῦ ὄξω φτάνει ; »

Τότε ἡ κορυμβοβραχιόθωρη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα
 « Ἄνθρωπος, ξένε, θά 'σαι ἀπλὸς ἢ θά 'ρχεσαι ἀπ' ἀλάργα
 γι' αὐτὴ τῇ χώρᾳ ἐνῶ ρωτᾷς ποῦ ἀνάκουσται δὲν εἶναι. 245
 Χιλιᾶδες κι ὅσοι κατοικοῦν ὅπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος
 τὴν ξέρουσι κι ὅσοι κάθονται πίσω στὴ μαύρη δῦση.
 Δρόμους δὲν ἔχει ἀμαξιώτους, βραχύσπαρτη εἶναι χώρα,
 ὁμῶς δὲν εἶναι κι ἄκρηπη, μεγάλη κι ἄς μὴν εἶναι.
 Καὶ στάρι βγάζει πληθερὸ καὶ τὸ κρασί περίσσιο, 250
 κι ὅλο τὴ λούζουν οἱ βροχῆς κι οἱ λαμπερὲς δροσοῦλες.
 Γιῖδια καὶ βόδια θρέφονται κυπάδια στίς βοσκὲς τῆς
 κι ἔχει λογιῆς λογιῆς δεντρά κι ἀσπέρειες ποτίστρες.
 Γι' αὐτὸ τὸ θιάκι ἀκούστηκες καὶ μὲς στὴν Τροία, ξένε,
 ποῦ καθὼς λένε βρίσκεται ἀλάργα ἀπ' τὴν Ἑλλάδα ». 255

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθος Δυσσέας
 τὰ πατρικά του χώματ'α, ὡς ἡ θεὰ Παλλὰδα,
 μπροστά του τὰ φανέρωσε, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.
 Κι εὐτὺς μὲ λόγια πεταχτὰ τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε, 260
 μὰ γύρισε τὰ λόγια του, δὲν εἶπε τὴν ἀλήθεια,
 πάντα βουλή πολὺκερδη στὸ νοῦ του ἀναμετρώντας·
 « Ναί, γιὰ τὸ θιάκι μάθαινα καὶ στὴν πλατιὰ τὴν Τροία
 ἀλάργα, ἀπάνω στοὺς γιγλούς, καὶ τώρα μόλις ἦρθα
 μ' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θησαυροὺς κι ἀκόμα κι ἄλλους τόσους 265
 γιὰ τὰ παιδιὰ μου ἀφήνοντας κλεφτάτα πῆρα δρόμο,
 γιατί ἐκεῖ κάτω σκότωσα τὸ γιὸ τοῦ Ἰδομενέα
 τὸ φτεροπόδη Ὀρσίλοχο ποῦ στὴν πλατιὰ τὴν Κρήτη
 ὅλους περνοῦσε τρέχοντας τοὺς σιτοφαγοὺς ἄντρες,
 γιατί ζητοῦσε ἀπ' ὅλα αὐτὸς τὰ λάφυρα τῆς Τροίας
 νὰ μὲ στερήσει, ποῦ γι' αὐτὰ πλῆθος κι ἐγὼ φαρμάκια 270
 ἤπια περνώντας θάλασσες καὶ μάχες καὶ πολέμους,
 γιατί στὴν Τροία παραγιὸς δὲν τό 'χα τῆς τιμῆς μου
 νὰ γίνω στὸν πατέρα του, μόν' κεφαλὴ ἤμουν σ' ἄλλου·
 Κι ἔτσι καθὼς κατέβαινε στὴ χώρα ἀπ' τὸ χωράφι,
 μ' ἓνα κοντάρι χάλκινο τὸν ἄφησα στὸν τόπο 275
 κοντὰ στὸ δρόμο, σταίνοντας καρτέρι μ' ἓνα φίλο.
 Σκέπαζε ἡ νύχτα σκοτεινὴ τὸν οὐρανὸ ἀπὸ πάνω,
 ποῦ μήτε αὐτὸς μᾶς γνώρισε μήτε ψυχὴ μᾶς εἶδε.

Κι ἀφοῦ τὸν ξάπλωσα στὴ γῇ μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι,
 κητέβηκα στοὺς Φοίνικες καὶ βρῆκα στ' ἀχρογιάλι
 καὶ πρόσπεσα στὰ πόδια τοὺς δίνοντας πλούσια δῶρα
 καὶ τοὺς ζητοῦσα νὰ μὲ πᾶν στὴν Πύλο νὰ μὲ βγάλουν,
 ἢ στὴ θεϊκὴ τὴν Ἥλιδα ποὺ οἱ Ἑπειγοὶ ὀρίζουν.

Μὰ ἄθελα ἐκεῖθε ἡ δύναμη τοὺς ξόριασε τοῦ ἀνέμου,
 γιὰτὶ δὲν εἶχανε σκοπὸ αὐτοὶ νὰ μ' ἀπατήσουν.

Κι ἐκεῖθε παραδέρνοντας φτάσαμε ἐδῶ τὴ νύχτα,
 καὶ στὸ λιμάνι μπήκαμε γοργὰ λαμνοκοπώντας
 δίχως νὰ φᾶμε μιὰ μπουκιὰ, κι ὥς εἶχαμε ἄγρια πείνα,
 μόν' ἔτσι ξεμπαρκάραμε νὰ κοιμηθοῦμε λίγο.

Ἵπνος γλυκὺς μὲ πῆρε εὐτὺς κομμένον ἀπ' τὸν κόπο,
 κι αὐτοὶ τὸ βιός μου βγάζοντας ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι
 κοντὰ μου ἐκεῖ ποὺ πλάγιαζα τὸ βάλανε στὴν ἄμμο.

Κι ἔπειτα στὴν καλόχτιστη τὰ πρύμισαν Σιδώνα,
 κι ἐγὼ μονάχος ἔμεινα μὲ τὴν καρδιὰ καμένη ».

Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλὰδα
 καὶ τρυφερὰ τὸν χάιδεψε, μοιασμένη μὲ γυναῖκα
 πανώρια, λυγερόκορμη καὶ στίς δουλειὲς τεχνίτρα,
 κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ κάνει κράζοντάς τον·

« Σοφὸς καὶ τετραπέρατος θὰ ἵναι ὅποιος σὲ περάση
 στὰ χίλια σου τεχνάσματα, θεὸς κι ἂν εἶναι ἀκόμα.
 Καημένε, πολυμήχανε καὶ μάστορη στοὺς δόλους,
 μήτε μὲς στὴν πατρίδα σου τίς πονηριὲς δὲν παύεις
 κι ὅσα ψευτόλογα ἀγαπᾷς ἀπὸ γεννησιμιό σου.

Μόν' ἔλα, αὐτὰ ὥς τ' ἀφήσουμε, τὸ ξέρουμε κι οἱ δύο μας
 ποιὸ μᾶς συμφέρνει, ἀφοῦ καὶ σὺ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
 ὁ πρῶτος εἶσαι στὴ βουλὴ καὶ στὴ ρητοροσύνη,
 κι ἐγὼ γιὰ τὴ σοφία μου καὶ τὴν πολλή μου γνώση
 στὸν οὐρανὸ φημιζομαι στοὺς ἀθανάτους ὅλους.

Μὰ μήτε ἐσὺ δὲ γνώρισες τὴν Ἀθηνᾶ Παλλὰδα,
 τὴ θυγατέρα τοῦ Διός, ποὺ παραστέκω πάντα
 κοντὰ σου σ' ὅλες τίς δουλειὲς καὶ σ' ὅλα σὲ προσέχω,
 καὶ τοὺς Φαιάκους ἔκαμα νὰ σ' ἀγαπήσουν ὅλοι.

Τώρα πάλε ἔφτασα κι ἐδῶ βουλὴ μαζί σου νὰ ἴβρω
 νὰ κρύψω αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς, ποὺ οἱ ξακουστοὶ Φαιάκοι

σοῦ δώσανε ὅταν ἔφρευγες μὲ φώτιση δική μου,
 καὶ νὰ σοῦ πῶ ὅσα βάσανα γραφτὸ εἶναι νὰ περάσῃς
 στ' ἀρχοντικό τὸ σπίτι σου. Μὰ ἄντεχε, θεὸς δὲ θέλεις,
 καὶ σὲ κανένα νὰ μὴν πῆς, εἴτε ἄντρα εἴτε γυναῖκα,
 γιὰτὶ ἦρθες ἀπ' τὴν ξενιτιά, μόν' πίνε τὰ φαρμάκια
 σωπαίνοντας κι ὑπόμενε τίς προσβολὲς τῶν ἄλλων ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Δύσκολα δύνεται, θεά, θνητὸς νὰ σὲ γνωρίσῃ,
 κι ἄς εἶναι ὁ πιὸ πολύπειρος. Γιὰτὶ καὶ σ' ὅλα ἀλλάζεις.
 Μὰ ἀλήθεια αὐτὸ δὲν τὸ ξεχνῶ πὼς μὲ πονοῦσες πρῶτα,
 ἐνόσω πολεμοῦσαμε οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.

Μὰ τοῦ Πριάμου τὸ ψηλὸ σὰν πήραμε τὸ κάστρο
 καὶ στὰ καράβια μπήκαμε — θεὸς λὲς μᾶς σκορποῦσε —
 δὲ σ' εἶδα πιά στὰ μάτια μου, τοῦ Δία θυγατέρα,
 μήτε μὲς στὸ καράβι μου κατὰλαβη πὼς μπήκες
 νὰ μὲ φυλάξῃ ἢ χάρῃ σου ἀπ' τὰ πολλὰ μου πάθια.

Μόν' πάντα μὲς στὰ στήθια μου καρδιὰ καμένη κλειώντας
 γυρνοῦσα ὅσο πού μ' ἔσωσαν ἄλλοι θεοὶ ἀπ' τὸ χάρω,
 ὥσπου μὲς στὴν καρπερὴ πατρίδα τῶν Φαιάκων
 μὲ ψύχωσαν τὰ λόγια σου κι ἡ ἴδια μ' ὁδηγοῦσες.

Καὶ τώρα στὸν πατέρα σου τὸ Δία σὲ ξορκίζω,
 γιὰτὶ θαρρῶ στὸ ξέφαντο τὸ Θιάκι πὼς δὲν ἦρθα,
 μόν' σ' ἄλλους τόπους τριγυρῶ καὶ θεὸς νὰ μὲ γελάσῃς,
 θεά, μ' αὐτὰ πού μοῦ λαλεῖς, τὸ νοῦ μου νὰ πλανέσῃς.
 Ἄχ, πές μου, ἀλήθεια, ἂν ἔφτασα στὴν ποθητὴ πατρίδα ».

Κι ἡ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα·
 « Τέτοια ἐστὶ γνώμη μέσα σου πάντα φυλᾷς κλεισμένη,
 γι' αὐτὸ κι ἐγὼ στίς συμφορὰς μονάχο δὲ σ' ἀφίνω,
 γιὰτὶ ἔξυπνος καὶ συνετὸς καὶ στοχασμένος εἶσαι.

Ἄν ἄλλος ἀπ' τὴν ξενιτιά γυρνοῦσε, μὲ λαχτάρω
 θά ᾤρεχε τὴ γυναῖκα του νὰ ἰδῇ καὶ τὰ παιδιὰ του
 στὸ σπίτι του. Μὰ ἀκόμη ἐστὶ δὲ θέλεις νὰ ρωτήσῃς,
 μόν' θέλεις τὴ γυναῖκα σου νὰ δοκιμάσῃς πρῶτα,
 πὺ κάθεται στὸ σπίτι σου κλεισμένη καθὼς πάντα,
 κι οἱ μέρες τῆς περνοῦν πικρὲς, τίς νύχτες δάκρυα χύνει.
 Ἐγὼ ὅμως πάντα πίστευα καὶ τό ἄλεγα στὸ νοῦ μου

πὼς θὰ γυρίσης, ὅλους σου σὰ χάσης τοὺς συντρόφους.
 Μὰ μὲ τὸν πατρικό μου θεῖό, τὸ σείστη Ποσειδῶνα,
 δὲν ἤθελα καὶ νὰ πιαστῶ, ποὺ πάθος σοῦ κρατοῦσε
 γιὰ τὸ γιό του τύφλωσες ποὺ ἀγαπητὸ τὸν εἶχε.
 Μόν' ἔλα τώρα νὰ πειστῇς τὸ Θιάκι νὰ σοῦ δείξω. 355
 Νὰ τοῦ θαλάσσιου γέροντα Φόρκυνα τὸ λιμάνι.
 Νὰ κι ἡ στενόφυλλη ἐλιά στοῦ λιμανιοῦ τὸ βάθος.
 Κοντά της εἶναι κι ἡ βαθιὰ σπηλιὰ γεμάτη χάρες,
 πανάγιος τόπος τῶν Ξωθιῶν ποὺ τίς καλοῦν Νεραίδες.
 Κι αὐτὴ εἶναι ἡ θολωτὴ σπηλιὰ ποὺ πήγαινες κι ὁ ἴδιος 360
 καὶ στὶς Νεραίδες ἔκανες ἀρχοντικές θυσίες.
 Κι αὐτὸ εἶναι ἐκεῖ τὸ Νήριτο, τὸ δασοφουντωμένο ».

Εἶπε, καὶ σκόρπισε ἡ θεὰ τὴν καταχνιά κι ὁ τόπος
 ἔδειξε, κι ἀναγέλλισε ὁ δύστυχος Δυσσέας 365
 πῶς βλέπε τὴν πατρίδα του κι ἔσκυβε καὶ φιλοῦσε
 τὸ καρπερὸ τὸ χῶμα της καὶ στὰ ψηλὰ οὐράνια,
 σηκώνοντας τὰ χέρια του εὐχόνταν στὶς Νεραίδες·
 « Καλὲς Νεραίδες, τοῦ Διὸς κοπέλες, ἄχ! ποτέ μου
 δὲν τό 'λπιζα πὼς θὰ σᾶς δῶ κι οἱ προσευχές μου τώρα
 ἄς εἶναι καλοπρόσδεχτες. Καὶ δῶρα σὰν καὶ πρῶτα 370
 θὰ σᾶς προσφέρω, ἂν τοῦ Διὸς ἡ πλουτοδότρα κόρη
 ζωὴ μ' ἀφήσῃ νὰ χαρῶ, τὸ γιό μου ἂν μοῦ φυλάξῃ ».

Κι ἡ λιοπερίχυτη Ἀθηνᾶ τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα.
 « Θάρρος, καὶ μὴ χολιᾶς γι' αὐτά, στὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάζης.
 Κι ἔλα, ἄς μὴ χάνουμε καιρό, μὲς στῆς σπηλιάς τὸ βάθος 375
 νὰ βάλουμε τοὺς θησαυρούς, ἀνέγγιχτοι νὰ μείνουν,
 κι ἔπειτα ἄς λογαριάσουμε τὸ πῶς καλὸ νὰ γίνη ».

Εἶπε καὶ μπῆκε στὴ σπηλιὰ τῇ θαμπερῇ ἡ Παλλὰδα,
 κρύφτρα γυρεύοντας νὰ βρῇ. Κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας 380
 κοντά της ὅλα τὰ 'φερε τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων,
 μάλαμα καὶ σκληρὸ χαλκὸ καὶ ὠριοφασμένα ροῦχα.
 Τὰ τοποθέτησε ὁμορφα κι ἔβαλε μπρὸς στὴν πόρτα
 πέτρα μεγάλη ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.
 Στὴ ρίζα τότε τῆς ἐλιάς καθίσανε κι οἱ δύο τους
 καὶ μελετοῦσαν τὴ σφαγὴ τῶν ἄντροπων μνηστήρων. 385
 Κι ἄρχισε πρώτη ἡ λαμπερὴ θεὰ Παλλὰδα κι εἶπε·

« Γιε τοῦ Λαέρτη, θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
σκέψου πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες θὰ ξεκάμης
ποὺ κυβερνοῦν τὸ σπίτι σου τρεῖς χρόνους καὶ γυρεῖουν
μὲ δῶρα ν' ἀπογτήσουνε τὸ ἰσθῆδό σου ταίρι. 390

Μὰ γιὰ τὸ γυρισμό σου αὐτὴ θρηνώντας νύχτα μέρα
ὅλους μ' ἐλπίδες τοὺς πλανᾷ κι ὑπόσχεται καὶ στέλνει
παραγγελιές καὶ ξεγελᾷ κι ὁ νοῦς της ἄλλα βάζει ».

Τότε ἔτσι ὁ βαθυστόχαστος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
« Ἄχ, σὰν τ' Ἀτρέα κι ἐγὼ τὸ γιό τοῦ βασιλιᾷ Ἀγαμέμνου 395
ἔμελλα μὲς στὸ σπίτι μου ν' ἀδικοθανατήσω

ἂν ὅλα δέ μοῦ τὰ ἴλεες, θεά, νὰ μὲ φωτίσης.
Μόν' ἔλα πλέξε τὴ βουλή τὸ πῶς θὰ τοὺς πλερώσω
καὶ στάσου ἀτὴ σου δίπλα μου, παλικαρίσιο θάρρος
νὰ χύνης μὲς στὰ στήθια μου καθὼς ὅταν τῆς Τροίας 400
μαζὶ ξεθεμελιώσαμε τίς ἄσπρες πολεμίστρες.

Ἄχ, ἔτσι ἂν μοῦ παράστεκες λιοθώρητη, βοηθώντας,
καὶ μὲ τραχύς δύνωμαι νὰ παλεμήσω ἄντρες
μαζὶ σου, σεβαστὴ θεά, στὴ χάρη σου θαρρώντας ».

Τότε κι ἡ λιοπερίχυτη θεὰ Ἀθηνᾶ τοῦ λέει· 405

« Κοντὰ σου θὰ ἴμαι πρόθυμα, στιγμή δὲ θὰ μὲ χάσης.
δὲ θὰ χαθῶ ἀπ' τὰ μάτια σου κι ὅταν θ' ἀρχίσῃ ἡ μάχη
καὶ τὸ στρωμένο πάτωμα θαρρῶ πῶς θὰ λερώσουν
μ' αἷμα καὶ μυαλὰ πολλοὶ γαμπροὶ ποὺ τρῶν τὸ βίος σου.

Μόν' ἔλα τώρα ἀγνώριστο στοὺς ἄλλους νὰ σὲ κάμω· 410

Θὰ σοῦ ζαρῶσω τὸ πετσί στὸ λυγερὸ κορμί σου
καὶ θὰ χιλιᾶσω τὰ σγουρὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου
καὶ θὰ σὲ ντύσω φτωχικά, νὰ σὲ σιγχάνουνται ὅλοι.

Τ' ἀχτιδοβόλα μάτια σου ποὺ λάμπουν θὰ θαμπώσω,
ἄσκημος ἔτσι νὰ φανῇς καὶ στοὺς μνηστῆρες ὅλους, 415
στὸ ταίρι σου ἢ στὸ παιδί ποὺ τ' ἄφησες στὸ σπίτι.

Καὶ πρῶτα τὸ χειροβοσκὸ νὰ τρέξῃς ν' ἀνταμώσης,
ποὺ στὰ θρεφτὰ του ἐπιστατεῖ καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του
καὶ τὸ παιδί σου ποὺ ἀγαπᾷ καὶ τὸ πιστό σου ταίρι.

Σιμὰ στοὺς χοίρους θὰ τὸν βρῇς νὰ κάθεται, ποὺ βόσκουν 420
κοντὰ στὴν Κορακόπετρα στὴν Ἀρετούσα βρύση,
καὶ τρῶν βελάνια πληθερά, νερὸ καθάριο πίνουν,

πού φέρνουν τὸ γυαλιστερό τὸ πάχος στὰ γουρούνια.

Μείνε κοντά του κι ὅσα θεὸς νὰ μάθῃς ζέταζέ τον,
ὥσπου στὴν καλοτσουπρὴ νὰ πάω ἐγὼ τῇ Σπάρτῃ 425
νὰ κράζω τὸν Τηλέμαχο τὸ γιόκα σου, Δυσσέα,
πού μὲς στὴ Λακεδαίμονα γιὰ τὸ Μενέλαο πῆγε ».

Κι ἀπάντησε ὁ βαθύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

« Πῶς δὲν τοῦ τὰ ἔλεγες, θεᾶ, πού τὰ γνωρίζεις ὅλα ;
Ἦ γιὰ νὰ πίνη τὰ πικρὰ φαρμάκια αὐτὸς γυρνώντας, 430
γυρνώντας μὲς στίς θάλασσες κι ἄλλοι νὰ τρῶν τὸ βιός του ; »

Κι εὐτὺς ἡ λιοπερίχυτη θεὰ Παλλὰδα τοῦ ἔπε·

« Γι' αὐτὸν μὴ νοιάζεσαι πολὺ, ἐγὼ τὸν ὀδηγοῦσα
ἐκεῖ νὰ φτάσῃ, κι ὄνομα μεγάλο ν' ἀποχτήσῃ. 435
Μήτε νὰ πῆς κακοπερνᾷ, μόν' ἤσυχος στὸ σπίτι
τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κάθεται κι ὅ,τι ζητήσῃ τὸ ἔχει.

Ναί, μὰ καρτέρι τοῦ ἴστησαν οἱ νιοὶ μ' ἕνα καράβι
νὰ τὸν χαλάσουν θέλοντας, πρὶν φτάσῃ στὴν πατρίδα,
μὰ δὲ θὰ γίνῃ ἡ χάρη τους, θαρρῶ, κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες
θὰ φάῃ τὸ χῶμα ἀπ' τοὺς γαμπροὺς πού καταλοῦν τὸ βιός σου ». 440

Ἔτσι εἶπε καὶ τὸν ἄγγιξε μ' ἕνα ραβδί ἡ Παλλὰδα.

Τ' ὠραῖο του δέρμα ζάρωσε στὸ λυγερὸ κορμί του
καὶ τὰ σγουρά του χάλασε μαλλιά τῆς κεφαλῆς του
καὶ γέρου τοῦ ἔβαλε πετσὶ σ' ὅλο τὸ σῶμα ἀπάνου,
καὶ θάμπωσαν τὰ μάτια του πού πρὶν λαμποκοποῦσαν 445
κι ἄλλο τοῦ φόρεσε παλιὸ κουρέλι καὶ χλαμύδα

τρύπες γεμάτη, λιγδερὴ καὶ μυυροκαπνισμένη
καὶ μιὰ προβιά γοργοῦ ἐλαφιοῦ τοῦ ρίχνει μαδημένη.
Στὸ χέρι τοῦ ἔδωσε ραβδί καὶ μιὰ σακούλα τρύπια
παλιά, πού ἔχε στίς ἄκρες τῆς ἕνα σκοινὶ στριμμένο. 450

Ἔτσι εἶπαν, καὶ χωρίστηκαν· καὶ πῆγε ἡ Παλλὰδα
στὴν πλοῦσια Λακεδαίμονα τὸ γιό του ν' ἀνταμώσῃ.

Ε

Κι αὐτὸς γοργὰ τ' ἀνώμαλο τὸ μονοπάτι ἀνέβη
ἀπ' τὸ λιμάνι, κι ἔφτασε κορφὴ κορφὴ σὲ μέρος

πολύδεντρο, ὅπου τοῦ ἔλεγε ἡ Ἀθηνᾶ Παλλὰδα
 πὼς θὰ ἔβρη τὸ χοιροβοσκό, ποὺ πιὸ πιστὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους,
 ποὺ ἔχε ὁ Δυσσέας δούλους του, πονοῦσε αὐτὸς τὸ βίος του. 5
 Τὸν βρῆκε ποὺ καθόντανε στὸ πρόσπιτο καὶ γύρω
 ἦταν χτισμένη αὐλὴ ψηλὴ σὲ ξέφαντὴ κορφοῦλα,
 αὐλὴ μεγάλῃ κι ὁμορφῇ κι ὀλόγυρα κλεισμένη,
 πόχτισε ὁ ἴδιος ὁ βοσκὸς γιὰ τὰ θερεφτά τοῦ ἀφέντη
 — κι οὔτε ἡ κυρά του τὸ ἔξερε μὴδ' ὁ γερο - Λαέρτης — 10
 ὅλο μὲ πέτρες κυλιστὲς κι ἀγριαπιδιὲς φραγμένη.
 Κι ἔμπηξε ἀπόξω στὴ σειρὰ πολλὰ πυκνὰ παλούκια
 σὲ κάθε μέρος, κόβοντας βελανιδιᾶς τὴ φλούδα.
 Μὲς στὴν αὐλὴ εἶχε δώδεκα χτισμένες χοιρομάντρες,
 κοντὰ βαλμένες στὴ σειρὰ, γιατάκια γιὰ τοὺς χοίρους, 15
 κι ἀπὸ πενήντα καθεμιὰ χωροῦσε χοιρομάντρα
 γουροῦνες χαμοκύλιστες, μανάδες ποὺ γεννοῦσαν.
 Τ' ἀρσενικά, λιγότερα, κοιμόντανε ὅλα ἀπ' ὄξω.
 Αὐτὰ λιγότευαν γιατί τὰ τρώγανε οἱ μνηστῆρες,
 ποὺ τοὺς τὰ πῆγαινε ὁ βοσκός, διαλέγοντας ἀπ' ὅλα 20
 τὸ πιὸ παχύτερο θερεφτό. Κι ἦταν τραχύσια ἐξήντα.
 Κοντὰ τοὺς τέσσερα σκυλιά, ὅμοια θεριά, φυλοῦσαν,
 ποὺ τὰ ἔθρεψε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης.
 Ταίριαζε ἐκεῖ στὰ πόδια του τσαρούχια, ἓνα ἀργασμένο
 τομάρι κόβοντας βοδιοῦ. Οἱ τρεῖς βοσκοὶ εἶχαν φύγει 25
 καὶ πῆγαν ἄλλος ἀπ' ἄλλου τοὺς χοίρους νὰ βοσκήσουν.
 Τὸν τέταρτο τὸν ἔστειλε στὴ χώρα, ἓνα θερεφτάρι
 νὰ φέρῃ στοὺς ξεστσίπωτους μνηστῆρες ἀπ' ἀνάγκη,
 γιὰ νὰ χορτάσουν τὴν καρδιά μὲ κρέας, σφάζοντάς το.
 Κι ἄξαφνα τὰ μαντρόσκυλα σὰν εἶδαν τὸ Δυσσέα 30
 τοῦ ρίχτηκαν γαβγίζοντας, κι ἐκεῖνος μ' ἐξυπνάδα
 κάθισε κάτω, πέταξε καὶ τὸ ραβδί ἀπ' τὸ χέρι.
 Τότε ἄσκημα στὴ μάντρα του κοντὰ θὰ τὰ περνοῦσε,
 μόν' ἔτρεξε ὁ χοιροβοσκός σὰν ἀστραπὴ στὴν πόρτα
 — τοῦ ἔπεσε κι ἀπ' τὰ χέρια του στὸ χῶμα τὸ τομάρι — 35
 κι ἐδῶθε ἐκεῖθε τὰ σκυλιά τὰ ἴδιωξε μὲ φοβέρες,
 πέτρες πυκνὲς πετώντας τους, κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
 « Γέρο, ἀπὸ λίγο τὰ σκυλιά νὰ σὲ καταξεσκοῦσαν,

τότε μπροστά θά μ' ἔστρωνες μέ τὰ ξεφωνητά σου,
μὰ φτάνουν ὅσες οἱ θεοὶ μοῦ δώσανε ἄλλες πίκρες. 40

Γιατί ὅλο κλαίω καὶ θρηγῶ τὸ θεϊκό μου ἀφέντη
καὶ γι' ἄλλους θρέφω τὰ παχιά θρεφτά νὰ τοῦ τὰ τρῶνε.
Κι ἐκεῖνος κάπου τὸ ψωμί θά λαχταρᾷ, σὲ χῶρες
γυρίζοντας ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων, ἂν ὡς τώρα
βρίσκεται ἀκόμα στὴ ζωή, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἂν βλέπτη. 45
Μόν' ἔλα, γέρο, ἀκλούθα με νὰ πᾶμε στὸ καλύβι,
κι ἐκεῖ μοῦ λές, σὰν φᾶς ψωμί, καὶ πιῆς ἓνα ποτήρι,
πόθε εἶσαι καὶ τί βάσανα σὲ βρῆκαν στὴ ζωή σου ».

Εἶπε, καὶ πρῶτος ὁ βοσκὸς μὲς στὸ καλύβι μπῆκε,
καὶ τὸν Δυσσέα μπάζοντας τὸν ἔβαλε νὰ κάτση, 50
πυκνά κλαδιά σὰν τοῦ ἴστωσε καὶ ζάπλωσε ἀπὸ πάνω
πυκνόμαλλου ἀγριογιδιοῦ, προβιά σγουρή, μεγάλη,
ποῦ ἀπάνω αὐτὸς κοιμόντανε. Καὶ χάριξε ὁ Δυσσέας,
γιατὶ τὸν καλοδέχτηκε, καὶ τοῦ ἴπε κρίζοντάς τον·
« Ὁ Δίας, ξένε, κι οἱ λοιποὶ θεοὶ νὰ σοῦ τὰ δώσουν, 55
ὅσα ποθεῖς, ποῦ φιλικὰ μὲ δέχτηκες ἐμένα ».

Τότε, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
« Δὲν τὸ ἔχω, γέρο, σὲ καλὸ τὸν ξένο ν' ἀψηφῇσω,
χειρότερός σου κι ἂν ἐρθῇ. Γιατὶ σταλτοὶ ἀπ' τὸ Δία
εἶναι ὅλοι οἱ ξένοι καὶ οἱ πτωχοί. Τὸ δόσιμό μας λίγο 60
μὰ πρόσχαρο. Γιατὶ εἶναι αὐτὸ τὸ ριζικὸ τῶν δούλων,
ποῦ ὅλο φοβοῦνται, ἀφεντικὰ καινούρια σὰν ὀρίζουν.

Μὰ νά, οἱ θεοὶ τοῦ κλείσανε τὸ γυρισμὸ του ἐκεῖνου,
ποῦ θά μ' ἀγάπαε γκαρδιακά, θά μοῦ ἴδινε καὶ χιτῆμα
καὶ σπίτι καὶ κληρονομιά κι ὁμορφὴ γυναικούλα, 65
ὅσα σὲ δοῦλο του πιστὸ καλὸς ἀφέντης δίνει,
ποῦ τυραγνίστηκε γι' αὐτὸν καὶ τὴ δουλειά του ὥστόσο
τοῦ τὴ βλογήσανε οἱ θεοί. Ἔτσι ἡ δουλειά ποῦ κάνω
στά δυό μου χέρια πρόκοψε. Γι' αὐτό, χαρὰ σὲ μένα,
ἀνίσως ὁ ἀφέντης μου στὸ σπίτι του γυρνοῦσε.

Μὰ χάθηκε. Εἶθε σύρριζα τὸ γένος τῆς Ἑλένης
ἔτσι νὰ σβῆση, πῶστελε πλῆθος ψυχὰς στὸν Ἄδη.
Γιατὶ κι αὐτὸς γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα πῆγε
στὴν Τροία τὴν πλατύδρομη νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Τρῶες ».

- Εἶπε, κι ἀμέσως ἔσφιζε μὲ ζώνη τὸ χιτῶνα
καὶ κίνησε γιὰ τὸ μαντρί ποῦ κλειοῦσε χοίρων φάρες.
Δυὸ πῆρε ἐκεῖθε κι ἔσφαξε κι εὐτὺς τοὺς καψαλίζει
καὶ τοὺς κομματάισε ἔπειτα καὶ τοὺς περνᾷ στὶς σοῦβλες.
Κι ὅλα σὰν καλοψήθηχαν τὰ πῆγε τοῦ Δυσσέα,
ζεστά στὶς σοῦβλες, μὲ λευκὸ πασπαλισμένα ἀλεύρι. 80
Γλυκὸ κρασί τοῦ κέρασε σ' ἓνα καυκί, κι ὁ ἴδιος
κάθισε τότε ἀγνάντια του καὶ τοῦ 'πε κράζοντάς τον·
« Κόπιασε, ξένε, χοιρινὸ νὰ φᾶς ποῦ τρῶν κι οἱ δοῦλοι.
"Ὅμως τὰ τρυφερά θρεφτὰ τὰ τρῶν αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες,
δίχως νὰ νιώθουν ἢ σπλαχνιὰ ἢ θεοῦ φόβο νὰ 'χουν. 85
Μὰ οἱ τρισμακάριστοι θεοὶ τ' ἄδικο δὲν τὸ θέλουν,
παρὰ τὸ δίκιο τὸ τιμοῦν καὶ τίς καλὲς τίς πράξεις.
Κι ἄσπλαγχοι κλέφτες ποῦ πατοῦν τίς ξένες πολιτεῖες
καὶ δώση ὁ Δίας πλιάτσικα νὰ κάμουν, καὶ ξοπίσω
γυρίζουν στὴν πατρίδα τους μὲ φορτωμένα πλοῖα, 90
κι αὐτοὶ περίσσια μέσα τους τῇ θεῇ δίκῃ τρέμουν.
Μὰ αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες θὰ 'μαθαν πὼς χάθηκε ὁ ἀφέντης
ἢ θ' ἄκουσαν φωνὴ θεοῦ, γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸ θέλουν
γάμο νὰ κάμουν μὲ τιμὴ ἢ σπῖτι τους νὰ πᾶνε,
μόν' ἤσυχαι δίχως σπλαχνιὰ καὶ πόνο τρῶν τὸ βίος του. 95
Γιατὶ δὲ σφάζουν ἓνα ἢ δυό, τίς μέρες πόχει ὁ χρόνος,
καὶ τὸ κρασί ἀλογάριστο τὸ βγάζουν καὶ τὸ πίνουν.
Κι ἦταν τὸ βίος του ἀμέτρητο. Τόσο κανεὶς ἀφέντης
ἄλλος δὲν τό 'χει στὴ στεριά τῇ μαύρῃ, οὔτε στὸ θιάκι,
κι ἂν σμίξης εἴκοσι μαζί, τὰ πλούτη του δὲν κάνεις. 100
Θὰ λογαριάσω νὰ τὸ ἰδῇς. Στους κάμπους πέρα βόσκουν
κοπάδια δώδεκα βοδιῶν, προβάτων ἄλλα τόσα,
κι ὡς τόσα χοίρων καὶ γιδιῶν πλατιά κοπάδια ἀκόμα,
ποῦ τοῦ τὰ βόσκουν μισθωτοὶ κι ἄλλοι βοσκοὶ δικοὶ του.
Κι ἐδῶ ὅλα ὡς ἔντεκα γιδιῶν πλατιά κοπάδια θὰ 'χη, 105
ποῦ τὰ προσέχουν πιστικοὶ νὰ βόσκουν στ' ἀκροβούνια.
Καὶ πᾶσα μέρα ἓνα σφαχτὸ τοὺς κουβαλᾷ ὁ καθένας,
ἀπ' ὅλα τὸ καλύτερο, ποῦ θρέφει στὸ κοπάδι.
Κι ἐγὼ φυλάω αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς χοίρους καὶ προσέχω
καὶ τὸ καλύτερο θρεφτὸ διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω ». 110

- Εἶπε, κι ἐκεῖνος μ' ὄρεξη, χωρίς μιλιὰ νὰ βγάξῃ,
 ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτά, τὸ φόνο τῶν μνηστήρων
 στὸ νοῦ του λογαριάζοντας. Σὰ χόρτασε νὰ τρώῃ,
 τοῦ ἴδωσε ἓνα καυκὶ κρασί γεμάτο, ποῦ κι ὁ ἴδιος
 ἔπινε, καὶ τὸ δέχτηκε μετὰ χαρᾶς ἐκεῖνος, 115
 κι ἔτσι μὲ λόγια φιλικὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
 «ὦ φίλε, ποιὸς σ' ἀγόρασε, δίνοντας βιδὸς δικό του,
 ἔτσι μεγάλος κι ἄρχοντας καθὼς τὸν παρασταίνεις ;
 Λὲς χάθηκε γιὰ τὴν τιμὴ κι αὐτὸς τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα.
 Πές μου, μπορεῖ νὰ γνῶρισα κι ἐγὼ ἓναν τέτοιον κάπου. 120
 Τὸ ξέρεῖ ὁ Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ πὼς δὲ θὰ κρύψω
 τὴν εἵδηση, ἂν τὸν ἔβλεπα, γιατί εἶδα πλῆθος τόπους ».
- Τότε τ' ἀπάντησε ὁ βοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·
 « Κανεῖς πιά, γέρο, ποῦ γι' αὐτὸν μαντάτα ἐδῶ μᾶς φέρνει,
 μήτε καὶ τῇ γυναίκα του, μηδὲ τὸ γιό του πείθει, 125
 μόν' ἔτσι ψέματα κολνοῦν, περαστικοὶ διαβάτες,
 πόχουν ἀνάγκη ἀπὸ ψωμί καὶ τὴν ἀλήθεια κρύβουν.
 Κι ὅποιος στὸ Θιάκι ζήτουλας ἐρθῇ νὰ διακονέψῃ,
 πάει στὴν κυρά μου καὶ πλαστὰ τῆς φτιάνει παραμύθια,
 κι αὐτὴ τὸν καλοδέχεται καὶ τὸν φιλεῖ ἀπ' ὅλα 130
 καὶ κάθεται καὶ τὸν ρωτᾷ καὶ δάκρυα μαῦρα χύνει,
 ὥς πρέπει σ' ὅποια τῆς χαθῇ τὸ ταίρι της στὰ ξένα.
 Εὐκόλα, γέρο, θὰ 'πλαθες, καὶ σὺ καμιὰ ἱστορία,
 ἂν ροῦχα σοῦ ἴδινε κανεῖς, χλαμύδα καὶ χιτῶνα.
 Μὰ τώρα ἐκεῖνου τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ γοργόφτερα ὄρνια 135
 θὰ τοῦ ἴδαραν τὰ κόκαλα καὶ θὰ ἴσβησε ἡ ζωὴ του,
 ἢ ψάρια θὰ τὸν ἔφαγαν στὰ πέλαγα κι ἡ ἄμμο
 σωρὸς στὶς ἄκρες τοῦ γιालοῦ τὰ κόκαλά του χώνει.
 Ἔτσι μπορεῖ νὰ χάθηκε, καὶ σ' ὅλους τοὺς δικούς του
 ἄφησε πίκρες πίσω του καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα. 140
 Γιατὶ ποτέ μου δὲ θὰ ἰδῶ τέτοιον γλυκὸν ἀφέντη
 σ' ὅλο τὸν κόσμον, κι ἂν ἐρθῶ στὸ σπιτί τῶν γονιῶν μου,
 ὅπου γεννήθηκα κι ἐγὼ καὶ μ' ἔθρεψαν μὲ χάδια.
 Μὰ τόσο δὲν πονῶ γι' αὐτούς, κι ἄς νιώθω μὲ λαχτάρα
 νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου καὶ νὰ τοὺς δῶ στὰ μάτια. 145
 Μὰ τοῦ Δυσσέα μ' ἔκαψε, ποῦ χρόνια λείπει, ὁ πόθος.

Καί τ' ὄνομά του σέβομαι νά πῶ, κι ἐδῶ ἄς μὴν εἶναι.

— Γιατί μ' ἀγάπαε περισσά καί μὲ ψυχοπονοῦσε.—

Μόν' ἀδελφό μου τὸν καλῶ κι ἄς εἶναι τόσο ἀλάργα ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθος Δυσσέας· 150

« ὦ φίλε, τ' ὄχι ἀφοῦ κρατᾷς καί λές πὼς πιά δὲ θά 'ρθῇ

κι ἄπιστη πάντα τὴν καρδιά τὴν ἔχεις μὲς στὰ στήθια,

ἔτσι στὴν τύχη δὲ μιλῶ, μόν' ὄρκο νά σοῦ κάμω

πὼς ὁ Δυσσέας ἔρχεται. Κι εὐτὺς ἅμα πατήση

τὸ πόδι του στὸ σπίτι σου τὰ συχαρήκια δῶς' μου, 155

— μ' ὁμορφα ροῦχα ντύσε με, γλαμύδα καί χιτῶνα —

μὰ πρὶν δὲν παίρνω τίποτε κι ἄς ἔχω τόση ἀνάγκη.

Γιατὶ μισῶ ὅσο μισητὴ μοῦ 'ναι ἡ μπασιά καί τ' Ἄδῃ

ὅποιον τὰ ψέματα ἀγαπᾷ γιατί τὸν σπρώχνει ἡ φτώχεια.

Ἄς εἶναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεοὺς ὁ Δίας μάρτυράς μου, 160

καί τὸ ψωμί ποῦ μοῦ 'δωσες καί τοῦ σοφοῦ Δυσσέα

ἡ στιά ποῦ μὲ φιλοξενεῖ, πὼς ἔτσι θά τελέψουν

ὅλα καθὼς σοῦ τὰ μιλῶ. Σ' αὐτὸν τὸ χρόνο ἀπάνω

θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του μὲ τὸ καλὸ ὁ Δυσσέας,

— ὅταν ὁ μήνας κλείσῃ αὐτὸς κι ὅταν ἀρχίσῃ ὁ ἄλλος, — 165

θὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα του καί θὰ τοὺς τιμωρήσῃ,

ὅσους τὸ ταίρι του ἀψηφοῦν καί τὸ λεβέντη γιό του ».

Τότε, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·

« Τὰ συχαρήκια μήτε ἐγώ, παππού, θά σοῦ χαρίσω,

μήτε ὁ Δυσσέας θά 'ρθῇ πιά. Μόν' πίνε δίχως ἔγνοια, 170

κι ἄλλῃ 'κουβέντα ἄς πιάσουμε κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμίζῃς.

Γιατὶ βαθιά στὰ στήθια μου πληγώνεται ἡ καρδιά μου,

τὸν ξακουσμένο ἀφέντη μου κανεῖς σὰν μοῦ θυμίσῃ.

Τοὺς ὄρκους ἄς ἀφήσουμε, κι εἴθε ὁ Δυσσέας νά 'ρθῇ,

ὅπως κι ἐγώ κι ἡ φρόνιμη τὸ θέλει ἡ Πηνελόπη 175

κι ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης.

Τώρα πάλι ἅπαντα θρηνῶ γιὰ τὸ λεβέντη γιό του,

τὸν ἀκριβὸ Τηλέμαχο, ποῦ σὰ μικρὸ φιντάνι

μὲ τοῦ θεοῦ τῇ δύναμει μεγάλωσε μὲ χάδια

κι ἔλεγα πὼς χειρότερος στὸν κόσμῳ δὲ θά γίνῃ 180

ἀπ' τὸ γονιό του στὸ κορμὶ καί στὴ λεβέντικη ὄψῃ.

Κάποιος θεὸς εἴτε ἀνθρώπος τοῦ γύρισε τὸ νοῦ του

καὶ πάει γιὰ τὸν πατέρα του νὰ μάθῃ μὲς στὴν Πύλο.
 Σ' αὐτὸν καρτέρι τοῦ ἴστησαν οἱ μισητοὶ μνηστῆρες,
 ὅταν γυρίζῃ σπῖτι του, γιὰ νὰ χαθῇ ἀπ' τὸ Θιάκι 185
 ὅλο τὸ γένος ἄχαρο τοῦ Ἰσόθεου Ἀρκεισία.
 Μόν' ἄς ἀφήσουμε κι αὐτὸν ἂν θὰ σωθῇ ἢ θὰ πάθῃ,
 κι εἶθε ν' ἀπλώσῃ ἀπάνω του τὸ χέρι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.
 Κι ἔλα πιά, γέρο, νὰ μοῦ πῆς καὶ σὺ τὰ βάσανά σου.
 Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω. 190
 Ποιὸς εἶσαι, ποιὸς ὁ τόπος σου; Πόθε γονοκρατιέσαι;
 Μὲ τί καράβι ἦρθες ἐδῶ; Πῶς σ' ἔφεραν οἱ ναῦτες
 στοῦ Θιάκι; Ποιὰ παινεύονταν πῶς ἦταν παλικάρια;
 Γιατὶ θαρρῶ περπατηχτὸς στοῦ Θιάκι πῶς δὲν ἦρθες».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἔπε· 195
 «Μετὰ χαρᾶς σου ὅλα σωστά θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι·
 Ἄν εἶχαμε γιὰ κάμποσο καιρὸ μὲς στοῦ καλύβι
 γλυκὸ κρασί καὶ φαγητὰ νὰ τρῶμε μ' ἡσυχία,
 κι ἄλλοι νὰ τρέχουν στὴ δουλειά, κι ὁλόκληρο ἕνα χρόνον
 νὰ ἴεγα, δὲ θὰ τέλειαν τὰ πάθια τὰ δικά μου, 200
 ὅσα μοῦ τύχανε σωρὸς ἀπὸ θεῶν κατάρα.

Παινιέμαι πῶς κατάγομαι ἀπ' τὴ μεγάλη Κρήτη
 κι εἶμαι πατέρα πλούσιου γιός. Κι ἄλλους πολλοὺς στοῦ σπῖτι
 μὲ τὴ γυναῖκα του ἔκαμε γιούς γνήσιους ὁ γονιός μου,
 μὰ ἐμένα μάνα ἀγοραστὴ μὲ γέννησε μιὰ σκλάβα, 205
 ὅμως σὰν τ' ἄλλα του παιδιὰ τὰ γνήσια μ' ἀγαποῦσε,
 ὁ Κάστορας τοῦ Ὑλάκη ὁ γιός, γιατί παινιέμαι ἐκεῖνον
 πῶς εἶμαι γιός, ποῦ σὰ θεὸ στὴν Κρήτη τὸν τιμοῦσαν
 γιὰ τὰ πολλὰ του τ' ἀγαθὰ καὶ τοὺς λεβέντες γιούς του.
 Καὶ σὰν τὸν πῆρε ἡ μοῖρα του στὸν ἄχαρο τὸν Ἀδῆ, 210
 τὸ βίός του τότε μοίρασαν οἱ παινεμένοι γιοί του
 καὶ σ' ὅλα βάλανε λαχνό, μὰ λιγοστὰ σὲ μένα
 μοῦ δῶσανε στὴ μοιρασιά κι ἕνα του σπῖτι μόνο.
 Ἐγὼ ὅμως βρῆκα ταίρι μου μιὰ νοικοκυροπούλα,
 ἀπ' τὴν πολλή μου λεβεντιά, γιατί δειλὸς δὲν ἦμουν 215
 μήτε ἕνας φυγοπόλεμος. Πᾶν τώρα, σβήσανε ὅλα!
 Μὰ βλέποντας τὴν καλαμιὰ βρίσκεις θαρρῶ τὸ στάχυ.
 Γιατὶ μεγάλες συμφορὲς μοῦ δέρνουν τὸ κεφάλι.

- Ἀλήθεια, μοῦ ἔδωσαν καρδιά ἢ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἄρης
καὶ τόλμη. Κι ὅταν ἔσταινα καρτέρι μὲ τοὺς πρῶτους, 220
τὸ χάρο μαγειρεύοντας μαζί τους τῶν ὀχτρῶν μας,
ποτέ της δὲ λογάριασε τὸ θάνατο ἢ καρδιά μου,
μόν' πάντα ἀπ' ὅλους ἔτρεχα μπροστά μὲ τὸ κοντάρι
κι ἄλλοι τοῦ ὀχτροῦ ποῦ πιὸ γοργὸς δὲν τύχαινε ἀπὸ μένα !
Τέτοιος στίς μάχες στάθηκα. Ὅμως νὰ μὴν τ' ἀκούσω 225
χωράφια καὶ νοικοκυριὰ ποῦ θρέφουν παλικάρια,
μόν' τὰ καράβια μὲ κουπιὰ νυχτόημερα ἀγαπούσα
καὶ μάχες καὶ καλὸξυστα κοντάρια καὶ σάϊτες
πικρές, ποῦ κρύος τάρταρος γι' ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι.
Μὰ ἐγώ, ὅσα μοῦ ἔβαλε ὁ θεὸς στὸ νοῦ μου, αὐτὰ ποθοῦσα. 230
Γιατὶ στὸν ἕνα μιὰ δουλειά, στὸν ἄλλον ἄλλη ἀρέσει.
Καὶ πρὶν νὰ πᾶνε οἱ Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν νὰ πατήσουν,
ἐννιά φορὲς ἀρχήγεψα στοὺς κλέφτες καπετάνιος
καὶ μὲ καράβια φτερωτὰ πατοῦσα ξένες χώρες
κι ἔκανα πλιάτσικα ἄπειρα κι ἐπικίρνα ἀπ' ὅλα πλῆθος 235
κι ἄλλα στερεὰ μὲ τὸ λαχνό. Τὸ σπίτι εὐτὺς πλουτοῦσε
καὶ δυνατὸς καὶ σεβαστὸς στὴν Κρήτη καταντοῦσα.
Μὰ τὸ πικρὸ ταξίδι αὐτό, πόφαγε πλῆθος κόσμου,
τοῦ Κρόνου ὁ βροντολάλος γιὸς σὰν τὸ ἔβαλε στὸ νοῦ του
πῆρα κι ἐγὼ τότε φωτιά μὲ τὸν Ἰδομενέα, 240
νὰ πᾶμε μὲ τὰ γρήγορα καράβια γιὰ τὴν Τροίαν.
Κι οὐδ' ἦταν τρόπος ν' ἀρνηθῆς ποῦ τ' ἀπαιτοῦσε ὁ κόσμος.
Καὶ πολεμοῦσαμε κλειστὰ ἐννιά ἐκεῖ κάτω χρόνια.
Στὰ δέκα ἀπάνω κάψαμε τὸ κάστρο τοῦ Πριάμου
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα. 245
Μὰ λὲς μᾶς σκόρπισε ὁ θεός. Τότε στὸν ἔρμο ἐμένα
μοῦ ἔγραψε κι ἄλλες συφορὲς ὁ βροντολάλος Δίας.
Γιατὶ ἕνα μῆνα χάρηκα μονάχα τὰ παιδιά μου,
τὸ ταίρι μου τὸ λατρευτὸ καὶ τὸ νοικοκυριό μου.
Καὶ πάλε μοῦ ἔλεγε ἢ καρδιά καράβια ν' ἀρματώσω 250
καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτοὺς στὴν Αἴγυπτο νὰ φύγω.
Ἐννιά καράβια ἀρμάτωσα κι ὅλοι μὲ θάρρος ἦρθαν.
Τότε ἔξι μέρες οἱ πιστοὶ συντρόφοι μου γλεντοῦσαν
κι ἐγὼ σφαχτὰ ἀλογάριαστα τοὺς ἔβαλα νὰ κάμουν

πρῶτα θυσία στοὺς θεοὺς καὶ στὸ τραπέζι νά 'χουν. 255
 Τὴν ἔβδομη μπαρκάραμε κι ἀπ' τὴν πλατιά τὴν Κρήτη
 ὀλόπρυμα ἄρμενίζαμε μ' ὁμορφο βοριαδάκι
 κυλώνοντας μὲ τὰ κύματα. Κι οὔτε ἓνα μου καράβι
 δὲν ἔπαθε, μόν' ἄβλαβα κι ὅλοι γερά τραβοῦσαν
 καὶ τὰ ὀδηγοῦσε ὁ ἄνεμος μὲ τοὺς ἄρμενιστάδες. 260
 Τὴν πέμπτη μέρα φτάσαμε στ' ἀφρότρεχο ποτάμι,
 τὸ Νεῖλο, κι ἐκεῖ δέσαμε τ' ἀνάφρυδα καράβια.
 Ἀμέσως τότε πρόσταξα τοὺς ποθητοὺς συντρόφους
 κοντὰ στὰ πλοῖα νά σταθοῦν, σ' αὐτὰ τὸ νοῦ τους νά 'χουν,
 κι εἶπα νά βάλουνε σκοποὺς κατάκρηφα στὶς ράχες. 265
 Μὰ ἐκεῖνοι, ἀπὸ παλικαριά κι ἀπὸ κακὴ τους γνώμη,
 τῶν Αἰγυπτίων κάψανε τὰ καρπερὰ χωράφια
 καὶ πῆραν τίς γυναῖκες των καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια
 κι ὅλους τοὺς ἄντρες σκότωσαν. Μὰ στὴ στιγμή στὴ χώρα
 ἔφτασε καὶ τ' ἀλαλητό. Κι ἀκούγοντας τοὺς θρήνους 270
 πλακώσανε ὅλοι τὴν αὐγὴ κι ὁ κάμπος γέμισε ὅλος
 ἀπὸ πεζοὺς κι ἀπ' ἄλογα κι ἀπ' τοῦ χαλκοῦ τὴ λάμψη.
 Καὶ τότε ὁ κεραυνόχραος ὁ Δίας στοὺς συντρόφους
 ἔριξε ἀβάσταχτη φυγὴ κι οὔτε ἔμεινε κανένας
 ν' ἀντισταθῇ. Γιατὶ ὁ χαμὸς τοὺς εἶχε ὀλοῦθε ζώσει. 275
 Πολλοὺς ἐκεῖ μοῦ σκότωσαν μὲ χάλκινα κοντάρια
 κι ἄλλους ποὺ πῆραν ζωντανοὺς νά τοὺς κρατήσουν σκλάβους.
 Κι ὁ Δίας τότε μοῦ 'βάλε τὴ σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ μου.
 —"Αἰ! εἶθε ἐκεῖ στὴν Αἴγυπτο νά μ' ἔπαιρνε κι ὁ χάρος,
 γιατί ἔσπισω συμφορὰς μὲ καρτεροῦσαν κι ἄλλες.— 280
 Βγάζω τὴν καλοκάμωτη τὴν περικεφαλαία
 καὶ τὴν ἀσπίδα πέταξα στὴ γῆ καὶ τὸ κοντάρι
 κι ἔτρεξα ἐμπρὸς στοῦ βασιλιά τ' ἀμάξι καὶ φιλοῦσα
 τὰ πόδια του, κι ὁ βασιλιάς μὲ γλίτωσε ἀπ' τὸ χάρος·
 κι ἀφοῦ στ' ἀμάξι μ' ἔβαλε νά κάτσω, στὸ παλάτι 285
 μὲ πῆρε καὶ στὴ γῆς βροχὴ τὰ δάκρυα μου κυλοῦσαν.
 Χιλιάδες τότε ἀπάνω μου χυμοῦσαν λυσσασμένοι
 μὲ τὰ κοντάρια, θέλοντας κομμάτια νά μὲ κάμουν.
 Μὰ ἐκεῖνος τοὺς ἐμπόδιζε, γιατί εἶχε μὲς στὸ νοῦ του
 τοῦ γιοῦ τοῦ Κρόνου τὸ θυμό, τοῦ φιλοξένου Δία, 290

- πού τὰ παράνομα μισεῖ. Ἐφτὰ ἐκεῖ κάτω χρόνια
 ἔμεινα, βίος συνάζοντας μέσα στοὺς Αἰγυπτίους,
 γιατί μοῦ δίνανε ὅλοι τους. Στὸν ὄγδοο τὸ χρόνο
 ἦρθε ἓνας κάποιος Φοῖνικας, ξεγελαστής τοῦ κόσμου
 295
 κι ἀπατεώνας, πού πολλοὺς τοὺς ἔβαλε στὸ χέρι,
 καὶ τὰ μυαλὰ μοῦ σήκωσε νὰ πᾶμε στὴ Φοινίκη,
 ὅπου κι ἀμπελογώραφα καὶ σπίτια εἶχε δικὰ του.
 Ἐκεῖ μαζί του κάθισα ὀλάκερο ἓνα χρόνο.
 Κι ὅταν στὸ τέλος ἔφταναν οἱ μέρες μὲ τοὺς μῆνες
 300
 καὶ κλειοῦσε ὁ χρόνος κι ἐποχὴ ξανάρχιζε ἄλλη πίσω,
 μὲ πῆρε στὸ καράβι του νὰ πᾶμε στὴ Λιβύα,
 τάχα πὼς θὰ φορτώσουμε, χίλιες ψευτιὲς κολωνώντας,
 μὰ γιὰ νὰ μὲ πουλήσῃ ἐκεῖ, χρήματα νὰ κερδίσῃ.
 Καὶ πῆγχα θέλοντας καὶ μὴ, καὶ μυρωδιὰ ἄς τὰ πῆρα.
 305
 Μ' ὁμορφο ἀρμένιζε βοριά καὶ πρῶμο τὸ καράβι
 μακριὰ ἀπ' τὴν Κρήτη. Μὰ χαμὸ τοὺς μελετοῦσε ὁ Δίας.
 Κι ὅταν πιά πίσω ἀφήσαμε τὴν Κρήτη, μήτε ἄλλη
 καμιὰ στεριά φαινότανε, μόνο γιालὸς κι οὐράνια,
 τότε ἓνα μαῦρο σύγνεφο, στὸ βαθυλὸ καράβι
 310
 ἄπλωσε ὁ Δίας κι ὁ γιालὸς σκοτείνιασε ὅλος κάτω.
 Κι ἄξαφνα ὁ Δίας βρόντηξε καὶ τὸ γοργὸ καράβι
 μ' ἀστροπελέκι χτύπησε καὶ τὸ συντάραξε ὅλο
 καθὼς τὸ βρῆκε ὁ κεραυνὸς καὶ γέμισε ὅλο θειάφι.
 Κι ἀπ' τὸ καράβι πέσανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι.
 315
 Καὶ γύρω του παράδερναν στὸ κύμα σὰν κουροῦνες
 κι ἄχ, ὁ θεὸς τοὺς στέρησε τὴν ποθητὴ πατρίδα.
 Μὰ τότε ἡ χάρη τοῦ Διὸς, μὲς στὴν ἀπελπισίᾳ μου,
 ἓνα κατάρτι μοῦ ἔστειλε μεγάλο ἀπ' τὸ καράβι
 καὶ τό 'φερε στὰ χέρια μου, γιὰ νὰ σωθῶ ἀπ' τὸ χάρο.
 Πιάστηκα ἀπάνω κι οἱ βαριές μὲ δέρνηαν οἱ φουρτοῦνες.
 320
 Μέρες ἐννιά παράδερνα. Τὴ δέκατη πιά νύχτα
 μὲ πῆγαν τ' ἄγρια κύματα στῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα.
 Ἐκεῖ μὲ πῆρε ὁ Φεῖδωνας ὁ βασιλιάς τοῦ τόπου
 νὰ μὲ νοιαστῇ φιλόξενα. Ἕνας λεβέντης γιὸς του
 325
 μὲ τράβηξε ἀπ' τὸ χέρι μου καὶ μ' ἔφερε στὸ σπίτι,
 κατάκοπο ἀπ' τὴν κούραση κι ἀπ' τῆς αὐγῆς τὸ κρύο,

κι ἐκεῖ μὲ ροῦχα μ' ἔντυσε, χλαμύδα καὶ χιτῶνα.

Ἐκεῖ σὺν ἤμουν ἔμαθα γιὰ τὸ Δυσσέα. Ὁ ἴδιος
ὁ βασιλιάς μου τὸ ἔλεγε πού τὸν φιλοξένοῦσε,
ὅταν γυρνοῦσε στὴ γλυκιὰ πατρίδα του νὰ φτάσῃ.
Μοῦ ἔδειξε καὶ τοὺς θησαυροὺς πού σὺνάξε ὁ Δυσσέας,
χαλκὸ, χρυσάφι, σίδερο δυσκαλοδουλεμένο,
πού ἀκόμα καὶ τὴ δέκατη θὰ θρέφανε γενιά του.
Τόσο πολὺ ἤτανε τὸ βιὸς πού πῆγε στὸ παλάτι.

Γιὰ τὴ Δωδώνη μοῦ ἔλεγε πὼς ἔφυγε ὁ Δυσσέας,
ἀπ' τὸν ψηλόκορμο τὸν δρὺ τὸ θέλημα ν' ἀκούσῃ
τοῦ Δία, πὼς θὰ πῆγαινε στὸ καρπερὸ τὸ Θιάκι,
πόλειπε χρόνια, ἂν φανερά εἶτε κρυφὰ θὰ φτάσῃ.
Στάζοντας στὸ παλάτι του ὀρκίζονταν μπροστά του,
πὼς τὸ καράβι ρίξανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι
κι ὅλοι ἔτοιμοι ἦταν στὴν γλυκιὰ πατρίδα νὰ τὸν πᾶνε.

Μὰ ἐμένα μ' ἔστειλε πιὸ πρὶν, γιατί ἔτυχε καράβι
τῶν Θεσπρωτῶν στὸ καρπερὸ Δουλίχι νὰ πηγαίνῃ.
Στὸ βασιλιά τὸν Ἀκαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
ὅμως αὐτοὶ μελέτησαν κακὴ βουλή γιὰ μένα,
γιὰ νὰ τὰ πιῶ τὰ πιὸ πικρὰ τοῦ κόσμου τὰ φαρμάκια.
Κι ὅταν μεσοπελάγωσε τ' ἀφρόχαρο καράβι,
εὐτὺς στὸ νοῦ τους ἔβαλαν τὴν ὥρα τῆς σκλαβιάς μου.

Μὲ γδύνουν καὶ μοῦ πήρανε χλαμύδα καὶ χιτῶνα
κι ἄλλα ἀποφόρια μοῦ ἔδωσαν νὰ βάλω καὶ χιτῶνα
κουρελιασμένον, νὰ τα, αὐτὰ πού τὰ θεωρεῖς κι ὁ ἴδιος.
Κατὰ τὸ βράδῳ φτάσαμε στ' ἀγναντερὸ τὸ Θιάκι.

Τότε σφιχτὰ μὲ δέσανε μὲς στὸ γερὸ καράβι
μ' ἓνα καλόστριφτο σκοινὶ καὶ στὴ στεριά πηδώντας
εὐτὺς τραπέζι ἐτοίμασαν στὴν ἀμμουδιὰ νὰ φᾶνε.

Μὰ τὰ δεσμὰ οἱ ἀθάνατοι μοῦ λύσανε σὲ λίγο.
Καὶ τὰ κουρέλια δένοντας τριγύρω στὸ κεφάλι
κατέβηκα ἀπ' τὸ σκαλιστὸ τιμόνι καὶ τὸ στῆθος
στὴ θάλασσα τὸ σίμωσα κι ἐπλεγα κολυμπώντας
κι ἀμέσως ὄξω βρέθηκα ἀλάργα ἀπ' τ' ἀκρογιάλι.

Σ' ἓνα λαγκάδι ἀνέβηκα πυκνὸ, δροσολουσμένο
καὶ τρύπωνσα ζαράνωντας, κι αὐτοὶ παντοῦ γυρνοῦσαν

- φυσώντας τὰ ρουθούνια τους. "Όμως πιό πέρα λίγο
 νὰ ψάξουν βαρεθήκανε καὶ στο βαθὺ καράβι
 πίσω νὰ πᾶνε κίνησαν, καὶ μ' ἔκρυψαν ἐμένα 365
 εὐκολα οἱ ἀθάνατοι καὶ μ' ἔφεραν στὴ μάντρα
 ἀνθρώπου μὲ καλὴ καρδιά. Γραφτὸ νὰ ζήσω ἀκόμα ».
- Τότε, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
 « Ἄμοιρε ξένε, τὴν καρδιά μου μάτωσες στὰ στήθια,
 καθὼς μοῦ τὰ 'πες ὅλα αὐτὰ τὰ πικροβάσκανά σου. 370
 Μὰ παραμύθια τὰ θαρρῶ καὶ μήτε τὰ πιστεῖω,
 ὅσα γιὰ τὸν ἀφέντη μου Δυσσέα μοῦ 'πες τώρα.
 Τί θέλεις γέρος ἄνθρωπος καὶ λὲς ψευτιὲς τοῦ κάκου ;
 Τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀφέντη μου κι ἐγὼ τὸν ξέρω ὁ ἴδιος,
 ποὺ τὸν μισήσανε οἱ θεοὶ ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι 375
 καὶ δὲν τοῦ πῆραν τὴ ζωὴ σὰν πολεμοῦσε Τρῶες
 ἢ σὰν ἀπόδωσε ἡ σφαγὴ στὰ χέρια τῶν δικῶν του.
 Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψηλὸ θὰ τοῦ 'σταίναν μνημοῦρι
 καὶ πίσω δόξα θ' ἄφηνε μεγάλῃ τοῦ παιδιοῦ του.
 Μὰ τώρα αὐτὸν ἀδέξαστα τὸν ἄρπαξαν οἱ Λάμιες, 380
 κι ἐγὼ ἐδῶ πάντα ἀπόμερα μὲ τὰ γουρούνια μένω,
 μήτε πηγαίνω στὸ χωριό, ἐξὸν ἂν μὲ καλέσῃ
 ἡ Πηνελόπη, ὅταν ἐρθοῦν κάποια ἀπ' ἄλλοι μαντάτα.
 "Όλοι τὸ καθετὶ ρωτοῦν καὶ τὸ συγχοξετάζουν
 κι ἄλλοι γιὰ τὸν ἀφέντη κλαῖν, ποὺ χρόνια ζῇ στὰ ξένα 385
 κι ἄλλοι τὸ χαίρονται καὶ τρῶν ἀπλέρωτα τὸ βίός του.
 Ἐγὼ ὅμως μήτε τὰ ρωτῶ, μήτε νὰ μάθω θέλω,
 ἀφότου κάποιος Αἰτωλὸς μὲ γέλασε, ποὺ φόνο
 σὰν ἔκαμε καὶ γύρισε παντοῦ σ' ὅλο τὸν κόσμος,
 ἦρθε καὶ στὸ καλύβι μου καὶ τὸν φιλοξενούσα. 390
 Στοῦ Ἰδομενέα μοῦ 'λεγε τὸ σπίτι πὼς τὸν εἶδε
 στὴν Κρήτη, τὰ καράβια του τ' ἀνεμοτσακισμένα
 νὰ φτιάνῃ καὶ θὰ 'ρχόντανε τὸ καλοκαίρι ἐκεῖνο
 ἢ μέσα στὸ χινόπωρο μὲ πλοῦτη φορτωμένος
 καὶ τοὺς πιστοὺς συντρόφους του. Καὶ σὺ, καημένε γέρο, 395
 μὴ θέλεις ψέματα νὰ λὲς γιὰ νὰ μὲ καλοπιάσῃς.
 Δὲ σὲ φιλοξενῶ γι' αὐτό, παρὰ γιὰτὶ φοβοῦμαι
 τὸ Δία τὸ φιλόξενο καὶ σὲ λυποῦμαι ἐσένα ».

- Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
 « Ἀπιστὴ ὀλότελα καρδιὰ μέσα στὰ στήθια κρύβεις. 400
 Τοῦ κακού, κι ἂν ὀρκίστηκα, δὲ θέλεις νὰ πιστέψης.
 Μόν' ἔλα τώρα ἄς κάμουμε μιὰ συμφωνία οἱ δυό μας,
 κι ἄς εἶναι ἀπὸ ψηλὰ οἱ θεοὶ μαρτύροι οἱ ἐπουράνιοι.
 Ἄνίσως ὁ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίσῃ
 χιτῶνα τότε δῶσε μου νὰ βάλω καὶ χλαμύδα 405
 καὶ στὸ Δουλίχι στεῦλε με ποὺ λαχταρῶ νὰ φτάσω.
 Ἄνίσως ὅμως δὲν ἐρθῇ, καθῶς σὲ βεβαιῶνω,
 τοὺς δούλους βάλε ἀπὸ ψηλὴ κορφὴ νὰ μὲ γκρεμίσουν,
 γιὰ νὰ φοβᾶται ἄλλος φτωχὸς νὰ ῥθῇ νὰ σὲ γελᾷ ». 410
- Κι ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Κι ἔτσι πιὰ, ξένε, δόξα ἐγὼ καὶ φήμη θ' ἀποκτήσω
 καὶ σήμερα καὶ στὰ στερνά, παντοῦ σ' ὅλο τὸν κόσμο,
 ἀφοῦ σὲ φιλοξένησα στὸ φτωχικὸ μου πρῶτα,
 μοῦ ῥθε ἔπειτα κι ἡ ὕρεξί νὰ σὲ γκρεμοστακίσω.
 Τότε τὸ Δία μὲ χαρὰ θὰ τὸν παρακαλοῦσα. 415
 Καιρὸς πιὰ τώρα γιὰ φαί. Εἶθε γοργὰ οἱ συντρόφοι
 νὰ ῥχονταν μιὰ μπουκιὰ ψωμί νὰ φᾶνε στὸ καλύβι ».
- Σὰν τέτοια οἱ δυό τους λέγανε μιλώντας μεταξύ τους.
 Σὲ λίγο φτάσανε οἱ βοσκοί, τοὺς χοίρους σαλαγκώντας,
 καὶ στὸ μαντρί τοὺς ἐκλείσαν νὰ κοιμηθοῦν κι ὀλοῦθε 420
 μεγάλη ἀντάρα ἀκούγονταν μαντριζομένων χοίρων.
 Κι ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους·
 « Φέρτε τὸ πιὸ καλὸ θρεφτὸ νὰ σφάξω γιὰ τὸν ξένο
 καὶ νὰ καλοπεράσουμε κι ἐμεῖς ποὺ πᾶσα μέρα
 σακατευόμαστε γι' αὐτὰ τ' ἀσπρόδοντα γουρουνία, 425
 κι ἄλλοι μᾶς τρῶν ξεκούραστα τὸν κόπο τὸ δικό μας ».
- Ἔτσι εἶπε καὶ μὲ τὸν μπαλτὰ πιάνει καὶ σκίζει ξύλα.
 Κι οἱ ἄλλοι ἓνα πεντὰχρονο παχὺ θρεφτάρι φέρνουν
 καὶ στὸ βωμὸ τὸ στήσανε. Ποτὲ τοὺς ἀθανάτους
 δὲν ξέχανε ὁ χοιροβοσκός, γιατί πολλὴ εἶχε πίστη. 430
 Κι ἄρχισε τρίχες στὴ φωτιά νὰ ρίχνῃ ἀπ' τὸ κεφάλι
 τ' ἀσπρόδοντου τοῦ γουρουνιοῦ καὶ στοὺς θεοὺς εὐχόνταν,
 στὸ σπίτι του ὁ πολύσοφος Δυσσέας νὰ γυρίσῃ.
 Τότε μιὰ σκίζα παίρνοντας βελανιδιᾶς, ποὺ κάτω

- τὴν εἶχε ἀφήσει σκίζοντας, χτύπησε τὸ γουρουνί 435
 κι εὐτὺς στὸ τόπο τ' ἄφησε. Τὸ σφάζουν τότε οἱ ἄλλοι
 κι ἀμέσως τὸ καψάλισαν καὶ τὸ ἔκαμαν κομμάτια.
 Τότε ἔκοβε ὁ χοιροβοσκὸς ἀπ' τὸ παχὺ θρεφτάρι
 ὠμά κομμάτια, ἀρχίζοντας ἀπ' ὅλα του τὰ μέρη,
 καὶ τὰ ἔβαζε ἄλλα στὴ φωτιά, πασπαλισμένα ἀλεύρι, 440
 κι ἄλλα σὰν τὰ κομμάτιασαν τὰ πέρασαν στὶς σουβλες,
 τὰ ψήσανε ὁμορφα ὁμορφα κι ἀπ' τὴ φωτιά τὰ βγάζουν
 κι ὅλα σὲ δίσκους τὰ ἔβαλαν. Κι ὀρθὸς νὰ τὰ μοιράσῃ
 σηκώθηκε ὁ χοιροβοσκός, γιατί ἤξερε τὴν τάξη.
 Ἐφτὰ χωρίζει μερδικὰ μοιράζοντας τὸ κρέας. 445
 Γιὰ τίς Νεράιδες ἔταξε μὲ προσευχὲς τὸ πρῶτο.
 Τὸ δεύτερο γιὰ τὸν Ἑρμῆ, τῆς Μαίης γιό, καὶ τ' ἄλλα
 τὰ μοίρασε τοῦ καθενός. Καὶ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
 τὸν τίμησε μ' ὀλόκληρα τὰ πάκια ἀπ' τὸ θρεφτάρι
 τ' ἀσπρόδοντο, καὶ γλύκανε τοῦ βασιλιᾶ τὰ σπλάχνα. 450
 Κι ἔτσι εἶπε ὁ βαθυστόχαστος Δυσσέας κράζοντάς τον·
 « Εὐμαιε, ὅπως σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Δίας,
 ποὺ μ' ὅλα τ' ἀγαθὰ τιμᾷς τὸν καταφρονεμένο ».
- Τότε, Εὐμαιε, χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες· 455
 « Καημένε, ἀπ' τὸ βρισκούμενο φάγε νὰ ψυχοπιᾷσης.
 Τό 'να μᾶς δίνουν οἱ θεοὶ καὶ μᾶς ἀρνιοῦνται τ' ἄλλο,
 καθὼς τὸ θέλει ἡ χάρη τους, γιατί τὰ δύνονται ὅλα ».
- Εἶπε καὶ ρίχνει στὴ φωτιά γιὰ τοὺς Οὐράνιους πρῶτα
 καὶ μαῦρο στάζοντας κρασί πρόσφερε τοῦ Δυσσέα 460
 ποὺ δίπλα του καθόντανε. Μοίρασε κι ὁ Μεσαύλης
 ψωμιά, ποὺ δούλο του ὁ βοσκὸς τὸν πῆρε ἀπ' τοὺς Ταφιῶτες
 — κι οὔτε ἡ κυρά του τὸ ἔξερε μηδ' ὁ γερο-Λαέρτης —
 σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης του δίνοντας βιὸς δικό του.
 Τότε ὅλοι σ' ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρός τους.
 Καὶ τέλος πιά σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι, 465
 πῆρε ὁ Μεσαύλης τὰ ψωμιά, κι ἔτσι ὅλοι πιά χορτάτοι
 ἀπὸ ψωμί κι ἀπὸ ψητὸ πῆγαιναν νὰ πλαγιάσουν.
- Κακὴ ἦρθε νύχτα, ἀφέγγαρη κι ἔβρεχε πάντα ὁ Δίας
 καὶ βροχερὸς ὁ Ζέφυρος φουσοῦσε ἀγριεμένα.
 Τότε ὁ Δυσσέας τὸ βοσκὸ δοκίμαζε, ἂν θὰ βγάλῃ 470

- τὴν κάπα του νὰ τοῦ ἴδινε, ἣ θὰ παρακινουῖσε
 κακῆνα ἀπ' τοὺς συντρόφους του, ἀφοῦ τὸν πόνεσε ἔτσι·
 « Ἀκοῦστε με, Εὐμαιε καὶ σύ, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ συντρόφοι.
 Κάτι παλιά μου θὰ σᾶς πῶ. Μὰ τὸ κρασί τὸ ἔρμο
 μὲ σπρώχνει πού τὸν πιὸ γερὸ στὸ νοῦ τὸν καταφέρνει 475
 νὰ τραγουδᾷ καὶ νὰ γελᾷ καὶ τὸ χορὸ νὰ πιάνη,
 νὰ λέη καὶ λόγια ποὺ κρυφὰ καλύτερα νὰ μένουν.
 Μὰ δὲ θὰ τὰ κρατήσω πιά, μιὰ κι ἄνοιξα τὸ στόμα.
 Εἶθε ἔτσι νὰ ἴμουν τώρα νιὸς καὶ νὰ ἴμουν παλικᾶρι
 σὰν τὸν καιρὸ ποὺ σταίναμε καρτέρι μὲς στὴν Τροία 480
 μὲ τὸ Δυσσέα καὶ τὸ γιὸ τ' Ἀτρέα τὸ Μενέλαο
 ποὺ στρατηγοῦσαν κι ἀρχηγὸ πῆραν κι ἐμένα τρίτον.
 Κι ὅταν στὴν πόλῃ φτάσαμε καὶ στὸ ψηλὸ τῆς κάστρο,
 τριγύρω στὰ πυκνὰ κλαδιά, στὸ βοῦρκο, στὰ καλάμια,
 χωμένοι στὶς ἀσπίδες μας λαγιάσαμε κι ἡ νύχτα 485
 ἦρθε ὅπως ἔπεσε ὁ βοριάς κακὴ καὶ παγωμένη
 κι ἔπεφτε ἀπάνω μας ψυχρὸ σὰν παγωνιά τὸ χιόνι
 καὶ στὶς ἀσπίδες ἔπηξε τὸ κρούσταλλο τριγύρω.
 Μαζί τους εἶχανε οἱ λοιποὶ καὶ κάπες καὶ χιτῶνες
 κι ἦσαν κοιμηθήκανε χωμένοι στὶς ἀσπίδες. 490
 Μὰ ἐγὼ τὴν κάπα μου ἄφησα στοὺς ἄλλους μου συντρόφους
 τρελά, γιατί δὲν τό ἔλεγα πὼς θὰ ξεπάγιαζα ἔτσι
 καὶ πῆγα μόνο μὲ λευκὸ χιτῶνα καὶ μ' ἀσπίδα.
 Κι ὅταν ἡ νύχτα τέλειε κι ἦταν γερμένη ἡ πούλια,
 τότε ἔτσι τοῦ Δυσσέα μιλῶ πού λάγιαζε κοντά μου, 495
 σκουντώντας μὲ τὸν ἄγκωνα κι ἄκουσε αὐτὸς ἀμέσως·
 « Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκέ, πολύτεχνε Δυσσέα,
 πάει πιά δὲ θὰ ξημερωθῶ. Μὲ τσάκισε τὸ κρύο.
 Ἡ μοίρα μου μὲ τύφλωσε τὴν κάπα μου ν' ἀφήσω
 κι ἦρθα μὲ τὸ χιτῶνα ἐδῶ. Τώρα σωμὸ δὲν ἔχει ». 500
 Εἶπα κι ἀμέσως ἔκαμε τὴ σκέψη αὐτὴ στὸ νοῦ του,
 ὡς ἦταν πρῶτος στὴ βουλή καὶ στὸ κοντάρι πρῶτος,
 κι ἔτσι μὲ σιγανὴ φωνὴ μοῦ μίλησε καὶ μοῦ ἔπε·
 « Σώπαινε τώρα μὴν τυχὸν ἄλλος κανεὶς σ' ἀκούσῃ ».
 Κι ἔτσι εἶπε, τὸ κεφάλι του στὸν ἄγκωνα ἀκουμπώντας· 505
 « Ἀκοῦτε, ἀδέρφια, νὰ σᾶς πῶ τὸ τί εἶδα στ' ὄνειρό μου.

"Ἡρθαμε ἀλάργχα ἀπ' τὰ γοργὰ καράβια, μόν' ἄς τρέξῃ
κάποιος στὸν Ἀγαμέμνονα νὰ πῇ, τὸν ἀρχηγό μας,
νὰ στείλῃ κι ἄλλῃ δύναμῃ νὰ φτάσῃ ἀπ' τὴν ἀρμάδα ».

"Ἔτσι εἶπε καὶ σηκώθηκε τοῦ Ἀντραίμου ὁ γιὸς ὁ Θόας 510
ἀπάνω ἀμέσως, κι ἔβγαλε τὴν ἀλικὴ τοῦ κάπα
καὶ γιὰ τὰ πλοῖα τράβηξε. Κι ἐγὼ στὴν κάπα ἐκείνου
χαρούμενα τυλίχτηκα κι ἔφεγγε πιά ἡ Αὐγούλα.
"Ἔτσι εἶθε νὰ 'μουν τώρα νιὸς καὶ νὰ 'χα τὴν ἀντρεία μου.
Κάποιος βοσκὸς θὰ μοῦ 'δινε στή μάντρα ἐδῶ μιὰ κάπα 515
ἔτσι ἀπ' ἀγάπη καὶ τιμὴ σὲ τέτοιο παλικάρι.
Μὰ τώρα πιά δὲ μὲ ψηφοῦν, γιατί φορῶ κουρέλια ».

Τότε, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
« Γέρο μου, ὁ λόγος σου σωστὸς καὶ δὲ θὰ πάῃ τοῦ κάκου.
Γιὰ ἀπόψε κάπα θὰ βρεθῇ κι ὅ,τι ἄλλο ἀπ' ὅσα πρέπει 520
στὸν ξένο τὸν ταλαίπωρο στὰ χέρια μας ἂν πέσῃ.
Μὰ πάλε τὰ κουρέλια σου θὰ βάλῃς ἅμα φέξῃ
γιατὶ δὲν ἔχουμε πολλοὺς χιτῶνες μήτε κάπες
ἐδῶ νὰ συναλλάζουμε. Καθεὶς ἀπὸ 'ναν ἔχει.
(Κι ὅταν τ' ἀγαπητὸ παιδὶ γυρίσῃ τοῦ Δυσσέα 525
αὐτὸς χιτῶνα νὰ ντυθῇ καὶ κάπα θὰ σοῦ δώσῃ
κι ὅπου σοῦ λαχταράει ἡ καρδιά νὰ φτάσῃς θὰ σὲ στείλῃ »).

"Ἔτσι εἶπε καὶ σηκώθηκε καὶ τοῦ 'στρώσε κρεβάτι
κοντὰ στὸ τζάκι κι ἔριξε γιδοπροβιὲς ἀπάνω.
'Εκεῖ ὁ Δυσσέας πλάνιασε καὶ μὲ σγούρῃ μεγάλῃ 530
μιὰ κάπα τοῦ τὸν σκέπασε πού 'χε νὰ συναλλάξῃ
καὶ τὴν φοροῦσε ὅταν βαρὺς ἐρχόντανε χειμῶνας.

'Εκεῖ κοιμήθηκε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας καὶ κοντὰ τοῦ
κοιμήθηκαν οἱ ἄλλοι νιοί. "Ὅμως δὲν πῆγαινε ὕπνος
στὸν Εὐμαίον ἐκεῖ νὰ κοιμηθῇ, ἀλάργχα ἀπ' τὰ γουρούνια, 535
κι ὅξω νὰ βγῇ ἐτοιμάζονταν. Καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας
πού τοῦ πονοῦσε ἔτσι τὸ βιὸς κι ἄς ἔμενε στὰ ξένα.
Στοὺς ὤμους πρῶτα κρέμασε τὸ κοφτερὸ σπαθί του
γύρω, καὶ φόρεσε σγούρῃ ἀνεμοδιώχτρα κάπα
καὶ μὲ προβιά τυλίχτηκε παχιοῦ μεγάλου τράγου. 540
Πῆρε στὸ χέρι μυτερὸ κοντάρι, ἀντρῶν καὶ σκύλων
ζεπλερωτῇ, καὶ πῆγαινε νὰ κοιμηθῇ μονάχος

στό μέρος πού κοιμόντανε τ' ἀσπρόδοντα γουρούνια
κάτω ἀπὸ βράχο θολωτό, ὅπου βοριάς δὲν πιάνει.

Ο

Στὴν πλούσια Λακεδαίμονα πῆγε ἡ θεὰ Παλλὰδα
στό γιό τοῦ μεγάλψυχου Δυσσέα νὰ θυμίση
καιρὸς πὼς εἶναι στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ γυρίση.
Καὶ βρῆκε ἐκεῖ τοῦ Νέστορα τὸ γιο καὶ τοῦ Δυσσέα
στό πρόσπιτο τοῦ ξακουστοῦ Μενέλαου νὰ κοιμοῦνται. 5
Ὑπνος βαθὺς τοῦ Νέστορα τὸ γιό τὸν εἶχε πάρει,
ὄχι ὅμως τὸν Τηλέμαχο, μόν' ὅλο ἀνακυλοῦσε
τὴν ἔγνοια τοῦ πατέρα του μέσα στὴ μαύρη νύχτα.
Κοντὰ του πάει καὶ στάθηκε κι ἔτσι ἡ Παλλὰδα τοῦ 'πε·
« Δὲν κάνει πιά, Τηλέμαχε, στίς ξενιτιές νὰ τρέχης, 10
τὰ κτήματά σου ἀφήνοντας κι ἔτσι ἄπονους ἀνθρώπους
στό σπίτι σου, μὴ σοῦ τὸ φᾶν μοιράζοντας τὸ βίος σου
καὶ τὸ ταξίδι ἀνώφελο πού κάνεις καταντήση.
Μόν' ζήτα ἀπ' τὸ βροντόφωνο Μενέλαο νὰ σὲ στείλῃ
νὰ βρῆς ἀκόμα σπίτι σου τὴν ἀκριβὴ σου μάνα. 15
Γιατὶ τῆς λὲν τ' ἀδέρφια τῆς κι ὁ γέρος τῆς πατέρας
νὰ πάρῃ τὸν Εὐρύμαχο, πού τοὺς μνηστῆρες ὅλους
περνᾷ στὰ δῶρα κι ἔδωσε χιλιάδες γαμποπρόικια,
μὴ σοῦ τὸ ἀδειάσῃ φεύγοντας τὸ σπίτι σου ἄθελά σου.
Γιατὶ τὴν ξέρεις τὴν καρδιά πὼς εἶναι τῆς γυναίκας. 20
Τὸ σπίτι ἐκείνου προσπαθεῖ νὰ τ' ἀρχονταίνῃ μόνο
πού θὰ τὴν πάρῃ, καὶ ξεχνᾷ τὰ πρῶτα τὰ παιδιὰ τῆς
καὶ μήτε πιά τὸν νοιάζεται τὸν πεθαμένον ἄντρα.
Κι ἐκεῖ σὰν ἔρθῃς φρόντισε νὰ πῆς τὸ μυστικό σου
σ' ὅποια ἀπ' τίς δοῦλες φαίνεται πιστότερη πὼς εἶναι, 25
ὥσότου δώσουν οἱ θεοὶ πιστὸ νὰ κάμῃς ταίρι.
Κι ἓνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ καὶ βάλ' τον μὲς στὸ νοῦ σου.
Καρτέρι σοῦ ἔχουν ἔτοιμο οἱ πιὸ τρανοὶ μνηστῆρες,
ἀνάμεσα στὴ βραχλωτὴ τῇ Σάμῃ καὶ στὸ Θιάκι,
νὰ σὲ χαλάσουν θέλοντας πρὶν φτάσῃς στὴν πατρίδα. 30

Μὰ δὲ θὰ γίνη ἡ χάρη τους, κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες πρῶτα
 κάποιον θὰ φάη ἡ μαύρη γῆς, πὺ καταλοῦν τὸ βίος σου.
 Μόν' κράτα ἀλάργα ἀπ' τὰ νησιὰ τὸ φτερωτὸ καράβι
 κι ὅλο τῇ νύχτα ἀρμένιζε. Κι ἓνα ἀεράκι πρῦμο
 πίσω θὰ στείλῃ ἓνας θεὸς πὺ σὲ φυλάει, σὲ σώζει.
 Κι ὅταν στὸ Θιάκι φτάσῃς πιά, στὸ πρῶτο του ἀκρογιάλι,
 στείλῃ με τοὺς συντρόφους σου στὴ χώρα τὸ καράβι
 καὶ πάνε τὸ χοιροβοσκὸ νὰ πρωτοβρῆς στὴ μάντρα,
 πὺ στὰ θρεφτά σου ἐπιστατεῖ καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του·
 πέρασε ἐκεῖ τῇ νύχτα σου καὶ στείλῃ τον στὴ χώρα
 στὴ συνετὴ μητέρα σου τὴν εἰδηση νὰ φέρῃ,
 πὺς ἀπ' τὴν Πύλο γύρισες καὶ πὺς γερὸς τῆς ἡρθεῖς ».

Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε ἡ θεὰ γιὰ τὰ ψηλὰ τὰ οὐράνια
 κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα τὸν σήκωσε ἀπ' τὸν ὕπνο,
 σκουντώντας μὲ τὸ πόδι του, κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ἔπε·
 « Εὐπνα καὶ ζέψε γρήγορα, Πεισίστρατε, στ' ἀμάξι
 τ' ἄλογα τὰ μονόνυχτα νὰ κόβουμε πιά δρόμο ».

Πάλῃ ὁ Πεισίστρατος, ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα, τοῦ κάνει·
 « Τηλέμαχε, δὲ γίνεται κι ἄς βιάζῃ τὸ ταξίδι,
 τῇ νύχτα τὴν τρισκότεινῃ νὰ φύγουμε. Σὲ λίγο
 θὰ γλυκοφέξῃ ἡ χαραυγὴ. Καὶ μεῖνε ὅσο νὰ φέρῃ
 ὁ μαχητὴς τ' Ἀτρέα γιὸς, ὁ ξακουστὸς Μενέλαος,
 τὰ δῶρα του καὶ πρόσχαρα μᾶς ἀποχαιρετήσῃ.
 Γιατὶ στὸν κόσμῳ ὅσο νὰ ζῇ θυμᾶται ὁ κάθε ξένος
 τὸν ἄντρα τὸ φιλόξενο πὺ δείχνει καλοσύνη ».

Ἔτσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὐτὺς ἡ Αὐγούλα.
 Τότε ἦρθε κι ὁ βροντόφωνος Μενέλαος καὶ τοὺς ἤβρε,
 τὸ πλάι τῆς ὁμορφόμαλλης ἀφῆνοντας Ἑλένης.
 Κι ὅπως τὸν εἶδε ὁ ἀκριβὸς γιὸς τοῦ Δυσσέα ἐμπρὸς του,
 φόρεσε ἀμέσως βιαστικὰ τὸν κεντητὸ χιτῶνα
 καὶ τῇ βαριὰ φλοκάτα του στὶς ἀντρειωμένες πλάτες,
 καὶ πρὸς τὴν πόρτα τρέχοντας στάθηκε ἐκεῖ καὶ τοῦ ἔπε·
 « Θεόβρεφε τ' Ἀτρέα γιέ, Μενέλαε πολεμάρχῃ,
 καιρὸς πιά τώρα στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ μὲ στείλῃς.
 Γιατὶ ἡ καρδιά μου λαχταρᾷ στὸ σπίτι μου νὰ φτάσω ».
 Τότε ἔτσι κι ὁ βροντόφωνος Μενέλαος τ' ἀπαντοῦσε·

- « Ἀφοῦ ζητᾷς, Τηλέμαχε, νὰ φύγῃς, δὲν τὸ κάνω
 νὰ σέ κρατήσω ἐδῶ πολὺ. Τὸν κατακρίνω πάντα
 τὸν ἄντρα τὸ φιλόξενο ποὺ κι ἀγαπάει περίσσια
 καὶ ποὺ περίσσια ὀχτρεύεται. Μ' ἀρέσει σ' ὅλα ἡ τάξη. 70
 Ἴδιο νὰ λές στὸν ξένο σου νὰ φύγῃ ἂν δὲν τὸ θέλῃ
 κι ἴδιο κακὸ νὰ τὸν κρατᾷς σὰ βιάζεται νὰ φύγῃ.
 Τὸν ξένο πόχεις ν' ἀγαπᾷς, κι ἂν θέλῃ, νὰ τὸν στέλνῃς.
 Μόν' στάσου ὅσο στ' ἀμάξι σου τὰ δῶρα νὰ σοῦ φέρω,
 δῶρα πανώρια, νὰ τὰ ἰδῇς κι ὁ ἴδιος μὲ τὰ μάτια, 75
 κι ὅσο νὰ πῶ τῶν γυναικῶν τραπέζι νὰ ἐτοιμάσουν
 στὸ σπίτι, κι ὅλα τὰ καλὰ ποὺ βρίσκονται νὰ βάλουν.
 Φέρνει χαρὰ καὶ δύναμη καὶ γιὰ καλὸ μας εἶναι
 σὰ φᾶμε νὰ τραβήξουμε σέ μακρινὸ ταξίδι.
 Κι ἂν στὴν Ἑλλάδα ἔχῃς σκοπὸ νὰ πᾶς καὶ μέσα στ' Ἄργος, 80
 ὅπως καὶ νὰ ἴναι θ' ἀκολουθῶ κι ἀλόγατα θὰ ζέψω
 καὶ θὰ σοῦ γίνω ἐγὼ ὁδηγὸς στὶς χῶρες ποὺ θὰ πᾶμε.
 Δὲ θὰ μᾶς διώξῃ ἐκεῖ κανεὶς μ' ἔτσι ἀδειανὰ τὰ χέρια,
 μόν' θὰ μᾶς δώσῃ ἢ χάλκινο τριπόδι, εἴτε λεβέτι,
 ἢ δυὸ μουλάρια ἢ καὶ χρυσὸ νὰ πάρουμε ποτήρι ». 85
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Θεοθρεφτε τ' Ἀτρέα γιὲ κι ὀπλαρχηγέ Μενέλας,
 θέλω πιά νὰ ῥθῶ σπίτι μου. Γιατὶ μὴδ' ἐπιστάτῃ
 δὲν ἄφῃσα ὅταν ἔφυγα στὰ κτήματά μου ἀπάνου,
 μήπως ἐνῶ τὸν ἀκριβὸ πατέρα μου γυρεύω, 90
 χαθῶ κι ὁ ἴδιος ἢ χαθῇ κειμήλιο ἀπ' τὸ σπίτι ».
 Σὰν ἄκουσε ὁ βροντόφωνος Μενέλαος τέτοιο λόγο,
 ἀμέσως τῇ γυναίκα του προστάζει καὶ τὶς δοῦλες
 τραπέζι, ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ, στὸ σπίτι νὰ ἐτοιμάσουν.
 Τότε ἦρθε κι ὁ Ἑτεωνιάς τοῦ Βόηθου ὁ γιός, ξυπνώντας 95
 ἀπ' τὸ κρεβάτι του, γιατί δὲν κατοικοῦσε ἀλάρχα.
 Τὸν πρόσταξε τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς φωτιά νὰ πάῃ ν' ἀνάψῃ
 νὰ βάλῃ κρέας νὰ ψηθῇ. Κι ἄκουσε αὐτὸς ἀμέσως.
 Κι ὁ ἴδιος στὴν εὐωδιαστὴ κατέβηκε ἀποθήκη,
 κι ὁ Μεγαπένθης πήγαινε μαζί του κι ἡ Ἑλένη. 100
 Σὰν ἦρθε ἐκεῖ ποὺ βρίσκονταν κρυμμένοι οἱ Θησαυροὶ τοῦ
 πῆρε ποτήρι δίχερο στὰ χέρια ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα

- κι ἓνα ἀσημένιο πρόσταξε κροντήρι ὁ Μεγαπένθης
 νὰ πάρῃ. Τὰ σεντούκια της ἀνοιξε κι ἡ Ἑλένη
 πού 'χε κεντίδια ἀφρόπλεχτα, δουλειὰ ἀπ' τὰ δυὸ της χέρια. 105
 Ἐνα ἀπὸ κεῖνα διάλεξε ἡ θεϊκὰ γυναίκα,
 πού 'ταν στὰ ξόμπλια πιδ ὁμορφο κι ἀπ' ὅλα πιδ μεγάλο,
 ἄστρο στὴ λάμψη κι ἦτανε βαλμένο κάτω κάτω.
 Πιδ πέρα τότε κίνησαν τὶς κάμαρες περνώντας
 καὶ βρῆκαν τὸν Τηλέμαχο κι ἔτσι ὁ Μενέλαος τοῦ 'πε· 110
 « Τηλέμαχε, ὅπως μελετᾷς στὸ νοῦ τὸ γυρισμό σου,
 ἔτσι ἄς τὰ φέρῃ ὁ βροντερὸς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας.
 Κι ἀπ' ὅσα ἔχω πολύτιμα στὸ σπίτι θὰ σοῦ δώσω
 ὅ,τι εἶναι τ' ὁμορφότερο καὶ πιδ πολὺ πού ἀξίζει. 115
 Ἐνα κροντήρι σκαλιστὸ θὰ σὲ φιλοδωρήσω,
 ὅλο ἀπ' ἀσήμε μὲ χρυσὸ τὰ χεῖλη του δεμένα,
 δουλειὰ τοῦ Ἥφαιστου. Ὁ Φαίδιμος μοῦ τό 'δωσε ὁ λεβέντης,
 τῶν Σιδωνιῶν ὁ βασιλιάς, στὸ σπίτι του ὅταν πῆγα
 στὸ γυρισμό μου. Τώρα αὐτὸ θὰ σοῦ τὸ κάμω δῶρο ». 120
 Εἶπε καὶ τοῦ 'δωσε ἔπειτα τὸ δίχερο ποτήρι.
 Κι ὁ Μεγαπένθης τοῦ 'βαλε μπροστά του τὸ κροντήρι.
 Ἦρθε κι ἡ ροδομάγουλη Ἑλένη, μιὰ της μπόλια
 κρατώντας στὰ δυὸ χέρια της κι ἔτσι μὲ χάρη τοῦ 'πε·
 « Αὐτὸ κι ἐγὼ τὸ δῶρο μου, παιδί μου, σοῦ χαρίζω, 125
 πάντα ἀπ' τὰ χέρια ἀνάμνηση νὰ τὸ 'χῃς τῆς Ἑλένης,
 στὴν ποθητὴ τοῦ γάμου σου τὴν ὥρα, νὰ τὸ βάλῃς
 στὸ ταῖρι σου. Κι ἄς τὸ φυλάῃ στὸν πύργο της ὡς τότε
 ἡ λατρευτὴ μανούλα σου. Κι ἄμποτε στὴν πατρίδα,
 στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι σου χαρούμενος νὰ φτάσῃς ». 130
 Εἶπε κι ἐκεῖνος μὲ χαρὰ στὰ χέρια του τὸ πήρε.
 Κι ὁ μαχητὴς Πεισίστρατος στ' ἀμάξι τὰ 'βαλε ὅλα
 μὲς στὸ κουτὶ καὶ θάμαζε τὰ μάτια του νὰ βλέπουν.
 Τότε ὁ ξανθὸς τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς τοὺς πῆρε στὸ παλάτι
 καὶ σὲ σκαμνιά καὶ σὲ θρονιά τοὺς ἔβαλε νὰ κάτσουν.
 Μιὰ παρακώρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι 135
 νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σ' ἓνα ἀσημένιο τάσι
 κι ἐμπρός, τοῦ μάκρου, σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.
 Ὑωμιά τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα,

κι ἄλλα προσφάγια πληθερὰ μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε.
 Κι ὁ γιὸς τοῦ Βόηθου κόβοντας σὲ μερδικὰ τὸ κρέας 140
 τοὺς μοίρασε καὶ τὸ κρασί κερνοῦσε ὁ Μεγαπένθης.
 Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρὸς τοὺς.
 Κι ἔπειτα πιά σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
 ζέψανε ἀμέσως τ' ἄλογα κι ἀνέβηκαν στ' ἀμάξι,
 κι ὅζω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιακὸ κι ἀπ' τ' αὐλοπόρτι βγῆκαν. 145
 Ἦρθε σὲ λίγο κι ὁ ξανθὸς Μενέλαος, στὸ δεξιὸ τοῦ
 κρατώντας μελιστάλαχτο κρασί, σ' ἓνα ποτήρι
 χρυσό, νὰ στάξουν στοὺς θεοὺς προτοῦ νὰ ξεκινήσουν.
 Στάθηκε στ' ἄλογα μπροστά κι ἔτσι εἶπε χαιρετώντας·
 « Κοπιάστε στὸ καλὸ, παιδιὰ, καὶ νὰ μοῦ χαιρετᾶτε 150
 τὸ Νέστορα, ποὺ στάθηκε σὲ μένα σὰν πατέρας,
 ἐνόσω πολεμούσαμε οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Μετὰ χαρᾶς, ὅπως τὰ λές, θεόθρεφτε Μενέλαε,
 σὰν πᾶμε θὰ τοῦ φέρουμε τὰ χαιρετίσματά σου. 155
 Εἶθε κι ἐγὼ μὲ τὸ καλὸ στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω
 καὶ νὰ ἴβρω τὸν πατέρα μου Δυσσέα μὲς στὸ σπίτι,
 καὶ πόση ἀγάπη νὰ τοῦ πῶ πὼς βρῆκα ἐγὼ κοντὰ σου
 καὶ πόσα δῶρα μοῦ ἔδωσες πολύτιμα νὰ φέρω ».

Ἔτσι ὅπως εἶπε, ἓνας αἰτὼς δεξιὰ γοργοπετοῦσε, 160
 αἰτὼς, ποὺ ἔχε στὰ νύχια τοῦ λευκὴ μεγάλη χήνα
 σπιτοθρεμμένη κι ἡμερὴ καὶ μὲ φωνὲς ξοπίσω
 γυναῖκες κι ἄντρες ἔτρεχαν. Κι ὡς ζύγωσε κοντὰ τοὺς,
 βουτάει δεξιὰ τοὺς στ' ἄλογα μπροστά καὶ μ' ἀναγάλλια
 τὸν εἶδαν καὶ τοὺς ἔγιναν μέσα ἡ καρδιὰ στὰ στήθια. 165
 Κι ὁ μαχητὴς Πεισίστρατος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
 « Κρίνε, θεόθρεφτε ἀρχηγέ Μενέλαε, ἂν τὸ σημάδι
 μᾶς τό ᾄδειξε ὁ θεὸς γιὰ μᾶς ἢ γιὰ τὴν ἀφεντιά σου ».

Εἶπε κι ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος συλλογιοῦνταν, 170
 πὼς νὰ τὸ κρίνῃ ἀλάθευτα καὶ νὰ τὸ ξεδιαλύνῃ.
 Μὰ πρόλαβε ἡ πεντάμορφη Ἑλένη καὶ τοὺς εἶπε·
 « Ἀκοῦστε νὰ μαντέψω ἐγὼ, καθὼς μὲς στὴν καρδιά μου
 τὰ φέρνουν οἱ ἀθάνατοι κι ὅπως θαρρῶ θὰ γίνουν.
 Τῇ χήνᾳ ὡς ἄρπαξε ὁ αἰτὼς τῇ σπιταναθρεμμένη,

χυμώντας μέσα ἀπ' τὸ βουνό, ὅπου εἶχε τὴ φωλιά του, 175
 ἔτσι ὁ Δυσσέας συμφορὰς πολλὰς ἀφοῦ περάσῃ
 στὰ ξένα, θὰ ῥθῃ σπίτι του κι ἐκδίκησῃ θὰ πάρῃ.
 Μπορεῖ καὶ νὰ ῥθε, θάνατο νὰ πλέκῃ στοὺς μνηστῆρες ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε· 180
 « Ὁ Δίας νὰ τὰ δώσῃ αὐτά, ὁ βροντολάλος ἄντρας
 τῆς Ἥρας. Τότε σὰ θεὰ θὰ σὲ λατρεύω αἰώνια ».

Εἶπε καὶ τ' ἄλογα χτυπᾷ νὰ τρέξουν καὶ πετοῦσαν 185
 γοργὰ τὴν πόλιν σκίζοντας καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο.
 Κι ὅλη τὴ μέρα τὸ ζυγὸ στὸν τράχηλό τους σειοῦσαν.
 Κι ὁ ἥλιος πὰ βασιλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι 190
 καὶ στίς Φηρὲς σταμάτησαν στοῦ Διοκλῆ τὸ σπίτι
 κι ἐκεῖ τὴ νύχτα πέρασαν καὶ τοὺς φιλοξενοῦσε.

Σάν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα, 195
 ζέψανε πάλε τ' ἄλογα κι ἀνέβηκαν στ' ἀμάξι
 καὶ βγῆκαν ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιανὸ κι ἀπ' τ' αὐλοπόρτι. 200

Χτυπᾷ νὰ τρέξουν τ' ἄλογα καὶ πρόθυμα πετοῦσαν
 κι εὐτὺς σὲ λίγο φτάσανε στῆς Πύλου τ' ὄρθιο κάστρο.
 Τότε ἄρχισε ὁ Τηλέμαχος καὶ στὸν Πεισίστρατο εἶπε·

« Τί μοῦ ἔταξες, Πεισίστρατε, τὸ λόγο μου νὰ κάμῃς ; 195
 Φίλοι πατροπαράδοτοι λεγόμεσθε ἀπὸ χρόνια
 κι εἵμασθε συνομήλικοι καὶ τὸ ταξίδι τοῦτο
 θὰ μᾶς ἐνώσῃ πιὸ πολὺ. Ἀλάργα ἀπ' τὸ καράβι
 μὴ μὲ τραβᾷς, θεόθρεφτε, μόν' ἔλα ἐδῶ ἄφησέ με,
 μὴ μὲ κρατήσῃ σπίτι του ὁ γέρος σου ἄθελά μου
 νὰ μὲ φιλοξενήσῃ ἐκεῖ κι ἀνάγκη εἶναι νὰ φεύγω ». 200

Εἶπε κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα κυκλόφερνε στὸ νοῦ του
 πῶς νὰ τοῦ κάμῃ τάζοντας τὴ χάρη ποῦ ζητοῦσε.

Κι ἐκεῖ ποῦ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε,
 νὰ στρέψῃ τ' ἄτια στὸ γοργὸ καράβι, στ' ἀκρογιάλι. 205
 Πῆρε ἀπ' τ' ἀμάξι κι ἔβαλε τὰ δῶρα μὲς στὴν πρύμνη,
 χρυσὰ ποτήρια καὶ σκουτιὰ ποῦ τοῦ ἔδωσε ὁ Μενέλαος,
 κι ἔτσι τὸν παρακίνησε μὲ πεταχτά του λόγια·

« Ἀνέβα τώρα μὴν ἀργῆς, καὶ τοὺς συντρόφους πάρε,
 προτοῦ νὰ φτάσω σπίτι μου κι ὅλα τὰ μάθῃ ὁ γέρος.
 Γιατί τὸ ξέρω αὐτὸ καλὰ κι οὔτε ἀπ' τὸ νοῦ μου βγαίνει, 210

ὥς ἔχει ἀράθυμη ψυχή, δὲ θά σ' ἀφήσῃ ἐκεῖνος,
μόν' θά ῥῃθι ἐδῶ στὸ σπίτι τοῦ νὰ σέ καλέσῃ ὁ ἴδιος
κι ἔτσι θαρρῶ πὼς ἄπρακτος δὲ θά γυρίσῃ πίσω.
Γιατὶ πολὺ θὰ θύμωνε ἂν δὲν τὸ κάμῃ ὥστόσο».

Εἶπε καὶ τὰ καλότριχα τ' ἀλόγατα χτυποῦσε 215
πίσω στὴν Πύλο κι ἔφτασε γοργὰ μὲς στὸ παλάτι.

Πρόσταξε κι ὁ Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους·
« Παιδιά, ἐτοιμάστε τ' ἄρμενα στὸ μελανὸ καράβι
κι ἐμπρός, ἄς μπαίνουμε κι ἐμεῖς νὰ κόβουμε πιά δρόμο ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν 220
κι εὐτὺς ἀπάνω ἀνέβηκαν καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.

Ἔτσι ἔκανε κι εὐχόντανε, καὶ στὴ θεὰ Παλλὰδα
θυσιά πρόσφερε ἔπειτα τοῦ καραβιοῦ τὴν πρύμνη.
Τότε ἓνας ξένος ἔφτασε φυγόδικος ἀπ' τ' Ἄργος,
μάντης ποὺ σκότωσε ἄνθρωπο. Τὸ γένος τοῦ βαστοῦσε 225
ἀπ' τὸ Μελάμποδα, ποὺ πρὶν στὴν ἀρνοθρέφτρα Πύλο
καθόνταν, πρῶτος ἄρχοντας μὲς στοὺς Πυλιώτες ὅλους.

Ἐπειτα ξενιτεύτηκε, πατρίδα παρατώντας,
ἀλάργα ἀπ' τὸν τρανὸ τῆς γῆς ἀφέντη τὸ Νηλέα,
ποὺ τ' ἀγαθὰ του στανικῶς τοῦ τὰ κρατοῦσε χρόνια, 230
κι ὥς τότε ἐκεῖνος ἔμενε στὸν πύργο τοῦ Φυλάκη,
κλεισμένος σὲ βαριά δεσμὰ καὶ βάσανα μεγάλα,
γιὰ τοῦ Νηλέα τ' ὁμορφο κορίτσι καὶ μιὰ τύφλα
βαριά, ποὺ τοῦ ἔφερε ἡ φοριχτὴ Κατάρρα στὸ μυαλό του.

Γλίτωσε ὥστόσο κι ἔφερε στὴν Πύλο ἀπ' τὴ Φυλάκη 235
τὰ βόδια τὰ μουγγόφωνα, καὶ τὸ θεῖο Νηλέα
πλέρωσε καὶ τὴν κόρη τοῦ τὴν πῆγε τοῦ ἀδερφοῦ του
κι ὁ ἴδιος ξενιτεύτηκε στ' ἀλογοβόσκητο Ἄργος.

Γιατὶ ἔτσι τοῦ ἔχε ἡ μοῖρα τοῦ γραφτό, νὰ κατοικήσῃ 240
στ' Ἄργος καὶ στὸν Ἀργίτικο λαὸ νὰ βασιλέψῃ.

Ἐκεῖ παντρεύτηκε ἔπειτα κι ἔχτισε ψηλὸ σπίτι
κι ἔκαμε δυὸ λεβέντες γιούς, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφάτη.

Ὁ Ἀντιφάτης ἔκαμε τὸ δυνατὸ Οἰλέα
κι αὐτὸς τὸν Ἀμφιάραο ξεσηκωτὴ πολέμων,
ποὺ ξέχωρα ὁ Ἀπόλλωνας κι ὁ ἀσπιδάτος Δίας 245
τὸν ἀγαποῦσαν μὲ λογῆς ἀγάπη, μὰ στὸ τέλος

- τῶν γηρατειῶν δὲν ἔφτασε. Χάθηκε μὲς στὴ Θῆβα
 ἀπὸ γυναικεία ξαγορά. Κι ἔκαμε δυὸ λεβέντες
 γιούς, τὸν Ἀλκμά κι Ἀμφίλοχο. Τὸν Πολυφείδῃ πάλε
 γέννησε γιό του ὁ Μάντιος καὶ δεῦτερο τὸν Κλεῖτο. 250
 Τὸν Κλεῖτο του ἡ χρυσόθρονη τὸν ἄρπαξε ἡ Αὐγούλα
 γιὰ τὴ μεγάλη του ὁμορφιά μὲ τοὺς θεοὺς νὰ μείνῃ.
 Μάντῃ κι ὁ Φοῖβος ἔκαμε τὸν Πολυφείδῃ, πρῶτο
 στὸν κόσμῳ, ἀφ' οὗτο ὁ θάνατος τὸν Ἀμφιάραο πῆρε.
 Μὲ τὸ γονιό του μάλωσε καὶ στὴν Ὑπερσεία 255
 πῆγε κι ἐκεῖ προφῆτεψε στοὺς ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους.
 Ἐκεῖνου γιός του ἦταν αὐτὸς ποὺ στὸν Τηλέμαχο ἤρθε
 μπροστὰ καὶ Θεοκλύμενο τοῦ λέγαν τ' ὄνομά του.
 Τὸν ἤβρε ἐκεῖ παράκληση νὰ κάνῃ στ' ἀκρογιάλι
 στάζοντας, κι ἔτσι τοῦ ἔλεγε μὲ πεταχτά του λόγια 260
 «ὦ φίλε, ἀφοῦ σ' ἀπάντησα στὴν ὥρα τῆς θυσίας,
 σ' ὀρκίζω στὰ θυμιάματα, στὴν πίστη, στὴ ζωὴ σου,
 καὶ στοὺς πιστοὺς συντρόφους σου ποὺ σ' ἀκλουθοῦν ξοπίσω,
 τὴν πᾶσα ἀλήθεια μίλα μου, γι' αὐτὸ ποὺ θὰ ρωτήσω.
 Ποιὸς εἶσαι ; Ποιὸς ὁ τόπος σου ; Πῶς λέγονται οἱ γονιοί σου ; » 265
 Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Ἐένε, μετὰ χαρᾶς αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.
 Τὸ Θιάκι ἔχω πατρίδα μου, πατέρα τὸ Δυσσέα,
 ποὺ εἶθε νὰ ζοῦσε. Μὰ πικρὸς χαμὸς τὸν βρῆκε τώρα.
 Γι' αὐτὸ συντρόφους διάλεξα καὶ μελανὸ καράβι 270
 κι ἤρθα νὰ μάθω, ποὺ καιροὺς οἱ ξενιτιῆς τὸν τρῶνε ».
 Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὄψῃ·
 «Ἔτσι ἔφυγα ἀπ' τὸν τόπο μου κι ἐγὼ ποὺ σκότωσα ἄντρα
 ντόπιο, μὲ συγγενεῖς πολλοὺς στ' ἀλογοβόσκητο Ἄργος,
 κι ἀδελφία ποὺ λογίζονται τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι. 275
 Σὰ γλίτωσα ἀπ' τὸ θάνατο κι ἀπ' τὴν πικρὴ μου μοίρα
 ἔφυγα, ἀροῦ στὶς ξενιτιῆς γραφτό μου εἶναι νὰ τρέχω.
 Μὰ σὲ ξορκίζω, πάρε με μαζί σου στὸ καράβι,
 γιὰτὶ ἔρχονται ξοπίσω μου, θαρρῶ, νὰ μὲ σκοτώσουν ».
 Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε· 280
 « Δὲ θὰ σὲ διώξω, ἀφοῦ ζητᾷς μὲ τὸ καράβι νὰ ῥθῃς.
 Ἕμπα. Μὲ τὸ βρισκούμενο θὰ σὲ φιλοξενήσω ».

- "Ετσι εἶπε καὶ τὸ χάλκινο τοῦ πῆρε τὸ κοντάρι
 καὶ δίπλα στὸ κατάστρομα τοῦ καραβιοῦ τ' ἀφῆκε.
 Ἀνέβηκε ἔπειτα κι αὐτὸς καὶ κάθισε στὴν πρύμνη
 285
 κι εἶπε στὸ Θεοκλύμενο κοντά του νὰ καθίσῃ.
 Τότε εἶπε τοῦ Δυσσέα ὁ γιὸς στοὺς ναῦτες, νὰ βολεύουν
 τ' ἄρμενα κι ὅλοι πρόθυμα τὴν προσταγὴ του ἀκοῦνε.
 Κι ἀμέσως σήκωσαν ὀρθὸ τὸ λάτινο κατάρτι
 καὶ τὸ ἔβαλαν, σηκώνοντας, στὸ τρύπιο μεσοσύλι.
 290
 Τὰ ξάρτια δέσανε ἔπειτα καὶ τὸ πανὶ σηκώνουν
 μὲ τὰ καλόστριφτα λουριά κι ἓνα ἀεράκι πρῶμο
 ποὺ ὀρμητικὸ φυσομανάει τοὺς ἔστειλε ἡ Παλλὰδα
 γοργὰ τὴν πικροθάλασσα νὰ σκίσῃ τὸ καράβι,
 295
 κι ἀπ' τοὺς Κρουνούς περάσανε κοντὰ κι ἀπ' τὴ Χαλκίδα.
 Ὁ ἥλιος πιά βασίλεψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
 καὶ τὸ καράβι στὶς Φεές τὸ σίμωσε τ' ἀέρι
 καὶ τὸ ἔφερε στὴν Ἥλιδα ποὺ οἱ Ἐπειγοὶ ὀρίζουν.
 Καὶ κεῖθε πάλε τὸ ἔστριψε στὰ μυτερά νησάκια,
 300
 κι ἂν θὰ σωθῇ λογάριζε στὸ νοῦ του ἢ θὰ τὸν πιάσουν.
 Μὲς στὸ καλύβι κι ὁ βοσκὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
 δειπνοῦσαν καὶ κοντὰ σ' αὐτοὺς καὶ τὰ κοπέλια τ' ἄλλα.
 Καὶ τέλος πιά σὰ χόρτασαν καλὰ τὸ φαγοπότι
 εἶπε ὁ Δυσσέας στὸ βοσκό, γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ,
 305
 πρόσχαρα ἀκόμα ἂν στὸ μαντρί θὰ τοῦ ἔλεγε νὰ μείνῃ
 νὰ τὸν φιλεύῃ ἢ θὰ τοῦ πῇ στὴ χώρα νὰ τραβήξῃ·
 « Ἀκοῦστε με, Εὐμαίε καὶ σὺ κι ὅλοι οἱ λοιποὶ συντρόφοι.
 Στὴ χώρα θέλω τὴν αὐγὴ νὰ πάω νὰ διακονέψω,
 νὰ μὴ σᾶς δίνω πιὸ πολὺ ἂν μείνω ἀκόμα βάρος.
 310
 Τὴ συμβουλή σου δῶσε μου κι ἓνα καλὸ ὁδηγὸ σου
 νὰ μ' ὁδηγήσῃ, κι ἔπειτα μονάχος ἀπ' ἀνάγκη
 θὰ φέρω γύρω τὸ χωριὸ γιὰ ἓνα ξερὸ κομματί
 κι ἓνα καυκί. Θὰ πεταχτῶ καὶ στοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι
 τὴν εἶδηση στὴ συνετὴ νὰ πάω τὴν Πηνελόπη,
 315
 θὰ σμίξω καὶ τοὺς ἄτροπους μνηστήρες, ἔσως κάτι
 μοῦ δώσουν νὰ ψυχοπιαστῶ ποὺ τὰ ἔχουν ὅλα πλήθια,
 καὶ στὴ στιγμὴ κάθε δουλειὰ ποὺ θέλουν θὰ τοὺς κάμω.
 Κι ἓνα ἄλλο θέλω νὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσῃς.

Ἄς ἔχη χάρη ὁ φτερωτὸς Ἑρμῆς ὁ στρατηλάτης,
 ποὺ στῶν ἀνθρώπων τὶς δουλειὲς τιμὴ καὶ δόξα δίνει, 320
 στὴ σβελτοσύνη ἄλλος κανεῖς δὲ μὲ περνᾷ στὸν κόσμο,
 φωτιά ν' ἀνάψω στὴ στιγμή, ξερὰ νὰ σκίσω ξύλα,
 νὰ κομματιάσω τὸ σφαχτό, νὰ ψήσω, νὰ κεράσω,
 δουλειὲς ποὺ κάνουν οἱ φτωχοὶ στοὺς ἀρχοντοθεμεμένους ».

Ὁ λόγος κακοφάνηκε στὸν Εὐμαῖο κι ἔτσι τοῦ 'πε' 325
 « ὦχου μου, ξένε, αὐτὴ ἡ βουλὴ πῶς σοῦ ῥθε στὸ κεφάλι ;
 Ζητᾷς τὸ γληγορότερο τὸ θάνατό σου νὰ ἴβρης,
 ἐνῶ γυρεύεις νὰ χωθῆς στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων,
 ποὺ φτάνει ἡ περηφάνια τους στὰ σιδερένια οὐράνια. 330
 Δὲν εἶναι τέτοιοι οἱ παραγοῖ πόχουν αὐτοὶ κοντά τους,
 μόν' εἶναι νιοὶ μ' ἀρχοντικούς χιτῶνες καὶ γλαμύδες,
 ποὺ στάζει μύσκο ἢ κόμη τους, τὸ πρόσωπό τους λάμπει.
 Ἔχουν μπροστά τους σκαλιστὰ τραπέζια φορτωμένα
 ψωμιά, κρασιὰ καὶ κρέατα. Μόν' μεῖνε. Δὲ μᾶς δίνεις 335
 κανένα βάρος καὶ σ' ἐμὲ καὶ στοὺς λοιποὺς συντρόφους.
 Κι ἐδῶ τ' ἀγαπητὸ παιδὶ σὰν ἔρθῃ τοῦ Δυσσέα,
 αὐτὸς γλαμύδα κι ἑμορφο χιτῶνα θὰ σὲ ντύσῃ
 καὶ θὰ σὲ στεῖλῃ ὅπου ποθῇ νὰ φτάσῃ ἡ καρδιά σου ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολυπαθὺς Δυσσέας· 340
 « Ἔτσι ὅπως, Εὐμαῖε, σ' ἀγαπῶ νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Δίας,
 ποὺ κι ἀπ' τὴ γύρα μ' ἔσωσες κι ἀπ' τὴν πικρὴ μου ἀνάγκη.
 Χειρότερο ἀπ' τὴ διακονία δὲ βρίσκεται στὸν κόσμο.
 Γι' αὐτὴ τὴν ἔρμη τὴν κοιλιὰ πολλὰ τραβᾷ ὁ καθένας 345
 ποὺ τὸν πλακώνουν συμφορὲς καὶ βάσανα κι ἀνάγκες.
 Καὶ τώρα ἀφοῦ μὲ κράτησες ὅσο νὰ φτάσῃ ἐκεῖνος,
 ζητῶ μιὰ χάρη νὰ μοῦ πῆς γιὰ τοῦ Δυσσέα τὴ μάνα
 καὶ τὸν πατέρα ποὺ ἄφησε στῶν γηρατειῶν τὴ στράτα,
 ἂν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
 ἢ πέθαναν καὶ βρίσκονται μὲς στ' Ἄδῃ τὰ λημέρια ».

Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης· 350
 « Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι.
 Ζῇ ὁ Λαέρτης καὶ συχνὰ παρακαλεῖ τὸ Δία
 νὰ σβήσῃ πιὰ στὸ σπῖτι του κι ἡ ἄχαρη ζωὴ του.
 Γιατὶ τὸ γιό του κλαίει πικρὰ ποὺ οἱ ξενιτιὲς τὸν τρῶνε

- καὶ τὴν πιστὴν γυναῖκα του, ποῦ τοῦ ἔκαψε τὰ σπλάχνα
 ὁ θάνατός της, κι ἄκαιρα γεράματα τὸν βρῆκαν.
 Πέθανε ἡ ἔρμη ἀπ' τὸν καημὸ τοῦ ξακουσμένου γιοῦ της,
 μὲ θάνατο πολὺπικρο, ποῦ νὰ μὴ ἰδῇ παρόμοιο
 κανεὶς ἐδῶ ὅποιος μ' ἀγαπᾷ καὶ τὸ καλὸ μου θέλει.
 Κι ἐνόσω ἀκόμα ζοῦσε αὐτὴ, μ' ὅση κι ἂν εἶχε λύπη, 355
 τό ἔχα χαρὰ νὰ τὴ ρωτῶ, τὴ γνώμη της νὰ παίρνω,
 γιατί μ' ἀνάθρεψε μαζί μὲ τὴ στερνὴ της κόρη
 Κτιμένη, τὴ βεργόλιγνη μὲ τὸ συρτὸ φουστάνι·
 μαζί της μὲ μεγάλωσε κι ἔτσι ὅμοια μ' ἀγαποῦσε.
 Κι ὅταν πιά φτάσαμε κι οἱ δυὸ στὴν ποθητὴ μας νιότη, 365
 στὴ Σάμῃ ἐκείνῃ ἀντρεψαν καὶ πῆραν πλούσια δῶρα,
 κι ἐμένα, ἀφοῦ μοῦ χάρισε χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
 κι ἓνα ζευγάρι μοῦ ἔδωσε τσαρούχια νὰ φορέσω,
 μ' ἔστειλε δῶ στὴ μάντρα της. Καὶ πάντα μ' ἀγαποῦσε.
 Τώρα μοῦ λείψανε ὅλα αὐτά. Μὰ τὴ δουλειὰ ποῦ κάνω 370
 μοῦ τὴ βλογήσανε οἱ θεοὶ κι ἀπ' ὅλα ἐδῶ ποῦ βλέπεις
 ἔφαγα κι ἤπια κι ἔδωσα καὶ στοὺς σεβάσμιους ξένους.
 Μὰ ἀπ' τὴν κυρά μου προσταγὴ δὲν παίρνεις μήτε λόγο
 καλόν, ἀφότου συμφορὰ μεγάλῃ ἦρθε στὸ σπίτι,
 οἱ ἄντρες οἱ ξετσιπίωτοι. Κι ἔχουν ἀνάγκη οἱ δοῦλοι 375
 γιὰ καθετὶ νὰ τῆς μιλοῦν, τὴ γνώμη της νὰ παίρνουν,
 νὰ φᾶν νὰ πιοῦνε κι ἔπειτα νὰ πάρουν στὸ χωράφι
 ἀπ' ὅσα γιαίνουν τὴν καρδιὰ τῶν παραγιῶν στὰ στήθια ».
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἔπε·
 « Ἄχ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, πόσο μικρὸς ἀκόμα 380
 ἀπ' τὴν πατρίδα μίσεψες κι ἀπ' τοὺς γονιούς σου ἀλάργα.
 Μόν' ἔλα, ξήγα μου κι αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια πές μου,
 ἂν πάρθηκε ἡ πλατύδρομη πατρίδα σου, ὅπου ζοῦσε
 ὁ σεβαστὸς πατέρας σου κι ἡ λατρευτὴ σου μάνα,
 ἢ σ' ἔτυχαν ἀπόμακρα στοὺς χοίρους καὶ στὰ βόδια 385
 κλέφτες καὶ στὰ καράβια τοὺς σὲ πῆραν καὶ στὸ σπίτι
 αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου σ' ἔφεραν μὲ βιὸς νὰ σ' ἀγοράσῃ ».
- Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·
 « Ξένε, γι' αὐτὰ σὰ μὲ ρωτᾷς καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθης,
 κάτσε ν' ἀκοῦς ἀμίλητα καὶ τὸ κρασί σου πίνε. 390

Οἱ νύχτες εἶναι ἀτέλειωτες. Ἐχει ὥρα γιὰ τὸν ὕπνο
 κι ὥρα ν' ἀκοῦς καὶ νὰ χαρῆς. Μήτε καὶ πρὶν τῆς ὥρας
 πρέπει νὰ πέσης. Κι ὁ πολὺς ὁ ὕπνος κούραση εἶναι.
 Κι ἂν ἄλλος νύσταξε ἀπὸ σᾶς καὶ θέλῃ νὰ πλαγιάσῃ,
 ἃς σύρῃ. Καὶ τῇ χαραυγῇ σὰ φάη καὶ ψυχοπιάσῃ,
 395
 πηγαίνει τὸ βασιλικὸ κοπάδι νὰ βοσκήσῃ.
 Κι ἐδῶ μὲς στὸ καλύβι ἐμεῖς οἱ δυὸ φαγοποτώντας,
 τὰ περασμένα βάσανα χαρούμενοι θὰ λέμε.

Γιατὶ καθένας χαίρεται κατόπι καὶ στίς πίκρες,
 ὅποιος περάσῃ συμφορὰς καὶ ποὺ γυρίσῃ κόσμο.
 400
 Κι ἄκου γι' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾷς καὶ μὲ συχνοξετάζεις.

Συρία λένε ἓνα νησί, — ἂν τό 'χῃς ἀκουστά σου —
 στὴν Ὀρτυγία πρὶ ψηλὰ στὸ γύρισμα τοῦ ἡλίου,
 ὄχι πυκνοκατοίκητο, μὰ καρποφόρο μέρος,
 βοσκότοπος, πολὺσταρο μ' ἀμπέλια καὶ κοπάδια.
 405
 Πείνα ποτὲ δὲν ἔπασσε στὴ χώρα μήτε ἀρρώστια
 κακὴ, ποὺ τοὺς ταλαίπωρους θερίζει τοὺς ἀνθρώπους.
 Μὰ σὰ γεράσουν τῶν θνητῶν οἱ φάρες τότε ὁ Φοῖβος
 θὰ ῥθῃ ὁ ἀργυροδόξαρος κι ἡ Ἀρτεμὴ μαζί του
 καὶ μὲ πυκνὲς σαῖτες τοὺς τοὺς γλυκοθανατώνουν.
 410
 Δυὸ πολιτεῖες εἶναι ἐκεῖ κι ὅλα σὲ δυὸ μοιράζουν
 κι εἶχανε τὸν πατέρα μου κι οἱ δυὸ γιὰ βασιλιά των,
 τὸν Κτήσιο τοῦ Ὀρμένου γιό, μὲ τοὺς θεοὺς παρόμοιο.

Τότε ἦρθαν Φοῖνικες ἐκεῖ θαλασσοζακουσμένοι
 κλέφτες, παιγνίδια φέρνοντας χιλιάδες στὸ καράβι.
 415
 Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου μιὰ Φοινικιώτισσα ἦταν
 ὁμορφὴ, μεγαλόσωμη καὶ στίς δουλειὲς τεχνίτρα.
 Κι ἐκείνη τὴν ξελόγιασαν οἱ Φοῖνικες οἱ πλάνοι
 καὶ κάποιος, ἐκεῖ πύπλωνε κοντὰ στὸ τρεχαντήρι,
 420
 πρῶτος μαζί της πλάγιασε στὸ στρώμα τῆς ἀγάπης,
 ποὺ τὰ μυαλὰ τῶν θηλυκῶν τὰ κάνει αὐτὸ νὰ στρίψουν
 κι ἃς εἶναι πρῶτα φρόνιμα. Τὴ ρώτησε κατόπι
 ποιά νὰ ἔτανε ἡ πατρίδα της καὶ πῶς τὴ λέν τὴν ἴδια,
 κι ἐκείνη τοῦ φανέρωσε τὸ πατρικὸ μου σπίτι·
 « Παινιέμαι ἀπ' τὴν πολὺχαλκη πῶς εἶμαι τῇ Σιδῶνα,
 425
 κόρη τοῦ Ἀρύβαντα, μὲ βιὸς ποὺ μετρημὸ δὲν εἶχε.

Ὅμως Ταφιῶτες μ' ἄρπαξαν κουρσάροι, ἐνῶ γυρνοῦσα
ἀπ' τὸ χωράφι καὶ σ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐδῶ τὸ σπίτι
μ' ἔφεραν καὶ μ' ἀγόρασε μὲ βιὸς ὅσο ζητοῦσαν ».

Κι αὐτὸς ποὺ πλάγιασε κρυφά μαζί της εἶπε πάλε· 430
« Τώρα μ' ἐμᾶς δὲν ἔρχεσαι νὰ πᾶμε στὴν πατρίδα,
τὸ πατρικὸ παλάτι σου νὰ ἰδῇς καὶ τοὺς γονιούς σου ;
Γιατὶ εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ κι ὑπέρπλουτους τοὺς λένε ».

Τότε ἡ γυναῖκα ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε μὲ δυὸ λόγια· 435
« Κι αὐτὸ θὰ γίνη, ἂν θέλετε νὰ μ' ὀρκιστῆτε, ναῦτες,
πὼς θὰ μὲ φέρετε ἄβλαφτη ξοπίσω στὴν πατρίδα ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς αὐτὴ ζητοῦσε.
Καὶ τέλος ὅταν ἄμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν ὄρκο,
πάλε ἡ γυναῖκα μίλησε κι ἔτσι εἶπε μὲ δυὸ λόγια· 440
« Σωπᾶτε τώρα καὶ κανεῖς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
μὴ μοῦ μιλήσῃ ὅταν μὲ ἰδῇ στὸ δρόμο ἢ καὶ στὴ βρῦση,
μὴν τρέξῃ κάποιος καὶ τὸ πῆ τοῦ γέρου στὸ παλάτι
κι αὐτὸς τὰ πάρῃ μυρωδιὰ καὶ πιάσῃ καὶ μὲ δέσῃ
κι ὕστερα στοχαστῇ γιὰ σᾶς πὼς νὰ σᾶς καταστρέψῃ.
Κρατᾶτε το ὅλοι μυστικό, μὲ βιάσῃ πάρτε δῶστε. 445

Κι ὅταν πιά τὸ καράβι σας γεμίστε ἀπὸπραμάτειες
ἄς τρέξῃ κάποιος νὰ μοῦ πῇ τὴν εἶδηση στὸ σπίτι.
Κι ἐγὼ θὰ φέρω μάλαμα στὰ χέρια μου ὅσο πέσῃ
κι ἄλλον ἀκόμα πρόθυμα θὰ σᾶς μετρήσω ναῦλο. 450
Γιατὶ τὸ βασιλόπουλο μὲς στὸ παλάτι θρέφω,
κι εἶναι ἐξυπνο καὶ δίπλα μου τρέχει κι αὐτὸ ὅταν βγαίνω.
Μετὰ χαρᾶς στὸ φτερωτὸ καράβι θὰ τὸ φέρω
καὶ θὰ ἔχετε ὄφελος πολὺ, θὰ πάρετε χιλιάδες,
ὅπου κι ἂν τὸ πουλήσετε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους ».

Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε ἔπειτα γιὰ τ' ὄμορφο παλάτι, 455
κι ἐκεῖνοι χρόνον ὀλόκληρον καθίσανε κοντά μας
καὶ βιὸς σωρὸ φορτώσανε τὸ βαθουλὸ καράβι.
Κι ὅταν πιά τέλος φόρτωσαν καὶ θέλανε νὰ φύγουν
μαντατοφόρο στείλανε νὰ φτάσῃ στὴ γυναῖκα.

Κι ἐκεῖ ἦρθε ἓνας πολύτεχνος στὸ πατρικὸ μου σπίτι 460
μ' ἓνα γιορντάνι ὀλόχρυσο, μὲ κεχριμπάρια ἀπάνω.
Κι οἱ δοῦλες μὲ τὴ μάνα μου τὸ πήρανε στὰ χέρια,

- τό 'βλεπαν, τὸ πασπάτευαν καὶ τὴν τιμὴ ρωτοῦσαν.
 Τότε τῆς ἐγενεψε κρυφὰ καὶ στὸ βαθὺ καράβι
 ἔφυγε ἀφοῦ τῆς ἐγενεψε. Τότε κι αὐτὴ ἀπ' τὸ χέρι 465
 μὲ πῆρε κι ὤξω βγήκαμε ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι.
 Καὶ βρῆκε μὲς στὸ πρόσπιτο ποτήρια καὶ τραπέζια,
 ποὺ 'ταν γιὰ τοῦ πατέρα μου στρωμένα τοὺς συμβούλους.
 Εἶχανε πάει γιὰ τὴ βουλὴ στὴ σύνοδο νὰ κάτσουν.
 Τρία ποτήρια πῆρε εὐτύς καὶ τὰ 'χωσε στὸν κόρφο, 470
 κι ἐγὼ ξοπίσω, ἀστόχαστο παιδί, τὴν ἀκλουθοῦσα.
 Κι ὁ ἥλιος πιά βασίλειψε κι ἰσκιώσανε ὅλοι οἱ δρόμοι
 ὅταν τρεχάτοι φτάσαμε στὸ ξακουστὸ λιμάνι
 ποὺ 'ταν τὸ καλοθάλασσο καράβι τῶν Φοινίκων.
 Κι ἀφοῦ μὲ μᾶς ἀνέβηκαν κι ἐκεῖνοι στὸ καράβι, 475
 τραβούσανε στὸ πέλαγος μ' ἓνα ἀεράκι πρῶμο.
 "Ἐξ μέρες ἀρμενίζαμε, ἅπαντα νύχτα μέρα.
 Κι ὁ Δίας σὰν ξημέρωσε τὴν ἑβδομὴ πιά μέρα,
 ἡ σαΐτεῦτρη ἡ Ἀρτεμὴ χτύπησε τὴ γυναῖκα
 καὶ βούτηξε ὅπως ἔπεσε, σὰ γλάρος, μὲς στὴ γλάστρα. 480
 Στὴ θάλασσα τὴν πέταξαν τὰ ψάρια νὰ τὴ ρᾶνε
 κι ἔμεινα ἐγὼ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιά καμένη.
 Στὸ Θιάκι κύτους τοὺς ἔφερε τὸ κύμα καὶ τ' ἕρι,
 καὶ βιὸς δικό του δίνοντας μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.
 "Ἔτσι εἶδανε τὰ μάτια μου αὐτὴ τὴ χώρα, ξένη ». 485
 Τότε ἔτσι ὁ θεογέννητος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
 « "Ἀχ, Εὐμαιε, πόσο λύπησες στὰ στήθια τὴν καρδιά μου,
 καθῶς μοῦ τὰ 'πες ὅλα αὐτὰ τὰ πάθη ποὺ σέ βρῆκαν.
 "Ὅμως κοντὰ στίς συμφορὲς σοῦ 'δωσε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
 κι ἓνα καλὸ, ποὺ σ' ἔριξε σὲ σπλαχνικὸν ἀφέντη 490
 κι ὅλα σοῦ τὰ 'χει πληθερά, φαί, κρασί, ὅ,τι θέλεις
 καὶ ζῆς χαρούμενη ζωὴ. Ἐγὼ ὅμως παραδέρνω
 σὲ ξένες χῶρες ἄπειρες κι ἐδῶ πάλι ἤρθα ξένος ».
 Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξὺ τους
 κι οὔτε κοιμήθηκαν πολὺ, μόν' ὕπνο λίγος πῆραν, 495
 γιὰτὶ ἡ καλόθρονη Αὐγὴ δὲν ἄργησε νὰ φέξῃ.
 Αὐτὴ τὴν ὥρα τὰ πανιά τοῦ Τηλεμάχου οἱ ναῦτες
 δίπλωναν στὴν ἀκρογιαλιά κι ἐβγαλαν τὸ κατάρτι

καὶ τὸ καράβι λάμνοντας στ' ἀραξοβόλι φέρνουν.
 Κι ὅξω τὰ βάρια ρίχνουνε καὶ δένουν τὴν πρυμᾶτσα
 κι ὅξω κι ἐκεῖνοι βγήκανε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη. 500
 Κι ἐκεῖ νὰ φᾶνε ἐτοίμασαν, γλυκὸ κρασί κερνοῦσαν.
 Κι ἔπειτα πιά σὰ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι
 ὁ συνετὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
 « Τώρα στὴ χώρα φέρτε ἐσεῖς τὸ μελανὸ καράβι
 κι ἐγὼ θὰ τρέξω τοὺς βοσκοὺς νὰ ἰδῶ καὶ τὰ χωράφια. 505
 Θὰ ῥθω τὸ βράδυ, μιὰ ματιὰ σὰ ρίξω στὶς δουλειές μου,
 καὶ γιὰ τὸ ποδοκόπι σας σὰ φέξῃ θὰ σᾶς κάμω
 καλὸ τραπέζι μὲ ψητὰ καὶ μὲ γλυκὸ μοσχάτο ».

Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὄψη·
 « Παιδί μου, ποῦ θὰ πάω ἐγώ ; Σὲ τίνος θὰ κονέψω 510
 τὸ σπίτι, ἀπ' ὅσους κυβερνοῦν τὸ βραχωμένο Θιάκι ;
 Ἴσια νὰ πάω στὴ μάνα σου καὶ στὸ δικό σου σπίτι ; »

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Ἄλλη φορὰ θὰ σ' ἐπαιρνα στὸ πατρικὸ μου σπίτι.
 Κι οὔτε μᾶς λείπει τίποτες ἀπ' ὅσα θέλει ὁ ξένος. 515
 Μὰ σὲ κακὸ σου αὐτὸ θὰ βγῇ, γιὰτι κι ἐγὼ θὰ λείπω
 κι ἡ μάνα μου δὲ θὰ σὲ ἰδῇ. Γιὰτι συχνὰ δὲ βγαίνει
 μὲς στὸ παλάτι, οἱ ἄτροποι μνηστῆρες νὰ τὴ βλέπουν·
 μόνο στ' ἀνῶι της κάθεται μακριὰ ἀπ' αὐτοὺς καὶ φαίνει. 520
 Μὰ θὰ σὲ στείλω ἄλλοῦ νὰ πᾶς στὸ σπίτι του νὰ μείνης,
 στὸ φημισμένο Εὐρύμαχο, γιὸ τοῦ γερο-Πολύβου,
 ποὺ σὰ θεοὺς τοὺς οἱ Θιακοὶ τὸν ἔχουν σὰν τὸν βλέπουν.
 Γιὰτι εἶναι ὁ πιὸ καλύτερος, κι αὐτὸς προπάντων θέλει
 τὴ μάνα μου καὶ τὴν ἀρχὴ νὰ πάρῃ τοῦ Δυσσέα.
 Μὰ αὐτὰ τὰ ξέρουν οἱ Θεοὶ ποὺ κατοικοῦν στὰ οὐράνια, 525
 ἂν πρὶν τοῦ γάμου θάνατος πικρὸς δὲν τοὺς ἀρπάξῃ ».

Εἶπε καὶ πέταξε ἀξαφνα πρὸς τὰ δεξιὰ ἓνα ὄρνιο,
 γεράκι, τοῦ Ἀπόλλωνα γοργὸς μαντατοφόρος.
 Βαστοῦσε μὲ τὰ νύχια του ἓνα ἄγριο περιστέρι
 καὶ τοῦ μαδοῦσε τὰ φτερά καὶ τὰ σκορποῦσε κάτω, 530
 τοῦ Τηλεμάχου ἀνάμεσα καὶ τοῦ τρεχαντηριοῦ του.
 Τὸν πῆρε ὁ Θεοκλύμενος, ἀλάργα ἀπ' τοὺς συντρόφους,
 καὶ τοῦ ὀφίξε τὸ χέρι του κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ἔπε·

«'Απ' τὸ Θεό, Τηλέμαχε, τ' ὄρνιο δεξιὰ πετοῦσε.
 Κι ὥς τό εἶδα, τὸ κατάλαβα πῶς ἦτανε σημάδι.
 "Ἄλλη βασιλικότερη δὲν εἶναι ἀπ' τῇ γενιά σου
 σ' ὅλο τὸ Θιάκι. Αἰώνια σεῖς οἱ βασιλιάδες θά 'στε ».

535

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «'Αμποτε, ξένε, ὁ λόγος σου αὐτὸς καὶ ν' ἀληθῆψη.
 Τότε θὰ ἰδῇς τῇ γνώμῃ μου καὶ πλῆθος θὰ σοῦ δώσω
 δῶρα ποὺ νὰ τὰ βλέπουνε καὶ νὰ σὲ μακαρίζουν ».

540

Κι εὐτὺς τὸν Πείραιο φώναξε, πιστὸ του φίλο, κι εἶπε·
 «'Γιὲ τοῦ Κλυτία, πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
 στὴν Πύλο ὅσοι μ' ἀκλούθησαν, τῇ γνώμῃ ἐπὶ μοῦ κάνεις.
 Πάρε τὸν ξένο σπίτι σου γιὰ τῇ δικῇ μου χάρη
 κι ὅσο ποὺ νὰ 'ρθω τίμα τον καὶ φιλοξενήσέ τον ».

545

Κι ὁ ξακουστὸς κονταριστὴς ὁ Πείραιος ἔτσι τοῦ 'πε·
 «'Ὅσον καιρὸ, Τηλέμαχε, θέλεις ἐδῶ νὰ μείνῃ,
 ἐγὼ θὰ τὸν φιλοξενῶ καὶ θὰ 'χῃ ὅ,τι θελήσῃ ».

550

Εἶπε κι εὐτὺς ἀνέβηκε στὸ τρεχαντήρι κι εἶπε
 καὶ στοὺς συντρόφους ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ σκοινιά νὰ λύσουν.
 Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε καὶ κάθισαν στοὺς μπάγκους.
 Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος τὰ δυὸ ὁμορφα σαντάλια
 καὶ πῆρε τὸ χελκόμευτο πολεμικὸ κοντάρι
 ἀπ' τὸ καράβι. Λύσανε κι οἱ ναῦτες τὶς πρυμάτσες
 καὶ στὸ γιὰλὸ σὰν τό 'συραν τραβοῦσαν γιὰ τῇ χώρᾳ,
 ὥς πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος, γιὸς τοῦ θεῖκου Δυσσέα.
 Κι ἐκεῖνος, δρόμο κόβοντας, πεζὸς στὴ μάντρα πῆγε
 ὅπου χιλιάδες στάλιζαν ἀμέτρητες οἱ χοῖροι,
 ποὺ βόσκαε ὁ πιστὸς βοσκὸς μὲ τὴν καλὴ τῇ γνώμῃ.

555

560

Π

Μὲ τὸ Δυσσέα κι ὁ καλὸς βοσκὸς μὲς στὸ καλύβι
 ἀναψαν τὴν αὐγὴ φωτιά κι ἐτοίμασαν νὰ φᾶνε,
 κι ὅζω τοὺς ἄλλους ἔστειλαν βοσκαὺς μὲ τὸ κοπάδι.
 Καὶ τ' ἄλυχτάδικα σκυλιὰ κουνοῦσαν τὴν οὐρά τους,
 ὥς πρόβαλε ὁ Τηλέμαχος, χωρὶς νὰ τὸν γαβγίζουν.
 Εἶδε ὁ Δυσσέας τὰ σκυλιὰ ποὺ τὴν οὐρά τους σειοῦσαν,

5

κι ἄκουγε γύρω του ποδιῶν πατήματα πού ἀχοῦσαν
 κι εὐτὺς στὸν Εὐμαῖο μίλησε μὲ πεταχτά του λόγια·
 «Εὐμαῖε, ἐδῶ θὰ σοῦ ῥχεται κανένας σύντροφός σου
 ἢ κάποιος γνώριμος, γιατί δὲν ἀλυχτοῦν οἱ σκύλοι
 καὶ μόνο τὴν οὐρὰ κουνοῦν. Νά, τὰ πατήματα, ἄκου». 10

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε καὶ πρόβαλε στὴν πόρτα
 τ' ἀγαπημένο του παιδί, κι ἀπάνω σαστισμένος
 πετάχτηκε ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τοῦ ἔπεσε ἀπ' τὰ χέρια
 ἢ τόστρο πάβαζε κρασί μοσκάτο καὶ κερνοῦσε. 15
 Καὶ στὸν ἀφέντη του κοντὰ πετώντας, τοῦ φιλοῦσε
 τὰ χέρια, τὸ κεφάλι του καὶ τὰ γλυκά του μάτια,
 χύνοντας δάκρυα φλογερά. Κι ὅπως σφιχταγκαλιάζει
 κάθε πατέρας μὲ χαρὰ τὸ γιό του, πού γυρίση
 πέρα ἀπὸ τόπους μακρινούς τὸ δέκατο τὸ χρόνο, 20
 στερνό του γιό, μονάκριβο, πού ἔπιδε γι' αὐτὸν φαρμάκια,
 ἔτσι τὸ θεοπρόσωπο Τηλέμαχο φιλοῦσε
 κι ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς σφιχταγκαλιάζοντάς τον,
 τὸ χάρο σὰ νὰ ξέφυγε, κι ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ ἔπε·
 «Γλυκό μου φῶς, Τηλέμαχε, ἄχ, ἦρθες πιά. Ποτέ μου 25
 δὲν τό ἔλεγα πὼς θὰ σὲ ἰδῶ, ἀφότου γιὰ τὴν Πύλο
 μὲ τὸ καράβι μίσεψες. Μὰ κόπιασε ἔλα μέσα,
 ἀγαπημένο μου παιδί, νὰ σὲ χαρῇ ἡ καρδιά μου,
 πού στὴν πατρίδα γύρισες κι εἶσαι κοντὰ μου τώρα.
 Γιατὶ συχνὰ δὲν ἔρχεσαι στὸ κτῆμα, στοὺς βοσκούς σου, 30
 μόν' μὲς στὴ χώρα κάθεσαι. Ἔτσι ἡ καρδιά σου θέλει,
 τὴ διαστρεμμένη συντροφιά νὰ βλέπης τῶν μνηστήρων».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Μετὰ χαρᾶς σου, παππούλή. Ἐδῶ κι ἐγὼ γιὰ σένα
 ἦρθα νὰ ἰδῶ τί γίνεσαι καὶ νὰ μοῦ πῆς, ἂν μὲνῃ
 στὸ σπίτι ἀκόμα ἢ μᾶνα μου ἢ τὴν παντρούτηκε ἄλλος, 35
 καὶ κάπου τοῦ πατέρα μου Δυσσέα τὸ κρεβάτι
 ἄστροωτο μὲνῃ καὶ πυκνὲς ἀράχνες τὸ σκεπάζουν».

Κι ἀπάντησε ὁ χοιροβοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·
 «Ναί, ἐκείνη μὲ πιστὴ καρδιά στ' ἀρχοντικό σου μένει, 40
 κι οἱ νύχτες τῆς περνοῦν πικρὲς κι οἱ μέρες τῆς θλιμμένες».
 Ἔτσι εἶπε καὶ τὸ χάλκινο τοῦ πῆρε τὸ κοντάρι.

Μπῆκε κι αὐτός, τὸ πέτρινο κατώφλι δρασκελώντας,
 κι ἔτσι τοῦ παραχώρησε τὸν τόπο του ὁ Δυσσέας,
 μὰ ὁ γιός του τὸν σταμάτησε καὶ τοῦ 'πε κράζοντάς τον· 45
 «Κάτσε ἐσύ, ξένε. Ἐμεῖς κι ἄλλοι νὰ κάτσουμε θὰ βροῦμε
 στὴ στάνη. Πρόθυμος κι αὐτὸς ποὺ τὸ σκαμνὶ θὰ φέρῃ».

Ἔτσι σὰν τοῦ 'πε, γύρισε καὶ κάθισε ὁ Δυσσέας.
 Καὶ στὸν Τηλέμαχο ὁ βοσκὸς χαμόκλαδα τοῦ στρώνει
 κι ἔριξε ἀπάνω τους προβιές, καὶ πῆγε ἐκεῖ νὰ κάτση. 50
 Τότε σοφρὰ τοὺς ἔστρωσε μὲ κρέατα ψημένα,
 ἀπ' ὅλα τοῦ περίσσεψαν κι εἶχε ἀπ' τὴν πρώτη μέρα
 καὶ κουβαλοῦσε τὰ ψωμιὰ μὲς στὰ πανέρια πλῆθος
 κι ἓνα κρασί γλυκόπιτο μὲ τσότρα τοὺς κερνοῦσε,
 κι ἔπειτα κάθισε κι αὐτὸς ἀντίκρου στὸ Δυσσέα. 55

Κι ὅλοι στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιὰ στρωμένα ἐμπρός τους.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
 πρωτάρχισε ὁ Τηλέμαχος κι ἔτσι εἶπε τοῦ Εὐμαίου·
 «Παππούλη, πόθε κόπιασε κοντά σου αὐτὸς ὁ ξένος ;
 Στὸ Θιάκι πῶς τὸν ἔφεραν οἱ ναῦτες ; Ποιοὶ κι αὐτοὶ ἦταν ; 60
 Γιατὶ πεζὸς ἐδῶ, θαρρῶ, δὲ θὰ μπορούσε νὰ ῥθῃ ».

Τότε, Εὐμαίε, χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
 «Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδί μου.
 Ἀπ' τὸ μεγάλο τὸ νησί κατάγεται, τὴν Κρήτη,
 καὶ λέει πὼς πέρασε πολλὰς ἀνθρώπων πολιτεῖες, 65
 γιὰτὶ ἦταν ἔτσι τὸ γραπτὸ τῆς μοίρας του νὰ πάθῃ.
 Ἀπὸ καράβι Θεσπρωτῶν κρυφὰ φευγάτος ἦρθε
 στὴ στάνη μου, καὶ τώρα αὐτὸν θὰ σοῦ τὸν παραδῶσω.
 Κάμε ὅπως θέλεις. Εὐχεταὶ στὰ χέρια σου νὰ πέσῃ ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε 70
 «Εὐμαίε, αὐτὸς ὁ λόγος σου μοῦ πίκρανε τὰ σπλάχνα.
 Τὸν ξένο πῶς στὸ σπίτι μου νὰ τὸν φιλοξενήσω ;
 Παιδί εἶμαι ἐγὼ καὶ δὲ βαστοῦν τὰ δυὸ μου χέρια ἀκόμα,
 ἂν τὸν πειράξῃ ἄλλος κανεὶς, βοήθεια νὰ τοῦ δώσω.
 Κι ἡ μάνα μου στὰ στήθια τῆς δυὸ γυνῶμες ἀναδεύει, 75
 ἐδῶ μαζί μου ἂν θὰ σταθῇ νὰ κυβερνᾷ τὸ σπίτι,
 τὸν ἄντρα τῆς σεβούμενη καὶ τὴν ντροπὴ τοῦ κόσμου,
 ἢ ν' ἀκολουθήσῃ ὅποιον βρεθῇ τῶν Ἀχαιῶν ὁ πρῶτος

ἀπ' τοὺς μνηστῆρες, κι ἀκριβὰ θὰ τῆς χάριση δῶρα.
 "Ὅμως τὸν ξένο, μιὰ φορὰ ποὺ βρέθηκε κοντὰ σου, 80
 μ' ὁμορφο θὰ τὸν ντύσω ἐγὼ χιτῶνα καὶ χλαμύδα
 καὶ θὰ τοῦ δώσω δίστομο σπαθί καὶ δυὸ σαντάλια
 καὶ θὰ τὸν στείλω ὅπου ποθεῖ καὶ τὸ ζητᾷ ἡ καρδιά του,
 κι ἂν θέλῃς, στὸ καλύβι σου νὰ τὸν φιλοξενήσης.
 Καὶ θὰ τοῦ στείλω ροῦχα ἐδῶ καὶ τὴ θροφή ποὺ θέλει, 85
 νὰ μὴν τὸν ἔχῃς βάρος σου καὶ σὺ καὶ τὰ κοπέλια.
 Μὰ ἐκεῖ δὲ θὰ τὸν ἄφῃνα μὲ τοὺς μνηστῆρες νὰ ῥοθ.
 γιὰτὶ εἶναι αὐτοὶ κακότροποι, πολὺ χωριάτες ὅλοι,
 μήπως τὸν βρίσουν καὶ βαριά θὰ λυπηθῇ ἡ καρδιά μου.
 Κόπος ὁ ἓνας τοὺς πολλοὺς, κι ἄς εἶναι παλικάρι, 90
 νὰ καταφέρῃ, ἀφοῦ πολὺ ἀνώτεροι εἶναι ἐκεῖνοι ».

Τότε ἔτσι μίλησε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας·
 « ὦ φίλοι, ἀφοῦ μαθὲς κι ἐγὼ ταιριάζει νὰ μιλήσω,
 μοῦ κάψατε ἔτσι τὴν καρδιά, ν' ἀκούγω αὐτὰ ποὺ λέτε
 πῶς κάνουν οἱ ζητσίπωτοι μνηστῆρες στὸ παλάτι, 95
 χωρὶς ν' ἀκοῦν τὴ γνώμη σου, τέτοιος λεβέντης ποὺ εἶσαι.
 Πές μου, τὸ θέλεις καὶ βαστᾷς ἢ μήπως μὲς στὴ χώρα
 σ' ὀχτρεύεται ὅλος ὁ λαός, φωνὴ θεοῦ ἀκλουθώντας ;
 "Ἡ μήπως μὲ τ' ἀδέρφια σου μαλώνεις, ποὺ στὴ μάχη
 σ' αὐτοὺς καθένας πέφεται, μ' ὅση διχόνοια ἂν ἔχῃ. 100
 "Ἄχ, ἔτσι νὰ ἴμουν τόσο νιός, ὅσο τὸ λέει ἡ καρδιά μου,
 ἢ νὰ ἴμουν γιὸς τοῦ μαχητῆ Δυσσέα, εἴτε ὁ ἴδιος
 νὰ ῥχότανε ἀπ' τὴν ξενιτιά, —γιατὶ ἔχει ἀκόμα ἐλπίδα —
 κι ἄς μοῦ τὸ κόψη χέρι ὀχτροῦ ἀμέσως τὸ κεφάλι,
 ἂν δὲ γινόμεουν συφορὰ πικρὴ σ' ἐκείνους ὅλους, 105
 ἂν ἔβαζα τὸ πόδι μου στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
 Κι ἂν πάλε ἐμένα μόνο μου μὲ δάμαζε τὸ πλῆθος,
 θὰ προτιμοῦσα σπίτι μου νὰ πέσω σκοτωμένος,
 παρὰ τίς βάρβαρες δουλειὲς αὐτὲς νὰ βλέπω πάντα,
 τοὺς ξένους νὰ μὴ σέβονται κι ἐδῶ κι ἐκεῖ νὰ σέρνουν 110
 τίς παρακώρες ἄπρεπα στὶς ὁμορφες τίς σάλες,
 νὰ κατεβάζουν τὸ κρασί καὶ νὰ περιδρομιάζουν
 ἀχόρταχα κι ἀτέλειωτα, γιὰ μιὰ δουλειὰ χαμένη ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε κι ἔτσι εἶπε

- « Μετὰ χαρᾶς σου, ξένε, αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅπως εἶναι. 115
 Μῆτε ὁ λαὸς μ' ὀχτρεύεται καὶ τὸ κακὸ μου θέλει,
 μήτε καὶ μὲ τ' ἀδέρφια μου μαλῶνω, ποὺ στὴ μάχη
 σ' αὐτοὺς καθένας πέφεται, μ' ὅση διχόνοια ἂν ἔχη.
 Μὰ νά, μονόκλωνη ὕρισε τὴ γενεά μου ὁ Δίας.
 Μόνο του γιὸ ὁ Ἀρκείσιος ἔκαμε τὸ Λαέρτη, 120
 μονάχο πάλε γέννησε κι ἐκεῖνος τὸ Δυσσέα,
 κι ἐξάλλου ἐμένα μ' ἄφησε μοναχογιὸ ὁ Δυσσέας
 στὸ σπίτι, οὐδὲ μὲ χάρηκε. Τώρα γι' αὐτό, χιλιᾶδες
 μπῆχαν ὀχτροὶ στὸ σπίτι μου ποὺ τὸ κακὸ μου θέλουν.
 Γιατὶ ὅσοι ὀρίζουν στὰ νησιά κι ἀπ' ὅλους εἶναι αἱ πρῶτοι, 125
 στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι,
 κι ὅσοι εἶναι ἀρχοντογέννητοι στὸ βραχωμένο Θιάκι,
 τόσοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ καταλοῦν τὸ βιός μου.
 Κι ἐκεῖνη αὐτὸ τὸν ἄχαρο τὸ γάμο μήτε ἀρνίεται,
 μήτε μπορεῖ νὰ παντρευτῇ. Κι ἔτσι ὅλοι αὐτοὶ μοῦ σβήνουν 130
 τὸ σπίτι μου καὶ σύντομα κι ἐμένα θὰ χαλάσουν.
 Ὅμως στὸ χέρι τῶν θεῶν εἶναι ὅλα, ἂν θὰ τελέψουν.
 Μόν' τρέχα τώρα γλήγορα νὰ πῆς στὴν Πηνελόπη,
 πῶς ἀπ' τὴν Πύλο γύρισα καὶ πῶς γερὸς τῆς ἦρθα.
 Ἐγὼ θὰ καρτερέψω ἐδῶ, κι ἐμπρὸς τὰ πίσω νὰ ῥθω, 135
 μόνο σ' αὐτῇ, τὴν εἶδηση νὰ πῆς, χωρὶς ν' ἀκούσῃ
 ἄλλος κανεὶς, γιατί πολλοὶ τὸ θάνατό μου θέλουν ».
- Τότε, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
 « Τὰ ξέρω, τὰ στοχάζομαι, καθὼς τὰ λὲς τὰ κρίνω.
 Μόν' ἔλα πὲς μου τώρα αὐτό, νὰ ξέρω τί θὰ κάμω, 140
 μιὰ καὶ καλὴ στὸν ἄμοιρο Λαέρτη ἂν πρέπει νὰ ῥθω
 μαντατοφόρος, ποὺ καημούς κι ἂν εἶχε γιὰ τὸ γιό του,
 κοίταζε ὥς τόσο τίς δουλειὲς καὶ μὲ τοὺς δούλους πάντα
 ἔτρωγε σπίτι κι ἔπινε σὰν ἤθελε ἡ καρδιά του.
 Μὰ τώρα, ἀφότου μίσεψες στὴν Πύλο μὲ καράβι, 145
 φωμὶ μπουκιὰ δὲν ἔφαγε, κρασί δὲν ἤπιε στάλα,
 καὶ πάντα κλαίει κι δέρνεται καὶ τὸ κορμί του λιώνει ».
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Σκληρό, μὰ ἄς τὸν ἀφήσουμε, τὰ σπλάχνα μας κι ἂν καῖνε.
 Εἶθε ὅλα νὰ ἔταν στῶν θνητῶν τὸ χέρι. Πρῶτα πρῶτα 150

τὸν ἀκριβὸ πατέρα μου θὰ φέρναμε ἀπ' τὰ ξένα.
 Μὰ ἐσὺ σὰν πᾶς τὴν εἶδησι, τρεχάτος ἔλα πίσω
 κι ἀπ' τὰ χωράφια μὴν περνᾷς τὸ γέρο ν' ἀνταμώσης.
 Κι ἐξὸν ἀπ' τὴν μητέρα μου, στήν οἰκονόμα πές τα
 κρυφά, καὶ θὰ φροντίσῃ αὐτὴ πῶς νὰ τὰ μάθῃ ὁ γέρος ». 155

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς τὰ δυὸ σαντάλια πῆρε
 καὶ τὰ ἔδεσε στὰ πόδια του καὶ τράβηξε στὴ χώρα.
 Δὲν ξέφυγε τῆς Ἀθηνᾶς πῶς κίνησε ἀπ' τὴν μάντρα
 ὁ Εὐμαιὸς κι ἦρθε κοντά, παρόμοια μὲ γυναίκα
 πανώρια, μεγαλόσωμη καὶ στίς δουλειὲς τεχνίτρα. 160
 Στὴν πόρτα ἀντίκρυ στάθηκε καὶ στὸ Δυσσέα ἐφάνη
 κι οὔτε ἔνιωσε ὁ Τηλέμαχος, μήτε τὴν εἶδε ἐμπρὸς του.
 Γιατὶ οἱ θεοὶ δὲ φαίνονται καθάρια στὸν καθένα.

Μόνο ὁ Δυσσέας τὴν ἐβλεπε κι οἱ σκύλοι, οὐδὲ γαβγίζαν,
 μόν' στὴν γωνιά ζαρώσανε τῆς στάνης φοβισμένοι. 165
 Τοῦ ἔγνεψε μὲ τὰ μάτια της, κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
 κατὰλαβε κι ἐβγῆκε εὐτὺς ἀπ' τὸ καλύβι του ὄξω,
 στὸ μαντροτοίχι τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε μπροστά της.
 Κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτά τοῦ μίλησε ἡ Παλλὰδα·
 « Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ, πολύτεχνε Δυσσέα, 170
 στὸ γιό σου τώρα νὰ τὰ πῆς καὶ μὴν τοῦ τὰ σκεπάζης,
 κι ἀφοῦ ἐτοιμάστε θάνατο στοὺς ἄντροπους μνηστῆρες,
 νὰ πᾶτε στὴν περίφημη τὴ χώρα. Δὲ θ' ἀργήσω
 κι ἐγὼ κοντά σας νὰ βρεθῶ, γιατί διψῶ ἀπὸ μάχη ».

Εἶπε καὶ μὲ χρυσὸ ραβδί τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλὰδα. 175
 Καὶ πρῶτα ἀφοῦ μὲ νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτῶνα
 τὸν ἔντυσε, τοῦ στόλισε τὸ σῶμα μὲ τὴ νιότη.
 Μελαχρινὸς πάλι ἔγινε, τοῦ γέμισε ἡ θωριά του,
 καὶ μαύρισαν τὰ γένια του στὸ πρόσωπό του γύρω.
 Αὐτὰ σὰν ἔκαμε ἡ θεὰ χάθηκε, κι ὁ Δυσσέας 180
 μὲς στὸ καλύβι γύρισε. Κι ὅπως τὸν εἶδε ὁ γιός του,
 σάστισε καὶ τὸ πρόσωπο γύρισε ἀλλοῦ ἀπὸ φόβο,
 θεὸς μὴν εἶναι. Μίλησε στὸ τέλος μὲ δυὸ λόγια·
 « Ξένε, ἀπὸ πρὶν ἀλλιώτικος μοῦ φάνηκες μπροστά μου.
 Ἄλλα φορέματα φορεῖς, κι ἄλλη ἔγινε ἡ θωριά σου. 185
 Θὰ ἴσαι θεὸς ποὺ κάθесαι μὲς στὰ πλατιά τὰ οὐράνια.

Κάμε ἔλεος, θὰ σοῦ δώσουμε σφαχτά πού νά σ' ἀρέσουν
καί δῶρα χρυσοσκάλιστα. Σπλαχνίσου μας, θεέ μου ».

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθος Δυσσέας·

« Θεὸς δὲν εἶμαι· μὲ θεὸ γιὰτὶ μὲ προσμοιάζεις ; 190
μόν' εἶμαι ἐγὼ ὁ πατέρας σου, πού πάντα κλαῖς γιὰ μένα,
καί προσβολὲς ὑπόφερες κι ἤπιες πολλὰ φαρμάκια ».

Εἶπε καὶ γλυκοφίλησε τὸ γιό του, κι ἀπ' τὰ μάτια
τὰ δάκρυα τοῦ ἑπεφταν στὴ γῆς, πού πρὶν τὰ συγκρατοῦσε.

Πάλε ὁ Τηλέμαχος, — γιὰτὶ δὲν πείθουνταν ἀκόμα 195
πὼς ἦτανε ὁ πατέρας του — τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

« Δὲν εἶσαι σὺ ὁ πατέρας μου, παρὰ τὸ δίχως ἄλλο
κάποιος θεὸς μὲ ξεγελᾷ, γιὰ νά λυποῦμαι ἀκόμα.
Γιὰτὶ δὲ δύναται ἄνθρωπος θνητὸς αὐτὰ νά πλάσῃ 200
στὸ νοῦ του, ἐκτὸς ἀθάνατος θεὸς στὴ γῆς ἂν ἔρθῃ,
εὐκόλα ἂν θέλῃ, δύναται νά κάμῃ· νιούς ἢ γέροντας.

Γέρος προτοῦ φαίνόσουναι καὶ φτωχικὰ φοροῦσες,
μὰ τώρα μοιάζεις μὲ θεοὺς πού κατοικοῦν στὰ οὐράνια ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολὺσοφος τ' ἀπάντησε Δυσσέας· 205
« Μπροστά σου τὸν πατέρα σου, Τηλέμαχε, ἐνῶ βλέπεις,
δὲ σοῦ ταιριάζει ν' ἀπορῆς καὶ νά παραθαμάζῃς.

Γιὰτὶ δὲ θὰ ῥθῃ ἐδῶ κανεὶς ἄλλος ποτὲ Δυσσέας,
μόν' εἶμαι ὁ ἴδιος, πού καιροὺς παρὰδερνα στὰ ξένα
καὶ στὴν πατρίδα γύρισα τὸν εἰκοστὸ πιά χρόνον.
Τῆς νικηφόρας Ἀθηνᾶς εἶναι κι αὐτὸ τὸ θάμα, 210
πού μ' ἔκαμε ὅπως ἤθελε, γιὰτὶ τὰ δύναται ὅλα,
πότε νά φαίνουμαι ἄνθρωπος φτωχὸς πού ζητιανεύω,
καὶ πότε νιὸς πού στὸ κορμὶ φορῶ πανώρια ροῦχα.
Εὐκόλα δύνονται οἱ θεοὶ πού κατοικοῦν στὰ οὐράνια
νά τὸν δοξάσουν τὸ θνητὸ καὶ νά τὸν ταπεινώσουν ».

Εἶπε καὶ κάθισε. Κι εὐτὺς τὸν ξακουστὸ γονιό του
ἀγκάλιασε ὁ Τηλέμαχος καὶ ξέσπασε στὸ κλάμα.
Τοὺς πῆρε τότε καὶ τοὺς δυὸ ὁ πόθος νά θρηνήσουν,
κι ἔκλαιγαν μὲ πικροὺς λυγμούς, ὅσο δὲν κλαῖν τὰ ὄρνια,
θαλάσσοπούλια ἢ σταυραετοὶ κυρτόνυχτοι, πού ἀρπάζαν 220
ἀπ' τὴ φωλιά τ' ἀφτέρωτα πουλιά τους οἱ χωριάτες.
Ἔτσι ποτάμι χύσανε κι αὐτοὶ τὰ μαῦρα δάκρυα.

Κι ὁ ἥλιος θὰ βασίλευε κι ἀκόμα θὰ θρηνοῦσαν,
 μὰ μίλησε ὁ Τηλέμαχος καὶ στὸν πατέρα του εἶπε·
 « Μὲ τί καράβι σ' ἔφεραν, πατέρα ἀγαπημένε, 225
 στὸ Θιάκι οἱ ναῦτες ; Ποιοὶ κι αὐτοὶ παινεύονταν πῶς εἶναι ;
 Γιατὶ θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ θὰ μπορούσες νὰ ῥθης ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολυπάθος Δυσσέας·
 « Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ μετὰ χαρᾶς, παιδί μου.
 Στὸ Θιάκι οἱ κοσμοξάκουστοι μὲ φέρανε οἱ Φαίακοι, 230
 ποὺ κάθε ξένο προβοδοῦν, στὰ χέρια τους ἂν πέση.
 Καὶ μὲ καράβι γλήγορο, βαθιὰ ἀποκοιμισμένον,
 μὲ φέρανε ἀπ' τὰ πέλαγα καὶ μ' ἄφησαν στὸ Θιάκι,
 καὶ δῶρα μοῦ ἔδωκαν λαμπρά, γὰλκῷ, χρυσάφι, ροῦχα,
 ποὺ σὲ σπηλιά, ἀπὸ φώτιση θεοῦ, κρυμμένα τὰ ἔχω. 235
 Καὶ τώρα ἐδῶ μὲ τὴ βουλὴ πάλι ἤρθα τῆς Παλλάδας,
 γιὰ νὰ σκεφτοῦμε οἱ δυὸ μαζὶ τὸ φόνο τῶν ὀχτρῶν μας.
 Μόν' ἔλα τώρα, ἀρίθμησε σὲ μένα τοὺς μνηστῆρες,
 νὰ μάθω πόσοι νὰ ἔναι αὐτοὶ καὶ ποιὸς καθένας εἶναι.
 Κι ὕστερα στὴν ἀτρόμητη καρδιά μου θὰ μετρήσω, 240
 μονάχοι ἂν θὰ μπορέσουμε, οἱ δυὸ μας δίχως ἄλλους,
 νὰ πολεμήσουμε μ' αὐτοὺς ἢ θέλουμε βοήθεια ».

Κι ὁ συντεὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε κι ἔτσι εἶπε·
 « Πάντα ἄκουγα, πατέρα μου, τὸ ξακουστὸ ὄνομά σου,
 πῶς εἶσαι πρῶτος στὸ σπαθὶ καὶ στὴ σοφὴ τὴ γνώμη. 245
 Μὰ λόγῳ μοῦ ξεστόμισες μεγάλο, ποὺ τρομάζω.
 Δυὸ μόνοι μ' ἄλλους πιὸ πολλοὺς πῶς θὰ τὰ βγάλουν πέρα ;
 Δὲν εἶναι μιά, δὲν εἶναι δυὸ δεκάδες οἱ μνηστῆρες,
 μόν' εἶναι ἀκόμα πιὸ πολλοί, κι ἄκου νὰ τοὺς μετρήσω.
 Ἀπ' τὸ Δουλίχι διαλεχτοὶ πενήντα δυὸ λεβέντες, 250
 μ' ἔξι μαζὶ τοὺς παραγιούς. Κι ὅσοι ἤρθαν ἀπ' τὴ Σάμη,
 εἶναι ὅλοι εἴκοσι τέσσερεις. Κι εἴκοσι βάλε ἀκόμα,
 ὅσοι ἤρθαν ἀπ' τὴ Ζάκυνθο, καὶ δώδεκα ἀπ' τὸ Θιάκι,
 ἀτρόμητοι ὅλοι στὴν καρδιά. Κι ὁ Μέδοντας ὁ κράχτης,
 κι ὁ θεϊκὸς τραγουδιστής, πόχουν κι αὐτοὶ μαζὶ τοὺς 255
 δυὸ παραγιούς, στὸ μοῖρασμα τῶν φαγητῶν τεχνίτες.
 Σ' ὅλους ἐκείνους μαζωχτοὺς ἂν βγοῦμε ἐμεῖς μπροστά τους,
 ὅ,τι σοῦ κάμανε, πικρά κι ἀδρά θὰ τὸ πληρώσης.

Μὰ σκέψου, ἂν κάποιον δύνεται βοηθὸν νὰ βάλῃ ὁ νοῦς σου,
νὰ μᾶς βοηθήσῃ πρόθυμα καὶ μ' ὅλη τὴν καρδιά του ». 260

Τότε τ' ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθὸς Δυσσέας·
« Θὰ σοῦ τὸ πῶ μετὰ χαρᾶς καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης,
καὶ σκέψου ἂν μόνῃ ἢ Ἀθηνᾶ μετὸ μεγάλο Δία
θὰ μᾶς βοηθήσουν, ἢ βοηθὸ ἄλλον νὰ βάλῃ ὁ νοῦς μου ». 265

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Καλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ δυὸ βοηθοί, ποὺ ὀνόμασες, πατέρα,
ποὺ κάθονται στὰ σύγνεφα ψηλά, καὶ τοὺς ἀνθρώπους
ὅλου τοῦ κόσμου κυβερνοῦν καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους ». 270

Πάλε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθὸς Δυσσέας·
« Ναί, δὲ θ' ἀργήσουν νὰ βρεθοῦν στὴ μάχη, καὶ θὰ δοῦμε
ὅταν πιαστοῦμε ἐμεῖς οἱ δυὸ μετὸς λοιποὺς μνηστῆρες
ποιὸς θὰ νικήσῃ. Τώρα σὺ, τὸ γλυκοχαχαμέρι
στὸ σπίτι πῆγαινε, νὰ βρῆς τοὺς ἄνθρωπους μνηστῆρες. 275

Ὑστερα ἐμένα κι ὁ βοσκὸς στὴ χώρα θὰ ὀδηγήσῃ,
παρόμοιο μ' ἓνα δῦστυχο καὶ ψωμοζήτη γέρο. 275

Κι ἂν μὲ προσβάλουν σπίτι μου, μὲς στὴν καρδιά σου βάστα
κλεισμένη τὴν ὑπομονὴ κι ἐγὼ ἄς κακοπαθαίνω.

Κι ἂν ἀπ' τὴν πόρτα μὲ κλωτσιᾶς στὸ δρόμο μὲ πετάξουν,
ἢ μὲ σαῖτες μὲ χτυποῦν, ὑπόφερε νὰ βλέπῃς. 280

Μόνον μὲ λόγια σου γλυκὰ νὰ τοὺς μιλάς, νὰ πάψουν
τις τρέλες. Ὅμως δὲ θ' ἀκοῦν, γιατί τοὺς ζώνει ὁ χάρος. 280

Κι ἓνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ σὺ στὸ νοῦ νὰ τό 'χῃς.
Τὴν ὥρα ποὺ ἢ πολὺβουλή Παλλὰδα μετ' φωτίσῃ,
θὰ γνέψω μὲ τὰ μάτια μου κι ἅμα τὸ καταλάβῃς,

ὅσα κι ἂν βρίσκονται ἄρματα στὸ σπίτι νὰ συνάξῃς
καὶ νὰ τὰ βάλῃς στὸ ψηλὸ κελλάρι, μὲς στὸ βάθος 285

καὶ τοὺς μνηστῆρες μὲ γλυκὰ ν' ἀποκοιμίζῃς λόγια,
τὰ σὲ ρωτοῦν γιὰ τ' ἄρματα καὶ θέλουν νὰ τὰ βλέπουν·

« Ἀπ' τὸν καπνὸ τὰ σήκωσα, γιατί δὲν ἦταν ὅμοια
ὥς τ' ἄφῃσε ὁ πατέρας μου σὰν πῆγε γιὰ τὴν Τροία, 290

μόν' ἔχασαν τὴ λάμψη τοὺς ἀπ' τοῦ καπνοῦ τὴν ἄχνα.
Κι ἓνα ἄλλο ὁ Δίας μοῦ 'βαλε στὸ νοῦ μου πῶς μεγάλο,

μὴ χτυπηθῇτε, ἂν ἔξαφνα πιαστῇτε ἀπὸ μεθύσι,
καὶ τὸ τραπέζι μολεῦτῃ κι ὁ γάμος ἀπ' τὸ αἶμα,

- γιατί καθένα τὸν τραβᾷ μονάχο τὸ μαχαίρι». 295
 Ν' ἀφήσης μόνο δυὸ σπαθιά γιὰ μᾶς καὶ δυὸ κοντάρια
 κι ἀσπίδες δυὸ ν' ἀρπάξουμε στὰ χέρια ὅταν χυθοῦμε
 ἀπάνω τους. Καὶ στὰ στερνὰ τοὺς ἄτσαλους μνηστῆρες
 θὰ τοὺς τυφλώσῃ ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ βαθυγνώστης Δίας.
 Κι ἓνα ἄλλο ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης. 300
 "Ὅν εἶσαι ἀλήθεια γιὸς μου ἐσὺ κι ἀπ' τὸ δικό μου τὸ αἷμα,
 νὰ μὴν τὸ μάθῃ ἄλλος κανεὶς, πὼς γύρισα στὸ Θιάκι,
 ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ, μήτε ὁ γερο-Λαέρτης
 μήτε ὁ θεῖκός χοιροβοσκός, μήτε κι ἡ Πηνελόπη.
 Καὶ μόνοι οἱ δυὸ νὰ μάθουμε τῶν γυναικῶν τὴ γνώμη, 305
 κι ἀπ' τοῦ σπιτιοῦ τοὺς παραγιούς νὰ ἰδοῦμε ποίους ἀκόμα·
 μᾶς σέβεται καὶ μᾶς τιμᾷ καὶ ποιός δὲ μᾶς φοβᾶται
 καὶ μήτε ἐσένα δὲν ψηφᾷ, ἂν καὶ μεγάλος εἶσαι ».
- Τότε ἔτσι ὁ ἀκριβός του γιὸς τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε·
 « Κι ἄλλη φορά, πατέρα μου, θὰ ἰδῆς ἂν ἔχω κρίση, 310
 γιατί κι ἐγὼ ἀσυλλόγιστο δὲν ἔχω τὸ κεφάλι.
 "Ὅμως αὐτὸ καὶ γιὰ τοὺς δυὸ δὲ βρίσκω ἐγὼ πὼς εἶναι
 ὠφέλιμο. Γιὰ σκέψου το. Γιατί ἔτσι δίχως λόγο,
 θὰ κάθῃσαι ἄπραγος καιρὸ νὰ προσπαθῆς νὰ μάθης,
 κι ἥσυχα αὐτοὶ θὰ καταλοῦν δίχως σπλαχνιὰ τὸ βίός σου. 315
 Μὰ τίς γυναῖκες σύμφωνος κι ἐγὼ νὰ δοκιμάσης,
 ποιές τὸ ψωμί σου δὲν τιμοῦν καὶ ποιές δὲν ἔχουν κρίμα.
 "Ὅμως τοὺς ἄντρες περιττό, ἀπ' τό 'να σπíti στ' ἄλλο,
 νὰ δοκιμάζουμε. "Ὅλα αὐτὰ μποροῦν στερνὰ νὰ γίνουν,
 σημάδι ἂν ἔχῃς φανερό τοῦ ἀσπιδοφόρου Δία ». 320
- Τὴν ὥρα πόλεγαν αὐτά, μιλώντας μεταξὺ τους,
 ἔμπαινε τὸ καλόχτιστο καράβι μὲς στὸ Θιάκι,
 πόφερε τὸν Τηλέμαχο καὶ τοὺς συντρόφους του ὅλους
 μέσῃ ἀπ' τὴν Πύλο. Στὸ βαθὺ σὰν μπήκανε λιμάνι 325
 σύρανε πρῶτα στὴ στεριά τὸ μελανὸ καράβι
 καὶ τ' ἄρμενά του βγάλανε οἱ ψυχωμένοι ναῦτες,
 καὶ στοῦ Κλυτία πήγανε τὰ πανωραῖα δῶρα.
 Τότε ἓνα κράχτη στείλανε στὸ σπíti τοῦ Δυσσέα,
 τὴν εἶδηση στὴ συνετὴ νὰ πῇ τὴν Πηνελόπη,
 πὼς στάθηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ ξοχικό του κτῆμα 330

- κι ἔστειλε τὸ καράβι πρὶν νὰ φτάσῃ στὸ λιμάνι,
 τῆς λατρευτῆς βασιλίσσας μὴ φοβηθῇ ἡ καρδιά της,
 καὶ χύσῃ δάκρυα τρυφερά. Τὴν ἴδια ὥρα πῆγαν
 ὁ κρᾶχτης κι ὁ χοιροβοσκὸς τὴν εἶδησῃ τὴν ἴδια
 νὰ φέρουν στὴ βασιλίсса. Σὺν μπῆκαν στὸ παλάτι
 ὁ κρᾶχτης ἔτσι φώναζε μπροστὰ στὶς παρακίρες·
 « Ἐφτασε ὁ ἀκριβὸς σου γιὸς, βασιλίсса, ἀπ' τὴν Πύλο ».
- Κοντὰ της πῆγε κι ὁ βοσκὸς κι εἶπε στὴν Πηνελόπη
 ὅσα τὸν ἔστειλε νὰ πῇ τ' ἀγαπητὸ παιδί της.
 Κι ὅταν πιστὰ τὴν προσταγὴ τὴν τέλεψε, ὅπως ἦταν
 ἄφρησε μέγαρα κι αὐλὲς καὶ στὸ μαντρί του πῆγε.
- Μὰ τῶν μνηστήρων χάλασε μέσα ἡ καρδιά ἀπ' τὴ λύπη
 κι ἀπ' τὸ παλάτι βγαίνοντας, τὸ μακροτοίχι πῆραν
 πού 'χε ἡ αὐλή, καὶ κάθισαν ἐκεῖ, μπροστὰ στὶς πόρτες.
 Τότε ἄρχισε ὁ Εὐρύμαχος γιὸς τοῦ Πολύβου κι εἶπε·
- « Θρασὰ ὁ Τηλέμαχος δουλειὰ κατόρθωσε μεγάλη,
 τέτοιο ταξίδι, κι εἴπαμε πὼς δὲν τὰ βγάζει πέρα.
 Μὰ ἐλᾷτε τώρα ἄς ρίξουμε τὸ πιὸ καλὸ καράβι
 στὴ θάλασσα κι ἄς βάλουμε τεχνίτες λαμνοκόπους,
 νὰ ποῦν στοὺς ἄλλους γλήγορα ξοπίσω νὰ γυρίσουν ».
- Τὸ λόγῳ δὲν ἀπόσωσε, κι εἶδε μὲς στὸ λιμάνι,
 ὡς ἔστρεψε ὁ Ἀμφίνομος, τὸ μελανὸ καράβι,
 πού τὰ πανιά του μάζωναν καὶ τὰ κουπιὰ βαστοῦσαν.
 Χάρηκε μέσα του ἡ καρδιά κι ἔτσι εἶπε στοὺς συντρόφους·
- « Τί θέλουμε νὰ στείλουμε μαντάτο ; Νὰ τους, ἦρθαν.
 Εἴτε ὁ θεὸς τοὺς φώτισε εἴτε εἶδανε μονάχοι
 τ' ἄλλο καράβι νὰ περνᾷ, μὰ κόπος νὰ τὸ φτάσουν ».
- Ἔτσι εἶπε καὶ σηκώθηκαν καὶ πῆγαν στ' ἀκρογιάλι
 καὶ στὴ στεριά τραβήξανε τὸ μελανὸ καράβι
 καὶ πῆραν ὅλα τ' ἄρμενα οἱ ψυχωμένοι ναῦτες.
- Τότε ὅλοι γιὰ τὴ σύνοδο κινοῦσαν μαζωμένοι
 κι οὔτε ἄλλον ἄφρησαν ἐκεῖ νὰ κάτση, νιὸς ἢ γέρος.
 Κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος ἄρχισε, ὁ γιὸς τοῦ Εὐπεΐθου, κι εἶπε·
 « Ἀχ, οἱ θεοὶ τὸν γλίτωσαν ἀλάθευτα ἀπ' τὸ χάρο.
 Τὴ μέρα βάζαμε σκοποὺς στ' ἀγερικὰ ἀκρωτήρια,
 πού ἀδιάκοπα συνάλλαζαν. Κι ὅταν βουτοῦσε ὁ ἥλιος

ποτὲ τὴ νύχτα στὴ στεριά δὲν κλείσαμε τὸ μάτι,
 μόν' πάντα μὲς στὴ θάλασσα μὲ τὸ γοργὸ καράβι
 ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀρμενίζαμε, προσμένοντας νὰ φέξῃ,
 τοῦ Τηλεμάχου τὴ ζωὴ ζητώντας στὸ καρτέρι 370
 νὰ πάρουμε, ὅταν ἔφτανε. "Ὅμως αὐτὸν ὡς τόσο
 κάποιος θεὸς τὸν γλίτωσε νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα.
 Μὰ ἐλάτε νὰ σκεφτοῦμε ἐδῶ τὸ θάνατό του τώρα,
 κι οὔτε νὰ μᾶς γλιτώσῃ πιά. Γιατὶ δὲν ἔχει ἐλπίδα,
 ἐνόσω θὰ 'ναι ζωντανός, νὰ βρῇ ἡ δουλειὰ μας ἄκρη. 375
 Γιατὶ εἶναι ἐκεῖνος φρόνιμος, στὴ γνώση κατεχάρης,
 καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ δὲν ἔχουμε ὅπως πρῶτα.
 Μὰ ἐλάτε, πρὶν σὲ σύνοδο τοὺς Ἀχαιοὺς καλέσῃ.
 Γιατὶ κι αὐτὸ ὁ Τηλέμαχος θαρρῶ δὲ θ' ἀμελήσῃ,
 μόν' θὰ βαστάξῃ τὸ θυμὸ καὶ σ' ὅλους θὰ κηρύξῃ, 380
 πῶς σκάβουμε τὸ λάκκο του καὶ γλίτωσε μὲ κόπο.
 Κι αὐτοὶ ἂν ἀκούσουν τ' ἄνομο τὸ ἔργο, θὰ μᾶς βρίσουν
 κι ἄλλο θὰ πάθουμε κακὸ, κι ἴσως ἀπ' τὴν πατρίδα
 μᾶς διώξουν καὶ τῆς ξενιτιᾶς θὰ πάρουμε τὴ στράτα.
 Ἐμπρός, νὰ τὸν προφτάσουμε στὸ δρόμο ἢ στὰ χωράφια, 385
 μακριὰ ἀπ' τὴν πόλιν. Κι ἔπειτα μοιράζουμε τὸ βίός του
 καὶ τὸ παλάτι ἀφήνουμε στὴ μάνα του νὰ τὸ 'χῃ
 μ' ὅποιον τὴν πάρῃ. Κι ἂν αὐτὸς δὲ σᾶς ἀρέσῃ ὁ λόγος
 καὶ θέλετε ὁ Τηλέμαχος νὰ ζῇ καὶ τ' ἀγαθὰ του 390
 τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, ἅς πάψουμε πιά τότε
 νὰ συναζόμεστε ὅλοι ἐδῶ, τὸ σπίτι του νὰ τρῶμε.
 Μόν' ἀπ' τὸ σπίτι του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα τοῦ ἀρραβώνα.
 ἅς φέρῃ κι ἅς διαλέξῃ αὐτὴ νὰ παντρευτῇ στὸ τέλος
 ὅποιον τῆς φέρῃ πιὸ πολλὰ κι ὅποιον τῆς γράφῃ ἡ μοίρα». 395
 "Εἴπει εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν.
 Τότε ἄρχισε ὁ Ἀμφίνομος, λεβέντης γιὸς τοῦ Νίσου,
 πού 'ρθε ἀπ' τὸ χορταρόστρωτο, τὸ κάρπερὸ Δουλίχι,,
 ὅλων τῶν ἄλλων ἀρχηγός, καὶ τὰ γλυκὰ του λόγια
 στὴν Πηνελόπην ἀρέσανε κι ἦταν καλὴ ἡ καρδιά του.
 Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε 400
 « Ἀδέλφια, τὸν Τηλέμαχο ἐγὼ δὲν τὸν σκοτώνω.
 Στὸ γένος τὸ βασιλικό, κακὸ νὰ βάλῃς χέρι.

Μὰ ἄς δοῦμε πρῶτα τῶν θεῶν τὴ γνώμη, κι ἂν τὸ στέργουν
αὐτὸ νὰ γίνη οἱ ὀρίσμοι τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
κι ἐγὼ τοῦ παίρνω τὴ ζωὴ κι ὅλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω. 405
Μὰ ἂν δὲν τὸ θέλουν οἱ θεοί, προτείνω νὰ μὴ γίνη ».

Εἶπε καὶ σ' ὅλους ἄρесе ὁ λόγος τοῦ Ἀμφινόμου,
κι εὐτὺς νὰ πᾶνε κίνησαν στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα
καὶ σὲ θρονιά καθίσανε, σὰν ἦρθαν, σκαλισμένα.

Τότε ἄλλο βρῆκε ἡ φρόνιμη νὰ κάμῃ ἡ Πηνελόπη· 410
στοὺς φαντασμένους νὰ φανῇ κι ἀστόχαστους μνηστῆρες,
γιατὶ ἔμαθε στὸν πύργο τῆς τὸν κίνδυνο τοῦ γιου τῆς.
Ἔτρεξε ὁ κράχτης Μέδοντας κι ὅσα ἄκουσε τῆς τὰ 'πε.

Καὶ κίνησε ἀπ' τὸν πύργο τῆς μὲ παρακλόμενες ἄλλες. 415
Κι ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναῖκα στοὺς μνηστῆρες,
κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στυλο ἐστάθη,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρὴ τῆς μπόλια,
καὶ στὸν Ἀντίνοο μίλησε μὲ θυμωμένα λόγια·

« Ἀντίνο, κακοστόχαστε καὶ ψηλοφантаσμένε, 420
στὸ Θιάκι πρῶτο σ' ἔχουνε στοὺς λόγους καὶ στὴ γνώση
μὲς στοὺς συνηλικιώτες σου, μὰ σὺ δὲν εἶσαι τέτοιος.

Τρελέ, γιατί τὸ θάνατο τοῦ Τηλεμάχου θέλεις,
καὶ τοὺς ἱκέτες δὲν ψηφᾷς, ποὺ τοὺς φυλάει ὁ Δίας ;
Μεγάλο κρίμα τὸ κακὸ νὰ μελετᾷς στὸν ἄλλο.

Ἦ δὲν τὸ ξέρεις πὼς ἐδῶ, μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια, 425
μᾶς πρόσπεσε ὁ πατέρας σου, ποὺ τὸ λαὸ ἐφοβήθη
τοῦ τόπου του, γιατί ἐβλαψε, μ' ἄλλους ληστὲς Ταφιδῶτες,
τοὺς Θεσπρωτοὺς, ποὺ φίλοι μας καὶ σύμμαχοί μας ἦταν ;
Νὰ τὸν σκοτώσουν ἤθελαν κι ὅλους τοὺς θησαυροὺς του
νὰ τοὺς χαροῦν, μὰ ἀντίκοψε ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας. 430

Τώρα τὸ σπίτι ἐκείνου τρῶς ἀπλέρωτα καὶ θέλεις
νὰ πάρῃς τὴ γυναῖκα του, τὸ γιό του νὰ σκοτώσῃς,
καὶ μοῦ ματώνεις τὴν καρδιά. Μὰ πάψε πιά κι ὁ ἴδιος,
κι ὅλους τοὺς ἄλλους πρόσταξε συντρόφους σου νὰ πάψουν ».

Τότε ὁ Εὐρύμαχος ὁ γιὸς τῆς εἶπε τοῦ Πολύβου· 435
« ὦ, Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
θάρρος καὶ τέτοια μὲς στὸ νοῦ καθόλου μὴν τὰ βάζῃς.
Δὲ βρίσκεται, οὔτε θὰ βρεθῇ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο ὁ ἄντρας

πού άπάνω στόν Τηλέμαχο τὸ χέρι του θ' ἀγγίξῃ,
 ὅσο πού νά 'μαι ζωντανός κι ἔχω ἀνοιχτά τὰ μάτια.
 Γιατί τὸ λέγω φανερά, καί νά τὸ ἰδῇς, θά γίνῃ.
 Τὸ μαῦρο του αἵμα στή στιγμή θά βάψῃ τὸ σπαθί μου,
 γιατί κι ἐμένα κάθιζε στὰ γόνατά του άπάνω
 πολλές φορές ὁ πορθητής Δυσσέας καί στὰ χέρια
 μου 'βαζε κρέας καί κρασί στὰ χεῖλή μου βαστοῦσε.
 Για τοῦτο τὸν Τηλέμαχο πῶ παραπάνω ἀπ' ὅλους
 τοὺς φίλους μου τὸν ἀγαπῶ καί χάρο ἄς μὴ φοβᾶται
 ἀπ' τοὺς μνηστῆρες. Τὸ γραπτὸ κανεῖς δὲν τὸ ξεφεύγει ».

Ἔτσι εἶπε θάρρος δίνοντας, μὰ τοῦ 'σκαβε τὸ λάκκο.

Κι ἡ Πηνελόπη ἀνέβηκε στὸ μαρμαροχτισμένο
 ἀνώ κι ἐκεῖ τὸν ἄντρα της θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα,
 ὥσότου στὰ ματόκλαδα τῆς ἄπλωσε ἡ Παλλάδα
 ὕπνο γλυκὸ νά κοιμηθῇ. Κατὰ τὸ βράδυ βράδυ
 ἔφτασε κι ὁ χοιροβοσκὸς καί βρῆκε τὸ Δυσσέα,
 πού μὲ τὸ γιό του ἐτοίμαζαν νά φᾶνε, ἓνα θρεφάρι
 σὰν ἔσφαζαν χρονιάρικο. Τότε ἡ θεὰ Παλλὰδα
 πῆγε σιμὰ καί μὲ ραβδί χτυπώντας τὸ Δυσσέα
 γέρο ξανά τὸν ἔκαμε καί παλιωμένα ροῦχα
 τὸν ἔντυσε, μήπως τὸν δῇ καί τὸν γνωρίσῃ ἀμέσως
 ὁ θεῖκός χοιροβοσκὸς καί πάῃ στήν Πηνελόπη
 νά τῆς τὸ πῇ καί μέσα του κρυφὸ δὲν τὸ κρατήσῃ.

Καί πρῶτος ὁ Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 « Ἥρθες, καλότυχῃ Εὐμαιο ; Τί λένε μὲς στή χώρα ;
 Ἄπ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ δολεροὶ μνηστῆρες,
 ἡ στήν πατρίδα νά 'ρχομαι παραφυλοῦν ἀκόμα ; »

Τότε, Εὐμαιο χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·
 « Ἐννοια δὲν εἶχα, τὸν καιρὸ νά χάνω μὲς στή χώρα
 αὐτὰ νά κάτσω νά ρωτῶ. Πῶ σύντομα ποθοῦσα
 νά κάμω τὴν παραγγελιά καί πίσω νά γυρίσω.

Κράχτης ἀπ' τοὺς συντρόφους σου, γοργὸς μαντατοφόρος
 μὲ βρῆκε καί στή μάνα σου τὴν εἶδηση εἶπε πρῶτος.
 Κι ἓνα ἄλλο ξέρω νά σοῦ πῶ πού τό εἶδα μὲ τὰ μάτια.
 Ὑῆλᾷ ἀπ' τὴ χώρα, στοῦ Ἑρμῆ τὸ λόφο, ὅπως ἐρχόμουν,
 εἶδα καράβι γλήγορο νά μπαίνει στὸ λιμάνι

κόσμο γεμάτο κι ἦτανε μ' ἀσπίδες φορτωμένο 475
καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Κι ἔβαλα μὲς στὸ νοῦ μου
αὐτοὶ πῶς θὰ 'ναι, μὰ μπορεῖ νὰ κάνω πάλε λάθος ».

Ἔτσι εἶπε κι ὁ Τηλέμαχος στὰ μάτια τὸ Δυσσέα
χαμογελώντας κοίταξε, κρυφὰ ἀπ' τὸ χοιροτρόφο.

Καὶ τίς δουλειὲς σὰν τέλεψαν κι ἐτοίμασαν τραπέζι 480
τρῶν, καὶ δὲ λείπει τίποτε, ποὺ νὰ ζητᾷ ἡ καρδιά τους.
Καὶ τέλος ἅμα χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
νὰ κοιμηθοῦν θυμῆθηκαν, ὕπνο γλυκὸ νὰ πάρουν.

P

Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Λυγούλα,
τότε ἔδесе στὰ πόδια του τὰ δυὸ ὁμορφα σαντάλια
ὁ συνετὸς Τηλέμαχος, γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,
καὶ πῆρε τὸ κοντάρι του, ποὺ τοῦ ῥχονταν στῇ χούφτα,
νὰ πάη στῇ χώρα, κι εἶπε εὐτὺς δυὸ λόγια στὸ βροχὺ του· 5
« Παππού, θὰ τρέξω νὰ μὲ ἰδῇ κι ἡ μάνα μου στῇ χώρα,
ποὺ δὲ θὰ πάψῃ νὰ θρηνῇ καὶ νὰ μοιρολογιέται,
προτοῦ μὲ ἰδοῦν τὰ μάτια της. Κι αὐτὰ σὲ σένα ὀρίζω.
Νὰ πάη στῇ χώρα ὁδήγησέ τον τὸν ἄμοιρο τὸν ξένο
νὰ διακονήσῃ ἐκεῖ ψωμί. Καθένας θὰ τοῦ δώσῃ 10
σταρόψωμο κι ἓνα καυκί. Κι οὔτε μπορῶ μονάχος
ὅλο τὸν κόσμο νὰ πονῶ πόχω καημοὺς δικούς μου.
Κι ἀνίσως τοῦ κακοφανῇ, κακὸ δικό του θὰ 'ναι.
Σ' ἐμένα ἀρέσει ξάστερα νὰ λέω τὴν πᾶσά ἀλήθεια ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε· 15
« Νὰ μὲ κρατήσουν μήτε ἐγώ, παιδί μου, δὲν τὸ θέλω.
Κάλλιο συμφέρει τοῦ φτωχοῦ στῇ χώρα νὰ ζητεῖται
παρὰ στοὺς κάμπους. Ὡς ποθεῖ καθένας θὰ μοῦ δώσῃ.
Γιατὶ δὲν εἶμαι πιὰ παιδί νὰ κάθουμαι στὶς μάντρες
κι ἐδῶ νὰ κάνω τίς δουλειὲς πρὶν θὰ μοῦ πῇ ὁ τσοπάνης. 20
Πήγαινε ἐσύ, κι ὥς ὅρισες, αὐτὸς θὰ μ' ὁδηγήσῃ,
σὰν ἀμολήσω στῇ φωτιά κι ἀφοῦ ζεστάνῃ ἡ μέρα.
Γιατὶ εἶναι τρύπια ὅσα φορῶ καὶ θὰ μὲ κάψῃ ἡ πάχνη,
κι ἄκουσα πρὶν ποὺ λέγατε πῶς εἶναι ἀλάργα ἡ χώρα ».

25
 "Ετσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὸ καλύβι βγῆκε
 καὶ πήγαινε κοφτὰ κοφτὰ, στὸ νοῦ του τῶν μνηστήρων
 βάζοντας ὅλο τὸ κακὸ. Σὰν ἦρθε στὸ παλάτι,
 ἔστησε τὸ κοντάρι του σὲ μιὰ ψηλὴ κολόνα
 καὶ μπῆκε εὐτὺς τὸ πέτρινο κατώφλι δρασκελώντας.

30
 Ἡ βάγια τότε Εὐρύκλεια τὸν εἶδε ἀπ' ὅλες πρώτη,
 τὴν ὥρα ποὺ ἔστρωνε προβιὲς στοὺς σκαλισμένους θρόνους,
 κι ἐμπρός του ἀμέσως ἔτρεξε στὰ δάκρυα βουτημένη.

Τριγύρω του συνάχτηκαν κι οἱ ἄλλες παρακώρες
 καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲ χαρὲς τοὺς ὤμους, τὸ κεφάλι.

35
 Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη ἀπ' τὸν ὄντά της βγῆκε,
 παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη καὶ τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτη,
 κι ἀγκάλιασε μὲ κλάματα τ' ἀγαπητὸ παιδί της,

καὶ φίλασε τὸ κεφάλι του καὶ τὰ γλυκά του μάτια
 κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ἔλεγε στὰ δάκρυα βουτημένη·

40
 « Γλυκό μου φῶς, Τηλέμαχε, ἄχ, ἦρθες πιά κι ἡ ἔρμη
 δὲν τό ἴπιζα πῶς θὰ σέ ἰδῶ, ἀφ' ὅτου μὲ καράβι

κρυφὰ στήν Πύλο μίσεψες χωρὶς τὸ θέλημά μου,
 ἄκουσμα γιὰ τὸν ἀκριβὸ πατέρα σου νὰ μάθης.

Μόν' ἔλα τώρα πὲς μου αὐτά, τὰ μάτια σου ὅπως τά εἶδαν.

45
 Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Μὴ θὲς νὰ κλάψω, μάνα μου, τὰ σπλάχνα μὴ μοῦ σφάζης,
 ποὺ μόλις ἀπ' τὸ θάνατο τὴ γλίτωσα μὲ κόπο.

Μόν' πήγαινε κι ἀφοῦ λουστῇς καὶ καθαρὰ φορέσης,
 στ' ἀνώι ἀπάνω βγαίνοντας μὲ τίς πιστές σου δοῦλες,

50
 τάξε νὰ κάμης στοὺς θεοὺς σωστές βοδιῶν θυσίες,
 ἴσως θελήσῃ τ' ἄδικα ν' ἀνταποδώσῃ ὁ Δίας.

Κι ἐγὼ θὰ πάω στήν ἀγορὰ τὸν ξένο νὰ καλέσω,
 ποὺ σὰν ξεκίνησα νὰ ρθῶ, ἀκλούθησε μαζί μου.

Μὲ τοὺς πιστοὺς συντρόφους μου τὸν ἔστειλα στὴ χώρα,
 καὶ τοῦ Πειριχίου σύστησα νὰ τὸν φιλοξενήσῃ

55
 στὸ σπίτι του, μὲ σεβασμὸ κι ἀγάπη, ὅσο νὰ φτάσω ».

Ἔτσι εἶπε, καὶ δὲν πέταξαν τὰ λόγια του χαμένα.

Σὰ λούστηκε καὶ φόρεσε καθάρια στὸ κορμί της,
 ἔταξε σ' ὅλους τοὺς θεοὺς σωστές βοδιῶν θυσίες,

60
 ἴσως θελήσῃ τ' ἄδικα ν' ἀνταποδώσῃ ὁ Δίας.

Βγῆκε ὄξω κι ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι
καὶ δυὸ σκυλιὰ ξοπίσω του τὸν ἀκλουθοῦσαν ἄσπρα,
κι ἡ Ἀθηνᾶ μὲ θεϊκιὰ τὸν περιχοῦσε χάρη
κι ὅλο τὸ πλῆθος θάμαζε σὺν εἶδαν νὰ προβάλλῃ.

Συνάχτηκαν τριγύρω του κι οἱ ἄτροποι μνηστῆρες
καὶ λόγια τοῦ ἔλεγον γλυκὰ, μὰ τοῦ ἴσκαβαν τὸ λάκκο.

65

Ἐκεῖνος ὅμως ἄφησε γοργὰ τὴ συντροφιά τους
καὶ πῆγε ἐκεῖ ποῦ κάθονταν οἱ πατρικοὶ του φίλοι,
ὁ Μέντορας κι ὁ Ἀντίφος κι ὁ γερο-Ἀλιθέρσης,
κι ἐκεῖ μαζί τους κάθισε κι ἐκεῖνοι τὸν ρωτοῦσαν.

70

Κι ὁ ξακουστός κονταριστής ὁ Πείραιος ἦρθε τότε
στὴν ἀγορά, διαβαίνοντας τὴ χώρα μὲ τὸν ξένο.

Κι οὔτε ἄργησε ὁ Τηλέμαχος νὰ πεταχτῇ μπροστά του.
Μ' ἄρχισε πρὶν ὁ Πείραιος κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ἔπε:

« Στείλε τίς δοῦλες σπίτι μου, Τηλέμαχε, νὰ πάρουν
τὰ δῶρα ποῦ σοῦ χάρισε ὁ ξακουστός Μενέλαος ».

75

Κι ὁ συνετός Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε:
« Δὲν ξέρω ἀκόμα αὐτὴ ἡ δουλειὰ πῶς θὰ τελέψῃ, Πείραιε,
ἂν οἱ μνηστῆρες σπίτι μου μὲ δόλο μὲ σκοτώσουν
κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατριὰ ἀγαθὰ μου.

80

Ἀντὶ γι' αὐτοὺς, καλύτερα νὰ τὰ χρῆς ὁ ἴδιος.
Κι ἂν φέρω στὸ κεφάλι τους ἐγὼ σφαγὴ καὶ χάρο,
μὲς στὴ χαρὰ χαρούμενος στὸ σπίτι μοῦ τὰ φέρνεις ».

Εἶπε, καὶ πῆρε σπίτι του τὸν ἄμοιρο τὸν ξένο.

Καὶ στὸ καλοκατοίχητο σὺν ἦρθαν τὸ παλάτι,
ρίζανε ἀπάνω στὰ θρονιά καὶ στὰ σκαμνιά τίς κάπες
καὶ πῆγαν στὰ καλόξυστα λουτρά γιὰ νὰ λουστοῦνε.

85

Κι οἱ δοῦλες σὺν τοὺς ἔλουσαν, τοὺς ἔτριψαν μὲ λάδι
καὶ μὲ σγουρὲς τοὺς ἔντυσαν χλαμύδες καὶ χιτῶνες
καὶ βγῆκαν τότε ἀπ' τὸ λουτρό καὶ στὰ θρονιά καθίσαν.

90

Μιὰ παρακώρη μὲ χρυσὸ πεντάμορφο λαγῆνι
νερὸ τοὺς χύνει νὰ νιφτοῦν σὲ μιὰ ἀργυρὴ λεκάνῃ
κι ἐμπρὸς τοῦ μάκρου σκαλιστὸ τοὺς ἔστρωσε τραπέζι.

Ψωμιὰ τοὺς ἔφερε ἔπειτα κι ἡ σεβαστὴ οἰκονόμα
κι ἄλλα προσφάγια πληθερά μετὰ χαρᾶς ὅ,τι εἶχε.

95

Ἀγνάντια του κι ἡ μάνα του σ' ἓνα σκαμνὶ καθόνταν,

στὸ στῦλο ἀπάνω ἀκουμπιστή, ψιλὸ νὰ νέθη ἀδράχτι.
 Κι αὐτοὶ στὰ ἔτοιμα ἄπλωναν φαγιά στρωμένα ἐμπρὸς τους.
 Καὶ τέλος ἀφοῦ χόρτασαν καλὰ μὲ φαγοπότι,
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
 « Στ' ἀνώι ἐγώ, Τηλέμαχε, καιρὸς μου εἶναι ν' ἀνέβω,
 νὰ γείρω στὸ κρεβάτι μου τὸ πολυστεναγμένον,
 ποὺ νύχτα μέρα μὲ πικρὰ τὸ βρέχω δάκρυα, ἀφότου
 πῆγε στὴν Τροία μὲ τοὺς γιούς τ' Ἀτρέα κι ὁ Δυσσέας.
 Μήτε σοῦ βάσταξε ἡ καρδιά, πρὶν ἔρθουν οἱ μνηστῆρες
 σ' αὐτὸ τὸ μέρος, νὰ μοῦ πῆς, ἂν ἄκουσες, κι ἐμένα
 κάποιον γιὰ τοῦ πατέρα σου τὸ γυρισμὸ μαντάτο ».

100

105

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Μετὰ χαρᾶς σου, μάνα μου, θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.

110

Στὴν Πύλα καὶ στὸ Νέστορα τὸ βασιλιά της πῆγα,
 καὶ μὲ χαρὰ μὲ δέχτηκε μὲς στὸ ψηλὸ παλάτι
 καὶ καρδιακὰ μὲ φίλειψε, καθὼς γονιὸς τὸ γιό του,
 ποὺ μὲ τὰ χρόνια τὰ πολλὰ γυρίσιν πιά ἀπ' τὰ ξένα.

115

Ἔτσι κι αὐτὸς μὲ δέχτηκε μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του.
 Ὅσο γιὰ τὸν ἀτρόμητο πατέρα μου Δυσσέα,
 ἔλεγε πῶς δὲν ἄκουσε κανένα ποὺ νὰ ξέρη
 ζῇ πέθανε. Καὶ μ' ἔστειλε στὸν ξακουστὸ Μενέλαο,
 μὲ ἀμάξι καλοκάρφωτο καὶ μ' ἄλογα δικά του.

Ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργίτισσα Ἑλένη, ποὺ γιὰ κείνη
 Τρῶες κι Ἀργῖτες ἔπαθαν ἀπὸ θεῶν κατάρρα.

120

Κι ὁ βοερὸς τ' Ἀτρέα γιὸς μὲ ρώτησε κατόπι
 στὴν πλούσια Λακεδαίμονα γιὰ ποιά μου ἀνάγκη πῆγα,
 κι ἐγὼ τοῦ τὰ δηγήθηκα, τὴν πᾶσα ἀλήθεια τοῦ πα.
 Καὶ τότε αὐτὸς ἀπάντησε μὲ φτερωτὰ του λόγια·

125

« ὦχου, σὲ ποιοῦ λιοντόκαρδου παλικάρι τὸ στρῶμα
 θέλουν νὰ πᾶν νὰ κοιμηθοῦν τέτοια κορμιά χαμένα.

Πῶς, σὰν κοιμήσῃ στὴ φωλιά τοῦ λιονταριοῦ ἡ λαφίνα
 τὰ δυὸ της βυζανιάρικα νιογέννητα λαφάρικα,

πάει νὰ βοσκήσῃ σὲ πλαγιὲς καὶ λογχωμένα δάση,
 κι ἄξαφνα τρέχει τὸ θεριὸ καὶ μπαίνει στὴ φωλιά του

130

κι ἄσπλαχνα φέρνει καὶ στὰ δυὸ λαφόπουλα τὸ χάρο,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας καὶ σ' αὐτοὺς πικρὴ σφαγὴ θὰ φέρη.

- Ἄν τέτοιος ἦταν, Δία μου, καὶ σὺ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπόλλο,
 ὅπως στὴ Λέσβο μιὰ φορὰ τὴν ὁμορφοχτισμένη
 πάλαιψε ἀπὸ φιλότιμο μὲ τὸν Φιλομηλείδῃ, 135
 καὶ κατὰ γῆς τὸν ἔστρωσε κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας μιὰ νὰ ἰδῇ στὰ μάτια τοὺς μνηστῆρες,
 ὅλοι λιγύζωσι θὰ γινοῦν καὶ πικροπαντρεμένοι.
 Κι ὅσο γι' αὐτὰ ποὺ μὲ ρωτᾷς καὶ μοῦ ζητᾷς νὰ μάθῃς,
 ἄλλο ἀπ' ἀλήθεια δὲ θὰ πῶ, μήτε θὰ σὲ γελάσω, 140
 κι ἀπ' ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἄψευτος ὁ πελαγίσιος γέρος,
 δὲ θὰ σκεπάσω τίποτε, μιὰ λέξη δὲ θὰ κρύψω.
 Τὸν εἶδε, μοῦ 'πε, σὲ νησί δάκρυα πικρὰ νὰ χύνη,
 μὲς στῆς νεράιδας Καλυψῶς τὸ σπίτι, ποὺ ἄθελά του
 τὸν ἐμποδίζει, οὔτε μπορεῖ νὰ φτάσῃ στὴν πατρίδα, 145
 γιατί δὲν ἔχει μὲ κουπιὰ καράβι μήτε ναῦτες
 στὰ στήθια ἀπάνω τὰ πλατιὰ νὰ φύγῃ τοῦ πελάγου ».
- Ἔτσι ἔλεγε ὁ κονταριστῆς τ' Ἀτρέα ὁ γιὸς Μενέλαος.
 Ἔμαθα αὐτὰ καὶ γύρισα καὶ μ' ἓνα ἀέρι πρῶμο
 μὲ στείλανε οἱ ἀθάνατοι στὴν ποθητὴ πατρίδα ». 150
- Ἔτσι εἶπε, καὶ τῆς μάτωσε στὰ στήθια τὴν καρδιά της.
 Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὄψῃ·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
 δὲν ξέρει ἐκεῖνος κατάρ. Τὰ λόγια μου ν' ἀκούσῃς.
 Μιὰ προφητεία θὰ σοῦ πῶ καὶ δὲ θὰ τὴ σκεπάσω. 155
 Ἄς εἶναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεοὺς ὁ Δίας μάρτυράς μου,
 καὶ τοῦ Δυσσέα τὸ ψωμὶ κι ἡ στιά ποὺ ἐδῶ προσπέφτω,
 πῶς ὁ Δυσσέας βρίσκεται στὴν πατρικὴ του χώρα,
 εἴτε γυρίζει ἢ κάθεται καὶ τ' ἄνομα ξετάζει
 αὐτὰ καὶ θάνατο πικρὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες πλέκει. 160
 Τέτοιο σημάδι γνώρισα μὲς στὸ γοργὸ καράβι
 κι ἀμέσως στὸν Τηλέμαχο τὸ ζήγησα ἀπὸ τότε ».
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Ἄμποτε, ξένε, ὁ λόγος σου αὐτός καὶ ν' ἀληθέψῃ.
 Τότε θὰ ἰδῇς τὴ γνώμη μου καὶ πόσα θὰ σοῦ δώσω 165
 δῶρα, ποὺ νὰ τὰ βλέπουνε καὶ νὰ σὲ μακαρίζουν ».
- Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
 Μπρὸς στὸ παλάτι τοῦ θεικοῦ Δυσσέα κι οἱ μνηστῆρες

μέ δίσκους διασκέδαζαν καὶ ρίγνανε κοντάρια
 σὲ γῆς στρωμένη, ὅπου καὶ πρίν, γεμάτοι περηφάνια.
 Σάν ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ φαγιοῦ κι ὁλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια
 γυρίζανε μὲ τοὺς βοσκόους, σάν πρῶτα, τὰ κοπάδια,
 τότε τοὺς εἶπε ὁ Μέδοντας, ποὺ μόνος ἀπ' τοὺς κρᾶχτες
 τοὺς ἄρσεε καὶ κάθονταν μαζί τους στὸ τραπέζι·
 « Ἀφοῦ χρῆκαμε, παιδιὰ, μὲ τοὺς ἀγῶνες ὅλοι,
 ἔλ᾽τε μὲς στὸ σπίτι πιά νὰ φᾶμε καὶ κομμάτι.

170

175

Πιὸ κάλλιο εἶναι στὴν ὥρα του νὰ μπαίνει τὸ τραπέζι ».

Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκώθηκαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.

Καὶ στὸ καλοκατοίκητο σάν ἦρθαν τὸ παλάτι,
 ρίζανε ἀπάνω στὰ σκαμνιά καὶ στὰ θρονιά τίς κάπες

180

καὶ σφάζανε μεγάλα ἄρνια καὶ γίδες ὅλο πάχος,
 κι ἓνα μοσχάρι κοπαδιοῦ κι ὀλόπαχα γουρούνια,
 καὶ τὸ τραπέζι ἐτοίμασαν. Τὴν ὥρα αὐτὴ ἀπ' τὴ μάντρα
 σηκώθηκε ὁ χοιροβοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέας νὰ ῥθουν,
 στὴ χώρα. Κι ἄρχισε ὁ βοσκός, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης·

185

« Θέλεις πιά, ξένε, σήμερα στὴ χώρα νὰ τραβήξης,
 ὡς πρόσταζε ὁ ἀφέντης μου. Μὰ ἐγὼ θὰ προτιμοῦσα
 ἐδῶ στὴ στάνη φύλακα ξοπίσω νὰ σ' ἀφήσω.

Μὰ σέβομαι τὸ λόγο του, μὴ μὲ μαλώση τρέμω
 στερνά. Κι εἶναι τὸ μάλωμα βαρὺ τοῦ κάθε ἀφέντη.

190

Μόν' ἔλα ἄς πᾶμε. Τσάκισε πολὺ πιά τώρα ἡ μέρα
 κι ὅταν βραδιάσῃ, τσουχτερὸ θὰ σοῦ φανῇ τὸ κρύο ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἴπε·
 « Τὸ ξέρω, τὸ στοχάζομαι. Καθὼς τὸ λὲς τὸ κρίνω.

Μόν' ἄς πηγαίνουμε, καὶ σὺ γίνε ὁδηγὸς στὸ δρόμο.

195

Καὶ δῶς' μου, ἂν κάπου βρίσκεται, κομμένο ἓνα ματσούκι
 γιὰ ν' ἀκουμπῶ, γιατί κακὸς εἶπες πὼς εἶναι ὁ δρόμος ».

Ἔτσι εἶπε καὶ στὸν ὄμο του κρέμασε μιὰ σακούλα
 τρύπες γεμάτη, μὲ σκοινιά νὰ τὴν κρεμνᾷ στὶς ἄκρες.

Κι ἓνα ματσούκι ὁ Εὐμαῖος τοῦ δίνει ποὺ ζητοῦσε

200

κι ἔφυγαν. Πίσω τὰ σκυλιὰ μὲ τ' ἄλλα τὰ κοπέλια
 μείναν τὴ μάντρα νὰ φυλοῦν. Κι ὁ Εὐμαῖος ὁδηγοῦσε
 στὴ χώρα τὸν ἀφέντη του μὲ γέρο φτωχὸν ὄμαιο,
 ντυμένο μὲ παλιόρουχα, ποὺ στὸ ραβδί ἀκουμποῦσε.

- Κι ὅταν οἱ δύο, τ' ἀνώμαλο περνώντας μονοπάτι, 205
 στή χώρα φτάσανε κοντά, στή μαρμαρένια βρύση,
 τοῦ Ἰθάκου, τοῦ Πολύκτορα καί τοῦ Νηρίτου κτίσμα,
 ὅτε ἔπαιρναν τ' ἀφρότρεχο νερό της οἱ πολίτες,
 κι εἶχε ὅλο ἀπὸ νερόχαρες λευκὲς τριγύρω δάσος,
 ὅλοῦθε κυκλογύριστο, καὶ τὸ νερὸ τὸ χρυσο 210
 ψηλὰ ἀπ' τὸ βράχο ἀνάβρυζε, καὶ τῶν Ξωθίων πρὶ πάντω
 εἶχε βωμό, ποὺ κάνανε θυσίες οἱ διαβάτες,
 ἐκεῖ ὁ Μελάνθιος, ὁ γιὸς τοῦς βρῆκε τοῦ Δολίου,
 ποὺ στοὺς μνηστῆρες πῆγαινε βιτοῦλες διαλεγμένες
 νὰ φάνε, κι εἶχε δυὸ βοσκούς μαζί του ποὺ ἀκλουθοῦσαν. 215
 Κι ὅπως τοὺς εἶδε, μ' ἄπρεπα καὶ μὲ πικρά του λόγια
 τοὺς ἀποπῆρε. κι ἔβραζε ἀπὸ θυμὸ ὁ Δυσσέας·
 « Νά, τώρα δὲ ταιριάζατε κι οἱ δύο σας οἱ χαμένοι,
 ὡς σμίγει πάντοτε ὁ θεὸς τὸν ὅμοιο μὲ τὸν ὅμοιο.
 Κι αὐτὸν τὸ χάφτη ποῦ τὸν πᾶς, χοιροβοσκὲ χαμένε, 220
 τὸ ζήτουλα τὸ βαρετὸ καὶ τὸν τσανακογλύφτη,
 στοὺς παρυστάτες νὰ ῥχεταί τις πλάτες του νὰ τρίβη,
 νὰ ζητιανεύη μπουκωσιές, ὄχι σπαθιά ἢ λεβέτια ;
 Δῶς' τον σ' ἐμένα φύλακα στή στάνη νὰ τὸν ἔχω,
 νὰ μοῦ σαρώνη τὸ μαντρί, χλωρὸ κλαρὶ νὰ φέρνῃ 225
 στ' ἀρνιά, καὶ σάιρο πίνοντας χοντρά μηριὰ νὰ κάμῃ.
 Μὰ τώρα ποὺ κακόμαθε, ποῦ πιά δουλειὰ νὰ πιάσῃ,
 μόν' θὰ τ' ἀρέσῃ στὸ χωριὸ νὰ τρέχῃ ζαρωμένος,
 νὰ βόσκῃ μὲ τῇ ζητιανιά τὴν ἄπατη κοιλιὰ του.
 Κι ἓνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνῃ. 230
 Ἄν στὸ παλάτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα αὐτὸς πατήσῃ
 βροχὴ θὰ τοῦ ῥθουν τὰ σκαμνιά στὴν κεφαλὴ του ἀπάνω
 καὶ θὰ τοῦ σπάσουν τὰ πλευρὰ σὰν τὸν χτυποῦν οἱ ἄντρες ».
 Ἔτσι εἶπε καὶ γερὴ κλωτσίᾳ τοῦ δίνει στὰ νεφρὰ του
 περνώντας. Μὰ δὲ σείστηκε ὁ τολμηρὸς Δυσσέας 235
 μήτε ἀπ' τὸ δρόμο σάλεψε. Κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του,
 ἢ νὰ σηκώσῃ τὸ ραβδί νὰ τὸν ξαπλώσῃ κάτω,
 ἢ σηκωτόνε κατὰ γῆς στίς πέτρες νὰ τοῦ δώσῃ
 νὰ λιώσῃ τὸ κεφάλι του. Μὰ βάσταξε ἡ καρδιά του.
 Τὸν ἄλλον ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ἔβριζε μπροστά του 240

καὶ στὸ θεὸ τὸν ἔριχνε σηκώνοντας τὰ χέρια·
 «Νεραίδες βρυσογέννητες, τοῦ Δία θυγατέρες,
 καμιά βολὰ ἂν σᾶς ἔκαψε παχιά μηρία ὁ Δυσσέας
 τράγων κι ἀρνιῶν, ξακοῦστε τον τώρα μου αὐτὸ τὸν πόθο.
 Ἄς ἔρθῃ κι ὁ Δυσσέας πιά, ὁ Δίας ἄς τὸν φέρῃ. 245

Τότε ὅλα τὰ στολίδια σου θὰ σοῦ χαλοῦσε ἐκεῖνος,
 πού κορδωμένος τὰ φορεῖς καὶ τριγυρνᾷς τῇ χώρᾳ,
 κι ἀφήνεις σὲ κακοὺς βοσκοὺς τ' ἀρνιά νὰ τὰ ψοφήσουν ».

Κι ἀπάντησε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος κι εἶπε πάλε·
 «Μωρὲ δά, τὸ λυσσιάρικο σκυλὶ τί ξεστομίζει,
 πού ὅζω ἀπ' τὸ Θιάκι μιὰ φορὰ θὰ πάω νὰ τὸν πουλήσω
 μ' ἓνα καράβι γλήγορο τὴν τύχη μου νὰ κάμω.
 Εἶθε ὁ ἀργυροδόξαρος ὁ Φοῖβος ὡς τὸ βράδυ
 ἔτσι καὶ τὸν Τηλέμαχο νὰ πάρῃ, ἦ κι οἱ μνηστῆρες
 νὰ τὸν σκοτώσουν σπίτι του, καθὼς καὶ τοῦ Δυσσέα 255
 τοῦ ἔβησε μὲς στὶς ξενιτιές τοῦ γυρισμοῦ τῇ μέρᾳ ».

Ἔτσι εἶπε, καὶ τοὺς ἄφησε νὰ περπατοῦν ἀγάλια
 κι ἐκεῖνος πῆγε γλήγορα στοῦ βασιλιᾶ τὸ σπίτι.
 Κι ὡς μπῆκε μέσα κάθισε μαζὶ μὲ τοὺς μνηστῆρες,
 ἀγνάντια στὸν Εὐρύμαχο πού ξέχωρα ἀγαποῦσε. 260
 Μπροστὰ του οἱ δοῦλοι μερδικὸ τοῦ δώσανε ἀπὸ κρέας
 κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμὶ νὰ φάῃ τοῦ φέρνει.
 Τότε ἔφτασε ὁ χοιροβοσκὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
 καὶ στάθηκαν, ὡς ἄκουσαν ἀγὸ γλυκιᾶς κιθάρας.
 Ὁ Φήμιος ἦταν π' ἄρχιζε σ' αὐτοὺς νὰ τραγουδήσῃ. 265

Κι ἔτσι εἶπε στὸ χοιροβοσκό, τὸ χέρι πιάνοντάς του·
 «Αὐτὰ τὰ σπίτια τὰ ψηλὰ θὰ ἴναι, Εὐμαίε, τοῦ Δυσσέα.
 Τὰ ξεχωρίζεις εὐκολὰ καὶ σὲ χιλιάδες μέσα.
 Τό ἴνα μὲ τ' ἄλλο κολλητά, καὶ τοιχογυρισμένη
 ὅλῃ ἡ αὐλὴ καὶ δίφυλλες καλόφτιαστες οἱ πόρτες. 270
 Κανένας δὲν μπορεῖ θνητὸς νὰ τὰ καταφρονέσῃ.

Κι ἄντρες θαρρῶ πὼς κάθονται πολλοὶ καὶ τρῶνε μέσα,
 γιὰτὶ καὶ σείκνα μοῦ ῥχεται καὶ μιὰ κιθάρα παίζει,
 πού κι οἱ θεοὶ συντρώφισσα τὴν εἶπαν στὸ τραπέζι ».

Τότε, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες· 275
 «Καλὰ τὸ βρῆκες. Καθετὶ στοχαστικὰ τὸ κρίνεις.

- Μόν' ἔλα νὰ σκεφτοῦμε ἐδῶ τί θ' ἀπογίνη τώρα.
 "Εμπα μὲς στ' ὁμορφόχτιστο παλάτι πρῶτος μέσα,
 καὶ στοὺς μνηστῆρες τρύπωσε, κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω.
 "Ἢ, κι ἂν τὸ θέλῃς, στάσου ἐδῶ κι ἐγὼ πηγαίνω πρῶτος. 280
 Μὰ μὴν ἀργῆς ὅζω πολὺ, κανεῖς μὴ σὲ προσβάλλῃ
 ἢ σὲ χτυπήσῃ ὅταν σὲ ἰδῇ. Νὰ 'χῇς σ' αὐτὸ τὸ νοῦ σου ».
- Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθος Δυσσέας·
 « Τὰ ξέρω. Τὰ κατάλαβα. Καθὼς τὰ λὲς τὰ κρίνω.
 Πήγαυε πρῶτος σὺ μπροστὰ κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω. 285
 Κι ἀπὸ πληγὲς καὶ κονταριὲς ἀμάθῃτος δὲν εἶμαι.
 Βαστᾷ ἡ καρδιά μου κι ἔπαθα πολλὰ δεινὰ στὸν κόσμον,
 στίς μάχες καὶ στὰ πέλαγα. Κι αὐτὸ μὲς στ' ἄλλα ἄς ἔρθῃ.
 "Ὅμως τῇ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κρύψῃς,
 ποὺ φέρνει ἡ ἔρμη βάσανα χιλιάδες στοὺς ἀνθρώπους 290
 καὶ ποὺ γι' αὐτὴ ἀρματώνονται τὰ φτερωτὰ καράβια
 καὶ στοὺς ἀστέρειτους γιालοὺς ὀχτροὺς πᾶνε νὰ βλάψουν ».
- Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,
 τέντωσε ὁλόρθα ἓνα σκυλὶ τ' αὐτιά καὶ τὸ κεφάλι,
 καθὼς πεσμένο κείτονταν, ὁ "Αργὸς τοῦ Δυσσέα, 295
 ποὺ μιὰ φορὰ τ' ἀνάθρεφε μόνάχος, μὰ στὴν Τροία
 ἔφυγε πρὶν νὰ τὸ χαρῇ. Καὶ πρῶτα οἱ νιοὶ τὸ παῖρναν
 λαγούς, ζαρκάδια, ἀγριόγιδα νὰ κυνηγοῦν, μὰ τώρα
 παρατημένο κείτονταν, σὺν ἔφυγε ὁ ἀφέντης,
 στὴν κοπριά, ποὺ 'ταν σωρὸς χυμένη ἐμπρὸς στίς πόρτες 300
 βοδιῶν μαζὶ καὶ μουλαριῶν, ποὺ σήκωναν οἱ δούλοι
 καὶ τὸ μεγάλο κόπριζαν μετόχι τοῦ Δυσσέα.
 Ἐκεῖ κι ὁ "Αργὸς κοίτονταν τσιμπούρια φορτωμένος.
 Καὶ τότε, ὅπως μυρίστηκε κοντὰ του τὸ Δυσσέα,
 κούνησε λίγο τὴν οὐρά, κατέβασε τ' αὐτιά του, 305
 ὅμως δὲν εἶχε ἀνάκαρα νὰ τρέξῃ πιά κοντὰ του.
 "Εστρεψε ἐκεῖνος τότε ἄλλοῦ καὶ σφούγγισε ἓνα δάκρυ,
 χωρὶς νὰ νιώσῃ ὁ Εὐμειος, κι ἄξαφνα ρώτησε ἔτσι·
 « Δές, Εὐμαιο, θαυμαστὸ σκυλὶ μὲς στὴν κοπριά πεσμένο !
 "Ὅμορφο πόχει τὸ κορμί, μὰ αὐτὸ καλὰ δὲν ξέρω 310
 ἂν εἶναι τόσο γλήγορο, καθὼς πεντάμορφο εἶναι,
 ἢ τάχα νὰ 'ναι ἓνα σκυλὶ σπιτίσιου ποὺ οἱ ἀφέντες

ἔτσι γιὰ λούσο συνηθοῦν στὰ σπίτια τους νὰ θρέφουν».

Τότε, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·

«Τ' ἀφέντη μου εἶναι τὸ σκυλὶ ποὺ χάθηκε στὰ ξένα.

315

Ἄν εἶχε τέτοιο τὸ κορμὶ κι ὅλες τὶς ἄλλες χάρες,

ὥς τ' ἄφησε ὅταν ἔφυγε καὶ πῆγε γιὰ τὴν Τροία,

θὰ θαύμαζες τὸ θάρρος του, καὶ τὴ γρηγοροσύνη.

Γιατὶ ποτὲ δὲν τοῦ ἔφυγε, μὲς στὸ βαθὺ λαγκάδι,

τ' ἀγρίμι πόστρωνε μπροστά, κι ἦταν νὰ ψάχνῃ πρῶτο.

320

Τώρα τὸ βρῆκαν συμφορές, κι ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα

τοῦ χάθηκε ὁ ἀφέντης του κι οἱ ἄπονες γυναῖκες

δὲν ἔχουν πιά τὴν ἔννοια του. Κι οἱ δοῦλοι ἄχ! μιὰ ποὺ χάσουν

οἱ βασιλιάδες τὴν ἀρχή, ξεχνοῦν πιά κάθε χρέος.

Γιατὶ τὸν γδύνει ἀπ' τὴ μισή ὁ βροντολάλος Δίας

325

ἀξία του τὸν ἄνθρωπο, σκλαβιά ποὺ τὸν πλακώσῃ».

Εἶπε καὶ στὸ καλόχτιστο παλάτι μπῆκε μέσα

κι ὁλόισια πῆγαινε νὰ βρῇ τοὺς ἄτροπους μνηστήρες.

Τὸν Ἄργο τότε τοῦ πικροῦ θανάτου βρῆκε ἡ μοῖρα

ὥς εἶδε τὸ Δυσσέα εὐτὺς τὸν εἰκοστὸ πιά χρόνο.

330

Πρῶτος ὁ θεοπρόσωπος Τηλέμαχος τὸν εἶδε

τὸ θεῖκὸ χοιροβοσκὸ νὰ μπαίνει στὸ παλάτι

κι ἀμέσως μ' ἓνα γνέψιμο τὸν φώναζε κοντά του.

Κι αὐτός, τηρώντας γύρω του, ἓνα ἄδειο σκαμνὶ πῆρε,

ποὺ κάθονταν ὁ μοιραστής καὶ σ' ὅλους τοὺς μνηστήρες,

335

ποὺ στὸ παλάτι τρώγανε, τοὺς μοῖραζε τὸ κρέας.

Στοῦ Τηλεμάχου τὸ ἔβαλε ἀγνάντια τὸ τραπέζι

κι ἀπάνω κάθισε ἔπειτα. Κι ἀπ' τὸ πανέρι ὁ κράχτης

πῆρε ψωμὶ καὶ τοῦ ἔδωσε κι ἓνα κομμάτι κρέας.

Ξοπίσω του ἦρθε κι ὁ θεῖκός Δυσσέας στὸ παλάτι

340

ὅμοιος μὲ γέρο ζήτουλα ποὺ στὸ ραβδὶ ἀκουμποῦσε

καὶ στὸ κορμὶ του λιγδερὰ φορέματα φοροῦσε.

Μέσα ἀπ' τὶς πόρτες κάθισε στὸ φράξινο κατώφλι,

σὲ παραστάτῃ γέροντας κυπαρισσένιο ἀπάνω,

ποὺ ξυλουργὸς τὸν σκάλισε μὲ τέχνη ἰσιώνοντάς τον.

345

Καὶ τὸ βοσκὸ ὁ Τηλέμαχος σὰν ἔκραξε κοντά του,

ἀκέραιο πῆρε ἓνα ψωμὶ ἀπ' τ' ὁμορφὸ πανέρι

καὶ κρέας ὅσο οἱ χοῦφτες του σμιχτὲς χωροῦσαν, κι εἶπε·

« Πάρε, στὸν ξένο δῶσ' τα αὐτὰ καὶ πές του στοὺς μνηστῆρες
νὰ πάη κοντὰ μὲ τῇ σειρᾷ νὰ ζητιανέψῃ ἀπ' ὅλους. 350

Ὅποιος σὲ ἀνάγκη βρίσκειται ντροπὴ δὲν πρέπει νὰ ᾿χῃ ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς σὰν ἄκουσε τὸ λόγον,
κοντὰ του πάει καὶ στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ᾿πε·
« Ξένε, ὁ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει καὶ προστάζει
ἀπ' τοὺς μνηστῆρες στὴ σειρᾷ νὰ ζητιανέψῃς ὅλους. 355

Ὅποιος ζητιάνος γίνεται, ντροπὴ δὲν πρέπει νὰ ᾿χῃ ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
« Κάθε εὐτυχία, Δία μου, τοῦ Τηλεμάχου δῶσ' του,
κι ὅσα ἡ καρδιά του λαχταρᾷ ὅλα δεξιὰ του φέρ' τα ».

Ἔτσι εἶπε καὶ τὰ δέχτηκε στὶς χοῦφτες του κι ἀπάνω
τὰ ἔβαλε στὴ σακούλα του, μπροστὰ στὰ δυὸ του πόδια.
Κι ἔτρωγε ἐνὸσω ὁ ξακουστὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε. 360

Κι ὅταν ἐκεῖνος ἔπαψε, κι αὐτὸς εἶχε ἀποφάγει,
τότε οἱ μνηστῆρες ἔκαμαν βοή μὲς στὸ παλάτι.

Ἔφτασε δίπλα κι ἡ θεὰ Παλλὰδα στὸ Δυσσέα 365

κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες τοῦ ᾿λεγε κομμάτια νὰ γυρέψῃ,
νὰ μάθῃ ποιοὶ πονόψυχοι καὶ ποιοὶ κακόγνωμοι ἦταν.

Μὰ κι ἔτσι οὔτε ἓνα ἀπ' τῇ σφαγῇ δὲν ἦταν νὰ γλιτώσῃ.

Κι ἄρχισε τότε ἀπὸ δεξιὰ κι ἀπ' τὸν καθένα ζήτηε,
σ' ὅλους τὸ χέρι ἀπλώνοντας, σὰ νὰ ᾿ταν μαθημένους. 370

Κι αὐτοὶ πονώντας τοῦ ᾿διναν καὶ τὸν παρατηροῦσαν
κι ἐρώτα ἓνας τὸν ἄλλον ποιὸς ἦταν καὶ πόθε ἦρθε.

Τότε ἄρχισε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος καὶ τοὺς εἶπε·

« Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
γὶ αὐτὸ τὸν ξένο νὰ σᾶς πῶ. Πρωτύτερα τὸν εἶδα 375
νὰ ᾿ρχεται, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἐδῶ τὸν ὀδηγοῦσε,
ὅμως δὲν ξέρω κι ἀπὸ ποῦ νὰ τοῦ κρατᾷ ἡ σκούφιά ».

Τότε ἔτσι τὸ χοιροβοσκὸ τὸν ἔβρισε ὁ ᾿Αντίνοος·
« Χοιροβοσκὸ μὲ τ' ὄνομα, τί σοῦ ᾿ρθε καὶ στὴ χώρα 380

τὸν ἔφερες ; Δὲν ἔφθανε τὸ πλῆθος τῶν ζητιάνων

ποὺ μᾶς φορτώνονται ὅλοι ἐδῶ φτωχοί, τσανακογλύφτες ;

Ἢ δὲ σὲ νοιάζει ποῦ τὸ βιὸς τ' ἀφεντικοῦ σου τρῶνε

ἐδῶ ὅσοι φτάνουν κι ἐκραζες κι αὐτὸν ἀκόμα νὰ ᾿ρθῃ ; »

Τότε, Εὐμαχίε χοιροβοσκέ, τ' ἀπάντησες κι ἔτσι εἶπες·

α' Αντίνο, δὲ μιᾶς σωστά κι ἄς εἶσαι ἀρχοντοπαίδι. 385
 Ποιὸς ζήτησε ἀπ' ἄλλου ποτὲ νὰ προσκαλέσῃ ξένου,
 ἐκτὸς ἂν εἶναι χρήσιμος γιὰ τὸ κοινὸ τεχνίτης,
 ἄνθρωπος μάντης ἢ γιατρὸς ἢ κονταριῶν ἐργάτης
 ἢ καὶ θεϊκὸς τραγουδιστὴς ποὺ μᾶς διασκεδάζει ;
 Αὐτοὺς μονάχα κι ἀπ' τῆς γῆς τὰ πέρατα φωνάζουν, 390
 ὅμως φτωχὸ δὲν προσκαλεῖ κανεὶς γιὰ τὸ κακὸ του.
 Μὰ πάντα, ἀπ' ὅλους τοὺς λοιποὺς μνηστῆρες, στοῦ Δυσσέα
 τοὺς δούλους εἶσαι ὁ πιὸ σκληρὸς καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα.
 Κι ἐγὼ ἕνα τό 'χω, φτάνει μου νὰ ζῇ μὲς στὸ παλάτι
 ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη κι ὁ γιὸς τῆς ὁ θεόμοιος ». 395

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 « Σώπαινε τώρα καὶ μ' αὐτὸν πολλὰ μὴν ἔχῃς λόγια.
 Τὸ 'χει ὁ 'Αντίνο φυσικὸ μὲ λόγια νὰ προπαίρῃ
 σκληρὰ καὶ νὰ παρακινῇ σ' αὐτὸ κι ὅλους τοὺς ἄλλους ».

Καὶ στὸν 'Αντίνο γύρισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε· 400
 « 'Αντίνο, ἀλήθεια σὰ γονιὸς καὶ σὺ πονεῖς ἐμένα
 καὶ λὲς τοῦ ξένου στή στιγμή νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ παλάτι,
 μὲ λόγο σου προσταχτικό. Θὰ σ' τὸ γνωρίζω χάρη.
 Μὴ φοβηθῇς τὴ μάνα μου μήτε ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
 ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα. 405
 "Ομως στὰ βάθρῃ τῆς καρδιᾶς τέτοιο σκοπὸ δὲν ἔχεις.
 Νὰ τρῶς ὁ ἴδιος προτιμᾷς, παρὰ νὰ δώσης σ' ἄλλον ».

Πάλε σ' αὐτὸν ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ 'Αντίνο εἶπε·
 « Τηλέμαχε, πολυλογά, σκαρτάδε, τί φωνάζεις ;
 "Αν ὅλοι τόσο τοῦ 'διναν μὲ τὴ σειρὰ οἱ μνηστῆρες,
 δὲ θὰ 'χε ἀνάγκη σπίτι σου τρεῖς μῆνες νὰ πατήσῃ ». 410

"Ετσι εἶπε κι ἔσυρε σκαμνὶ ἀπ' τὸ τραπέζι κάτω,
 ὅπου, σὰν ἔτρωγε, ἔβαζε τὰ παχουλὰ του πόδια.
 Κι ὅλοι τοῦ δώσανε οἱ λοιποί, καὶ μὲ ψωμιὰ καὶ κρέας
 γέμισαν τὴ σακούλα του. Κι ὡς ἔμελλε νὰ στρέψῃ 415
 πρὸς τὸ κατώφλι, τὰ φαγιά νὰ φάῃ αὐτὰ ποὺ πῆρε,
 πρὸς τὸν 'Αντίνο γύρισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πε·
 « Ἀφέντη, δῶσ' μου. 'Ο πιὸ στερνὸς δὲ δείχνεις ἀπ' τοὺς ἄλλους,
 κι ἔτσι ὅπως μοιάζεις βασιλεῖ, ὁ πρῶτος θὰ 'σαι ἀπ' ὅλους.
 Γι' αὐτὸ κι ἀπ' ὅλους πιὸ πολὺ ταιριάζει νὰ μοῦ δώσης. 420

- Κι ἐγὼ στὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ λέω γιὰ τ' ὄνομά σου.
 Καμιὰ βολὰ ἤμουν ἄρχοντας κι ἐγὼ καὶ κατοικοῦσα
 σὲ πλούσιο σπίτι κι ἔδινα συχνὰ κάθε ζητιάνου,
 ὅποιος κι ἂν ἦταν πρόθυμα κι ὅποια κι ἂν εἶχε ἀνάγκη. 425
 Καὶ σκλάβους εἶχα ἀμέτρητους κι ἄλλα ἀγαθὰ περίσσια,
 πόχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν κι ὑπερπλοῦτους τοὺς λένε.
 Μὰ ὁ Δίας ὅλα τὰ ὄσβησε. Τὸ θέλημά του ἄς γίνη,
 ποὺ μ' ἄλλους κοσμογύριστους μὲ σήκωσε κουρσάρους
 νὰ πάω μαζὶ στὴν Αἴγυπτο γιὰ νὰ χαθῶ ἔτσι ἀλάργα. 430
 Στὸ Νεῖλο πῆγα κι ἔδεσα τ' ἀνάρρουδα καράβια,
 κι ἀμέσως τότε πρόσταξα τοὺς θαρρετοὺς συντρόφους
 στὰ πλοῖα νὰ σταθοῦν κοντά, σ' αὐτὰ τὸ νοῦ τους νὰ ἔχουν,
 κι εἶπα νὰ βάλουν καὶ σκοποὺς κατάκορφα στὴ ράχη.
 Κι ἐκεῖνοι ἀπὸ παλικάρια κι ἀπὸ κακὴ τους γνώμη 435
 τῶν Αἰγυπτίων κάψανε τὰ καρπερὰ χωράφια
 καὶ πῆραν τίς γυναῖκες τους καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια
 κι ὅλους τοὺς ἄντρες σκότωσαν. Μὰ στὴ στιγμή στὴ χώρα
 ἔφτασε καὶ τ' ἀλαλητό. Κι ἀκούγοντας τοὺς θρήνους,
 πλακώσανε ὅλοι τὴν αὐγὴ κι ὁ κάμπος γέμισε ὅλος 440
 ἀπ' ἄλσوخα κι ἀπὸ πεζοὺς κι ἀπ' τοῦ χαλκοῦ τὴ λάμψη.
 Καὶ τότε ὁ κεραυνόχρατος ὁ Δίας στοὺς συντρόφους
 ἔριξε ἀβάσταχτη φυγὴ, κι οὔτε ἔμεινε κανένας
 ν' ἀντισταθῇ. Γιατὶ χαμὸς τοὺς εἶχεν ὅλους ζῶσει.
 Πολλοὺς ἐκεῖ μοῦ σκότωσαν μὲ χάλκινα κοντάρια
 κι ἄλλους μοῦ πῆραν ζωντανούς νὰ τοὺς κρατήσουν σκλάβους. 445
 Σὲ ξένο ἐμένα μ' ἔδωσαν στὴν Κύπρο νὰ μὲ φέρη,
 στὸ Διμήτορα, τοῦ Ἰάσου γιό, τὸ βασιλιὰ τῆς Κύπρου.
 Κι ἔρχομαι ἐκεῖθε τώρα ἐδῶ πολυβασανισμένος».
- Τότε σ' αὐτὸν ἀπάντησε κι ἔτσι ὁ Ἀντίνος εἶπε·
 « Ποιὰ μοίρα αὐτὸ τὸ βάσανο μᾶς τό ἔφερε μπροστά μας 450
 κακὴ πληγὴ τοῦ φαγητοῦ ; Στὴ μέση στάσου ὅπου εἶσαι,
 ἀλάργα ἀπ' τὸ τραπέζι μου, μήπως στὴν ὥρα φτάσης
 μὲς στὴν πικρὴ τὴν Αἴγυπτο καὶ μὲς στὴν Κύπρο πάλε,
 γιατί εἶσαι ἓνας ἀδιάντροπος καὶ βαρετός ζητιάνος.
 "Ὅλους τοὺς παίρνεις στὴ σειρὰ κι ἀψήφιστα σοῦ δίνουν, 455
 γιατί δὲν ἔχουν κἂν σπλαχνιὰ τὰ ξένα νὰ χαρίζουν

κι ὅλα ὁ καθέννας πληθερά τὰ βρῆκε ἐδῶ νὰ τὰ 'χῃ ».

Παραμερώντας κι ὁ σοφὸς Δυσσέας ἔτσι τοῦ 'πε·
 «Ὅιμέ, κοντὰ στήν ὁμορφιά δὲν ἔχεις κι ἴδια γνώση.
 Κι ἀλάτι ἐστὶν ἀπ' τὸ σπίτι σου φτωχοῦ δὲ θὰ τοῦ δώσης, 460
 ποὺ κάθεται στὰ ξένα ἐδῶ καὶ δὲ βαστᾷ ἡ ψυχὴ σου
 νὰ μὲ φιλέψῃς μιὰ μπουκιὰ ψωμί ποὺ πλήθιο τὸ 'χεις ».

Εἶπε κι ἀκόμα πιὸ βαριά τοῦ θύμωσε ὁ 'Αντίνοσ,
 κι ἀφοῦ τὸν κοίταξε λοξὰ τοῦ κάνει μὲ δυὸ λόγια·
 «Θαρρῶ γερὸς πῶς δὲ θὰ βγῆς πιά τῶρα ἀπ' τὸ παλάτι, 465
 ἀφοῦ τῇ γλώσσα σου πετᾷς γιὰ νὰ μᾶς βρίσης κιόλας »

Εἶπε κι ἀρπάζει ἓνα σακυνί καὶ τὸν χτυπᾷ στὴν πλάτη,
 κατὰ τὸν ὦμο τὸ δεξιό. Μὰ στάθηκε ὁ Δυσσέας
 σὰν τὸ κοτρῶνι ἀσάλευτος, κι ἃς πέτυχε ὁ 'Αντίνοσ,
 κι ἄφωνος, μέσα βράζοντας, κουνουῖσε τὸ κεφάλι. 470
 Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθισε στῆς πόρτας τὸ κατώφλι,
 κρατώντας τὴ σακούλα του γεμάτη καὶ τοὺς εἶπε·
 «'Ακοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
 γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μέσα μου μοῦ λέει ἡ καρδιά στὰ στήθια.
 "Ὅχι, δὲν ἔχει ὁ ἄνθρωπος παράπονο οὔτε λύπη, 475
 σὰ χτυπηθῇ κοιτάζοντας τὸ βίος του νὰ γλιτώσῃ,
 τίς ἄσπρες προβατίνες του, εἴτε βοδιῶν κοπάδι.
 Μὰ ἐμένα ὁ 'Αντίνοσ χτύπησε γιὰ τὴν κοιλιά τὴν ἔρμη,
 ποὺ στοὺς θνητοὺς πολλὰ δεινὰ φέρνει ἡ καταραμένη.
 "Ὅμως κατάρες καὶ θεοὺς γιὰ τοὺς φτωχοὺς ἂν ἔχῃ, 480
 πρὶν ἀπ' τὸ γάμο ὁ θάνατος ἃς πάρῃ τὸν 'Αντίνο ».

Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς τ' ἀπάντησε ὁ 'Αντίνοσ·
 «"Ψυχῃ, ξένε, κάθισε νὰ τρῶς ἢ σ' ἄλλους πάνε,
 μήπως οἱ νοῖοί μ' αὐτὰ ποὺ λὲς σὲ σύρουν ἀπ' τὰ πόδια,
 κι ὅζω βρεθῆς κατάδρομα καὶ τὸ κορμί σου γδάρουν ». 485

"Ετσι εἶπε κι ὅλοι θύμωσαν βαριά μὲ τὸν 'Αντίνο,
 κι ἔτσι ἓνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 «Καλὸ δὲν ἦταν τὸ φτωχὸ ζητιάνο νὰ χτυπήσῃς.
 Γιατὶ μπορεῖ κάποιος θεὸς ἀπ' τοὺς οὐράνιους νὰ 'ναι.
 Συχνὰ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μ' ἀνθρώπους ξένους μοιάζουν, 490
 κι ἀλλάζουν ἅπειρες μορφές καὶ τριγυρνοῦν τίς χῶρες
 καὶ βλέπουν ὅλα τ' ἄδικα καὶ τοὺς καλοὺς τοὺς νόμους ».

Ἔτσι εἶπαν, μὰ δὲν πρόσεχε στὰ λόγια τῶν μνηστήρων.
 Τὸ χτύπημα ὁ Τηλέμαχος κατάκαρδα τὸ πῆρε,
 ὅμως δὲν ἔσπαξε στὴ γῆς τὸ δάκρυ του ἀπ' τὰ μάτια
 κι ἄλλος, μέσα βράζοντας, κουνούσε τὸ κεφάλι.

495

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, σὰν ἔφτασε στ' αὐτιά της
 πὼς τὸ ζητιάνο χτύπησαν, ἔτσι στὶς δοῦλες εἶπε·

«Ἔτσι κι ἐσένα, ὁ λαμπερὸς νὰ σὲ χτυπήσῃ ὁ Φοῖβος».

500

Τότε ἔτσι κι ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εὐρυνόμη·

«Ἄν πιάσουν οἱ κατάρες μας, τότε ἀπ' αὐτοὺς κανέναν
 νὰ ἰδῇ τὴ ροδοδάχτυλη Αὐγὴ δὲ θὰ προφτάσῃ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλι·

«Ὅλοι εἶναι ὄχτροί, γερόντισσα, ἀφοῦ κακὸ μᾶς θέλουν,
 μὰ κι ὁ Ἄντινος πὶὸ πολὺ πού μαῦρο χάρο μοιάζει.

505

Ἦρθε ἓνας ξένος δύστυχος στὸ σπίτι, κι ἀπ' ἀνάγκη
 γυρίζει καὶ ψωμοζητεῖ, κι ὅλοι οἱ λοιποὶ τοῦ δῶσαν,
 κι αὐτὸς στὴν ἄκρῃ μὲ σκαμνὶ τὸν χτύπησε στὸν ὦμο».

Αὐτὰ μιλοῦσε ἀνάμεσα στὶς δοῦλες καθισμένη
 μὲς στὸν ὄντα της. Κι ἔτρωγε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας.

510

Κοντὰ της τὸ χοιροβοσκὸ προσκάλεσε καὶ τοῦ ἔπε·

«Καλέ μου Εὐμαίε, πῆγαινε τὸν ξένο νὰ μοῦ φέρῃς
 ἐδῶ νὰ τὸν καλοδεχτῶ καὶ νὰ τὸν ἀρωτήσω,
 κάπου γιὰ τὸν ἀδάμαστο Δυσσέα ἂν ἔχῃ μάθει

ἢ κι ἂν τὸν εἶδε. Μ' ἄνθρωπο κοσμοφερμένο μοιάζει».

515

Τότε, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τῆς εἶπες μὲ δυὸ λόγια·

«Νὰ σώπαιναν πρὸς χάρῃ σου, βασίλισσα, οἱ μνηστῆρες,

θὰ σοῦ ἀναγάλλιαζε ἡ καρδιὰ ὅσα μιᾶ ν' ἀκούσης.

Τὸν εἶχα στὸ καλύβι μου τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες.

520

Σὲ μένα πρῶτο πρόσπεσε φευγάτος ἀπ' τὸ πλοῦ,

μὰ δὲν τὰ πρόφτασε νὰ πῇ τὰ πάθια πού τὸν βρῆκαν.

Κι ὥς βλέπεις τὸν τραγουδιστή, πού ἀπ' τὸ θεὸ ἔχει χάρῃ

νὰ τραγουδᾷ τὰ πόθητὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,

κι ὅλοι ὅσοι ἀκούν πού τραγουδᾷ, στὰ μάτια τὸν κοιτάζουν,

ἔτσι κι αὐτὸς μὲ λίγωνε σὰν ἦταν στὸ καλύβι.

525

Κι ἔλεγε φίλος πατρικὸς πὼς ἦταν τοῦ Δυσσέα

καὶ πὼς στὴν Κρήτῃ κατοικεῖ, τοῦ Μίνου τὴν πατρίδα,

κι ἔφτασε ἐκεῖθε τώρα ἐδῶ μὲ βάσανα κυλώντας

καὶ λέει κοντὰ πῶς ἄκουσε γιὰ τὸ θεῖκὸ Δυσσέα,
 σὰν ἔφτασε στῶν Θεσπρωτῶν τὴν καρπερὴ πατρίδα, 530
 πῶς ζῇ καὶ φέρνει θησαυροὺς στὸ σπίτι του μεγάλους ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Πήγαινε πές του νὰ ῥθῃ ἐδῶ γιὰ νὰ τὰ πῇ μπροστά μου.
 Κι ἐκεῖνοι ἄς παίξουν ἡ μπροστά στίς πόρτες καθισμένοι
 ἢ μὲς στὸ σπίτι, ἀφοῦ καημοὺς δὲν ἔχουν μὲς στὰ στήθια. 535
 Γιατὶ ὅλο μένει ἀπείραχτο στὸ σπίτι τους τὸ βιός τους,
 τὸ στᾶρι, τὸ γλυκὸ κρασί, νὰ τὰ ἔχουν οἱ δικοὶ τους,
 κι ἐδῶ ὅλη μέρα κάθονται στὸ σπίτι μου καὶ τρῶνε
 δαμάλεια σφάζοντας κι ἀρνιά καὶ γίδες ὅλο πάχος
 καὶ πίνουν τὸ λαμπρὸ κρασί χωρὶς νὰ τὸ χορταίνουν, 540
 κι ἔτσι ὅλα σβήνουν ἄπονα, γιατί δὲ βρίσκειται ἄντρας
 σὰν τὸ Δυσσέα τὴν ὀργὴ νὰ διώξῃ αὐτὴ ἀπ' τὸ σπίτι.
 Κι ἂν ἔρθῃ ἐκεῖνος μιὰ φορὰ στὴν πατρικὴ του χώρα,
 θὰ τοὺς πλερώσῃ τ' ἄδικα στὴν ὥρα μὲ τὸ γιό του ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο 545
 ποὺ ὅλο τὸ σπίτι ἀντήχησε. Γέλασε ἡ Πηνελόπη,
 κι ἔτσι εἶπε εὐτὺς τὸν Εὐμαῖο μὲ πεταχτά της λόγια·
 « Τρέχα, τὸν ξένο φώναξε καὶ φέρ' τονε μπροστά μου.
 Δὲν εἶδες πῶς φτερνίστηκε στὰ λόγια ποὺ εἶπα ὁ γιός μου ;
 Δηλοῦ πῶς χάρος ἄσφαλτος θὰ λάχῃ τοὺς μνηστῆρες, 550
 ὅλους σειρὰ κι ἀπ' τὸ γραφτὸ κανεῖς δὲ θὰ γλιτώσῃ.
 Κι ἓνα ἄλλο τῶρα θὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ μοῦ τὸ θυμᾶσαι.
 Ἄν καταλάβω πῶς αὐτὸς ὅλα τὰ λέει ἀλήθεια,
 θὰ τότε ντύσω μ' ὁμορφὴ χλαμύδα καὶ χιτῶνα ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἔτρεξε εὐτὺς καὶ πῆγε 555
 κι ἐκεῖ μπροστά του στάθηκε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ἔπε·
 « Ξένε πατέρα, ἡ φρόνιμη σὲ θέλει ἡ Πηνελόπη.
 Μέσα ἡ καρδιά της τὴν καλεῖ, μ' ὅση κι ἂν ἔχῃ λύπη,
 νὰ μάθῃ γιὰ τὸν ἄντρα της. Κι ἂν δῇ πῶς εἶναι ἀλήθεια 560
 αὐτὰ ποὺ θὰ τῆς δηγηθῇς, χιτῶνα καὶ χλαμύδα
 θὰ σοῦ φορέσῃ, ποὺ πολλὴ μεγάλη ἀνάγκη τὰ ἔχεις,
 καὶ στὸ χωριὸ γυρεύοντας κομμάτια, τὴν κοιλιά σου
 θὰ τῇ γεμίσης κι ὁ καθεὶς θὰ δώσῃ ὅ,τι θελήσῃ ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ὁ θεῖκός πολῦπαθος Δυσσέας·

- « Θά 'τρεχα ἀμέσως, Εὐμαιε, νά πῶ τήν πᾶσα ἀλήθεια
 στήν Πηνελόπη, φρόνιμη τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα.
 Γιατί μαζί του πέρασα τοὺς πόνους καὶ τοὺς ξέρω.
 "Ὅμως τὸ πλῆθος τῶν κακῶν φοβοῦμαι τῶν μνηστήρων,
 ποὺ φτάνει ἡ ἀδικία τους στὰ σιδερένια οὐράνια.
 Γιατί καὶ τώρα ὅταν αὐτός, στὸ σπίτι ἐνῶ γυρνοῦσα,
 μὲ χτύπησε καὶ πόνεσα, χωρὶς κακὸ νά κάμω,
 κανείς, μήτε ὁ Τηλέμαχος μὲ γλίτωσε μήτε ἄλλος.
 Στὴν Πηνελόπη πήγαινε νά πῆς νά περιμένῃ
 στὸν πύργο της, κι ἄς βιάζεται, ὅσο νά δύσῃ ὁ ἥλιος.
 Κοντὰ ἄς μὲ κάτση στὴ φωτιά κι ἄς μὲ ρωτήσῃ τότε
 πότε θά φτάσῃ ὁ ἄντρας της. Ροῦχα φορῶ κουρέλια
 καθὼς τὸ ξέρεις. Πρώτῃ ἀρχὴ σὲ σένα ἱκέτης ἦρθα ».
- "Ἔτσι εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς κίνησε πίσω πάλι,
 κι ὡς τὸ κατώφλι πέρασε τοῦ λέει ἡ Πηνελόπη·
 « Εὐμαιε, δὲν τὸν ἔφερες. Τί σκέφτηκε ὁ ζητιάνος ;
 Κανένα μὴ φοβήθηκε ἢ ντρέπεται στὸ σπίτι
 νά 'ρθῇ σ' ἐμένα ; 'Ο ντροπαλὸς ζητιάνος δὲν ἀξίζει ».
- Τότε, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τῆς εἶπες μὲ δυὸ λόγια·
 « Σωστά μιᾶ. Καθένας μας θά 'βαζε αὐτὸ στὸ νοῦ του,
 μὴν ἔβρῃ ἀπ' τοὺς περὶφανοὺς μνηστῆρες τὸν μετελά του.
 Μόν' κάμε, λέει, ὑπομονὴ ὅσο νά δύσῃ ὁ ἥλιος.
 Αὐτὸ καὶ σένα πιὸ πολὺ, βασίλισσα, συμφέρει,
 μόνῃ τὸν ξένο νά ρωτᾷς καὶ μόνῃ σου ν' ἀκούσῃς ».
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Δὲν ἔχει ὁ ξένος ἄδικο τὸ τί μπορεῖ νά γίνη.
 Γιατὶ στὸ γένος τῶν θνητῶν δὲν ἔχει ἄλλους ἀνθρώπους
 ἔτσι χωριάτες σὰν κι αὐτοὺς ποὺ στὸ κακὸ εἶναι ὁ νοῦς των ».
- "Ἔτσι μιλοῦσαν κι ἔπειτα στὸν κύκλο τῶν μνηστήρων
 πῆγε ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς σὰν τῆς τὰ ξήγησε ὅλα.
 Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχτά του λόγια,
 σκύβοντας τὸ κεφάλι του νά μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·
 « Παιδί μου, θά πηγαίνω πιά τοὺς χοίρους νά φυλάξω
 καὶ κεῖνα πόχω στὸ μαντρί, ζωὴ σου καὶ ζωὴ μου.
 Φρόντισε σὺ γιὰ τ' ἄλλα ἐδῶ. Τὸν ἑαυτό σου πρῶτα
 πῶς νά φυλάξῃς κοιτάξε καὶ πρόσεξε μὴν πάθῃς,

γιατί πολλοὶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς ἔχουν κακὸ στὸ νοῦ τους,
ποὺ ὁ Δίας ἄς τοὺς ἔπαιρνε προτοῦ κακὸ μᾶς λάχῃ ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Ἄς γίνη κι ἔτσι, γέρο μου. Πήγαινε σὰ βραδιάσῃ
κι ἔρχεσθαι πάλε τὴν αὐγὴ καλὰ σφαχτὰ νὰ φέρῃς.
Γιὰ τ' ἄλλα ἐδῶ οἱ ἀθάνατοι κι ἐγὼ θὰ τὰ φροντίσω ».

605

Εἶπε, καὶ σ' ὁμορφο σκαμνὶ κάθισε ἐκεῖνος πάλε.
Καὶ μὲ φαγὶ καὶ μὲ πιτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του
νὰ πάῃ στοὺς χοίρους κίνησε κι ἄφησε αὐλὲς καὶ σπίτια
γεμάτα ἀπ' τοὺς ὁμόδειπνους ποὺ τὸ χορὸ εἶχαν πιάσει
καὶ μὲ τοαγοῦδια χαίρουνταν. Γιατὶ εἶχε φτάσει ἡ νύχτα.

610

Σ

Τότε ἦρθε ἓνας πασίγνωστος ζητιάνος, ποὺ στὸ Θιάκι
ζητοῦσε, κι ἄλλος δεύτερος πιὸ λαίμαργος δὲν ἦταν,
ἀχόρταγα νὰ φάῃ νὰ πιῇ. Κι οὔτε εἶχε ἀπάνω σάρκα
μήτε ζωή, κι ἄς ἔδειχνε τρανὴ ἡ κορμοστασιά του.
Τὸν εἶπε Ἄρναῖο ἡ μάνα του ἀπὸ γεννησιμιό του,
μὰ τὰ παιδιὰ μὲς τὸ χωριὸ τότε φωνάζανε Ἴρο,
γιατὶ ἔτρεχε, ὅπου τοῦ ἔλεγον, μηνύματα νὰ φέρῃ.
Σὰν ἦρθε ἐκεῖ, ἀπ' τὸ σπίτι του ἔδιωχνε τὸ Δυσσέα
κι ἔτσι ὅλο τὸν ἀπόπαιρνε μὲ θυμωμένα λόγια·
« Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, κνώδαλο, νὰ μὴ σέ ποδοσύρω.
Δὲ βλέπεις πὼς μοῦ κάνουνε τὸ μάτι νὰ σέ διώξω ;
Ἐγὼ ὅμως τὸ ἔχω σὲ ντροπῇ. Μόν' σήκω, μὴν πιαστοῦμε ».

5

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ ἔπε·
« Κακήμενε, ἐγὼ δὲ σ' ἔβλαψα, κακὸ δὲ σοῦ ἔπα λόγος,
μήτε ζηλεύω ἂν πιὸ πολλὰ κανεῖς σὲ σένα δώσῃ.
Νά, τὸ κατῶφλι καὶ τοὺς δυὸ μᾶς παίρνει, κι οὔτε πρέπει
στά ξένα νὰ βαρυγνωμᾶς, κι εἶσαι, θαρρῶ, ζητιάνος
καθὼς κι ἐγὼ, κι ἀπ' τοὺς θεοὺς τὸ πλοῦτος καρτεροῦμε.
Μὰ νὰ πιαστοῦμε μὴ ζητᾷς στά χέρια, μὴ μ' ἀνάψῃς
καὶ σοῦ τὰ βάψω μ' αἷματα τὸ στῆθος καὶ τὰ χεῖλια,
κι ἄς εἶμαι γέρος. Κι αὔριο πιά τὴν ἡσυχία μου θὰ ἔβρω.
Γιατὶ θαρρῶ πὼς δεύτερη φορὰ δὲ θὰ τὸ κάμῃς,

10

15

20

ἔδω στὸ σπίτι τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα νὰ γυρίσῃς ».

Τότε ἔτσι τοῦ ἴπε μὲ θυμὸ κι ὁ Ἴρος ὁ ζητιάνος·
 « Μωρέ, γιὰ ἰδῆτε ἡ γλῶσσα του τοῦ φωνακλᾶ πῶς τρέχει, 25
 σὰν τῆς γριᾶς τῆς καμινούσας ποὺ μιά νὰ φάῃ θὰ λιώσῃ,
 κι ἀπ' τὶς μασέλες καταγῆς τὰ δόντια του θὰ πέσουν,
 σὰν τῆς γουρούνας ποὺ χαλᾶ, σὰ βόσκη, τὰ σπαρμένα.
 Ἄνασκουμπώσου τὸ λοιπὸν κι αὐτοὶ νὰ μᾶς γνωρίσουν
 στὸ ξύλο. Βρὲ παλιόγερε, μὲ νιὸ πῶς θὰ τὰ βάλῃς ; » 30

Ἔτσι κι οἱ δυὸ τους μ' ὅλη τους μαλῶνανε τὴ λύσσα
 μπροστὰ στὶς πόρτες τὶς ψηλές, στὸ σκαλιστὸ κατώφλι.
 Σὰν ἄκουσε ποὺ μάλωναν ὁ λατρευτὸς Ἀντίνος
 μ' ὄρεξῃ χαμογέλασε κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες·
 « Μωρέ, ἓνα τέτοιο ἄλλη φορὰ δὲν ἔτυχε νὰ ἰδοῦμε. 35
 Τί γλέντι πόστειλε ὁ θεὸς μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.
 Μαλῶνουν καὶ φαγώθηκαν ὁ ξένος μὲ τὸν Ἴρο
 κι εἶναι στὰ χέρια νὰ πιαστοῦν. Μὰ ἐλάτε, ἄς μὴν ἀργήσουν »

Ἔτσι εἶπε, καὶ πετάχτηκαν σκασμμένοι ὅλοι στὰ γέλια
 καὶ γύρω πῆγαν στοὺς φτωχοὺς τοὺς κακοφορεμένους. 40
 Τότε ἔτσι τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνος σ' ὅλους εἶπε·
 « Ἀκοῦστε κατιτὶ νὰ πῶ, περήφανοι μνηστῆρες.
 Ἀπ' τὶς γιδοκοιλίες αὐτές, ποὺ ἔναι στὸ τζάκι ἀπάνω,
 πόχουμε γιὰ τὸ δεῖπνο μας, γεμάτες πάχος κι αἶμα,
 ὅποιοι νικήσῃ καὶ φανῇ πιὸ δυνατὸς πῶς εἶναι, 45
 ἄς σηκωθῇ μονάχος του κι ἄς πάρῃ ὅποια διαλέξῃ.
 Καὶ πάντα στὸ τραπέζι μας ἄς τρώῃ, κι ἄλλο ζητιάνο
 κανένα δὲ θ' ἀφήσουμε νὰ μπῇ νὰ ζητιανέψῃ ».

Ἔτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε κι ἄρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.
 Μὲ δόλο κι ὁ πολύσοφος Δυσσέας μίλησε ἔτσι· 50
 « Ἀφέντες, γέρος ἔτσι ἐγώ, πολυβασανισμένος,
 δὲ γίνεται μὲ πιὸ μικρὸ στὰ χρόνια νὰ παλέψω.
 Μὰ νά, ἡ κακούργα μου κοιλιά γιὰ νὰ τίς φάω μὲ σπρώχνει.
 Μὰ ἐλάτε τώρα ἀμῶστε μου τὸν πιὸ τρανὸ σας ὄρκο,
 κανεῖς στὸν Ἴρο νὰ μὴ βγῇ βοηθὸς καὶ μὲ χτυπήσῃ 55
 βαριὰ ἀπὸ πίσω ἀστόχαστα καὶ κάτω αὐτὸς μὲ στρώσῃ ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς τοὺς τὸ ζητοῦσε.
 Κι ἔπειτα πιά σὰν ἄμωσαν καὶ τέλεψαν τὸν ὄρκο,

ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·
 « Ξένε, ἂν τὸ λέη ἡ ἄφοβη καρδιά σου μὲς στὰ στήθια,
 60 συγύρνα αὐτόν, κι ἄλλο Ἀχαιὸ μὴ φοβηθῆς κανένα.
 Θὰ ἔχη νὰ κάμῃ μὲ πολλοὺς ὅποιος χτυπήσῃ ἐσένα.
 Ξένος μου εἶσαι, οἱ πρόκριτοι τῇ γνώμῃ μου ἔχουν ὅλοι,
 κι ὁ Ἀντίνος κι ὁ Εὐρύμαχος, κι οἱ δυὸ μὲ νοῦ καὶ γνώσῃ ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι παίνεσαν τὸ λόγο. Κι ὁ Δυσσέας
 65 ἔζωσε τὰ κουρέλια του τριγύρω στὰ κρυφὰ του,
 καὶ τὰ μηριά του φάνηκαν, χοντρά, καλοδεμένα,
 οἱ ὧμοι του οἱ τετράπλατοι, τὰ στήθια του, τὰ μπράτσα
 γερά. Τότε ἔτρεξε κοντὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα
 70 κι ἐπιάσε καὶ δυνάμωσε τοῦ βασιλιᾶ τὰ μέλη.

Ὅλοι οἱ μνηστῆρες θάμαζαν κι εἶχε σαστίσει ὁ νοῦς τους
 κι ἔτσι ἕνας εἶπε σκύβοντας στὸν ἄλλο ποῦ ἦταν δίπλα·
 « Γλήγορα ἀπ' τὸ κεφάλι του πάει, θὰ τὴν πάθῃ ὁ Ἴρος.
 75 Γιὰ ἴδετε ὁ γέρος τὶ μηριά ποῦ δείχνει ἀπ' τὰ κουρέλια ».

Ἔτσι εἶπαν, κι ἔτρεμε ἡ καρδιά τοῦ Ἴρου μὲς στὰ στήθια.
 Μὰ κι ἔτσι οἱ δοῦλοι μὲ στασιὸ τὸν ζώνουν καὶ τὸν φέρνουν
 λιωμένον, κι ὅλα τοῦ ἔτρεμαν τὰ μέλη του ἀπ' τὸ φόβο.
 Τότε ἔτσι μὲ δυὸ λόγια του τὸν στόλισε ὁ Ἀντίνο·
 « Ἀ, νὰ χαθῆς, βοῖδόκορμος, ποῦ εἶθε νὰ μὴ γεννιόσουν,
 80 ποῦ τρέμεις γέρον ἄνθρωπο, ποῦ οἱ συμφορὲς τὸν πνίγουν,
 καὶ σοῦ παράλυσε ἡ καρδιά στὰ στήθια σου ἀπ' τὸ φόβο.
 Μὰ κάτι τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ γίνῃ.

Ἄν ἔτσι αὐτὸς πιὸ δυνατὸς φανῇ καὶ σὲ νικήσῃ,
 θὰ σὲ πετάξω στὴ Στεριά μ' ἕνα καράβι μαῦρο
 85 στὸ βασιλιά τὸν Ἐχετο, ποῦ ἀνθρώπους δὲ λυπᾶται,
 αὐτιά καὶ μύτη μ' ἄπονο μαχαίρι νὰ σοῦ κόψῃ
 καὶ νὰ σοῦ βγάλῃ τ' ἀχαμνὰ νὰ σοῦ τὰ φᾶνε οἱ σκύλοι ».

Εἶπε, κι ὁ Ἴρος πιὸ πολὺ παράλυσε ἀπ' τὸν τρόπο.
 Στῇ μέσῃ ὅπως τὸν ἔφεραν, τὰ χέρια οἱ δυὸ ξαμώνουν.
 Τότε εἶπε μὲς στὸ νοῦ ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
 90 νὰ τὸν χτυπήσῃ κι ἡ ψυχὴ μεμιᾶς νὰ τοῦ πετάξῃ,
 ἢ μ' ἕνα χτύπημα ἀπαλὰ στὴ γῇ νὰ τὸν ξαπλώσῃ.
 Κι ἐκεῖ ποῦ συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε,
 νὰ τὸν βαρέσῃ ἔτσι ἀλαφρά, νὰ μὴ τὸν καταλάβουν.

- ἦρθαν στὰ χέρια. Στὸ δεξιὸ τοῦ δίνει ὁ Ἴρος ὦμο, 95
 μὰ στὸ ριζαῦτι τὸν βαρᾶ κι ἐκεῖνος, κι ὅλα μέσα
 τοῦ τσάκισε τὰ κόκαλα, κι εὐτὺς τὸ κόκκινο αἷμα
 ἀνάβρυσε ἀπ' τὸ στόμα του, καὶ στρώθηκε βογγώντας
 στὶς σκόνες καὶ τὰ δόντια του τὰ ἔσφιγγε καὶ κλωτσοῦσε 100
 τὸ χῶμα μὲ τὰ πόδια του. Κι οἱ ἄχαροι μνηστῆρες
 σηκώνοντας τὰ χέρια τους ξεραίνονταν στὰ γέλια.
 Τότε ὁ Δυσσέας, πιάνοντας τὸν Ἴρο ἀπ' τὸ ἵνα πόδι,
 τὸν ἔσυρε ὅζω ἀπ' τῇ μπασιά καὶ στὴν αὐλὴ τὸν πῆγε
 μπροστὰ στὶς πόρτες καὶ γυρτὸν τὸν κάθισε στὸ φράχτη 105
 καὶ δίνοντάς του ἓνα ραβδί στὸ χέρι τοῦ ἔλεγε ἔτσι·
 «Κάτσε ἐδῶ τώρα τὰ σκυλιὰ νὰ διώχνης καὶ τοὺς χοίρους,
 νὰ μάθης ξένων καὶ φτωχῶν δυνάστης νὰ μὴν εἶσαι,
 λέρᾳ, μὴν τύχη καὶ σὲ βρῇ κακὸ σὰν πῶς μεγάλο».
- Ἔτσι εἶπε καὶ στὸν ὦμο του τὴν τρύπια του σακούλα 110
 τοῦ κρέμασε, ποὺ ἔχε σκοινιά, νὰ τὴν κρεμᾷ στὶς ἄκρες,
 καὶ στὸ κατώφλι γύρισε νὰ κάτση. Κι οἱ μνηστῆρες
 γελώντας μέσα μπαίνανε κι ἔτσι τὸν χαιρετοῦσαν·
 «Ὁ Δίας, ξένε, κι οἱ λοιποὶ ἀθάνατοι ἄς σοῦ δώσουν 115
 ὅ,τι ποθεῖς καλύτερο κι ὅ,τι ζητᾷ ἡ καρδιά σου,
 ποὺ ὅλο τὸν τόπο γλύτωσες ἀπ' τὸ φαγὰ τὸν Ἴρο.
 Γιατὶ πᾶς τώρα στὴ Στεριά νὰ μείνῃ θὰ τὸν πᾶμε,
 στὸ βασιλιὰ τὸν Ἐχετο, ποὺ ἀνθρώπους δὲ λυπᾶται».
- Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας τὸ σημάδι. 120
 Τότε ὁ Ἀντίνοῦς μιὰ καλὴ κοιλιὰ τοῦ βάζει ἐμπρὸς του
 μὲ πάχος κι αἷμα γεμιστή. Πῆρε κι ἀπὸ πανέρι
 ὁ μαχητὴς Ἀμφινόμος καὶ δυὸ ψωμιὰ τοῦ δίνει,
 καὶ μὲ ποτήρι ὀλόχρυσο τὸν χαιρετοῦσε κι εἶπε·
 «Ξένε πατέρα, γειὰ χαρά. Καλὰ στερνὰ ἄς σοῦ τύχουν,
 ἀφοῦ μεγάλες συμφορὲς σὲ βασανίζουν τώρα».
- Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἔπε· 125
 «Ἀμφίνομε, μοῦ φαίνεται μὲ γνώση προικισμένος.
 Ἐχῶ ἀκουστὰ καὶ τὸ καλὸ τ' ὄνομα τοῦ γονιοῦ σου,
 πλούσιος πῶς ἦταν κι ἀγαθός, ὁ Δουλιχιώτης Νίσος.
 Τέτοιου πατέρα εἶσαι παιδί κι ἀνθρώπου δίκιου μοιάζεις. 130
 Γι' αὐτὸ ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

Δὲν τρέφει ἡ γῆ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο ἀδυνατότερο ἄλλο,
 ἀπ' ὅσα ἀπάνω περπατοῦν στὴν πλάση κι ἀνασαινούν.
 Θαρρῶ πῶς στὴ ζωὴ κακὸ ποτὲ δὲ θά τὸν λάχη,
 ὅσο πού νά 'χῇ ἀνάκαρα καὶ τοῦ βαστοῦν τὰ πόδια.
 Μὰ σὰν τοῦ δώσουν οἱ θεοὶ κακὰ στερνὰ καὶ μαῦρα
 ἔθελαι τὰ βαστᾷ κι αὐτὰ μ' ὑπομονὴ ἡ καρδιά του.

135

Γιατὶ ταιριάζει τῶν θνητῶν ἡ σκέψη μὲ τὴ μέρα
 καθὼς τὴ στέλνει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας.
 Γιατὶ κι ἐγὼ καλότυχος σ' αὐτὸ τὸν κόσμο θά 'μουν,
 μόν' ἔκαμα ἄνομα πολλά, στὰ χέρια μου θαρρώντας,
 στ' ἀδέρφια, στὸν πατέρα μου καὶ στὴν παλικάριά μου.
 Γι' αὐτὸ κανέννας τ' ἄδικο ποτὲ νὰ μὴν τὸ θέλῃ,
 κι ἔτσι ἥσυχας ἄς τὸ χαίρεται ὅ,τι οἱ θεοὶ τοῦ δώσουν.
 Πόσα ἄνομα βλέπω κι ἐδῶ πού κάνουν οἱ μνηστῆρες,
 νὰ βρίζουν τὴ γυναῖκα του, νὰ καταλοῦν τὸ βίός του,
 ἀνθρώπου, πού θαρρῶ πολὺ δὲ θά 'ναι ἀκόμα ἀλάργα
 ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα του. Κοντὰ εἶναι. Τότε ἐσένα
 θεὸς ἄς πάρῃ σπίτι σου νὰ μὴ τὸν ἀντικρίσης,
 τὴν ὥρα πού στὴν ποθητὴ πατρίδα του θά φτάσῃ.
 Γιατὶ μὲς στὸ παλάτι του τὸ πόδι σὰν πατήσῃ,
 δὲ θά χωρίσῃ ἀπλήγγωτα θαρρῶ μὲ τοὺς μνηστῆρες ».

140

145

150

Ἔτσι εἶπε κι ἔσταξε ἔπειτα καὶ τὸ γλυκὸ κρασί ἤπιε
 καὶ τὸ ποτήρι γύρισε στὸ χέρι τοῦ Ἀμφινόμου.

Κι αὐτὸς στὸ σπίτι κίνησε μὲ σπλάχνα μαραμένα,
 σκυφτός, γιατί προμάντευε κακὸ πῶς θά τοῦ τύχῃ.

155

Μὰ τὸ γραφτὸ δὲν ξέφυγε, γιατί ἡ θεὰ Παλλὰδα
 ἀπ' τὸ κοντάρι τὰ 'φερε νὰ πάῃ τοῦ Τηλεμάχου.
 Μὰ πάλι ἤρθε καὶ κάθισε στὸν τόπο πού εἶχε ἀφήσει.

Τότε ἔβαλε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῇ, τὸν πόθο τους ν' ἀνάψῃ,
 κι ἔτσι ἀπὸ πρὶν πῶς σεβαστὴ στὸν ἄντρα της νὰ γίνῃ
 καὶ στὸ παιδί της. Γέλασε ἄκαιρα τότε κι εἶπε·

160

« Θέλει ἡ ψυχὴ μου ὅ,τι ποτὲ δὲ θέλῃσῃ, Εὐρυνόμη,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἄς τοὺς σιχαίνομαι ἔτσι,
 κι ἕνα μου λόγο χρήσιμο νὰ πῶ τοῦ Τηλεμάχου,
 κάθε φορὰ στοὺς ἄτροπους μνηστῆρες νὰ μὴν τρέχῃ,

165

πού ἐμπρός σου σοῦ γλυκομιλοῦν καί πίσω σου σέ θάβουν ».

Τότε ἔτσι κι ἡ κελεύρισα τῆς εἶπε ἡ Εὐρυνόμη·

« Ὅλα σωστά τὰ μίλησες, παιδί μου, κι ὅπως εἶναι.

Πάνε νὰ δώσης συμβουλὴ τοῦ γιοῦ σου, μὴν τὴν κρύβης, 170

πρῶτα ἀφοῦ λούσης τὸ κορμί, τὰ μάγουλά σου ἀλείψης,

κι ὄχι μ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο στὰ δάκρυα βουτημένο.

Πάνε, γιατί εἶναι ἀταίριαστο αἰώνια νὰ λυπᾶσαι.

Ὁ γιός σου πιά μεγάλωσε πού στοὺς θεοὺς εὐχόσουν
ἀπὸ καρδιάς τὰ γένια του νὰ ἰδῆς νὰ τοῦ φυτρώσουν ». 175

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε·

« Ἀχ, Εὐρυνόμη, μὴν τὸ λές, κι ἄς μὲ πονῇ ἡ ψυχὴ σου,

γὰ λούσω ἐγὼ τὸ σῶμα μου καί ν' ἀλειφτῶ φτιασίδια.

Ὅλες τίς χάρες μου οἱ θεοὶ τίς ἔσβησαν, ἀφότου

τίς ὁμορφιές μου μάρανταν οἱ ἐπουράνιοι, ἀφότου 180

ἔφυγε ἐκεῖνος μὲ βαθιὰ καράβια γιὰ τὴν Τροία.

Μόν' πὲς ἡ Αὐτονόη ἐδῶ κι ἡ Ἰπποδάμεια νὰ ῥθουν,

μὲς στὸ παλάτι ὅταν θὰ μπῶ κοντά μου νὰ τίς ἔχω,

γιατὶ μονάχη ντρέπομαι νὰ βγῶ μπροστά στοὺς ἄνδρες ».

Ἔτσι εἶπε κι ἔφυγε ἡ γριὰ κι ἀπ' τὸ παλάτι βγῆκε 185

νὰ κάμῃ τὴν παραγγελιά, τίς δοῦλες νὰ φωνάζῃ.

Τότε ἄλλο ἡ λαμπερόφωτη θεὰ Παλλὰδα βρῆκε.

Ὑπνο γλυκὸ τῆς ἔστειλε τῆς κόρης τοῦ Ἰκαρίου,

καὶ πλάγιασε νὰ κοιμηθῇ, κι ἀπάνω στὸ κρεβάτι

ὅλοι οἱ ἄρμοί της λύθηκαν. Κι ἐκεῖ ἡ θεὰ Παλλὰδα 190

δῶρα τῆς χάριζε θεϊκὰ πού νὰ θαμάζῃ ὁ κόσμος.

Μ' οὐράνιο μύρο πάστρεψε τ' ὠραῖο πρόσωπό της,

πού μόνο ἡ καλοστέφανη ἀλείβεται Ἀφροδίτη,

ὅταν στὸν ποθητὸ χορὸ πηγαίνει μὲ τίς Χάρες,

καὶ πὺλ ψηλὴ τὴν ἔκαμε, πὺλ λυγερὴ νὰ δείχνῃ, 195

κι ἀπ' τὸ σκισμένο φίλιτσι πὺλ ἄσπρη, πὺλ χιονάτη.

Αὐτὰ σὰν ἔκαμε ἔφυγε πάλε ἡ θεὰ ἡ μεγάλη.

Τότε ἤρθαν οἱ λευκόχαρες ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δοῦλες,

κι ἀπ' τίς φωνές τους κόπηκε κι ὁ ὕπνος ὁ γλυκός της,

κι ἔτριψε μὲ τὰ χέρια της τὸ πρόσωπό της κι εἶπε· 200

« Ἀχ, τί γλυκιὰ ἀπωκάρωση τὴν ἄμοιρη μὲ βρῆκε.

Εἶθε ὅμοιο θάνατο γλυκὸ νὰ μοῦ ἴδινε ἡ παρθένα

—κι ἄς μὴν ἀργήσῃ—ἡ Ἄρτεμη, νὰ πάψω τὴ ζωὴ μου,
νὰ λιώνω πιά στὰ κλάματα καὶ νὰ ποθῶ τὶς χάρες
τ' ἀντρός μου ποὺ στοὺς Ἀχαιοὺς ἀνάμεσα ἦταν πρῶτος». 205

Ἔτσι εἶπε καὶ κατέβαινε ἀπ' τὸ ψηλὸ τ' ἀνώι,
μόνη ὄχι, καὶ δυὸ δοῦλες τῆς μαζί τῆς ἀκλουθοῦσαν.
Κι ἐκεῖ σὰν ἦρθε ἡ θεϊκὴ γυναῖκα στοὺς μνηστῆρες,
στάθηκε στῆς καλόφτιαστης σκεπῆς κοντὰ τὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρὴ τῆς μπόλια, 210
κι εἶχε στὸ κάθε τῆς πλευρὸ καὶ μιὰ πιστὴ τῆς δούλα.

Τὰ γόνατά τους λύθηκαν κι ἀπὸ καημὸ ἡ ψυχὴ τους
πιάστηκε, κι ὅλοι εὐχήθηκαν κοντὰ τῆς νὰ πλαγιάσουν.
Τότε εἶπε στὸν Τηλέμαχο, τὸν ἀκριβὸ τῆς γιόκα·
«Σοῦ ἴφυγε πιά, Τηλέμαχε, ὁ νοῦς, μήτε ἔχεις γνώση. 215

Παιδί σὰν ἦσουν ἤξερες καλύτερα νὰ κρίνης,
καὶ τώρα ποὺ μεγάλωσες κι ἔγινες παλικάρι,
ὅποιος τ' ἀνάστημά σου ἰδῇ καὶ τὴν καλὴ θωριὰ σου
κι ἂν δὲ σὲ ξέρῃ, θὰ σὲ πῇ μεγάλου ἀνθρώπου γέννα,
δὲν ἔχεις πιά στὸν τόπο του τὸ νοῦ σου καὶ τὴ γνώση. 220

Τί ἦτανε πάλε αὐτὴ ἡ δουλειὰ πόγινε μὲς στὸ σπίτι,
ποὺ ἐμπρὸς στὰ μάτια σου ἄφησες τὸν ξένο νὰ χτυπήσουν
Πῶς τώρα, ἂν ξένος σπίτι μας τύχῃ κανεῖς νὰ μείνῃ
κι ἀπ' ὅμοια κακοπέραση πικρὴ συμβῇ νὰ πάθῃ ;
Σὺ θὰ ἔχῃς τὴν κατάρκριση καὶ τὴ ντροπὴ τοῦ κόσμου». 225

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
«Δὲ μὲ πειράζει, μάνα μου, ποὺ μοῦ θυμώνεις ἔτσι.
Ὅλα τὰ νιώθω μόνος μου καὶ τὰ καταλαβαίνω
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ. Μωρὸ δὲν εἶμαι τώρα.
Ὅμως καὶ σ' ὅλα δὲν μπορῶ ν' ἀποφασίσω ὡς πρέπει, 230
γιατὶ μὲ κάνουν τὸ μυαλὸ νὰ χάσω αὐτοὶ οἱ κακοῦργοι,
ποὺ βγῆκαν στὸ κεφάλι μου, κι ἐγὼ βοηθοὺς δὲν ἔχω.
Μὰ δὲν τοὺς βγῆκε ἡ μάχῃ αὐτὴ καθὼς ἐλαχταροῦσαν,
γιατὶ ἀπ' τὸν Ἴρο φάνηκε πιὸ δυνατὸς ὁ ξένος.

Δία πατέρα κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο μου, ἄμποτε ἔτσι 235
νὰ ἰδῶ σὲ λίγο σπίτι μας πεσμένους τοὺς μνηστῆρες,
μὲ τὰ κεφάλια τους σκυφτά, καὶ νὰ ψυχομυχοῦνε
ἄλλους στὸ γύρο τῆς αὐλῆς κι ἄλλους μὲς στὸ παλάτι,

ὥς τώρα στίς αὐλόπορτες κάθεται ἀπάνω ὁ Ἴρος
 μὲ τὸ κεφάλι του γυρτό, σὰ νὰ ἔναι μεθυσμένος, 240
 καὶ νὰ σταθῇ δὲ δύνεται ὀρθὸς στὰ δυό του πόδια,
 μήτε νὰ πάη στὸ σπίτι του, γιατί ἡ ψυχὴ του βγαίνει ».

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
 Τότε ἔτσι κι ὁ Εὐρύμαχος τῆς Πηνελόπης εἶπε·
 « ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα, 245
 ἂν ὅσοι κάθονται Ἀχαιοὶ στ' Ἀργὸς σὲ βλέπανε ὅλοι,
 θὰ τρέχανε αὐριο πιδὸ πολλοὶ στὸ σπίτι σου μνηστῆρες
 νὰ τρῶνε ἐδῶ, γιατί περνᾷς κάθε ἄλλη ἐσὺ γυναίκα,
 στὴν ὁμορφιά, στ' ἀνάστημα καὶ στὴν περίσσια γνώση ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε· 250
 « Εὐρύμαχε, τίς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
 μοῦ σβῆσανε οἱ ἀθάνατοι ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ πῆγαν
 οἱ Ἀχαιοὶ κι ὁ ἄντρας μου μαζί τους γιὰ τὴν Τροία.
 Naί, ἐκεῖνος ἂν ἐρχόντανε θὰ γιάτρευε ἡ καρδιά μου,
 καὶ δόξα θὰ ἔχα πιδὸ πολλὴ κι ὁμορφα θὰ ἔτανε ὅλα. 255
 Τώρα μὲ σφάζουν οἱ καημοὶ πόστειλε ἡ μοίρα πλῆθος.

Ὅιμέ, τὴν ὥρα ποῦ ἄφηνε τὴν ποθητὴ πατρίδα,
 τὸ χέρι μοῦ ἔπιασε σφιχτὰ μὲ τὸ δεξί του κι εἶπε·
 « Φῶς μου, θαρρῶ πὼς ἄβλαβοι δὲ θὰ γυρίσουν ὅλοι
 οἱ πολεμόχαροι Ἀχαιοὶ ποῦ φεύγουν γιὰ τὴν Τροία. 260
 Γιατὶ τοὺς Τρῶες τοὺς παινοῦν πὼς εἶναι παλικάρια,
 κονταριστάδες ἄφταστοι, τεχνίτες στὸ δοξάρι,
 καὶ πρῶτοι καβαλάρηδες στὰ φτεροπόδαρα ἄτια,
 ποῦ ἀποφασίζουν γλήγορα τὴ νίκη τοῦ πολέμου.

Ποιὸς ξέρει ἂν πάλε ἐδῶ ὁ θεὸς θ' ἀφήσῃ νὰ γυρίσω, 265
 ἢ μὲς στὴν Τροία ἂν δὲ χαθῶ. Φρόντιζε ἐσὺ τὸ σπίτι,
 νὰ νοιάζεσαι τὴ μάνα μου, τὸ γέρο μου πατέρα,
 σὰν τώρα καὶ καλύτερα, ἐνόσω ἐγὼ θὰ λείπω.

Καὶ τὸ παιδί μας ὅταν δῆς πὼς ἔβγαλε πιά γένια,
 ἄφησε πιά τὸ σπίτι σου, παντρέψου μ' ὅποιον θέλεις ». 270
 Αὐτὰ ὁ Δυσσέας μοῦ ἔλεγε κι ὅλα θὰ γίνουν τώρα.
 Μιὰ νύχτα θὰ ῥθῃ ὁ ἄχαρος νὰ μὲ ζυγώσῃ ὁ γάμος,
 τὴν ἔρμη ἐμένα, πόσῃσε κάθε χαρά μου ὁ Δίας.
 Μὰ κι ἄλλος τώρα τὴν καρδιά φριχτὸς μοῦ σφάζει πόνος.

Δὲν ἦταν ἔτσι ὡς τώρα αὐτὸς ὁ τρόπος τῶν μνηστήρων.
 Σὰν ἤθελαν νὰ παντρευτοῦν ἀρχοντοθυγατέρα,
 κόρη ἀπὸ σπίτι, κι ἐβγαίνουν πολλοὶ ποὺ τὴ ζητοῦσαν,
 δικὰ τους βόδια φέρνανε κι ἀρνιά παχιά, νὰ κάμουν
 τραπέζι σ' ὅλους τοὺς δικοὺς τῆς κόρης, κι ἄλλα δῶρα
 φέρνανε κι ὄχι ἀπλέρωτο τὸ ξένο βιὸς νὰ τρῶνε ».

275

280

Εἶπε καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς πολὺπαθος Δυσσέας
 ποὺ πᾶσχιζε τὰ δῶρα τους νὰ πάρη καὶ μὲ λόγια
 γλυκὰ τοὺς μάγευε κι' ἄλλοῦ τῆς τριγυρνοῦσε ὁ νοῦς τῆς.

Πάλε ἔτσι καὶ τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς τῆς μίλησε ὁ Ἄντινος·
 «Ὡ, Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
 ὅποιος ἐδῶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς θέλει νὰ φέρῃ δῶρα,
 δέξου τα. Τὰ χαρίσματα νὰ τ' ἀρνηθῆς δὲν πρέπει.
 Κι ἐμεῖς δὲν πιάνουμε δουλειὰ σὰν πρῶτα, μήτε πᾶμε
 ἄλλοῦ, πρὶν πάρης ἄντρα σου τὸν πιὸ καλύτερό μας ».

285

290

Ἔτσι ὁ Ἄντινος μίλησε κι ἄρесе ὁ λόγος σ' ὅλους
 κι ἔστειλε κράχτη του ὁ καθεὶς τὰ δῶρα του νὰ φέρῃ.
 Τ' Ἀντίνου μπόλια τοῦ ἔφερε πεντάμορφη, μεγάλη
 καὶ πλουμιστὴ ποὺ δώδεκα χρυσὲς εἶχε καρφίτσες,
 ποὺ στὰ θηλύκια ταίριαζαν τὰ καλογυρισμένα.
 Φέρνει καὶ στὸν Εὐρύμαχο καλότεχνη ἄλυσίδα,
 χρυσή, πλεγμένη φίλτισι, πόλαμπε σὰν τὸν ἥλιο.
 Κι οἱ δοῦλοι τοῦ Εὐρυδάμαντα δυὸ σκουλαρίκια φέρνουν
 τρίπετρα, ψιλοδούλευτα, ποὺ ἀστράφτανε στὸ χέρι.
 Ἔφεραν καὶ στὸν Πείσανδρο, τὸ γιὸ τοῦ Πολυκτόρου,
 καδένα ὠραία τοῦ λαίμου, πολὺτιμο στολίδι.
 Κι οἱ ἄλλοι ἄλλα πεντάμορφα τῆς κουβαλοῦσαν δῶρα.

295

300

Στ' ἀνῶι ἀνέβηκε ἔπειτα ἡ θεϊκὴ γυναίκα,
 κι οἱ δοῦλες τὰ πεντάμορφα τῆς πήγανε τὰ δῶρα.
 Κι ἐκεῖνοι ἀρχίζουν τὸ χορὸ καὶ τὸ γλυκὸ τραγούδι,
 κι ἔτσι ὅλοι διασκέδαζαν ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ.
 Κι ἐνῶ γλεντοῦσαν ἔφτασε τὸ σκοτεινὸ τὸ βράδυ.
 Γρεῖς μασαλάδες ἔστησαν μὲς στὴν αὐλὴ νὰ φέγγουν
 καὶ γύρω ξύλα σῶριασαν ξηρά, καιρὸ κομμένα,
 φρυγμένα κι ἐβαζαν δαδί, καὶ τοῦ Δυσσέα οἱ δοῦλες
 ἡ καθεμιὰ μὲ τὴ σειρὰ τὴ φλόγα συδαυλοῦσε.

305

310

Τότε εἶπε ὁ θεογέννητος πολύπαθος Δυσσέας·
 «ὦ δοῦλες τοῦ Δυσσέα ἐσεῖς, ποῦ χρόνια εἶναι στὰ ξένα,
 στῆς σεβαστῆς βασιλίσσας πηγαίνετε τὸν πύργο,
 τ' ἀδράχτι σας νὰ στρίβετε κοντά της καθισμένες,
 ἢ τὰ μαλλιά νὰ νέθετε κι ἐκείνη νὰ ξεχάνη 315
 καὶ κάθουμι γιὰ σᾶς ἐδῶ νὰ φέγγω ὅσο νὰ θέλουν,
 κι ἂν εἶναι ὡς τὴν καλόθρονη Αὐγὴ νὰ περιμένουν
 δίκως νὰ νιώσω κούραση. Γιατὶ βαστῶ στὸν κόπο ».

Εἶπε κι ἐκεῖνες γέλασαν κι ἔβλεπε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.
 Κι ἡ Μελανθῶ ἡ πιὸ ὁμορφὴ βαριὰ τὸν ἀποπῆρε. 320
 Κόρη ἦταν τοῦ Δολίου αὐτὴ πόφερε ἡ Πηνελόπη.
 Σὺν κόρη της τὴν ἔθρεψε, τῆς χάριζε στολίδια,
 μὰ δὲν πονοῦσε μ' ὅλα αὐτὰ τὴν Πηνελόπη ἐκείνη
 παρὰ μὲ τὸν Εὐρύμαχο κοιμόντανε στὸ στρώμα.
 Αὐτὴ μὲ λόγια της πικρὰ ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα· 325
 «Εἶσαι ἓνας, ξένε, ἀδιάντροπος κι ἓνας ξεμουαλισμένος.
 Δὲν τρέχεις σὲ χαλκωματᾶ νὰ κοιμηθῆς τὸ σπίτι
 ἢ σ' ἓνα χάνι, μόνε ἐδῶ μπροστὰ σὲ τόσο κόσμος,
 μᾶς πῆρες θάρρος νὰ μιᾶς, μήτε σὲ πιάνει φόβος ;
 Ἦ τὸ κρασί σὲ μώρανε ἢ τέτοιο τὸ μυαλό σου 330
 θὰ σοῦ εἶναι πάντα καὶ γι' αὐτὸ πετᾶς χαμένα λόγια.
 Ἦ κόρδωσες ποὺ νίκησες τὸν Ἴρο, τὸ ζητιάνο ;
 Κοίτα κανεῖς πιὸ δυνατὸς μὴ σηκωθῇ ἀπ' τὸν Ἴρο
 καὶ σπάσῃ τὸ κεφάλι σου μὲ τὰ γερά του χέρια
 κι ὅξω ἀπ' τὸ σπίτι, μ' αἵματα βαμμένον, σὲ πετάξῃ ». 335

Τότε λοξὰ τὴν κοίταξε κι εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας·
 «Ἐννοια σου, σκύλα, κι ὅλα αὐτὰ ποὺ λὲς θὰ τρέξω τώρα
 τοῦ Τηλεμάχου νὰ τὰ πῶ, σὰ γάτα νὰ σὲ σκίση ».

Ἔτσι εἶπε καὶ φοβήθηκαν τὰ λόγια του οἱ γυναῖκες,
 καὶ στὸ παλάτι σκόρπισαν λιωμένες ἀπ' τὸ φόβο. 340
 Γιατὶ πολὺ φοβήθηκαν στ' ἀλήθεια μὴν τὸ κάμη.
 Στοὺς ἀναμμένους ἔμεινε κι αὐτὸς τοὺς μασαλάδες
 νὰ φέγγη, κι ὅλους κοίταζε στὰ μάτια, ὀρθὸς ὡς ἦταν,
 μὰ σ' ἄλλα ὁ νοῦς του γύριζε ποὺ βγήκανε ὡς τὸ τέλος.

Ὅμως δὲν ἄφηνε ἡ θεὰ Παλλὰδα τοὺς μνηστῆρες 345
 νὰ πᾶσουν τίς πικρὲς βρισιές, γιὰ νὰ τοῦ ἀνάβῃ ἀκόμα

τὸν πόνο μέσα στὴν καρδιά τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα.
 Τότε ἄρχισε ὁ Εὐρύμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου πρῶτος
 καὶ τὸ Δυσσέα πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ ἄλλοι·
 « Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
 γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μου ἡ καρδιά μου λέει μέσα στὰ στήθια.
 Αὐτὸς θὰ νὰ ῥθε ἀπ' τὸ θεὸ στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα.
 Δῆτε, θαρρῶ ἀπ' τὴν κάρα του δαδιῶν πὼς βγαίνει λάμψη,
 γιὰτὶ δὲν ἔχει ἀπάνω της μιὰ τρίχα γιὰ σημάδι ».

350

355

Γύρισε πάλε ἔτσι νὰ πῇ στὸν πορθητὴ Δυσσέα·
 « Δέχεσαι, ξένε, ἂν σ' ἐπαιρνα, στὴ δούλεψή μου νὰ ῥθης,
 σ' ἓνα μου κτῆμα ἀπόμακρο καλὸ μισθὸ νὰ παίρνης,
 κλαδιὰ νὰ κόβης γιὰ φραγμὸ καὶ δέντρα νὰ φυτεύης ;
 Πλήθιο θὰ σοῦ ἴδω ψωμί καὶ ροῦχα νὰ φορέσης
 καὶ ἓνα ζευγάρι θὰ ἴβας στὰ πόδια σου τσαρούχια.
 Μὰ τώρα ποῦ κακόμαθες, ποῦ πιά δουλειὰ νὰ πιάσης.
 καὶ ἔτσι σ' ἄρσει στὰ χωριά νὰ τρέχης ζαρωμένος
 νὰ βόσκης μὲ τὴ ζητιανιά τὴν ἄπατη κοιλιὰ σου ».

360

365

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ ἔτσι τοῦ ἔπε·
 « Ἄν τύχαινε ἔτσι στὴ δουλειὰ νὰ παραβγοῦμε οἱ δυὸ μας,
 Εὐρύμαχε, τὴν ἄνοιξη ποῦ ἵκει μεγάλη ἡ μέρα,
 γρασίδι νὰ θερίσουμε μὲ γυριστὰ δρεπάνια,
 καὶ ἀπὸ ἵνα νὰ κρατοῦμε οἱ δυὸ στὰ χέρια μας δρεπάνι,
 γιὰ νὰ φανοῦμε στὴ δουλειά, ὅσο νὰ ρθῇ τὸ βράδυ,
 δίχως νὰ φᾶμε μιὰ μπουκιά καὶ ὁ θέρος νὰ μὴ λείπη,

370

375

ἢ βόδια νὰ μοῦ δίνανε νὰ σαλαγῶ μεγάλα,
 ξανθά, τὰ πιὸ καλύτερα χορτάτα ἀπὸ γρασίδι,
 ὁμήλικα, ἰσοδύναμα, καὶ ἀδάμαστο ζευγάρι,
 καὶ ὁ σβῶλος μὲς στὴς αὐλακίες νὰ πέφτῃ ἐμπρὸς στ' αἰέτρι,
 θὰ μ' ἐβλεπες πὼς θὰ ἴσκιζα τ' αὐλάκια ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη.
 Κι ἂν πόλεμο ξεσήκωνε σήμερα ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
 καὶ εἶχα μιὰ ἀσπίδα νὰ κρατῶ, στὸ χέρι δυὸ κοντάρια,
 καὶ στὸ κεφάλι ταιριαστὸ ἓνα χαλκένιο κράνος,
 στὴν πρώτη ἐμένα τὴ γραμμὴ θὰ μ' ἐβλεπες νὰ τρέξω,
 καὶ τότε δὲ θὰ μ' ἐβρίζες νὰ λὲς φαγὰς πὼς εἶμαι.
 Μὰ σὺ προσβέλνεις εὐκολὰ καὶ εἶναι ἄπονη ἡ καρδιά σου
 καὶ τό ἵγεις πάρει ἀπάνου σου πὼς εἶσαι παλικάρι,

380

γιατί συναναστρέφεσαι λίγα κορμιὰ χαμένα.

Μὰ ἂν ἔρθῃ στήν πατρίδα του καμιά φορὰ ὁ Δυσσέας,
αὐτὲς οἱ πόρτες οἱ πλατιεὲς μπροστὰ σου θὰ στενέψουν 385
τὴν ὥρα ποὺ ὄξω ἀπ' τὴν μπασιὰ θὰ πεταχτῇ στοῦ δρόμο ».

Ἔτσι εἶπε κι ὁ Εὐρύμαχος κιτρίνισε ἀπ' τὴ λύσσα
κι εὐτὺς λοξὰ τὸν κοίταξε καὶ θυμωμένα τοῦ ἔπε :

« Ἄ, σκύλε, τώρα σ' ἔφαγα μ' αὐτὰ ποὺ ξεστομίξεις,
καὶ πῆρες θάρρος ἄφοβα νὰ κρένης μπρὺς στὸν κόσμο. 390

Ἦ τὸ κρασί σέ μώρανε ἢ τέτοιο τὸ μυαλό σου
θὰ σοῦ εἶναι πάντα καὶ γι' αὐτὸ πετᾷ χαμένα λόγια
ἢ κόρδωσες ποὺ νίκησες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο ; »

Ἔτσι εἶπε κι ἄδραξε σκαμνί. Τρέχει ὁ Δυσσέας τότε
καὶ κάθισε ἀπ' τὸ φόβο του στοῦ γόνα τοῦ Ἀμφινόμου. 395

Τὸν κεραστή ὁ Εὐρύμαχος βαρᾷ στοῦ δεξι χέρι
καὶ κρότησε, ὅπως ἔπεσε στὴ γῆ ἢ κρασοκανάτα,
κι αὐτὸς βογγώντας στρώθηκε τ' ἀνάσκελα στὶς σκόνες.

Τότε οἱ μνηστῆρες ἔκαμαν βοή μὲς στοῦ παλάτι,
κι ἔτσι ἕνας εἶπε σκύβοντας στὸν ἄλλο ποὺ ἦταν δίπλα· 400

« Καλύτερα ἂς μὴν τό 'σωνε κι αὐτὸς ὁ ξένος νὰ ῥθῃ.
Τί ταραχὴ μᾶς ἔφερε ! Καὶ τώρα γιὰ ζητιάνους
καὶ γιὰ φτωχοὺς πιανόμαστε. Καὶ τὸ ξεφάντωμά μας
γλύκα δὲν ἔχει πιά καμιά. Μᾶς πῆρε ἡ φαγωμάρα ».

Κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε· 405

« Καημένοι, τρελαθήκατε, καὶ τὸ μυαλό σας τώρα
τὸ φαγοπότι νίκησε. Κάποιος θεὸς σᾶς σπρώχνει.
Μὰ τώρα ποὺ χορτάσατε, στοῦ σπίτι του ὁ καθένας
ἂν θέλῃ ἂς πάῃ νὰ κοιμηθῇ. Δὲ διώχνω γὼ κανένα ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόρησαν καὶ δάγκασαν τὰ χεῖλη
μὲ τὸν Τηλέμαχο, γι' αὐτὰ ποὺ μίλησε μὲ θάρρος. 410

Κι ἀπ' ὅλους ὁ Ἀμφίνομος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε,
τοῦ Νίσου ὁ λεβέντης γιὸς τοῦ βασιλιᾶ τ' Ἀρήτου·
« Κανεῖς, ἀδέρφια, ὅταν μᾶς ποῦν τὸ δίκιο ἂς μὴ θυμώνῃ,
κι ἔτσι στὸν ἄλλο ν' ἀπαντᾷ μὲ θυμωμένα λόγια. 415

Μήτε τὸν ξένο βρίζετε μήτε ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους
ποὺ στοῦ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεικοῦ Δυσσέα.
Μόν' ἂς ἀρχίσῃ ὁ κεραστής νὰ βάζῃ στὰ ποτήρια

νὰ στᾶζουμε καὶ σπíti μας νὰ πᾶ νὰ κοιμηθοῦμε.
 Τὸν ξένο ᾶς τὸν ἀφήσουμε στὸ σπíti τοῦ Δυσσέα.
 Ἰκέτη του ὁ Τηλέμαχος τὸν ἔχει κι ᾶς φροντίση ».

Εἶπε κι ἐκεῖνοι πρόθυμα τ' ἀκούσανε τὸ λόγο.
 Κι ὁ Μούλιος ὁ πολεμιστὴς τοὺς κέρασε κροντήρι,
 τοῦ Ἀμφινόμου ὁ παραγίος, ἀπ' τὸ Δουλίχι ὁ κρᾶχτης,
 καὶ σ' ὅλους γύρω μοίρασε. Κι ἀφοῦ στοὺς ἀθανάτους
 ἔσταζαν τὸ γλυκὸ κρασί, ἤπιαν στερνὰ κι ἐκεῖνοι.
 Σὰν ἔσταζαν κι ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 ξεκίνησε στὸ σπíti του νὰ κοιμηθῇ ὁ καθένας.

Τ

Στὸ σπíti του ἔμεινε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας, καὶ στὸ νοῦ του
 μὲ τὴν Παλλάδα ἀνάδευε τὸ φόνο τῶν μνηστήρων.
 Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχτά του λόγια·
 « Ἀνάγκη πᾶσα τ' ἄρματα νὰ βάλῃς ὅλα μέσα,
 καὶ τοὺς μνηστήρες νὰ πλανᾷς μὲ μαλακά σου λόγια·
 ἂν τύχῃ καὶ τ' ἀναζητοῦν καὶ σὲ συχνοξετάζουν,
 θὰ πῇς· Τὰ πῆρα ἀπ' τὸν καπνὸ, γιατί δὲν ἦταν ὅμοια,
 ὡς τ' ἄφησε ὁ πατέρας μου σὰν ἔφυγε στὴν Τροία,
 μόν' ἔχασαν τὴ λάμψη τους ἀπ' τοῦ καπνοῦ τὴν ἄχνα.
 Κι ἓνα ἄλλο μοῦ ἔβαλε ὁ θεὸς στὸ νοῦ μου πῶς μεγάλο,
 μὴ χτυπηθῇτε, ἂν ἄξαφνα πιαστῇτε ἀπὸ μεθύσι,
 καὶ τὸ τραπέζι μολευτῇ κι ὁ γάμος ἀπ' τὸ αἷμα,
 γιατί καθένα τὸν τραβᾷ μονάχο τὸ μαχαίρι ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὐτὺς τὸ λόγο
 κι ὅζω τῇ βάγια Εὐρύκλεια φωνάζοντας τῆς εἶπε·
 « Κλεῖστε τίς ἄλλες, βάγια μου, γυναῖκες στὸ παλάτι,
 ὅσο νὰ βάλω τ' ἄρματα στὴν ἀποθήκη μέσα,
 γιατί τὰ μαύρισε ὁ καπνὸς ἀφρόντιστα στὴ σάλα,
 σὰν ἔφυγε ὁ πατέρας μου, κι ἐγὼ μωρὸ ἦμουν τότε.
 θὰ τὰ φυλάξω τώρα ἐκεῖ, καπνὸς νὰ μὴν τὰ φτάνῃ ».

Πάλε ἔτσι ἡ βάγια Εὐρύκλεια μὲ δυὸ της εἶπε λόγια·
 « Εἴθε, παιδί μου, ν' ἀρχίζες νὰ προνογᾷς πιά τώρα
 καὶ νὰ φυλάς τὸ σπíti σου, τὸ βίός σου νὰ προσέχῃς.

Μὰ πές μου, τότε ποιά θὰ ῥθῇ μαζί σου φῶς νὰ φέρῃ ;
Τὶς δοῦλες ποὺ θὰ σοῦ ῥεγγαν, νὰ βγοῦν δὲν τὶς ἀφήνεις ». 25

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι πάλαι·
« Αὐτὸς ὁ ξένος. Ἄνεργος στὸ σπίτι μου δὲ θέλω
νὰ κάθεται ὅποιος θρέφεται, κι ἄς ἔρχεται ἀπ' τὰ ξένα ».

Ἔτσι εἶπε, μὰ δὲν πέταξαν τὰ λόγια του χαμένα,
κι ἔκλεισε τ' ἀψηλόχτιστου τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες. 30

Τότε πετάχτηκε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας μὲ τὸ γιό του
καὶ μέσα κρᾶνη φέρνανε κι ἀφαλωτὲς ἀσπίδες
κι ἄλλα κοντάρια μυτερὰ. Κι ἐμπρὸς τοὺς ἡ Παλλὰδα
μὲ φῶς λαμπρὸ τοὺς ἔφεγγε, λύχνο χρυσοῦ κρατώντας.
Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα· 35

« Μεγάλο θάμα εἶναι κι αὐτό, πατέρα μου, ποὺ βλέπω.
Οἱ τοῖχοι, τὰ μεσόστυλα τοῦ παλατιοῦ τὰ ὠραῖα,
τὰ λάτινα, τὰ πάτερα, μὲ τοὺς ψηλοὺς τοὺς στύλους,
ὅλα μιὰ λάμψη λαμπερὴ μοῦ φαίνονται πῶς χύνουν.
Κάποιος θεὸς ἀπ' τὰ ψηλὰ οὐράνια μέσα θὰ ἴναι ». 40

Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἔπε·
« Σῶπα καὶ μὴ ρωτᾷς γι' αὐτά, τὴ σκέψη σου μὴ δείχνεις.
Τέτοια ἡ συνήθεια τῶν θεῶν ποὺ μένουν στὰ οὐράνια.
Μόν' πήγαινε νὰ κοιμηθῇς κι ἐδῶ θὰ μείνω μόνος,
τὶς δοῦλες καὶ τὴ μάνα σου νὰ τὶς πειράζω ἀκόμα. 45
Τό ἴνα καὶ τ' ἄλλο θὰ ρωτᾷ μὲ κλάματα νὰ μάθῃ ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος βγῆκε ὅξω ἀπ' τὸ παλάτι
καὶ στὸ γιατάκι πήγαινε μὲ φῶτα, μὲ λαμπάδες,
ὅπου καὶ πρὶν κοιμόντανε, σὰν τοῦ ῥχονταν ὁ ὕπνος.
Ἐκεῖ καὶ τότε πλάγιασε προσμένοντας νὰ φέξῃ. 50

Στὸ σπίτι του ἔμεινε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας καὶ στὸ νοῦ του
μὲ τὴν Παλλὰδα ἀνάδευε τὸ φόνου τῶν μνηστήρων.

Ἀπ' τὸν κοιτώνη ἡ φρόνιμη τότε ἦρθε ἡ Πηνελόπη,
παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη καὶ τὴ χρυσὴ Ἀφροδίτη.
Τῆς βάζουν στή φωτιά κοντὰ τὸ τορνευτὸ θρονί της, 55
μ' ἀσήμε καὶ μὲ φίλντισι ἀπάνω στολισμένο,
ποὺ τό ἵκαμε ὁ Ἰκμάλιος, κι εἶχε σκαμνὶ ἐνωμένο,
γὰ ν' ἀκουμπᾷ τὰ πόδια τῆς καὶ μὲ προβιά τὸ στρώνουν.
Σὲ κεῖνο ἀπάνου ἡ φρόνιμη καθόνταν Πηνελόπη.

Ἄπ' τὸ παλάτι τρέζανε κι οἱ λευκοχέρες δοῦλες,
 κι ἅπ' τὰ τραπέζια σήκωναν προσφάγια καὶ ποτήρια,
 ποὺ πίνανε οἱ παράτολμοι μνηστῆρες, κι ἄλλες πάλι
 τ' ἀποκαῖδια ρίζανε στὴ γῇ τῶν μασαλάδων,
 κι ἄκουτα ξύλα σώριασαν, νὰ κάμουν φῶς καὶ ζέστη.

Κι ἡ Μελανθῶ δευτέρωσε κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
 « Ἐδῶ ὅλη νύχτα θὰ ἔχουμε κι ἀπόψε τὸν μελεά σου,
 στὸ σπίτι νὰ στριφογυρνᾷς, νὰ λαχταρᾷς τίς δοῦλες ;
 Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, ἀδιάντροπε κι ὅ,τι ἔφαγες σοῦ φτάνει
 νὰ μὴν τίς φᾶς μὲ τὸ δαυλί, κι ὅζω τὸ δρόμο πιάσης ».

Τότε λοξὰ τὴν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε·
 « Γιατί, καημένη, μ' ἀπονη καρδιά μαζί μου τὰ ἔχεις ;
 Μήπως γιατί εἶμαι ἀδύνατος καὶ κακοφορεμένος
 καὶ ζητιανεύω στὸ χωριό ; Ἔτσι μὲ σπρώχνει ἡ ἀνάγκη.
 Τέτοιοι εἶναι οἱ ἄμιοροι οἱ φτωχοὶ κι οἱ παραπεταμένοι.

Ἦμουν κι ἐγὼ καμιά φορά στὸν κόσμο εὐτυχισμένος,
 μὲ πλοῦσιο σπίτι, καὶ συχρὰ στοὺς καταφρονεμένους,
 ὅποιος κι ἂν ἦταν, ἔδινα, κι ὅποια κι ἂν εἶχε ἀνάγκη.
 Χιλιάδες εἶχα παραγιοὺς κι ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα πλῆθος,
 ποὺ χαίρονται οἱ καλοῦζοι καὶ τοὺς καλοῦν ἀφέντες.

Μὰ ὁ Δίας μοῦ τὰ σκόρπισε. Τὸ θέλημά του ἄς γίνη.
 Γι' αὐτὸ καὶ σύ, κορίτσι μου, φυλάξου μὴν τίς χάσης
 τίς ὁμορφιές ποὺ ἀνάμεσα στίς ἄλλες δοῦλες ἔχεις
 ἢ μὴ θυμώση ἡ φρόνιμη κυρά σου καὶ σέ δειρῇ,
 ἢ κι ὁ Δυσσέας ξαναρθῇ. Γιατὶ εἶναι ἀκόμα ἐλπίδα.

Κι ἂν πάλι ἐκεῖνος χάθηκε καὶ δὲν ξαναγυρίζῃ,
 μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη ἔκαμε γιὸ λεβέντη,
 τὸ θεῖκό Τηλέμαχο, ποὺ ἂν σφάλῃ καμιά δούλα
 δὲν τοῦ γεῖναι τὸ μάτι του, γιατί εἶναι πιά μεγάλος ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια ἡ Πηνελόπη,
 τὴν παρακώρη μάλωσε, τῆς λέει πικρὰ δυὸ λόγια·

« Ἐννοια σου, σκύλα ἀδιάντροπη, ξετσιπίωτη, σὲ βλέπω
 νὰ κάνῃς ἄσεβη δουλειά, ποὺ θὰ σοῦ βγῇ ἀπ' τὴ μύτη.

Γιατὶ καλὰ τὸ γνῶρίζεις καὶ τ' ἄκουσες ποὺ τό 'πα,
 πὼς ἤθελα στὸ σπίτι μου τὸν ξένο νὰ ρωτήσω,
 νὰ μάθω γιὰ τὸν ἄντρα μου, ποὺ λιώνω ἀπ' τὸν καημὸ του ».

Στήν ἐπιστάτρα γύρισε τὴν Εὐρυνόμη κι εἶπε·
 « Φέρε, Εὐρυνόμη, ἓνα σκαμνὶ μὲ μιὰ προβιά στρωμένο,
 νὰ κάτση ὁ ξένος νὰ μοῦ πῇ γι' αὐτὰ ποῦ θὰ ρωτήσω ».

Εἶπε, κι ἐκείνη γλήγορα σηκώνει καὶ τοῦ φέρνει
 ἓνα καλόφτιαστο σκαμνὶ καὶ μιὰ προβιά τοῦ στρώνει. 100
 Κάθισε τότε ἐκεῖ ὁ θεῖκός πολυπαθὸς Δυσσέας,
 κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη πρωτάρχισε ἔτσι κι εἶπε·
 « Ξένε, γιὰ τοῦτο πρῶτα ἐγὼ νὰ σέ ρωτήσω θέλω.
 Ποιὸς εἶσαι, ποιὸς ὁ τόπος σου, πόθε γονοκρατιέσαι ; »

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε· 105
 « Κανεῖς, κυρά, σ' ἔλλη τῇ γῇ δὲ θὰ σοῦ βρῇ ψεγάδι.
 Ἀλήθεια φτάνει ἡ δόξα σου ὡς τὰ πλατιά τὰ οὐράνια,
 σὰν τ' ἄψεγου τοῦ βασιλιᾶ πόχει λαοὺς κι ὀρίζει
 ἀντρειωμένους καὶ πολλοὺς μὲ τοῦ θεοῦ τὸ φόβο,
 κι ὅλο τὸ δίκιο σέβεται κι ἡ πλοῦσια γῇ τοῦ φέρνει 110
 στάρια, κριθάρια καὶ λυγρὺν ἀπὸ καρποὺς τὰ δέντρα,
 γεννῶν τ' ἄρνια κι ἡ θάλασσα βγάζει ἄφθονα τὰ ψάρια,
 ἀπ' τὴν καλὴν κυβέρνηση κι ὅλοι εὐτυχοῦν κοντά του.
 Τώρα γιὰ τ' ἄλλα ρώτα με στ' ἀρχοντικὸ σου σπίτι,
 μὰ μὴ ρωτᾷς τὸ γένος μου κι ὁ τόπος μου ποιὸς εἶναι, 115
 μὴ μοῦ γεμίση τὴν καρδιὰ καημοὺς ἡ θύμησή τους.
 Γιατὶ εἶμαι πολυστέναχος. Καὶ τὸ ἔχω σὲ ντροπὴ μου
 στὸ ξένο σπίτι νὰ ῥχουμαι καὶ νὰ μοιρολογιέμαι.
 Μήτε καὶ βγάζει ὄφελος ἂν κλαίῃ κανεὶς αἰώνια,
 μήπως κι ἀτὴ σου, ἡ δούλα σου θυμῶση καὶ νομίση 120
 πῶς τὸ κρασί μὲ χτύπησε καὶ πνίγομαι ἀπ' τὸ κλάμα ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι ἀμέσως·
 « Ἄχ, ξένε μου, τίς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
 μοῦ σβῆσανε οἱ ἀθάνατοι ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ πῆγαν
 οἱ Ἀχαιοί, κι ὁ ἄντρας μου μαζὶ τους, γιὰ τὴν Τροία. 125
 Ναί, ἐκεῖνος ἂν ἐρχόντανε θὰ γιάτρευε ἡ καρδιά μου,
 καὶ δόξα θὰ ἔχα πρὸ πολλή, κι ὁμορφὰ θὰ ἔτανε ὅλα.
 Τώρα μὲ σφάζουν οἱ καημοί, πόσταιλε ἡ μοῖρα πλῆθος.
 Γιατὶ ὅσοι ὀρίζουν στὰ νησιά, κι ἀπ' ὅλους εἶναι οἱ πρῶτοι,
 στὴ δασωμένη Ζάκυνθο, στὴ Σάμη, στὸ Δουλίχι, 130
 κι ὅσοι ἄλλοι ἀκόμα κατοικοῦν στὸ ξέφρανο τὸ Θιάκι,

- ὅλοι ἄθελά μου μὲ ζητοῦν καὶ καταλοῦν τὸ βίός μου.
 Γι' αὐτὸ τοὺς ξένους δὲν ψηφῶ, μήτε ὅσους μοῦ προσπέφτουν,
 μήτε τοὺς κράχτες, τοῦ χωριοῦ κάθε δουλειὰ ποὺ κάνουν.
 Μὰ τοῦ Δυσσέα ὁ στερεμὸς μοῦ καίει τὰ φυλλοκάρδια. 135
 Κι αὐτοὶ γιὰ γάμους νοιάζονται κι ἐγὼ τοὺς πλέκω δόλους.
 Πρῶτα μὲ φώτισε ὁ θεὸς στὸν πύργο μου νὰ στήσω
 ἓνα ἀργαλειὸ κι ἐκεῖ πανὶ νὰ πιάσω καὶ νὰ φάνω
 μεγάλο καὶ φιλόδιαστο. Κι ἄξαφνα σ' ὅλους εἶπα·
 « Ἀφοῦ πιά πέθανε, παιδιὰ, ὁ θεϊκὸς Δυσσέας, 140
 σταθῆτε, ἂν καὶ βιαζόσαστε, νὰ κάμετε τὸ γάμο,
 ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν χαμμένα
 τὰ νήματα, ἓνα σάβανο νὰ φάνω τοῦ Λαέρτη,
 ἢ μαύρη μοίρα ὅταν τὸν βρῇ τοῦ ἀξῶπνητου θανάτου,
 μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοπούλες 145
 πὼς πῆγε δίχως σάβανο κι ἄς εἶχε βιὸς χιλιάδες ».
 Ἔτσι εἶπα καὶ κατάπεισα τὴν ἄφοβη καρδιά τους.
 Κι ἔφαινα τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα,
 καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ξήλωνα τὴ νύχτα.
 Τρεῖς χρόνους ἔτσι κέρδισα νὰ τοὺς γελῶ μ' ἀπάτη. 150
 Κι ὁ τέταρτος σὺν ἔφτασε μὲ τῶν καιρῶν τὸ διάβα,
 (οἱ μῆνες ὅταν πέρασαν κι ἦρθαν καιροὶ καὶ χρόνοι),
 οἱ δοῦλες, σκύλες ἄπιστες, μὲ πρόδωσαν ποὺ μ' εἶδαν,
 κι ἦρθαν αὐτοὶ καὶ μ' ἐπιασαν καὶ μ' ἔβρισαν μὲ λόγια.
 Τότε, ἤθελα δὲν ἤθελα, τὸ τέλειψα ἀπ' ἀνάγκη. 155
 Τώρα τὸ γάμο δὲν μπορῶ νὰ τὸν ξεφύγω, ξένε,
 μήτε ἄλλη βρίσκω πρόφαση. Μὲ βιάζουν οἱ γονοὶ μου
 νὰ παντρευτῶ, κι ὁ γιόκας μου θυμῶνει, ποὺ τὸ βίός του
 τὸ τρῶν. Γιατὶ μεγάλωσε. Τὸ σπῖτι του σὺν ἄντρας,
 μὲ τοῦ θεοῦ τὴ δύναμη μπορεῖ νὰ διαφεντέψῃ. 160
 Πές μου καὶ σὺ τὸ γένος σου κι ὁ τόπος σου ποιὸς εἶναι.
 Μήτε ἀπὸ δρὺ γεννήθηκες παλιά, μήτε ἀπὸ πέτρα ».
 Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
 δὲν παύεις πιά νὰ μὲ ρωτᾷς τὸ γένος μου νὰ μάθης ; 165
 Θὰ σοῦ τὰ πῶ, μὲ πῖθ πολλοὺς καημοὺς κι ἄς μὲ ποτίσης.
 Γιατὶ εἶναι αὐτὸ τὸ ριζικὸ τοῦ καθενὸς ποὺ λείπει,

- ὅπως ἐγώ, τόσον καιρὸ ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα,
καὶ τρέχει μὲς στίς ξενιτιῆς κι ὅλο φαρκάκια πίνει.
Μὰ κι ἔτσι αὐτὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ποῦ μὲ συχνοξετάξεις. 170
- Στὴ μέση τοῦ θαμποῦ γιалоῦ ἓνα νησί εἶναι ἡ Κρήτη,
ὁμορφη καὶ πολὺκαρπη καὶ θαλασσοκλεισμένη,
πόχει κατοίκους ἄπειρους κι ἔχει χωριὰ ἐνενήντα.
Κάθε λαὸς κι ἡ γλῶσσα του. Τῶν Ἀχαιῶν τὰ γένη
κι οἱ Κρητικοὶ οἱ λιοντόκαρδοι κι οἱ ἄξιοι Κυδωνιάτες, 175
τῶν Δωριέων τρεῖς φυλές, κι οἱ Πελασγοὶ οἱ λεβέντες.
Πόλη μεγάλη εἶναι ἡ Κνωσὸ τῆς Κρήτης, ὅπου ὁ Μίνως
τοῦ Δία συνομιλητῆς βασίλευε ἐννιά χρόνια.
Πατέρας τοῦ πατέρα μου τοῦ Δευκαλίωνα ἦταν,
ποῦ ἐμένα καὶ τὸν ἀρχηγὸ γέννησε Ἰδομενέα, 180
ποῦ μὲ τοὺς δυὸ τ' Ἀτρέα γιούς πῆγε κι αὐτὸς στὴν Τροία
μὲ τὰ κυρτὰ καράβια του, κι Αἴθωνα λένε ἐμένα.
Ἐγὼ μικρότερος, κι αὐτὸς πρῶτος καὶ πιὸ λεβέντης.
Ἐκεῖ εἶδα καὶ τὸν φίλεψα μὲ δῶρα τὸ Δυσσέα.
Κακὸς τὸν ἔσπρωξε καιρός, σὰν πῆγαινε στὴν Τροία, 185
κι ἀπ' τὸ Μαλιά τὸν ξόριασε, τὸν ἔβγαλε στὴν Κρήτη.
Στὴν Ἀμνισὸ σταμάτησε μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα,
μὲς στῆς Εἰλείθυιας τῇ σπηλιά, σὲ δύσκολο λιμάνι.
Καὶ τὸν Ἰδομενέα εὐτὺς στὴν πόλη ζήτηε νὰ βρῇ,
ποῦ φίλο του, ὅπως ἔλεγε, τὸν εἶχε καὶ προστάτη. 190
Μὰ δέκα μέρες ἔντεκα θὰ ἔχαν περάσει, ἀφότου
ἔφυγε αὐτὸς μὲ τὰ γοργὰ καράβια γιὰ τὴν Τροία,
κι ἐγὼ τὸν πῆρα σπίτη μου καὶ τὸν φιλοξενοῦσα
κι ἀρχοντικὰ τὸν φίλεψα, ποῦ τὰ ἔχα πλούσια ὅλα.
Μάζωξα ἀκόμα ἀπ' τὸ χωριὸ μαῦρο κρασί κι ἀλεύρι 195
καὶ στοὺς συντρόφους του ἔδωσα ποῦ πῆγαιναν μαζί του,
καὶ βόδια μου τοὺς ἔσφαξα γιὰ νὰ χαρῇ ἡ καρδιά τους.
Δώδεκα μέρες ἔμειναν οἱ Ἀχαιοὶ κοντὰ μου,
γιατὶ σφοδρὸς τοὺς ἐκλείσε βοριάς, κι οὔτε νὰ στέκουν
τοὺς ἄφηνε ὅξω στὴ στεριά. Στίς δεκατρεῖς τίς μέρες 200
κάνουν πανιὰ καὶ φύγανε, σὰν ἔκοψε ὁ ἀγέρας ».
- Ἐπλάθε χίλια ψέματα, ποῦ σὰν ἀλήθειες ἦταν,
κι ἐκλαίγε ἐκείνη ἀκούγοντας κι ἡ ὄψη της χαλοῦσε.

- Κι ὅπως τὰ χιόνια στὰ ψηλὰ τὰ κορφοβούνια λιώνουν,
 πού σάν τὰ στρώση ὁ Ζέφυρος, μετὰ ἡ Νοτιά τὰ λιώνει, 205
 κι ὅταν τὰ χιόνια λιώσουν πιά, φουσκώνουν τὰ ποτάμια,
 ἔτσι ἔλιωνε ἀπ' τὰ κλάματα τ' ὠραῖο τὸ πρόσωπό της,
 ὡς ἔκλαιγε τὸν ἄντρα της πού κάθονταν κοντὰ της.
 Κι ἐκεῖνος τῇ γυναίκα του πού θρήναε συμπονοῦσε
 κι ἀσάλευτα τὰ μάτια του στίς κόχες τὰ κρατοῦσε, 210
 σὰ νὰ 'τανε ἀπὸ κέρατο καὶ σίδηρο πλασμένα,
 καὶ τὰ 'κρυβε μὲ προσοχὴ τὰ δάκρυα πού κυλοῦσαν.
 Κι ὅταν τὸν πολυδάκρυτο χόρτασε πιά τὸ θρήνο,
 πάλε ἔπειτα τοῦ μίλησε μὲ δυὸ της λόγια κι εἶπε·
 « Τώρα πιά, ξένε, ἐγὼ θαρρῶ πῶς θὰ σὲ πιάσω ἀλήθεια, 215
 ἀνίσως φιλοξένησες στ' ἀρχοντικό σου σπίτι,
 καθὼς μοῦ λές, τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς δικούς του ἀνθρώπους.
 Πές μου τί ροῦχα στὸ κορμὶ φοροῦσε καὶ πῶς ἦταν
 κι ἐκεῖνος κι εἰ συντρόφοι του πού πήγαιναν μαζί του ; »
 Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε· 220
 « Σὰ δύσκολο, βασίλισσα, νὰ σοῦ τὸν παρυστήσω.
 γιὰτὶ ἀπὸ τότε πέρασαν εἴκοσι τόσα χρόνια,
 ἀφότου ἀπ' τὴν πατρίδα μου ξεκίνησε νὰ φύγῃ.
 Μὰ πάλε κι ἔτσι θὰ σοῦ πῶ καθὼς τὸν βάζει ὁ νοῦς μου·
 Χλαίνα φοροῦσε κόκκινη, διπλή, σγουρὴ ὁ Δυσσέας, 225
 πού 'χε καρφίτσα ὀλόχρυση μὲ δυὸ θηλυκωτήρια,
 ἀπάνω μὲ σκαλίσματα. Στὰ μπροστινά του πόδια
 σφιχτὰ κρατοῦσε ἓνα σκυλί, ζαρκάδι, πού 'χε βοῦλες
 καὶ τὸ 'βλεπε νὰ σπαρταρᾷ. Κι αὐτὸ θαμάζανε ὅλοι,
 χρυσὰ κι ἂν ἦταν, τὸ σκυλί νὰ πνίγῃ τὸ ζαρκάδι, 230
 κι αὐτὸ τὰ πόδια τίναζε ζητώντας νὰ γλιτώσῃ.
 Τὸν εἶδα ἀκόμα νὰ φορῇ χιτῶνα κεντημένο,
 σάν κρεμμυδότσουφλο ξερὸ παρόμοιο στὴ γυαλάδα.
 Ἔτσι ἦταν μαλακὸς κι αὐτὸς κι ἔλαμπε σάν τὸν ἥλιο.
 Γυναῖκες πού τὸν εἶδανε τότε θαμάζανε ὅλες. 235
 Κι ἓνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ. Δὲν ξέρω ἂν ὁ Δυσσέας
 τὰ πῆρε αὐτὰ ἀπ' τὸ σπίτι του τὰ ροῦχα πού φοροῦσε,
 ἢ σύντροφος τοῦ τὰ 'δωσε σάν μπῆκε στὸ καράβι,
 ἢ κάποιος ξένος, πού πολλοὺς εἶχε ὁ Δυσσέας φίλους.

- Γιατί ἦταν λίγοι οἱ Ἀχαιοὶ ποῦ ἔκεινον ὅμοιοι. 240
 Κι ἐγὼ ἓνα χάλκινο σπαθὶ τοῦ χάρισα καὶ κάπα
 ὁμορφη, κόκκινη, διπλὴ καὶ χρυσωτὸ χιτῶνα
 καὶ μὲ τιμὲς τὸν ἔστειλα στὸ ὀρθόπλωρο καράβι.
 Κράχτης μαζί του πήγαινε, λίγο σὰν πιὸ μεγάλος
 στὰ χρόνια. Καὶ πῶς ἦτανε νὰ σοῦ τὸν παραστήσω. 245
 Καμπούρης, μελαψός, σγουρός, Βρυβάδης τ' ὄνομά του,
 κι ἀπ' ὅλους πιὸ καλύτερα τὸν εἶχε τοὺς συντρόφους,
 γιατί εἶχανε μαζί κι οἱ δυὸ τὴν ἴδια πάντα γνώμη ».
- Εἶπε, καὶ πόθο πιὸ πολὺ τῆς ἔφερε νὰ κλάψῃ,
 σὰ γνώρισε τ' ἀλάθευτα σημάδια ποῦ τῆς εἶπε. 250
 Κι ὅταν τὸν πολυδάκρυτο χόρτασε πιά τὸ θρῆνο
 πάλε τ' ἀπάντησε ἔπειτα μὲ δυὸ γλυκὰ της λόγια·
 « Ξένε, ἀπὸ τώρα πιά κι ἐμπρὸς — καὶ πρώτα ἄς σέ πονοῦσα —
 σὰ φίλος θὰ ἴσαι σπίτι μου καὶ θὰ σέ προστατεύω.
 Τὰ ροῦχα αὐτὰ μονάχη μου, καθὼς τὰ περιγράφεις, 255
 τοῦ τὰ ἴδωσα στὸ σπίτι μου, τὰ δίπλωσα, κι ἀπάνω
 ἔραψα τὴν ὀλόχρυση καρφίτσα γιὰ στολίδι.
 Μὰ ἄχ! δὲ θὰ τὸν δεχτῶ ξανὰ στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ.
 Μοῖρα κακὴ τὸν ἔστειλε μὲ τὸ βαθὺ καράβι,
 νὰ πάῃ στὴν τρισκατάρατη κι αὐτὸς τὴν κακο-Τροία ». 260
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
 μὴν τὸ χαλᾷς πιά τ' ὁμορφο τ' ἀφράτο πρόσωπό σου
 καὶ μὲ τοὺς θρήνους τὴν καρδιὰ στὰ στήθια σου μὴ λιώνῃς.
 Δὲ σέ κατηγορῶ γι' αὐτό. Θρηνεῖ κάθε γυναίκα 265
 ποῦ χάσῃ ταίρι ποθητό, πόχει παιδιὰ μαζί του.
 Πῶς τὸ Δυσσέα νὰ μὴν κλαῖς, ποῦ σὰ θεὸς λὲς κι ἦταν ;
 Μὰ πάψε πιά τὰ κλάματα, τὰ λόγια μου ν' ἀκούσης.
 Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ καὶ τίποτε δὲν κρύβω·
 τὸ ξέρω, πὼς ὁ θεϊκὸς Δυσσέας θὰ γυρίσῃ 270
 καὶ ζῇ κοντὰ στὴν καρπερὴ τῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα
 καὶ φέρνει πλῆθος θησαυροὺς πολύτιμους μαζί του,
 συνάζοντας ἀπ' τὰ χωριά. Μὰ τοὺς πιστοὺς συντρόφους
 τοὺς ἔχασε μὲ τὸ βαθὺ καράβι, στ' ἀφρισμένο
 τὸ πέλαγο, ὅπως ἔφευγε μακριὰ ἀπ' τὴ Θρινακία. 275

- Γιατί μαζί του θύμωσε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς κι ὁ "Ήλιος,
 ποὺ φάγανε τὰ βόδια του οἱ ναῦτες τοῦ Δυσσέα,
 κι ὅλοι στὸ πολυτάραχο τὸ πέλαγος χαθῆκαν.
 Μονάχα ἐκεῖνον στὴ στεριά τὸν ἔβγαλε τὸ κύμα,
 σὲ μιὰ καρίνα καραβιοῦ, στὴ χώρα τῶν Φαιάκων, 280
 ποὺ σὰ θεὸ τὸν τίμησαν ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι,
 κι ἄπειρα δῶρα τοῦ 'δωσαν, κι ἤθελαν νὰ τὸν στείλουν
 ἄβλαβο στὴν πατρίδα του. Κι ἀπὸ καιρὸ ὁ Δυσσέας
 θὰ 'τανε ἐδῶ, μὰ πιὸ ὕφελος τὸ βρῆκε αὐτὸ πῶς ἦταν,
 στὶς ξενιτιὰς γυρίζοντας πολλὰ νὰ θησαυρίζη. 285
 Τόσο πολλὰ τεχνάσματα ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
 ἤξερε τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος.
 "Ἔτσι μοῦ τὰ 'πε ὁ Φεῖδωνας, τῶν Θεσπρωτῶν ὁ ἀφέντης,
 κι ἐσάζοντας στὸ σπίτι μου ὀρκίζονταν μπροστά μου
 πῶς τὸ καράβι ρίξανε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι 290
 κι ὅλοι ἔτοιμοι ἦταν στὴ γλυκιὰ πατρίδα νὰ τὸν πᾶνε.
 Μὰ ἐμένα μ' ἔστειλε πιὸ πρὶν, γιατί ἔτυχε καράβι
 τῶν Θεσπρωτῶν στὸ καρπερὸ Δουλίχι νὰ πηγαίνει.
 Μοῦ 'δειξε καὶ τοὺς θησαυροὺς ποὺ σὺναξε ὁ Δυσσέας,
 ποὺ ἀκόμα καὶ τὴ δέκατη θὰ θρέφανε γενιά του. 295
 Τόσο πολὺ ἦτανε τὸ βιὸς ποὺ πῆγε στὸ παλάτι.
 Γιὰ τὴ Δωδώνη μοῦ 'λεγε πῶς ἔφυγε ὁ Δυσσέας,
 ἀπ' τὸν ψηλόκορμο τὸ δρύ, τὸ θέλημα τοῦ Δία
 ν' ἀκούσῃ, πῶς θὰ πῆγαινε στὴν πατρική του χώρα,
 πόλειπε χρόνια, ἂν φανερά εἶτε κρυφὰ θὰ φτάσῃ. 300
 "Ἔτσι ὁ Δυσσέας σώθηκε καὶ θὰ 'ρθῇ ἐδῶ σὲ λίγο
 μήτε θὰ μείνῃ πιὰ καιρὸ ἀλάρغا ἀπ' τοὺς δικούς του
 κι ἀπ' τὴ γλυκιὰ πατρίδα του. Κι ὥστόσο παίρνω κι ὄρκο.
 "Ἄς εἶναι ὁ πρῶτος τῶν θεῶν ὁ Δίας μάρτυράς μου,
 κι ἡ στία ποὺ μὲ φιλοξενεῖ τοῦ ἀψέγαδου Δυσσέα, 305
 ἔτσι ὅπως σοῦ τὰ λέγω αὐτὰ καὶ θὰ τελέψουν ὅλα.
 Θὰ 'ρθῇ ὁ Δυσσέας σπίτι του σ' αὐτὸ τὸ χρόνο ἀπάνω,
 ὅταν ὁ μήνας κλείσῃ αὐτὸς κι ὅταν ἀρχίσῃ ὁ ἄλλος ».
 Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Ἄμποτε, ξένε, ὁ λόγος σου αὐτὸς καὶ ν' ἀληθές. 310
 Τότε θὰ ἰδῇς τὴ γνώμη μου, τί δῶρα θὰ σοῦ δώσω,

- πολλά, πού θά τά βλέπουνε καί θά σέ μακαρίζουν.
 Μά νά, ἡ ψυχὴ μου προνογᾷ, θαρρῶ ὅπως καί θά γίνουν.
 Μήτε ὁ Δυσσέας θά ῥθῃ πιά μήτε καί σὺ νά φύγῃς
 θά τ' ἀξιοθῇς, γιατί ὁδηγούς δὲν ἔχουμε πιά τέτοιους, 315
 σὰν τὸ Δυσσέα, σπίτι μας, ἀνίσως ζοῦσε ἐκεῖνος,
 τοὺς ξένους νά φιλοξενᾷ καί νά καταβοδῶνῃ.
 Μά ἐλάτε, δοῦλες, λοῦστε τον καί στρῶστε του κρεβάτι
 μὲ στρῶμα καί σκεπάσματα καί καθαρὴ ἀντρομίδα,
 νά ξεσταθῇ προσμένοντας ὅσο νά φέξῃ ἡ Αὐγούλα. 320
 Καί λοῦστε τον πρῶτ' πρῶτ' καί τρίψτε τον μὲ λάδι,
 κοντὰ μὲ τὸν Τηλέμαχο νά κάτῃ στὸ τραπέζι.
 Κι ἂν τοῦ χαλάσῃ τὴν καρδιά κανεὶς ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
 κακὸ δικό τους, μήτε πιά θά κάνουν ὅτι θέλουν,
 κι ἂς πάῃ νά βράζῃ ἀπ' τὸ θυμὸ στὰ σωθικά ἡ καρδιά τους. 325
 Γιατί, πῶς, ξένε, θά πειστῇς πῶς ξεπερνῶ τις ἄλλες
 γυναῖκες στὰ φερσίματα καί στὴν καλὴ τὴ γνώμη,
 ἂν τρῶς στὸ σπίτι μου ἄλουστος καί κακοφορεμένος ;
 "Ὅλοι λιγύχρονοι οἱ θνητοὶ γεννήθηκαὶ στὸν κόσμῳ.
 "Ὅποιος ἔχει ἄπονη καρδιά κι ἀνήμερὴ τὴ γνώμη 330
 τὸν καταριοῦνται συμφορὲς ἐνόςσω ζῇ νά πάθῃ,
 καί πεθαμένον ἔπειτα τὸν κατακρίνουν ὅλοι.
 Κι ὅποιος σταθῇ πονετικῶς καί μὲ καλὴ τὴ γνώμη,
 οἱ ξένοι ἐκεῖνου διαλαλοῦν στὸν κόσμῳ τ' ὄνομά του,
 καί μ' ἓνα στόμα οἱ ἄνθρωποι καλὸν τὸν ὀνομάζουν ». 335
 Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας καί τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα,
 σιγάθηκα τὰ στρώματα καί τὰ λευκὰ σεντόνια,
 ἀφότου μὲ μακρόκουπο καράβι ξεκινώντας
 τὰ χιονοσκέπαστα βουνὰ πρωτάφησα τῆς Κρήτης. 340
 Σὰν πρῶτα ἐγὼ θά κοιμηθῶ, νύχτα ἄγρυπνὴ περνώντας.
 Νύχτες πολλὰς κοιμήθηκα σὲ φτωχικὸ κρεβάτι,
 τὴ ροδοδάχτυλῃ Αὐγῇ νά φέξῃ καρτερώντας.
 Μήτε ποδονιψίματα πιά λαχταρᾷ ἡ καρδιά μου,
 μήτε καμιά ἀπ' τίς δοῦλες σου τὸ πόδι μου θ' ἀγγίξῃ, 345
 ἀπ' ὅσες στὸ παλάτι σου κι ἂν ἔχῃς παρακῶρες,
 ἐκτὸς ἂν τύχῃ μιὰ γριὰ παλιὰ καλὴ γυναίκα,

πού τόσα πέρασε κι αὐτὴ ὅσα κι ἐγὼ ἔχω πάθει.

Μιά τέτοια δὲ θὰ τ' ἀρνηθῶ τὸ πόδι μου ν' ἀγγίξῃ ».

350

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

« Καλέ μου ξένε, ἄλλος κανεῖς στὸ σπίτι μου δὲν ἤθε

ἔτσι καλὸς καὶ γνωστικὸς ἀκόμα ἀπ' ἄλλους τόπους

ὥς εἶσαι σὺ, πού γνωστικά κι ὅλα τὰ λὲς μὲ κρίση.

Ἔχω μὲ τέτοια ἐγὼ γριά, καλὴ καὶ στοχασμένη,

355

πόθρεψε καὶ μεγάλωσε τὸν ἄμοιρο Δυσσέα,

κι ὅταν τὸν γέννα ἡ μάνα του, στὰ χέρια της τὸν πῆρε.

Αὐτὴ, κι ἃς εἶναι ἀδυνάμη, τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνῃ.

Σήκω, καλὴ μου Εὐρύκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ πλύνῃς

τώρα τὸ συνομήλικο. Τέτοιος πιά κι ὁ Δυσσέας

θὰ ἴναι στὰ πόδια σὰν κι αὐτόν, τέτοιος στὰ χέρια θὰ ἴναι.

360

Γιατὶ γερνοῦν οἱ συμφορὲς τὸν ἄνθρωπο ἄψε σβῆσῃ ».

Εἶπε, καὶ σκέπασε ἡ γριά τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια

κι ἔχυνε δάκρυα φλογερὰ καὶ μὲ παράπονο εἶπε·

« Ὡχου, παιδί μου, ἡ δύστυχη γιὰ σένα ἐγὼ, πού ὁ Δίας

ἀπ' ὅλους σέ κατάρτεξε, θεόφοβος κι ἃς ἦσουν.

365

Γιατὶ κανεῖς ἄλλος θνητὸς στὸ βροντολάλο Δία

τόσα δὲν ἔκαψε μηριὰ καὶ διαλεχτὲς θυσιές

δὲν πρόσφερε, ὅσες τοῦ ἴκανες, θερμὰ παρακαλῶντας

νὰ ἰδῇς καλὰ γεράματα καὶ νὰ χαρῇς τὸ γιό σου.

Τώρα μονάχου σοῦ ὀβῆσε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.

370

Ἔτσι κι ἐκεῖνον θὰ γελοῦν στὶς ξενιτιές οἱ δοῦλες,

ἂν πάῃ σὲ σπίτι ἀρχοντικό, καθὼς αὐτὲς οἱ σκύλες

σὲ περιπαίζουν, καὶ γι' αὐτὸ δὲ θέλεις νὰ σὲ πλύνουν,

κι ἀπ' τίς ντροπές τους δὲν μπορεῖς στὰ μάτια νὰ τίς βλέπῃς,

κι ἐμένα πού ἴμαι πρόθυμη προστάζει ἡ Πηνελόπη.

375

Κι ἐγὼ γιὰ σένα καὶ γι' αὐτὴ τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνω,

γιατὶ ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ μ' αὐτὰ πόχεις περάσει.

Κι ἓνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.

Ξένοι πολλοὶ ταλαίπωροι ἐδῶ ἤρθαν, μὰ δὲν εἶδα

ἄλλον νὰ μοιάζῃ στὴ φωνή, στ' ἀνάστημα, στὰ πόδια,

ὡς τώρα ἀκόμα, καθὼς σὺ μὲ τὸ Δυσσέα μοιάζεις ».

380

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

« Ὅλοι τὸ λένε αὐτό, κυρά, ὅσοι μᾶς εἶδαν κι ἄλλοι,

πῶς ἔτσι μοιάζουμε πολὺ ἓνας στὸν ἄλλο οἱ δυό μας,
καθὼς καὶ σὺ μὲ τὴ σοφὴ τὴ γνώμη σου τὸ βρῆκες ». 385

Ἔτσι εἶπε, κι ἔφερε ἡ γριά ἓνα λαμπρὸ λεβέτι
ποῦ ἔχε γιὰ τὸ ποδόλουτρο, κι ἔχυσε πρῶτα κρύο
νερὸ κι ἀμέσως τὸ ζεστό. Τότε ἔκατσε ὁ Δυσσέας
μακριὰ ἀπ' τὸ τζάκι κι ἔστρεψε τὸ σῶμα στὸ σκοτάδι,
γιατὶ φοβήθηκε ἄξαφνα μὴν πιάσῃ τὴν πληγὴ του 390

καὶ τὸν γνωρίσῃ κι οἱ δουλειὲς βγοῦν ὅλες πιά στὴ μέση.
Κοντὰ του πῆγε κι ἄρχισε τὰ πόδια του νὰ πλύνῃ,
καὶ τὴν πληγὴ του γνώρισε ποῦ τοῦ ἔκαμε μιὰ μέρα
ὁ κάπρος μὲ τὸ δόντι του, στὸν Παρνασσὸ ὅταν πῆγε
καὶ βρῆκε τὸν Αὐτόλυκο μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του, 395

τὸν πάππο του ἀπ' τὴν μάνα του, ποῦ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλος
στοὺς ὄρκους καὶ στίς πονηριές, ὅσα χαρίσματα εἶχε
ἀπ' τὸν Ἑρμῆ, γιατίη μὴριὰ τοῦ ἔκαιγε ἀρνιῶν καὶ τράγων
καὶ τὸν συνόδευε παντοῦ, βοηθός του καὶ προστάτης.
Σὰν ἔφτασε ὁ Αὐτόλυκος στὸ καρπερὸ τὸ Θιάκι, 400

ἓνα παιδί νιογέννητο τῆς θυγατρὸς του βρῆκε
κι ἡ Εὐρύκλεια τοῦ τὸ ἔβαλε στὰ γόνατά του ἀπάνω,
ὅταν ἀπόφαγε κι εὐτὺς ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ πεῖ
« Ὁ ἴδιος τώρα, Αὐτόλυκε, πὲς τ' ὄνομα ποῦ θέλεις,
γιὰ τὸ παιδί τῆς κόρης σου, ποῦ λαχταροῦσες νὰ ἔχῃς ». 405

Κι ἀπάντησε ὁ Αὐτόλυκος κι ἔτσι εἶπε μὲ χαρὰ του·
« Τ' ὄνομα βγάλτε ποῦ θὰ πῶ, κόρη μου καὶ γαμπρέ μου.
Ἐγὼ ποῦ ἐμπρός σας βλέπετε, καὶ σ' ἄντρες καὶ γυναῖκες
πολλὲς ὠδίνες ἔφερα, στὴ γῆ τὴν πολυθρόφα. 410

Δυσσέα λέτε τὸ παιδί, κι ὅταν πιά μεγαλώσῃ
κι ἔρθῃ κατὰ τὸν Παρνασσό, στὸ μητρικὸ του σπίτι,
πόχω τοὺς θησαυροὺς μου ἐκεῖ, πολλὰ θὰ τοῦ χαρίσω
ἀπ' ὅλα, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ξεπροβοδίσω ».

Αὐτὰ τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ πῆγε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
νὰ πάρῃ, κι ὁ Αὐτόλυκος κι οἱ γιοί του μὲ χαρὰ τους
τὸν δέχτηκαν καὶ μὲ γλυκὰ τὸν χαιρετοῦσαν λόγια. 415

Κι ἡ Ἀμφιθέα, ἡ σεβαστὴ τῆς μάνας του ἡ μητέρα,
τὸν πῆρε, τὸν ἀγκάλιασε, τὰ μάτια του φιλοῦσε.
Πρόσταξε κι ὁ Αὐτόλυκος τοὺς γιούς του νὰ ἐτοιμάσουν

τραπέζι, κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
 Φέρανε βόδι ἀρσενικὸ πεντάχρονο κι ἀμέσως 420
 τὸ ἔγδαραν, τὸ συγύρισαν καὶ τὸ ἔκαμαν κομμάτια
 καὶ τεχνικὰ τὸ λιάνισαν καὶ τὸ περνοῦν στὶς σοῦβλες.
 Τὸ ψήνουν ὁμορφα ὁμορφα καὶ μερδικὰ μοιράζουσιν.
 Τότε ὅλη μέρα τρώγανε ὅσο νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος,
 καὶ τίποτε δὲν ἔλειπε ποῦ νὰ ποθῇ ἡ καρδιά τους. 425
 Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
 τότε ὅλοι κοιμηθῆκαν καὶ χάρηκαν τὸν ὕπνο.
 Σὰν ἦρθε ἡ ροδοδάχτυλη νυχτοθρεμμένη Αὐγούλα,
 γιὰ τὸ κυνήγι κίνησαν οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτολύκου,
 μὲ τὰ σκυλιὰ τους καὶ μ' αὐτοὺς κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας. 430
 Στὸ δασοφούντωνο βουνὸ τὸν Παρνασσὸ ἀνεβαίνουν
 κι ἀπάνω βγῆκαν στὶς κορφές τὶς ἀνεμοδαρμένες.
 Κι ἀπέ, σὰν πρωτοchrύσανε ὁ ἥλιος τὰ χωράφια,
 βαθιὰ ἀπ' τὸ σιγαλότρεχο τὸν Ὀκεανὸ ὅπως βγῆκε,
 στὸ λόγγο μπῆκαν οἱ ὁδηγοί, καὶ ψάχνοντας τ' ἀχνάρια 435
 τρέχανε ἐμπρός τους τὰ σκυλιὰ. Κι οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτολύκου
 πῆγαιναν πίσω καὶ μ' αὐτοὺς ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 κοντὰ στοὺς σκύλους, τὸ μακρὺ κοντάρι του κουνώντας.
 Κάπρος μεγάλος λάγιαζε μὲς στὸ πυκνὸ λαγκάδι,
 ποῦ δὲν τὸ πείραζε ἡ ὁρμὴ τοῦ νοτισμένου ἀνέμου, 440
 μήτε κι ὁ ἥλιος τὸ ἔφρυγε μὲ τὶς λαμπρές του ἀχτίδες,
 κι οὔτε τὸ πέρναε ἡ βροχή. Τόσο ἦταν λογγωμένο,
 κι εἶχε χυμένα καταγῆς πυκνὸ σωρὸ τὰ φύλλα.
 Κι ὡς ἄκουσε ποδοβολή σκυλιῶν κι ἀντρῶν νὰ φτάνουν,
 ἀπ' τὸ λαγκάδι χύμηξε καὶ στάθηκε μπροστά τους 445
 μ' ὀλόρθες τρίχες, καὶ φωτιές τὰ μάτια του πετοῦσαν.
 Πρῶτος ἀπάνω του ὄρμησε ὁ τολμηρὸς Δυσσέας
 νὰ τὸν χτυπήσῃ, σηκωτὸ κρατώντας τὸ κοντάρι,
 μὰ πρὶν ὁ κάπρος πρόλαβε κι ἔσα στὸ γόνα ἀπάνω
 τὸν πλήγωσε, ὅπως χύθηκε ξυστά, κι ἓνα κομμάτι 450
 σάρκα τοῦ πῆρε κάμποση. Τὸ κόκαλο δὲ βρῆκε.
 Δεξιὰ στὸν ὦμο βάρωσε τὸν κάπρο κι ὁ Δυσσέας,
 καὶ τοῦ γεροῦ του κονταριοῦ πέρασε ἡ μύτη πέρα,
 καὶ στρώθηκε μουγγρίζοντας καὶ πέταξε ἡ ψυχὴ του.

- Κοίταζαν τ' Αὐτολύκου οἱ γιοὶ τὸ θεῖκόν Δυσσέα,
καὶ τὴν πληγὴ τοῦ δέσανε καὶ τοῦ ἔπιασαν τὸ αἶμα
μὲ ξόρκια, κι ἦρθαν ἔπειτα στὸ πατρικὸ τους σπίτι.
Τότε ὁ θεῖκός Αὐτολύκος μὲ τοὺς λεβέντες γιούς του
τὸν γιάτρεψαν καὶ τοῦ ἔδωσαν δῶρα λαμπρά, καὶ πίσω
χαρούμενο τὸν ἔστειλαν χαρούμενοι στὸ Θιάκι. 455
- Τὸ γυρισμὸ του χάρηκαν οἱ σεβαστοὶ γονιοὶ του,
καὶ τὸν ρωτοῦσαν τὴν πληγὴ νὰ μάθουν πῶς τὴν πῆρε.
Κι αὐτὸς τοὺς ἐξιτόρησε πῶς στὸ κυνήγι ὁ κάπρος
τὸν πλήγωσε μὲ τ' ἄσπρο του τὸ δόντι, ὅταν ἀνέβη
μὲ τοῦ Αὐτολύκου τὰ παιδιὰ στοῦ Παρνασσοῦ τὶς ράχες. 460
- Αὐτὴ ἦταν πόπιασε ἡ γριά, μ' ὀρθάνοιχτες τὶς χοῦφτες
νὰ πλύνῃ, καὶ τὴ γνῶρισε κι ἀπόλυσε τὸ πόδι,
κι ὥς ἔπεσε στὸ χάλκινο λεβέτι μέσα ἡ κνήμη,
ἄχρησε ἐκεῖνο κι ἔγειρε, καὶ τὸ νερὸ ὅξω ἐχύθη.
Χαρὰ μαζὶ τὴν ἔπιασε καὶ πόνος τὴν καρδιά της,
καὶ δάκρυσαν τὰ μάτια της καὶ πιάστηκε ἡ φωνὴ της, 470
καὶ τὸ πηγούνι τοῦ ἔπιασε κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·
« Ἄχ, ὁ Δυσσέας εἶσαι σύ, παιδί μου ἀγαπημένο,
κι ἡ ἔρμη δὲ σὲ γνῶρισα πρὶν στὴν πληγὴ σου ἀπλώσω ».
- Ἔτσι εἶπε καὶ τὰ μάτια της στὴν Πηνελόπη στρέφει 475
μὲ γνέψιμό της γὰ τῆς πῆ τὸ ταίρι της πῶς ἦρθε.
Μὰ δὲν μπορούσε αὐτὴ νὰ ἰδῇ, μήτε νὰ καταλάβῃ,
γιατὶ ἡ Παλλὰδα ἄλλοῦ τὸ νοῦ τῆς εἶχε γυρισμένο.
Τὴν πιάνει τότε ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ τὸ δεξιὸ ὁ Δυσσέας,
κι εὐτὺς κοντά του τὴν τραβᾷ μὲ τ' ἄλλο καὶ τῆς εἶπε· 480
« Θές, καλομένα, νὰ χαθῶ ; Ἡ ἴδια ἀπ' τὸ βυζὶ σου
τὸ γάλα σου μὲ πότισες. Κι ἔφτασα στὴν πατρίδα,
στερνὰ ἀπὸ χίλια βάσανα, στὸν εἰκοστὸ πιά χρόνο.
Μὰ τώρα, ἀφοῦ μὲ γνῶρισες, θεὸς λές καὶ σοῦ τό 'πε,
σώπα, μὴν τύχη ἄλλος κανεῖς στὸ σπίτι καὶ τὸ μάθη. 485
Κι ἓνα μου λόγο θὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ἰδῇς, θὰ γίνη.
Ἄν τοὺς μνηστῆρες ὁ θεὸς μ' ἀφήσῃ νὰ ξεκάμω,
δὲ θὰ γλιτώσῃς μήτε σύ, βυζάστρα μου κι ἂν εἶσαι,
ὅταν σκοτώνω σπίτι μου τὶς ἄλλες παρακώρες ».
- Μίλησε πάλε ἡ γνωστικιά Εὐρύκλεια κι ἔτσι τοῦ 'πε. 490

« Τί λόγια εἶναι, παιδάκι μου, πού βγάξεις ἀπ' τὸ στόμα ;
 Ξέρεις πῶς εἶναι ἀλύγιστη κι ἀδάμαστη ἡ καρδιά μου,
 καὶ θὰ 'μαι σὰν τὸ σίδερο καὶ τὴ σκληρὴ τὴν πέτρα.
 Κι ἓνα ἄλλο τῶρα θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.
 Ἄν μὲ τὴ χάρη τοῦ θεοῦ σκοτώσης τοὺς μνηστῆρες,
 ὅλες πιά τότε θὰ σοῦ πῶ τίς δοῦλες τοῦ σπιτιοῦ σου
 κι αὐτὲς πού σ' ἀτιμάσανε κι ὅσες δὲν ἔχουν κρίμα ».

495

Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Δὲν εἶναι ἀνάγκη, βάγια μου, νὰ μοῦ τίς ὀνομάσης.
 Καλὰ κι ἐγὼ τὴν καθεμιὰ θὰ τὴ γνωρίσω ὁ ἴδιος.
 Μὰ σώπα τῶρα, κι οἱ θεοὶ ὡς θέλουν θὰ τὰ φέρουν ».

500

Ἔτσι εἶπε, κι ἡ γερόντισσα βγήκε ὅζω ἀπ' τὸ παλάτι,
 νὰ πάη νὰ φέρῃ ἄλλο νερό, σὰ χύθηκε τὸ πρῶτο.
 Κι ἔπειτα σὰν τὸν ἔλουσε κι ἔτριψε μὲ τὸ λάδι,
 πάλε ὁ Δυσσέας στὴ φωτιά σίμωσε τὸ σκαμνὶ του
 νὰ ξεσταθῇ καὶ τὴν πληγὴ τύλιξε μὲ κουρέλια.

505

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη ἄρχισε τότε κι εἶπε·
 « Ἀκόμα, ξένε, κάτι τι νὰ σὲ ρωτήσω θέλω.
 Κοντεύει τῶρα τῆς γλυκιᾶς ἀνάπαψης ἡ ὥρα,
 καθεὶς τὸν ὕπνο νὰ χαρῇ, μ' ὅσους καημοὺς κι ἂν ἔχῃ.
 Μὰ ἐμένα ἡ μοῖρα ἀμέτρητες μοῦ χάρισε τίς πίκρες.
 Γιατὶ τίς μέρες μου περνῶ μὲ κλάματα, μὲ θρήνους,
 καὶ τίς δουλειές μου στίτι μου κοιτάζω καὶ τίς δοῦλες.
 Κι ὅταν ἡ νύχτα πιά ἀπλωθῇ κι ὅλοι γλυκὰ κοιμοῦνται,
 πλαγιάζω στὸ κρεβάτι μου καὶ τὴν καρδιά μου βόσκουν
 χιλιάδες λογισμοὶ πικροὶ πού δάκρυα μὲ ποτίζουν.

510

Κι ὅπως τ' ἀηδὸνι τὸ χλωμό, ἡ κόρη τοῦ Πανδάρου,
 ὅταν προβάλλῃ ἡ ἄνοιξη, θρήνου τραγούδια ἀρχίζει
 μὲς στὰ πυκνὰ φυλλώματα πού κάθεται τῶν δέντρων,
 καὶ χύνει, ἀλλάζοντας σκοπούς, πολύφωνα τραγούδια,
 τ' ἀγαπημένο της παιδί τὸν Ἴτυλο θρηγνώντας,
 πού ἀπρόσεκτα τὸ σκότωσε, τὸ γιὸ τοῦ ἀφέντη Ζήθου,
 ἔτσι κι ἐμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ στριφογυρίζει ὁ νοῦς μου,
 πότε μὲ τὸ παιδί μου ἐδῶ νὰ μείνω, νὰ προσέχω
 τὸ βιός μου καὶ τίς δοῦλες μου καὶ τὸ ψηλὸ μου στίτι,
 σεβούμενη τὸν ἄντρα μου καὶ τοῦ λαοῦ τὴ γνώμη,

515

520

525

- καὶ πότε ἓνα ἄλλον Ἀχαιο, τὸν πιὸ καλὸ, νὰ πάρω
 ποῦ θέλει νὰ μὲ παντρευτῇ καὶ πλούσια δῶρα δίνει.
 Κι ἐνόσω ἀκόμα ἦταν μικρὸς κι ἀνήξερὸς ὁ γίός μου,
 δὲ μ' ἄφηνε νὰ παντρευτῶ, τὸν ἄντρα μου ν' ἀφήσω. 530
- Μὰ τώρα ποῦ μεγάλωσε καὶ τὸν στολίζει ἡ νιότη,
 στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου παρακαλεῖ νὰ φύγω,
 γιατί λυπᾶται ποῦ τοῦ τρῶν τὸ βίος του ἐδῶ οἱ μνηστῆρες.
 Μόν' ἄκου αὐτό μου τ' ὄνειρο νὰ μοῦ τὸ ξεδιαλύνῃ.
 Εἵκοσι χῆνες σπίτι μου ἀπ' τὸ νερὸ ὅξω βγῆκαν 535
 κι ἔτρωγαν σάρι κι ἡ καρδιά νὰ βλέπω μοῦ χαιρόνταν.
 Κι ἓνας αὐτὸς περήφανος, αὐτὸς βαμπουρομύτης,
 χύμηξε ἀπὸ ψηλὴ κορυφὴ κι ἔκοψε τὸ λαϊμό τους,
 κι ὅλες σωρὸς τεντώθηκαν, καὶ στὸ γαλάζιο αἰθέρα
 πέταξε πάλε κι ἔφυγε. Κι ἐγὼ μὲς στ' ὄνειρό μου 540
 θρηνοῦσα καὶ ξεφώνιζα. Κι ὀλόγυρά μου τότε
 τρέξετε οἱ καλοπλέξουδες Ἀχαιοπούλες κι ἦρθαν,
 ἐνῶ θρηνοῦσα πόχχσα ἀπ' τὸν αὐτὸ τίς χῆνες.
 Γύρισε πάλε κι ἔκατσε στοῦ παλατιοῦ τῇ στέγῃ
 κι ἔτσι μ' ἀνθρώπινη φωνὴ μ' ἐμπόδιζε καὶ μοῦ 'πε: 545
 «ὦ Πηνελόπη, μὴ χολιᾶς κι ὄνειρο αὐτὸ δὲν ἦταν,
 μόν' ἦταν ὄραμα καλὸ ποῦ θ' ἀληθέψῃ. Οἱ χῆνες
 εἶναι οἱ μνηστῆρες κι ὁ αὐτὸς ὁ ἄντρας σου εἶμαι ὁ ἴδιος,
 πόφτασα θάνατο σκληρὸ νὰ φέρω στοὺς μνηστῆρες ».
 Εἶπε κι ἀμέσως ξύπνησα ἀπ' τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο. 550
 Κι ὅπως τὰ μάτια μου ἔτρυψα, στὸ σπίτι εἶδα τίς χῆνες,
 σάρι νὰ τρῶνε ὀλόγυρα, σὰν πρῶτα στὸ σκαφίδι ».
- Κι ἀπάντησε ὁ πολὺπείρος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
 «Ἀλλοῦς κανέναν δὲν μπορεῖ, κυρά, νὰ τὸ γυρίσῃ
 καὶ νὰ ξηγήσῃ τ' ὄνειρο, ποῦ ὁ ἴδιος ὁ Δυσσέας 555
 τὸ ξήγησε, πὼς θάνατος προσμένει τοὺς μνηστῆρες
 κι ἀπ' τὸ γραφτὸ τῆς μύρας του κανεὶς δὲ θὰ γλιτώσῃ ».
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
 «Ἀχ, ξένε, ὑπάρχουν ὄνειρα τρελά. Ξεθωριασμένα,
 κι ὅσα ὀνειρεύονται οἱ θνητοὶ δὲν ἀληθεύουν ὅλα. 560
 Γιατὶ εἶναι τῶν ἀπατηλῶν ὀνείρων δυὸ κι οἱ πόρτες.
 Ἢ μὴ εἶναι ἀπὸ κέρατο κι ἡ ἄλλη φιλιτισένια.

- Κι ὅσα ἀπ' τὸ φίλτισι περνοῦν τὸ καλοτροχισμένο,
 ὅλα γελοῦν τὸν ἄνθρωπο, χαμένα φέρουν λόγια.
 Καὶ πάλε ὅσα ἀπ' τὸ κέρατο τὸ σκαλιστὸ περάσουν, 565
 βγαίνουν ἀλήθεια στοὺς θνητοὺς ἐκείνους πού τ' ἀ βλέπουν.
 Μὰ ἐμένα τὸ πικρὸ ὄνειρο αὐτὸ δὲν ἤρθε ἐκεῖθε,
 πού, ἄχ, πόση θά 'φερνε χαρὰ σὲ μένα καὶ στὸ γιό μου.
 Κι ἓνα ἄλλο τώρα θά σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσης.
 Φτάνει ἡ καταραμένη αὐγὴ πού μέλλω ἀπ' τοῦ Δυσσέας 570
 τὸ σπίτι ν' ἀποχωριστῶ. Κι ἐδῶ ἓνα ἀγώνα τώρα
 θά βάλω, αὐτὰ τὰ δώδεκα τσεκούρια πού κι ἐκεῖνος
 στὸ σπίτι τὰ 'σταινε σειρά, σὰν καρabiοῦ φαλάγγια,
 κι ὅλα, ἀπ' ἀλάργα ρίχνοντας σαῖτα, τὰ περνοῦσε.
 Τέτοιον ἀγώνα μελετῶ νὰ βάλω στοὺς μνηστῆρες. 575
 Κι ἐκεῖνον πού εὐκολώτερα τεντώσῃ τὸ δοξάρι,
 καὶ τῇ σαῖτα ἀνάμεσα περάσῃ ἀπ' τὰ τσεκούρια,
 θ' ἀκολουθήσω, ἀφήνοντας τὸ νυφικό μου σπίτι,
 τὸ σπίτι τὸ πεντάμορφο μὲ θησαυροὺς γεμάτο,
 πού καὶ μὲς στ' ὄνειρο συχνὰ θά τὸ γλυκοθυμοῦμαι ». 580
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέας,
 μὴν τ' ἀναβάλλῃς πῶς πολὺ νὰ βάλῃς τέτοιο ἀγώνα.
 Γιατὶ πρωτύτερα ὁ σοφὸς Δυσσέας ἐδῶ θά 'ρθῇ,
 πρὶν πιάσουν τὸ καλόξυστο δοξάρι αὐτοὶ στὰ χέρια, 585
 καὶ τῇ σαῖτα ἀνάμεσα περάσουν σὰ τσεκούρια ».
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ συνετὴ τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλε·
 « Ἄν ἤθελες νὰ κάθῃσαι μὲς στὸ παλάτι, ξένε,
 καὶ νὰ μιλᾷς, δὲ θά 'κλεινε τὰ βλέφαρά μου ὁ ὕπνος.
 Μὰ δὲν μποροῦν οἱ ἄνθρωποι πάντα ἄγρυπνοι νὰ μένουν, 590
 γιατί οἱ ἀθάνατοι θεοὶ στὸ καθετὶ ἓνα μέρος
 γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ὄρισαν στῇ γῇ τὴ σιτοδότρα.
 Τώρα στ' ἀνῶί μου θ' ἀνεβῶ νὰ γείρω στὸ κρεβάτι,
 πού τὸ γεμίζω στεναγμούς καὶ δάκρυα τὸ ποτίζω
 αἰῶνια, ἀφότου μίσηψε κι ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας 595
 νὰ πάῃ στὴν τρισκατάρατη κι αὐτὸς τὴν κακο - Τροία.
 Ἐκεῖ θά γείρω. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ἐσὺ κοιμήσου,
 ἢ κάτω στρώσε, ἢ θέλησε νὰ σοῦ ἐτοιμάσουν στρῶμα ».

Εἶπε, κι ἀνέβηκε ἔπειτα στ' ἀνώι ἢ Πηνελόπη,
 ὄχι μονάχη, πήγαιναν μαζί της κι ἄλλες δοῦλες.
 Κι ὅταν στ' ἀνώι ἀνέβηκε τὸ μαρμαροχτισμένο,
 θρηγοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ὥσπου γλυκὸν ὕπνο
 τῆς ἔχουσε στὰ μάτια της ἢ λιόφωτη Παλλὰδα.

600

Υ

Πλάγιασε μὲς στὸ πρόσωπο κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 ἀπάνω σὲ ἄργαστο βοδιοῦ τομάρι ποὺ 'χε στρώσει
 κι ἔριξε ἀρνίων πολλὰς προβιὰς ποὺ σφάζανε οἱ μνηστῆρες
 κι ἡ Εὐρύνομη μὲ βαριά τὸν σκέπασε ἀντρομίδα.
 Ἐκεῖ ὁ Δυσσέας τῇ σφαγῇ μελέταε τῶν μνηστῆρων,
 5
 ξυπνὸς στὸ στῶμα. Κι ἔβγαιναν ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δοῦλες,
 ὅσες πλαγιάζανε ἀπὸ πρὶν μαζί μὲ τοὺς μνηστῆρες,
 ὅλες μὲ γέλια, μὲ χαρές. Κι ἄναβε τοῦ Δυσσέα
 μέσα ἡ καρδιά στὰ στήθια του κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του
 νὰ σηκωθῇ καὶ τῇ ζωῇ τῆς καθεμιᾶς νὰ πάρῃ
 10
 ἢ γιὰ στερνὴ τοὺς πιά φορὰ ν' ἀφήσῃ νὰ πλαγιάσουν
 μὲ τοὺς μνηστῆρες· κι ἡ καρδιά στὰ στήθια του ἀλυχτοῦσε.
 Κι ὡς τρέχει ἡ σκύλα ὀλόγυρα στὰ τρυφερά κουτάβια,
 σὰ νιώσῃ ξένο, κι ἀλυχτᾷ καὶ ὀρμᾷ νὰ τὸν δαγκάσῃ,
 15
 ἔτσι ἀλυχτοῦσε κι ἡ καρδιά στὰ στήθια τοῦ Δυσσέα
 κι ἔβραζε, τίς παράνομες δουλειὰς αὐτὲς νὰ βλέπῃ.
 Καὶ τὴν καρδιά του μάλωνε τὰ στήθια του χτυπώντας·
 «Βάστα, καρδιά μου. Πιὸ σκληρὸ βάσταξες πόνου ἀκόμα,
 ὅταν ὁ ἄγριος Κύκλωπας σοῦ ἔρωγε τοὺς συντρόφους.
 20
 Ἔκαμες τότε ὑπομονή, ὥσπου πιά ἡ βουλή σου
 σ' ἔβγαλε μέσα ἀπ' τὴ σπηλιὰ, ποὺ εἶδες τὸ χάρο ἐμπρὸς σου».
 Ἔτσι ὁ Δυσσέας τὰ ἔφελνε τῆς τρυφερῆς καρδιάς του
 κι ἔμεινε τέλος ἡσυχὴ μ' ὑπομονὴ στὰ στήθια,
 25
 κι αὐτὸς στὸ στῶμα ἐδῶ κι ἐκεῖ στριφογυρνοῦσε ἀπάνω.
 Πῶς ὅταν ἓνας τὴν κοιλά, γεμάτη πάχος κι αἶμα,
 στριφογυρίζῃ ἐδῶ κι ἐκεῖ στὴν ἀναμμένη θράκα
 καὶ θέλει τὸ ταχύτερο γιὰ νὰ τῇ δῇ ψημένη,
 ἔτσι κι αὐτὸς ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ συλλογὲς γυρνοῦσε

νά 'βρη πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες νά χτυπήσῃ
 μόνος αὐτὸς τοὺς πιὸ πολλοὺς. Τότε ἡ θεὰ Παλλὰδα 30
 κατέβηκε ἀπ' τὸν οὐρανό, παρόμοια μὲ γυναίκα,
 κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του πάει στέκει καὶ τοῦ κάνει·
 « Πῶς πάλε κάθεσαι ἄγρυπνος, πὺ δύστυχε στὸν κόσμο ;
 Νά το, τὸ σπίτι σου εἶναι αὐτὸ καὶ μέσα ἡ Πηνελόπη
 κι ὁ γιός σου, πὺ ὅμοιον λαχταρᾷ κάθε πατέρας νά 'χῃ ». 35

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
 « Ναί, τὰ 'πες ὅλα αὐτὰ σωστά, θεά μου, κι ὅπως εἶναι.
 Μὰ ἐγὼ ὅλο συλλογίζομαι στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου,
 νά βρῶ πῶς τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες νά χτυπήσω,
 μόνος, ἐνῶ ὅλοι κάθονται στὸ σπίτι μαζωμένοι. 40
 Κι ἓνα ἄλλο μεγαλύτερο στὸ νοῦ μου ἀκόμα βάζω.
 Μὲ τὴ δική σου δύναμη, θεά μου, ἂν τοὺς σκοτώσω,
 ποῦ θά 'βρῶ ἐγὼ καταφυγή ; Νά τί νά λογαριάσῃς ».

Τότε ἔτσι ἡ λαμπερόφωτη τ' ἀπάντησε ἡ Παλλὰδα·
 «Καχημένε, καὶ χειρότερο κανεῖς πιστεύει φίλο, 45
 ποῦ 'ναι θνητὸς καὶ μέσα του τότες βουλὲς δὲν ξέρει.
 Μὰ ἐγὼ εἶμαι ἀθάνατη θεὰ ποῦ πάντα σέ προσέχω
 σὲ κάθε ἀγώνα σου. Μὰ νά, τί φανερὰ κηρύχνω.
 Πενήντα λόχοι καὶ τοὺς δυὸ ἂν τύχη καὶ μᾶς ζώσουν
 καὶ στοῦ πολέμου τὴν ὁρμὴ ζητοῦν νά μᾶς σκοτώσουν, 50
 κι αὐτῶν τὰ βόδια θά 'παιρνες καὶ τὰ παχιά τ' ἄρνιά τους.
 Κοιμήσου τώρα. Εἶναι βαρὺ νά κάθεσαι ὅλη νύχτα
 πάντα ἄγρυπνος, καὶ γρήγορα θά πάψουν τὰ δεινὰ σου ».

Ἔτσι εἶπε κι ὕπνο τοῦ 'χυσε γλυκὸ στὰ βλέφαρά του
 καὶ πίσω ἀμέσως γύρισε στὸ Ὀλυμπο ἡ Παλλὰδα. 55

Ὑπνος γλυκὸς τὸν πῆρε ἐκεῖ, ποῦ ὅλες τίς ἐγνοιες σβήνει,
 κι αὐτὴ τὴν ὥρα ἡ φρόνιμη γυναίκα του ξυπνοῦσε
 κι ἐκλαίγε ἀπάνω καθιστὴ στὸ μαλακό της στρῶμα.
 Σὰν ἐκλαίε καὶ χόρτασε τὰ δάκρυα ἡ καρδιά της
 στὴν Ἄρτεμη ἔτσι εὐχόντανε ἡ θεϊκὴ γυναίκα 60
 « Ἄρτεμη, σεβαστὴ θεά, τοῦ Δία θυγατέρα,
 δῶσ' μου στὰ στήθια σαῖτιά νά σβήσῃ πιὰ ἡ ζωὴ μου
 σὲ μιὰ στιγμούλα ἢ κι ἄξαφνα οἱ μπόρες ἄς μ' ἀρπάξουν,
 στὶς στρατές τίς ἀνήλιαγες ἀλάργα νά μὲ πᾶνε,

65

μὲς στὸ πλατὺ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ στόμα νὰ μὲ ρίξουν.
 Κι ὅπως οἱ μπόρες σήκωσαν τὶς κόρες τοῦ Πανδάρου—
 ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀρφάνεψαν κι ἀπόμειναν στὸ σπίτι
 ἔρμες καὶ τὶς μεγάλωσε ἡ θείσσα Ἀφροδίτη
 καὶ μὲ τυρὶ τὶς ἔθρεφε, γλυκὸ κρασί καὶ μέλι.
 Κι ἡ Ἥρα, γνώση κι ὁμορφιὰ τοὺς χάρισε, ὅπως ἄλλες
 δὲν εἶχανε, κι ἀνάστημα ἡ Ἀρτεμη ἡ παρθένα.

70

Κι ὅσο νὰ πάη στὸν Ὀλυμπο ἡ θείσσα Ἀφροδίτη
 γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴ χαρὰ τοῦ γάμου γιὰ τὶς κόρες,
 ἀπ' τὸ μεγαλοδύναμο τὸν παντογνώστη Δία,
 ποῦ τὰ καλὰ τὰ ριζικὰ καὶ τὰ κακὰ γνωρίζει,
 τότε τὶς κόρες ἄρπαξαν οἱ μπόρες καὶ τὶς πῆγαν
 στὶς Καταδιωχτρες τὶς φριχτὲς νὰ τὶς ξενοδουλεύουν.
 Ἔτσι κι ἐμέσα ὡς ἄρπαχναν οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀλύμπου,
 ἢ νὰ μὲ χτύπαε ἡ Ἀρτεμη, κι ἔτσι ὅλο τὸ Δυσσέα
 θωρώντας μὲ τὴ σκέψῃ μου νὰ κατεβῶ στὸν Ἀδῃ,
 νὰ μὴ γλυκάνω τὴν καρδιά πρὸ χειροτέρου ἀνθρώπου.
 Μὰ κι ὁ θλιμμένος δύνεται τὴ λύπη νὰ βαστάξῃ,
 ἂν ὅλη μέρα δέρνεται, κι ὅταν ἡ νύχτα φτάσῃ
 τὸν πάρῃ ὁ ὕπνος. Γιατὶ αὐτὸς στὰ βλέφαρα ἅμα πέσῃ
 καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴν λησμονιά βυθίζει.

75

80

85

Ὅμως σὲ μένα κι ὄνειρα κακὰ μοῦ στέλνει ἡ μοῖρα
 Αὐτὴ τὴ νύχτα πάλε ἐγὼ τὸν εἶχα στὸ πλευρό μου,
 ὡς ἦταν ὅταν ἔφυγε μὲ τὸ στρατό, καὶ τόσο
 χαϊρόμουν, ποῦ εἶπα ἀληθινὸ κι ὄχι ὄνειρο πὼς ἦταν ».

90

Ἔτσι εἶπε κι ἡ χρυσόθρονη πρόβαλε εὐτὺς ἡ Αὐγούλα.
 Κι ὡς ἄκουσε τοῦ θρήνου τῆς τ' ἀπόφωνο ὁ Δυσσέας,
 συλλογισμένος στάθηκε καὶ φάνηκε στὸ νοῦ του
 κι ἐκείνη πὼς τὸν γνώρισε κι ἀπάνω του πὼς στέκει.
 Κι ἄρπαξε εὐτὺς τὴν κάπα του καὶ τὶς προβιὲς ποῦ ἀπάνω
 πλάγιαζε, κι ὅλα τὰ βάλε σ' ἓνα θρονὶ κι ἀμέσως
 ὅξω ἀπ' τὴν πόρτα πέταξε τὸ βόδινο τομάρι,
 κι ἔτσι στὸ Δία εὐχόντανε σηκώνοντας τὰ χέρια·
 « Δία πατέρα, ἂν μ' ἔφερε στὴν ποθητὴ πατρίδα
 ἢ χάρη σου ἀπὸ θάλασσες κι ἀπὸ στεριὲς μὲ πόνους
 ἀνθρώπου δεῖξέ μου φωνὴ ποῦ ξύπνησε ἀπὸ μέσα,

95

100

ἤ κι ἄλλο, Δία μου, ἄς φανῇ στὸν οὐρανὸ σημάδι ».

Ἔτσι εἶπε, καὶ τοῦ ξάκουσε τὴν προσευχὴ τοῦ ὁ Δίας,
κι ἄξαφνα ἀπάνω βρόντησε στ' ἀστρόφωτα οὐράνια,
ψηλὰ μέσα στὰ σύγνεφα καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας.

Κι ἀπ' τὸ παλάτι ἀκούστηκε φωνὴ κοντά του ἀλέστρας, 105
στὸ μέρος ποὺ οἱ χερόμυλοι βρισκόνταν τοῦ Δυσσέα,
καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναῖκες νὰ ἐτοιμάσουν
ἀλεύρι καὶ κριθάλευρο, ποὺ ἔναι ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Κι οἱ ἄλλες, σὰν ἀπάλεσαν τὸ στάρι, κοιμηθῆκαν. 110
Καὶ μόνη μιὰ δὲν ἔπαυε, ποὺ ἡ πιὸ ἀδύναμη ἦταν.
Σταμάτησε τὸ μύλο της κι ἔτσι εἶπε γιὰ σημάδι :

« Δία πατέρα, ποὺ θεῶν κι ἀνθρώπων εἶσαι ἀφέντης,
ἔκαμες δυνατὴ βροντὴ μὲς στ' ἀστερένια οὐράνια,
δίχως κὰν νὰ ἔχῃ σύγνεφο. Κάποιο σημάδι δείχνεις.
Ἄκου κι ἐμένα τῆς φτωχῆς, τὸ λόγο μου νὰ κάμης. 115
Στερνὴ τους σήμερα φορὰ στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα
ἄς φᾶνε τὸ λαχταριστὸ φαί τους οἱ μνηστῆρες,
ποὺ μοῦ ἔλυσαν τὰ γόνατα ἀπ' τὸν πολὺ τὸν κόπο
ν' ἀλέθω στάρι. Κάμε το νὰ φᾶνε τὸ στερνὸ τους ».

Εἶπε, καὶ χάρηκε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας τὸ σημάδι 120
καὶ τῇ βροντῇ, κι εἶπε στὸ νοῦ : « Θὰ ἐκδικηθῶ τοὺς κλέφτες ».

Κι οἱ ἄλλες δοῦλες στὸ ψηλὸ παλάτι τοῦ Δυσσέα
συνάχτηκαν, τὴν ἄσβηστη φωτιά στὴ στιά ν' ἀνάψουν.
Κι ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος σηκώθηκε ἀπ' τὸ στρῶμα
καὶ φόρεσε τὸ ροῦχο του καὶ κρέμασε στοὺς ὤμους 125
γύρω τὸ κοφτερὸ σπαθί καὶ στὰ παχιά του πόδια
ἔδωσε τὰ πεντάμορφα σαντάλια του καὶ πῆρε
κατόπι τὸ χαλκόμετο πολεμικὸ κοντάρι
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εὐρύκλεια εἶπε·
« Βάγια καλὴ, τιμήσατε τὸν ξένο μὲς στὸ σπίτι 130
μὲ στρῶμα καὶ μὲ φαγητό ; Ἦ τὸν ἀφήσατε ἔτσι ;
Γιατὶ εἶναι τέτοια ἡ μάνα μου, μ' ὅλη τὴ γνώση πόχει.
Στὴν τύχη, τὸ χειρότερο ἀπ' τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους
τιμᾷ, καὶ τὸν καλύτερο καταφρονεῖ καὶ διώχνει ».

Κι ἡ γνωστικὴ Εὐρύκλεια τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε· 135
« Γιέ μου, μὴν τὴν κατηγορᾷς ποὺ φταίξιμο δὲν ἔχει.

- Κάθισε ὁ ξένος κι ἔπινε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά του
 κι ἔλεγε πιά πῶς δὲν πεινᾷ, γι' αὐτὸ σὰν τὸν ρωτοῦσε.
 Κι ὅταν θυμήθηκε ἔπειτα καὶ τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο
 πρόσταξε εὐτὺς τις δοῦλες τῆς κρεβάτι νὰ τοῦ στρώσουν. 140
 Κι αὐτὸς σὰν ἔρμος κι ἄμοιρος δὲν ἤθελε σὲ στρῶμα
 νὰ κοιμηθῇ ἢ καθαρὰ καλὸφαντα σεντόνια,
 μόν' πλάγιασε στὸ πρόσπιτο σ' ἓνα βοδιοῦ τοιμάρι
 ἄργαστο καὶ σὲ ἄρνιων προβίες, ποὺ τὰ 'στρωσε ἀπὸ κάτω,
 κι ὕστερα τὸν σκεπάσαμε κι ἐμεῖς μὲ μιὰ ἀντρομιδα ». 145
 "Εἴτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος βγῆκε ὅζω μὲ κοντάρι,
 καὶ δυὸ σκυλιὰ ἀσπροπόδαρα τὸν ἀκλουθοῦσαν πίσω.
 Κκι κίνησε στὴ σύνοδο τῶν Ἀχαιῶν νὰ φτάσῃ.
 Τότε ἡ Εὐρύκλεια πρόσταξε τις ἄλλες παρακίρες,
 ἡ σεβαστὴ γερόντισσα τοῦ "Ωπου ἡ θυγατέρα" 150
 « Πιάστε, σαρκῶστε μὲ σπουδὴ καὶ ράνετε στὸ σπίτι
 καὶ ρίξτε τ' ἄλκιχα χαλιὰ στὰ κολοκαμωμένα
 θρόνια, κι ἄλλες ὀλόγυρα σφουγγίστε τὰ τραπέζια
 καὶ τὰ κροντήρια πλύνετε, τὰ δίχερα ποτήρια. 155
 Κι ἄλλες ἄς πᾶνε γιὰ νερὸ νὰ φέρουν ἀπ' τὴ βρύση
 καὶ ἄς μὴν ἀργήσουν. Τὸ πρῶτ' ἂν φτάσουν οἱ μνηστῆρες
 στὸ σπίτι. Γιατὶ σήμερα γιορτάζει ὅλος ὁ κόσμος ».
 "Εἴτσι εἶπε κι ὅλες ἄκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν.
 Εἴκοσι πῆγαν γιὰ νερὸ στὴ μαρμαρένια βρύση
 κι οἱ ἄλλες ὅλες δούλευαν μὲ προκοπὴ στὸ σπίτι. 160
 "Ἐφτασαν πρῶτοι οἱ παρχιοὶ τῶν ἄντροπων μνηστῆρων,
 κι ἐκοψαν ξύλα τεχνικά. Κι οἱ κόρες ἀπ' τὴ βρύση
 γύρισαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς ἦρθε κι αὐτὸς σὲ λίγο
 κι ἔφερε τρία διαλεχτὰ θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι. 165
 Τ' ἄφησε στὸν ψηλόχτιστο τὸ φράχτη ὅζω νὰ βόσκουν,
 κι αὐτὸς μὲ λόγια του γλυκὰ μιλοῦσε στὸ Δυσσέα·
 « Ξένε, κάπως καλότερα σὲ νοιάζονται οἱ μνηστῆρες,
 ἢ μήπως σὲ καταφρονοῦν στὸ σπίτι σὰν καὶ πρῶτα ; »
 Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
 « Ἀμποτες, Εὐμαιε, οἱ θεοὶ τ' ἄδικα νὰ πλερώσουν 170
 αὐτὰ ποὺ κάνουν ὅλοι αὐτοί, χωριάτες, δικαστρεμμένοι,
 στὸ ξένو σπίτι, καὶ ντροπὴ σταλαματιά δὲν ἔχουν ».

- Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
 Τότε ἦρθε κι ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος καὶ ξοπίσω
 τὸν ἀκλουθοῦσαν δυὸ βοσκοί, τὶς γίδες σαλαχώντας 175
 τὶς πιὸ καλὲς τοῦ κοπαδιοῦ πόφερναν στοὺς μνηστῆρες.
 Κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιανὸ πάει κι ἔδесе τὶς γίδες
 κι ἔτσι μὲ λόγια του πικρὰ μιλοῦσε τοῦ Δυσσέα·
 « Ἀκόμα, ξένε, θὰ 'χουμε στὸ σπίτι τὸν μελὰ σου
 νὰ ζητιανεύης ; Τῇ γωνιά δὲ θὰ μᾶς τὴν ἀδειάσης ; 180
 Θαρρῶ ὅμως τούτῃ τῇ φορὰ πὼς δὲ θὰ χωριστοῦμε
 προτοῦ πιαστοῦμε στὶς γροθιές. Γιατὶ εἶσαι ἓνας ζητιάνος
 ἀδιάντροπος. Ἔχει κι ἄλλοῦ τραπέζια νὰ τὸ στρώνης ».
- Ἔτσι εἶπε, μὰ ὁ πολύσοφος Δυσσέας δὲ μιλοῦσε,
 μόν' κούναε τὸ κεφάλι του καὶ κακομελετοῦσε. 185
- Ἦρθε ὁ Φιλοίτιος ἔπειτα, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης,
 στέρφα δαμάλια φέρνοντας καὶ γίδες στοὺς μνηστῆρες.
 Βαρκάρηδες τοὺς πέρασαν ἀπ' τὴ Στεριά, ποὺ κι ἄλλους
 περνοῦν ἀνθρώπους, ἂν κανεὶς αὐτὸ τοὺς τὸ ζητήσῃ.
 Κάτω ἀπ' τ' ἀχόλαλο λιανὸ πάει κι ἔδесе τὰ ζῶα 190
 κι ἔτρεξε στὸ χοιροβοσκὸ κοντὰ καὶ τὸν ρωτοῦσε·
 « Ποιὸς εἶναι αὐτός, χοιροβοσκέ, ὁ ξένος ποὺ ῥθε τώρα
 στὸ σπίτι μας ; Καὶ ποιῶν παιδί παινεύεται πὼς εἶναι ;
 Πὼς λένε τὴν πατρίδα του, ποιά νὰ 'ναι ἡ γενεά του ;
 Ὁ δύστηνος ! Σὰ βασιλιᾷ τὸ πρόσωπό του δείχνει. 195
 Μὰ τοὺς ρημάζουν οἱ θεοὶ στὰ ξένα ὅσους γυρίζουν,
 ὅταν τοὺς κλώσουν συμφορές, κι ἅς εἶναι βασιλιάδες ».
- Ἔτσι εἶπε κι ἔτρεξε κοντὰ κι ἀπ' τὸ δεξιὸ τὸ χέρι
 τὸν ἔπιασε καὶ τοῦ ἔλεγε μὲ φιλικὰ του λόγια·
 « Πατέρα, καλῶς ὄρισες. Καλὰ στερνὰ ἅς σοῦ τύχουν, 200
 ἀφοῦ μεγάλες συμφορὲς σὲ βασανίζουν τώρα.
 Δία, ἀπὸ σένα ἄλλο θεὸ δὲν ἔχει πιὸ χαμένο.
 Δὲν τὸν πονεῖς τὸν ἄνθρωπο στερνὰ πιά ἀφοῦ τὸν πλάσῃς,
 μόνο τὸν ρίχνεις σὲ δεινὰ καὶ συμφορὲς μεγάλες.
 Ἴδρος, ὡς σ' εἶδα, μ' ἔκοψε, μοῦ δάκρυσαν τὰ μάτια, 205
 ποὺ τὸ Δυσσέα θυμήθηκα, γιατί θαρρῶ κι ἐκεῖνος
 τέτοια κουρέλια θὰ φορῇ καὶ τρέχει μὲς στὰ ξένα,
 ἂν εἶναι ἀκόμα στὴ ζωή, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἂν βλέπητ'.

Μὰ ἂν πέθανε καὶ βρίσκεται στὸν ἄχαρο τὸν "Αἰδη,
 ἄλ' ὁ Δυσσέας μου ὁ καλὸς—πού μ' ἔβαλε παιδάκι 210
 νὰ ἐπιστατῶ τὰ βόδια του στὴ γῇ τῶν Κεφαλλήνων.
 Τώρα οἱ γελάδες πλήθυναν, πού ἄλλου δὲν εἶδα ἀνθρώπου
 σὰ στάχρα οἱ πλατυμέτωπες γελάδες νὰ πληθαίνουν.
 Μὰ ἄλλοι προστάζουν τώρα ἐδῶ νὰ φέρνω νὰ τίς τρῶνε,
 κι οὔτε τὸ γιό του σέβονται μήτε ἔχουν θεοῦ φόβο 215
 καὶ θέλουν ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ βασιλιᾶ, πού λείπει
 στὰ ξένα, νὰ τὰ μοιραστοῦν. Κι ὁ νοῦς μου συχνὰ κάνει
 μιὰ σκέψη μέσα μου κακὴ, νὰ πάρω τὰ γελάδια,
 ἂν κι εἶναι ὁ γιός του στὴ ζωή, κι ἄλλοι νὰ πάω στὰ ξένα,
 καὶ μιὰ ἄλλη πιὸ χειρότερη, νὰ μείνω ἐδῶ γιὰ πάντα, 220
 τὰ ξένα βόδια νὰ φυλῶ μὲ σπλάχνα μαραμένα.
 Σ' ἓνα μεγάλο βασιλιά θὰ ἔχα ἀπὸ χρόνια φύγει,
 γιὰτὶ δὲν εἶναι αὐτὲς δουλειὲς κανεῖς νὰ τίς βασταῖξῃ.
 Μὰ σκέπτομαι τὸν ἄμοιρο, ἴσως φανῇ ἀπὸ κάπου
 νὰ φτάσῃ, κι ἀπ' τὸ σπίτι του νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·
 « Βοσκέ, δὲ μοιάζεις μὲ κακὸ μήτε ἀσυλλόγιστο ἄντρα.
 Τὸ βλέπω αὐτὸ καὶ μόνος μου πῶς σὲ φωτίζει ἡ γνώση,
 γι' αὐτὸ ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ὅρκο μαζί θὰ κάμω.
 Ἄς εἶναι πρῶτα ἀπ' τοὺς θεοὺς ὁ Δίας μάρτυράς μου 230
 καὶ τ' ἄψεγγο Δυσσέα ἡ στιά καὶ τὸ ψωμί πού τρώγω,
 ἀκόμα ἐδῶ θὰ βρίσκεσαι σὰ θὰ ῥθῃ πιά ὁ Δυσσέας
 καὶ μὲ τὰ μάτια σου θὰ ἰδῇς, ἂν θέλῃς, τοὺς μνηστῆρες,
 πού δυναστεύουν τώρα ἐδῶ, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι ».

Κι ἔτσι ὁ φυλάχτης τῶν βοδιῶν, τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ ἔπε· 235
 « Ἀμποτε, ξέने, αὐτὸ πού λές, νὰ κάμῃ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου.
 Τότε θὰ ἰδῇς τὰ νιάτα μου κι ἂν μοῦ τὸ λήῃ ἡ καρδιά μου ».

Τέτοια παράκληση ἔκαμε κι ὁ Εὐμαιὸς στοὺς οὐράνιους,
 νὰ φτάσῃ πιά ὁ βαθύσοφος Δυσσέας στὴν πατρίδα.
 Σὰν τέτοια ἐνῶ κουβέντιαζαν μιλώντας μεταξὺ τους, 240
 τοῦ Τηλεμάχου πλέκανε τὸ θάνατο οἱ μνηστῆρες.
 Μὰ νά, ἓνα ὄρνις φάνηκε ξερβά τοὺς πού πετοῦσε,
 ἀψηλοπέταχτος αἰτὸς κρατώντας περιστέρη.
 Ἀμέσως ὁ Ἀμφίνομος πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε·

« Ἀδέλφια, αὐτὴ μας ἡ βουλὴ δὲ θὰ τελεσφορήσῃ, 245
τοῦ Τηλεμάχου ὁ σκοτωμός. Μὰ ἐλάτε ἄς φῶμε τώρα ».

Ἔτσι τοὺς εἶπε ὁ Ἀρφινόμος κι ἄρρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.
Σὰν ἤρθανε στ' ἀρχοντικὸ παλάτι τοῦ Δυσσέα
ρίζανε ἀπάνω στὰ σκαμνιά καὶ στὰ θρονιά τὶς κάπες
καὶ σφάζανε μεγάλα ἀρνιά καὶ γίδες ὅλο πάχος, 250
κι ἓνα μοσχάρι κοπαδιοῦ κι ὀλόπαχα γουρουνία.

Κι ἔταν τὰ σπλάχνα ψήθηκαν τὰ μοίρασαν, κι οἱ κράχτες
κερνοῦσαν κι ὁ χοιροβοσκὸς ἔβαζε στὰ ποτήρια.
Ψωμιὰ ὁ Φιλοτίως μοίραζε, τῶν κοπελιῶν ὁ ἀφέντης,
ἀπὸ πανέρια ὀλόμορφα κι ὁ Μελανθέας κερνοῦσε· 255

Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος νὰ κάτση τὸ Δυσσέα,
γιά τὸ σκοπὸ του, στοῦ σπιτιοῦ τὸ πέτρινο κατῶφλι
κοντὰ καὶ τοῦ ἔβαλε σκαμνὶ κι ἓνα μικρὸ τραπέζι.
Μπρὸς τοῦ ἀπὸ σπλάχνα μερδικὸ τοῦ βάζει καὶ ποτήρι.
κρασί γεμάτο, ὀλόχρυσο, κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ ἔπε· 260
« Μὲ τοὺς μνηστῆρες κάτσε ἐδῶ καὶ τὸ κρασί σου πίνε·
κι ἀπὸ βρисиές κι ἀπὸ ξυλιές ἐγὼ θὰ σὲ φυλάξω.

Γιατὶ δὲν εἶναι τοῦ χωριοῦ τὸ σπίτι αὐτὸ ἐδῶ μέσα,
μόν' εἶναι τοῦ πατέρα μου ποὺ τὸ ἔχτισε γιὰ μένα.
Καὶ σεῖς, μνηστῆρες, μέσα σας κρατῆστε τὶς βρисиές σας, 265
καὶ χέρι μὴν ξαμώσετε, νὰ μὴν ἀνάψῃ μάχη ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι δάγκασαν τὰ χεῖλη κι ἀποροῦσαν
μὲ τὸν Τηλέμαχο γι' αὐτὰ ποὺ τὰ ἔλεγε μὲ θάρρος.
Τότε ἄρχισε τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνος καὶ τοὺς εἶπε·
« Ἄν καὶ πικρὸς εἶναι, Ἀχαιοί, τοῦ Τηλεμάχου ὁ λόγος, 270
ἄς τὸν δεχτοῦμε. Μίλησε, νὰ μᾶς κατατρομάξῃ.

Μὰ ἂν ἄφηνε τοῦ Κρόνου ὁ γιός, τὸ στόμα θὰ ἔχε κλείσει
στὸ σπίτι του, καὶ ρήτορας ἄς εἶναι χρυσολάλος ».

Ἔτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος.
Φέρανε οἱ κράχτες τῶν θεῶν τὴν ἱερὴ θυσία 275
στὴ χώρα, καὶ συνάχτηκαν τῶν Ἀχαιῶν τὰ πλήθη,
κάτω ἀπ' τὸ δάσος τὸ ἱσκιερὸ τοῦ προφυλάχτῃ Ἀπόλλου.

Καὶ τὰ ψαχνὰ σὰν ἔβγαλαν ψημένα πιὰ ἀπ' τὶς σοῦβλες,
σὲ μερδικὰ τὰ χώρισαν καὶ κάθισαν νὰ φᾶνε.
Καὶ στὸ Δυσσέα μερδικὸ βάλανε ἐμπρὸς τοῦ οἱ δοῦλοι, 280

ὅσο κι οἱ ἴδιοι παίρνανε, γιατί τοὺς πρόσταξε ἔτσι
 ὁ ἰσόθεος Τηλέμαχος, γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα.
 Τοὺς ἄτσαλους δὲν ἄφησε μνηστῆρες ἢ Παλλάδα
 νὰ πάψουν τὰ πικρόλογα, γιὰ νὰ τοῦ ἀνάψῃ ἀκόμα
 τὸν πόνο μέσα στὴν καρδιά τοῦ τολμηροῦ Δυσσέα. 285
 Μὲ τοὺς μνηστῆρες βρίσκονταν κι ἓνας πιὸ διαστρεμμένος,
 ποὺ Κτήσιππο τὸν ἔλεγαν καὶ κάθονταν στὴ Σάμη.
 Αὐτὸς θαρρώντας στὰ πολλὰ κι ἀρχοντικά του πλούτη,
 ἤθελε τῇ γυναίκα του νὰ πάρῃ, τοῦ Δυσσέα, 290
 ποὺ οἱ ξενιτιῆς τὸν ἔτρωγαν, κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες·
 « Ἀκοῦστε με τί θὰ σᾶς πῶ, περήφανοι μνηστῆρες.
 Ἴσιο κι ὁ ξένος μερδικό, καθὼς ταιριάζει, πῆρε,
 γιατί εἶναι κρίμα κι ἄδικο τοῦ Τηλεμάχου οἱ ξένοι 295
 ὅσοι ἔρχονται στὸ σπίτι του νὰ μείνουν στερημένοι.
 Μόν' ἄς τοῦ δώσω χάρισμα κι ἐγὼ νὰ τὸ προσφέρῃ
 κι ἀπὸς του ἢ στὴ λουτράρισσα ἢ σὲ καμιὰ ἄλλη δούλα,
 ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα ».
 Εἶπε καὶ πόδι βοδινὸ ἄρπαξε ἀπ' τὸ πανέρι
 καὶ τὸ ῥιξε, μὰ χτύπησε τὸ στερεωμένο τοῦχο, 300
 γιατί ὁ Δυσσέας ἔγειρε τὴν κεφαλὴ του λίγῳ
 νὰ τὸ ξεφύγῃ καὶ πικρὰ χιμογελοῦσε ἐντὸς του.
 Κατάκρινε ὁ Τηλέμαχος τὸν Κτήσιππο καὶ τοῦ ᾠπεῖ
 « Αὐτὸ ὅπως ἦρθε, Κτήσιππε, καλὸ δικό σου βγῆκε.
 Τὸν ξένο δὲν τὸν πέτυχε, γιατί ἔσκυψε μονάχος, 305
 εἰδὲ μὲ λάζῳ μυτερὸ θὰ σοῦ ἄνοιγα τὰ σπλάχνα.
 Τότε ὁ πατέρας σου ταφῇ θὰ ἐτοίμαζε ἀντὶ γάμο
 ἐδῶ. Γι' αὐτὸ μὴν κάνετε στὸ σπίτι μου ἀηδίες.
 Γιατὶ καταλαβαίνω πιὰ καὶ ξέρω νὰ τὰ κρίνω 310
 καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ. Μωρὸ δὲν εἶμαι τώρα.
 Βαστοῦμε ὥστ' ὅσο βλέποντας νὰ σφάζουνται τ' ἀρνιά μας
 καὶ νὰ μᾶς πίνουν τὸ κρασί, νὰ σώνεται τ' ἀλεύρι.
 Γιατὶ εἶναι κάπως δύσκολο πολλοὺς νὰ διώξῃ ὁ ἓνας.
 Μὰ ἐλᾶτε πιὰ ἀπὸ πάθος σας σκληρὰ μὴ μ' ἀδικήτε.
 315
 Κι ἂν θέλετε μὲ τ' ἄπονο μαχαίρι τῇ ζωῇ μου
 νὰ πάρτε, αὐτὸ τὸ προτιμῶ, νὰ πέσω νὰ πεθάνω,
 παρὰ τίς ἄνομες δουλειῆς αὐτὲς νὰ βλέπω πάντα,

νὰ βασανίζετε ἄπονα τοὺς ξένους, καὶ τίς δοῦλες
ἀδιάντροπα νὰ σέρνεται μὲς στ' ὄμορφο παλάτι ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι ἀπόμειναν χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλουν.

320

Καὶ μὲ καιρὸ ὁ Ἀγέλαος, γιὸς τοῦ Δαμάστορα, εἶπε·
« Κανεῖς, ἀδέρφια, ὅταν μᾶς ποῦν τὸ δίκιο ἄς μὴ θυμῶνῃ,
κι ἔτσι στὸν ἄλλο ν' ἀπαντᾷ μὲ θυμωμένα λόγια.
Μήτε τὸν ξένο βρίζετε μήτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται τοῦ θεικοῦ Δυσσέα.

325

Ἐγὼ ὅμως στὸν Τηλέμαχο καὶ στὴ γλυκιὰ του μάνα
μιὰ συμβουλὴ μου θὰ τοὺς πῶ, κι ἂν θέλουν ἄς ἀκούσουν.

Ἐνόσω ἀκόμα στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη εἶχατε ἐλπίδα
πὼς θὰ γυρίσῃ μιὰ φορὰ στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας,
δίκιο νὰ τὸν προσμένετε καὶ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
μὲς στὸ παλάτι νὰ ἔχετε, γιατί σᾶς ὠφελοῦσε,
ἂν πίσω πάλι ἐρχόντανε στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας.
Μὰ τώρα πιά φῶς φανερὸ πὼς δὲν ξαναγυρίζει.

330

Πάνε λοιπὸν στὴ μάνα σου καὶ παρακίνησέ την
νὰ παντρευτῇ τὸν πιὸ τρανὸ ποὺ πιὸ πολλὰ θὰ δώσῃ,
κι ἔτσι ἥσυχος νὰ χαίρεσαι τὰ πατρικὰ ἀγαθὰ σου,
καὶ γιὰ τὸ σπίτι ἡ μάνα σου τοῦ ἄλλου νὰ νοιάζεται ἄντρα ».

335

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
« Νά, μὰ τὸν Δία, Ἀγέλαε, μὰ τοῦ πατέρα μου ὅλα
τὰ πάθια, ποὺ στὴν ξενιτιά χάθηκε ἡ παραδέρνει,
δὲ φέρνω ἐγὼ τῆς μάνας μου στὸ γάμο τῆς ἐμπόδια,
μόν' πάντα τὴν παρακινῶ νὰ πάρῃ ὅποιον θελήσῃ
καὶ δῶρα δίνω ἀμέτρητα. Μὰ τὸ ἔχω σὲ ντροπὴ μου
νὰ τὴν προστάξω μόνος μου νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ παλάτι,
ἂν δὲν τὸ θέλῃ ἡ γνώμη τῆς. Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ ».

340

Ἔτσι εἶπε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἔκαμε τοὺς μνηστῆρες
ἀπ' τὴν καρδιά τους νὰ γελοῦν καὶ σκόρπισε τὸ νοῦ τους.

345

Τὰ χεῖλῃ δὲ συμμαζώναν κι ὅλο χασκογελοῦσαν
καὶ ματωμένα κρέατα τρώγανε, κι ἀπ' τὰ μάτια
τρέχανε δάκρυα καὶ κακὸ προμάντευε ἡ ψυχὴ τους.
Τότε εἶπε ὁ Θεοκλύμενος, θεόμορφος στὴν ὄψῃ·

350

« Ἄ, δύστυχοι, τί συμφορὰ σᾶς καρτερεῖ. Σκοτάδι
κυκλώνει τὰ κεφάλια σας, τὰ πρόσωπα, τὰ πόδια.

Ἄναψε ὁ θρήνος, δάκρυα, νά, στὰ μάγουλά σας τρέχουν
καὶ τὰ ὠραῖα μεσόστυλα καὶ οἱ τοῖχοι στάζουν αἷμα.
Γεμάτο εἶναι τὸ πρόσπιτο καὶ ὅλη ἡ αὐλὴ ἀπὸ ἱσκιους
νεκρῶν, ποῦ μὲς στ' ἀνήλιαγο σκοτάδι ὅλο καὶ τρέχουν.
Χάθηκε ὁ ἥλιος, πλάκωσε παντοῦ πηχτὴ θαλούρα ».

355

Ἔτσι εἶπε καὶ ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιὰ γελάσανε οἱ μνηστῆρες.
Τότε ἄρχισε ὁ Εὐρύμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου, καὶ εἶπε
« Ὁ ξένος πάει, τρελάθηκε ποῦ τώρα ἦρθε ἀπ' ἀλάργα.
Μὰ ἐλάτε, κράχτες, βγάλτε τον στὴν πόρτα ὅζω ἀπ' τὸ σπίτι
νὰ πάη στὸ δρόμο, ἀφοῦ θαρρεῖ σκοτάδι ἐδῶ πὼς βλέπει ».

360

Πάλε ἔτσι ὁ Θεοκλύμενος τὸ λόγο πῆρε καὶ εἶπε
« Δὲ σοῦ γυρεῦω, Εὐρύμαχε, ἐγὼ ὁδηγούς δικούς σου.
Ἔχω τὰ μάτια μου τὰ δυό, τ' αὐτιά μου καὶ τὰ πόδια,
καὶ ὁ νοῦς μου στὸ κεφάλι μου καλοφτιασμένος εἶναι.
Μὲ αὐτὰ θὰ φύγω, γιατί ἐδῶ βλέπω κακὸ νὰ φτάνη,
ποῦ δὲ θὰ τὸ ξεφύγετε κανεὶς ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
ποῦ ὅλο τὸν κόσμον βρίζετε μὲς στοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα
τὸ σπίτι καὶ τοῦ κάνετε αὐτὲς τίς ἀτιμίες ».

370

Εἶπε καὶ ἀπ' τὸ καλοφτιαστο βγήκε ὅζω τὸ παλάτι
καὶ γιὰ τὸν Πείραιον πήγαινε ποῦ τὸν φιλοξενοῦσε.
Τότε οἱ μνηστῆρες κοίταξαν ἓνας τὸν ἄλλο, καὶ ὅλοι
κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο γελώντας γιὰ τοὺς ξένους.
Κι ἔτσι ἓνας νιὸς ἀπότομος τὸ λόγο πῆρε καὶ εἶπε
« Τηλέμαχε, ὁ πιὸ ἄτυχος στοὺς ξένους εἶσαι ἀπ' ὅλους.
Ἔνας, μὰ ποῦ τὸν διάλεξες αὐτὸν τὸ γυρολόγο,
ποῦ τρώει καὶ πίνει ἀχόρταγα καὶ ἀπὸ δουλειὰ δὲν ξέρει,
μήτ' εἶναι ἄξιος γιὰ πόλεμο, ἔτσι τῆς γῆς γομάρι.
Κι ὁ ἄλλος ποῦ σηκώθηκε νὰ κάμῃ τὸν προφήτη.
Μόν' ἄκου ἐμένα νὰ σοῦ πῶ καὶ πιὸ ὀφελὸς σου θὰ ἴναι.
Τοὺς ξένους σὲ πολὺσκαρμο καράβι νὰ τοὺς βάλῃς
καὶ στείλῃ τους στοὺς Σικελούς, τὴν τύχη σου νὰ κάμῃς ».

375

380

Ἔτσι οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος,
καὶ ἄφωνος τὸν πατέρα του κοίταζε, καρτερώντας
πότε τοὺς κακοστόχαστους μνηστῆρες θὰ χτυπήσῃ.

385

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Ἰκαρίου ἡ κόρη,
ποῦ ἔχε βαλμένο ἀντίκρυ τους τὸ σκαλιστὸ θρόνι τῆς,

ἄκουγε τὶς κουβέντες τοὺς ποὺ κάνανε οἱ μνηστῆρες.
 Μὲ γέλια πῆγαν καὶ χαρὲς τὸ δεῖπνο τοὺς νὰ φᾶνε,
 ἀρχοντικό καὶ πρόσχαρο, ποὺ ἔχαν πολλά σφαγμένα.
 Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ἄχαρο δὲ βρέθηκε ἀπὸ κεῖνο,
 ποὺ ἐτοίμαζε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κι ὁ ἄντρας ὁ γενναῖος
 νὰ τοὺς προσφέρουν. Γιατὶ αὐτοὶ τὸν ἀδικοῦσαν πρῶτοι.

390

Φ

Τότε ἔφερε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης
 νὰ βάλῃ σίδερο ψαρι κι ἓνα δοξάρι, ἀγῶνα
 κι ἀρχὴ τοῦ φόνου, στὸ ψηλὸ παλάτι, στοὺς μνηστῆρες.
 Τοῦ πύργου τῆς ἀνέβηκε τῇ μαρμαρένια σκάλα,
 καὶ πῆρε τὸ γυρτὸ κλειδὶ στὸ παχουλὸ τῆς χέρι,
 ὁμορφο χάλκινο κλειδὶ μὲ φιλιτισένια χούφτα.
 Στὸν ἀκρινὸ τῆς πῆγε ὄντ' αὖ με παρακώρες ἄλλες,
 ποὺ ἐκεῖ ἦταν ὅλοι οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλιᾶ κλεισμένοι,
 χαλκός, χρυσάφι, σίδερο δυσκολοδουλεμένο,
 κι ἓνα δοξάρι λυγιστὸ καὶ μιὰ σαῖτοθήκη,
 γεμάτῃ πολυστέναχτες σαῖτες, ποὺ ἓνας ξένος
 δῶρα στὴ Λακεδαίμονα τὰ ἔδωσε τοῦ Δυσσέα,
 ὁ Ἴφιτος τοῦ Εὐρύτη ὁ γιός, τῶν ἀθανάτων ὅμοιος,
 ποὺ στὴ Μεσσήνη σμίξανε στὸ σπίτι τοῦ Ὀρτιλόχου.
 Πῆγε ἓνα χρέος ὁ θεϊκὸς Δυσσέας νὰ συνάξῃ,
 ποὺ ὅλο τοῦ χρώσταις τὸ χωριό. Γιατὶ Μεσσήνιοι κλέφτες
 μὲ τρεχαντήρια ἀνάφρυδα σηκώσανε ἀπ' τὸ Θιάκι
 τρακόσια ἀρνιά μὲ τοὺς βοσκούς. Γι' αὐτὸ ὁ Δυσσέας πῆγε
 παιδάκι, ἀπ' τὸν πατέρα του καὶ τοὺς δημογερόντους
 σταλμένος, τὸ ταξίδι αὐτὸ τὸ μακρινὸ νὰ κάμῃ.
 Δώδεκα πάλε ὁ Ἴφιτος φοράδες τοῦ ζητοῦσε
 κλεμμένες, ποὺ ὅλες βύζαναν καματερά μουλάρια,
 τοῦ χάρος τοῦ κατάντησαν στερνὰ καὶ μαύρη μοῖρα.
 σὰν πῆγε στὸ λιοντόψυχο γιὸ τοῦ μεγάλου Δία
 τὸν Ἡρακλῆ, ἀρχιμάστορα τραυῶν κατορθωμάτων,
 ποὺ ὁ ἄσβεστος, στὸ σπίτι του ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε
 τὸν σκότωσε, κι οὔτε θεῶν φοβήθηκε τὸ μάτι

5

10

15

20

25

καὶ τὸ ψωμί ποῦ τοῦ ἔδωσε, μόν' τῇ ζωῇ τοῦ πῆρε
 καὶ κράτησε στὸ σπίτι του τίς γλήγορες φοράδες.
 Αὐτὲς ζητώντας πήγαινε καὶ βρῆκε τὸ Δυσσέα,
 καὶ τὸ δοξάρι τοῦ ἔδωσε, ποῦ πρῶτα τὸ κρατοῦσε
 ὁ θεριομάχος Εὐρυτος κι ὕστερα στὸ παιδί του
 τοῦ τ' ἄφησε, ὅταν πέθανε, μὲς στὸ ψηλὸ του σπίτι.
 Κοντάρι τοῦ ἔδωσε γερό κι ἓνα σπαθί ὁ Δυσσέας,
 ἀρχὴ φιλίας τρυφερῆς, μὰ μήτε στὸ τραπέζι
 δὲ γνωριστῆκαν, γιατί πρὶν σκότωσε ὁ γιὸς τοῦ Δία
 τὸν Ἴφιτο τοῦ Εὐρύτου γιό, τῶν ἀθανάτων ὅμοιο,
 ποῦ τὸ δοξάρι τοῦ ἔδωσε. Κι αὐτὸ ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 σὰν πήγαινε στὸν πόλεμο μὲ τὰ γοργὰ καράβια,
 τ' ἄφηνε σπίτι, ἐνθύμημα τοῦ ἀγαπημένου ξένου,
 καὶ μόνο στήν πατρίδα του σὰν ἦταν τὸ κρατοῦσε.
 Καὶ στὸν ὄντα σὰν ἔφτασε ἡ θεϊκὴ γυναίκα,
 καὶ τὸ δρυένιο πάτησε κατώφλι, ποῦ τεχνίτης
 μὲ προσοχὴ τὸ σκάλισε, στῇ στάφνῃ ἰσώνοντάς το,
 καὶ παραστάτες ἔβαλε κι ἀχτιδοβόλες πόρτες,
 ἔλυσε ἀμέσως τὸ λουρί ἀπ' τὸ κοράκι ἀπάνω
 κι ἔβαλε μέσα τὸ κλειδί κι ἀντίκρυ ἤβρε τοὺς σύρτες
 κι ἔσπρωξε. Καὶ καθὼς βογγᾷ μὲς στὸ λιβάδι ὁ ταῦρος
 ποῦ βόσκει, ἔτσι ὅμοια βόγγησαν κι οἱ ὁμορφες οἱ πόρτες,
 ὅταν τίς βρῆκε τὸ κλειδί κι ἀνοίξανε στήν ὥρα.
 Σ' ἓνα σάνιδι ἀνέβηκε ψηλὸ, ποῦ ἔταν ἀπάνω
 σεντούκια μὲ φορέματα γεμάτα μυρισμένα,
 κι ἀπ' τὸ καρφί ξεκρέμασε καὶ πῆρε τὸ δοξάρι,
 μὲ τὸ θηχάρι τ' ὁμορφο, ποῦ ὅλο τὸ κλειοῦσε μέσα.
 Κάθισε καὶ σὰ γόνατα τὸ πῆρε καὶ θρηνοῦσε
 κι ἔζω μὲ δάκρυα τὸ βγάλε τ' ἀφέντη τὸ δοξάρι.
 Κι ὅταν τὸν πολυδάκρυτο χόρτασε πιά τὸ θρηῖνο,
 γιὰ τὸ παλάτι κίνησε στοὺς ἄτροπους μνηστῆρες
 μὲ τὸ δοξάρι τὸ κυρτὸ καὶ τῇ σαίτοθήκῃ
 γεμάτῃ πολυστέναχτες ἓνα σωρὸ σαῖτες.
 Κι οἱ παρακώρες σήκωναν γεμάτο ἓνα καλάθι
 μὲ σίδερο καὶ μὲ χαλκὸ, τὰ ὅπλα τοῦ Δυσσέα.
 Κι ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναίκα στοὺς μνηστῆρες,

στάθηκε στῆς καλόφτιαστης σκεπῆς κατὰ τὸ στύλο,
 σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρὴ τῆς μπόλια, 65
 κι εἶχε στὸ κάθε τῆς πλευρὸ καὶ μιὰ πιστὴ τῆς δοῦλα
 καὶ στοὺς μνηστῆρες γύρισε κι εἶπεν αὐτὰ τὰ λόγια·
 « Ἀκοῦστε με, περήφανοι μνηστῆρες, ποὺ μὲ πείσμα
 νὰ τρῶτε καὶ νὰ πίνετε τὸ ρίζατε στὸ σπίτι
 ἀνθρώπου ποὺ στίς ξενιτιῆς καιροὺς καὶ χρόνια λείπει 70
 κι ἄλλη δὲ βρήκατε ἀφορμὴ νὰ πῆτε, παρὰ μόνο
 πὼς θέλετε νὰ πάρετε γυναῖκα σας ἐμένα.
 Μὰ ἐλᾶτε στὸν ἀγώνα αὐτὸ νὰ βγῆτε, ποὺ θὰ βάλω
 βραβεῖο τὸ μεγάλο του δοξάρι τοῦ Δυσσέα.
 Κι ἐκεῖνόν ποὺ εὐκολώτερα τὴν κόρδα του τεντώσῃ 75
 καὶ θὰ περάσῃ δώδεκα πελέκια μὲ σαῖτα,
 θ' ἀκολουθήσω ἀφήνοντας τὸ νυφικὸ μου σπίτι,
 τ' ἀσύγκριτο στὴν ὁμορφιά μὲ θησαυροὺς γεμάτο,
 ποὺ καὶ μὲς στ' ὄνειρο συχνὰ θὰ τὸ γλυκοθυμοῦμαι ».

Εἶπε κι εὐτὺς τὸν Εὐμαιο προστάζει, στοὺς μνηστῆρες 80
 μὲ τὸ ψαριὶ τὸ σίδερο νὰ βάλῃ τὸ δοξάρι,
 κι αὐτὸς μὲ δάκρυα τὸ ἔβαλε κι ἄλλοι ὁ βοῖδοφυλάχτης
 θρηνοῦσε, ὅταν τ' ἀντίκρισε τ' ἀφέντῃ τὸ δοξάρι.
 Τότε ὁ Ἀντίνος μὲ πικρὰ τοὺς ἀποπῆρε λόγια·
 « Χωριάτες, ποὺ ἀπ' τὴ μύτη σας δὲν πάει πὺρ πέρα ὁ νοῦς σας, 85
 τίς μύξες τί τραβᾶτε ἐδῶ, χαμένοι, καὶ τὰ σπλάχνα
 ταραζετε τῆς γυναικός, ποὺ μὲς στὰ στήθια ὁ πόνος
 κι ἄλλιῶς τὴ σφάζει, πόχασε τὸ λατρευτὸ τῆς ταίρι ;
 Καθίστε ἐδῶ δίχως μιλιὰ νὰ τρῶτε, εἰδὲ στὸ δρόμο
 βγῆτε νὰ κλαῖτε καὶ στὴ γῆς ἀφήστε τὸ δοξάρι, 90
 μεγάλο ἀγώνα ποὺ μαθὲ κανεῖς δὲ θὰ μπορέσῃ
 εὐκολὰ τὸ καλόζυστο δοξάρι νὰ τεντώσῃ,
 γιὰτὶ δὲν εἶναι ἐδῶ κανεῖς σὰν τὸ Δυσσέα ἀντρεῖος.
 Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου καὶ τὸν θυμοῦμαι ἀκόμα,
 σὰν ἤμουνα μικρὸ παιδί καὶ πῆγαινε στὴν Τροία ». 95

Εἶπε, καὶ τοῦ ἔλιζε ἡ καρδιά τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
 καὶ νὰ περάσῃ ἀνάμεσα στὸ σίδερο ἢ σαῖτα.
 Μὰ τὴ σαῖτα τοῦ ἔτανε γραφτὸ νὰ δοκιμάσῃ
 ποῶτος ἀπ' τὸν ἀφέγαδο Δυσσέα, ποὺ στρωμένος

στό σπίτι του τ' ἀτίμαζε κι ἄλλους παρακινούσε.

100

Κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·

« Ἄχ, ὁ θεὸς μὲ τύφλωσε. Ἡ σεβαστὴ μου μάνα
μοῦ λέει, μ' ὅλη τὴ γνώση της, τὸ σπίτι αὐτὸ ν' ἀφήσῃ
σὰν ξένη κι ἄντρα δεύτερο πῶς θέλει ν' ἀκλουθήσῃ,
κι ἐγὼ γελῶ καὶ χαίρομαι μ' ἀστόχαστο κεφάλι.

105

Μὰ ἐλᾶτε, ἀφοῦ σᾶς βάλθηκε τέτοιο βραβεῖο, μνηστήρες,
γυναῖκα, ποῦ ἄλλη δεύτερη δὲν εἶναι στὴν Ἑλλάδα,
στὴν Πύλο, στὴν πολύχρυση Μυκὴνα, καὶ μὲς στ' Ἄργος,
[μῆτε στὴ μαύρη τῇ Στεριά μῆτε κι ἐδῶ στὸ Θιάκι.]

Τὰ ξέρετε. Τὴ μάνα μου ποιά νὰ παρινέψω ἀνάγκη;

110

Μὰ ἐλᾶτε καὶ μὴ βρίσκετε ἀναβολῆς αἰτίες
καὶ τὸ δοξάρι ἀτέντωτο πολὺ καιρὸ ἄς μὴ μείνῃ,
νὰ ἰδοῦμε. Θὰ καταπιαστῶ κι ἐγὼ κι ἂν τὸ τεντώσω
κι ἀνάμεσα ἀπ' τὸ σίδερο περάσω τὴ σαίτα,
δὲ θὰ χολιῶ ἂν ἡ μάνα μου τὸ σπίτι της ἀφήσῃ
κι ἄλλον ἂν πάρῃ. Τότε ἐγὼ ξοπίσω ἐδῶ θὰ μείνω,
ἄξιος παῖς τοῦ πατέρα μου τὰ ὅπλα ἐγὼ νὰ πάρω ».

115

Εἶπε, κι ὀρθὸς σηκώθηκε καὶ πέταξε ἀπ' τὸν ὄμο
τὴν κόκκινη χλαμύδα του κι ἔβγαλε τὸ σπαθί του.

Ἔσκαψε πρῶτα ἓνα μακρὸ αὐλάκι, μὲ τὴ στάφνη
ἰσώνοντάς το, κι ἔστησε ἀράδα τὰ πελέκια,
καὶ γύρω πάτησε τὴ γῆς καὶ τὸν θαμάζανε ὅλοι
πῶς τὰ ἔστησε ἔτσι ταχτικά ποῦ ἄλλη φορὰ δὲν εἶδε.

120

Στάθηκε στὸ κατώφλι ὀρθὸς καὶ πῆρε τὸ δοξάρι
νὰ δοκιμάσῃ. Τρεῖς φορὲς μὲ πείσμα προσπαθοῦσε
νὰ τὸ τεντώσῃ. Τρεῖς φορὲς λύθηκε ἡ δύναμή του,
κι ἄς εἶχε ἐλπίδα μέσα του τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
καὶ νὰ περάσῃ ἀνάμεσα στὸ σίδερο ἡ σαίτα.

125

Τὴν τέταρτη τὸ τέντωσε, μὲ δύναμιν ὡς τραβοῦσε,
μὰ τὴν ὁρμὴ τοῦ κράτησε μὲ γνέματα ὁ Δυσσέας.

130

Κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος μίλησε πάλε κι εἶπε·

« Ἄχ, ἄναντρος κι ἀδύναμος θὰ μείνω ἐγὼ γιὰ πάντα,
ἢ θὰ ἔμαι ἀκόμα ἐγὼ μικρὸς καὶ δὲ βαστῶ στὰ χέρια
ν' ἀντισταθῶ σ' ὅποιον βρεθῇ καὶ μὲ προσβάλλῃ πρῶτος.
Μὰ ἐλᾶτε δοκιμάστε σεῖς οἱ ἄλλοι τὸ δοξάρι,

135

πού 'στε στὰ χέρια πιὸ τρανοί, γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας ».

Ἔτσι εἶπε κι ἄφησε στὴ γῆς γυρμένο τὸ δοξάρι,
στὰ κολλητὰ πορτόφυλλα τὰ τεχνοδοουλευμένα,
κι ἀκούμπησε τὴ φτερωτὴ σαῖτα στὸ κοράκι,
κι ἔκατσε πάλε στὸ θρονὶ πού τό 'χε πρὶν ἀφήσει. 140
Τότε ὁ Ἀντίνοσ μίλησε ὁ γιὸς τοῦ Εὐπείθῃ κι εἶπε ·
« Σηκώνεστε μὲ τὴ σειρά, ἀπ' τὰ δεξιὰ ἕνας ἕνας
στὸ μέρος πού 'ναι ὁ κεραστὴς, ἀρχὴ νὰ γίνῃ ἐκεῖθε ».

Πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Οἴνοπα σηκώθηκε ὁ Λειώδης.
Τῶν σπλάχνων ἦταν ξεγηγῆς καὶ στ' ὁμορφὸ κροντήρι 145
κοντά, ἄκρη ἄκρη κάθονταν, καὶ μόνος τοὺς μνηστῆρες
μισοῦσε καὶ δὲ χώνευε τὰ κακουργήματά τους.

Καὶ πρῶτος τὸ δοξάρι αὐτὸς καὶ τὴ σαῖτα πῆρε
κι ὀλόρθος τὸ δοκίμαζε ἀπάνω στὸ κατώφλι,
μὰ δὲν τὸ τάναι. Τ' ἀπαλά, τ' ἀδύναμά του χέρια 150
ἐνῶ τραβοῦσε λίγωσαν κι ἔτσι εἶπε στοὺς μνηστῆρες ·

« Δὲν τὸ τεντώνω, ἀδέρφια, ἐγώ, μόν' ἄς τὸ πιάσῃ κι ἄλλος,
γιατὶ ζωὴ καὶ δύναμη πολλῶν ἀντρειωμένων
θὰ κόψῃ τὸ δοξάρι αὐτό, καὶ πιὸ ὀφελὸς μας θὰ 'ταν 155
ὁ θάνατος, ἢ ζωντανοὶ νὰ χάσουμε ἀπ' τὰ χέρια
αὐτὸ πού ἐδῶ ὅλοι μαζωχτοὶ τὸ καρτεροῦμε αἰώνια.

Τώρα στὰ βάθῃ τῆς καρδιᾶς καθένας ἔχει ἐλπίδα
τὴν Πηνελόπῃ ταίρι του τὴ συνετὴ νὰ κάμῃ.
Μὰ τὸ δοξάρι τὴ στιγμὴ πού θὰ τὸ δοκιμάσῃ,
ἄς τρέξῃ ἀπ' τίς καλόζωστες Ἀχαιοπούλες ἄλλῃ 160
μὲ δῶρα ν' ἀρραβωνιαστῇ. Κι ἡ Πηνελόπῃ ἄς πάρῃ
ὅποιον τῆς δώσῃ πιὸ πολλὰ καὶ πού τῆς γράφει ἡ μοῖρα ».

Ἔτσι εἶπε κι ἀπ' τὰ χέρια του ἄφησε τὸ δοξάρι.
γυρμένο στὰ πορτόφυλλα τὰ τεχνοδολευμένα,
κι ἀκούμπησε τὴ φτερωτὴ σαῖτα στὸ κοράκι, 165
κι ἔκατσε πάλε στὸ θρονὶ πού τό 'χε πρὶν ἀφήσει.

Τότε ὁ Ἀντίνοσ ἄρχισε κι ἔτσι δυὸ λόγια τοῦ 'πει
« Τί εἶναι, Λειώδη, αὐτὰ πού λὲς καὶ βγάζεις ἀπ' τὸ στόμα
λόγια βαριά, προσβλητικά, πού σάν τ' ἀκούω θυμῶνω,
πὼς τὸ δοξάρι τὴν ψυχὴ πολλῶν θὰ βγάλῃ ἀντρεῖων, 170
γιατὶ δὲν ἔχεις δύναμη καὶ σὺ νὰ τὸ τεντώσῃς ;

Μὰ ἐσένα δὲ σὲ γέννησε ἡ λατρευτὴ σου ἡ μάνα
 ἄϊον δοξάρια νὰ τραβᾷς, στis σαυτιῆς τεχνίτη.
 Μὰ ἄλλοι μνηστῆρες στή στιγμή θὰ ἰδῇς νὰ τὸ τεντώσουν ».

Εἶπε, καὶ τὸ γιδοβοσκὸ Μελάνθιο πρόσταξε ἔτσι: 175
 « Κουνήσου κι ἀνάψε φωτιά, Μελάνθιε, στὸ παλάτι
 καὶ βᾶλε ἓνα σκαμνὶ κοντὰ καὶ μιὰ προβιά ἀπὸ πάνω.
 Φέρε ἀπὸ μέσα ἓνα χοντρὸ ἀπ' ἄλειμμα τυπάρι
 νὰ τὸ ζεστάνουν στή φωτιά, ν' ἀλείψουν τὸ δοξάρι
 οἱ νιοί, νὰ δοκιμάσουμε γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας ». 180

Ἔτσι εἶπε, κι ἄσβηστη φωτιά ἀνάβει ὁ Μελανθέας.
 Φέρνει ἀπὸ μέσα ἓνα χοντρὸ ἀπ' ἄλειμμα τυπάρι
 κι ἀφοῦ τὸ ζέσταναν οἱ νιοί, δοκίμαζαν τοῦ κάκου.
 Ἀκόμα δύναμη ἤθελαν πολλή, πού δὲν τὴν εἶχαν.
 Μὰ ἀκόμα ὁ θεοπρόσωπος Εὐρύμαχος κι ὁ Ἀντίνοσ 185
 δὲν ἐπIANαν, οἱ πιὸ τρανοὶ κι οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες.

Τότε ὁ θεϊκὸς χοιροβοσκὸς μὲ τὸ βοῖδοφυλάχτη
 ἀπ' τὸ παλάτι βγήκανε τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα,
 καὶ πίσω τους ἐρχόντανε κι ὁ ἴδιος ὁ Δυσσέας.
 Κι ὅζω ἀπ' τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς μονάχοι οἱ τρεῖς σὰν ἦταν, 190
 μὲ λόγια τότε φιλικὰ τοὺς μίλησε ὁ Δυσσέας·
 « Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, νὰ σᾶς μιλήσω κάτω
 ἢ νὰ τὸ κρύψω ; Μὰ ἡ καρδιά νὰ σᾶς τὸ πῶ μὲ σπρώχνει.
 Σὰν τί βοήθεια θέλατε νὰ δῶστε στὸ Δυσσέα
 ἂν ἔτσι ἐρχόντανε ἄξαφνα κι ἂν ὁ θεὸς τὸν φέρῃ ; 195
 Βοηθοὶ σ' αὐτὸν θὰ γίνετε ἢ μήπως στοὺς μνηστῆρες ;
 Ἔτσι μιλήστε ἐλευτέρα, καθὼς σᾶς λέει ἡ καρδιά σας ».

Τότε ὁ φυλάχτης τῶν βοδιῶν τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 « Δία πατέρα, ξάκουσ 'τον τώρα μου αὐτὸ τὸν πόθο,
 ἃς ἔρθῃ ἐκεῖνος σπῖτι του, θεὸς πιά κι ἃς τὸν φέρῃ. 200
 Τότε θὰ ἰδῇς τὸ θάρρος μου κι ἂν μοῦ βαστοῦν τὰ χέρια ».

Ὅμοια κι ὁ Εὐμαιὸς τοὺς θεοὺς θερμopαρακαλοῦσε,
 στὸ σπῖτι του ὁ πολὺστροφος Δυσσέας νὰ γυρίσῃ.
 Κι ἀλάθευτα σὰν ἔμαθε τὴν ἄδολή τους γνώμη, 205
 τοὺς μίλησε μὲ φιλικὰ δυὸ λόγια του κι ἔτσι εἶπε·
 « Νὰ με ἐδῶ μέσα πάλι ἐγώ. Στερνὰ ἀπὸ μύρια πάθια
 ἔφτασα στὴν πατρίδα μου τὸν εἰκοστὸ πιά χρόνον.

- Καὶ ξέρω πολυπόθητος ἀπ' ὅλους μου τοὺς δούλους
 σὲ σᾶς τοὺς δυὸ πὼς ἔρχομαι. Μήτε ἄκουσα ἀπ' τοὺς ἄλλους 210
 ἔτσι κανένα νὰ εὐχρηθῇ νὰ φτάσω στὴ πατρίδα.
 Καὶ τί θὰ κάμω ἐγὼ γιὰ σᾶς θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
 Ἄν μὲ τῇ χάρι τοῦ θεοῦ σκοτώσω τοὺς μνηστῆρες,
 ταῖρι θὰ δώσω καὶ στοὺς δυὸ καὶ καρπερὰ χωράφια,
 κι ἀπὸ ἴνα σπῖτι ἐκεῖ κοντὰ στὸ σπῖτι μου χτισμένο, 215
 καὶ φίλοι θὰ ἴστε ἀχώριστοι κι ἀδέρφια μὲ τὸ γιό μου.
 Κι ἔβαλε ἓνα θρονί, κοντὰ μὲ μιὰ προβιά στρωμένο.
 Κι ἓνα ἄλλο τώρα ἀλάθευτο σημάδι θὰ σᾶς δείξω,
 νὰ μὲ γνωρίσετε καλὰ καὶ νὰ βεβαιωθῆτε,
 νά, τὴν πληγὴ πού μοῦ ἴκαμε μὲ τ' ἄσπρο δόντι ὁ κῆπρος,
 μὲ τ' Αὐτολύκου τὰ παιδιὰ στὸν Παρνασσό ὅταν πῆγα ». 220
- Εἶπε, καὶ λύνει ἀπ' τὴν τρανὴ πληγὴ τοῦ τὰ κουρέλια
 κι ὅπως τὴ γνώρισαν, εὐτύς τὰ κλάματα τοὺς πῆραν,
 καὶ τὸ Δυσσέα ἀγκάλιαζαν, τὸν διπλοχαιρετοῦσαν
 καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲ χαρὲς τοὺς ὤμους, τὸ κεφάλι. 225
 Ἔτσι κι αὐτὸς τὰ χέρια τοὺς καὶ κεφαλὴ φιλοῦσε.
 Κι ὁ ἥλιος θὰ βασίλευε κι ἀκόμα θὰ θρηνοῦσαν,
 μὰ τοὺς σταμάτησε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας καὶ τοὺς εἶπε
 « Πάψτε τοὺς θρήνους, νὰ μὴ βγῇ κανεὶς ἀπ' τὸ παλάτι
 καὶ τρέξῃ μέσα καὶ τὸ πῆ στοὺς ἄλλους, ἂν σᾶς νιώσῃ. 230
 Μόν' μπῆτε μέσα ὄχι μαζὶ, μὰ πίσω ἑνὸς στὸν ἄλλο,
 πρῶτος ἐγὼ κι ἔπειτα σεῖς, κι αὐτὸ σημάδι ἂς εἶναι.
 Σὲ μένα αὐτοὶ οἱ περήφανοι μνηστῆρες δὲ θ' ἀφήνουν
 νὰ δώσουν τὸ δοξάρι μου καὶ τὴ σαῖτοθήκη.
 Τότε, Εὐμαίε, τρέχα, πάρ' το ἐσὺ καὶ βάλ' το μου στὰ χέρια
 καὶ πὲς στὶς δοῦλες, τοῦ σπιτιοῦ τίς πόρτες νὰ σφαιλίσουν. 235
 Κι ἂν ἀπὸ μέσα βογγητὸ καὶ χτύπο ἀντρῶν ἀκούσῃ
 καμιά ἀπ' τίς δοῦλες στὶς αὐλές, νὰ μὴ φανῇ στὴν πόρτα,
 μόν' ἤσυχες νὰ κάθονται νὰ κάνουν τὴ δουλειά τους.
 Καὶ σύ, Φιλοίτιε, πῆς αὐλῆς τίς πόρτες νὰ κλειδώσῃς
 καὶ γλήγορα μ' ἓνα σκονιὶ γερά νὰ τίς σφαιλίσῃς ». 240
- Εἶπε, καὶ στὸ καλόχτιστο παλάτι μέσα μπῆκε,
 κι ἔκατσε ἀπάνω στὸ θρονί πού κάθονταν καὶ πρῶτα.
 Τότε κι οἱ δοῦλοι φτάσανε τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα.

- Στὰ χέρια του ὁ Εὐρύμαχος κουνούσε τὸ δοξάρι
 κι ἐδῶ κι ἐκεῖ τὸ ζέσταινε στὴ φλόγα, μὰ μήτε ἔτσι 245
 νὰ τὸ τεντώσῃ μπόρεσε καὶ φούσκωνε ἡ καρδιά του,
 κι ἔτσι δυὸ λόγια μίλησε βαριά ἀγαναχτισμένος·
 « Ἄχ, πόσος μέσα μου ὁ καημὸς γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.
 Μὰ τόσο γιὰ τὸ γάμο ἐγὼ—κι ἄς μὲ πονῇ—δὲ σκάζω.
 Κι ἄλλες στὸ Θιάκι βρίσκονται πολλὲς Ἀχαιοποῦλες, 250
 καθὼς καὶ στ' ἄλλα τὰ νησιά. Μὰ σκάζω πού 'μαστε ἔτσι
 κατώτεροι στὴ δύναμη ἀπ' τὸ θεϊκὸ Δυσσέα
 πού μήτε νὰ τεντώσουμε μποροῦμε τὸ δοξάρι
 κι ἔτσι κι οἱ ἄλλες γενεὲς θὰ μάθουν τὴ ντροπὴ μας ».
- Τότε ἔτσι καὶ τοῦ Εὐπειθοῦ ὁ γιὸς τ' ἀπάντησε ὁ Ἀντίνος· 255
 « Μὴν τὸ φοβάσαι, Εὐρύμαχε. Τὸ νιώθεις δὲ κι ὁ ἴδιος.
 Δοξάρια θὰ τεντώνουμε ἐνῶ γιορτὴ μεγάλη
 εἶναι στὴ χώρα σήμερα ; Πετάζτε το στὴν ἄκρη,
 καὶ τὰ πελέκια ἀφήστε τα στὸ μέρος τους νὰ στέκουν.
 Γιατὶ δὲ θὰ ῥθῃ ἐδῶ, ὀκρῶ, κανέννας νὰ τὰ πάρῃ. 260
 Μόν' ἄς ἀρχίσῃ ὁ κεραστὴς νὰ χύνῃ στὰ ποτήρια,
 σὰ στάζουμε, νὰ κρύψουμε τὸ λυγιστὸ δοξάρι.
 Καὶ τὸ Μελάνθιο τὴν αὐγὴ φωνάζτε ἐδῶ νὰ φέρῃ
 γίδες τίς πιὸ καλὺτερες πού θὰ 'χῃ στὸ κοπάδι,
 πρῶτα ἀφοῦ σφάζουμε μεριὰ τοῦ Ἀπόλλου, τὸ δοξάρι 265
 νὰ δοκιμάσουμε ἔπειτα γιὰ νὰ τελέψῃ ὁ ἀγώνας ».
- Ἔτσι ὁ Ἀντίνος μίλησε κι ἄρεσε ὁ λόγος σ' ὅλους.
 Κι οἱ κράχτες ἔχυναν νερὸ τὰ χέρια τους νὰ νίψουν
 κι οἱ νιοὶ ὡς τὰ χεῖλια μὲ πιστὸ γέμισαν τὰ κροντήρια
 καὶ σ' ὅλους μοίρασαν σειρὰ γιὰ δέηση στὰ ποτήρια. 270
 Σὰν ἔσταξαν καὶ ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 τοὺς εἶπε ὁ πολυμήχανος μὲ γελασιὰ ὁ Δυσσέας·
 « Ἀκοῦστε με, τῆς ξακουστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
 γιὰ νὰ σᾶς πῶ ὅσα μου ἡ καρδιά μοῦ λέει στὰ στήθια μέσα.
 Κι ἀπ' ὅλους τὸν Εὐρύμαχο καὶ τὸν ἀφέντῃ Ἀντίνο 275
 παρακαλῶ, πού φρόνιμο κι αὐτὸ τὸ λόγο του εἶπε,
 νὰ 'χουν ἐλπίδα στὸ θεὸ καὶ τὸ δοξάρι ἄς πάψουν.
 Αὔριο τὴ νίκη κι ὁ θεὸς θὰ δώσῃ σ' ὅποιον θέλει.
 Μὰ δῶστε τὸ καλόξυστο δοξάρι καὶ σὲ μένα

νά δοκιμάσω, ἂν μοῦ βαστοῦν τὰ χέρια μου κι ἂν ἔχω
 σὰν πρῶτα ἀκόμα δύναμη σὰ λυγερὰ μου μέλη,
 ἢ μοῦ τὴν πῆρε ἡ θάλασσα κι ἡ κακοπέρασή μου ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι θύμωσαν μαζί του κι εἶχαν φόβο
 μήπως τεντώσῃ τὸ γερὸ καλόζυστο δοξάρι.

Κι ἔτσι ὁ Ἄντινος ἄρχισε μὲ δυὸ του λόγια κι εἶπε·

« Καχημένε ξένε, νοῦ σταλιά δὲν ἔχεις στὸ κεφάλι.
 Δὲ φτάνει ἐδῶ πού κάθεσαι μὲ μᾶς τ' ἀρχοντοπαῖδια
 κι ἡσυχά τρῶς καὶ μερδικὸ περίσσιο ἀπ' ὅλα παίρνεις
 καὶ τίς κουβέντες μας ἀκοῦς κι ὅλα τὰ μυστικά μας,
 πού ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει τί λέμε.

Σὲ βλάφτει τὸ γλυκὸ κρασί πού κι ἄλλους τοὺς ζαλίζει,
 πού τὸ ρουפוῦν ἀχόρταγα καὶ ταχτικά δὲν πίνουν.

Ἐκεῖνο καὶ τὸν Κένταυρο τὸν ξακουστὸ Εὐρυτίο
 τὸν τύφλωσε στ' ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι τοῦ Πειρίθου
 σὰν πῆγε μὲς στοὺς Λάπηθες. Κι ἀπ' τὸ μεθύσι τύφλα
 ἄνομες ἔκαμε δουλειᾶς στὸ σπίτι τοῦ Πειρίθου.

Θύμωσαν τότε οἱ ἥρωες κι εὐτὺς ὄξω ἀπ' τὴν πόρτα
 τὸν πέταξαν καὶ τοῦ ἑοῦσαν τὴ μύτη καὶ τ' αὐτιά του.
 Κι αὐτὸς μὲ σαλεμένο νοῦ πῆρε τὰ δυὸ του μάτια
 κι ἔσερνε μὲ τυφλὴ ψυχὴ τὴ μαύρῃ συμφορὰ του.

Μάχη ἀπὸ τότε ἔτσι ἄρχισε ἀνθρώπων καὶ Κενταύρων,
 πού πρῶτα ἐκεῖνος τὸ κακὸ τ' ἄρχισε ἀπ' τὸ μεθύσι.

Ἰδιὰ σοῦ τάζω συμφορὰ νὰ σ' ἔβρη ἂν τὸ δοξάρι
 τεντώσῃς καὶ στὸν τόπο μας μὴν καρτερῆς προστάτῃ,
 κι ἀμέσως θὰ σὲ στείλουμε μ' ἓνα καράβι μαῦρο
 στὸ βασιλιά τὸν Ἐχέτο, πού ἀνθρώπους δὲ λυπᾶται.
 Δὲν ἔχει τότε νὰ σωθῆς. Μόν' κάτσε ἐδῶ νὰ πίνῃς
 ἡσυχος κι ἔτσι μὲ πιὸ νιὸς μὴ θέλῃς νὰ τὰ βάζῃς ».

Κι ἡ Πηνελόπῃ ἡ φρόνιμη τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 « Ἄντινο, κάνετε ἄδικο, τοῦ Τηλεμάχου οἱ ξένοι,
 πού τοῦ προσπέφτουν σπίτι του, νὰ μείνουν στερημένοι.

Μήπως φοβᾶσαι, ἂν τὸ τρανὸ δοξάρι τοῦ Δυσσέα
 τεντώσῃ ὁ ξένος, στὴν πολλὴ θαρρῶντας δύναμή του,
 πὼς θὰ μὲ πάρῃ σπίτι του ταίρι του νὰ μὲ κάμῃ;
 Μὰ μήτε αὐτὸς σὰ στήθια του δὲν ἔχει τέτοια ἐλπίδα.

Αὐτὸ ὅς μὴ γίνεταί ἀφορμὴ γιὰ νὰ χαλᾷ ἡ καρδιά σας
ἀπάνω στὸ τραπέζι σας. Δὲν πρέπει, δὲν ταιριάζει ».

Κι ἀπάντησε ὁ Εὐρύμαχος, γιὸς τοῦ Πολύβου, κι εἶπε :
« ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
δὲν τὸ φοβούμαστε, οὔτε δὲ ταιριάζει νὰ σὲ πάρη
ὁ ξένος, μὰ ντρεπόμαστε τὰ λόγια τοῦ ἄλλου κόσμου,
μὴν πῆ κανένας Ἀχαιός, ὁ πῶς κακὸς ἀπ' ὅλους »
« Τὸ ταίρι ἀνθρώπου ἀφέγαδου, ἄντρες κατώτεροί του,
ζητοῦν, μὰ τὸ καλόξυστο δοξάρι δὲν τεντώνουν.
Κι ἦρθε ἓνας πολυπλόκτος ζητιάνος ἀπ' τὰ ξένα,
κι εὐκολα αὐτὸς τὸ τέντωσε, πέρασε τὰ πελέκια.
Ἔτσι θὰ ποῦνε καὶ ντροπὴ θὰ ἔναι γιὰ μᾶς τὰ λόγια ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε :
« Εὐρύμαχε, δὲ γίνεται νὰ ἔχουν στὴ χώρα δόξα
ὅσοι ἀτιμάζουν καὶ τοῦ τῶν τὸ σπίτι ἀντὺς μεγάλου.
Γιατὶ τὰ βρίσκετε ντροπὴ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ κόσμου ;
Αὐτὸς ὁ ξένος φαίνεται ψηλός, καλοδεμένος,
καὶ τὸ παινιέται ἀρχοντικοῦ πατέρα γιὸς πὼς εἶναι.
Δώστε του τὸ καλόξυστο δοξάρι, γιὰ νὰ ἰδοῦμε.
Κι ἓνα ἄλλο τώρα ἐγὼ θὰ πῶ κι ὁ λόγος μου θὰ γίνη.
Ἄν τὸ τεντώσῃ καὶ χαρὰ τοῦ δώσῃ τέτοια ὁ Φοῖβος,
θὰ τοῦ χαρίσω ὁλόμορφο χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
κι ἓνα κοντάρι μυτερό, διώχτη σκυλιῶν κι ἀνθρώπων.
Θὰ τοῦ χαρίσω δίστομο σπαθὶ καὶ δυὸ σαντάλια,
καὶ θὰ τὸν στείλω ὅπου ποθεῖ καὶ τοῦ ζῆτ' ἡ καρδιά του ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τῆς μίλησε ἔτσι κι εἶπε :
« Ἄλλος δὲν ἔχει, μάνα μου, τὴ δύναμη ἀπὸ μένα,
νὰ δώσω τὸ δοξάρι ἐγὼ, ἢ ν' ἀρνηθῶ ὅπως θέλω,
κι ἀπ' ὅσους στὸ βραχόσπαρτο τὸ Θιάκι ἀφέντες εἶναι
κι ἀπ' ὅσους στ' ἄλλα τὰ νησιά, στῆς Ἥλιδας τὸ μέρος.
Κανένας δὲν μπορεῖ ἀπ' αὐτοὺς νὰ μ' ἐμποδίσῃ ἂν θέλω
καὶ τὸ δοξάρι μιὰ φορὰ στὸν ξένο νὰ χαρίσω.
Μόν' σπίτι τώρα πῆγαινε νὰ κάτσης στὶς δουλειές σου,
στὴ ρόκα καὶ στὸν ἀργαλειό, καὶ βάλε καὶ τίς σκλάβες.
Κι ὅσο γιὰ τὸ δοξάρι αὐτό, οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν
ὅλοι κι ἀπ' ὅλους πρῶτα ἐγὼ ποὺ ὀρίζω μὲς στὸ σπίτι ».

Σάστισε αὐτὴ καὶ γύρισε στὸν πύργου της ξοπίσω,
 γιὰ τὴς μπῆχαν στὴν καρδιά τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ της.
 Κι ὅταν στ' ἀνωί ἀνέβηκε μὲ τὶς πιστές της σκλάβες,
 θρηνοῦσε τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, ὡσότου γλυκὸν ὕπνο 355
 τῆς ἔχυσε στὰ βλέφαρα ἡ λαμπερὴ Παλλὰδα.

Τότε ἔφερνε ὁ χοιροβοσκὸς τὸ λυγιστὸ δοῦξάρι,
 κι ὅλοι οἱ μνηστῆρες ἔκαμαν βουὴ μὲς στὸ παλάτι.
 Κι ἔτσι ἓνας φαντασμένος νιὸς τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 «Ποῦ πᾶς, μωρὲ χοιροβοσκέ, τὸ λυγιστὸ δοῦξάρι, 360
 χαμένε; Γρήγορα, θαρρῶ, στή χοιρομάντρα ἀλάργα,
 πὼς θὰ σέ φᾶνε τὰ σκυλιὰ, ποὺ ἀνάθρεφες, μονάχο,
 ἂν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ κι ὁ Φοῦβος μᾶς βοηθήσουν».

Ἔτσι εἶπε, κι ἀπ' τὸ φόβο του τ' ἄφησε ἐκεῖνος κάτω,
 γιὰ τὶ πολλοὶ τοῦ βάλανε φωνὲς μὲς στὸ παλάτι. 365

Μὰ μὲ θυμὸ ὁ Τηλέμαχος τοῦ ἴσκιζε ἀπ' τ' ἄλλο μέρος·

«Φέρ' τὸ δοῦξάρι, γέρο, ἐμπρὸς καὶ μὴν ἀκοῦς κανένα,
 μήπως, ἂν κι εἶμαι πιὸ μικρός, σέ διώξω στὸ χωράφι
 μὲ πέτρες, κι εἶμαι πιὸ γερός στὴ δύναμη ἀπὸ σένα.
 Ἔτσι εἶθε νὰ ἴμουν πιὸ γερός κι ἀπ' ὅλους τοῦ μνηστῆρες, 370
 ὅσοι εἶναι μὲς στὸ σπίτι μου, στὴ δύναμη, στὰ χέρια·
 τότε ὅλους θὰ τοὺς ἔδιωχνα νὰ φύγουν ἀπ' τὸ σπίτι
 κακὴν κακῶς, ποὺ τὸ κακὸ στὸ νοῦ τους ἔχουν πάντα».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι ἀπ' τὴν καρδιά γελάσανε οἱ μνηστῆρες
 καὶ τὸ θυμὸ ξεχάσανε ποὺ ἔχαν τοῦ Τηλεμάχου. 375

Τότε ἔφερε ὁ χοιροβοσκὸς τὸ γυριστὸ δοῦξάρι
 κι ἦρθε κοντὰ καὶ τὸ ἔβαλε στὰ χέρια τοῦ Δυσσέα.
 Πῆγε ἔπειτα καὶ φώναζε τὴ βάρια Εὐρύκλεια κι εἶπε·
 «Σὲ προσκαλεῖ, ὁ Τηλέμαχος, φρόνιμη Εὐρύκλεια, ἀμέσως,
 ὅλες καλὰ τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες νὰ σφαλίσῃς. 380

Κι ἂν ἀπὸ μέσα βογγητὸ καὶ χτύπο ἀνδρῶν ἀκούσῃ
 καμιά ἀπὸ σᾶς μὲς στὶς αὐλὲς νὰ μὴ φανῇ στὴν πόρτα,
 μόν' ἤσυχη νὰ κάθεται νὰ κάνῃ τὴ δουλειά της».

Ἔτσι εἶπε, καὶ τὰ λόγια του δὲν πέταξαν χαμένα,
 κι ἔκλεισε τοῦ καλόχτιστου τοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες. 385

Σιγὰ ὁ Φιλοίτιος πήδηξε στὴν πόρτα ὅζω ἀπ' τὸ σπίτι
 κι ἔκλεισε τῆς καλόφραχτης αὐλῆς καλὰ τὶς πόρτες.

Εἶχε ἓνα κρηβόσκονιο στή σάλα ἀπὸ κανάβι.
 Τὸ πῆρε κι ἔδесе μ' αὐτὸ τίς πόρτες κι ἦρθε πίσω
 καὶ στὸ θρονί του κάθισε πού κάθονταν καὶ πρῶτα 390
 καὶ τὸ Δυσσέα κοίταζε. Κι ἐκεῖνος τὸ δοῦξάρι
 τὸ στριφογύριζε παντοῦ νὰ ἰδῇ μήπως σαράκι
 τὸ τρύπησε, ὅταν ἔλειπε ὁ βασιλιάς στὰ ξένα.
 Κι ἔτσι ἓνας εἶπε βλέποντας τὸν ἄλλο πού ἦταν δίπλα·
 «Θά 'ναι κανένας κυνηγὸς καὶ δοῦξαριῶν τεχνίτης, 395
 ἢ θά 'χῃ τέτοια σπίτι του δοῦξάρια φυλαχμένα,
 ἢ καὶ νὰ φτιάσῃ ἔχει σκοπὸ κανένα ἄλλο παρόμοιο
 καὶ τὸ γυρίζει ἐδῶ κι ἐκεῖ ὁ πονηρὸς ζητιάνος».

Κι ἔτσι ἀπ' τοὺς φαντασμένους νιοὺς πάλε ἓνας ἄλλος εἶπε·
 «Ἔτσι εἶθε καὶ καλὸ νὰ ἰδῇ ὅσο δὲ θὰ μπορέσῃ 400
 νὰ τὸ τεντώσῃ αὐτὸς ποτὲ τὸ λυγιστὸ δοῦξάρι».

Ἔτσι οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Τότε ὁ σοφὸς Δυσσέας
 ἔπιασε τὸ βασταγερό δοῦξάρι κι εἶδε γύρω·
 σὰν τὸν καλὸ τραγουδιστὴ πού ξέρει ἀπὸ κιθάρα 405
 καὶ στὸ καινούριο τῆς κλειδὶ τεντώνει δίχως κόπο
 τὴν κόρδα τὴν καλὸστριφτῆ, στήν ἄκρῃ σὰν τῇ δέσῃ,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας εὐκόλα τέντωσε τὸ δοῦξάρι,
 καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξιὸ δοκίμασε τὴν κόρδα,
 κι αὐτὴ γλυκὰ κελᾶθηκε σὰν νὰ 'ταν χελιδόνι. 410
 Τότε οἱ μνηστῆρες τρόμαζαν κι ἀλλάζανε ὅλοι χρῶμα.
 Κι ὁ Δίας βρόντησε βαριά σημάδι νὰ τοῦ δείξῃ,
 καὶ χάρηκε γι' αὐτὸ ὁ θεϊκὸς πολυπάθος Δυσσέας,
 γιὰ τὸ σημάδι πόδειξε ὁ παντογνώστης Δίας,
 κι ἀπ' τὸ τραπέζι φτερωτὴ ξεθήλωτῃ σαῖτα 415
 πῆρε, κι οἱ ἄλλες ἔμειναν μὲς στὴ σαίτοθήκη,
 αὐτὲς πού θὰ δοκίμαζαν σὲ λίγο οἱ μνηστῆρες.
 Κι ἔπιασε κόρδα καὶ λαβὲς ἀντάμα, καὶ τραβοῦσε
 ἀπ' τὸ σκαμνὶ πού κάθονταν κι ἔριξε τὴ σαῖτα,
 ἀφοῦ σημάδεψε καλὰ, καὶ τὰ πελέκικα ἀμέσως
 τὰ πέρασε ὅλα στὴ σειρὰ μέσα ἀπ' τὴν πρώτη τρύπα, 420
 καὶ βγῆκε πέρα ἡ χάλκινη σαῖτα ἀπ' τ' ἄλλο μέρος.
 Τότε ἔτσι στὸν Τηλέμαχο γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
 «Τηλέμαχε, στὸ σπίτι σου δὲ σ' ἀτιμᾶζει ὁ ξένος

ἐδῶ πού κάθεται. Εὐκόλα τέντωσα τὸ δοῦξάρι
καὶ στὸ σημάδι πέτυχα. Κάπως ἀξιζῶ ἀκόμα 425
κι ἄδικα μὲ καταφρονοῦν αὐτοὶ καὶ δὲ μὲ πιάνουν.
Μὰ εἶναι καιρὸς οἱ Ἀχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ ἐτοιμάσουν
ὅσο πού φέγγει, κι ἔπειτα κι ἀλλιῶς θὰ διασκεδάσουν
καὶ μὲ τραγούδια καὶ χορὸ, τοῦ τραπεζιοῦ τὰ δῶρα ».

Εἶπε καὶ τοῦ ἔγνεψε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας μὲ τὰ μάτια. 430
Τότε ἔβαλε ὁ Τηλέμαχος τὸ μυτερὸ σπαθί του
καὶ πήρε τὸ κοντάρι του στὸ χέρι, καὶ κοντά του
στάθηκε, τὰ λαμπρόφαντα φορώντας τ' ἄρματά του.

X

Πέταξε τότε ὁ ξακουστὸς Δυσσέας τὰ κουρέλια
καὶ στὸ κατώφλι πήδηξε, κρατώντας τὸ δοῦξάρι
καὶ τὴ σαιτοθήκη του γεμάτη μὲ σαῖτες,
κι ἔτσι εἶπε, ἀφοῦ τίς σῴριασε μπροστά του, στοὺς μνηστῆρες· 5
« Τέλεψε αὐτὸς ὁ δύσκολος ἀγώνας πιά, καὶ τώρα
σ' ἄλλο σημάδι, πού κανεὶς δὲ χτύπησε, θὰ ρίξω,
ἂν τὸ πετύχω καὶ χαρὰ μοῦ δώσῃ τέτοια ὁ Φοῖβος ».

Εἶπε καὶ στέλνει τὴν πικρὴ σαῖτα στὸν Ἀντίνο.
Τὴν ὥρα ἐκεῖνη δίχερο χρυσὸ ὄμορφο ποτήρι 10
νὰ πάρῃ ἐτοιμαζόντανε, καὶ νὰ, στὸ χέρι τὸ ἔχε
νὰ πιῇ κρασί, μῆτε ἔβαζε τὸ θάνατο στὸ νοῦ του.
Ποιὸς θὰ τὸ φανταζότανε, πῶς ἓνας ἄντρας μόνος
σὲ τόσοις ὁμοτράπεζους, καὶ παλικάρι ὅς ἦταν,
χάρο θὰ τοῦ ἔδινε πικρὸ καὶ μαυρισμένη μοῖρα ;
Τὸν σημαδεύει στὸ λαιμὸ καὶ τὴ σαῖτα ρίχνει 15
κι ἀντίκρου ἡ μύτη πέρασε ἀπ' τ' ἀπαλό του ζνίχι.
Ἐγειρε δίπλα, τοῦ ἔπεσε καὶ τὸ ποτήρι κάτω
κι ἀπ' τὰ ρουθούνια ἀνάβρυσε μὲ μιᾶς πηχτὸ τὸ αἷμα,
καὶ μὲ τὰ πόδια του, συχνὰ κλωτσώντας τὸ τραπέζι,
ἔριξε κάτω τὰ φαγιά στὴ γῆς καὶ λερωθήκαν, 20
κι ἀνακατώθηκαν ψωμιὰ καὶ κρέατα ψημένα.
Τότε οἱ μνηστῆρες, βλέποντας πῶς ἔπεσε ἄντρας κάτω,
βάλανε ἀμέσως τίς φωνὲς κι ἀπάνου ἀπ' τὰ θρονιά τους

- πετάχτηκαν καὶ σκόρπισαν στὸ σπίτι, καὶ τοὺς τοίχους
 παντοῦ τριγύρω κοίταζαν τοὺς ὁμορφοχτισμένους, 25
 μὰ μήτε ἀσπίδα βλέπανε μήτε γερὸ κοντάρι.
 Καὶ τὸ Δυσσέα βρίζανε μὲ λυσσασμένα λόγια·
 « Μωρέ, ἄσκημα τὸ σκέφτηκες νὰ ρίχνης στοὺς ἀνθρώπους.
 Μὰ ἄλλον ἀγώνα δὲ θὰ ἰδῇς, τώρα τὸ τέλος σου ἦρθε.
 Μωρέ, τὸ πρῶτο σκότωσες στὸ Θιάκι ἀρχοντοπαίδι. 30
 Γι' αὐτὸ καὶ σένα τώρα ἐδῶ τὰ ὄρνια θὰ σὲ φάνε ».
 Ἔτσι εἶπαν, γιατί νόμιζαν πῶς ἄντρα νὰ σκοτώσῃ
 δὲν ἤθελε. Μὰ αὐτὸ οἱ τυφλοὶ δὲν ἔβαλαν στὸ νοῦ τους,
 πῶς ἡ παγίδα τοῦ χαμοῦ στημένη ἦταν γιὰ ὅλους.
 Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ 'πε· 35
 « Σκυλιά, ποὺ στοχαστήκατε πῶς πίσω στὴν πατρίδα
 δὲ θὰ γυρίσω, κι ἄπονα μοῦ τρώγατε τὸ σπίτι
 καὶ στανικῶς πλαγιάζατε τίς δουῖλες, κι ἐνῶ ζοῦσα
 θέλατε τῇ γυναίκα μου νὰ κάμετε δική σας,
 δίχως Θεοῦ, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια, νὰ φοβᾶστε, 40
 μήτε πῶς θὰ ῥθῇ ἡ ἐκδίκηση καμιά φορὰ ἀπὸ κάποιον.
 Μὰ νά, τὰ δίχτυα ἀπλώθηκαν ἀπάνω σας τοῦ χάρου ».
 Ἔτσι εἶπε, κι ὅλων κόπηκαν τὰ ἥπατα ἀπ' τὸν τρόμο,
 καὶ ζάρωνα ὁ καθένας τους γιὰ νὰ σωθῇ ἀπ' τὸ χάρο.
 Κι ἀπ' ὅλους ὁ Εὐρύμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε· 45
 « Ἄν εἶσαι ἀλήθεια ἐσὺ ὁ Θιακὸς Δυσσέας ποὺ ἦρθες πίσω,
 ὅλα σωστά τοὺς τὰ ἴσαλες γι' αὐτὰ ποὺ σοῦ ἔχουν κάμει,
 πλῆθος στὸ σπίτι σου ἄνομα, πλῆθος καὶ στ' ἀγαθὰ σου.
 Μὰ νά, ὁ Ἀντίνος κείτεται νεκρός, ὁ πρῶτος φταίχτης.
 Γιατὶ ὅλες τίς δουλειές, αὐτὲς τίς ἔβγαλε μονάχος, 50
 ὄχι· γιατί τὸν ἔσπρωχνε τοῦ γάμου ἀνάγκη ἢ πόθος,
 μόν' ἔτρεφε ἄλλα στὴν καρδιά, ποὺ σὲ καλὸ δὲ βγῆχαν,
 αὐτὸς μὲς στὸ κοσμάκουστο νὰ βασιλέψῃ Θιάκι
 καὶ νὰ σκοτώσῃ, σταίνοντας καρτέρι, τὸ παιδί σου.
 Μὰ τώρα αὐτὸς σὺν ἔπεσε, καθὼς τοῦ ταίριαζε ἔτσι, 55
 λυπήσου τὸ λαό σου ἐσὺ κι ἐμεῖς στερνὰ ἀπ' τὴ χώρα
 συναζοῦμε ὅσα πιώθηκαν κι ὅσα σοῦ φαγωθήκαν.
 Εἴκοσι βόδια πρόστιμο καθένας θὰ πλερώσῃ
 κι ὅσο χρυσάφι καὶ χαλκὸ θὰ γιάνουν τὴν καρδιά σου.

Μὰ πρὶν τὰ πάρες, ἄδικο μαζί μας νὰ θυμῶνῃς ».

60

Τότε λοξὰ τὸν κοίταξε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ ἴπε·

« Εὐρύμαχε, κι ἂν ὅλα μου τὰ πατρικά γυρίστε,
κι ὅσα εἶναι ὅλο σας τὸ βιὸς καὶ βάλτε κι ἄλλα τόσα,
μήτε ἔτσι δὲν τὰ σταματῶ τὰ χέρια ἀπ' τὴ σφαγὴ σας,
πρὶν ἓνα κι ἓνα τ' ἄδικο πλερώσουν οἱ μνηστῆρες.

65

Διαλέξτε τώρα ἂν θὰ σταθῇ κανεὶς νὰ πολεμήσῃ,
εἴτε θὰ φύγῃ, ἀπὸ σφαγὴ καὶ χάρο νὰ γλιτώσῃ.
Ὅμως, θαρρῶ, ἀπ' τὰ νύχια μου κανεὶς δὲ θὰ ξεφύγῃ ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλων κόπηκαν τὰ ἥπατα ἀπ' τὸν τρόμο
κι ἀπ' ὅλους ὁ Εὐρύμαχος δευτέρωσε ἔτσι πάλε·

70

« Τ' ἄπιαστα χέρια αὐτός, παιδιὰ, δὲ θὰ τὰ σταματήσῃ,
μόν' τὸ δοξάρι ὅσο βαστᾷ καὶ τὴ σαϊτόθήκῃ,

θὰ ρίχνῃ ἀπ' τὸ πελεκητὸ κατώφλι, ὡς ὅτου τέλος
νὰ μᾶς ξεκάνῃ. Μόν' ἐμπρός, κανεὶς ἄς μὴ δειλιάσῃ !

Τραβῆζτε τὰ μαχαίρια σας. Προβάλτε τὰ τραπέζια
μπροστὰ στὶς γοργοθάνατες σαῖτες κι ὅλοι ἀπάνω

75

ἄς τοῦ ριχτοῦμε μαζωχοί, ν' ἀναγκαστῇ τὴν πόρτα
ν' ἀφήσῃ καὶ τὸ πέτρινο κατώφλι κι ὅξω ἀμέσως
νὰ πεταχτοῦμε, ἀλαλαγμὸς νὰ σηκωθῇ στὴ χώρα,
νὰ μᾶθῃ τότε τὴ στερνὴ πὼς ἔριξε σαῖτα ».

80

Εἶπε κι εὐτὺς τὸ δίστομο χαλκόμετο μαχαίρι
τραβᾷ κι ἀπάνω του ὄρμησε, σκούζοντας μ' ἄγρια λύσσα.

Μὰ στὴ στιγμή μιὰ σαϊτιά τοῦ τίναξε ὁ Δυσσέας
στὰ στήθια, κάτω ἀπ' τὸ βυζί, κι ἡ φτερωτὴ σαῖτα

85

μπήχτηκε στὸ σικώτι του, καὶ τὸ μαχαίρι κάτω
τοῦ ἴπεσε καὶ σωριάστηκε τριγύρω στὸ τραπέζι

τρικιλίζοντας καὶ σκόρπισε τὰ δίχερα ποτήρια
καὶ τὰ φαγιά στὸ πάτωμα, καὶ καταγῆς χτυποῦσε

τὸ μέτωπο, καὶ στὸ θρόνι κλωτσοῦσε μὲ τὰ πόδια,
κι εὐτὺς τὰ μάτια του θοὰ τὰ σκέπασε σκοτάδι.

90

Τότε ὄρμησε ὁ Ἀμφίνομος στὸν ξακουστὸ Δυσσέα.

μ' ἓνα μαχαίρι μυτερό, ἴσως χυθῇ ἀπ' τὴν πόρτα,
μὰ πρόφτασε ὁ Τηλέμαχος μὲ χάλκινο κοντάρι,

καὶ πίσω τοῦ τὸ φύτρε ἀνάμεσα στοὺς ὤμους
καὶ πέρασε στὰ στήθια του μπροστὰ τὸ χάλκινο ὄπλο.

95

Ἔπεσε κάτω καὶ στή γῆς χτύπησε ἡ κεφαλὴ του.
 Τότε ἄφησε ὁ Τηλέμαχος στὸ σῶμα τοῦ Ἀμφινόμου
 μπηγμένον τὸ μακρόλαιμον κοντάρι καὶ τραβήχτη,
 γιατί φοβόταν, τὸ βαρὺ κοντάρι ἂν θὰ τραβοῦσε,
 μὴ τὸν βαρέσῃ ἄλλος κανεὶς χυμώντας μὲ μαχαίρι
 ἢ τὸν τρυπήσῃ πίσω του σὰν ἦτανε σκυμμένος. 100

Ἔτρεξε μ' ἓνα πήδημα καὶ στὸν πατέρα του ἦρθε,
 κι ὅπως κοντά του στάθηκε τοῦ λέει μὲ δυὸ του λόγια·
 « Ἀσπίδα καὶ κοντάρια δυό, πατέρα, θὰ σοῦ φέρω
 καὶ κράνος χάλκινο, καλὰ νὰ στέκῃ στὰ μηλὶγγια,
 κι ἔτσι θ' ἄρματωθῶ κι ἐγὼ κι ὁ Εὐμαιος κι ὁ βουκόλος.
 Γιατί, θαρρῶ, καλύτερα νὰ πάρουμε ἄρματα ὅλοι ». 105

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ πε·
 « Τρέχα καὶ φέρ' τα ὅσο βαστοῦν νὰ πολεμῶ οἱ σάϊτες,
 μήπως, ἂν μείνω μόνος μου, μὲ σπρώξουν ἀπ' τὴν πόρτα ». 110

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὐτὺς τὸ λόγο
 κι ἔτρεξε μέσα στὸν ὄντα πού τὰ λαμπρὰ ἦταν ὅπλα.
 Κοντάρια πῆρε ἐκεῖθε ὀχτὼ καὶ τέσσερες ἀσπίδες,
 τέσσερα κράνα χάλκινα μὲ φούντα ἀλόγου ἀπάνω,
 κι ἀμέσως πίσω γύρισε καὶ στὸ Δυσσέα πῆγε. 115

Κι ὡς ἦρθε, πρῶτος φόρεσε τὰ χάλκινα ἄρματά του,
 καθὼς κι οἱ δυὸ του παραγιοί, καὶ στὸν πολυτεχνίτη
 θεῖκὸ Δυσσέα τρέζανε καὶ στάθηκαν κοντά του.
 Κι ἐνόσω ἀκόμα τοῦ ἔμεναν νὰ πολεμᾷ σάϊτες
 ὅλο κι ἀπὸ ἴνα σκότωνε μνηστήρα στὸ παλάτι,
 χτυπώντας πάντα, κι ἔπεφταν σωρὸς ἐκεῖνοι ἐμπρός του. 120

Κι ὅταν πιά τέλος σώθηκαν τοῦ βασιλιᾶ οἱ σάϊτες,
 ἔστησε τὸ δοξάρι του γυρτὸ στὸν παραστάτη
 τοῦ μαρμαρένιου παλατιοῦ, στοὺς γυαλισμένους τοίχους,
 κι ἀσπίδα ἀμέσως φόρεσε τετράδιπλη στοὺς ὤμους
 καὶ στ' ὁμορφὸ κεφάλι του καλοφτιασμένο κράνος
 μ' ἀλόγου οὐρὰ καὶ σειούντανε φριχτὴ ἀπὸ πάνω ἡ φούντα,
 καὶ πῆρε δυὸ χαλκόμετα βασταγερά κοντάρια. 125

Στὸν τοῦχο τὸν καλόχτιστο εἶχε ἓνα πανωπόρτι
 κι ἀπ' τὸ κατώφλι τ' ἀκρινὸ τοῦ παλατιοῦ εἶχε δρόμο
 στενὸ, κλεισμένο ἀπὸ πυκνὰ, καλόμετα σανίδια. 130

Μόνο ἀπ' ἐκεῖ μπορούσανε νὰ μποῦν, κι ἐκεῖ ὁ Δυσσέας
πρόσταξε τὸ χοιροβοσκό, κοντὰ νὰ πάη νὰ στέκη.

Τότε ὁ Ἀγέλαος φώναξε σ' ὅλους τοὺς ἄλλους κι εἶπε·

« Παιδιά, δὲν θ' ἀνεβῇ κανεὶς στὸ πανωπόρτι ἀπάνω 135

γιὰ νὰ φωνάξῃ τὸ λαό, γοργὰ ἢ φωνὴ νὰ φτάσῃ ;

Κι αὐτός, πιά τότε τῇ στερνῇ σαῖτα του νὰ ρίξῃ ».

Κι ἀπάντησε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος καὶ τοῦ λέει·

« Θεοθρεμμένε Ἀγέλαε, δὲν εἶναι αὐτό, κοντὰ εἶναι 140

μὲς στὴν αὐλὴ πόρτες γερὲς καὶ δύσκολη ἢ μπασιὰ της,

κι ἕνας μπορεῖ νὰ τοὺς κρατῇ ἂν εἶναι παλικάρια.

Μὲ ἐλάτε τώρα ἀπ' τὸν ὄντα τ' ἄρματα θὰ σᾶς φέρω,

γιατὶ θαρρῶ πὼς μέσα ἐκεῖ, κι ὄχι ἄλλοῦ πὼς τὰ 'χει

φυλάξει ὁ Δυσσέας μαζὶ μὲ τὸ λαμπρὸ τὸ γιό του ».

Ἔτσι εἶπε κι ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος ἀπ' τῇ σκάλα 145

ἀνέβηκε μὲς στὸν ὄντα τρεχάτος τοῦ Δυσσέα.

Κοντάρια πῆρε δώδεκα κι ἀσπίδες ἄλλες τόσες,

δώδεκα κράνα χάλκινα μ' ἀλόγου φούντα ἀπάνω

κι ἀφοῦ τὰ πῆρε, τρέχοντας τὰ πῆγε στοὺς μνηστῆρες.

Γόνατα τότε καὶ καρδιά λυθῆκαν τοῦ Δυσσέα, 150

ὥς εἶδε ν' ἀρματώνονται, καὶ τὰ μακριὰ κοντάρια

νὰ σειοῦν, καὶ ζόρικη ἢ δουλειὰ τοῦ φάνηκε πὼς ἦταν.

Κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο μὲ πεταχιά του λόγια·

« Καμιά γυναικὰ πόλεμο, Τηλέμαχε, ἐδῶ μέσα, 155

μᾶς ἀνοίξε ἔτσι τρομερό. Μπορεῖ κι ὁ Μελανθέας ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·

« Δικό μου εἶναι τὸ φταίξιμο, πατέρα μου, κι ὄχι ἄλλου,

ποῦ πῆγα κι ἀνοίξα τοῦ ὄντα τῇ σφαιλισμένῃ πόρτα

κι ὕστερα δὲν τὴν ἐκλείσα καὶ μὲ στοχάστηκε ἄλλος.

Μόν', Εὐμαίε, τρέχα γρήγορα τὴν πόρτα νὰ σφαιλίσεις, 160

καὶ μάθε αὐτὰ ἂν μᾶς τὰ 'καμε καμιά ἀπ' τίς παρακώρες,

ἢ μήπως ὁ Μελάνθιος, καθὼς τὸν βάζει ὁ νοῦς μου ».

Κι ἐκεῖ ποῦ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,

ξανάτρεξε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος, κι ἄλλα ἀκόμα

ὕπλα νὰ φέρῃ ἀπ' τὸν ὄντα. Τὸν πῆρε ὅμως τὸ μάτι 165

τοῦ Εὐμαίου τοῦ χοιροβοσκοῦ κι ἔτσι εἶπε στὸ Δυσσέα·

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ πολύτεχνε Δυσσέα,

τὸ διαστρεμμένο αὐτὸ κορμί, ποῦ βάλαμε στὸ νοῦ μας,
 πάει στὸν ὄντ' ἀγὰ τ' ἄρματα. Μόν' φωτίσε με τώρα,
 τὸ αἶμα, ἂν θέλῃς, νὰ τοῦ πιῶ, ἀνίσως τὸν νικήσω, 170
 ἢ νὰ στὸν κουβαλήσω ἐδῶ νὰ τοῦ πλερώσης ὅλα
 τ' ἄδικα ποῦ στὸ σπίτι σου σοῦ κάνει τόσα χρόνια ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
 « Ἐγὼ μὲ τὸν Τηλέμαχο τοὺς ἄλλοι μνηστῆρες
 μέσα θὰ τοὺς κρατήσουμε, μ' ὅσην ὁρμῇ κι ἂν δείξουν. 175
 Σεῖς τώρα αὐτὸν πιστάγκωνα δέστε τοῦ χέρια πόδια,
 κι ἀφοῦ τὸν μπάστε στὸν ὄντ', δέστε καλὰ τὴν πόρτα,
 καὶ μιὰ θηλιὰ ἀπὸ πάνω του πλεχτὴ σὰν τοῦ περάστε,
 σύρτε τὸν πάνω στὴν κορφή τοῦ στύλου, ὅσο νὰ φτάσῃ
 τὰ πάτερα, κι ὥρες ἐκεῖ νὰ σβήσῃ μὲς στοὺς πόνους ». 180

Εἶπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάθονταν,
 καὶ τρέξαν ὅλοι στὸν ὄντ' ἀγὰς αὐτὸς νὰ νιώσῃ.
 Στὸ βάθος ἦταν κι ἔφαχνε ζητώντας ὅπλα νὰ 'βρῇ,
 κι αὐτοὶ στὰ πλάγια στάθηκαν τῆς πόρτας καρτερώντας.
 Κι ὡς πάτησε ὁ γιδοβοσκὸς Μελάνθιος τὸ κατώφλι, 185
 κρατώντας στὸ 'να χέρι τοῦ πεντάμορφο ἕνα κράνος
 καὶ στ' ἄλλο ἀσπίδα εὐρύχωρη, παλιὰ καὶ μουχλιασμένη,
 ποῦ τὴ φοροῦσε ὁ ξακουστὸς Λαέρτης νιὸς σὰν ἦταν,
 μὰ ἄχρηστη τώρα κείτονταν κι εἶχαν λυθῇ οἱ ραφές της,
 χύμηξαν τότε ἀπάνω του κι ἀπ' τὰ μαλλιά τὸν σέρνονταν 190
 μὲς στὸν ὄντ' ἀγὰ κατὰ γῆς στὸ πάτωμα τὸν ρίχνουν
 σβημένο καὶ τοῦ δέσανε σφιχτὰ χέρια καὶ πόδια
 πιστάγκωνα, ὅπως πρόσταξε ὁ θεῖκός Δυσσέας.
 Κι ἀφοῦ σκοινὶ τοῦ πέρασαν πλεγμένο ἀπ' τὸ κορμί του
 στὸ στύλο τὸν κρεμάσανε, τὰ πάτερα νὰ φτάσῃ. 195
 Τότε, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, περιγελώντας τοῦ 'πε·
 « Τώρα, Μελάνθιε, σ' ἀπαλὸ κρεβάτι πλαγιασμένος
 ὅπως σοῦ πρέπει ἀκοίμητος τὴ νύχτα θὰ περάσῃς.
 Καὶ μήτε ἡ ροδοδάκτυλη νυχτοθρεμμένη Λυγούλα
 δὲ θὰ σὲ σκιαῇ ἀπ' τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρέμα σὰν προβάλλῃ, 200
 τὴν ὥρα πόρχεσαι τ' ἄρνια καὶ φέρνεις στοὺς μνηστῆρες ».

Ἔτσι δεμένο στὰ σφιχτὰ δεσμά του τὸν ἀφήκαν,
 κι ἀφοῦ ζωστήκαν τ' ἄρματα καὶ κλείσανε τὴν πόρτα,

τρέξανε στὸ βαθύσοφο πολύτεχνο Δυσσέα.
 Στάθηκαν τότε οἱ τέσσερεις ἀπάνω στὸ κατώφλι, 205
 φωτιά γεμάτοι, κι οἱ πολλοὶ μνηστῆρες ἀπὸ μέσα.
 Τότε ἦρθε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
 στ' ἀνάστημα καὶ στὴ φωνὴ τοῦ Μέντορα συνόμοια.
 Κι ὅπως τὴν εἶδε χάρηκε κι ἔτσι ὁ Δυσσέας εἶπε.
 « Βόηθα μας, Μέντορα, σ' αὐτὴ τῇ σφίξει καὶ θυμῆσου 210
 τὸ φίλο κι εὐεργέτη σου καὶ συνομήλικό σου ».

Εἶπε κι ὁ νοῦς του στὴ θεὰ τὴν πολεμάρχα πῆγε
 Μὰ κι οἱ μνηστῆρες ἀπ' ἄλλοῦ τῆς φώναζαν καὶ πρῶτος
 τῆς ἔσκουζε ὁ Ἀγέλαος ὁ γιὸς τοῦ Δαμαστόρου :
 « Μέντορα, μὴν καταπειστῆς στὰ λόγια τοῦ Δυσσέα 215
 καὶ πᾶς μαζί του, πόλεμο ν' ἀνοίξης στοὺς μνηστῆρες.
 Γιατί κι ἐμᾶς ἡ γνώμη μας αὐτὴ εἶναι καὶ θὰ γίνη.
 "Όταν αὐτοὺς ξεκάμουμε, μαζί γιὸ καὶ πατέρα,
 μὲ τὸ κεφάλι σου καὶ σὺ στερνὰ θὰ τὰ πλερώσης,
 ὅσα στὸ νοῦ σου μελετᾷς νὰ κάμης ἐδῶ μέσα. 220
 Κι ὅταν μὲ τὸ γερὸ σπαθὶ σᾶς βγάλουμε ἀπ' τὴ μέση,
 ὅσα σοῦ βρίσκονται ἀγαθὰ στὸ σπίτι σου κι ἀπὸξω,
 ὅλα μὲ τοῦ Δυσσέα τὸ βιὸς θὰ γίνουν ἓνα, κι οὕτε
 τοὺς γιούς σου καὶ τίς κόρες σου καὶ τὸ γλυκό σου ταίρι
 θ' ἀφήσουμε ἔτσι ζωντανούς νὰ τριγυρνοῦν στὸ Θιάκι ». 225

Ἔτσι εἶπε κι ἄναψε ὁ θυμὸς ἀκόμα τῆς Παλλάδας,
 καὶ τὸ Δυσσέα μὲ πικρὰ τὸν ἀποπῆρε λόγια·
 « Δὲν ἔχεις πιά στὰ στήθια σου καρδιά, Δυσσέα, καὶ θάρρος,
 ὡς ὅταν γιὰ τὴν ὁμορφὴ ἀρχοντοκόρη Ἑλένη
 χρόνους ἐννιά ἀκατάπαυτα τοὺς Τρῶες πολεμοῦσες, 230
 κι ἄπειρους σκότῳνες ὀχτροὺς μὲς στὴ φωτιά τῆς μάχης,
 κι ἀπ' τὴ βουλὴ σου πάρθηκε τὸ κάστρο τοῦ Πριάμου.
 Πῶς τώρα, ἐνῶ στὸ σπίτι σου καὶ στ' ἀγαθὰ σου φτάνεις,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες δὲν τολμᾷς τὸ θάρρος σου νὰ δείξης ;
 Μόν' ἔλα, στάσου δίπλα μου, καημένε μου, νὰ μάθης 235
 πῶς πολεμᾷ ὁ Μέντορας μὲς στῶν ὀχτρῶν τὸ πλῆθος,
 καὶ πῶς στὸν εὐεργέτη του καλὸ τοῦ ἀνταποδίνει ».

Εἶπε, μὰ ἀκόμα κατ' αὐτοὺς δὲν ἔκλινε τὴ νίκη,
 μόν' ἤθελε τοῦ ξακουστοῦ Δυσσέα καὶ τοῦ γιοῦ του

- νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀντρεία καὶ τῆς καρδιάς τὸ θάρρος. 240
 Καὶ πέταξε στοῦ παλατιοῦ τὴν μαυροκαπνισμένη
 σκεπὴ κι ἀπάνω κάθισε σὰ χελιδόνι ἀγνάντια.
 Καὶ τοὺς μνηστῆρες ψύχωνε ὁ γιὸς τοῦ Δαμαστόρου,
 Ἄγέλαος κι ὁ Εὐρύνομος μαζὶ κι ὁ Ἀμφιμέδος, 245
 τοῦ Πολυχόρου ὁ Πείσανδρος, ὁ συνετὸς Πολύβος
 κι ὁ Δημοπτόλεμος. Αὐτοὶ μὲς στοὺς μνηστῆρες ἦταν
 οἱ πρῶτοι στὴν παλικαριά καὶ μόνοι ἀκόμα ζοῦσαν,
 καὶ προσπαθοῦσαν τὴ ζωὴ νὰ σώσουν πολεμώντας.
 Τοὺς ἄλλους πιά τοὺς ξεέκαμαν οἱ φτερωτὲς σαῖτες.
 Τότε ἄρχισε ὁ Ἄγέλαος καὶ σ' ὅλους μίλησε ἔτσι 250
 «Τ' ἄπιαστα χέρια αὐτός, παιδιά, σὲ λίγο θὰ κρατήσῃ.
 Τοῦ 'φυγε πιά κι ὁ Μέντορας μὲ τὰ παχιά τὰ λόγια,
 κι αὐτοὶ μονάχοι ἀπόμειναν στὰ πρωτοπόρτια ἀπάνω.
 Καὶ τώρα τὰ κοντάρια σας μαζὶ μὴ ρίχνετε ὅλοι,
 μόν' ἔξι ἄς κάμουν τὴν ἀρχή, ἴσως μᾶς δώσῃ ὁ Δίας 255
 τὴ δόξα νὰ χτυπήσουμε στὰ στήθια τὸ Δυσσέα.
 Αὐτὸς νὰ πέσῃ, κι ἔπειτα τοὺς ἄλλους ποιὸς τοὺς πιάνει ».
 Ἔτσι εἶπε, κι ὅπως πρόσταξε μὲ λύσσα ρίξαν ὅλοι,
 μὰ τὰ 'φερε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ πᾶνε ὅλα χαμένα.
 Κι ἄλλος ἀπάνω χτύπησε στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο, 260
 ἄλλος στὴν πόρτα τὴν κλειστή κι ἄλλος τὸν τοῖχο βρῆκε.
 Κι ἀπ' τὰ γερά σὰ γλίτωσαν κοντάρια τῶν μνηστήρων,
 τότε ἄρχισε ὁ πολὺπαθος θεϊκὸς Δυσσέας κι εἶπε
 «Κι ἐγώ, παιδιά, μὲς στὸ σωρὸ θὰ 'λεγα τῶν μνηστήρων
 νὰ ρίξουμε, ποὺ λαχταροῦν νὰ μᾶς ξεκάνουν κιόλας 265
 κοντὰ στίς ἄλλες συμφορὲς ποὺ ἀπὸ καιρὸ μᾶς κάνουν ».
 Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι στὸ πετσί σημάδεψαν καὶ ρίχνουν
 τὰ χάλκινα κοντάρια τους. Καὶ σκότωσε ὁ Δυσσέας
 πρῶτος τὸ Δημοπτόλεμο, τὸν Εὐρυάδῃ ὁ γιὸς του,
 τὸν Ἐλατο ὁ χοιροβοσκός, τὸν Πείσανδρο ὁ βουκόλος. 270
 Κι αὐτοὶ ὅπως ἔπεσαν στὴ γῆς δαγκάσανε τὶς πέτρες,
 κι ὅλοι οἱ λοιποὶ σκορπίσανε στοῦ παλατιοῦ τὸ βάθος.
 Τρέχουν κι ἐκεῖνοι κι ἐβγάλαν ἀπ' τοὺς νεκροὺς τὶς λόγχες.
 Πάλι οἱ μνηστῆρες ἔριξαν μὲ λύσσα τὰ κοντάρια,
 μὰ τὰ 'φερε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ πήγανε χαμένα. 275

Κι ἄλλος ἀπάνω χτύπησε στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο
 κι ἄλλος στὴν πόρτα τὴν κλειστή κι ἄλλος κατὰ τὸν τοῖχο.
 Εἰώδερχα τὸν Τηλέμαχο βάρεσε ὁ Ἀμφιμέδους
 στὸ χέρι, καὶ τοῦ ξέγδαρε στὴν ἄκρῃ τὸ πετσί του.
 Καὶ τοῦ Εὐμαίου ὁ Κτήσιππος πρὸ πάνω ἀπ' τὴν ἀσπίδα 280
 τοῦ χάραξε τὸν ὦμο του μὲ τὸ μακρὸ κοντάρι,
 κι ἔτσι ὅπως πέρασε ψηλά, ἔπεσε κίσω κάτω.
 Πάλε κι αὐτοὶ μὲ τὸ θεῖκὸ πολυπάθο Δυσσέας
 μὲς στῶν μνηστήρων τὸ σῶρ πετοῦσαν τὰ κοντάρια.
 Τὸν Εὐρυδάμα χτύπησε ὁ πορθητὴς Δυσσέας 285
 κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδο βρῆκε,
 τὸν Πόλυβο ὁ χοιροβοσκός. Τὸν Κτήσιππο ὁ βουκόλος
 κατὰστῆθα τὸν χτύπησε κι ἔτσι περήφανα εἶπε·
 «Νά, Κτήσιππε, περίγελο, ἄλλῃ φορὰ νὰ μάθης
 νὰ μὴν παινιέσαι ἀστόχαστα, μόν' τοὺς θεοὺς ν' ἀφήνης, 290
 πού 'ναι ἀπὸ σένα ἀνώτεροι, αὐτοὶ ν' ἀποφασίζουν.
 Σὲ πλέρωσα γιὰ τὴν κλωτσιὰ πού τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέας
 τοῦ 'δωσες μὲς στὸ σπίτι του σὰν ἦρθε σὰ ζητιάνος».
 Ἔτσι εἶπε τῶν στριφτόποδων βοδιῶν ὁ ἐπιστάτης.
 Καὶ τὸν Ἀγέλαο χτύπησε ἀπὸ κοντὰ ὁ Δυσσέας, 295
 τὸ Λειώκριτο ὁ Τηλέμαχος βάρεσε στὰ λαγγόνια
 κι ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πέρασε καὶ βγῆκε τὸ κοντάρι.
 Ἔπεσε μπρούμπα καὶ στὴ γῆς βρόντησε ἡ κεφαλὴ του.
 Τότε ἐδειξε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ τὴν ἀντροφάγα ἀσπίδα
 ψηλά ἀπ' τὴ σκέπη τοῦ σπιτιοῦ καὶ τρώμαξε ἡ καρδιά τους, 300
 καὶ στὸ παλάτι σκόρπισαν εὐτὺς σὰν τίς γελάδες,
 ὅταν ἡ μύγα τίς σκυρπᾶ μὲ τὰ κεντήματά της
 μὲς στὸν καιρὸ τῆς ἀνοιξῆς πού 'ναι μεγάλη ἡ μέρα.
 Κι ὅπως χυμοῦν γαντζόνηχοι αἰτοὶ καμαρομένους
 ἀπ' τ' ἀκροβούνια στὰ πουλιά, κι ἐκεῖνα φοβισμένα 305
 τὰ νέφη ἀφήνουν, κι ὥς πετοῦν στὸν κάμπο, τ' ἀφανίζουν
 καὶ δὲν μποροῦν ἀντίσταση νὰ κάμουν ἢ νὰ φύγουν
 καὶ τὸ κυνήγι βλέποντας διασκεδάζει ὁ κόσμος,
 ἔτσι κι ἐκεῖνοι χύθηκαν ἀπάνω στοὺς μνηστῆρες,
 κι ἐδῶ κι ἐκεῖ τοὺς θέριζαν, κι αὐτοὶ βαριά βογγώντας 310
 ἔπεφταν κάτω κι ἔβαφε τὸ αἷμα τους τὸ χῶμα.

Τότε ὁ Λειώδης ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Δυσσέα
 κι' ἔτσι μὲ δάκρυα τοῦ ἔλεγε καὶ τὸν παρακαλοῦσε·
 « Σπλαχνίσου με καὶ σῶσε με, Δυσσέα, σὲ ξορκίζω.
 Γιατί ποτὲ δὲν πείραξα στὸ σπίτι σου γυναῖκα » 315
 μὲ λόγο εἶπε μ' ἀταίριαστο φέρεσιμο καὶ τοὺς ἄλλους
 μνηστῆρες, ὅσοι τὰ ἔκαναν, τοὺς ἔλεγα νὰ πάθουν.
 Ὅμως αὐτοὶ δὲν πείθονταν ἀπ' τὸ κακὸ ν' ἀπέχουν,
 γι' αὐτὸ μὲ θάνατο σκληρὸ τίς ἀδικίες πλερώνουν.
 Τῶν σπλάχνων μὲ εἶχαν ξιγητὴ κι' ἄθως θὰ πεθάνω, 320
 ὥστε κι οἱ πράξεις οἱ καλὲς στερνὰ δὲ βρίσκουν χάρη ».

Τότε λοζὰ τὸν κοίταξε κι' ἔτσι ὁ Δυσσέας τοῦ ἔπε·
 « Σπλάχνων κι' ἂν ἦσουν ξιγητῆς στοὺς ἄλλους τοὺς μνηστῆρες,
 πολλὰς φορὲς στὸ σπίτι μου θὰ τὸ παρακαλοῦσες 325
 τοῦ ποθητοῦ μου γυρισμοῦ νὰ μὴ χαράξῃ ἡ μέρα,
 κι' ἀπ' τὸ γλυκὸ τὸ ταῖρι μου καὶ σὺ παιδιὰ νὰ κάμης.
 Μὰ ἀπ' τὸ σκληρὸ τὸ θάνατο δὲ θὰ γλιτώσῃς τώρα ».

Εἶπε καὶ πῆρε τὸ σπαθὶ στὸ παχουλὸ του χέρι,
 ποὺ τ' ἄφησε ὁ Ἀγέλαος, σὰν τοῦ ἔβγαине ἡ ψυχὴ του,
 στῇ γῇ. Μ' ἐκεῖνο τοῦ ἔκοψε τὸ ζινίχι του στῇ μέσῃ, 330
 κι' ἐνῶ μιλοῦσε, κύλησε στὸ χῶμα ἡ κεφαλὴ του.

Ὁ Φῆμιος ὁ τραγουδιστὴς τῇ μαυρισμένη μοῖρᾳ
 γλίτωσε ἐκεῖ, ποὺ στανικῶς τραγοῦδαε στοὺς μνηστῆρες.
 Στὸ παραπόρτι στάθηκε κοντὰ καὶ τὴν κιθάρα
 κρατοῦσε τῇ γλυκῶφωνῃ κι' ἀνάδευε στὸ νοῦ του, 335
 ἀπ' τὸ παλάτι ὅξω νὰ βγῇ καὶ στοῦ προστάτη Δία
 σιμὰ νὰ κάτση τὸ βωμὸ τὸν ὁμορφοχιτισμένο,
 ὅπου ὁ Λαέρτης ἔκαψε μὲ τὸ θεῖο Δυσσέα
 βωδιῶν μεριά ἀλογάριαστα, ἣ στοῦ Δυσσέα νὰ πέσῃ
 τὰ γόνατα. Καὶ πῶ ὄφελος στὸ λογισμό του βρῆκε, 340
 νὰ τρέξῃ καὶ στὰ γόνατα νὰ πέσῃ τοῦ Δυσσέα.
 Ἄφησε ἀμέσως καταγῆς τῇ βαθουλῇ κιθάρᾳ,
 κοντὰ στ' ἀργυροκάρφωτο θρόνι καὶ στὸ κροντήρι,
 καὶ χύθηκε τὰ γόνατα νὰ πιᾶσῃ τοῦ Δυσσέα
 κι' ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ θερμopαρακαλοῦσε· 345

« Σπλαχνίσου με καὶ σῶσε με, Δυσσέα, σὲ ξορκίζω.
 Ἀνίσως τὸν τραγουδιστὴ σκοτώσῃς, θὰ ῥθῃ μέρα

νά λυπηθῆς, πού τραγουδῶ καί σέ θεούς κι ανθρώπους.
 Εἶμαι αὐτοδίδαχτος ἐγὼ κι ἄπειρα μὲς στοῦ νοῦ μου
 τραγούδια μου 'βάλε ὁ θεός. Καί πρέπει ἐγὼ κοντά σου 350
 σὰ σέ θεὸ νὰ τραγουδῶ. Γι' αὐτὸ μὴ μὲ χαλάσης.

Θὰ σοῦ τὸ πῆ κι ὁ λατρευτὸς Τηλέμαχος ὁ γιός σου,
 πὼς ἄθελα στὸ σπίτι σου, χωρὶς κανένα πόθο,
 ἐρχόμουνα νὰ τραγουδῶ στὰ δεῖπνα τῶν μνηστήρων.
 Αὐτοὶ πολλοὶ καὶ πρὸ τρανοὶ μ' ἔφερναν μὲ τὸ ζόρι ». 355

Ἔτσι εἶπε κι ἄκουσε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ἀμέσως
 μίλησε στὸν πατέρα του, πού 'ταν κοντά καὶ τοῦ 'πε·
 « Στάσου, καὶ τὸν ἄθῳ αὐτόν, μὲ τὸ σπαθὶ μὴ βλάψης.
 Ἀκόμα καὶ τὸ Μέδοντα θὰ σώσουμε τὸν κρᾶχτη, 360
 πού πάντα ἐμένα ἀπὸ παιδί στοῦ σπίτι μ' ἀγαποῦσε,
 ὅξω ἂν τὸν σκότωσε κι αὐτόν ὁ Εὐμειος κι ὁ βουκόλος,
 εἴτε μπροστά σου ἂν ἔτυχε τὴν ὥρα πού χυμοῦσες ».

Ἄκουσε ὁ κρᾶχτης Μέδοντας τὸ λόγο του, ὅπως ἦταν
 κρυμμένος κάτω ἀπ' τὸ θρονί κι ἀπάνω του εἶχε ρίξει
 βοδιοῦ τομάρι νιόγδαρτο τὸ χάρο νὰ ξεφύγῃ, 365
 κι εὐτὺς πετιέται ἀπ' τὸ θρονί, πετάει καὶ τὸ τομάρι,
 καὶ τρέχοντας τὰ γόνατα τοῦ Τηλεμάχου πιάνει
 κι ἔτσι μὲ λόγια φτερωτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
 « Νά με, παιδί μου. Στάσου ἐσύ, καὶ μίλα στὸ γονιό σου,
 τ' ἀκονισμένο του σπαθὶ νὰ μὴ μὲ κόψῃ ἐμένα 370
 μὲς στοῦ θυμοῦ του, πού βαστᾷ γιὰ τοὺς μνηστῆρες ὅλους,
 πού σ' ἀψηφοῦσαν οἱ τρελοὶ καὶ τοῦ ἔρωγαν τὸ βίός του ».

Τότε τοῦ χαμογέλασε κι εἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας·
 « Μὴ φοβηθῆς καὶ τὴ ζωὴ νὰ τὴ χρωστᾷς στοῦ γιό μου,
 γιὰ νὰ τὸ ἰδῆς καὶ μόνος σου καὶ νὰ τὸ πῆς στοὺς ἄλλους, 375
 πὼς τὸ καλὸ εἶναι ἀνώτερο ἀπ' τὴν κακὴ τὴν πράξη.
 Σὺ τώρα κι ὁ πολύτεχνος τραγουδιστὴς καθίστε
 ὅξω στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς, μακριὰ ἀπ' τοὺς σκοτωμένους,
 ὅσο στοῦ σπίτι ἀκόμα ἐγὼ νὰ κάμω ὅ,τι ἔχω ἀνάγκη ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅξω βγήκανε ἀπ' τὸ παλάτι οἱ δύο τους 380
 καὶ στοῦ βοιμοῦ καθίσανε τοῦ Δία τοῦ μεγάλου,
 κι ἐδῶ κι ἐκεῖ κοιτάζανε τὸ χάρο καρτερώντας.
 Τότε ὁ Δυσσέας ἔψαχνε στὸ σπίτι του, ἂν κανέναν

- ἦταν κρυμμένος ζωντανὸς τὸ χάρος νὰ ξεφύγῃ.
 "Οὐλοὺς τοὺς εἶδε ἓνα σωρὸ στὴ σκόνῃ καὶ στὸ αἷμα 385
 νὰ κείτονται κάτω στὴ γῆς, σὰν ψάρια ποὺ οἱ ψαράδες
 τὰ σέρνουν ὥς' ἀπ' τὸ γιὰλὸ μὲ δίκτυα στ' ἀκρογιάλι,
 καὶ αὐτὰ στὸν ἄμμο σπαρταροῦν τῇ θάλασσᾳ ποθώντας,
 καὶ σβῆνει τὴν ἀνάσα τοὺς ὁ λαμπερὸς ὁ ἥλιος.
 "Ἔτσι οἱ μνηστῆρες κείτονταν ἓνας στὸν ἄλλο ἀπάνω. 390
 Τότε ἔτσι στὸν Τηλέμαχ' οἶπε ὁ σοφὸς Δυσσέας·
 «Φώναζε τὴν Εὐρύκλεια, Τηλέμαχε, τῇ βάρια,
 ποὺ θέλω κάτι νὰ τῆς πῶ, ποὺ τὸ ἴω μὲς στὸ νοῦ μου».
 "Ἔτσι εἶπε, καὶ ὁ Τηλέμαχος τοῦ κάνει εὐτὺς τὸ λόγο,
 καὶ ἀφοῦ τὴν πόρτα χτύπησε τῆς βάριας φώναζε ἔτσι· 395
 «Βάρια μου, σῆκω καὶ ἔλα ἐδῶ, ποὺ σ' ὅλες μας τίς δοῦλες,
 ποὺ στὸ παλάτι βρίσκονται, παλιὰ ἐπιστάτριά ἐσύ εἶσαι.
 Λέει νὰ ῥθῆς ὁ πατέρας μου νὰ σοῦ μιλῇσῃ κάτι».
 Εἶπε καὶ αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ δὲν πέταξε χαμένος.
 Καὶ τοῦ ψηλοῦ σὰν ἄνοιξε τοῦ παλατιοῦ τὴν πόρτα 400
 ἐρχόνταν, καὶ ὁ Τηλέμαχος μπροστά τὴν ὁδηγοῦσε.
 Βρῆκανε τὸ Δυσσέας ἐκεῖ μὲς στ' ἄψυχα κουφάρια
 στὶς λέρες καὶ στὰ αἵματα χωμένον σὰ λιοντάρη,
 ποὺ πάει, λαγκαθοκοίμητο σὰν χόρτασε μὲ βόδι,
 καὶ σπάζουν τὰ σαγόνια του καὶ ὅλο τὸ στῆθος του αἷμα, 405
 καὶ φαίνεται τρομαχτικὸ στὴν ὄψι νὰ τὸ βλέπῃς,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας φαίνονταν χέρια καὶ πόδια μαῦρος.
 Κι ὥς εἶδε ἡ βάρια τοὺς νεκροὺς, τὸ αἷμα σὰν ποτάμι,
 πῆγε νὰ βάλλῃ τίς φωνές, τέτοια χαρὰ σὰν εἶδε.
 Μὰ τὴ σταμάτησε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας νὰ φωνάξῃ, 410
 καὶ ἔτσι στὴ βάρια μίλησε μὲ φτερωμένα λόγια·
 «Μέσα σου κράτα τὴ χαρὰ καὶ μὴ φωνάξῃς, βάρια,
 γιατί εἶναι κρίμα τοὺς νεκροὺς νὰ χιρίεσαι ἦταν βιέπης.
 Ἡ μοῖρα αὐτοὺς τοὺς χάλασε καὶ τὰ κακὰ τους ἔργα,
 γιατί κανένα ἀπ' τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους δὲν ψηφοῦσαν, 415
 μήτε καλὸ μήτε κακὸ ποὺ τύχαινε μπροστά τους.
 Γι' αὐτὸ καὶ ἀπ' τὸ κεφάλι τους χάρος πικρὸς τοὺς βρῆκε.
 Μόν' ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῆς, ἀπ' ταῦ σπιτιῶ τίς δοῦλες
 ποιέες τὸ ψαμὶ μου ἀτίμασαν καὶ ποιέες δὲν ἔχουν κρίμα».

Τότε ἔτσι ἡ βάρυα Εὐρύκλεια τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε' 420

« Τὴν πᾶσα ἀλήθεια θά σοῦ πῶ μετὰ χερῶς, παιδί μου.

Πενήντα στὸ παλάτι σου ἔχεις γυναῖκες δοῦλες,

κι ὅλες τίς μάθαμε δουλειές, καὶ τὰ μαλλιά νά ξάνουν

καὶ κάθε κόπο δουλικὸ μ' ὑπομονή νά στέργουν.

Δώδεκα ἀπ' ὅλες ἔπесαν σέ ἀδιαντροπιὰ μεγάλη, 425

καὶ μήτε ἐμένα σέβονταν μηδὲ τὴν Πηνελόπη.

Μόλις πιά τώρα τ' ἀκριβὸς μεγάλωσε παιδί σου,

κι ἡ μάνα του δὲν ἄφηνε τίς δοῦλες νά προστάζῃ.

Μόν' ἄφησέ με ν' ἀνεβῶ στ' ἄνω, αὐτὰ νά μάθῃ

κι ἡ Πηνελόπη ποῦ ὁ θεὸς τῇ βύθισε στὸν ὕπνο ». 430

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε :

« Ἀκόμα αὐτὴ μὴν τὴν ξυπνᾷς, μόν' πὲς στίς δοῦλες νά ῥθουν

σ' αὐτὲς ποῦ κἄνανε ἄπρεπες δουλειές ἐδῶ ἀπὸ πρῶτα ».

Ἔτσι εἶπε, κι ἔφυγε ἡ γριά κι ἀπ' τὸ παλάτι βγήκε,

νά παραγγεῖλῃ γλήγορα στίς δοῦλες ἐκεῖ νά ῥθουν. 435

Κι ἐκεῖνος τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸ χοιροβοσκὸ του

μὲ τὸ βουκόλο κάλεσε κοντὰ του καὶ τοὺς εἶπε :

« Προστάζτε τώρα τοὺς νεκροὺς νά πάρουν οἱ γυναῖκες,

κι ἔπειτα τὰ πεντάμορφα θρονιά καὶ τὰ τραπέζια

νά καθαρίσουν μὲ νερὸ καὶ τρυπητὰ σφουγγάρια. 440

Κι ὅταν στὴν τάξῃ κάθε τι μὲς στὸ παλάτι βάλουν,

ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι βγάλτε τις ἀνάμεσα στὸ μέρος

ποῦ τὸ στρωμένο αὐλόγυρο χωρίζει ἀπ' τὸ κελάρι

κι ἐκεῖ νά τις χτυπήσετε μὲ τὸ μακρὸ σπαθί σας

ὅσο ἡ ζωὴ τους νά σβηστῇ καὶ τίς κρυφές ἀγάπες, 445

ποῦ ἔχανε μὲ τοὺς ἄτροπους μνηστῆρες, νά ξεχάσουν ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλες ἔφτασαν οἱ δοῦλες μαζωμένες

καὶ δάκρυα χύνανε βροχή, πικρὰ θρηνηλογοῦσαν.

Τῶν σκοτωμένων τὰ κορμιά σηκώσανε καὶ κάτω

στῆς καλοτείσχιστης αὐλῆς τὰ πῆγαν τὸ κελάρι, 450

τό 'να μὲ τ' ἄλλο σωριαστά. Τὶς πρόσταξε ὁ Δυσσέας

κι ἐκεῖνες θέλοντας καὶ μὴ τοὺς σκοτωμένους πῆραν.

Ἐπειτα τὰ πεντάμορφα θρονιά καὶ τὰ τραπέζια

τὰ καθαρίζουν μὲ νερὸ καὶ τρυπητὰ σφουγγάρια.

Τότε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος κι ὁ Εὐμειος κι ὁ βουκόλος, 455

- τοῦ παλατιοῦ τὸ πάτωμα μὲ ξύστρες τρίψανε ὅλο
 κι ὅξω ἀπ' τὴν πόρτα τὰ ῥιχναν οἱ δοῦλες τὰ σκουπίδια.
 Κι ὅταν στὴν τάξῃ κάθε τι βάλανε στὸ παλάτι,
 ὅξω τίς δοῦλες ἔσυραν, ἀνάμεσα στὸ μέρος
 ποὺ τὸ στρωμένο αὐλόγυρο χωρίζει ἀπ' τὸ κελάρι, 460
 κι ὅλες ἐκεῖ τίς ἔκλεισαν, ποὺ γλιτωμὸ δὲν εἶχαν.
 Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε·
 « Δὲ θέλω αὐτὲς μὲ θάνατο νὰ πᾶνε τιμημένο,
 ποὺ καταράστηκαν συχνὰ τῇ μάνα μου κι ἐμένα
 καὶ ποὺ μ' ἀγάπες σμίγανε κρυφὰ μὲ τοὺς μνηστῆρες ». 465
 Ἔτσι εἶπε κι ἔδεσε σκοινί, τριγύρω στὸ κελάρι,
 τρεχλητηριοῦ μαυρόπλωρου, ἀπ' τὸ μεγάλο στύλο
 κι ἀπὸ ψηλὰ τὸ τέντωσε στὴ γῆς νὰ μὴν ἀγγίζουν
 τὰ πόδια. Κι ὅπως στὴ θηλιά, ποὺ μὲς στὰ χαμοκιάδια
 ἔχουν στημένη, πέφτουνε κίχλες καὶ περιστέρια 470
 κι ἐκεῖ ποὺ στὴ φωλιά πετοῦν χάρο κακὸ ἀπαντέχουν,
 ἔτσι εἶχαν τὰ κεφάλια τους κι οἱ δοῦλες στὴν ἀράδα,
 καὶ στὸ λαιμὸ τους τίς θηλιὲς νὰ κακοθανατίσουν.
 Λίγο τα πόδια τίναζαν καὶ πέταξε ἡ ψυχὴ τους.
 Καὶ τὸ Μελάνθιο στῆς αὐλῆς τὸ πρωτοπόρτι φέρνουν, 475
 κι αὐτιά καὶ μύτη τοῦ ἱκοῦσαν μὲ τ' ἄπονο μαχαίρι,
 καὶ μ' ἄγρια λύσσα τοῦ ἱσπαζαν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια.
 Νίψανε ἀμέσως ἔπειτα τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια
 καὶ στὸ Δυσσέα γύρισαν, σὰν τέλειψε ἡ δουλειά τους.
 Τότε ἔτσι ἐκεῖνος μίλησε στὴ βάγια Εὐρύκλεια κι εἶπε· 480
 « Φέρε μου θειάφι καὶ φωτιά, γερόντισσα, ποὺ διώχνει
 κάθε κακὸ, μονάχος μου τὸ σπίτι νὰ θειαρίσω,
 κι ἔπειτα πῆγαινε νὰ πῆς στὴν Πηνελόπη νὰ ῥθῃ.
 Κάλεσε ἐδῶ καὶ τοῦ σπιτιοῦ τίς δοῦλες νὰ ῥθουν ὅλες ».
 Καὶ στὸ Δυσσέα ἀπάντησε ἡ βάγια Εὐρύκλεια κι εἶπε 485
 « Ὅλα, παιδί μου, αὐτὰ σωστά τὰ μίλησες μὲ τάξῃ.
 Μὴν' ἄσε νὰ σοῦ φέρω ἐδῶ χιτῶνα καὶ χλαμύδα.
 Αὐτὰ τὰ παλιοκούρελα στίς πλάτες σου δὲν πρέπει
 νὰ τὰ φορῇς στὸ σπίτι σου, μὴ σὲ κατηγορήσουν ».
 Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε· 490
 « Πρῶτα στὸ σπίτι τῇ φωτιά ν' ἀνάψουν εἶναι ἀνάγκη ».

Εἶπε, κι ἡ βάρια Εὐρύκλεια τοῦ κάνει εὐτὺς τὸ λόγο
κι ἔφερε θειάφι καὶ φωτιά, κι ἀμέσως ὁ Δυσσέας
ὅλο τὸ σπίτι θειάφισε, αὐλὲς μαζὶ καὶ σάλες.

Καὶ πῆγε στ' ὁμορφο ἡ γριά παλάτι τοῦ Δυσσέα 495
νὰ παραγγεῖλῃ γλήγορα σ' ὅλες τις δοῦλες νὰ ῥθουν.
Βγῆκαν ἀπ' τὸ παλάτι αὐτὲς στὰ χέρια φῶς κρατώντας
καὶ στὸ Δυσσέα χύθηκαν, τὸν γλυκοχαιρετοῦσαν
καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲ χαρὲς τοὺς ὦμους, τὸ κεφάλι,
καὶ τοῦ ὀφιγγαν τὰ χέρια του. Τότε ἔνωσε ὁ Δυσσέας, 500
ποὺ τὴν καρδιά τους γνώριζε, γλυκὸ νὰ κλάψῃ πόθου.

Ψ

Στ' ἀνώι ἀνέβηκε ἡ γριά χαρούμενη, νὰ φέρῃ
τὰ συχαρίκια στὴν κυρά, πὼς ἔφτασε ὁ καλὸς της.
Τὰ πόδια της δυνάμωσαν κι οἱ φτέρνες της χτυποῦσαν
κι ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της πάει στέκει καὶ τῆς εἶπε· 5
«Ξύπνα, παιδί μου, γλήγορα, καλή μου Πηνελόπη,
νὰ ἰδῇς ἐκεῖνα πόλπιζες καὶ χρόνια λαχταροῦσες.
Ἦρθε ὁ Δυσσέας μὲ καιρὸ καὶ βρίσκεται στὸ σπίτι,
καὶ τοὺς χαμένους σκότωσε μνηστῆρες, ποὺ τὸ γιό του
τυράγγνησαν καὶ ρήμαξαν τὸ βιός του καὶ τὸ σπίτι».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τῆς μίλησε ἔτσι πάλε· 10
«Καλή μου βάρια, ἄχ, οἱ θεοὶ σοῦ σάλεψαν τὰ φρένα,
ποὺ καὶ τὸν πιὸ γερὸ στὸ νοῦ μποροῦν νὰ τὸν τρελάνουν,
καὶ νὰ τοῦ γιάνουν τὸ μυαλὸ τοῦ παραστρατισμένου.
Αὐτοὶ καὶ σένα σ' ἐβλαψαν, ποὺ πρὶν τὰ φρένα σου εἶχες.
Τί μὲ γελάς, ποὺ τὴν καρδιά πολὺπικρη τὴν ἔχω, 15
κι αὐτὰ μοῦ λὲς τ' ἀσύστατα, κι ἀπ' τὸ βαθὺ τὸν ὕπνο
μὲ ξύπνησες, ποὺ μοῦ ἔκλεινε γλυκὰ τὰ βλέφαρά μου;
Ἄχ, ἔτσι δὲν κοιμήθηκα ποτέ μου, ἀφότου πῆγε
στὴν κακο-Τροία ὁ ἄντρας μου τὴν τρισκαταραμένη.
Μόν' πίσω γύρνα γλήγορα, κατέβα στὸ παλάτι. 20
Κι ἂν ἄλλῃ σκλάβα ἐρχόντανε, ἀπ' ὅσες μὲ δουλεύουν,
τέτοια μαντάτὰ νὰ μοῦ πῇ, τὸν ὕπνο νὰ μοῦ κόψῃ,

θά 'φρουγε εὐτὺς μὲ κλάματ'α νὰ σόρη στὴ δουλειά της.
Μὰ σὺ τὴ χάρη νὰ χρωστᾷς γι' αὐτὸ στὰ γηρατειά σου ».

Πάλε ἔτσι ἡ βάρυα Εὐρύκλεια τῆς εἶπε μὲ λαχτάρα 25

« Δὲ σὲ γελῶ, παιδάκι μου, μόν' ἔφτασε ὁ Δυσσέας,
ἀλήθεια, κι εἶναι σπίτι του, καθὼς μ' ἄκους, ὁ ξένος
πού δὲν τὸν ψήφησε κανεὶς σὰν ἦρθε στὸ παλάτι.

Κι ἀπὸ καιρὸ ὁ Τηλέμαχος τὸ ἔφερε ἐδῶ πὼς ἦταν,
μόν' ἔκρυβε ἀπὸ φρόνησιν τὴ γνώμην τοῦ γονιοῦ του, 30

γιὰ νὰ πλερώσῃ τ' ἄδικα στοὺς φαντασμένους ἄνδρες ».

Εἶπε κι ἐκεῖν'ι χάρηκε καὶ πῆδηξεν ἀπ' τὴν κλίνη
καὶ τὴ γριούλα ἀγκάλιασε, στὰ δάκρυα βουτηγμένη,
κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτά τῆς εἶπε κορῶντάς την·

« Ἐλα νὰ ζήσης, βάρυα μου, τὴν πᾶσιν ἀλήθειαν πὲς μου, 35

ἂν ἦρθε, ἀλήθεια, σπίτι του, καθὼς μοῦ παρυσταίνεις,
πὼς μόνος του κατάφερε τοὺς ἄσφαλους μνηστῆρας,
ἐνῶ ὅλοι πάντα μαζωχτοὶ καθόντανε ἐδῶ μέσα ; »

Τότε ἔτσι ἡ βάρυα Εὐρύκλεια τῆς Πηνελόπης εἶπε·

« Δὲν εἶδα, μήτε τὰ 'μαθα, μόν' ἄκουσα τὸ βόγγον 40

πού σκοπονόνηταν. Κι ὅλες μας στῶν γιγαττικῶν τὸ βάθος
ὀλότρεμες ζαρώνουμε κλειδομανταλωμένες.

Ὅσούτου πιά μὲ φώναζε ἀπ' τὸ παλάτι ὁ γιὸς σου,

πού πρόσταζε ὁ πατέρας του νὰ 'ρθῇ νὰ μὲ φωνάξῃ.

Τότε ἦβρα τὸ Δυσσέα ἐκεῖ, μὲς στ' ἄψυχα κουφάρια 45

νὰ στέκῃ ὀρθός, καὶ γύρω του, στὸ πάτωμα στρωμένοι,

ἦταν ἐκεῖνοι καταγῆς, ἕνας στὸν ἄλλο ἀπάνω.

Θὰ σοῦ ἀναγᾶλλιαζε ἡ καρδιά στὰ στήθια, ἂν τὸν θεωροῦσας

στὶς λέρες καὶ στὰ αἵματα χωμένον σὰ λιοντάρι.

Τώρα στὶς πόρτες τῆς αὐλῆς αὐτοὶ σωρὸς εἶναι ὅλοι, 50

κι ἐκεῖνος ἄνψε φωτιά μεγάλη νὰ θειαφίσῃ

τὴ σάλα, κι ἐδῶ μ' ἔστειλε νὰ ρθῶ νὰ σὲ φωνάξω.

Μόν' τρέχα, στὴν καρδούλα σας νὰ νιώστε πιά κι οἱ δύο σας

χαρᾶς μιὰ στάλα, πού 'πιατε τοῦ κόσμου τὰ φαρμάκια.

Βρῆκε ὁ παλιὸς ὁ πῶθος σας τὴν ἄκρην του πιά τώρα. 55

Ξανάρθε ἐκεῖνος ζωντανὸς στὸ σπίτι του, καὶ βρῆκε

καὶ σένα καὶ τὸ γιόκα του, καὶ τοὺς μνηστῆρας ὅλους

τοὺς πλέρωσε στὸ σπίτι του γιὰτὶ τὸν ἀδικοῦσαν ».

Τότε ἔτσι πάλε ἡ φρόνιμη τῆς εἶπε ἡ Πηνελόπη·
« Ἀκόμα, βάρια μου καλή, μὴν καμαρώνης τόσο. 60

Ξέρεις μὲ πόση μας χαρὰ θὰ τότε βλέπαμε ὅλοι,
καὶ πρῶτα ἐγὼ κι ὁ γιόκας μας, στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ.
Ὅμως δὲν εἶναι ὁ λόγος σου σωστός ἔμπως τὸν εἶπες,
μὰ κάποιος σκότωσε θεὸς τοὺς ἄντροπους μνηστῆρες,
ποὺ θύμωσε γιὰ τ' ἄπωνα καὶ τ' ἄνομά τους ἔργα. 65

Γιατὶ κανένα αὐτοὶ θνητὸ στὸν κόσμον δὲν ψηφοῦσαν,
εἴτε μεγάλο εἴτε μικρό, ποὺ τύχαινε μπροστά τους.
Γι' αὐτὸ τὴν πάθανε ἄσκημα μ' αὐτὲς των τίς περφόνιες.
Μὰ, ἄχ, κι ὁ Δυσσέας χάθηκε ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα ».

Τότε ἔτσι εὐτὺς τῆς ἀπαντᾷ κι ἡ βάρια Εὐρύκλεια, κι εἶπε· 70
« Παιδί μου, πῶς σοῦ ξέφυγαν τὰ λόγια αὐτὰ ἀπ' τὸ στόμα ;
Τὴν ὥρα ποὺ 'ναι ὁ ἄντρας σου στὸ σπίτι του φτασμένος,
λὲς πῶς δὲ θὰ γυρίσῃ πιά ; Πάντα ἄπιστη ἡ καρδιά σου.
Μὰ κι ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ φῶς φανερὸ σημάδι,
γιὰ τὴν πληγὴ ποὺ τοῦ 'καμε μὲ τ' ἄσπρο του τὸ δόντι 75
μὴ μέρη ὁ ἀγριόχοιρος. Τὴ γνώρισα τὴν ὥρα
ποὺ τοῦ τὴν ἐπλυνε, κι εὐτὺς νὰ σοῦ τὸ πῶ ζητοῦσα,
μὰ ἐκεῖνος μὲ τὴν χούφτα του μοῦ βούλωσε τὸ στόμα
καὶ μοῦ 'λεγε, ἀπὸ φρόνηση τοῦ νοῦ του, νὰ σωπάσω.
Μόν' τρέχα. Βάζω στοίχημα στὴν ἴδια τὴ ζωὴ μου, 80
ἂν σὲ γελῶ, μὲ θάνατο σκληρὸ νὰ μὲ χαλάσῃς ».

Ἔπειτα πάλε ἡ φρόνιμη τῆς εἶπε ἡ Πηνελόπη·
« Καλὴ μου βάρια, δύσκολο πολὺ νὰ καταλάβῃς
τῶν ἀθανάτων τίς βουλές, ὅσο σοφὴ κι ἂν εἴσαι.
Μὰ ἂς πᾶμε στὸν Τηλέμαχον νὰ ἰδῶ τοὺς σκοτωμένους 85
μνηστῆρες, καὶ νὰ μάθω ἐκεῖ ποιὸς τῇ ζωὴ τοὺς πῆρε ».

Ἔτσι εἶπε κι ἀπ' τὸν πύργον τῆς κατέβαινε, κι ὁ νοῦς τῆς
λογάριαζε ἂν στὸν ἄντρα τῆς θὰ μίλαε ἀπ' ἀλάργα,
ἢ χέρια καὶ κεφάλι του νὰ πάη νὰ τοῦ φιλήσῃ.
Σὰ μπῆκε καὶ δρασκίλισε τὸ πέτρινο κατώφλι, 90
πῆγε καὶ κάθισε ἀντικρὺ τοῦ θεικοῦ Δυσσέα,
κοντὰ στὴ λάμπη τῆς φωτιᾶς, κατὰ τὸν ἄλλο τοῖχον.
Σιμὰ στὸ στύλο τὸν ψηλὸ καθόντανε κι ἐκεῖνος
κι εἶχε τὰ μάτια του στὴ γῆς ριγμένα, λαχταρώντας

- πότε ἕνα λόγο θά νοῦ πῇ τὸ τρυφερό του ταίρι,
 ἀφοῦ τὸν εἶδε ἀγνάντια τῆς. Κι ἄλλα ἡ Πηνελόπη
 ὦρα πολλή καθόντανε κι ὁ νοῦς τῆς ἀποροῦσε,
 κι ἄλλοτε ἐκεῖ ἀπὸ πάνω του δὲ σήκωνε τὰ μάτια
 κι ἄλλοτε δὲν τὸν γινώριζε, στὰ φτωχικὰ ντυμένο.
 Τότε ἔτσι κι ὁ Τηλέμαχος τῆς εἶπε θυμωμένα·
- « Μάνα· μου, κακομάνα μου, πόχεις καρδιὰ ἀπὸ πέτρα,
 πῶς ἔτσι ἀπ' τὸν πατέρα μου σὰν ξένη ἀλόγικα στέκει,
 μήτε κοντά του κάθεσαι, νὰ πᾶς νὰ τὸν ρωτήσης ;
 Καμιά μὲ τόση ὑπομονή δὲ θὰ στεκόντανε ἄλλη,
 ἔτσι μακριὰ ἀπ' τὸν ἄντρα τῆς, ποῦ πίκρες σὰν περάση
 γυρσίη στὴν πατρίδα του στὸν εἰκοστὸ πιά χρόνο.
 Μὰ κι ἀπ' τὴν πέτρα πιὸ σκληρὴ ἔχεις καρδιὰ ἐσὺ πάντα.
- Τότε ἔτσι πάλι ἡ φρόνιμη τοῦ λέει ἡ Πηνελόπη·
 « Παιδί μου, ὁ νοῦς μου σάστισε κι οὔτε μπορῶ ἀπ' τὸ στόμα
 νὰ βγάλω λέξη νὰ τοῦ πῶ, μήτε νὰ τὸν ρωτήσω
 μήτε μπορῶ στὸ πρόσωπο νὰ τὸν κοιτάξω ἀγνάντια.
 Κι ἂν ὁ Δυσσέας εἶναι αὐτός, ἀλήθεια, κι ἦρθε σπίτι,
 μονάχοι ἐμεῖς καλύτερα θὰ γνωριστοῦμε οἱ δυὸ μας.
 Γιατὶ ἔχουμε κάποια κρυφὰ σημάδια μεταξύ μας,
 ποῦ τὰ κρατοῦμε μυστικὰ καὶ δὲν τὰ ξέρουν ἄλλοι ».
- Εἶπε καὶ χαμογέλασε ὁ θεῖκός Δυσσέας,
 κι ἔτσι δυὸ λόγια πεταχτὰ λαλεῖ τοῦ Τηλεμάχου·
 « Ἄσ' τη, λοιπόν, Τηλέμαχε, τὴ μάνα σου μονάχη
 νὰ μ' ἐξετάσῃ. Γλήγορα θὰ μὲ γνωρίσῃ τότε.
 Τώρα μὲ βλέπει ἔτσι λερό καὶ κακοφορεμένο,
 γι' αὐτὸ καὶ μὲ καταφρονεῖ, ποῦ μ' εἶδε, ποῦ μὲ ξέρει.
 Κι ἔλα, ἄς σκεφτοῦμε τώρα ἐμεῖς τὸ πιὸ καλὸ νὰ γίνη.
 Ἄν ντόπιον ἄνθρωπο κανεῖς σκοτώσῃ, κι ἕνα μόνο,
 ποῦ δὲν ἀφήνει πίσω του πολλοὺς νὰ τὸν ζητήσουν,
 φεύγει στὰ ξένα, ἀφήνοντας πατρίδα καὶ δικούς του.
 Μὰ ἐμεῖς τοῦ τύπου τῇ ζωῇ, τὰ πρῶτα ἀρχοντοπαῖδια
 στὸ Θιάκι ξεπαστρέψαμε. Νὰ τί νὰ λογαριάσῃς ».
- Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλι·
 « Μόνος σου φρόντισε γι' αὐτά, πατέρα ἀγαπημένο.
 Γιατὶ στὸν κόσμον ἀσύγκριτη τὴ λένε τὴ βουλὴ σου,

κι οὔτε μπορεῖ κανεῖς θνητὸς νὰ συγκριθῇ μαζί σου.

Κι ἐμεῖς θὰ σ' ἀκολουθήσουμε φωτιά γεμάτοι οἱ ἄλλοι
καὶ θὰ βοηθήσουμε, θαρρῶ, κατὰ τὴ δύναμή μας ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας·

« Μετὰ χαρᾶς θὰ σοῦ τὸ πῶ καλύτερο ποῖό βρίσκω. 135

Λουστῆτε πρώτα κι ὕστερα φορέστε τοὺς χιτῶνες,
καὶ βάλτε εὐτὺς νὰ στολιστοῦν κι οἱ δοῦλες στὸ παλάτι.

Κι ὁ θεϊκὸς τραγουδιστὴς μὲ τὴ γλυκιὰ κιθάρα
τὸν παιγνιδιάρικο χορὸ ὥς πιάσῃ νὰ μᾶς παίξῃ,
ὅζω ἂν ἀκοῦνε νὰ θαρροῦν πῶς γίνεται ἐδῶ γάμος, 140
εἴτε οἱ διαβάτες ποὺ περνοῦν, εἴτε οἱ γειτόνοι γύρω.

Μήπως στὴν πόλῃ ἀρχίτερα τρέξῃ τοῦ φόνου ἡ φήμη
πρὶν ὅζω στὸ πολὺδεντρο νὰ φτάσουμε μετόχι.

Κι ἐκεῖ θὰ ἰδοῦμε τότε πῶς θὰ μᾶς φωτίσῃ ὁ Δίας ».

Ἔτσι εἶπε, κι ὅλοι ὑπάκουσαν κι ὅπως τοὺς εἶπε κάνουν. 145

Λούστηκαν πρώτα κι ἔβαλαν χιτῶνες κι οἱ γυναῖκες

στολιστήκαν, καὶ τὴ βαθιὰ κιθάρα του σὰν πῆρε

ὁ θεϊκὸς τραγουδιστὴς τοὺς ξύπνησε τὸν πόθο

στὸ διπλοτσάκιστο χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγοῦδι.

Κι ὅλο ἀπ' τοὺς χτύπους τῶν ποδιῶν ἀχοῦσε τὸ παλάτι, 150

καθὼς οἱ ἄντρες χόρευαν κι οἱ λυγερὲς γυναῖκες.

Κι ἔτσι ἕνας εἶπε ἀκούγοντας ἀπόζω ἀπ' τὸ παλάτι·

« Κάποιος τὴν πολυγύρευτῃ βασίλισσα θὰ πῆρε.

Ἦ ἔρμη, δὲν τὸ βάσταξε, στ' ἀρχοντικὸ τοῦ ἀντρός της

νὰ μένῃ πάντα ἀνύπαντρῃ κι ὅσο νὰ φτάσῃ ἐκεῖνος ». 155

Ἔτσι εἶπε, μὰ δὲν τὰ ἔξεραν αὐτὰ πῶς εἶχαν γίνει.

Τότε ἔλουσε ἡ κελάρισσα Βρυνόμῃ τὸ Δυσσέα

μὲς στὸ παλάτι κι ἄλειψε μὲ λάδι τὸ κορμί του,

κι ὁμορφα ροῦχα τοῦ ἔβαλε γλαμύδα καὶ χιτῶνα.

Κι ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ ἔχυνε μιὰ ὁμορφιὰ ἡ Παλλάδα, 160

σὰν πιὸ ψηλὸς νὰ φαίνεται καὶ πιὸ παχύς. Καὶ πέφταν

ἀπ' τὴν κορφή του τὰ σῖγουρά μαλλιά του σὰν τὰ γιούλια.

Κι ὅπως τεχνίτης ξακουστός, ποὺ τοῦ μάθαν τὴν τέχνη

ὁ Ἥφαιστος κι ἡ Ἀθηναῖα, μὲ μάλαμα χρυσῶνει

τ' ἀσήμε, καὶ περίτεχνα χρυσαφικὰ τελεῖ, 165

ἔτσι μιὰ χάρη τοῦ ἔχυνε στοὺς ὤμους, στὸ κεφάλι.

- Κι ὅμοιος μ' ἀθάνατο θεὸ ἀπ' τὸ λουτρὸ ὄξω βγῆχε.
 Κάθισε πάλι στὸ θρόνι, ποῦ τὸ ἔχε πρὶν ἀρῆσει,
 ἀγνάντια στὴ γυναῖκα του καὶ μὲ καημὸ τῆς εἶπε·
 «Καημένη, ἀπ' ὅλες πιὸ πολὺ τίς ἄλλες τίς γυναῖκες,
 σκληρὴ καρδιὰ σοῦ βάλανε στὰ στήθια σου οἱ Οὐράνιοι.
 Καμιά μὲ τόση ὑπομονὴ δὲ θὰ στεκόντανε ἄλλη
 ἔτσι μακριὰ ἀπ' τὸν ἄντρα τῆς, ποῦ πίκρες σὰν περάση
 τῆς ἔρθη στὴν πατρίδα τοῦ τὸν εἰκοστὸ πιά χρόνον.
 Μόν' ἔλα, βάρια, στρώσε μου κρεβάτι νὰ πλαγιάσω,
 κι αὐτὴ στὰ στήθια τὴν καρδιὰ τὴν ἔχει σιδερένια». 175
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλι·
 «Καημένε, δὲν ξιπάζομαι, μήτε περήφανη εἶμαι,
 μήτε σαστίζω. Μόν' καλὰ πῶς ἤσουν σὲ θυμοῦμαι
 τὸ Θιάκι μὲ μακρόκουπο σὰν ἄφρησες καράβι.
 Μόν' ἔλα, βάρια Εὐρύκλειε, κι ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι
 στρώσε ὄξω τὸ κρεβάτι τοῦ, ποῦ τὸ ἴκαμε μονάχος.
 Κι ὄξω ὅταν στρώσης ἔπειτα πιάσε καὶ βάλε ἀπάνω
 στρώμα, ἀντρομίδα καὶ προβιά καὶ κεντητὸ σεντόνι». 180
- Ἔτσι εἶπε δοκιμάζοντας τὸν ἄντρα τῆς, κι ἐκεῖνος
 γύρισε κι εἶπε μὲ θυμὸ στὸ λατρευτὸ τοῦ ταίρι·
 «Γυναῖκα, αὐτὸς ὁ λόγος σου μοῦ πλήγωσε τὰ σπλάχνα.
 Ποιὸς πῆγε τὸ κρεβάτι μου νὰ τὸ παραμερίσῃ;
 Δύσκολα αὐτὸ θὰ τὸ ἔκανε κι ὁ πιὸ καλὸς τεχνίτης,
 ἐκτὸς ἂν ἤθελε ὁ θεὸς ὁ ἴδιος νὰ κατέβῃ 190
 καὶ σ' ἄλλο μέρος εὐκολα θὰ τὸ τοποθετοῦσε.
 Ὅμως κανεῖς θνητὸς στὴ γῇ, κι ἃς ἦταν νιὸς λεβέντης,
 δὲ θὰ τὸ σάλευε εὐκολα, γιατί ἔχει ἓνα σημάδι
 τρανόν, δικό μου τέχνασμα, στὸ σκαλιστὸ κρεβάτι.
 Φιντάνι ἐλιάς στενόφυλλης μὲς στὴν αὐλὴ μου ἀνθοῦσε,
 χλωρόφλουδο, ὀλοφούντωτο, χοντρὸ ὅπως ἓνας στύλος.
 Κι ὀλόγυρά τῆς ἔχτισα μιὰ κάμαρα, φτιασμένη
 μὲ μάρμαρα πελεκητὰ καὶ μὲ σκεπὴ ἀπὸ πάνω
 κι ἔβαλα πόρτες ταιριαστὲς κι ὁμορφοκατωμένες.
 Ἐκοψα τῆς πυκνόφυλλης ἐλιάς τὴ φούντα τότες 200
 καὶ τὸν κορμὸ κλαδεύοντας τὸν πελεκῶ ἀπ' τὴ ρίζα
 μ' ἓνα σκεπάρνι τεχνικά, στὴ στάφνη ἰσώνοντάς τον,

κι ἔφτιασα τὰ κλινόποδα, τρυπώντας μὲ τρυπάνι.
 Κι ἐκεῖθε τότες ἄρχισα νὰ φτιάνω τὸ κρεβάτι
 πλουμίζοντάς το μάλαμα καὶ φίλτισι κι ἀσήμε
 καὶ μέσα κόκκινο λουρί βοδιοῦ λαμπρὸ τεντώνω.
 Νά τώρα τὰ σημάδια τοῦ σοῦ τὰ 'πα, μήτε ξέρω
 ἂν μένη ἀκόμα ἀσάλευτο, γυναίκα, τὸ κρεβάτι
 ἢ πιά ἀπ' τῇ ρίζα τὸ 'κοψε κανεὶς κι ἄλλοι τὸ πῆγε ».

205

Εἶπε κι ἐκείνης κόπηκαν τὰ πόδια κι ἡ καρδιά της
 σὰν ἄκουσε τ' ἀλάθευτα σημάδια ποῦ τῆς εἶπε
 κι ἔτρεξε εὐτὺς ἀπάνω τοῦ στὰ δάκρυα βουτηγμένη
 καὶ τὸ λαμό τοῦ ἀγκάλιασε μὲ τὰ λευκά της χέρια
 καὶ φίλαε τὸ κεφάλι τοῦ κι ἀγαπημένα τοῦ 'πε:

210

« Μὴ μοῦ θυμώνης, ἄντρα μου, ποῦ σ' ὄλα στοχασμένος
 κι ἀπ' ὅλους εἶσαι πιὸ πολὺ. Ἄχ, οἱ θεοὶ τίς πίκρες
 μᾶς ἔστειλαν ποῦ ζήλεψαν πάντα μαζί νὰ ζοῦμε,
 τὰ νιάτα νὰ χαιρόμαστε, κι οἱ δυὸ μαζί στὸ τέλος
 τῶν γηρατειῶν νὰ φτάσουμε. Μὴ μοῦ κακιώσης τώρα
 ποῦ δὲ σὲ χάρηκα ἀπ' ἀρχῆς τὴν ὥρα καθὼς σ' εἶδα.

215

Γιατὶ ἔτρεμε ἡ καρδούλα μου στὰ τρυφερά μου στήθια
 μὴν ἔρθῃ ἐδῶ μὲ φέματα κανεὶς καὶ μὲ γελάση.

220

Γιατὶ πολλοὶ ποῦ τὸ κακὸ σοφίζονται στὸ νοῦ τους.

Μήτε ἡ Ἑλένη ἡ Ἀργίτισσα τοῦ Δία ἡ θυγατέρα
 μὲ ξένον ἄντρα ἐρωτικά δὲ θά 'πεφτε στὸ στρῶμα
 ἂν ἤξερε πὼς στὴ γλυκιὰ πατρίδα της μιὰ μέρα
 οἱ πολεμόχαροι Ἀχαιοὶ θὰ τὴ γυρίσουν πίσω.

225

Μὰ στ' ἄπρεπό της φέρσιμο τὴν ἔσπρωξε ἔτσι ἡ μοῖρα
 καὶ πρὶν στὸ νοῦ δὲν πρόβλεψε τὸ φοβερό της κρίμα
 ποῦ πρῶτα ἐμᾶς τὰ πιὸ πικρὰ μᾶς πότισε φαρμάκια.

230

Μὰ τώρα ἀφοῦ τ' ἀλάθευτα τοῦ κρεβατιοῦ σημάδια
 μοῦ τὰ 'πες, ποῦ δὲν τὰ 'ξερε κανεὶς θνητὸς στὸν κόσμο
 παρὰ μονάχα ἐγὼ καὶ σὺ κι ἡ σκλάβα μου Ἀκτορίδα,
 ποῦ μοῦ 'δωσε ὁ πατέρας μου γιὰ ἐδῶ ὅταν ξεκινούσα,
 καὶ μᾶς φυλοῦσε τίς κλειστὲς τοῦ παλατιοῦ τίς πόρτες,
 τώρα μοῦ πείθεις τὴν καρδιά, τόσο σκληρὴ κι ἄς εἶναι ».

235

Εἶπε καὶ τότε πιὸ πολὺ τοῦ ζύπνησε τὸν πόθο
 τοῦ θρήνου κι ἔκλαιε τὴν πιστὴ γυναίκα τοῦ κρατώντας.

- Κι ὅπως κοιτάζουν τὴ στεριά μὲ πόθο καὶ λαχτάρα
 στὸ πέλαγο ὅσοι κολυμπούν ποὺ τὸ γερὸ καράβι 240
 τοὺς σπᾶσῃ μεσοπέλαγα ὁ Σείστης Ποσειδῶνας
 χτυπώντας μὲ τὸν ἄνεμο καὶ τ' ἀφρισμένο κύμα,
 καὶ λίγοι ἀπ' τ' ἄγριο πέλαγο γλιτώνουν κολυμπώντας
 κι ἀπ' τὸ κορμὶ τοὺς χύνεται τῆς θάλασσας ἡ ἄρμη
 καὶ μὲ χαρὰ πατοῦν στεριά σὰν ξέφυγαν τὸ χᾶρο, 245
 ἔτσι κι ἐκεῖνη χαίρονταν τὸν ἄντρα τῆς νὰ βλέπῃ
 κι οὐτ' ἐβγάζε τ' ἀφράτα τῆς τὰ χέρια ἀπ' τὸ λαϊμὸ του.
 Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγὴ θὰ ἔβρισκε αὐτοὺς νὰ κλαῖνε,
 ἂν ἄλλο δὲ σοφίζονταν ἡ Ἀθηνᾶ Παλλὰδά.
- Τὴ Νύχτα ἀλάργα κράτησε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου 250
 καὶ τὴ χρυσόθρονη Αὐγὴ στοῦ Ὠκεανοῦ τὴν ἄκρη,
 μὴδ' ἄφησε τὰ γλήγορα νὰ ζέψῃ τ' ἄλογά τῆς
 τὸ Λάμπρο καὶ τὸ Φωτεινὸ, τὰ δύο τῆς τὰ πουλάρια,
 ποὺ τῆς τραβοῦν τ' ἀμάξι τῆς καὶ φῶς στὸν κόσμον ἑρμύνει.
 Τότε εἶπε στὴ γυναῖκα του πάλαι ὁ σοφὸς Δυσσέας 255
 «Ἄχ, ὅλα μας τὰ βάσανα δὲν πῆραν, φῶς μου, τέλος
 καὶ πίσω ἀκόμα ἀμέτρηται μᾶς περιμένουν πόνοι
 σκληροί, ποὺ γράφει δλόκληρους νὰ τοὺς περάσω ἡ μοίρα.
 Ἔτσι προφῆτεψε ἡ ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία
 τὴ μέρα ποὺ κατέβηκα στὸ σκοτεινὸ τὸν Ἄδη 260
 ζητώντας μὲ τοὺς ναῦτες μου νὰ φτάσω στὴν πατρίδα.
 Μόν' ἔλα τώρα, ἀγάπη μου, νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι
 νὰ κοιμηθοῦμε, τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε».
- Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι πάλαι 265
 «Ἔτοιμη θὰ ἦναι ἡ κλίνη σου τὴν ὥρα ποὺ θελήσης,
 ἀφοῦ σ' ἀξιῶσανε οἱ θεοὶ μὲ τὸ καλὸ νὰ φτάσης
 στὴν ποθητὴ πατρίδα σου, στ' ἀρχοντικὸ σου σπίτι.
 Μόν' ἔλα ἀφοῦ θυμῆθῃς τὰ βάσανά σου τώρα,
 πές τα κι ἐμένα, ἂν καὶ θαρρῶ στερνὰ πὼς θὰ τὰ μάθω.
 Ὅμως κι ἀμέσως ἄσκημο δὲν εἶναι νὰ τὰ ξέρω». 270
- Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε
 «Καημένη, αὐτὰ τί τὰ ζητᾷς, τί θέλεις νὰ τὰ μάθῃς;
 Μόν' ἔλα, δίχως τίποτε νὰ κρύψω νὰ τ' ἀκούσης,
 Ὅμως γι' αὐτὸ δὲ θὰ χαρῆς, καθὼς κι ἐγὼ δὲ χαίρω

- πού μοῦ 'πε ὁ μάντης σέ πολλές θνητῶν νά τρέξω χῶρες,
 κρατώντας καλοσήκωτο κουπί στά δυό μου χέρια,
 ὅσο νά φτάσω σέ λαούς πού θάλασσα δέν ξέρουν
 καί τρῶνε ἀνάλατο φαγί καί μήτε ἀπό καράβια
 γνωρίζουν κοκκινόπλωρα, μήτε εἶδανε ποτέ τους
 τὰ καλοτράβηχτα κουπιά πού 'ναι φτερά τῶν πλοίων. 275
 Κι ἄκου, καθὼς μοῦ τό 'λεγε τ' ἀλάθευτο σημάδι.
 "Ὅταν στό δρόμο πού τραβῶ ξένος μέ βρῇ διαβάτης
 καί λιχιστήρι αὐτό μοῦ πῇ στὸν ὅμο πού σηκώνω,
 πρόσταξε τότε τὸ κουπί στό χῶμα νά τὸ μπήξω
 κι ὁμορφα νά προσφέρω ἐκεῖ σφαχτά στὸν Ποσειδῶνα, 285
 ἀρνί, δαμάλι καί καπρί τῶν χοίρων ἀναβάτη,
 νά φτάσω στὴν πατρίδα μου κι ἀρχοντικές θυσίες
 πολλές νά κάμω στοὺς θεούς, πού κατοικοῦν στά οὐράνια,
 μέ τῇ σειρᾷ τοῦ καθενός. Κι ὁ θάνατος πιά τότε
 γλυκὸς μακριὰ ἀπ' τὰ πέλαγα θά 'ρθῇ νά μ' ἀνταμώσῃ
 στ' ἀρχοντικά μου γηρατειά. Καί γύρω μου ὁ λαὸς μού
 πάντα θά ζῇ καλότυχος. "Ἔτσι εἶπε πῶς θά γίνουν. 290
 Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τ' ἀπάντησε ἔτσι κι εἶπε·
 «Ἀφοῦ καλύτερα οἱ θεοὶ τὰ γηρατειά σοῦ γράφουν,
 ἔχεις ἐλπίδα στά στερνὰ νά πάψουν τὰ δεινὰ σου. 295
 Ἐνόσω αὐτὰ κουβέντιαζαν μιλώντας μεταξύ τους
 ἡ Εὐρυνόμη ἐτοίμαζε κι ἡ βάγια τὸ κρεβάτι
 βάζοντας στρώματα ἀπαλὰ στῇ λάμπῃ τῶν λαμπάδων.
 Κι ἀφοῦ μέ βιάσῃ στρώσανε τὸ μαλακὸ κρεβάτι
 γύρισε στό γιατάκι τῆς νά κοιμηθῇ ἡ γριούλα 300
 κι ἡ Εὐρυνόμη μ' ἓνα φῶς στό χέρι προχωροῦσε,
 καθὼς οἱ δυό τους πῆγαιναν νά πέσουν στό κρεβάτι.
 Κι ἅμα τοὺς πῆγε γύρισε κι αὐτὴ στὴν κάμαρὴ τῆς.
 Κι ἐκεῖνοι τότε στό παλιὸ κρεβάτι μέ λαχτάρα
 τῆς παντρεῖας θυμήθηκαν τὴν ὠρισμένη τάξη. 305
 Τότε ὁ θεϊκὸς Τηλέμαχος, ὁ Εὐμειος κι ὁ βουκόλος
 πάψανε ἀμέσως τὸ χορό, πάψανε κι οἱ γυναῖκες
 κι ὅλοι ἔπειτα κοιμήθηκαν στό ἱσκιερὸ παλάτι.
 Κι ἐκεῖνοι, ἀφοῦ χαρήκανε τὴ ζαχαρένια ἀγάπη,
 γλυκιὰ κουβέντα ἀρχίσανε μιλώντας μεταξύ τους. 310

Μιά τοῦ ἴλεγε ὅσα πέρασε μὲς στὸ παλάτι ἐκεῖνη
 τῇ σιχαμένη συντροφιά νὰ βλέπει τῶν μνηστήρων,
 ποὺ σφάζανε ἐξ αἰτίας τῆς πλήθους ἀρνιά καὶ βόδια
 κι ἀπ' τὰ πιθάρια ἀμέτρητο γλυκὸ κρασί τραβοῦσαν,
 μιὰ πάλε ὁ θεογέννητος τῆς ἔλεγε ὁ Δυσσέας
 ὅσα στοὺς ἄλλους ἔκαμε δεινὰ κι ὅσα κι ὁ ἴδιος
 κακόπαθε. Καὶ χαίρουνταν ν' ἀκούη ἡ Πηνελόπη
 κι οὐτ' ὕπνος τῆς ἐρχότανε πρὶν ὅλα νὰ τὰ μάθῃ.

Κι ἄρχισε πῶς τοὺς Κίκονες ὑπόταξε. Κατόπι
 πῶς ἔφτασε στὴν καρπερὴ τῶν Λωτοφάγων χώρα.
 Ὁ Κύκλωπας τί τοῦ ἴκαμε καὶ πῶς τὰ πῆρωσε ὅλα,
 ποὺ τοῦ ἴφαγε δίχως σπλαχνιὰ τοὺς ποθητοὺς συντρόφους.
 Πῶς ἔφτασε στὸν Αἴολο καὶ τὸν φιλοξενοῦσε,
 ὅμως δὲν τοῦ ἴκανε γραπτό, κι ἄς τὸν ξεπροβοδοῦσε
 ἀκόμα νὰ ῥθῃ στὴ γλυκιὰ πατρίδα, κι ἡ φουρτοῦνα
 στὴν ψαροτρόφα θάλασσα τὸν γύρισε θρηγνώντας.
 Πῶς πῆγε στὴν Τηλέπυλο, τῶν Λαιστρυγόνων χώρα,
 ποὺ τὰ καράβια χάλασαν, καὶ τοὺς γοργοὺς συντρόφους
 (ὅλους, καὶ μόνος γλίτωσε μὲ τὸ καράβι ἐκεῖνος).
 Τῆς Κίρκης τὰ καμώματα τῆς εἶπε καὶ τοὺς δόλους,
 στὸν Ἄδῃ πῶς κατέβηκε τὸν καταραχνιασμένο,
 τοῦ Τειρεσία τὴν ψυχὴ τοῦ μάντη νὰ ρωτήσῃ,
 μὲ πλοῖο του πολὺσκαρμο, κι εἶδε ὅλους τοὺς συντρόφους
 κι ἐκεῖνη ποὺ τὸν ἔκαμε κι ἔθρεψε ἀπὸ μικράκι.
 Πῶς τ' ἄκουσε τὸ λυγερὸ τραγοῦδι τῶν Σειρήνων,
 πῶς ἔφτασε καὶ στὶς Κρουστὲς τίς πέτρες καὶ στὴν ἔρμη
 τῇ Σκύλλᾳ καὶ τῇ Χάρυβδι, ποὺ δίχως νὰ τὴν πάθῃ
 κανεὶς θνητὸς δὲν πέρασε καμιά φορὰ κοντὰ τους.
 Πῶς φάγανε οἱ συντρόφοι του τοῦ Ἥλιου τὰ γελάδια,
 πῶς ἔκαψε τὸ γλήγορο καράβι ὁ βροντορέχτης,
 τοῦ Κρόνου ὁ γιός, μὲ φλογερὸ ἀστροπελέκι τότε
 κι ὅλοι οἱ λεβέντες χάθηκαν συντρόφοι του, κι ἐκεῖνος
 τῇ μαύρῃ μοίρᾳ ξέφυγε μονάχος, καὶ πῶς πῆγε
 στῆς Ὠρυγίας τὸ νησί, στὴν Καλυψῶ τῇ νύφῃ,
 ποὺ τὸν κρατοῦσε κι ἄντρα τῆς ποθοῦσε νὰ τὸν ἔχῃ,
 καὶ στὴ βαθιὰ τὸν ἔθαψε σπηλιά τῆς, τάζοντας του

νὰ τότε κάμῃ ἀθάνατο κι ἀγέραστον ἀκόμα,
ὅμως ποτὲ δὲν τοῦ ἵππειε στὰ στήθια τὴν καρδιά του.

Πῶς ἔφτασε στοὺς Φαίαιες μὲ βάσανα καὶ πίκρες,

ποὺ σὰ θεὸ τὸν τίμησαν ἀπ' τὴν καρδιά τους ὅλοι 350

καὶ μὲ καράβι στὴ γλυκιὰ τὸν ἔστειλαν πατρίδα,

χαλκὸ καὶ μάλαμα σωρὸ καὶ ροῦχα δίνοντάς του.

Αὐτὸ τὸ λόγο εἶπε στερνὸ κι ὕπνος γλυκὸς τὸν πῆρε,

ποὺ ὅλα τὰ μέλη παραλεῖ καὶ τῆς ψυχῆς τίς ἔννοιες.

Κι ἓνα ἄλλο ἢ λιόθωρη θεὰ σοφίστηκε ἡ Παλλὰδα. 355

Τὴν ὥρα ποὺ κατάλαβε πῶς χόρτασε ὁ Δυσσέας

τὸν ὕπνο καὶ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς γλυκοποθητῆς του,

σῆκωσε τὴ χρυσόθρονη τὴ νυχτογεννημένη

ἀμέσως ἀπ' τὸν Ὠκεανὸ, νὰ φέρῃ φῶς στὸν κόσμο.

Σηκώθηκε ἀπ' τὸ μαλακὸ κρεβάτι κι ὁ Δυσσέας 360

κι ἔτσι δυὸ λόγια μίλησε στὸ λατρευτὸ του ταίρι·

«Καλή μου, πιά ἀπὸ βάσανα χορτάσαμε κι οἱ δύο μας

ἀτὴ σου τὸν πολὺπαθο νὰ κλαῖς τὸ γυρισμὸ μου,

κι ὁ Δίας κι οἱ λοιποὶ θεοὶ νὰ μὲ κρατοῦν μὲ πίκρες

ἀλάργα ἀπ' τὴν πατρίδα μου, ποὺ τόσο τὴν ποθοῦσα. 365

Τώρα τὸ πολυπόθητο σὰ βρήκαμε κρεβάτι,

τὸ βίός μας θὰ κοιτάζουμε στὸ σπίτι ἐδῶ, ὅσο μένει,

κι ὅσα μοῦ κόψανε οἱ γαμπροὶ σφαχτά μου οἱ ξιπασμένοι.

πολλὰ θὰ πάρω μόνος μου, κι ἄλλα οἱ Θιακοὶ θὰ δώσουν,

ὥσπου μέσα τίς αὐλὲς νὰ τίς γεμίσουν ὅλες. 370

Μὰ τώρα στὸ πολὺδεντρο τὸ ξοχικὸ θὰ σύρω,

νὰ ἰδῶ τὸ γέρο μου γονιό, ποὺ κλαίει πικρὰ γιὰ μένα.

Καὶ κάμε, φῶς μου, ὅπως σοῦ πῶ, στοχαστικὴ κι ἄς εἶσαι.

Θὰ τρέξῃ ἡ φήμη τῶν γαμπρῶν, ποὺ ξεβγάλα στὸ σπίτι,

ὁ ἥλιος ἅμα πρωτοβγῇ. Στ' ἀνωὶ ἀνέβα τότες 375

καὶ κάτσε μὲ τίς δοῦλες σου χωρὶς νὰ ἰδῇς κανένα.

Εἶπε κι ἀμέσως φέρεσε τὰ ξακουστὰ ἄρματα του,

κι ἔπειτα τὸν Τηλέμαχο, τὸν Εὐμαῖο, τὸν Τσοπάνη

σηκώνει κι εἶπε τ' ἄρματα νὰ βάλουν τοῦ πολέμου.

Κι ἐκεῖνοι τὸν ὑπάκουσαν καὶ πήρανε τὰ ὅπλα. 380

Τὴν πόρτα ἀνοίγουν κι ἐβγαίνουν, κι ὁ δόλιος ὁ Δυσσέας.

ἔξω ἀπ' τὴν πόλιν τοὺς περναῖ, σκοτάδι σκεπασμένους.

Ω

Κάλεσε τίς ψυχὲς ὁ Ἑρμῆς κοντά του τῶν μνηστήρων,
κρατώντας τὸ χρυσοῦ ραβδί, ποῦ ἀνθρώπων, ὅσους θέλει,
μαγεύει μάτια ἢ καὶ ξυπνᾷ πάλε ἄλλους κοιμισμένους.
Μὲ κεῖνο τίς ξεκίνησε κι αὐτὲς τὸν ἀκλουθοῦσαν
μὲ τσιριχτά· κι ὅπως πετοῦν μὲς στῆς σπηλιᾷς τὸ βάθος 5
οἱ νυχτερίδες τρίζοντας, ὅταν καμιά ἀπ' τὸ βράχο
πέσει κι ἀπ' τὴν ἀρμάθα τῆς, ποῦ δένει ἢ μιὰ τὴν ἄλλη,
τὸ ἴδιο τρίζανε οἱ ψυχὲς καθὼς τίς ὁδηγοῦσε
νὰ πᾶνε ὁ ἄκακος Ἑρμῆς στὸ μούχλιασμένο δρόμο.
Πέρασαν τὴ Λευκόπετρα καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρέμα, 10
περνοῦν τοῦ Ἥλιου τὴν μπασιά, τὴ χώρα τῶν ὄνειρων,
κι εὐτὺς σὲ λίγο φτάσανε στ' ἀσφοδελοῦ λιβάδι,
ποῦ μένουν ὅλες οἱ ψυχὲς, τῶν πεθαμένων ἴσκιος.
Καὶ τ' Ἀχιλλέα τὴν ψυχὴ καὶ τοῦ Πατρόκλου βρῆκαν
καὶ τοῦ Ἀντιλόχου καὶ μαζί τοῦ πολεμόχαρου Αἴα, 15
ποῦ ἦταν ὁ πρῶτος στὸ κορμὶ καὶ στὴ λεβέντικη ὀψι
μέσα στοὺς ἄλλους Δαναοὺς μετὰ ἀπ' τὸν Ἀχιλλέα.
Ἔτσι συνόδευαν αὐτοὶ τὸν ξακουστὸ Ἀχιλλέα,
κι ἦρθε περίλυπη ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾷ Ἀγαμέμνου
καὶ γύρω του συνάχτηκαν οἱ ἄλλες, ποῦ μαζί του 20
πῆγαν μὲ θάνατο σκληρὸ στὴν κατοικιὰ τοῦ Αἰγίστου.
Πρώτῃ τοῦ μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἀχιλλέα·
«Τ' Ἀτρέα γιέ, σὲ λέγαμε τὸν πιὸ ἀγαπημένο
πάντα ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς, στὸ βροντορίχτη Δία,
γιατὶ ὀρίζεις πολὺ στρατό, τὰ πρῶτα παλικάρια, 25
στὴν Τροία, ποῦ μᾶς πότισε τοὺς Ἀχαιοὺς φαρμάκια.
Μὰ πρὶν τῆς ὥρας ἐμελλες νὰ πᾶς καὶ σὺ ἀπ' τὴ μοίρα,
ποῦ ὅποιος στὸν κόσμον γεννηθῇ θνητὸς δὲν τὴν ξεφεύγει.
Ἄμποτε, μέσα στὶς τιμὲς τῆς βασιλείας ποῦ εἶχες,
ὁ θάνατος νὰ σ' ἔβρισκε κι ἡ μοίρα σου στὴν Τροία. 30
Τότε οἱ Παναχαιοὶ ψηλὸ θά σοῦ ἴστανιν μνημούρι
καὶ πίσω δόξα θ' ἄφηνες μεγάλη στὸ παιδί σου.

Τώρα μὲ θάνατο πικρὸ νὰ πᾶς ἦταν γραφτό σου ».

Τότε ἔτσι ἀπάντησε ἡ ψυχὴ τοῦ γιου τ' Ἀτρέα κι εἶπε·
 « Γιὲ τοῦ Πηλέα καλὸ τυχε, θεόμορφε Ἀχιλλέα,
 35 ποὺ ἀλάργα ἀπ' τ' Ἄργος χάθηκες στὴν Τροία καὶ γιὰ σένα
 οἱ πρῶτοι πέσανε Ἀχαιοὶ τριγύρω σου καὶ Τρῶες
 σὰν πολεμοῦσαν κύκλο σου καὶ σὺ ἦσουν ξαπλωμένος
 μακρὺς πλατὺς στὸν κουρνιαχτό, δίχως πιά νοῦ γιὰ ἀμάξια.
 Καὶ πολεμοῦσαμε ὅλοι ἐκεῖ ὅσο βαστοῦσε ἡ μέρα,
 40 κι ὁ Δίας ἂν δὲν ἔβρεχε, δὲ θά 'παυε κι ἡ μάχη.
 Κι ἀπ' τίς ριζιές σὰν πήραμε τὸ λείψανο στὰ πλοῖα,
 σὲ στρῶμα σὲ ξαπλώσαμε, καὶ τ' ὄμορφο κορμί σου
 παστρέψαμε μὲ χλιὸ νερὸ καὶ λάδι, κι ὅλοι γύρω
 45 χύνανε δάκρυα οἱ Δαναοὶ κι ἔκοβαν τὰ μαλλιά τους.
 Κι ἡ μάνα σου ἦρθε ἀπ' τὸ γιὰλὸ μ' ἀθάνατες Νεραίδες
 σὰν ἄκουσε τὴν εὔδηση καὶ μιὰ βουὴ μεγάλη
 σηκώθηκε στὴ θάλασσα, ποὺ ὅλους τρεμοῦλα πῆρε.
 Θὰ 'μπαιναν τότε οἱ Δαναοὶ στὰ βαθουλά καράβια,
 50 ἂν δὲν τοὺς κράταγε ἄνθρωπος, πολλῶν κι ἀρχαίων γνώστης,
 ὁ Νέστορας, ποὺ κι ἀπὸ πρὶν σοφὴ ἦταν ἡ βουλὴ του.
 Αὐτὸς μὲ λόγια γνωστικὰ τοὺς μίλησε ἔτσι κι εἶπε·
 « Ἀργίτες, Ἀχαιοῦλα, μὴ φεύγετε, σταθῆτε,
 νὰ 'ρθῇ ἀπ' τὸ κύμα ἡ μάνα τοῦ μ' ἀθάνατες Νεραίδες
 55 τὸ πεθαμένο της παιδί νὰ τὸ μοιρολογήσῃ ».
 Κι οἱ μεγάλῳχοι Ἀχαιοὶ τὴν ἄκουσαν καὶ μένουν.
 Γύρω σου οἱ κόρες στάθηκαν τοῦ πελαγίστου γέρου,
 κι ἄλιωτα ροῦχα σοῦ 'βαλαν καὶ τὸ χαμό σου κλαῖγαν.
 Κι οἱ Μοῦσες ὅλες, κι οἱ ἐννιά, μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή τους,
 60 μοιρολογοῦσαν, ποὺ Ἀχαιοῦ δὲν ἔμεινε ἓνα μάτι
 ἀδάκρυτο. Τέτοιον καημὸ τὸ μοιρολόι σκοροποῦσε.
 Μέρες καὶ νύχτες δεκαφτά, χωρὶς νὰ πάψῃ ὁ θρῆνος,
 σὲ κλαίγαμε, οἱ ἀθάνατοι μὲ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους.
 Στὶς δεκοχτῶ σὲ δώσαμε στὶς φλόγες καὶ τριγύρω
 65 ἄρνια παχιά σοῦ σφάζαμε καὶ τραχηλάτα βόδια.
 Καὶ σὺ στὰ ροῦχα τῶν θεῶν, στὸ λάδι καὶ στὸ μέλι
 καιγόσουν, κι ἄπειροι Ἀχαιοί, πεζοῦρα κι ἀμαξάδες,
 τ' ἄρματα ρίχναν στὴ φωτὰ νὰ δυναμώσῃ ἡ φλόγα

καὶ μιὰ βουὴ σηκώθηκε κι ἀλαλαγμὸς μεγάλος.
 Κι ὅταν πιά σ' ἔκαψε ἡ φωτιά, τὰ κόκαλά σου τ' ἄσπρα 70
 συνάξαμε τῇ χαραυγῇ καὶ βάλαμε, Ἀχιλλέε,
 σὲ λάδι κι ἄδολο κρασί. Κι ἓνα χρυσὸ ἀμφορέα
 ἔφερε ἡ μάνα σου, δουλειὰ τοῦ ξακουσμένου Ἡφαίστου,
 κι ἔλεγε ἀπ' τὸ Διόνυσο πὼς χάρισμα τὸν εἶχε 75
 Ἐκεῖ, Ἀχιλλέε, βάλαμε τὰ κόκαλά σου τ' ἄσπρα.
 μὲ τοῦ Πατρόκλου ἀνάμιχτα, ποὺ 'χε ἀπὸ πρὶν πεθάνει,
 καὶ τοῦ Ἀντιλόχου χωριστά, ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
 — ὁ Πάτροκλος σὰν πέθανε — ξεχωριστὰ ἀγαποῦσες.
 Κι ὁλόγουρά τους ἔπειτα ψηλὸ μεγάλο τάφο
 σηκώσαμε ὅλος ὁ στρατὸς τῶν μαχητῶν Ἑλλήνων 80
 στὸν ἀπλωτὸν Ἑλλήσποντο, σὲ μιᾶς κορφῆς τὴν ἄκρη,
 νὰ φαίνεται ἀπ' τὸ πέλαγο καὶ νὰ τὸν βλέπουν ὅλοι,
 ὅσοι στὸν κόσμο τώρα ζοῦν κι ὅσοι ξοπίσω θά 'ρθουν.
 Κι ἀπ' τοὺς θεοὺς ἡ μάνα σου πεντάμορφα βραβεῖα
 ζήτησε καὶ μᾶς ἔβαλε στῶν Ἀχαιῶν τοὺς πρώτους. 85
 Πολλὲς φορὲς θά σοῦ 'τυχε νὰ ἰδῇς ταφὲς ἡρώων,
 ὅταν μεγάλος βασιλιάς καμιὰ βολὰ πεθάνη,
 ποὺ βγαίνουν στὸν ἀγῶνα οἱ νιοὶ νὰ πάρουν τὰ βραβεῖα.
 Μὰ ἐκεῖνα ἀνίσως τὰ 'βλεπες, θὰ σάστιζε ἔτσι ὁ νοῦς σου,
 πόβαλε ἡ ἀργυρόποδη θεὰ γιὰ σένα ἡ Θέτη, 90
 γιὰτὶ ἤσουν στοὺς μακαριστοὺς θεοὺς ἀγαπημένος.
 Κι ἂν πέθανες, δὲ χάθηκε στὸν κόσμον τ' ὄνομά σου,
 μὰ θὰ 'ναι αἰῶνια ἡ δόξα σου σ' ὅλη τὴ γῆ, Ἀχιλλέε.
 Ἐγὼ ὅμως ἀπ' τὸν πόλεμον ποιοῦ τ' ὄφελος ποὺ βρῆκα ;
 Θάνατο μοῦ 'γραψε πικρὸ στὸ γυρισμό μου ὁ Δίας, 95
 νὰ σκοτωθῶ ἀπ' τὸν Αἰγιστο κι ἀπ' τὴν κακὴ γυναῖκα ».

Κι ἐκεῖ ποὺ τέτοια λέγανε μιλώντας μεταξύ τους,
 ἔφτασε κι ὁ Ἀργοφονιάς φέρνοντας τῶν μνηστήρων
 στὸν Κάτω Κόσμον τίς ψυχές, ποὺ σκότωσε ὁ Δυσσέας.
 Κι ὅπως τοὺς εἶδαν σάστισαν κι εὐτὺς κοντὰ τους πῆγαν. 100
 Γνώρισε ἀμέσως ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ Ἀγαμέμνον
 τοῦ Μελανέα τὸ παιδί, τὸν ξακουστὸ Ἀμφιμέδο,
 γιὰτὶ τὸν φιλοξένησε στὸ σπίτι του στὸ Θιάκι.
 Πρώτῃ τοῦ μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κι εἶπε·

- « Ποιά συμφορὰ σᾶς ἔφερε στὴ μαύρη γῆ, Ἀμφιμέδο, 105
 ἔτσι ὅλους συνομήλικους καὶ διαλεχτοὺς λεβέντες ;
 Στὴν πόλῃ ἄλλο δὲ θὰ ἴβρισκες τέτοιο λογάδι ἡρώων.
 Μὴ στὰ καράβια ὁ Σαλευτὴς σᾶς χάλασε τοῦ κόσμου,
 κακὸ βοριά σγκώνοντας καὶ κύματα ἀφρισμένα ;
 Μὴ στὴ στεριά σᾶς χάλασαν ὄχτροι ποὺ ἀρνιά καὶ βόδια 110
 τοὺς πήρατε ; Μὴν πέσατε τὴν ὥρα ποὺ τὸ κάστρο
 καὶ τίς γυναῖκες ἀπὸ σᾶς νὰ σώσουν πολεμοῦσαν ;
 Πές μου γι' αὐτὸ ποὺ σέ ρωτῶ. Γιὰ φίλος σου παυιέμαι.
 Ἦ δὲ θυμᾶσαι μιὰ φορὰ στὸ σπίτι σου πῶς ἤρθα
 νὰ πάρω μὲ τ' ἀνάφρυδα καράβια τὸ Δυσσέα 115
 μαζί μὲ τὸν ὀπλαρχηγὸ Μενέλαο γιὰ τὴν Τροία ;
 Σκίσαμε τ' ἀφροπέλαγο σ' ὁλόκληρο ἓνα μήνα,
 ἀφοῦ μὲ κόπο ἀλλάξαμε τὴ γνώμη τοῦ Δυσσέα ».
 Πάλε ἔτσι ἀπάντησε ἡ ψυχὴ τοῦ ξακουστοῦ Ἀμφιμέδου·
 « Τ' Ἀτρέα ξακουσμένε γιέ, πρωτάρχοντα Ἀγαμέμνο, 120
 κι ἐγὼ ὅλα τὰ θυμοῦμαι αὐτά, θεόθρεφε, ὅπως τὰ πες.
 Τώρα νὰ μάθης θὰ σοῦ πῶ, χωρὶς νὰ τὰ σκεπᾶσω,
 τὸ θλιβερὸ τὸ τέλος μας πῶς ἦταν. Τοῦ Δυσσέα,
 πόλειπε ἀλάργα, θέλαμε νὰ πάρουμε τὸ ταίρι,
 καὶ κείνη μῆτε ἀρνιόντανε, μὴτ' ἔκανε τὸ γάμο 125
 κι ἓνα μονάχα κοίταζε πῶς νὰ ἴβρῃ τὸ χαμό μας.
 Κι ἀκόμα αὐτὸ τὸ τέχνασμα σοφίστηκε μὲς στ' ἄλλο.
 Τὸν ἀργαλειό της ἔστησε στὸν πύργο της νὰ φάνῃ
 διπλό, ψιλόδιαστο πανὶ κι ἔτσι ἄξαφνα μᾶς εἶπε·
 « Ἀφοῦ πιά πέθανε, παιδιά, ὁ θεῖκός Δυσσέας, 130
 ἔχετε λίγη ὑπομονὴ κι ἄς βιάζεσθε γιὰ γάμο,
 ὅσο νὰ φάνω τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶν χαμένα
 τὰ νήματα, ἓνα σάβανο νὰ κάμω τοῦ Λαέρτη,
 ὅταν τὸν βρῇ τοῦ ἀξῆπνητου θανάτου ἡ μαύρη μοίρα,
 μὴ μὲ κατηγορήσουνε μιὰ μέρα οἱ Θιακοπούλες 135
 πῶς πῆγε δίχως σάβανα, κι ἄς εἶχε βιὸς χιλιάδες »..
 Ἔτσι εἶπε κι ἀποκοίμισε τὴν ἄφοβη καρδιά μας.
 Κι ἔφαινε τότε τὸ πανὶ τ' ἀτέλειωτο ὅλη μέρα
 καὶ μὲ τὸ φῶς δουλεύοντας τὸ ξήλωνε τὴ νύχτα.
 Τρεῖς χρόνους ἔτσι κέρδισε νὰ μᾶς γελᾷ μὲ ἀπάτη. 140

- Κι ὁ τέταρτος σὺν ἔφτασε μὲ τῶν κειρῶν τὸ διάβα
(κι αἱ μῆνες ὅλο πέρασαν καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες)
μιὰ δούλα τὸ μαρτύρησε, ποὺ μόνη τὰ ἔφερε ὅλα,
καὶ τὸ πανὶ τὴν πιάσαμε τ' ὁμορφο νὰ ξηλώνη.
Τότε, ἤθελε δὲν ἤθελε, τ' ἀπόσωσε ἐξ ἀνάγκης. 145
- Στὸν ἀργαλειὸ σὺν τὸ ἔφανε καὶ τὸ βγάλε πλυμένο
στὸ φῶς τῆς μέρας, πόλαμπε σὺν ἥλιος, σὰ φεγγάρι,
τότε ἀπὸ κάπου τὸ θεϊκὸ Δυσσέα κακὴ μοῖρα
φέρειν σὲ μιὰ ἄκρη ξοχικὴ πόμηνε ὁ χοιροτρόφος.
Ἔφτασε ἀπ' τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο ἐκεῖ κι ὁ γιὸς του 150
ὁ συνετὸς Τηλέμαχος μ' ἓνα καράβι μαῦρο,
κι ἀφοῦ τὸ χάρο πλέξανε κι οἱ δύο τους τῶν μνηστήρων,
ἦρθε ὁ Τηλέμαχος μπροστὰ καὶ πίσω του ὁ Δυσσέας
στὴν πόλη, κι ὁ χοιροβοσκὸς τὸν ἔφερνε παρόμοιο
μὲ γέρο δύστυχο φτωχὸ ντυμένο μὲ κουρέλια. 155
(Ροῦχα λερὰ στὸ σῶμα του, καὶ στὸ ραβδί ἀκουμποῦσε).
Κανεῖς μας δὲν τὸν γινώρισε πῶς ἦταν ὁ Δυσσέας,
ἔτσι ἄχαφνα ἔπως φάνηκε, μήτε κι οἱ γέροι ἀκόμα,
μόν' τοῦ πετούσαμε βρισιές, τοῦ δώσαμε καὶ ξύλο,
κι αὐτὸς μ' ὑπόμονη καρδιὰ βαστοῦσε νὰ ὑποφέρνῃ 160
τοὺς χτύπους καὶ τὶς προσβολὰς μὲς στὸ δικό του σπίτι.
Κι ὁ νοῦς ἀφοῦ τὸν φώτισε τοῦ ἀσπιδοφόρου Δία
πῆρε μὲ τὸν Τηλέμαχο τ' ἄρματα τοῦ πολέμου
καὶ στὸ κελάρι τὰ ἔβαλε καὶ κλείδωσε τὶς πόρτες.
Τότε ἔσπρωξε μὲ πονηριὰ τὸ λατρευτὸ του ταίρι 165
νὰ βάλῃ σίδερο ψαρι καὶ ἀλύγιστο δοξάρι
βραβεῖο καὶ τοῦ φόνου ἀρχὴ στοὺς ἄμοιρους μνηστήρες.
Τότε κανεῖς δὲν μπόρεσε τὴν κόρδα νὰ τεντώσῃ
τοῦ δοξαριοῦ, γιατί ἤθελε δύναμη κι ἄλλη ἀκόμα.
Σὺν ἔπεσε μὲ τῇ σειρὰ στὰ χέρια τοῦ Δυσσέα, 170
φωνάζαμε ὅλη μὲ βουὴ σ' αὐτὸν νὰ μὴν τὸ δώσουν,
μ' ὅσα πολλὰ κι ἂν ἔλεγε. Κι ἀπ' ὅλους μόνο ὁ γιὸς του
πρόσταζε στὸν πατέρα του νὰ δώσουν τὸ δοξάρι.
Καὶ σὺν τὸ πῆρε ὁ θεϊκὸς πολυπαθὸς Δυσσέας,
τὴν κόρδα τέντωσε εὐκόλα καὶ πέρασε ἡ σάϊτα 175
τὰ σίδερα. Καὶ τότε ὁρθὸς ἀπάνου στὸ κατώφλι

πετοῦσε τις σάιτες του, ἄγρια τηρώντας γύρω,
καὶ τὸν Ἀντίνο χτύπησε. Ἐπειτὰ σ' ὅλους πάλε
ἔριχνε κι ἔπεφταν σωρὸς μπροστά του οἱ σκοτωμένοι.
Γιατὶ τὸ ξέραμε βοηθὸ κάποιο θεὸ πὼς εἶχε. 180

Στὰ δώματα ὅλοι τρέχανε ἀπὸ κακὴ τους γνώμη
κι ἐδῶ κι ἐκεῖ τοὺς θέριζε, κι αὐτοὶ βαριά βογγώντας
ἔπεφταν κάτω κι ἔβαφε τὸ αἷμα τους τὸ χῶμα.
Ἔτσι, Ἀγαμέμνο, πέσαμε. Κι ἄθαφτα ἀκόμα ὡς τώρα
τὰ λείψανά μας κείτονται στὸ σπίτι τοῦ Δυσσέα. 185

Γιατὶ δὲν πῆγε ἡ εἰδηση στὸ σπίτι, στοὺς δικούς μας,
τὸ μαῦρο αἷμα ἀπ' τις πληγές νὰ πλύνουν καὶ στὸ στρώμα
νὰ μᾶς θρηνησοῦν, ποὺ 'ναι αὐτὸ στοὺς πεθαμένους χρέος ».

Τότε ἔτσι μίλησε ἡ ψυχὴ τοῦ γιοῦ τ' Ἀτρέα κι εἶπε ·
« Γιὰ τοῦ Λαέρτη, θεϊκὲ, πολύτεχνε Δυσσέα,
γυναίκα ἀλήθεια ἀπόχτησες μ' ἀσύγκριτες τις χάρες.
Πόσο ἡ καρδιὰ στὰ στήθια της πιστὴ τῆς Πηνελόπης,
καὶ πόσο πάντα ἀξέχαστο τὸν ἄντρα της κρατοῦσε.
Ἀθάνατο ἀπ' τις χάρες της θὰ μείνῃ τ' ὄνομά της,
καὶ θὰ τὴν κάμουν οἱ θεοὶ τραγοῦδι ἀγαπημένο 195
στὸν κόσμο, γιὰ τὴ φρόνιμη νὰ λήῃ τὴν Πηνελόπη.
Ἐκείνη, ἄχ, δὲν κακούργησε, ὡς τοῦ Τυνδάρου ἡ κόρη,
ποὺ σκότωσε τὸν ἄντρα της καὶ μισητὸ τραγοῦδι
θὰ τῆς ταιριάσουν, κι ἄφησε στῶν θηλυκῶν τὸ γένος
φήμη κακὴ, ποὺ νὰ μισοῦν καὶ τις καλὲς ἀκόμα ».

200

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους
στὸν Ἀδῃ, ὅπως στεκόντανε κάτω στῆς γῆς τὰ βάθρα.
Κι ἐκεῖνοι, ἀφοῦ κατέβηκαν ὅζω ἀπ' τὴν πόλη, πῆγαν
σὲ λίγο στὸ πολύκαρπο χωράφι τοῦ Λαέρτη,
ποὺ μόνος του τ' ἀπόχτησε μ' ἔδρο πολὺ καὶ κόπο. 205
Ἐκεῖ εἶχε καὶ τὸ σπίτι του κι ὀλόγυρα καλύβες
ποὺ κάθονταν οἱ δοῦλοι του κι ἔτρωγαν καὶ κοιμοῦνταν,
δοῦλοι πιστοί, ποὺ τοῦ ἔκαναν τὴ γνώμη στὶς δουλειές του.
Κι εἶχε μιὰ Σικελιώτισσα γριὰ στὸ ξοχικὸ του,
ἐκεῖ ποὺ ζοῦσε ἀπόμερος, καὶ τὸν γεροκομοῦσε. 210
Τότε ὁ Δυσσέας πρόσταξε τοὺς δούλους καὶ τὸ γιό του
« Σεῖς τώρα στὸ καλόχτιστο καλύβι μπῆτε μέσα,

- καὶ σφάχτε εὐτὺς ἓνα θρεψτό, τὸ πιὸ καλόν, νὰ φᾶμε.
 Ἐγὼ ὅμως τὸν πατέρα μου θὰ δοκιμάσω πρῶτα,
 ἂν θὰ γνωρίσῃ, ὅταν μὲ ἴδωῦν τὰ μάτια του, τὸ γιό του, 215
 ἦ, χρόνια ἀφοῦ μᾶς χώρισαν, δὲ θὰ μ' ἀναγνωρίσῃ ».
- Ἔτσι εἶπε κι ἔδωσε ἔπειτα στοὺς δούλους τ' ἄρματά του
 κι ἐκεῖνοι ἀμέσως μπήκανε στὸ σπίτι, κι ὁ Δυσσέας
 γιὰ τὸ σκοπὸ του σίμωσε στὸν καρπερὸ τὸν κῆπο.
 Κι ὅπως κατέβη στὶς φυτεῖς δὲ βρῆκε τὸ Δολίον, 220
 μήτε ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους του, μήτε κανένα γιό του,
 γιὰτὶ εἶχαν φύγει ἀπὸ νωρὶς χαλίκια σὰ συναῶν,
 νὰ χτίσουν φράχτες στὶς φυτεῖς μαζί μὲ τὸ Δολίον.
 Μὰ βρῆκε τὸν πατέρα του μονάχον νὰ σκαλίζει
 ἓνα δεντράκι στῇ φυτειᾷ τὴν ὁμορφοστρωμένη 225
 Ροῦχα φοροῦσε φτωχικά, λερά, κακοραμμένα,
 καὶ στὰ καλάμια ἀπὸ πετσὶ βεδιοῦ ραφτά τουσλούκια,
 νὰ μὴν τὸν βλάπτουν τὰ κλαδιά, καὶ γιὰ τὰ βάτια χέρες.
 Κι ἀπάνου στὸ κεφάλι του γιδίσιο κράνος εἶχε,
 νὰ μεγαλῶνῃ ἡ λύπη του. Κι ὅπως τὸν εἶδε ἐμπρός του 230
 νὰ σβήνῃ ἀπ' τὰ γεράματα, νὰ τὸν μαραίνῃ ἡ λύπη,
 σπάθῃκε, δάκρυα χύνοντας, σὲ μιὰ ἀπιδιὰ ἀπὸ κάτω.
 Κι ἐκεῖ στὸ νοῦ του ἀνάδευε καὶ στῆς καρδιᾶς τὰ βάθη
 νὰ τρέξῃ στὸν πατέρα του νὰ τὸν γλυκοφιλήσῃ
 καὶ νὰ τοῦ πῇ πὼς ἔφτασε στὴν ποθητὴ πατρίδα, 235
 ἦ νὰ τοῦ κάμῃ ρώτημα γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσῃ.
- Κι ἐκεῖ πού συλλογίζονταν καλύτερό του βρῆκε
 πρῶτα μὲ λόγια ἀγγιχτικά νὰ πάῃ νὰ τὸν πειράξῃ.
 Μὲ αὐτὴ τῇ σκέψῃ σίμωσε κοντὰ ὁ θεϊκὸς Δυσσέας.
 Ἔνα δεντράκι σκάλιζε σκυμμένος ὁ Λαέρτης 240
 κι ἀφοῦ κοντὰ του σίμωσε τοῦ ἔπε ὁ λεβέντης γιὸς του·
 «Ἐ, γέρον, βλέπω τῇ φυτειᾷ πὼς ξέρεις νὰ φροντίζῃς
 κι ὅλα καλά τὰ νοιάζεσαι, μήτε ἔχει ἓνα δεντράκι,
 μήτε συκιά, μήτε ἀχλαδιά, πρασιά κι ἐλιά καὶ κλήμα,
 πού νὰ ἔναι ἀπεριποίητο σ' ὅλο τὸν κῆπο μέσα. 245
 Κι ἓνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ, νὰ μὴ θυμώσῃς ὅμως.
 Μονάχα ἐσύ εἶσαι ἀκοίταχτος καὶ στὰ γεράματά σου
 τέτοια φορεῖς παλιόρουχα κι εἶσαι λερὸς ὁ ἴδιος.

- Δὲ σ' ἀμελᾶ ὁ ἀφέντης σου, γιατί καλὰ δουλεύεις,
μήτε ἔχεις, ἂν σὲ ἰδῇ κανεὶς στ' ἀνάστημα, στήν ὄψη, 250
ἀπάνω σου τὸ δουλικό. Γιὰ βασιλιάς λὲς μοιάζεις,
ὅταν λουστῇ καὶ φάῃ ψωμί καὶ σὲ ἀπαλὸ κρεβάτι
πάῃ νὰ πλავιάσῃ, ποὺ ὅλα αὐτὰ ταιριάζουν γιὰ τοὺς γέροντες.
Μόν' ἔλα πὲς μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα.
Ποιῶν εἶσαι δοῦλος καὶ σὲ ποιῶν τὰ χτήματα δουλεύεις ; 255
Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω,
ἐδῶ τὸ Θιάκι ἂν εἶναι αὐτὸ ποὺ φτάσαμε, ὅπως μοῦ 'πε
κάποιος ποὺ σὰν ἐρχόμουν αὐτὸ ἀπάντησε στὸ δρόμο,
ὅχι ἐξυπνος τόσο πολὺ, ἀφοῦ δὲν εἶχε θάρρος
νὰ πῇ ἢ ν' ἀκούσῃ κάθε τι γι' αὐτὰ ποὺ τὸν ρωτοῦσα, 260
ὁ φίλος μου τί γίνεται, ἂν στὴ ζωὴ εἶναι ἀκόμα,
ἢ πέθανε καὶ βρίσκεται μὲς στ' "Αἰθρὰ τὰ λημέρια.
Κι ἔνα ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ καὶ πρόσεξε ν' ἀκούσῃς.
"Ἀνθρωπο φιλοξένησα μιὰ μέρα στήν πατρίδα,
στὸ σπίτι μας, ποὺ ἄλλος κανεὶς ἀπ' ὅσους ξένους εἶδα 265
δὲν ἤρθε τόσο ἀγαπητὸς στὸ πατρικὸ μου σπίτι.
Παινεύονταν τὸ γένος του πὼς ἦταν ἀπ' τὸ Θιάκι
καὶ τὸ Λαέρτη μοῦ 'λεγε πατέρα του πὼς εἶχε.
Τὸν πῆρα ἐγὼ στὸ σπίτι μου καὶ τὸν φιλοξενοῦσα
κι ἦταν ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ τὸ σπίτι μου γεμάτο, 270
καὶ ταιριασμένα τοῦ 'δωσα φιλοξενίας δῶρα.
'Ἐφτά κομμάτια μάλαμα τοῦ 'δωσα δουλεμένο
κι ἓνα κροντήρι ὀλόαργυρο μὲ τέχνη σκαλισμένο.
Χλαμύδες δῶδεκα μονές καὶ δῶδεκα ἀντρομίδες,
τόσες φλοκάτες ὁμορφες, χιτῶνες ἄλλους τόσους, 275
χώρια γυναικῆς τέσσερες στὸν ἀργαλειὸ τεχνίτρες,
πεντάμορφες ποὺ μόνος του τις διάλεξε καὶ πῆρε ».
Κι ἀπάντησε ὁ πατέρας του μὲ δάκρυα κι ἔτσι τοῦ 'πε·
«Ὁ τόπος εἶναι, ξένε, αὐτὸς ποὺ ρώτησες νὰ μάθῃς
καὶ τὸν κατέχουν ἄνθρωποι κακοὶ καὶ διαστρεμμένοι. 280
Τὰ δῶρα ποὺ τοῦ χάρισες ὅλα χαμένα πῆγαν,
κι ἐδῶ ἂν ἐκείνον ζωντανὸ τὸν ἐβρίσκαες στὸ Θιάκι,
δῶρα θὰ σοῦ 'δινε κι αὐτὸς καὶ θὰ σὲ προβοδοῦσε
μ' ἀγάπη, ὡς εἶναι τὸ σωστὸ σ' ὅποιον ἀρχίσῃ πρῶτος.

- Μόν' ἔλα πές μου τώρα αὐτὸ καὶ τὴν ἀλήθεια μίλα. 285
 Σάν πόσα χρόνια πέρασαν ἀφ'οῦτο πλανημένο
 κοντὰ σου φιλοξένησες τὸ δύστυχο παιδί μου,
 ἂν ἦ-ταν τότε στὴ ζωή, ποῦ ἀλάργα ἀπὸ πατρίδα
 κι ἀπὸ δικούς, στὴ θάλασσα τὸν ἔφαγαν τὰ ψάρια,
 ἢ στὴ στεριά τὸν ἔσκιαν θεριά μετὰ καράκια. 290
 Κι ἡ μάνα ποῦ τὸν γέννησε κι ὁ ἔρμος τοῦ ὁ πατέρας
 δὲ στόλισαν τὸ στρώμα τοῦ νὰ τὸν μοιρολογήσουν.
 Κι ἡ Πηνελόπεια ἡ φρόνιμη, τὸ λατρευτὸ τοῦ ταίρι,
 ὥς τοῦ 'πρεπε δὲν ἔκλαψε τὸν ἄντρα τῆς στὸ στρώμα,
 μήτε τὰ μάτια τοῦ 'κλείσει ποῦ στοὺς νεκροὺς ταιριάζει. 295
 Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω.
 Ποιὸς εἶσαι ; Ποιὸς ὁ τόπος σου ; Πῶς λέγονται οἱ γονιοὶ σου ;
 Ποῦ τὸ καράβι στάθηκε ποῦ σ' ἔφερε μετὰ ναῦτες ;
 "Ἢ μήπως ἔρχεσαι ἔμπορος μετὰ ξένο ἐδῶ καράβι
 κι οἱ ναῦτες ἀφ'οῦ σ' ἔβγαλαν γύρισαν πίσω πάλαι ; » 300
 Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε·
 «Ἐγὼ εἶμαι ἀπ' τὸν Ἀλύβαντα κι ἀπὸ μεγάλο σπίτι,
 τοῦ ἄρχοντα Ἀφείδαντα παιδί κι Ἐπήριτο μετὰ λένε.
 "Αἰθελά ἡ μοῖρα μ' ἔφερε ἐδῶ ἀπ' τὴ Σικανία.
 Μᾶκρ' ἀπ' τὴν πόλιν τὸ γοργὸ καράβι σύραμε ὄξω. 305
 Ὁ πέμπτος χρόνος ἔκλεισε ἀφ'οῦτο κι ὁ Δυσσέας
 πέρασε ἀπ' τὴν πατρίδα μου. Καλότυχ' στὸν ἔρμο
 δεξιὰ φανῆκαν τὰ πουλιὰ σάν ἦτανε νὰ φύγῃ
 κι ἔφυγε ἐκείνος μετὰ χαρά. Κι εἶχαμε ἐλπίδα πάλαι
 νὰ σμίξουμε καὶ μετὰ λαμπρὰ νὰ φιλευτοῦμε δῶρα ». 310
 Εἶπε, κι ἐκεῖνον καταχνιὰ σισπάζει μαύρη λύπη,
 καὶ χῶμα ἀρπάζει μετὰ τίς δυὸ τίς χυῦφτες καὶ τὸ ρίχνει,
 ἀναστενάζοντας βαριά, στὴν ἄσπερη κεφαλὴ τοῦ.
 Καὶ τοῦ Δυσσέα φούσκωνε τὸ στῆθος κι ἀπ' τὴ μύτη
 πόνος πικρὸς τοῦ ξέσπαζε σάν εἶδε τὸ γονιὸ τοῦ. 315
 Χυμαί καὶ τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε καὶ τοῦ 'πε·
 «Ὁ ἴδιος εἶμαι ὁ γιὸς σου ἐγώ, ποῦ λαχταρᾷς, πατέρα,
 κι ἔφτασα στὴν πατρίδα μας τὸν εἰκοστὸ πιά χρόνο.
 Μόν' κράτα πιά τὰ κλάματα καὶ τὸν πικρὸ τὸ θρήνη,
 ν' ἀκούσης κάτι ποῦ θὰ πῶ, γιατί μᾶς βιάζει ἡ ἀνάγκη. 320

Σκότωσα στὸ παλάτι μας τοὺς ἄναντρους μνηστῆρες
καὶ τίς ζημιές ξεράσανε καὶ τ' ἄνομά τους ἔργα ».

Τότε ἔτσι πάλι ἀπάντησε κι εἶπε ὁ γέρο Λαέρτης·
« Ἄν ὁ Δυσσέας εἶσαι σὺ, ἀλήθεια, τὸ παιδί μου,
πές μου σημάδια φανερά κι ἐγὼ νὰ τὸ πιστέψω ».

Τότε ἔτσι κι ὁ πολύσοφος τ' ἀπάντησε ὁ Δυσσέας
« Κοίταξε πρῶτα τὴν πληγὴ πού μὲ τὸ δόντι τ' ἄσπρο
μοῦ ἔκαμε ὁ κάπρος μιὰ φορά στὸν Παρνασσό ὅταν πῆγα.
Ὁ ἴδιος τότε μ' ἔστειλες κι ἡ σεβαστὴ μου ἡ μάνα
νὰ τρέξω στὸν πατέρα της Αὐτόλυκο, νὰ πάρω
τὰ δῶρα του, ὅσα μοῦ ἔταξε στὸ σπίτι μας σὰν ἦρθε.
Κι ἀκόμα στάσου νὰ σοῦ πῶ τοῦ περβολιοῦ τὰ δέντρα,
πού μιὰ φορά μοῦ χάρισες κι ἐγὼ σοῦ τὰ ζητοῦσα
μικρὸ παιδάκι πίσω σου στὸν κῆπο ἀκολουθώντας.

Ἀνάμεσα περνούσαμε καὶ σὺ μοῦ τὰ μετροῦσες.
Μοῦ ἔδωσες δώδεκα ἀγλαδιές, συκιές μαζὶ σαράντα,
δέκα μηλιές καὶ μοῦ ἔλεγες κλήματα νὰ μοῦ δώσης
ἔργους πενήντα μὲ λογῆς σταφύλια φορτωμένους,
ὅταν ἐρχόντανε ὁ καιρὸς πού θὰ καρποφοροῦσαν ».
Εἶπε, κι ἐκείνου λύθηκαν τὰ πόδια κι ἡ καρδιά του,
πού γνώρισε τ' ἀλάθευτα σημάδια ὅπως τοῦ τὰ ἔπε
καὶ τὸ παιδί του ἀγκάλιασε, καὶ λιγοθυμισμένον
τὸν ἐσφιγγε ὁ πολὺπαθος στὰ στήθια του ὁ Δυσσέας.
Σὰν πῆρε ἀνάσα κι ἡ καρδιά συνῆρθε τοῦ Λαέρτη
πάλι ἄνοιξε τὸ στόμα του κι ἔτσι εἶπε μὲ δυὸ λόγια·

« Ἄχ, ἔχει ἀκόμα, Δία μου, θεοὺς μὲς στὰ οὐράνια,
ὅν οἱ μνηστῆρες πλέρωσαν τὰ κακουργήματά τους.
Τώρα ἓνας φόβος μὲ κρατεῖ ἐδῶ νὰ μὴν πλῆκώσουν
ὅλο τὸ πλῆθος τῶν Θιακῶν κι εἰδηση νὰ μὴ στείλουν
στῶν Κεφαλῆνων τὰ χωριά βοήθεια νὰ ζητήσουν ».

Κι ἀπάντησε ὁ πολὺσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ ἔπε·
« Θάρρος, κι αὐτὰ πού σκέπτεσαι στὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάζης.
Στὸ σπίτι τώρα ἄς τρέξουμε πού ἔναι κοντὰ στὸν κῆπο.
Ἐκεῖ εἶπα στὸν Τηλέμαχο τραπέζι νὰ ἐτοιμάσῃ
μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ καὶ τὸ βοῖδοφυλάχτη ».

Ἔτσι εἶπε καὶ ξεκίνησαν γιὰ τ' ὁμορφὸ τὸ σπίτι.

- Καὶ σὲ ὁμορφοκατοίκητο σὺν ἦρθαν τὸ σπῖτι
 βρόχων τὸν Τηλέμαχο, τὸν Εὐμαίο, τὸ βουκόλο,
 φητὸ νὰ κόβουν καὶ κρασί νὰ βάζουν στὰ ποτήρια.
 Κι ἡ Σικελιώτισσα ἡ γριὰ τὸν ξακουστὸ Λαέρτη 360
 ἔλυσε τότε στὸ λουτρό, τὸν ἔτρεψε μὲ λάδι
 κι ὁμορφῇ ἀπάνου τοῦ ἔβαλε χλαμύδα. Κι ἡ Παλλὰδα
 ἦρθε καὶ τοῦ ξανάνωσε τοῦ βασιλιά τὰ μέλη,
 καὶ πρὶν ψιγλὸ τὸν ἔκαμε καὶ πρὶν παχὺς νὰ δείχνη·
 Ἔπειτα βγήκε ἀπ' τὸ λουτρό καὶ θάμαξε ὁ Δυσσέας 365
 νὰ βλέπῃ τὸν πατέρα του μ' ἀθάνατο παρόμοιο,
 κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ ἔπε·
 «Κάποιος, πατέρα, ἀπ' τοὺς θεοὺς ἀπάνω τοὺς οὐράνιους
 σ' ἔκαμε πρὶν ὁμορφότερο σὲ ἀνάστημα, στήν ὄψη».
 Τότε ἔτσι ἀπάντησε σ' αὐτὸν ὁ συνετὸς Λαέρτης· 370
 «Δίχ πατέρα, κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλο μου, εἶθε νὰ ἔμουν
 σὺν τὸν καιρὸ πού πάτησα τὸ Νήριτο τὸ κάστρο,
 τῶν Κεφαλλήνων ἀρχηγός, σ' ἄκρῃ γιαιλοῦ χτισμένο.
 Τέτοιος ψὲς νὰ ἔμουν σπῖτι μας, φορώντας τ' ἄρματά μου
 νὰ στέκω ὁρθὸς νὰ πολεμῶ τοὺς ἄνδρους μνηστήρες, 375
 πολλοὺς θὰ ξάπλωνα στὴ γῆς πού νὰ χρῆθῃ ἡ καρδιά σου».
 Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν μιλώντας μεταξύ τους.
 Καὶ τίς δουλειὲς σὺν τέλεψαν κι ἐτοίμασαν τραπέζι,
 ἀράδα πῆγαν στὰ θρονιά καὶ στὰ σκαμνιά νὰ κάτσουν.
 Καὶ στὸ φαγὶ σὺν ἄπλωναν, ἦρθε ὁ γέρο Δολίος 380
 μαζί κι οἱ γιοί του, ἀπὸ δουλειὰ καὶ κόπο κουρασμένοι,
 πού πῆγε ἡ Σικελιώτισσα γριὰ νὰ τοὺς φωνάξῃ,
 ἡ μάνα πού τοὺς ἔτρεψε καὶ πού γεροκομοῦσε,
 σὺν ἦρθαν τὰ γεράματα, τὸ γέρο τους πατέρα.
 Μέσα τους σάστισε ἡ καρδιά σὺν εἶδαν τὸ Δυσσέα 385
 καὶ ξιπασμένοι στάθηκαν στὸ σπῖτι. Κι ὁ Δυσσέας
 μὲ δυὸ του λόγια μαλακὰ γυρίζει καὶ τοὺς κάνει·
 «Καθίστε, γέρο, στὸ φαγί, κι ἀφήστε τὴ ντροπὴ σας.
 Ἀπ' ὧρα θέλαμε ψωμί ν' ἀρχίσουμε νὰ τρῶμε,
 μὰ πάντα καρτερούσαμε καὶ σᾶς ἐδῶ νὰ ῥθῆτε».
 Εἶπε καὶ τρέχει ἀνοίγοντας τὴν ἀγκαλιά ὁ Δολίος
 κι ἔπιασε καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι τοῦ Δυσσέα

κι ἔτσι μὲ λόγια πεταχτὰ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
 « Μᾶς ἦρθες, πολυπόθητε καὶ χιλιγαπημένε,
 ἀνέλπιστά μας, κι οἱ θεοὶ σὲ φέρανε οἱ οὐράνιοι. » 395

Γεῖά σου χαρά σου κι οἱ θεοὶ κάθε καλὸ ἄς σοῦ δώσουν.
 Καὶ τοῦτο ξήγα μου σωστά, καλὰ νὰ καταλάβω,
 ἢ Πηνελόπη, ἂν ἔμαθε τὴν εἶδηση πὼς ἦρθες,
 ἢ κάποιον νὰ τῆς στείλω εὐτὺς νὰ τῆς τὸ παραγγεῖλω. »

Κι ἀπάντησε ὁ πολύσοφος Δυσσέας κι ἔτσι τοῦ 'πε· 400
 « Τό 'μαθε τώρα, γέρο μου. Γι' αὐτὸ πιὰ μὴ φροντίσης ».

Εἶπε, κι ἐκεῖνος κάθισε στὸ κάθισμά του πάλε.
 Καὶ τοῦ Δολίου τὰ παιδιὰ, τὸν ξακουστὸ Δυσσέα
 πῆγαν, τὸν καλωσόρισαν καὶ τοῦ 'σφιγγαν τὰ χέρια
 καὶ στὸν πατέρα τους κοντὰ καθίσανε ὅλοι ἀράδα. 405

Κι ἐνόσω αὐτοὶ καθόντανε στὸ σπίτι καὶ δειπνοῦσαν,
 στὴν πόλη ἀμέσως ἔτρεξε γοργὴ μηνύτρα ἢ Φήμη,
 τὴν εἶδηση γιὰ τὴ σφαγὴ νὰ φέρη τῶν μνηστήρων.
 Κι ἔτρεχαν ἄλλος ἀπ' ἄλλου μὲ κλάματα, μὲ θρήνους. 410
 σὰν ἄκουσαν τὴν εἶδηση, μπρὸς στοῦ Δυσσέα τὸ σπίτι.

Παίρνουν νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς, καθένας τὸ δικό του,
 καὶ κείνους ποὺ ἦτανε ἀπ' ἄλλου τοὺς ἐβάλαν στὰ πλοῖα
 κι οἱ ναῦτες στὴν πατρίδα τους τοὺς πῆγαν νὰ τοὺς θάψουν.

Πῆγαν κι αὐτοὶ στὴ σύνοδο μὲ σπλάγχνα ματωμένα. 415
 Κι ὅταν συνάχτηκε ὁ λαὸς καὶ μαζωχτήκανε ὅλοι,
 ἀπάνου ὀρθὸς σηκώθηκε καὶ μίλησε ὁ Εὐπείθης,
 πόκλαιγε μ' ἄσβηστο καημὸ τὸ γιό του τὸν Ἀντίνο,
 ποὺ πρῶτο τοῦ τὸν σκότωσε ὁ ξακουστὸς Δυσσέας.

Γιὰ κείνον δάκρυα χύνοντας πῆρε τὸ λόγο κι εἶπε· 420
 « Ἀδέρφια, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος κατάστρεψε τὸν τόπο.

Ὅλο ποὺ πῆρε τὸ στρατό, χιλιάδες παλικάρια,
 τὸν ἔχασε, καὶ τὰ γοργὰ καράβια πᾶν κι ἐκεῖνα,
 κι ἐδῶ ὅταν ἦρθε σκότωσε τῶν Ἀχαιῶν τοὺς πρώτους.
 Μὰ ἐλᾶτε, πρὶν νὰ φύγῃ αὐτὸς τρεχάτος γιὰ τὴν Πύλο

ἢ γιὰ τὴν πλοῦσια Ἥλιδα, ποὺ οἱ Ἑπαιγοὶ ὀρίζουν, 425
 νὰ τοῦ ριχτοῦμε. Ἔτσι, ἅτιμοι θὰ μένουμε γιὰ πάντα.

Γιατὶ στὸν κόσμον μὴ ντροπὴ θὰ ἔναι, ὅσοι κι ἂν τ' ἀκούσουν,
 ποὺ τοὺς φονιάδες ἀδερφίων, φονιάδες τῶν παιδιῶν μας.

ἀπλέρωτους ἀφῆσαμε. Καλύτερα ἄς μὴ ζήσω,
 κι αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ θάνατος ἄς ἔρθῃ νὰ με πάρῃ. 430

Μὰ ἔλῃτε ἐμπρός, μήπως αὐτοὶ προκαίουν νὰ περάσουν ».

Ἔτσι εἶπε, δάκρυα χύνοντας, καὶ συμπονέσανε ὅλοι.

Τότε ἦρθε κι ὁ τραγουδιστὴς κι ὁ Μέδοντας μαζί του,
 σὰν ξύπνησαν, ἀπ' τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὸ παλάτι,
 κι ὅπως στὴ μέσῃ στάθηκαν τοὺς εἶδαν κι ἀποροῦσαν. 435

Κι ἐκεῖ τοὺς εἶπε ὁ Μέδοντας μετ' τὴ σοφὴ του γνώμη:

« Ἀκοῦστε νὰ σᾶς πῶ, Θιακοί. Χωρὶς τῶν ἀθανάτων

τὴ θέληση δὲν τὰ ἔκαμε τὰ ἔργα αὐτὰ ὁ Δυσσέας.

Ὁ ἴδιος εἶδα τὸ θεὸ κοντὰ του τὸν οὐράνιο
 νὰ στέκῃ, μετ' τὸ Μέντορα στὸ κάθε τι παρόμοιο. 440

Καὶ πότε θάρρος ἔβγαίνει νὰ δώσῃ τοῦ Δυσσέα,

πότε ἔτρεχε καὶ σάστιζε στὸ σπῖτι τοὺς μνηστῆρες,

καὶ κάτου πέφτανε σωρὸς ἑνας στὸν ἄλλο ἀπάνου ».

Ἔτσι εἶπε κι ὅλοι πράσινοι γενήκανε ἀπ' τὸν τρόμο.

Τότε εἶπε ὁ γιὸς τοῦ Μάστορα ὁ γερο-Ἀλκίθερσης, 445

ποὺ ἀπ' ὅλους μόνος ἄξιζε νὰ βλέπῃ ἐμπρός καὶ πίσω.

Αὐτὸς με λόγια γνωστικὰ τὸ λόγο πῆρε κι εἶπε:

« Δῶστε, Θιακοί, μιὰ προσοχὴ σ' ὅ,τι ἔχω νὰ μιλήσω.

Αὐτὲς γενήκανε οἱ δουλειές ἀπὸ δικό σας σφάλμα.

Τοῦ κακού ἐγὼ κι ὁ Μέντορας, μετ' γνώσῃ προικισμένος, 450

φωνάξαμε ἀπ' τίς τρέλες τοὺς νὰ πάψτε πιά τοὺς γιούς σας,

ποὺ κάνανε ἄνομες δουλειές, νὰ τῶν μεγάλου ἀνθρώπου

τὸ βίος καὶ τὴ γυναῖκα του νὰ θέλουν ν' ἀτιμάσουν,

γιατὶ ὅλοι στὴν πατρίδα του θαρροῦσαν πῶς δὲ θὰ ἴρθῃ.

Καὶ τώρα πῶς νὰ κάμετε τὴ συμβουλὴ μου ἀκοῦστε. 455

Μὴν πᾶτε, γιατί μόνου μας τὸ χάρο μας θὰ βροῦμε ».

Εἶπε, κι αὐτοὶ πετάχτηκαν μ' ἀλαλαγμὸ μεγάλη

ἀπ' τοὺς μισοὺς οἱ πῶ πολλοὶ—οἱ ἄλλοι μείνανε ὅλοι—

ποὺ ὁ λόγος του δὲν ἄρесе κι ἄκουγαν τὸν Εὐπειθῃ.

Καὶ τρέχουν τότε στὴ στιγμὴ καὶ βάζουν τ' ἄρματά τους. 460

Κι ἔπειτα σὰν ὀπλίστηκαν τὸ θαμποῦτ' χαλκὸ τους,

ὅλοι συνάχτηκαν μπροστὰ στὴν ἀπλωτὴ τὴν πόλιν

κι ἀπ' τὴ λωλάδα του ἀρχηγὸς μπῆκε ὁ Εὐπειθης σ' ὅλους,

ποὺ νόμιζε πῶς τὴ σφαγὴ θὰ ἐκδικηθῇ τοῦ γιου του,

ὅμως δὲν τοῦ ἴτανε γραφτὸ πίσω πιά νά γυρίσῃ.

465

Τότε εἶπε κι ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ γιό τοῦ Κρόνου Δία·
« Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν ἀθανάτων πρῶτε,
πές μου γι' αὐτὸ ποῦ σέ ρωτῶ. Τί κρύβεις μέσ στὸ νοῦ σου ;
Θ' ἀνάψῃς ἄγριο πόλεμο καὶ μάχες ξανὰ πάλε,
ἢ νά τοὺς βάλλῃς μελετᾶς ἀγάπη ἀνάμεσό τους ; »

470

Κι ὁ Δίας τῆς ἀπάντησε ὁ συγνεφουσινάχτης·
« Γι' αὐτά, παιδί μου, τί ρωτᾷς καὶ μὲ συγνοζετάξεις ;
μονάχη δὲν τὴν ἔκαμες τῇ σκέψῃ αὐτῇ στὸ νοῦ σου,
πὼς ὁ Δυσσέας σὰν ἐρθῇ νά τοὺς πλερώσῃ ἐκείνους ;
Κάμε ὅπως θέλεις. Θὰ σοῦ πῶ κι ἐγὼ τὸ τί ταιριάζει.
Ἄφοῦ πιά σκότωσε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας τοὺς μνηστῆρες,
ἃς ὀρκιστοῦν οἱ ἄλλοι τοὺς ὄρκους πιστοὺς ἀγάπης
πάντα νά βασιλεύῃ αὐτὸς κι ἐμεῖς ἀπ' τὴν καρδιά τους
νά σβήσουμε τὸ θάνατο παιδιῶν τους κι ἀδερφιῶν τους.
Καὶ μεταξὺ τους σὰν καὶ πρὶν ἃς ἀγαπήσουν πάλε
καὶ πλούτῃ ἃς ἔχουν ἄφθονα κι εἰρήνῃ ὅσο νά ζήσουν ».

475

480

Εἶπε καὶ θάρρος ἔβαλε στὴν πρόθυμη Παλλὰδα,
κι ἀπ' τοῦ Ὀλύμπου τίς κορφές πέταξε κάτω κι ἤρθε.

Κι ἀφοῦ χορτάσανε ψωμί καρδιόγλυκο νά τρῶνε,
τὸ λόγο πῆρε ὁ θεϊκὸς Δυσσέας καὶ τοὺς εἶπε·
« Ἕνας ἃς τρέξῃ ὅζω νά ἰδῇ μήπως κοντὰ ζυγώνουν ».
Ἔτσι εἶπε, κι ἔτρεξε ἓνας γιὸς ἀμέσως τοῦ Δολίου,
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε κι ὅλους κοντὰ τοὺς εἶδε,
καὶ στὸ Δυσσέα φώναζε μὲ πεταχτά του λόγια·
« Πλάκωσαν, νά τους, γλήγορα ν' ἀρπάξουμε τὰ ὅπλα ».

485

490

Εἶπε κι αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τ' ἄρματα φοροῦσαν,
μὲ τὸ Δυσσέα τέσσερεις κι ἕξ τὰ παιδιά τοῦ γέρου
Δολίου. Πῆραν τ' ἄρματα κι αὐτὸς μὲ τὸ Λαέρτη,
ἂν κι ἦταν γέροι, θέλοντας καὶ μή, νά πολεμήσουν.
Κι ἔπειτα σὰν ὀπλίστηκαν τὸ θαμπωτὸ χαλκὸ τους.
βγῆκαν τὴν πόρτα ἀνοίγοντας, κι ἀρχήγευε ὁ Δυσσέας.

495

Τότε ἔφτασε κι ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
παρόμοια σὰν τὸν Μέντορα στ' ἀνάστημα, στὴν ὄψῃ
καὶ χάρηκε ὁ πολὺπαθος Δυσσέας σὰν τὴν εἶδε,
κι ἔτσι εἶπε στὸν Τηλέμαχο, τὸ ζηλεμένο γιό του·

500

« Τώρα καὶ σύ, Τηλέμαχε, μὲς στή φωτιά τῆς μάχης
 χυμώντας, ὅπου δαίχονται τὰ πρῶτα παλικάρια,
 νὰ μὴν ντροσιάσης, κοίταζε, τὸ πατρικὸ σου γένος,
 ποὺ πάντα πρὶν νικούσαμε σὲ δύναμη κι ἀντρέια ».

Κι ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τ' ἀπάντησε καὶ τοῦ 'πε· 505

« Θὰ ἰδῆς, πατέρα, ἂν ἡ καρδιά ποὺ κρύβω μὲς στὰ στήθια
 μέλλει ντροπὴ στὸ γένος σου νὰ φέρῃ, καθὼς εἶπες ».

Εἶπε, κι ὁ γέρος χάρηκε Λαέρτης κι' ἔτσι κράζει·

« Τί μέρα εἶδα χαρούμενη θεέ μου, νὰ ξεμερώσῃ,
 ὁ γίός μου μὲ τ' ἀγγόνι μου ἀγῶνα ἀντρέιας ἔχουν ».

Κοντὰ του πῆγε ἡ λιόκαλη θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ 'πε·

« Γιὲ τ' Ἀρκεσία, φίλε μου καὶ πολυαγαπημένε,
 εὐχῆσου στή θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ στὸ μεγάλο Δία,
 καὶ τὸ μακρὸ κοντάρι σου τίναζε νὰ τὸ ρίξῃς ».

Εἶπε καὶ τ' ἀναψε ἡ θεὰ Παλλὰδα τὸ θυμὸ του. 515

Κι ἀφοῦ στήν κόρη εὐχῆθηκε τ' ἀσπιδοφόρου Δία
 τίναζε τὸ κοντάρι του μεμιᾶς καὶ τὸν Εὐπειθῆ
 μέσα ἀπ' τὸ χαλκομάχουλο τὸν ἀκοντίζει κράνος
 καὶ δὲν ἐμπόδισε ὁ χαλκός, μόν' βῆγῃκε πέρα ὁ στόκος,
 καὶ πέφτοντας βρονταίει, ἀγῶν καὶ τ' ἄρματα ἀπὸ πάνου.

Τότε ὁ Δυσσέας χύμηξε μὲ τὸ λεβέντη γιό του 520

μπροστὰ καὶ μὲ σπαθιά χτυποῦν καὶ δίστομα μαχαίρια
 Τότε ὅλους θὰ τοὺς σκότωνε, κανεὶς δὲ θὰ γυρνοῦσε,
 ἀνίσως ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, τ' ἀσπιδοφόρου Δία

ἡ κόρη, δὲν τοὺς φώναζε τὸ πλῆθος νὰ κρατήσῃ· 525

« Πᾶψε, Θιακοί, τὸν πόλεμο, ποὺ ἀρχίσατε μὲ λύσσα,
 καὶ χωριστῇ γλήγορα δίχως νὰ τρέξῃ αἷμα ».

Ἔτσι ἡ Παλλὰδα φώναζε κι ὅλους τοὺς πῆρε πρόμος.

Πετοῦσαν ἀπ' τὰ χέρια τοὺς τὰ ὅπλα ἀπ' τὴν τρομάρα,
 ἔτσι ὅπως φώναζε ἡ θεὰ, κι ἔπεφταν ὅλα κάτω, 530

καὶ πρὸς τὴν πόλιν τρέξαν νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους.

Χούγιαζε τότε ὁ θεϊκὸς πολύπαθος Δυσσέας,
 κι ἀφοῦ μαζεύτηκε χυμάει σὰν κυνηγάρικο ὄρνιο.

Τὸν καττερό του κεραυνὸ ἔριξε ὁ Δίας τότε 535

κι ἔπεσε ἐμπρὸς στήν Ἀθηνᾶ, τοῦ ἀνίκητου πατέρα
 τὴν κόρη, κι ἔτσι φώναζε στὸν πορθητὴ Δυσσέα·

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη θεϊκὲ, πολύτεχνε Δυσσέα,
στάσου καὶ πάψε τὴ σφαγὴ καὶ τὴ λυσσάρα μάχη,
μὴ σοῦ θυμῶσῃ ὁ βροντερὸς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας ».

Εἶπε, καὶ αὐτὸς τὴν ἤκουσε καὶ χάρηκε ἡ καρδιά του, 540
Κι ἀνάμεσό τους ἔβαλε πιστοὺς ἀγάπης ὅρκους,
ἡ κόρη ἡ λιοπερίχυτη τ' ἀσπιδοφόρου Δία,
μοιάζοντας μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα, φωνὴ καὶ σῶμα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ*

ἀκράνι, τό : καρπὸς τῆς κρανιάς.

ἀλάργα : μακριά.

ἄλικος : βαθυκόκκινος.

ἄλυχτιῶ : γαβγίζω, (ἔλακτιῶ).

ἀμάλαγος : ἄθικτος, ἀνέπαφος, ἄγνός, καθαρός.

ἄμποτες : εἶθε.

ἀνάκαρα, ἡ : σωματικὴ δύναμη, ἀντοχή.

ἀνάσβολος : σκοτεινός, Ἰοφερός.

ἀνένια, ἡ : κεφαλαία τοῦ καταρτιοῦ γιὰ τὸ χρέμασμα τῶν πανιῶν τοῦ πλοίου.

ἀντρομίδα, ἡ : εἶδος μάλλιου χοντροῦ ὑφάσματος, ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν τάτης ἢ σὰν κλινοσκεπάσμα.

ἀποκάρωση ἡ : νύκνη, ζάλη.

ἀραξοβόλι, τό : μικρὸ λιμάνι, ὀρμίσκος, κατάλυμα.

ἄργαστος : ὁ ἀκατέργαστος.

ἀρίφνητος : ἀναριθμητος, ἀμέτρητος.

ἀσφοδελός, ὁ : εἶδος φυτοῦ ποὺ οἱ βολβοὶ τῆς ρίζας του χρησίμευαν γιὰ τροφή.

«Ἀσφοδελὸς λειμὼν» ἦταν, κατὰ τὴ μυθολογία, τόπος στὸν Ἄδη, ποὺ πήγαιναν σ' αὐτὸν οἱ ψυχὲς τῶν ἡρώων.

ἄτροπος : χωρὶς τρόπο, ἀγενής.

ἄτσαλος : ἄκοσμος, ἄσωτος, κακός.

ἄχναρος : χωρὶς ἵχνη, χωρὶς ἀπονόητους.

ἄχόλαος : βουερός, ἠχηρός.

βάγια, ἡ : ὑπερέτρητα, παραμάνια, θηλάστρια.

βαρδολούπα, ἡ : εἶδος πονλιοῦ.

---

* Στὸ λεξιλόγιο αὐτὸ περιλαμβάνονται κυρίως πραγματολογικοὶ ὅροι καὶ μερικές ἄλλες λέξεις τῆς νεοελληνικῆς ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴ μετάφραση γιὰ τὴν καλύτερη ἀπόδοση τοῦ Ὀμηρικοῦ κειμένου.

βαρηματικά, ἥ : χτύπημα.

βίκως, ό : είδος φυτού.

βιτούλα, ἥ : καί βετούλα, ἥ : ἀρνί ἢ ἐρίφι ἐνός ἢ δύο χρόνων.

βολά, ἥ : φορά.

γεράνιος : γαλάζιος, ἀσπρογάλαζος.

γιατάκι, τό : δωμάτιο.

γορντάνι, τό : περιδέρανο, κόσμημα στηθούς.

γιούλι, τό : είδος λονλουδιού· μενεξές, βιολέτα.

γλυκάδι, τό : μικρό εὐγενστο κομμάτι ἀπό ψητό κρέας, κυρίως ἀπό τό λαμό.

γομάρι, τό : ζώο, ὑποζύγιο.

δαβίδι, τό, καί νταβίδι, τό : είδος ξυλονογκού ἐργαλείου.

δοιάκι, τό : μοχλός τοῦ πηδαλίου, πηδάλιο.

δρασκελιά, ἥ : ἀνοιγμα τῶν σκελῶν, διασκελισμός.

ἐλατάρης, ό : οδηγός.

ἐλίτικος : κατασκευασμένος ἀπό ξύλο ἐλιάς.

ζαβός : διαφορτικῶς ἐλλειπής, ἀνόητος.

ζάρι, τό : μικρός κύβος· είδος παιχιδιού.

ζνίχι, τό : σβέροκος, τράχηλος.

θηλύκι, τό : κονμπί, μικρή πόρπη.

θούγια, ἥ : δένδρο εὐώδες.

καμακιάζω : χτυπῶ μέ τό καμάκι, μέ ἀλιευτικό ἐργαλεῖο ἀπό ἐπιμήκη κοντό, ποῦ
ἔχει στήν ἄκρη μυτερό σίδερο.

κανάβι, τό : κλωστική ἔλη ἀπό τό ὁμώνυμο φυτό.

καπρί, τό : κάπρος.

καρδάρα, ἥ : ξύλινο ἀγγεῖο γιά τό ἄλεσμα τοῦ γάλατος.

καρίνα, ἥ : ἡ τρόπιδα, τό κάτω μέρος τοῦ πλοίου.

καρσί : ἀπέναντι.

καρτάλι, τό : αἰτός, γυπαῖός, ὄρνο.

κατεχάρης : κάτοχος.

καυκί, τό : πλατύστομο δοχεῖο, κύπελλο, ποτήρι ξύλινο.

καψαλίζω : καίω τήν ἐπιφάνεια ἐλαφρά.

κερώνω : γίνομαι κίτρινος σάν κερί.

κίχλα, ἥ : καί τσίχλα, ἥ : είδος ὠδικοῦ πιτυοῦ.

κολατσό, τό : πρόγευμα.

κούρσουρο, τό : κοῦτσοуро.

κρικέλι, τό : μικρός κρίζος.

κροντήρι, τό : πῆλινο δοχεῖο νεροῦ, κανάτι, ξύλινο δοχεῖο κρασιοῦ.

λαγγόνι, τό : τὸ μέρος τοῦ σώματος μεταξύ τῆς ὀσφους καὶ τῶν πλευρῶν.

λάζρος, ὁ : εἶδος μαχαιριοῦ.

λαμνοκόπος, ὁ : κωπηλάτης.

λάτινος : ὁ κατασκευασμένος ἀπὸ ἔλατο.

λεβέτι, τό : ὑποκορ. τοῦ λέβητος· καζάνι.

λιόστρα, ἡ : συσκευή, πλαίσιο γιὰ τὴν ἀποξήρανση καρπῶν.

λογγωμένος : πυκνός· ἐδῶ : δασύτριχος.

μαδέρι, τό : χοντρὸ σανίδι, ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν βάρη ἢ ὑποστήριγμα.

μαλάζω : μαλακώνω· ἐδῶ : καταπραῖνω, ἡσυχάζω, ἀνακουφίζω.

μασαλάς, ὁ : κοντάρι, στέλος μὲ διαδὶ στὴν κορυφή, πυρσός.

ματσούκι, τό : ρόπαλο, χοντρὸ ραβδί.

μεδουλᾶτος : γεμάτος μὲ μεδοῦλι.

μερμίδι, τό : λεπτὸ σχοινί.

μεσοδόκι, τό : ξύλινο δοκάρι τῆς στέγης, διάζωμα.

μπασιά, ἡ : στενὴ δίοδος, εἴσοδος.

μπόλια, ἡ : μαρτίλι κεφαλῆς.

μπρογκῶ : κατευθύνω, διώχνω μὲ θόρυβο.

νέμα, τό : γνέμα, νῆμα.

ξάργου : ἐπίτηδες.

ξάρτια, τὰ : τὰ κατάρτια, τὰ πανιά καὶ τὰ σχοινιά τοῦ πλοίου.

ὄντάς, ὁ : δωμάτιο, θάλαμος.

ὄργος, ὁ : σκαμμένη γρᾶμμή τοῦ ἀγροῦ, ἀντάκι.

ὀρνιά, ἡ : ἀγροσυκιά.

πάκκι, τὰ : μέρος τοῦ σώματος τοῦ ζώου γύρω ἀπὸ τὰ πλευρά.

παλαμάρι, τό : χοντρὸ σχοινί, ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸ δέσιμο τῶν πλοίων στὴν ἀκτὴ.

πάλος, ὁ : πᾶσσαλος, παλούκι.

πασπαλίζω : ρίχνω λεπτότατο ἀλεύρι ἢ ὅποιαδήποτε ἄλλη οὐσία τριμμένη σὲ σκόνη.

πάτερο, τό : ξύλινο δοκάρι, ποὺ ὑποβάστιάζει τὴ στέγη ἢ τὸ πᾶτωμα.

παχνί, τό : φατνή.

πελέκι, τό : μικρή άξίνη.

πέτομαι : ύπερηφανεύομαι, καμαρώνω.

ποδοκόπι, τό : φιλοδώρημα για ύπηρισία.

πολύσκαρμος : με πολλούς σκαρμούς, έπομένως με πολλά κομπι.

πραμινώτικος : γλυκός (ή λ. ιδίως για τό κρασί).

προσθηλιάζω : άφήνω τό άρνι κάτω από τή μείνα για θήλασμα.

πριμάτσα, ή : σχοινί, με τό όποιο δένεται τό πλοίο στην άγκυή.

ρύγα, ή : μισθός.

ρού, τό : δοχείο λαδιού.

σάλαγος, ό : βοή, θόρυβος : κραυγή του βοσκού για ν' αλλάξει κατεύθυνση τό κοπάδι.
σαρώνω : σκουπίζω.

σερπετός : ζωηρός, εύκίνητος, έξυπτος.

σκαρί, τό : πλοίο, ό σκελετός του πλοίου.

σκαρμός, ό : ξύλινος ή μετάλλινος πάσσαλος, όπου στηρίζεται τό κομπι με θηλιά.

σκαρτάδος : άχρηστος, ανίσόρροπος, πολυλογάς.

σκιζα, ή : μικρό κομμάτι σχισμένου ξύλου, πελεκούδι.

σκληθρο, τό και σκληθρεα, ή : είδος δένδρου που φύνει κοντά σι νερό.

σκιλδα, ή : μικρό κομμάτι, κυρίως κρέατος.

σκότα, ή : σχοινί που τεντώνει τά πανιά του πλοίου.

σοφράς, ό : ξύλινος τετράγωνος δίσκος, που στηρίζεται σι χαμηλό πόδι και χρησιμοποιείται
όαν τραπέζι.

σπαργωμένος : φουσκαωμένος, γεμάτος γάλα.

σταλιζώ : αναπαύομαι (ή λ. χρησιμοποιείται για τά ζώα).

στάντζος, ό : σχοινί από τήν κορυφή του καταριοιού προς τήν πρόρα.

στάφνη, ή : άρχ. στάθμη : όργανο με τό όποιο σημειώνεται στο ξύλο ή ειθία γραμμή,
στην όποία θα κοπή ή θα πελεκηθή.

στιά, ή : έστία.

συγγρνών : τακτοποιώ.

σπλόμος, ό : και φλόμος : φυτό με μαύρη ρίζα και άσπρο άνθος, αγριοπήγανο.

τάσι, τό : πλιμύστομο δοχείο έδώ : ρηχό δοχείο για τό πλύσιμο των χειρών.

τωσλόκι, τό : είδος περικημίδας.

τρεχαντήρι, τό : μικρό γρήγορο ίστιοφόρο.

τροπωτήρας, ό : σχοινί που συνδέει τό κομπι με τόν σκαρμό.

τσιμπούρι, τό : έντομο, παρίσιτο του ζώου.

τσότρα, ἦ : ξέλιτο δοχεῖο νεροῦ ἢ κρασιοῦ.

τροπάρι, τό : τεμάχιο κεραιοῦ, ποῦ ἔχει πάρει τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου στὸ ὁποῖο ἔλιωσε.

φιλάγγι, τό : στρογγυλὸ ξέλιτο ποῦ τοποθετοῦν κάτω ἀπὸ τὸ πλοῖο γιὰ νὰ εἰς μετακινήσουν σιτὴν ξηρά.

φάρα, ἦ : σόα, γένος, συντροφιά.

θηκάρι, τό, καὶ θηκάρι, τό : θήκη ξίφους, σπαθιοῦ, μαχαίριοῦ.

φλοκάτι, ἦ : μάλλινη κονβέροτα.

φεντάρι, τό : νεαρὸ φυτό, βλαστής.

ψηφίζω καὶ ψηφῶ : ἐδῶ λογαριάζω, ὑπολογίζω.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμεον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Δ', (VII) 1967 - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 78.000 - ΔΠ. ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ 86.360/22-6-67

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: ΓΡΑΦ. ΤΕΧΝΑΙ Ν. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Ο.Ε.

